Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

2.20. Da

GESNERUS

Titi Calphurnii Siculi Bucolicorum Eclogæ septem impressæ Lugduni apud Gryphium cum Gratio de Venatione &c. & Tiguri apud Froschouerum, & Venetiis cum commentariis. Basileæ vero cum aliis Bucolicorū auctoribus apud Oporinum. p. 800 Biblioth.

IO. CAMERARIUS Io. F.

in Opusculis de re rustica Noribergæ editis A. MDLXXII p. 47

VETERES LATINI EDITI.

Antonii Musæ Medici Augusti ad M. Agrippam de Betonica Commentarius impressus cum Apuleio.

Fl. Vegetii Renati Artis Veterinariæ sive Mulomedicinæ lib. 4 Basil. 1528.

Gratii Fragmentum de Venatione. Tiguri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Poet 432 kk

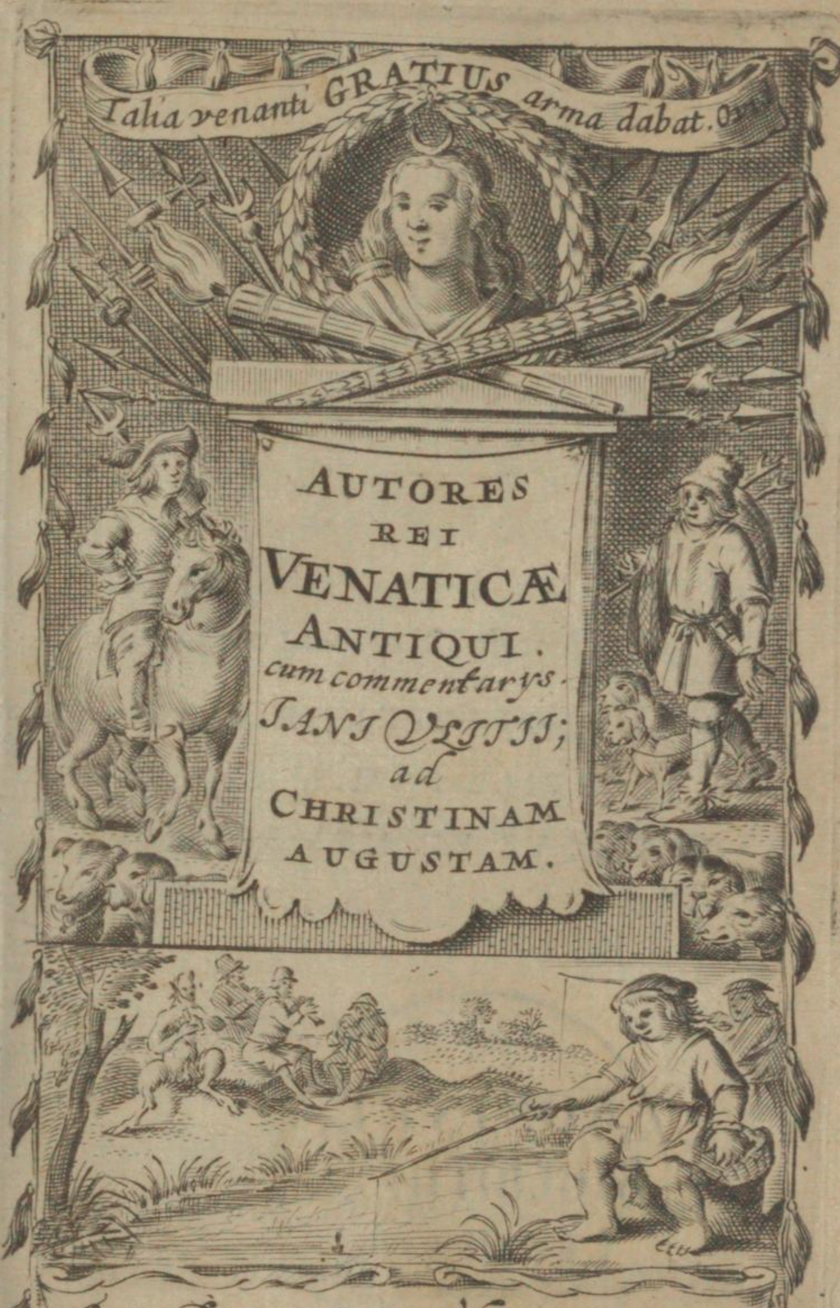
224
KW A 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Horatio VENATIO dicitur,

ROMANIS SOLENNE VIRIS OPVS,
VTILE FAMÆ,
VITÆQVE ET MEMBRIS.

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE 'S HAGE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

OPTIMÆ. ET. MAXIMÆ.
PRINCIPVM.
REGII. QVA. PATET. NOMINIS.
SEXVS. AC. SÆCVLI. SVI.
GLORIÆ. AC. PHOENICI. VNICÆ.

CHRISTINÆ.

SVECORVM. GOTHORVM.
VANDALORVMQVE.
AC. FINITIMORVM.
TERRÆ. MARISQVE. TRACTVVM.
REGINÆ. AVGVSTISSIMÆ.
PIENTISSIMÆ. FELICISSIMÆ.
LITERARVM. ARTIVM. ET. SCIENTIARVM. OMNIGENARVM.
PATRONÆ. ATQVE. TVTRICI.
BENEFICENTISSIMÆ.
NOVAM. HANC. REI. VENATICÆ.
AVTORVM. EDITIONEM.
CEV. DEVOTIONIS. SVÆ. PRIMITIAS.
AD. AVGVSTVM. PVLVINAR.
QVAM. HVMILLIME. OBLATAS.
IANVS. VLITIVS.
D. D. C. Q.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

AD EANDEM AVGVSTAM ODE DEDICATORIA.

HActenus mecum Batavas myricas,
Et Britannorum, nec adhuc cruore
Noxios colles peragraſſe gaude,
Celticaque arva:

Iam, licet, Grati, metuas, negeſque,
Ibis Arctoas ſine me per undas,
Teque CHRISTINÆ pudibunde ſiſtes
Principis aula.

Ipſa nam ſilvas coluiſſe quondam
Cœlites novit; caſulamque agreſtem
Filium Majæ patre cum Tonante
Sæpe ſubIſſe.

Novit atque Iſdem placuiſſe divis,
Pauperi quamvis modicam paratu
Baucidos menſam, pedibus ſalignis
Vix bene fultam.

Te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Te Suëcorum dominata Regnis,
Orbis & ſacli decus æviternum,
Regio dignata ſinu receptum
Suſtulit olim.

Nec Dianæos moderata luſus
Gemmea ſprevit comitem quadriga;
Et ſacra tritum repetIſſe dextra
Regia Virgo

Dicitur. Quid jam metuas procellæ,
Lenis hæc dum te comitatur aura,
Qua ſub Auguſto famulans reſedit
Sidere pontus?

Forſitan nunc & veterem clientem,
Denuo lota nitidum lacerna,
Mitis agnoſcet, tenuemque cultum
Temnere nolet.

Forſan & vaſtos nemorum receſſus,
Abjete & ſemper viridi ſuperbum
Gothiæ lucum veneranda pandi
Diva jubebit.

Forſan & belli ſaturem ferini
Ipſa te Præſes Clariæ catervæ
Mox Palatino pluteo benigne
AVGVSTA recondet.

Quo feror tandem fragili per altum
Vectus heu! longe nimium carina?
Iam meam ſero tenuem uſque ſortem
Diſco pudore.

Parce ſed culpam, Dea, confitenti;
Redde mutato veniam favore,
Hoſtibus pridem, toties ſubactis,
Parcere docta.

Suſcipe ô vultu placido dicatam
Iam diu, REGINA, *Tibi tabellam,*
Vile nec munus Batavi, Serena,
Sperne clientis.

Sic tibi ſeris operata ſæclis
Serviat Dictynna, tuique fines
ImperI cana tueatur olim
Pallas oliva.

SACRATISSIMÆ MAIESTATIS,

REGIARVMQVE VIRTVTVM TVARVM

Devotiſſimus è longinquo cultor & adorator,

JANVS VLITIVS.

NOB.

N O B. V.

NICOLAO HEINSIO

SVO

JANUS VLITIUS

S. P.

EN tibi tandem, Dulciſſime rerum, ſummæ ac priſtinæ meæ, quam tacitus hactenus profeſſus ſum, erga DOMINAM tuam devotionis primitias; ſeras quidem fateor & exiles; pridem tamen, ut ſcis, ſincero atque ardenti animo Majeſtati ejus deſtinatas. Maluiſſem novo potius argumento religionem meam initiatus fuiſſe, Græcorum ſcilicet, quam dudum item molior, *κυνηγετικῶν*, partim & *ἀνεκδότων*, editione, niſi & forenſibus & publicis civitatis noſtræ concatenatis negotiis(ut Anglicanam Legationem omittam) ita impeditus hactenus fuiſſem, ut ne cogitare quidem ea de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

re libere licuerit. Quibus denuo aliud acceſſit ab optima Britanniarum & Arauſionum Principe Vidua (cujus auſpiciis nova huic civitati lux affulſit) in me collatum munus, quod Graphiarii vulgo vocant: non pœnitendum quidem, ſed quod otioſum me eſſe omnino non ſinat. Non hæc jactabundus tibi allego, mi Heinſi; ſed quo magis apud AVGVSTAM PRINCIPEM, pro me intercedas, & oblati vilitatem munuſculi, quantum potes, excuſes. Nam, ut ingenue fatear, heſterno demum die ab Elſeviriis noſtris, elegantiarum vere promicondis, literas accepi, quibus rogabant ut & novam hanc, eo, quo vides refectam modo, editionem properarem, & Dedicationem quantocyus abſolverem; quippe cum intra XIV. ad ſummum dies ad nundinas Francofurtenſes libellum mittere deſtinaſſent. Ego etſi ſubito nuncio nonnihil perculſus, utpote lætiſſimi Principum noſtrorum in Urbem hanc ſuam introitus ſolennibus (quorum poëma hoc ſeptilingue, quod idcirco tibi mitto, & fidem faciat, & faciem repræſentet) nec non privatis officiis ac gratulationibus totus adhuc immerſus, manum tamen ſtilo protinus admovi, eoque plus æquo properante Oden, quam vides, Dedicatoriam una atque altera vixdum hora abſol-

abſolvi. Quam ut apud AVGVSTAM pro affectu erga me tuo excuſes, mi Heinſi, non aliunde quam à feſtinatione quærendus illi color eſt. Quod autem humi ſerpat, & à myricis exordiatur, & Gratio meo, & humili atque agreſti materiæ, & mihi denique ſic convenire putavi. Nam venatorem *deductum dicere carmen*, quam ad Regii culminis faſtigium caligante procul obtutu reſpicere, ſatius exiſtimavi. Quotus vero quiſque eſt, qui tantæ Reginæ Majeſtatem Heroico carmine digne exprimat? Quod forſan ſoli tibi, Præſtantiſſime Vatum, ſucceſſit, & non niſi à præſente ejus numine datum videri poteſt. Auſus tamen fui ſingularis iſtius honoris, quo Gratium olim meum ab ipſa inter venandum exceptum Regina, ſacriſque ejus manibus non ſemel tritum, & tu & Clariſſimus Voſſius aſſeruiſtis, glorioſam ſatis mentionem obiter injicere. Quam bene, tu videris. Ego, quamvis me tanto non digner honore, nec obliviſci, nec præterire meum illud gaudium potui. Iterum itaque, atque iterum *te per genium, dextramque, deoſque Penates*, *obſecro & obteſtor*, mi Heinſi, ut quovis modo conatibus meis patrocinere, & mihi (quod ſummum ſemper in votis habui) vel ultimum inter tot Regiæ Majeſtatis adoratores lo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

cum concilies. Ita ſane præclarum mihi & veteris amici & boni pararii officium præſtiteris. Ita te Patriæ Patrique incolumibus incolumem aliquando reſtituat Deus. Quod Bornius & ego unice vovemus; etſi incerti qua nunc terrarum regione moreris. Quæ cauſſa eſt, cur tuis, quas Venetiis noviſſimas ad me dediſti, nihil hactenus reſponderim. Jam enim ex iiſdem colligebam te Mediolanum, atque inde etiam in Helvetiam pertendiſſe. Vale, Muſarum decus, & nos, qui te in oculis ferimus, redamare perge. Dabam citatim, Bredæ è diæta mea, Kalendis ipſis Quintilibus, Anno Chriſti cIↃ IↃ C LIII.

EN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ENCOMIA VENATIONIS,

Quibus, præter alias ejus laudes & utilitates, potiſſimum apparet, maximis Regum atque Imperatorum & cultam & colendam omnino eſſe venationem.

ET primum quidem ex Scriptura Sacra patet, non tantum exemplis Nimrod, qui propter robur, quod venationem exercendo acquiritur, validus venator *dicitur Moſi Gen. cap.* x. *verſ.* 9. (*quem locum & Ioſephus & Aben-eſdra in meliorem idcirco partem interpretantur*) *nec non Eſau Geneſ.* XXV. *verſ.* 27. *atque Samſon Iud.* XIV. *verſ.* 6. *fortitudinis ſpecimina hinc petita; ſed & ipſe David vires ſuas commendat, quod & Leonem & Urſam ſtraverit* 1. *Sam. cap.* XVII. *verſ.* 36. *Nec hinc tantum venationis peritum fuiſſe, ſed & paſſim ex Pſalmis ejus conſtat, ubi frequentiſſimis à venatione deſumptis loquendi modis utitur, ac veluti delectatur, ut Pſalm.* VII. 16. *Pſalm* IX. 16. *Pſalm.* XXX. 5. *Pſalm.* XXXV. 7. *Pſalm.* LVII. 7. *Pſalm.* CXL. 6. *& infinitis aliis locis. Sic Homerus quoque Iliad.* K. M *&* O. *è venatu deſumptis utitur comparationibus, & Odyſſ.* T. *Vlyſſem venantem graphice deſcribit.*

Idem

Idem Homerus Iliad. E. laudat

Υἱὸν δὲ Στροφίοιο Σκαμάνδριον, αἵμονα θήρης,
Ἐσθλὸν θηρητῆρα· δίδαξε γὰρ Ἄρτεμις αὐτὴ
Βάλλειν ἄγρια πάντα, τά τε τρέφει οὔρεσιν ὕλη.

PLATO DE LEGIBVS LIB. VII.

Hanc legem venatoribus ſancit:

ΤΟΥΤΟΥΣ ΜΗΔΕΙΣ ΙΕΡΟΥΣ ΟΝΤΩΣ ΘΗΡΕΥΤΑΣ ΚΩΛΥΕΤΩ, ΟΠΟΥ ΚΑΙ ΟΠΗΠΕΡ ΑΝ ΕΘΕΛΩΣΙ ΚΥΝΗΓΕΤΕΙΝ. Id eſt, SACROSANCTOS OMNINO HOS VENATORES, VBICVNQVE ET QVACVNQVE VENARI VELINT, NEMO PROHIBEAT. Vide reliqua in fine lib. VII.

XENOPHON IMPERATOR LIB. I.

Cyropædias, & Cyrum & univerſam Nobilium Perſarum juventutem venationibus ad rem bellicam inſtrui ſolitos refert; & addit,

ὍΤΙ ἀληθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. Id eſt, *Quod hæc veriſſima rerum bellicarum videatur meditatio.* Idemque repetit lib. VIII.

Et in Epilogo Cynegetici:

Ὠφελήσονται δὲ οἱ ἐπιθυμήσαντες τούτου ἔργου πολλά· ὑγιείαν τε γὰρ τοῖς σώμασι παρα-

σκευά-

σκευάσουσι, καὶ ὁρᾷν καὶ ἀκούειν μᾶλλον, γηράσκειν δὲ ἧττον. Τὰ δὲ πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα παιδεύει. *Multum vero proficient huic operi incumbentes: nam & corporibus bonam conciliabunt valetudinem, & viſu atque auditu magis valebunt; ſeneſcent vero minus. Ad militiam autem potiſſimum eos venatio inſtituet.* Et quæ ſequuntur.

DIOGENES LAERTIVS LIB. VI.

In vita Diogenis Sinopæi:

Ἐξῆγε δ' αὐτοὺς καὶ ἐπὶ κυνηγεσίᾳ. *Educebat eos & venatum:* puta, diſcipulos ſuos, quos, ſi ſecum venari recuſarent, pro inertibus traducebat, ut ibid. refert.

POLYBIVS LIB. XXXI. Hiſt. Rom.

In Excerptis apud Conſtantinum Aug. Porphyrogenetam.

ΤΟῦ δὲ πολέμου λαβόντος κρίσιν ὁ Λούκιος κάλλιστην ὑπολαμβάνων καὶ τὴν ἄσκησιν καὶ τὴν ψυχαγωγίαν ὑπάρχειν τοῖς νέοις τὴν περὶ τὰ κυνηγέσια, τούς τε κυνηγοὺς συνέστησε τοὺς βασιλικοὺς τῷ Σκιπίωνι, καὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν περὶ τὰ κυνηγέσια παρέδωκε τούτῳ πᾶσαν. Ἧς ἐπιλαβόμενος ὁ προειρημένος καὶ νομίσας οἱονεὶ βασιλεύειν ἐν τούτῳ κατεγίνετο πάντα τὸν χρόνον, ὅσον ἐπέμεινε ἐν τῇ Μακεδονίᾳ.

Confecto autem bello L. Æmilius eam exercitationem animique recreationem, quæ

eſt

eſt in venando, convenientiſſimam juventuti ratus eſſe, & venatores Regios conciliavit Scipioni, & omnem venandi licentiam ei conceſſit. Qua ille accepta Rex propemodum ſibi eſſe viſus, totum illud tempus, quo in Macedonia ſubſtitit, in eo conſumſit.

XENOPHON ALTER, qui & ARRIANVS, initio Cynegetici:

Ξενοφῶντι τῷ Γρύλλου λέλεκται ὅσα ἀγαθὰ ἀνθρώποις ἀπὸ κυνηγεσίων γίγνεται, καὶ οἱ παιδευθέντες ὑπὸ Χείρωνι τὴν παίδευσιν ταύτην, ὅπως θεοφιλεῖς τε ἦσαν καὶ ἔντιμοι, &c.

IVLIVS POLLVX.

(Præfatione lib. v. Onomaſtici)

COMMODO CÆS. S.

Ἐπεὶ δὲ κυνηγεσίων σοι προσήκει μέλειν, ὅτι τοὐπιτήδευμα ἡρωϊκὸν, καὶ βασιλικὸν, καὶ πρὸς εὐσωματίαν ἅμα καὶ εὐψυχίαν ἀσκεῖ, καὶ ἔστιν εἰρηνικῆς τε καρτερίας, ἅμα καὶ πολεμικῆς τόλμης μελέτημα, πρὸς ἀνδρείαν φέρον, ῥωμαλέον τε εἶναι γυμνάζει καὶ ποδώκην, καὶ ἱππικὸν, καὶ ἀγχίνουν, καὶ φιλεργὸν, &c.

Quoniam te venationis ſtudioſum eſſe convenit, quandoquidem hoc ſtudium Heroicum Regiumque eſt, & ad corporis animique bonam conſtitutionem confert, atque tam pacatæ fortitudinis, quam militaris audaciæ meditatio ſit, quæ viribus conducat red-

datque exercitatione robuſtum, pedibus celerem, equeſtrem, ſolertem, & laborioſum, &c.

LIVIVS *Lib. 1. Hiſtor.*
De Romulo & Remo:

ITa geniti, ita educati, quum primum adolevit ætas, nec in ſtabulis, nec ad pecora ſegnes, venando peragrare circa ſaltus. Hinc robore corporibus animiſque ſumto, jam non feras tantum ſubſiſtere, ſed in latrones præda onuſtos impetum facere, paſtoribuſque rapta dividere.

CICERO *Lib. II. Tuſcul. Quæſt.*

ITemque Lycurgi [leges] laboribus erudiunt juventutem, venando, currendo, eſuriendo, ſitiendo, algendo, æſtuando. *Et paulo poſt:* Apud quos autem venandi & equitandi laus viget, qui hanc petesſunt, nullum fugiunt dolorem.

Idem lib. II. de Natura Deorum.

IAm vero immanes & feras belluas nanciſcimur venando, ut & veſcamur iis, & exerceamur in venando ad ſimilitudinem bellicæ diſciplinæ, & utamur domitis, & condocefactis, ut elephantis; multaque ex earum corporibus remedia morbis & vulneribus eligamus.

Idem Lib. I. de Officiis:

SVppeditant autem & campus noſter, & ſtudia venandi honeſta exempla ludendi.

VIRGILIVS *Lib. II. Æneidos:*

ET te montoſæ misêre in prælia Nurſæ,
Vfens, inſignem fama, & felicibus armis;

Hor-

Horrida præcipue cui gens, aſſuetaque multo
Venatu nemorum, duris Æquicola glebis :
Armati terram exercent, ſemperque recentes
Convectare iuvat prædas, & vivere rapto.

Idem Lib. IX.

VEnatu invigilant pueri, ſilvaſque fatigant;
Flectere ludus equos, & ſpicula tendere cornu :
At patiens operum, parvoque aſſueta juventus
Aut raſtris terram domat, aut quatit oppida bello.
Omne ævum ferro teritur. verſaque juvencûm
Terga fatigamus haſta: nec tarda ſenectus
Debilitat vires animi, mutatque vigorem :
Caniciem galea premimus, ſemperque recentes
Convectare juvat prædas, & vivere rapto.

HORATIVS *Lib.* I. *Epiſt.* XVIII.

tu cede potentis amici
Lenibus imperiis, quotieſque educet in agros
Ætolis onerata plagis jumenta, caneſque ;
Surge, & inhumanæ ſenium depone Camœnæ,
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus emta :
ROMANIS SOLENNE VIRIS OPVS,
VTILE FAMÆ,
VITÆQVE ET MEMBRIS. præſertim cum
valeas, &
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum
Poſſis: adde, virilia quod ſpecioſius arma
Non eſt qui tractet.

SENECA *de Providentia cap.* II.

NObis interdum voluptati eſt, ſi adoleſcens conſtantis animi irruentem feram venabulo excepit, ſi leonis incurſum interritus pertulit: tantoque ſpectaculum eſt gratius, quanto id honeſtior fecit.

COLV-

COLVMELLA *De R.R. præfat. Lib.* 1.

AT mehercule vera illa Romuli proles aſſiduis venatibus, nec minus agreſtibus operibus exercitata, firmiſſimis prævaluit corporibus, ac militiam belli, cum res poſtulavit, facile ſuſtinuit.

PLINIVS CÆCILIVS *Panegyr. ad Trajanum Imp.*

QVod ſi quando cum influentibus negotiis paria feciſti, inſtar refectionis exiſtimas mutationem laboris. Quæ enim remiſſio tibi, niſi luſtrare ſaltus, excutere cubilibus feras, ſuperare immenſa montium juga, & horrentibus ſcopulis gradum inferre, nullius manu, nullius veſtigio adjutum? atque inter hæc pia mente adire lucos, & occurſare numinibus? OLIM HÆC EXPERIENTIA JUVENTUTIS, HÆC VOLUPTAS ERAT, HIS ARTIBUS FUTURI DUCES IMBUEBANTUR, certare cum fugacibus feris curſu, cum audacibus robore, cum callidis aſtu: nec mediocre pacis decus habebatur ſubmota campis irruptio ferarum, & obſidione quadam liberatus agreſtium labor. *Et plura, quæ ſequuntur, idem docent: quæ temere ac imprudenter nimis reprehendit Doctiſſimus Lipſius, ut ea quæ hic præmiſſa ſunt, & quæ in Prolegomenis dixi, evincunt.*

IVSTINVS *Hiſt. Epit. Lib.* XXXVII.

De Mithridate adoleſcente adhuc, cujus ea poſtea magnitudo fuit, ut non ſui tantum temporis, verum etiam ſuperioris ætatis omnes Reges majeſtate ſuperaverit, *ipſo ibidem Iuſtino teſte.*

TImens deinde ne inimici, quod veneno non pôtuerant, ferro peragerent, venandi ſtudium finxit: quo per VII annos neque urbis neque ruris te-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ĉto uſus eſt; ſed per ſilvas vagatus, diverſis montium regionibus pernoctabat, aſſuetus feras curſu aut fugare, aut perſequi; cum quibuſdam etiam viribus congredi. Quibus rebus & inſidias vitavit, & corpus ad omnem virtutis patientiam duravit.

SYMMACHVS *Lib.* V. *Epiſt. 66.*
Olybrio & Probino S.

SVppetere vobis plenam roboris valetudinem ferarum indago teſtatur. Hæc igitur prima mihi de vobis gaudii cauſa eſt, quod ruſticis voluptatibus ſanitatem juvatis: ſecundus lætitiæ gradus eſt, venatu capta meruiſſe. || Vos malo cum Attilio ruſticari, & ludum virium ſequi, quam bonis verbis deduci ad inſtituta deſidiæ. Certe ætatibus veſtris hic labor convenit. Diſtinguenda eſt lectio juvenum, non alveolo, aut pila, aut trocho Attico, vel Græcis palæſtris, ſed alacri fatigatione, & innocentis audaciæ gaudiis. *Videnda & reliqua ejuſdem Epiſtolæ, & lib.* IX. *Epiſt.* XXVIII.

VEGETIVS *de Re Milit. lib.*I. *cap.* VII.
(*ubi vide omnino Stewechii notas.*)

PIſcatores, aucupes, *&c.* longe arbitror pellendos à caſtris: fabros ferrarios, carpentarios, macellarios, & cervorum aprorumque venatores convenit ſociare militiæ.

IACO-

IACOBVS REX *Lib.* III. *de Officio Regis:*

NOn poſſum hic venationem omittere, eam, quæ canibus venaticis exercetur, quæ ſpecies laudatiſſima eſt, & nobiliſſima. Nam ſagittis, aut globis in feras graſſari illiberale eſt & furtivum: & canis leporarii miniſterium nihil habet tam generoſum ac militare. Sed ne ſuſpectus videar venationis laudator, ego tibi Xenophontem laudo authorem veterem & illuſtrem, qui cauſas alterutri noſtrum adulandi procul habuit. Is pulcerrimam Principis educandi rationem ſub Cyri nomine proponit. (*Huc pertinent ea, quæ ex Xenophonte modo allata*) Aucupium, quod per accipitres & falcones exercetur, non damno; parcius tamen laudo: quia non item militiam refert, ut venatio, quæ equitem audacem, omniumque locorum peritum facit.

Qui plura, laudatiſſimi ab omni ævo ac vere Regii Exercitii, Encomia deſiderat, Gallorum IC. Coryphæum, Tiraquellum adeat velim, in Tract. de Nobilitate cap. XXXVII. *num.* 138. & ſeqq.

IN

IN

GRATIUM

JANI VLITII

In caſtra ad Hulſtam miſſum,

EPIGRAMMA

Illuſtris ZVLICHEMII Herois.

GRATIVS æger erat : VLITI manus, æmula Phœbo,
Reſtituit longo languida membra ſitu.
Quæris, ut in Flandras, VLITI, venator arenas
Appulit, exceptus qua mihi fronte fuit?
Nil potuit, VLITI, ſine te mihi GRATIVS eſſe,
Nil potuit tecum gratius eſſe mihi.

CONSTANTER.

Ex caſtris ad Hulſtam
III. Kal. Novemb.
CIƆ IƆC XLV.

IN

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

IN
GRATII
de Venatione poëma à
JANO VLITIO
reſtitutum

SAcra pharetriferæ ſtudiumque artemque Dianæ,
Quæque in fulmineas arma movenda feras,
Luſit Apollineus teſtudine GRATIVS aurea.
Luſit: & æternum Delia fovit opus.
Sed tamen (uſque adeo nihil eſt à tempore tutum)
Occidit annoſa pagina pene mora.
Myſta lacer, lacer ille tuus, Dictynna, ſacerdos,
Qualis Aricino Virbius ante lacu,
Iam fugituram animam Stygia ſub nocte trahebat,
Speſque ſuper lapſæ nulla ſalutis erat.
Læſa etiam cum vate Dea eſt: nihil ignis in ara;
Templa litaturæ vix ſubiere manus.
Squallet Gnoſiacæ decus immortale pharetræ:
Copula diſperſos non ligat ulla canes.
Sacrilegas impune feras neglecta terentes
Mænala conſpiceres Partheniumque nemus.
Quid facias, Dea caſta? piget non digna ferentem;
Pervia ſunt tantis & tibi corda malis.
Frater opem poſcendus. opem feret ille petenti.
Nam proprior nulli juſta querela Deo eſt.

Viderit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Viderit ipſe pater, fulmenque volubile rurſus
Torqueat infeſta, torſit ut ante, manu.
Crede mihi, nihil eſt quod deneget ille ſorori:
Pignora conſpicui certa favoris habes.
Te propter tulit ante caſis habitare Pheræis,
Et cœlo Æmonios paſcere pulſus equos.
Audierat, Clariaſque petit Latonia ſedes,
Ac medicam vati blanda rogavit opem.
Cui Deus (ut ſibi cauſa viæ, ſibi cauſa doloris
Cognita) complexu rettulit iſta dato:
Ardua res, ſoror, eſt quam poſcis: at irrita ne ſit,
Pendet ab obſequio ſpes tibi certa meo.
Dixit: & Haganas ſuper ilicet aſtitit umbras,
Quas amat Aoniis non minus ille jugis;
VLITIADENque meum celer occupat, occupat omnem;
Ac ſolito raptum numine pectus agit.
Ille Deo plenus ſuccos adhibere ſalubres,
Membraque Pieria trunca fovere manu.
Nil Iovis effectum telis. Epidaurius heros
Hippolyto, GRATI, quod fuit, ille tibi eſt.

NICOLAUS HEINSIVS, DAN. F.

Aquiſgrani, poſtridie Idus Sextiles,
CIↃ IↃC XLV.

AD

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

AD CELSISSIMVM
ARAVSIONIS PRINCIPEM

GUILHELMUM,

Cum illi ab Exercitu jamjam redituro
GRATIUM ſuum inſcriberet

JANUS VLITIUS.

DVm procul imbellem Batavis à finibus hoſtem
Pellis, & intrepida concutis arma manu, (Gradivi,
Spes patriæ, Auriaci ſoboles invicta
In ſobole populi tanta ſtupentis amor,
Interea reduci rurſum nova bella parantur,
Bella, ſed in ſolas illa gerenda feras,
Adverſa ſimulacra tamen gratiſſima pugnæ,
Solaque poſt pugnam digna placere tibi.
Talia ſuccedant gravioribus otia curis;
Excipiat nunquam dignior arma quies.
Cum redit à fuſis Mavors pater ipſe Gelonis,
Si qua fides, colles & nemora alta petit.
Ille graves urſos, & acuto dente feroces
Cominus adverſa cuſpide figit apros,
Aut pavidum leporem canibus ſcrutatus odoris
Illæſum, Veneri munera grata, refert.
Cuncta decus quondam felicis nobile ſæcli
Hæc tibi facundo GRATIVS ore canit,
Dona Deûm, lætas monſtrans venantibus artes,
Quas docuit comites ante Diana ſuas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Ille tamen, tanta eſt injuria deſidis ævi,
Pene ſub ingrata nocte ſepultus erat:
Docta laboranti ſuccurrit dextera Vati,
Digno operi lucem contulit ille novam.
VLITIVS abſterſa rubigine reddidit orbi,
Qualia venanti GRATIVS arma dedit.
Hæc offert jam culta tibi, pulcherrime rerum.
Auſpiciis pridem moverat illa tuis.
Si faveas tantum, ſors contigit æqua labori,
Et tetigere ſuos improba vota Deos.
Partheniam colet ille tua ſub imagine Divam:
Thura feret Vates, & dabit aula focos.

CASPAR KINSCHOTIUS L. F.

IN NOVAM
GRATII
EDITIONEM,
& Commentarium
JANI VLITII, J.C.

Κεῖτο κυνηγεσίας ὁ πατὴρ ΓΡΑΤΙΟΣ,
ΒΛΙΤΕ φίλε·
Τῷ δὲ βίον δῶκας, ἀλλὰ δὲ θηρσὶ φόνον.
ΠΕΤΡΟΣ ΒΛΟΥΙΝΟΣ.

Iuliomagi Andium, Kal.
Iun. CIↃ IↃCXLVI.

GRA-

Gratii Falisci
CYNEGETICON,
Sive
De Venatione
Liber Vnus.

Cui accedunt

Halievtica.

Nova et Interpolata
Editio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Ovidius de Ponto lib. IV. El. ult.

TITYRVS ANTIQVAS ET ERAT QVI PASCERET HERBAS,
APTAQVE VENANTI GRATIVS ARMA DARET.

Iul. Cæſ. Scaliger hypercrit. cap. VII. in limine Secundæ & vere aureæ ætatis Poëtarum.

Cum duo elegantes Poëtæ venationis præcepta poëmate tractarint, GRATIVS *&* NEMESIANVS, *alter alterius aut lima aut cenſor eſſe poterit. Igitur* NEMESIANI *ſtilus candidus, nec vulgare ſonans. Præterea ſilvæ propior, atque effuſus. Gratius caſtigatior. & longe exactius ſimul cum natalibus ipſis deſignat mores, animos, vires, celeritatem; ſagacitatem, faciem. Et ſane divini verſus multi: velut ille* (*vide* v. 205.) *Sed & feſtivus*, &c. quæ operæ pretium eſt inſpicere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

GRATII
CYNEGETICON.

Dona cano diuûm , lætas venantibus ar-teis ,
Auſpicio , Diana , tuo. priùs omnis in armis
Spes fuit, & nuda ſiluas virtute mouebant
Inconſulti homines, vitaque erat error in omni.
Pòſt alia propiore via, meliuſque profecti
Te ſociam, Ratio, rebus ſumpſere gerendis.
Hinc omne auxilium vitæ, rectuſque reluxit
Ordo : & contiguas didicere ex artibus arteis
Proſerere. hinc demens cecidit violentia retro
Sed primum auſpiciũ deus artibus altaq; circum
Firmamenta dedit. tum parteis quiſque ſecutus
Exegere ſuas, tetigitque induſtria finem.
Tu trepidam bello vitam, Diana, ferino ,
Quà primam quærebat opem, dignata repertis
Protegere auxiliis , orbemque hac ſolvere noxa.
Aſſciuere tuo comites ſub nomine diuæ
Centum omnes nemorum, centũ de fontibus, omnes
Naiades, & Latii cultor qui Faunus amœni,
Mænaliuſque puer, domitrixque Idea leonum
Mater, & inculto Siluanus termite gaudens.
His ego præſidibus noſtram defendere ſortem
Contra mille feras , & non ſine carmine niſus,
Carmine & arma dabo venandi , & perſequar artem
Armorum; caſſesque, plagarumque ordiar aſtus.
Prima jubent tenui naſcentem jungere filo

Limbum, & quadruplici tormento aſtringere limbos.
Illa operum patiens, illa uſus linea longi.
Tunc ipſum medio caſſem qui naſcitur ore,
Per ſenos circum uſque ſinus laqueabis, vt omnem
Concipiat tergo, ſi quiſquam eſt plurimus, ho-
ſtem.
Et bis vicenos ſpatium prætendere paſſus
Rete velim, pleniſque decem conſurgere nodis.
Ingrati majora ſinus impendia ſument.
Optima Cyniphiæ, ne quid cunctere, paludes
Lina dabunt. bonus Æoliæ de valle Sibyllæ
Fœtus, & aprico Tuſcorum ſtupea campo
Meſſis, contiguum ſorbens de flumine rorem,
Qua cultor Latii per opaca ſilentia Tibris
Labitur, inque ſinus magno venit ore marinos.
At contrà noſtris imbellia lina Faliſcis:
Hiſpanique alio ſpectantur Sætabes vſu.
Vix operata ſuo ſacra ad Bubaſtia lino
Velatur ſonipes æſtiui turba Canopi.
Ipſe in materia damnoſus candor inerti
Oſtendit longe fraudem, atque exterruit hoſtes.
At pauper rigui cuſtos Alabandicus horti
Cannabias nutrit ſiluas, quàm commoda noſtro
Armamenta operi: grauis eſt tutela ſed illis,
Tu licet Æmonios includas retibus vrſos.
Tantùm ne ſubeat vitiorum peſſimus humor,
Ante caue: non eſt humentibus vſus in armis.
Nulla fides ergo, ſeu preſſa flumina valle
Inter opus, cauſſæque malum fecere paludes:
Siue improuiſus cœlo perfuderit imber.
Illa vel ad flatus Helices oppande ſerenæ,
Vel caligineo laxanda reponito fumo.
Idcirco & primas linorum tangere meſſes
Ante vetant, quàm maturis accenderit annus
Ignibus & claro Pleias ſe prompſerit ortu.
Imbiberit, tantò deſpondet longius uſu,
(Magnum opus) & tangi niſi cura vincitur impar.

Nonne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Nónne vides, veterum quos prodit fabula rerum
Semideos, illi aggeribus tentare ſuperbis,
Ire freta, & matres auſi tractare deorum,
Quàm magna mercede meo ſine munere ſiluas
Impulerint. flet adhuc & porrò flebit Adonim
Victa Venus, ceciditque ſuis Ancæus in aruis,
Vt prædexter erat geminiſque ſecuribus ingens.
Ipſe deus, cultorque feri Tyrinthius orbis,
Quem mare, quem tellus, quem præceps janua Ditis
Omnia tentantem, qua laus erat obuia, paſſi.
Hinc decus & famæ primus patrauit honorem.
Exige, ſi qua meis reſpondet ab artibus ergo
GRATIA, quæ vires fallat collata ferinas.
Sunt, quibus immundo decerptæ vulture plumæ
Inſtrumentum operis fuit, & non parua facultas.
Tantùm inter niuei jungantur vellera cygni:
Et ſatis armorum eſt. Hæc clara luce coruſcant,
Terribiles ſpecies: ab vulture dirus auaro
Turbat odor ſiluas, meliuſque alterna valet res.
Sed quàm clara tuis & pinguis pluma ſub armis,
Tam mollis tactu & non ſit creberrima nexu,
Ne repreuſa ſuis properantem linea pinnis
Implicet, atque ipſo mendoſa coarguat vſu.
Hic magis in ceruos valuit metus. aſt vbi lentæ
Interdum Libyco fucantur ſandice pinnæ,
Lineaque extructis lucent anconibus arma:
Rarum, ſi qua metus eludat bellua falſos.
Nam fuit & laqueis aliquis curracibus vſus:
Ceruino juſſere magis contexere neruo;
Fraus teget inſidias habitu mentita ferino.
Quid qui dentatas iligno robore clauſit
Venator pedicas, cùm diſſimulantibus armis
Sæpe habet imprudens alieni lucra laboris?
O felix, tantis quem primum induſtria rebus
Prodidit auctorem! deus ille, an proxuma diuos
Mens fuit, in cæcas aciem quæ magna tenebras

Egit, & ignarum perfudit lumine vulgus?
Dic age Pierio, (fas eſt) Diana, miniſtro.
Arcadium ſtat fama ſenem , quem Mænalus auctor
Et Lacedæmoniæ primum vidiſtis Amyclæ
Per non aſſuetas metantem retia valles,
Dercylon. haud illo quiſquam ſe juſtior egit,
Aut fuit in terris diuûm obſeruantior alter.
Ergo illum primis nemorum dea finxit in annis,
Auctoremque operi dignata inſcribere magno,
Iuſſit adire ſuas & pandere gentibus arteis.
  Ille etiam valido primus venabula dente
Induit: & proni moderatus vulneris iram
Omne moris excepit onus. tum ſtricta verutis
Dentibus & geminas ſubiere haſtilia furcas.
Et quidam totos clauſerunt enſibus orbes,
Ne ceſſaret iners in vulnere maſſa ferino.
Blandimenta vagæ fugies nouitatis ibidem:
Exiguo nimiove nocent. ſed lubricus errat
Mos, & ab expertis feſtinant vſibus omnes.
Quid Macetûm immenſos libeat ſi dicere contos,
Quàm longa exigui ſpicant haſtilia dentes?
Aut contrà vt tenero diſtrictas cortice virgas
Prægrauat ingenti pernix Albania cultro?
Omnia tela modi meliùs finxere ſalubres.
Quocirca & jaculis habilem perpendimus vſum;
Neu leue vulnus eat, neu ſit breuis impetus illi.
Ipſa arcu Lyciaque ſuas Diana pharetra
Armauit comites, (ne tela relinquite diuæ,
Magnum opus) & volucres quondam fecere ſagittas.
Diſce agedum & validis delectum haſtilibus omnem.
Plurima Threicii nutritur vallibus Hebri
Cornus, & vmbroſæ Veneris per litora myrtus,
Taxique, pinuſque , Altinateſque geniſtæ,
Et magis incomptus operæ Lutoſer agreſtis.
Termes ab eois deſcendet virga Sabæis,
Mater odorati multùm pulcherrima turis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Illa ſuos vſus intractatumque decorem
(Sic nemorum juſſere Deæ) natalibus haurit
Arbitriis. at enim multo ſunt ficta labore
Cætera, quæ ſiluis errant haſtilia noſtris.
Numquam ſponte ſua procerus ad aëra termes
Exiit, inque ipſa curuantur ſtirpe geniſtæ.
Ergo age luxuriam primò fœtuſque nocenteis
Detrahe: frondoſas gravat indulgentia ſiluas.
Pòſt vbi proceris generoſa ſtirpibus arbor
Se dederit, tereteſque ferent ad ſidera virgæ,
Stringe notas circum, & gemmanteis exige verſus.
His ſi quis vitium nociturus ſufficit humor,
Vlceribus fluet, & venas durabit inertes.
In quinos ſublata pedes haſtilia plena
Cæde manu, dum pomiferis aduertitur annus
Frondibus, & tepidos autumnus continet imbres.
Sed cur exiguis tantos in partibus orbes
Luſtramus? prima illa canum, non vlla per arteis
Cura prior, ſiue indomitos vehementior hoſteis
Nudo Marte premas, ſeu bellum ex arte miniſtres.
Mille canum patriæ, ductique ab origine mores
Cuique ſua. Magna indocilis dat prœlia Medus,
Magnaque diuerſos extollit gloria Celtas.
Arma negant contrà Martemque odere Geloni,
Sed natura ſagax: Perſes in vtroque paratus.
Sunt qui Seras alant, genus intractabilis iræ.
At contra faciles, magnique Lycaones armis.
Sed non Hyrcanæ ſatis eſt vehementia genti
Tanta: ſuis petiere vltro fera femina ſiluis.
Dat Venus acceſſus, & blando fœdere jungit.
Tunc & manſuetis tutò ferus errat adulter
In ſtabulis, ultroque grauis ſuccedere Tigrim
Auſa canis, majore tulit de ſanguine fœtum.
Sed præceps virtus ipſa venabitur aula.
Ille tibi & pecudum multo cum ſanguine creſcet:
Paſce tamen, quæcumque domi ſibi crimina fecit,
Excutiet ſilua magnus pugnator adepta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

At fugit adverſos idem quos repperit hoſteis
Vmber. quanta fides, utinam, & ſolertia naris,
Tanta foret virtus, & tantum vellet in armis!
Quid freta ſi Morinum dubio refluentia ponto
Veneris, atque ipſos libeat penetrare Britannos?
O quanta eſt merces, & quantum impendia ſupra!
Si non ad ſpeciem mentiturosque decores
Protinus: hæc vna eſt catulis jactura Britannis.
Ad magnum cùm venit opus, promendaque virtus,
Et vocat extremo præceps diſcrimine Mavors,
Non tunc egregios tantùm admirere Moloſſos;
Comparat his verſuta ſuas Athamania fraudes,
Acyrusque, Pheræque, & clandeſtinus Acarnan.
Sicut Acarnanes ſubierunt prœlia furto:
Sic canis illa ſuos taciturna ſuperuenit hoſtes.
At clangore citat quos nondum conſpicit apros,
Ætola quæcumque canis de ſtirpe (malignum
Officium) ſiue illa metus conuicia rupit,
Seu fruſtra nimius properat furor. & tamen illud
Ne vanum totas genus aſpernere per arteis,
Mirum quàm celeres, & quantum nare merentur:
Tum non eſt victi cui conceſſere labori.
Idcirco variis miſcebo gentibus vſum.
Quondam inconſultis mater dabit Vmbrica Gallis
Senſum agilem, traxere animos de patre Gelonæ
Hyrcano, & vanæ tantùm Calydonia linguæ
Exibit vitium patre emendata Moloſſo.
Scilicet ex omni florem virtute capeſſunt,
Et ſequitur natura fauens. at te leue ſi quà
Tangit opus, pauidoſque iuuat compellere dorcas,
Aut verſuta ſequi leporis veſtigia parui:
Petronios (ſic fama) canes, volucreſque Sicambros,
Et pictam macula Vertraham delige falſa.
Ocyor affectu mentis pinnaque cucurrit,
Sed premit inventas, non inuentura latenteis
Illa feras; quæ Petroniis bene gloria conſtat.

Quòd

Quòd ſi maturo preſſantes gaudia luſu
Diſſimulare feras tacitique accedere poſſent:
Illis omne decus, quod nunc, Metagontes, habetis,
Conſtaret ſiluis: ſed virtus irrita damno eſt.
Ad veſtram non vile genus, non patria vulgo
Sparta ſuos & Creta ſuos promittit alumnos.
Sed primum celſa lorum ceruice ferentem
Glympice, te ſiluis egit Bœotius Hagnon,
Hagnon haſtilides, Hagnon, quem plurima ſemper
GRATIA per noſtros vnum teſtabitur vſus.
Hic trepidas arteis & vix nouitate ſedentes
Vidit, quà propior patuit via: nec ſibi turbam
Contraxit comitem, nec vaſa tenentia longè.
Vnus præſidium atque operi ſpes magna petito
Adſumptus Metagon luſtrat per nota ferarum
Paſcua, per fontes, per quas triuere latebras,
Primæ lucis opus: tum ſigna vapore ferino
Intemerata legens, ſi qua eſt qua fallitur ejus
Turba loci, majora ſecat ſpatia extera gyro.
Atque hìc egreſſu jam tum ſine fraude reperto
Incubuit ſpatiis, qualis permiſſa Lechæis
Theſſalium quadriga decus, quam gloria patrum
Excitat, & primæ ſpes ambitioſa coronæ.
Sed ne qua ex nimio redeat jactura fauore,
Lex dicta officiis: ne voce laceſſeret hoſtem,
Néve leuem prædam, aut propioris pignora lucri
Amplexus, primos nequidquam offenderet actus.
Iam verò impenſum melior fortuna laborem
Cum ſequitur, juxtaque domus quæſita ferarum,
Vt ſciat, occultos & ſignis arguat hoſteis:
Aut effecta leui teſtatur gaudia cauda,
Aut ipſa infodiens vncis veſtigia plantis
Mandit humum, celſasve adprenſat naribus auras.
Et tamen vt ne prima fauentem pignora fallant
Circa omnem aſpretis medius qua clauditur orbis,
Ferre pedem, acceſſuſque, abituſque notaſſe ferarum
Admonet, & ſi forte loci ſpes prima fefellit,

(Ratum opus) incubuit ſpatiis ad proxima verſis,
Intacto repetens prima ad veſtigia gyro.
Ergo vbi plena ſuo rediit victoria fine,
In partem prædæ veniat comes, & ſua norit
Præmia. ſic operi juuet inſerviſſe benigno.
Hoc ingens meritum eſt: hæc ultima palma trophæi,
Hagnon magne, tibi diuûm conceſſa fauore.
Ergo ſemper eris, dum carmina dumque manebunt
Siluarum dotes, atque arma Dianea terris.
Hic & ſemiferam Thoum de ſanguine prolem
Finxit. non alio major ſua pectore virtus,
Seu norit voces, ſeu nudi ad pignora Martis.
Thoës commiſſos (clariſſima fama) leones
Et ſubiere aſtu, & paruis domuere lacertis.
Nam genus exiguum, & pudeat quàm informe fateri
Vulpina ſpecie: tamen huc exacta voluntas.
At non eſt alius, quem tanta ad munia fœtus
Exercere velis, aut te tua culpa refellat,
Inter opus, quo ſera cadit prudentia damno.
Iunge pares ergo, & majorum pignore ſigna
Fœturam, prodantque tibi Metagonta parentes,
Qui genuere ſua pecus hoc immane juuenta.
Et primum expertos animi, quæ gratia prima eſt,
In Venerem jungunt: tum ſortis cura ſecundæ,
Ne renuat ſpecies, aut quæ detrectet honorem.
Sint celſi vultus, ſint hirtæ frontibus aures,
Os magnum, & patulis agitatos morſibus ignes
Spirent, aſtricti ſuccingant ilia ventris,
Cauda breuis, longumque latus, diſcretaque collo
Cæſaries, non pexa nimis, non frigoris illa
Impatiens: validis tum ſurgat pectus ab armis,
Quod magnos capiat motus, magniſque ſuperſit.
Effuge, qui lata pandit veſtigia planta,
Mollis in officio. ſiccis ego dura lacertis
Crura velim, & ſolidos hæc in certamina calces.
Sed fruſtra longus properat labor, abdita ſi non
Altas in latebras vnique incluſa marito

Fœmi-

Fœmina, nec patitur Veneris ſub tempore magnos
Illa, neque emeritæ ſeruat faſtigia laudis.
Primi complexus, dulciſſima prima voluptas.
Hunc Veneri dedit impatiens natura furorem.
Si renuit cunctos, & mater adultera non eſt,
Da requiem grauidæ, ſolitoſque remitte labores.
Vix oneri ſuper illa ſuo. tum deinde monebo,
Ne matrem indocilis natorum turba fatiget,
Percenſere notis, jamque inde excernere paruos.
Signa dabunt ipſæ. teneris vix artubus hæret
Ille tuos olim non defecturus honores:
Iamque illum impatiens æquæ vehementia ſortis
Extulit: affectat materna regna ſub aluo.
Vbera tota tenet, à tergo liber aperto,
Dum tepida indulget terris clementia mundi.
Verùm vbi Caurino perſtrinxit frigore veſper
Ira jacet, turbaque potens operitur inerti.
Illius è manibus vires ſit cura futuras
Perpenſare: levis deducet pondere fratres:
Nec me pignoribus, nec te mea carmina fallent.
Protinus & cultus alios & debita fœtæ
Blandimenta feres, curaque ſequêre merentem:
Illa perinde ſuos, vt erit delata, minores;
Ac longam præſtabit opem. tum denique fœtæ
Cùm deſunt operi, fregitque induſtria matres,
Tranſeat in catulos omnis tutela relictos.
Lacte nouam pubem facilique tuebere maza:
Nec luxus alios auidæque impendia vitæ
,, Noſcant. hæc magno redit indulgentia damno.
,, Nec mirum: humanos, non & magis altera ſenſus
,, Tollit, nec ratio vitiis adeuntibus obſtat.
,, Hæc illa eſt, Pharios quæ fregit noxia reges,
,, Dum ſeruata cauis potant Mareotica gemmis,
,, Nardiferumq; metunt Gangem, vitiiſq; miniſtrant.
,, Sic & Achæmonio cecidiſti, Lydia, Cyro.
,, Atqui dives eras fluvialibus aurea venis,

,, Scilicet

,,Scilicet ad ſummam ne quid reſtaret habendum.
,,Tu quoque luxuriæ fictas dum colligis arteis,
,,Et ſequeris demens alienam, Græcia, culpam,
,,O quantū & quoties decoris fruſtrata paterni!
,,At qualis noſtris, quàm ſimplex menſa Camillis!
,,Qui tibi cultus erat poſt tot, Serrane, triumphos?
,,Ergo illi ex habitu, virtutiſque indole priſcæ,
,,Impoſuere orbi Romam caput: actaque ab illis
,,Ad cœlum virtus, ſummoſque tetendit honores.
Scilicet exiguis magna ſub imagine rebus
Proſpicies, quæ ſit ratio, & quo fine regenda.
Idcirco imperium catulis, vnuſque magiſter
Additur, ille dapes pœnamque operamq; miniſtrans
Temperet: hunc ſpectet ſiluas domitura iuuētus.
Nec vile arbitrium eſt. cuicunq; hæc regna dicantur,
Ille tibi egregia iuuenis de pube legendus,
Vtrumque & prudens, & ſumptis impiger armis.
Quòd niſi & acceſſus, & agendi tempora belli
Nouerit, & ſocios tutabitur hoſte minores:
Aut cedent, aut illa tamen victoria damno eſt.
Ergo in opus vigila, faciliſque ades omnibus armis;
Arma acuere viam. tegat imas faſcia ſuras.
*Sit famul*is vitulina, tuis aut tergore fulvo
Mantica, curta chlamys, canaque è macle galeri:
Ima Toletano præcingant ilia cultro:
Terribilemque manu vibrata falarica dextra
Det ſonitum, & curua rumpant non peruia falce.
 Hæc tua militia eſt. quin & Mauortia bello
Vulnera, & erranteis per tot diuortia morbos,
Cauſſaſque, affectuſque canum tua cura tueri eſt.
Stat fatum ſuprà, totumque auidiſſimus orcus
Paſcitur, & nigris orbem circumſonat alis.
Scilicet ad magnum major ducenda laborem
Cura, nec expertos fallet Deus. hinc quoq; noſſe
Eſt aliud quod præſtet opus placabile numen.
Nec longè auxilium, licet alti vulneris ora
Abſtiterint, atroque cadant cum ſanguine fibræ.

Inde rape ex ipſo qui vulnus fecerit hoſte
Viroſam eluuiem, laceri que per vlceris ora
Sparge manu, venas dum ſuccus comprimat acer.
Mortis enim patuere viæ. tum pura monebo
Circum labra ſequi, tenuique includere filo.
At ſi pernicies anguſto paſcitur ore,
Contra pande viam, fallenteiſque argue cauſſas.
Morborum in vitio facilis medicina recenti.
Sed tactu impoſitis mulcent pecuaria palmis,
(id ſatis) aut nigræ circum picis vnguine ſignant.
Quòd ſi diſtricto leuis eſt in vulnere noxa,
Ipſe habet auxilium validę natale ſaliuæ.
Illa grauis labes, & cura eſt altior illis,
Cùm vitium cauſſæ totis egere latentes
Corporibus, ſeraque aperitur noxia ſumma.
Inde emiſſa lues, & per contagia morbus
Venêre in vulgum, juxtaque exercitus ingens
Æquali ſub labe ruit: nec viribus vllis
Aut merito venia eſt, aut ſpes exire precanti.
Quod ſiue à Stygiâ letum Proſerpina nocte
Extulit, & furtim commiſſam vlciſcitur iram;
Seu vitium ex alto, ſpiratque vaporibus æther
Peſtiferis, ſeu terra ſuos populatur honores:
Fontem auerte mali. trans altas ducere valles
Admoneo: latumque fuga ſuperabitis amnem.
Hoc primùm effugium leti. tunc dicta valebunt
Auxilia, & noſtra quidam redit uſus ab arte.
Sed varii motus, nec in omnibus vna poteſtas.
Diſce vices, & quæ tutela eſt proxima tenta.
Plurima per catulos rabies inuictaque tardos
Præcipitat letale malum. ſic tutius ergo
Anteire auxiliis, & primas vincere cauſſas.
Namque ſubit nodis qua lingua tenacibus hæret,
(Vermiculum dixere) mala atque incondita peſtis.
Ille vbi ſalſa ſiti præcepit viſcera longâ,
Æſtiuos vibrant accenſi febribus ignes,
Moliturque fugas, & ſedem ſpernit amatam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Scilicet hoc motu, ſtimuliſque potentibus acti
In furias vertêre canes. ergo inſita ferro
Iam teneris elementa mali cauſſaſque recidunt.
Nec longa in facto medicina eſt vlcere. purum
Sparge ſalem, & tenui permulce vulnus oliuo.
Ante relata ſuas quàm nox bene compleat vmbras,
Ecce aderit, factique oblitus vulneris, vltro
Blanditur menſis, Cereremque efflagitat ore.
Quid priſcas arteis inuentaque ſimplicis anni
Si referam? non illa metus ſolatia falſi
Tam longam traxere fidem. collaribus ergo
Sunt qui lucifugæ criſtas inducere Mælis
Iuſſere, aut ſacris conſerta monilia conchis,
Et viuum lapidem, & circa Meliteſia nectunt
Coralia, & magicis adjutas cantibus herbas.
Ac ſic offectus, oculique venena maligni
Vicit tutela pax impetrata deorum.
At ſi deformi lacerum dulcedine corpus
Perſequitur ſcabies, longi via peſſima leti,
In primo acceſſu triſtis medicina; ſed vnà
Pernicies redimenda animà, quæ prima ſequaci
Sparſa malo eſt, ne dira trahant contagia vulgi.
Quod ſi dat ſpatium clemens, & promovet ortu
Morbus, diſce vias, &, quà finit, artibus exi.
Tunc & odorato medicata bitumina viro,
Imponaſque pices, immundæque vnguen amurcæ.
Miſcuit, & ſummam complectitur ignis in vnam.
Inde lauant ægros. eſt ira coërcita morbi,
Laxatuſque rigor, quæ te ne cura timentem
Differat, & pluuias, & Cauri frigora vitent;
Sic magis, vt nudis incumbunt vallibus æſtus,
A vento, clarique faces ad ſolis, vt omne
Exudent vitium, ſubeatque latentibus vltro,
Quæ facta eſt medicina, vadis. nec non tamen illum
Spumoſi catulos mergentem litoris æſtu
Reſpicit, & facilis Pæan adjuuit in arteis.
„O rerum prudens quantum experientia vulgo

„Mate-

Materiem largita boni, ſi vincere curent
Deſidiam, & gratos agitando prendere fines!
ſt in Trinacria ſpecus ingens rupe, cauique
ntrorſum reditus. circum atræ mœnia ſiluæ
lta premunt, ruptique ambuſtis faucibus amnes.
ulcano condicta domus, quam ſubter eunti
tagna ſedent venis, oleoque madentia viuo.
uc defecta mala vidi pecuaria tabe
æpe trahi, victoſque malo grauiore magiſtros.
e primum, Vulcane, loci pacemque precamur
ncola ſancte tuam, des ipſis vltima rebus
uxilia: aut, meriti ſi nulla eſt noxia tanti,
ot miſerere animas, liceatque attingere fontes,
ancte, tuos. ter quiſque vocant, ter pinguia libant
ura foco: ſtruitur ramis felicibus ara.
Hic dictu mirum, atque aliàs ignobile monſtrum
Aduerſis ſpecubus, ruptoque è pectore montis
Venit, ouans auſtris, & multo flumine flammæ.
Emicat ipſe, manu ramum pallente ſacerdos
Termiteum quatiens: procul hinc extorribus ire
Edico præſente deo, præſentibus aris, (motum eſt,
Queis ſcelus aut manibus ſumptum, aut in pectore
Inclamat. cecidere animis trepidantia membra.
O quiſquis miſero fas vnquam in ſupplice fregit,
Qui pretio fratrum, melioriſque auſus amici
Sollicitare caput, patrios ve laceſſere diuos;
Illum agat infandæ comes huc audacia culpæ;
Diſcet, commiſſa quantum Deus vltor in ira
Ponè ſequens valeat. ſed cui bona pectore mens eſt,
Obſequiturque deo, Deus illam molliter aram
Lambit, & ipſe ſuos vbi contigit ignis honores,
Defugit ab ſacris, rurſumque reconditur antro.
Huic fas auxilium & Vulcania tangere dona.
Nec mora; ſi medias exedit noxia fibras,
His laue præſidiis, adfectaque corpora mulce
Regnantem excutiens morbum. Deus auctor, & ipſa
Artem aluit natura ſuam. Quæ robore peſtis

Actior

Acrior, aut leto propior via? ſed tamen illi
Hinc venit auxilium valida vehementius ira.
Quòd primam ſi fallet opem dimiſſa facultas,
At tu præcipitem, quà ſpes eſt proxima, labem
Adgredere. in ſubito ſubita eſt medicina tumultu.
Stringendæ nares, ſcindenda ligamina ferro
Armorum, geminaque cruor ducendus ab aure.
Hinc vitium, hinc illa eſt auidæ vehementia peſti.
Ilicet auxiliis feſſum ſolabere corpus:
Subſidiaſque fraces, diffuſaque Maſſica priſco
Sparge cado. Liber tenueis è pectore curas
Exiget: eſt morbo Liber medicina furenti.
Quid dicam tuſſis, quid mœſti damna veterni,
Aut incuruatæ ſi qua eſt tutela podagræ?
Mille tenent peſtes, curaque potentia major.
Mitte age: non opibus tanta eſt fiducia noſtris.
Mitte animæ ex alto ducendum numen olympo,
Supplicibuſque vocanda ſacris tutela Deorum,
Idcirco aëriis molimur compita lucis,
Spicataſque faces ſacrum, ad nemora alta, Dianæ,
Siſtimus, & ſolito catuli velantur honore;
Ipſaque per flores medio in diſcrimine luci.
Strauere arma, ſacris & pace vacantia feſta.
Tum cadus & viridi fumantia liba feretro
Præueniunt, teneraque extrudens cornua fronte
Hœdus, & ad ramos etiamnum hærentia poma,
Luſtralis de more ſacri, quo tota iuuentus
Luſtraturque Deæ, proque anno reddit honorem.
Ergo impetrato reſpondet multa fauore
Ad partes quà poſcis opem, ſeu vincere ſiluas,
Seu tibi fatorum labes exire minaſque
Cura prior, tua magna fides tutelaque virgo,
Reſtat equos finire notis, quos arma Dianæ
Admittant. non omne meas genus audet in arteis.
Eſt vitium ex animo. ſunt quos imbellia fallant
Corpora: prætendens quondam eſt incommoda virtus.

Conſu-

onſule, Penei qualis perfunditur amne
heſſalus, aut patriæ quem conſpexere Mycenæ
laucum. nempe ingẽs, nempe ardua fundet in auras
rura. quis Eleas potior luſtrauit arenas?
e tamen hoc attingat opus, jactantior illi
irtus, quam ſiluas, durumque laceſſère Martem.
ec ſæuos miratur equos terrena Syene
cilicet & Parthis inter ſua mollia rura
ſanſit hono r: veniat Caudini ſaxa Taburni,
arganumve trucẽ, aut Ligurinas deſuper alpes,
nte opus excuſſis cadet vnguibus: & tamen illi
ſt animus, fingetque meas ſe juſſus in arteis.
ed juxtà vitium poſuit deus. at tibi contrà
allæcis luſtratur equis ſcrupoſa Pyrene.
Non tamen Hiſpano Martem tentare minacem
Auſim. Murcibii vix ora tenacia ferro
Concedunt. at tota leui Naſamon*ia virgâ*
Fingit equos. Piſis Numidæ ſoluêre *jugales*,
Audax & patiens operum genus. ille vigebit
Centum actus ſpatiis, atque eluctabitur iram.
Nec magni cultus; ſterilis quodcumque remiſit
Terra, fuit, tenueſque ſitim producere riui.
Sic & Strymonio facilis tutela Biſaltæ;
Poſſent Ætnæas vtinam ſe ferre per arteis;
Qui ludus Siculis. quid tum ſi turpia colla
Aut tenuis dorſo curuatur ſpina? per illos
Cantatus Graijs Agragas, victæque fragoſum
Nebroden liquere feræ. O quantus in armis
Ille meis, cujus dociles pecuaria fœtus
Sufficient, queis Chaonias contendere contra
Auſit, vix merita quas ſignat Achaïa palma!
Spadices vix Pellæi valuere Cerauni,
Et tibi deuotæ magnum pecuaria Cyrrhæ
Phœbe decus, noſtras agere in ſacraria tenſas.
Venanti melius pugnat color: optima nigri
Crura illi, badiosque legunt *in pectore crines*,
Et quorum feſſas imitantur terga fauillas.

O quan-

O quantum Italiæ, ſic dii voluere, parentes
Præſtant, & terras omni præcepimus uſu!
Noſtraque non ſegnis illuſtrat prata *juuentus.*

* * * *

Nonnulla eroſa penitus legi non potuerunt in illo unico hujus & ſequentis poëmatii exemplari Longobardicis literis ſcripto.

HALIEVTICA

Fragmentum, quod Gratii potius, quam Ovidii eſſe, & codex ille unicus, & ſtilus coarguunt. Cui præludii loco præmiſimus hoc

C. Iulii Solini Polyhistoris Ponticon Fragmentum.

TEthya marmoreo fœcundam pandere Ponto,
Et ſalis æquorei ſpirantes molle catervas,
Quæque ſub æſtifluis Thetis humida continet antris
Cœptantem Venus alma fove: quæ ſemine cœli
Parturiente ſalo, divini germinis æſtu,
Spumea purpureis dum ſanguinat unda profundis,
Naſceris è pelago; placito Dea proſata Mundo.
Nam quum prima foret rebus Natura creandis
In fœdus connexa ſuum, ne ſtaret inerti
Machina mole vacans, tibi primum candidus Æther
Aſtrigeram faciem nitido gemmavit Olympo.
Te fœcunda ſinu Tellus amplexa, reſedit
Ponderibus librata ſuis. Elementaque juſſa
Æternas ſervare vices. Tu fœtibus auges
Cuncta ſuis: totus pariter tibi parturit Orbis.
Quare, Diva, precor, quoniam tua munera parvo
Auſus calle ſequor, vitreo de gurgite vultus
Dextera prome pios: & lumine læta ſereno

Pis-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Pierias, age, pande vias: da Nerea molli
Pacatum gaudere freto: votisque litata
Fac ſaltem primas pelagi libemus arenas.
Vos quoque qui reſono colitis cava Tempea cœtus

* * * * *

ACcepit mundus legem, dedit arma per omnes,
Admonuitque ſui: vitulus ſic namque minatur
Qui nondum gerit in tenera jam cornua fronte,
Sic damæ fugiunt, pugnant virtute leones,
Et morſu canis, & caudæ ſic ſcorpius ictu:
Concuſſisque leuis pennis ſic euolat ales.
Omnibus ignotæ mortis timor, omnibus hoſtem,
Præſidiumque datum ſentire, & noſcere teli
Vimque modumque ſui: ſic & Scarus arte ſub vndis,
Contextam ſi forte levi de vimine naſſam
Incidit, aſſumtamque dolo tandem pauet eſcam,
Non audet radiis obnixa occurrere fronte.
Auerſus crebro veniens ſed verbere caudæ
Laxans ſubſequitur, tutumque euadit in æquor.
Quin etiam ſi forte aliquis *dum pone* nataret
Mitis luctantem Scarus hunc in vimine vidit
Auerſi caudam morſu tenet. atque *ita flexu*
Liberiore natans, quem texit *naſſa*, reſultat.
Sepia tarda fugæ, tenui cum fortè ſub vnda
Deprenſa eſt, jam jamque manus timet illa rapaceis,
Inficiens æquor nigrum vomit illa cruorem,
Auertitque vices, oculos fruſtrata ſequentes.
Clauſus rete Lupus, quamuis immanis, & acer,
Dimotis cauda ſubmiſſus ſidit arenis:
Atque ubi jam tranſire plagas perſentit, in auras
Emicat, atque dolos ſaltu diludit inultus:
Et Muræna ferox teretis ſibi conſcia tergi,
Ad laxata magis conuerſa foramina retis,
Tandem permultos euadit lubrica flexus,
Exemploque nocens, cunctis interuenit vna.

At contra ſcopulis crinali corpore ſegnis
Polypus hæret, & hac eludit retia fraude,
Et ſub lege loci ſumit mutatque colorem;
Semper ei ſimilis quem contigit. atque vbi prædam
Pendentem ſetis auidus rapit, hic quoque fallit
Elato calamo, cum demum emerſus in auras
Brachia diſſoluit, populatumque expuit hamum.
At Mugil cauda pendentem euerberat eſcam,
Excuſſamque legit. Lupus acri concitus ira,
Diſcurſu fertur vario, fluctuſque ferentes
Proſequitur, quaſſatque caput, dum vulnere ſæuus
Laxato cadat hamus, & ora patentia linquat.
Nec proprias vires neſcit Muræna nocendi:
Auxilioque ſiti, morſu nec cominus acri
Deficit, aut animos ponit captiua minaceis.
Anthias his, tergo quæ non videt, vtitur armis.
Vim ſpinæ nouitque ſuæ, verſoque ſupinus
Corpore, lina ſecat, fixumque intercipit hamum.
  Cætera quæ denſas habitant animalia ſyluas,
Aut vani quatiunt ſemper lymphata timores,
Aut trahit in præceps non ſana ferocia mentis.
Ipſa ſequi natura monet, vel cominus ire,
Impiger ecce leo venantum ſternere pergit
Agmina, & aduerſis infert ſua pectora telis:
Quoque venit, fidens magis, & ſublatior ardet,
Concuſſitque toros, & viribus addidit iram.
Prodigus atque ſuo properat ſibi robore lethum.
Fœdus Lucanis prouoluitur Vrſus ab antris,
Quid niſi pondus iners, ſtolidæque ferocia mentis?
Actus Aper ſetis iram denunciat hirtis,
Et ruit oppoſiti, nitens in vulnera ferri,
Preſſus, & emiſſo moritur per viſcera telo.
Altera pars fidens pedibus, dat terga ſequenti,
Vt pauidi Lepores, & fuluo tergore Damæ
Et capto fugiens Ceruus ſine fine timore.
Hic generoſius honos, & gloria major Equorum:

Nam

'um capiunt animis palmam gaudentque triumpho,
'u ſeptem ſpatiis circo meruere coronam.
'onne vides victor quanto ſublimius altum
'tollat caput, & vulgi ſe venditet auræ?
'lſaue cum cæſo decoratur terga Leone,
'uam tumidus, quantoque venit ſpectabilis actu,
'ompeſcatque ſolum generoſo concita pulſu
'ngula ſub ſpoliis grauiter redeuntis opimis?
'uæ laus prima Canum, quibus eſt audacia præceps,
'enandique ſagax virtus, vireſque ſequendi.
'uæ nunc elatis rimantur naribus auras,
't nunc demiſſo quærunt veſtigia roſtro,
't produnt clamore feram, dominumque vocando
'ncrepitant. quem ſi collatis effugit armis,
'nſequitur tumuloſque canis campoſque per omnes.
Noſter in arte labor poſitus, ſpes omnis in illa.
Nec tamen in medias pelagi te pergere ſedes
Admoneam, vaſtique maris tentare profundum.
Inter vtrumque loci melius moderabere funem:
Aſpera num ſaxis loca ſint. nam talia lentos
Depoſcunt calamos: at purum retia littus.
Num mons horrentes demittat celſior vmbras
In mare. nam varie quidam fugiuntque petuntque.
Num vada ſubnatis imo viridentur ab herbis
Gurgite: limoſa num quis paſcatur arenâ,
Oblectetque moras, & molli ſeruiat algæ.
Deſcripſit ſedes varias natura profundi:
Nec cunctos vna voluit conſiſtere piſces.
Nam gaudent pelago, quales Scombrique, Boueſque,
Hippuri celeres, & nigro tergore Milui,
Et pretioſus Helops noſtris incognitus vndis.
Ac durus Xiphias, ictu non mitior enſis,
Et pauidi magno fugientes agmine Thunni.
Parua Echeneis adeſt, mirum, mora puppibus ingens:
Tuque comes ratium, tractique per æquora ſulci
Qui ſemper ſpumas ſequeris Pompile nitentes,

Cercy-

Cercyroſque ferox ſcopulorum fine moratus.
Cantharus ingratus ſucco: tum concolor illi
Orphus, cœruleaque rubens Erythinus in vnda.
Inſignis Sarguſque notis, inſignis & alis,
Et ſuper aurata Sparulus ceruice refulgens,
Et rutilus Pagur, & fului Synodontes, & ex ſe
Concipiens Channe gemino fraudata parente.
Tum viridis ſquamis paruo Saxatilis ore,
Et rarus Faber, & pictæ Mormyres, & auri
Chryſophrys imitata decus: tum corporis Vmbræ
Liuentis, rapidique Lupi, Percæque, Tragique.
Quin laude inſignis caudæ Melanurus & ardens
Auratis Muræna notis, Merulæque virentes,
Immitiſque ſuæ Conger per vulnera gentis,
Et capitis duro nociturus Scorpius ictu,
Ac nunquam æſtiuo conſpectus ſidere Glaucus.
At contra herboſa piſces laxantur arena,
Vt Scarus, epaſtas ſolus qui ruminat eſcas,
Fœcundumque genus Mænæ, Lamyroſq; Smariſq;,
Atque immunda Chromis, merito viliſſima Salpa:
Atque auium dulces nidos imitata ſub undis;
Et Squalus, & tenui ſuffuſus ſanguine Mullus:
Fulgentes Soleæ candore, & concolor illis
Paſſer, & Adriaco mirandus littore Rhombus:
Tunc Epodes lati, tum molles tergore Ranæ.
Extremæ paſ*cunt propter confinia ripæ*
Aut fixæ ſcopulis, hærent Pernæque, Sudeſque,
Lubricus & ſpina nocuus non Gobius vlla,
Et nigrum niueo portans in corpore virus
Lolligo, durique Sues, ſinuoſaque Serpens,
Et tam deformi non dignus nomine Aſellus.
Tuque peregrinis Acipenſer nobilis vndis.

* * * * *

Deerant non admodum multa in eo exemplari, conſumpta penitus vetuſtate.

M. AV-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

M. AVRELII OLYMPII NEMESIANI

Poëtæ Carthaginienſis

CYNEGETICON

Sive de Venatione Lib. I.

EIUSDEM DE AUCUPIO FRAGMENTA DUO,

ECLOGÆ IV.

Et ad Eundem,

T. CALPHVRNII SICVLI

ECLOGÆ VII.

Editio nova & interpolata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Fl. Vopiſcus, de Numeriano.

Verſu autem talis fuiſse prædicatur, ut & omnes ſui temporis vicerit. Nam & cum NEMESIANO *contendit, qui ἁλιευτικὰ, κυνηγετικὰ, & ναυτικὰ ſcripſit: quique omnibus coloniis (coronis* Caſaub.) *illuſtratus emicuit*, &c. quæ malè ad Nemeſianum referunt alii.

Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus qui vixit ſub Carolo Calvo.

Niſi ut Venatores feræ luſtra ſequentes agere auditu & lectione puer ſcholarius in libro qui inſcribitur Kynegeticon *Carthaginenſis* AVRELII *didici, hac illacque diſcurrendo retrograda etiam veſtigia repetendo, anfractus tuos veſtigando, explicare ſtuderem* & ſtatim: *Quin potius tuam novam præſumptionem adiens*

Mille vias, triſtesque labores,
Diſcurſusque citos, ſecuri prœlia ruris,

Et ſincero corde lites domeſticas ſubire compellar.

M. AVRELII OLYMPII
NEMESIANI
Poëtæ Carthaginienſis
CYNEGETICON.

VENANDI cano mille vias: hilareſque labores,
Diſcurſusq; citos, ſecuri prœlia ruris,
Pandimus. Aonio jam nunc mihi pectus ab œſtro
Æſtuat. ingentes Helicon jubet ire per agros:
Caſtaliusque mihi nova pocula fontis alumno
Ingerit, & latè campos metatur apertos:
Imponitque jugum vati, retinetque corymbis
Implicitum, ducitque per avia, quà ſola numquum
Trita rotis. juuat aurato procedere curru,
Et parere deo: virideis en ire per herbas
Imperat: intacto premimus veſtigia muſco.
Et quamvis curſus oſtendat tramite noto
Obvia Calliope, facile eſt inſiſtere prato
Complacito, rudibus quà luceat orbita ſulcis.
Nam quis non Nioben numeroſo funere mœſtam
Iam cecinit? quis non Semelen, ignemque jugalem
Letalemque ſimul nouit de pellicis aſtu?
Quis magno recreata tacet cunabula Baccho?
Vt pater omnipotens maternos reddere menſes
Dignatus, juſti complerit tempora partus?
Sunt qui ſacrilego rotantes ſanguine thyrſos
(Nota nimis) dixiſſe velint, qui vincula Dirces,

Piſæique tori legem, Danaique cruentum
Imperium, ſponſasque truces ſub fœdere primo,
Dulcia funereis mutantes gaudia tædis.
Biblidos indictum nulli ſcelus: impia Myrrhæ
Connubia, & ſæuo violatum crimine patrem
Nouimus; vtque Arabum fugiens cùm carperet arua,
Ivit in arboreas frondes, animamque virentem.
Sunt qui ſquamoſi referant fera ſibila Cadmi,
Stellatumque oculis cuſtodem virginis Ius,
Herculeoſque velint ſemper numerare labores,
Miratumque rudes ſe tollere Terea pinnas
Poſt epulas, Philomela, tuas. ſunt ardua mundi
Qui male tentantem curru Phaëtonta loquantur,
Extinctaſque canant emiſſo fulmine flammas,
Fumantemq; Padum, cycnum, plumamque ſenilem,
Et flentes ſemper germani funere ſiluas.
Tantalidum caſus, & ſparſas ſanguine menſas,
Condentemque caput viſis Titana Mycenis,
Horrendaſque vices generis dixere prioris.
Colchidos iratæ ſacris imbuta venenis
Munera non canimus, pulchræq; incendia Glauces,
Non crinem Niſi, non ſæuæ pocula Circes,
Nec nocturna piè furantem buſta ſororem.
Hæc jam magnorum præcepit copia vatum,
Omnis & antiqui vulgata eſt fabula ſæcli.
Nos ſaltus, virideſque plagas, campoſque patentes
Scrutamur, totiſque citi diſcurrimus aruis:
Et varias cupimus facili cane ſumere prædas.
Nos timidos lepores, imbelles figere damas,
Audaceſque lupos, vulpem captare doloſam
Gaudemus. nos flumineas errare per vmbras
Malumus, & placidis Ichneumona quærere ripis
Inter arundineas ſegetes, felemque minacem
Arboris in trunco longis præfigere telis,
Implicitumque ſinu ſpinoſi corporis Erem
Ferre domum: talique placet dare lintea curæ;
Dum non magna ratis vicinis ſueta moueri

Lito-

Litoribus, tutoſque ſinus percurrere remis,
Nunc primùm dat vela notis, portuſque fideles,
Linquit, & Hadriacas audet tentare procellas.
Mox veſtros meliore lyra memorare triumphos,
Accingar, diui fortiſſima pignora Cari,
Atque canam noſtrum geminis ſub finibus orbis
Litus, & edomitas fraterno numine gentes,
Quæ Rhenum Tigrimque bibunt, Arariſque re-
motum
Principium, Nilique bibunt ab origine fontem.
Nec taceam primùm quæ nuper bella ſub arcto
Felici, Carine, manu confeceris, ipſo
Pæne prior genitore deo: vtque intima frater
Perſidos, & veteres Babylonos ceperit arces,
Vltus Romulei violata cacumina regni.
Imbellemque fugam referam, clauſasque pharetras
Parthorum, laxoſque arcus, & ſpicula nulla.
Hæc vobis noſtræ libabunt carmina Muſæ,
Cùm primùm vultus ſacros, bona numina terræ,
Contigerit vidiſſe mihi. jam gaudia nota
Temporis impatiens ſenſus, ſpretorque morarum,
Præſumit: videorque mihi jam cernere fratrum
Auguſtos habitus, Romam, clarumque ſenatum,
Et fidos ad bella duces, & milite multo
Agmina, queis fortes animat deuotio mentes.
Aurea purpureo longè radiantia velo
Signa micant, ſinuatque truces leuis aura dracones.
Tu modò quæ ſaltus placidos ſiluaſque pererras
Latonæ, Phœbe, magnum decus, eia age ſuetos
Sume habitus, arcumque manu: pictamque Pha-
retram
Suſpende ex humeris: ſint aurea tela, ſagittæ:
Candida puniceis aptentur crura cothurnis:
Sit chlamys aurato multùm ſubtegmine luſa,
Corrugeſque ſinus gemmatis baltheus arctet
Nexibus: implicitos cohibe diademate crines.
Tecum Naiades faciles, viridique juuenta

Pubentes Dryades, Nymphæque, vnde amnibus
humor,
Adſint, & docilis decantet Oreadas Echo.
Duc age, diua, tuum frondoſa per auia vatem.
Te ſequimur: tu pande domos & luſtra ferarum.
Huc igitur, mecum quiſquis percuſſus amore
Venandi, damnas lites, auidoſque tumultus,
Ciuileiſque fugis ſtrepitus, bellique fragores,
Nec prædas auidus ſectaris gurgite ponti:
Principio tibi cura canum non ſegnis ab anno
Incipiat primo, cùm Ianus temporis auctor
Pandit inocciduum biſſenis menſibus æuum.
Elige tunc curſu facilem, facilemque recurſu,
Seu Lacedæmonio natam, ſeu rure Moloſſo,
Non humili de gente canem. ſit cruribus altis,
Sit rigidis, multamque gerat ſub pectore lato
Coſtarum ſub fine decenter prona carinam,
Quæ ſenſim rurſus ſicca ſe colligat aluo,
Renibus ampla ſatis vadis, diductaque coxas,
Cuique nimis molles fluitent in curſibus aures.
Huic parilem ſubmitte marem, ſic omnia magnum,
Dum ſuperant vires, dum læto flore juuentus,
Corporis & venis primæui ſanguis abundat.
Namque graues morbi ſubeunt, ſegniſque ſenectus:
Inualidamque dabunt non firmo robore prolem.
Sed diuerſa magis fœturæ conuenit ætas.
Tu bis vicenis plenum jam menſibus acrem
In Venerem permitte marem: ſit fœmina, binos
Quæ tulerit ſoles. hæc optima cura jugandis.
Sed non Spartanos tantùm, tantúmve Moloſſos
Paſcendum catulos: diuiſa Britannia mittit
Veloces, noſtrique orbis venatibus aptos.
Nec tibi Pannonicæ ſtirpis temnatur origo,
Ne quorum proles de ſanguine manat Ibero.
Quin etiam ſiccæ Libyes in finibus acres
Gignuntur catuli, quorum non ſpreueris vſum.
Mox cùm ſe bina formarit lampade Phœbe,

Ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Ex quo paſſa marem genitalia viſcera turgent,
Fœcundos aperit partus matura grauedo
Continuò, largaque vides ſtrepere omnia prole:
Vt, quamuis auidus, primos contemnere partus
Malueris, mox non omnes nutrire minores.
Nam tibi ſi placitum populoſos paſcere fœtus,
Iam macie tenues, ſuccique videbis inanes,
Pugnanteſque diu, quiſnam prior vbera lambat,
Diſtrahere invalidam laſſato viſcere matrem.
Sin verò hæc cura eſt, melior ne forte necetur,
Abdaturve domo, catulosque probare voluntas,
Queis nondum greſſus ſtabiles, neque lumina paſſa
Luciferum videre jubar, quæ prodidit vſus
Percipe, & intrepidus ſpectatis annue dictis.
Pondere nam catuli poteris perpendere vires,
Corporibuſque leues grauibus prænoſcere curſus.
Quin & flammato ducatur linea longè
Circuitu, ſignetque habilem vapor igneus orbem.
Impune in medio poſſis conſiſtere circo.
Huc omnes catuli, huc indiſcreta feratur
Turba, dabit mater partus examine honeſtos,
Iudicio natos ſeruans, trepidoque periclo.
Nam poſtquam concluſa videt ſua germina flammis,
Continuo ſaltu tranſcendens feruida zonæ
Vincla, rapit rictu primum, portatque cubili;
Mox alium, mox deinde alium. ſic conſcia mater
Segregat egregiam ſobolem virtutis amore.
Hos igitur genitrice ſimul, jam vere ſereno,
Molli paſce ſero. paſſim nam lactis abundans
Tempus adeſt, albent plenis & ouilia mulctris.
Interdumque cibo Cererem cum lacte miniſtra,
Fortibus ut ſuccis teneras complere medullas
Poſſint, & validas jam tunc promittere vires.
Sed poſtquam Phœbus candentem feruidus axem
Contigerit, tardaſque vias, cancrique morantis
Sidus init, tunc conſuetam minuiſſe ſaginam
Profuerit, tenueſque magis retinere cibatus:

Ne grauis articulos deprauet pondere moles.
Nam cùm membrorum nexus nodoſque relaxant,
Infirmoſque pedes, & crura natantia ponunt,
Tunc etiam niueis armantur dentibus ora.
Sed neque concluſos teneas, neque vincula collo
Impatiens circumdederis, noceaſque futuris
Curſibus imprudens. Catulis nam ſæpe remotis
Aut vexare trabes, laceras aut pandere valuas
Mens erit, & teneros torquent conatibus artus;
Obtunduntve novos adroſo robore dentes,
Aut teneros duris impingunt poſtibus vngues.
Mox cùm jam validis inſiſtere cruribus ætas
Paſſa quater binos voluens ab origine menſes,
Illæſis catulos ſpectaueris vndique membris,
Tunc rurſus miſcere ſero Cerealia dona
Conueniet, fortemque dari de frugibus eſcam.
Libera tunc primùm conſueſcant colla ligari,
Concordes & ferre gradus, clauſique teneri.
Iam cùm bis denos Phœbe reparauerit ortus,
Incipe non longo catulos producere curſu;
Sed paruæ vallis ſpatio, ſeptóve nouali.
His leporem præmitte manu, non viribus æquis,
Nec curſus virtute parem; ſed tarda trahentem
Membra; queant jam nunc faciles vt ſumere prædas.
Nec ſemel indulge catulis moderamine curſus;
Sed, donec validos etiam præuertere ſueſcant,
Exercetto diu, venandi munere cogens
Diſcere, & emeritæ laudem virtutis amare.
Nec non conſuetæ norint hortamina vocis,
Seu curſus reuocent, jubeant ſeu tendere curſus.
Quin etiam docti victam contingere prædam,
Exanimare velint tantum, non carpere ſumptam.
Sic tibi veloces catulos reparare memento
Semper, & in parvos iterum protendere curas.
Nam triſtes morbi, ſcabies & ſordida venis
Sæpe venit, multamque canes diſcrimine nullo
Dant ſtragem. tu ſollicitos impende labores,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Et ſortire gregem ſuffecta prole quotannis.
Quin acidos Bacchi latices Tritonide oliua
Admiſcere decet; catuloſque caneſque maritas
Vngere profuerit, tepidoque oſtendere ſoli,
Auribus & tineas candenti pellere cultro.
Eſt etiam canibus rabies, letale periclum,
Quod ſeu cœleſti corrupto ſidere manat,
Cum ſegnes radios triſti jaculatur ab æthra
Phœbus, & attonito pallens caput exerit orbe:
Seu magis ignicomi candentia terga Leonis
Cùm quatit, hoc canibus blandis inviſcerat æſtus:
Exhalat ſeu terra ſinus, ſeu noxius aër
Cauſſa mali; ſeu, cùm gelidus non ſufficit humor,
Torrida per venas concreſcunt ſemina flammæ.
Quidquid id eſt, imas agitat ſub corde medullas,
Inque feros rictus nigro ſpumante veneno
Proſilit, inſanos cogens infigere morſus.
Diſce igitur potus medicos, curamque ſalubrem.
Tunc viroſa tibi ſumes, multumque domabis
Caſtorea, attritu ſilicis lenteſcere cogens.
Ex ebore huc trito puluis ſectóve feratur,
Admiſcensque diu facies concreſcere vtrumque:
Mox lactis liquidos ſenſim ſuperadde fluores,
Vt non cunctantes hauſtus infundere cornu
Inſerto poſſis, furiaſque repellere triſtes,
Atq; iterum blandas canibus componere mẽtes.
Quin & Tuſcorum non eſt extrema voluptas
Sæpe canum: ſit forma illis licet obſita villo,
Diſſimileſque habeant catulis velocibus artus;
Haud tamen injucunda dabunt tibi munera prædæ.
Namque & odorato noſcunt veſtigia prato,
Atque etiam leporum ſecreta cubilia monſtrant.
Horum animos, moreſque ſimul, nareſque ſagaces
Mox referam: nunc omnis adhuc narranda ſupellex
Venandi, cultuſque mihi dicendus equorum.
Cornipedes igitur lectos det Græcia nobis,
Cappadocumque notas referat generoſa propago:

Armata & palmis nuper grex omnis auorum:
Illis ampla ſatis lævi ſunt æquora dorſo,
Immodicumque latus, paruæque ingentibus alui,
Ardua frons, aureſque agiles, capitique decoro
Altus honos, oculique vago ſplendore micantes:
Plurima ſe validos ceruix reſupinat in armos:
Fumant humentes calida de nare vapores:
Nec pes officium ſtandi tenet: vngula terram
Crebra ferit, virtuſque artus animoſa fatigat.
Quin etiam gens ampla jacet trans ardua Calpes
Culmina, cornipedum latè fœcunda proborum.
Namque valent longos pratis intendere curſus.
Nec minor eſt illis Graio quam in corpore forma.
Nec non terribiles ſpirabile lumen anheli
Prouoluunt flatûs, & lumina viuida torquent,
Hinnituſque cient tremuli, freniſque repugnant.
Nec ſegnes mulcent aures, nec crure quieſcunt.
Sit tibi præterea ſonipes, Mauruſia tellus
Quem mittit, modo ſit gentili ſanguine firmus.
Quemque coloratus Mazax deſerta per arua
Pauit, & aſſiduos docuit tolerare labores.
Nec pigeat quòd turpe caput, deformis & aluus
Eſt ollis, quodque infrenes, quòd liber vterque,
Quodque jubis pronos ceruix diuerberet armos.
Nam flecti facilis, laſciuaque colla ſecutus,
Paret in obſequium lentæ moderamine virgæ.
Verbera ſunt præcepta fugæ, ſunt verbera freni.
Quin & promiſſi ſpatioſa per æquora campi
Curſibus acquirunt commoto ſanguine vires,
Paulatimque auidos comites poſt terga relinquunt.
Haud ſecus effuſis Nerei per cærula ventis,
Cùm ſe Theïcius Boreas ſuper extulit antro,
Stridentique ſono vaſtas exterruit vndas,
Omnia turbato ceſſerunt flumina ponto:
Ipſe ſuper fluctus ſpumanti murmure feruens,
Conſpicuum pelago caput eminet: omnis euntem
Nereïdum mirata ſuo ſtupet æquore turba.

Horum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Horum tarda venit longi fiducia curſus:
His etiam emerito vigor eſt iuuenilis in æuo.
Nam quæcunque ſuis virtus bene floruit annis,
Non prius eſt animo quàm corpore paſſa ruinam.
Paſce igitur ſub vere nouo farragine molli
Cornipedes, venamque feri, vetereſque labores
Effluere aſpecta nigri cum labe cruoris.
Mox lætæ redeunt in pectora fortia vires,
Et nitidos artus diſtento robore formant.
Mox ſanguis venis melior calet: ire viarum
Longa volunt, latumque fuga conſumere campum.
Inde vbi pubentes calamos durauerit æſtas,
Lactenteſque vrens herbas ſiccauerit omnem
Meſſibus humorem, culmiſque armarit ariſtas:
Hordea tum, paleaſque leues præbere memento.
Puluere quin etiam puras ſecernere fruges
Cura ſit, atque toros manibus percurrere equorum,
Gaudeat ut plauſu ſonipes, lætumque relaxet
Corpus, & altores rapiat per viſcera ſuccos.
Id curent famuli, comitumque animoſa iuuentus.
  Nec non & caſſes iidem venatibus aptos,
Atque plagas, longoque meantia retia tractu
Addiſcant raris ſemper contexere nodis,
Et ſeruare modum maculis, linoque tenaci.
Linea quin etiam, magnos circumdare ſaltus
Quæ poſſit, volucreſque metu concludere prædas,
Digerat innexas non vna ex alite pinnas.
Namque vrſos, magnoſque ſues, ceruoſque fugaces,
Et vulpes, acreſque lupos, ceu fulgura cœli
Terrificant, linique vetant tranſcendere ſeptum.
Has igitur vario ſemper fucare veneno
Cura tibi, niueiſque alios miſcere colores,
Alternoſque metus ſubtegmine tendere longo.
Dat tibi pinnatum terrentia millia vultur;
Dat Libye magnarum auium fœcunda creatrix;
Dantque grues, cycnique ſenes, & candidus anſer;
Dant, quæ fluminibus craſſiſque paludibus errant,

Pellitoſque pedes ſtagnanti gurgite tingunt:
Hinc mage Puniceas natiuo munere ſumes:
Namque illic ſine fine greges florentibus alis
Inuenies auium, ſuauique rubeſcere luto,
Et ſparſos paſſim tergo vernare colores.
His ita diſpoſitis, hiemis ſub tempus æquoſæ
Incipe veloceis catulos immittere pratis,
Incipe cornipedes latos agitare per agros:
Venemur, dum mane nouum, dum mollia prata
Nocturnis calcata feris veſtigia ſeruant.

FRAGMENTA DVO EX LIBRO NEMESIANI

De Aucupio.

* * * *

Et Tetracem Romæ, quem nunc vocitare Taracẽ
Cœperunt, auium eſt multo ſtultiſſima: namque
Cum pedicas necti ſibi contemplauerit aſtans,
Immemor ipſe ſui tamen in diſpendia currit.
Tu vero adductos laquei cum ſenſeris orbos,
Appropera, & prædam pennis crepitantibus aufer.
Nam celer oppreſſi fallacia vincula colli
Excutit, & rauca ſubſannat voce magiſtri
Conſilium, & lætâ fruitur jam pace ſolutus.
Hic prope Pontinum, & radicibus Apennini
Nidificat, patulis qua ſe ſol objicit agris:
Perſimilis cineri dorſum, maculoſaque terga
Inficiunt pullæ cacabantis imagine guttæ.
Tarpejæ eſt cuſtos arcis non corpore major,
Nec qui te volucres docuit, Palamede, figuras.
Sæpe ego nutantem ſub iniquo pondere vidi
Mazonomi puerum, portat cum prandia cirro,
Quæ conſul, prætorve novus conſtruxit ovanti.

* * * * *

Cum

Cum nemus omne ſuo viridi ſpoliatur honore,
Fultus equi niveis ſiluas pete protinus altas
Exuuiis : præda eſt facilis , & amœna Scolopax :
Corpore non Paphiis auibus majore videbis.
Illa ſub aggeribus primis, qua proluit humor,
Paſcitur , exiguos ſectans obſonia vermes.
At non illa oculis, quibus eſt obtuſior , etſi
Sint nimium grandes, ſed acutis naribus inſtat.
Impreſſo in terram roſtri mucrone ſequaces
Vermiculos trahit , & vili dat præmia gulæ.

Citaverunt hæc ex V. C. Bononienſi Giſb. Longolius, & Conr. Geſnerus.

M. AVRELII OLYMPII NEMESIANI

Poëtæ Carthaginienſis

BVCOLICON.

ECLOGA I. EPIPHVNVS.

TIMETAS, TITYRVS.

DVM fiſcella tibi fluuiali, Tityre, junco
Texitur, & raucis reſonant tua rura cicadis:
Incipe, ſi quod habes gracili ſub arundine carmen
Compoſitum. nam te calamos inflare labello
Pan docuit, verſuque bonus tibi fauit Apollo.
Incipe, dum ſalices hœdi, dum gramina vaccæ
Detondent, viridique gregem permittere campo
Et ros, & primi ſuadet clementia ſolis.
TIT. Hos annos, canamque meam, mihi care, ſenectam
Tu juuenis, caruſque deis, in carmina cogis?
Diximus, & calamis verſus cantauimus olim,
Dum ſecura hilares ætas ludebat amores.
Nunc album caput, & veneres ſtupuere ſub annis:
Iam mea ruricolæ dependet fiſtula Fauno.
Te nunc rura ſonant: nuper nam carmine victor
Riſiſti calamos & diſſona flamina Mopſi,
Iudice me. mecum ſenior Melibœus vtrumque
Audierat, laudeſque tuas ſublime ferebat.
Quem nunc emeritæ permenſum tempora vitæ,
Secreti pars orbis habet, munduſque piorum.
Quare age, ſi qua tibi Melibœi gratia viuit,

ıcat honoratos prædulcis tibia manes.
ıM. Et parere decet juſſis, & grata jubentur.
ımque fuit dignus ſenior, quem carmine Phœbus,
ın calamis, fidibuſque Linus, modulatibus Orpheus
oncinerent, atque acta viri laudeſque ſonarent.
d quia tu noſtræ muſam depoſcis avenæ,
ccipe quæ ſuper hęc ceraſus, quam cernis ad amnẽ,
ontinet, inciſo ſeruans mea carmina libro.
ıT. Dic age; ſed, nobis ne vento garrula pinus
bſtrepat, has ulmos potius fagosve petamus.
ıM. Hîc cantare libet: virides nam ſuggerit herbas
ollis ager, lateque tacet nemus omne. quieti
ſpice ut ecce procul decerpant gramina tauri.
Omniparens æther, & rerum cauſſa liquores,
orporis & genitrix tellus vitalis, & aër,
ccipite hos calamos, atque hæc noſtro Melibæo
ittite, ſi ſentire datur poſt fata quietis.
m ſi ſublimes animæ cœleſtia templa,
dereaſque colunt ſedes, mundoque fruuntur:
u noſtros aduerte modos, quos ipſe benigno
ectore fouiſti, quos tu, Melibœe, probaſti.
onga tibi, cunctiſque diu ſpectata ſenectus,
liceſque anni, noſtrique nouiſſimus æui
irculus, innocuæ clauſerunt tempora vitæ.
ec minus hinc nobis gemitus lacrymæque fuere,
uàm ſi florenteis mors inuida pelleret annos.
ec tenuit tales communis cauſſa querelas;
eu Melibœe, jaces letali frigore ſegnis
ege hominum, cœlo dignus canente ſenecta,
oncilioque Deûm. plenum tibi ponderis æqui
ectus erat. tu ruricolûm diſcernere lites
ſſuêras, varias patiens mulcendo querelas.
ub te ruris amor, ſub te reuerentia juſti
loruit; ambiguos ſignavit terminus agros.
landa tibi vultus grauitas, & mite ſerena
ronte ſupercilium, ſed pectus mitius ore.

Tu

Tu calamos aptare labris, & jungere cera
Hortatus, duras docuiſti fallere curas.
Nec ſegnem paſſus nobis marcere juuentam,
Sæpe dabas meritæ non vilia præmia Muſæ.
Sæpe etiam ſenior, ne nos cantare pigeret,
Lætus Phœbea dixiſti carmen auena.
Felix ô Melibœe, vale. tibi frondis odoræ
Munera dat, lauros carpens, ruralis Apollo:
Dant Fauni, quod quiſque valet, de vite racemos,
De campo culmos, omnique ex arbore fruges:
Dat grandæua Pales ſpumantia cymbia lacte,
Mella ferunt Nymphæ, pictas dat Flora coronas.
Manibus hic ſupremus honos. dant carmina Muſæ ,
Carmina dant Muſæ; nos te modulamur auena.
Silueſtris nunc te plantanus, Melibœe, ſuſurrat,
Te pinus reboat, te quidquid carminis Echo
Reſpondent ſiluæ, te noſtra armenta loquuntur.
Namque prius ſiccis phocæ naſcentur in aruis,
Hirſutuſque freto viuet leo, dulcia mella
Sudabunt taxi, confuſis legibus anni,
Meſſem triſtis hiems, æſtas tractabit oliuas,
Ante dabit flores autumnus, ver dabit vuas,
Quàm taceat, Melibœe, tuas mea fiſtula laudes.
TIT. Perge puer, cœptum tibi jam ne deſere carmen.
Nam ſic dulce ſonas, vt te placatus Apollo
Prouehat, & felix dominam perducat ad vrbem.
Namque hîc in ſiluis præſens tibi fama benignum
Strauit iter, rumpens liuoris nubila plena.
Sed jam ſol demittit equos de culmine mundi,
Flumineos ſuadens gregibus præbere liquores.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ECLOGA II.

IDAS & ALCON.

Ormoſam Donacen puer Idas, & puer Alcon
Ardebant: rudibuſque annis incenſus uterque
Donaces venerem furiata mente ruebant.
anc, cum vicini flores in vallibus horti
arperet, & molli gremium compleret acantho,
uaſere ſimul, Veneriſque, immitis vterque,
um primum dulci carpebant gaudia furto.
inc amor, & pueris jam non puerilia vota.
ueis anni ter quinque hyemes,& cura juuentæ.
d poſtquam Donacen duri clauſere parentes,
uod non tam tenui filo de voce ſonaret,
llicitusque foret linguæ ſonus, improba ceruix,
ffuſusque rubor crebro, venæque tumentes:
um verò ardentes flammati pectoris æſtus
arminibus,dulcique parant releuare querela.
mbo æuo, cantuque pares, nec diſpare forma:
mbo genæ læues, intonſi crinibus ambo:
tque ſub hac platano mœſti ſolatia caſus
lternant: Idas calamis, & verſibus Alcon.
.Quæ colitis ſyluas Dryades, quæque antra Napeæ,
t quæ marmoreo pede Naiades uda ſecatis
ittora, purpureoſque alitis per gramina flores,
icite quo prato Donacen, qua forte ſub vmbra
ueniam, roſeis ſtringentem lilia palmis?
Iam mihi jam trini perierunt ordine ſoles,
x quo conſueto Donacen expecto ſub antro.
nterea tanquam noſtri ſolamen amoris
Hoc foret, aut poſſet rabidos medicare furores,
Nulla meæ trinis tetigerunt gramina vaccæ
uciferis, nulloque biberunt amne liquores:
iccaque fœtarum lambentes vbera matrum
tant vituli, & teneris mugitibus aëra complent.

Ipſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Ipſe ego nec molli junco, nec vimine lento
Perfeci calathos cogendi lactis in uſus.
Quid tibi, quæ noſti, referam? ſcis mille juuencas
Eſſe mihi: noſti nunquam mea mulctra vacare.
Idas ille ego ſum, Donace, cui ſæpe dediſti
Oſcula, nec medios dubitaſti rumpere cantus,
Atque inter calamos errantia labra petiſti.
Eheu nulla meæ te tangit cura ſalutis!
Pallidior buxo, violæque ſimillimus erro.
Omneis ecce cibos, & noſtri pocula Bacchi
Horreo: nec placido memini concedere ſomno.
Te ſine, væ miſero! mihi lilia nigra videntur,
Pallentesque roſæ, nec dulce rubens hyacinthus,
Nullos nec myrtus, nec laurus ſpirat odores.
At tu ſi venias, & candida lilia fient,
Purpureæque roſæ, tum dulce rubens hyacinthus,
Tum mihi cum myrto laurus ſpirabit odores.
Nam dum Pallas amet turgéteis ſanguine baccas,
Dum Bacchus viteis, deus & ſata, poma Priapus,
Paſcua læta Pales, Idas te diliget unam.
Hæc Idas calamis. tu, quæ reſponderit Alcon
Verſu, Phœbe, refer, ſunt aurea carmina Phœbo.
ALC. O montana Pales, ô paſtoralis Apollo,
Et nemorum Syluane potens, & noſtra Dione,
Quæ juga celſa tenes Ericis, cui cura jugaleis
Concubitus hominum totis connectere ſeclis,
Quid merui, cur me Donace formoſa reliquit?
Munera namque dedi, noſter quæ non dedit Idas;
Vocalem longos quæ ducit Aëdona cantus:
Quæ, licet interdum contexto vimine clauſa,
Cum paruæ patuere fores, ceu libera ferri
Nouit, & agreſteis inter volitare volucres;
Scit rurſus remeare domum, tectumque ſubire
Viminis, & caueam totis præponere ſyluis.
Præterea tenerum leporem, geminaſque palumbes
Nuper, quæ potui, ſyluarum præmia miſi.
Et poſt hæc Donace noſtros contemnis amores?

For-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

rſitan indignum ducis, quod ruſticus Alcon
cupiam, qui mane boues in paſcua ducam:
i pecorum pauere greges, formoſus Apollo,
n doctus, Fauni vates, & pulcher Adonis.
in etiam fontis ſpeculo me mane notaui,
ndum Purpureos Phœbus cum tolleret ortus,
c tremulum liquidis ſplenderet lumen in undis.
od vidi, nulla tegimur lanugine malas.
ſcimus & crinem. Noſtro formoſior Ida
cor: & hoc ipſum mihi tu narrare ſolebas,
rpureas laudando genas, & lactea colla,
que hilares oculos, & formam puberis æui.
c ſumus indocti calamis. Cantamus auena,
a diui cecinere prius, qua dulce locutus
yrus è ſyluis dominam peruenit ad vrbem.
s quoque, te propter Donace, cantabimus urbi:
modo coniferas inter viburna cupreſſos,
que inter pinos corylum frondeſcere fas eſt.
Sic pueri Donacen toto ſub ſole canebant:
gidus è ſyluis donec deſcendere ſuaſit
ſperus, & ſtabulis paſtos inducere tauros.

ECLOGA III. BACCHVS.

PAN.

Yctilos, atque Mycon, nec non & pulcher Amyntas
rrentem patula vitabant ilice ſolem;
m Pan venatu feſſus recubare ſub vlmo
eperat, & ſomno laſſatas ſumere vires;
em ſuper ex tereti pendebat fiſtula ramo.
nc pueri (tamquam prædam pro carmine poſſent
mere, faſque eſſet calamos tractare deorum)
uadunt furto: ſed nec reſonare canorum
tula, quàm ſuêrat, nec vult contexere carmen.
d pro carminibus male diſſona ſibila reddit.

Tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Tum Pan excuſſus ſonitu ſtridentis auenæ,
Iamque videns, Pueri, ſi carmina poſcitis, inquit,
Ipſe canam. nulli fas eſt inflare cicutas,
Quas ego Mænaliis cera conjungo ſub antris,
Iamque ego, Bacche, tuos ortus, & ſemina vitis
Ordine detexam. debemus carmina Baccho.
Hæc fatus, cœpit calamis ſic montiuagus Pan.
Te cano, qui grauidis hederata fronte corymbis
Vitea ſerta plicas, qui comptos palmite tigres
Ducis odorato perfuſus colla capillo,
Vera Iouis proles. jam tunc poſt ſidera cœli
Sola Iouem Semele vidit IOVIS ora profeſſum.
Hunc pater omnipotens, venturi prouidus æui,
Protulit, & juſto produxit tempore partus.
Hunc Nymphæ, Fauniq; ſenes, Satyrique procaces,
Nos etiam Nyſæ viridi nutrimus in antro.
Quin & Silenus paruum veneratus alumnum,
Aut gremio fouet, aut reſupinis ſuſtinet vlnis,
Et vocat ad riſum digito, motuque quietem
Allicit, aut tremulis quaſſat crepitacula palmis.
Cui deus arridens, horrentes pectore ſetas
Vellicat, aut digitis aures aſtringit acutas,
Applauditve manu mutilum caput, aut breue mentum,
Et ſimas tenero collidit pollice nareis.
Interea pueri floreſcit pube juuenta,
Flauaque maturo tumuerunt tempora cornu.
Tum primùm lætas oſtendit pampinus vuas.
Mirantur Satyri frondes & poma Lyæi.
Tum deus, O Satyri, maturos carpite fructus,
Dixit, & ignotos, pueri, calcate racemos.
Vix hæc ediderat, decerpunt vitibus vuas,
Et portant calathis, celerique illidere planta
Concaua ſaxa ſuper properant, vindemia feruet
Collibus in ſummis, crebro pede rumpitur vua,
Nudaque purpureo ſparguntur pectora muſto.
Tum Satyri, laſciua cohors, ſibi pocula quiſque

Obui

Obuia corripiunt: quod ſors dedit, occupat vſus.
Cantharon hic retinet, cornu bibit alter adunco:
Concauat ille manus, palmaſque in pocula vertit:
Pronus at ille lacu bibit, & crepitantibus haurit
Muſta labris: alius vocalia cymbala mergit:
Atque alius latices preſſis reſupinus ab vuis
Excipit ad potus; ſaliens liquor ore reſultat,
Spumeus inque humeros & pectora diffluit humor.
Omnia ludus habet. cantuſque choroſque licentes,
Et Venerem jam vina mouent. raptantur amantes
Concubitu Satyri fugientes jungere Nymphas,
Iam jamque elapſas hic crine, hic veſte retentat,
Tum primùm roſeo Silenus cymbia muſto
Plena ſenex auidè non æquis viribus hauſit.
Ex illo venas inflatus nectare dulci,
Heſternoque grauis ſemper ridetur Iaccho.
Quin etiam deus ille, deus Ioue proſatus ipſo,
Et plantis vuas premit, & de vitibus haſtas
Ingerit, & lynci præbet cratera bibenti.
Hæc Pan Mænalia pueros in valle docebat,
Sparſas donec oues campo conducere in vnum
Nox jubet, vberibus ſuadens ſiccare liquorem
Lactis, & in niueas adſtrictum cogere glebas.

ECLOGA IV. EROS.

LYCIDAS, MOPSVS.

POpulea Lycidas, nec non & Mopſus in vmbra,
Paſtores, calamis ac verſu doctus vterque,
Nec triuiale ſonans, proprios cantabat amores.
Nam Mopſo Meroë, Lycidæ crinitus Iolas
Ignis erat: pariliſque furor de diſpare ſexu
Cogebat trepidos totis diſcurrere ſiluis.
Hos puer ac Meroë multùm luſere furenteis,
Dum modo condictas vitant in vallibus vlmos,
Nunc fagos placitas fugiunt, promiſſaque fallunt

Antra, nec eſt animus ſolitos alludere fonteis.
Tum tandem feſſi, quos luſus adederat ignis,
Sic ſua deſertis nudarunt vulnera ſiluis,
Inque vicem dulceis cantu dixere querelas.
Mop. Immitis Meroë, rapidiſque fugacior Euris,
Cur noſtros calamos, cur paſtoralia vitas
Carmina? quémve fugis? quæ me tibi gloria victo?
Quid vultu mentem premis, ac, ſpem fronte ſerenans,
Tandem dura negas? non poſſum nolle negantem.
,, Cantet, amat quod quiſque: leuant & carmina curas.
Lyc. Reſpice me tandem, puer ô crudelis Iola:
Non hoc ſemper eris. perdunt & gramina flores,
Perdit ſpina roſas, nec ſemper lilia candent,
Nec longum tenet vua comas, nec populus vmbras.
Donum forma breue eſt, nec ſe tibi cõmodat annus.
,, Cantet, amat quod quiſque: leuant & carmina curas.
Mop. Cerua marem ſequitur, taurum formoſ iuuenca,
Et Venerem ſenſere lupæ, ſenſere leænæ,
Et genus aërium volucres, & ſquamea turba,
Et montes, ſiluæque: ſuos habet arbor amores.
Tu tamen vna fugis; miſerum tu perdis amantem.
,, Cantet, amat quod quiſque: leuant & carmi curas.
Lyc. Omnia tempus alit, tempus rapit: vſus in a cto eſt.
Ver erat, & vitulos vidi ſub matribus iſtos,
Qui nunc pro niuea coïere in cornua vacca.
Et tibi jam tumidæ nares, jam fortia colla,
Iam tibi bis denis numerantur meſſibus anni.
,, Cantet, amat quod quiſque: leuant & carm curas.
Mop. Huc, Meroë formoſa, veni; vocat æſtu vmbram:

n pecudes ſubiêre nemus, jam nulla canoro
cture cantat auis, torto non ſquamea tractu
nat humum ſerpens: ſolus cano, me ſonat omnis
a, nec æſtiuis cantu concedo cicadis.
Cantet, amat quod quiſque: leuant & carmina
curas.

c. Tu quoque ſæve puer, niveum ne perde colorem
e ſub hoc; ſolet hic lucentes urere malas.
c age pampinea mecum requieſce ſub vmbra.
c tibi lene fluens fons murmurat; hîc & ab vlmis
rpureæ fœtis dependent vitibus vuæ.
Cantet, amat quod quiſque: leuant & carmina curas;

OP. Qui tulerit Meroës faſtidia longa ſuperbæ,
honias feret ille niues, Libycoſque calores,
rinas potabit aquas, taxique nocentis
on metuet ſuccos, Sardoaque gramina vincet,
ſua Marmaricos coget juga ferre leones.
Cantet, amat quod quiſque: leuant & carmina curas.

c. Quiſquis amat pueros, ferro præcordia duret,
il properet, diſcatque diu patienter amare,
udenteſque animos teneris non ſpernat in annis,
rferat & faſtus. Sic olim gaudia ſumet,
modo ſollicitos aliquis deus audit amantes.
Cantet, amat quod quiſque: leuant & carmina curas.

OP. Quid prodeſt, quod me pagani mater Amyntæ
er vittis, ter fronde ſacra, ter ture vaporo
ſtrauit, cinereſque auerſa effudit in amnem,
cedens viuo crepitantes ſulphure lauros.
um ſic in Meroën totis miſer ignibus arſi?
Cantet, amat quod quiſque: leuant & carmina curas.

LYC.

LYC. Hæc eadem nobis varieque coloria fila,
Et mille ignotas Mycale circumtulit herbas;
Cantauit, quod luna timet, quo rumpitur anguis,
Quo currunt ſcopuli, migrant ſata, vellitur arbos.
Plus tamen ecce meus, plus eſt formoſus Iolas.
„Cantet, amat quod quiſque: leuant & carmina curas.

T. CALPVRNII SICVLI
BVCOLICON
AD
NEMESIANVM CARTHAG.

ECLOGA I. DELOS.

ORNITVS, CORYDON.

NONDVM ſolis equos decliuis mitigat æſtas,
Quamuis & madidis incumbant præla racemis,
Et ſpument rauco feruentia muſta ſuſurro.
COR. Cernis vt (ecce) pater quas tradidit, Ornite, vaccæ
Molle ſub hirſuta latus explicuere geniſta?
Nos quoque vicinis cur non ſuccedimus vmbris?
Torrida cur ſolo defendimus ora galero?
OR. Hoc potius, frater Corydon, nemus, iſta petamus
Antra patris Fauni; gracileis vbi pinea denſat
Silua comas, rapidoque caput leuat obuia ſoli:
Bullantes vbi fagus aquas radice ſub ipſa
Protegit, & ramis errantibus implicat vmbras.
COR. Quo me cunque vocas, ſequor, Ornite. nam mea Leuce
Dum negat amplexus nocturnaque gaudia nobis,
Peruia cornigeri fecit ſacraria Fauni.
OR. Prome igitur calamos, & ſi qua recondita ſeruas.
Nec tibi defuerit mea fiſtula, quam mihi nuper

Matu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Matura docilis compegit arundine Lygdon.
Et jam captatæ pariter ſucceſſimus vmbræ.
Sed quænam ſacra deſcripta eſt pagina fago,
Quam modo neſcio quis properanti falce notauit?
COR. Adſpicis vt virides etiam nunc littera rimas
Seruet, & arenti nondum ſe laxet hiatu?
Ornite, fer propius tua lumina: tu potes alto
Cortice deſcriptos citius percurrere verſus.
Nam tibi longa ſatis pater internodia largus,
Procerumque dedit mater non inuida corpus.
OR. Non paſtor, non hoc triuiali more viator,
Sed deus ipſe canit: nihil armentale reſultat;
Non montana ſacros diſtinguunt jubila verſus.
COR. Mira refers. ſed rumpe moras oculoq; ſequaci
Quamprimum nobis diuinum perlege carmen.
OR. Qui juga, qui ſiluas tueor ſatus æthere Faunus,
Hæc populis ventura cano. juuat arbore ſacra
Læta patefactis incidere carmina fagis.
Vos ô præcipuè nemorum gaudete coloni,
Vos populi gaudete mei. licet omne vagetur
Securo cuſtode pecus, nocturnaque paſtor
Claudere fraxinea nolit præſepia crate:
Non tamen inſidias prædator ouilibus vllas
Adferet, aut laxis abiget jumenta capiſtris.
Aurea ſecura cum pace renaſcitur ætas,
Et redit ad terras tandem ſqualore ſituque
Alma Themis poſito, juuenemque beata ſequuntur
Sæcula, maternis cauſſam qui luſit in vlnis.
Dum populos Deus ipſe reget, dabit impia vinctas
Poſt tergum Bellona manus, ſpoliataque telis
In ſua veſanos torquebit viſcera morſus:
Et modo quæ toto ciuilia diſtulit orbe,
Secum bella geret. nullos jam Roma Philippos
Deflebit, nullos ducet captiua triumphos.
Omnia Tartareo ſubigentur carcere bella,
Immergentque caput tenebris, lucemque timebunt.
Candida pax aderit, nec ſolum candida vultu,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ıalis ſæpe fuit, quæ libera Marte profeſſo,
ıæ, domito procul hoſte, tamen graſſantibus armis
ıblica diffudit tacito diſcordia ferro.
mne procul vitium ſimulatæ cedere pacis
ſſit, & inſanos clementia condidit enſeis.
ulla catenati feralis pompa ſenatus
ırnificum laſſabit opus, nec carcere pleno
felix raros numerabit curia patres.
ena quies aderit, quæ ſtricti neſcia ferri
ltera Saturni reuocet Latialia regna,
ltera regna Numæ, qui primus ouantia cæde
gmina, Romuleis & adhuc ardentia caſtris,
acis opus docuit, juſſitque ſilentibus armis
ıter ſacra tubas, non inter bella, ſonare.
ım nec adumbrati faciem mercatus honoris,
ec vacuos tacitus faſceis, & inane tribunal
ccipiet conſul: ſed legibus omne reductis
ıs aderit, moremque fori vultumque priorem
eddet, & afflictum melior deus auferet æuum.
xultet quæcumque Notum gens ima jacentem,
rectumque colit Boream, quæcumque vel ortu
el patet occaſu, medióve ſub æthere ſeruit.
ernitis vt puro nox jam vigeſima cœlo
ulgeat? vt placida radiantem luce cometem
roferat? vt liquidum mittat ſine vulnere ſidus?
on per vtrumq; polum, ſicut ſolet, igne cruento
pargit, & ardenti ſcintillat ſanguine lampas.
t quondam non talis erat, cùm Cæſare rapto
ndixit miſeris fatalia ciuibus arma.
cilicet ipſe Deus Romanæ pondera molis
ortibus excipiet ſic inconcuſſa lacertis,
t neque tralati ſonitu fragor intonet orbis,
ec prius ex meritis defunctos Roma penates
enſeat, occaſus niſi cùm reſpexerit ortus.
OR. Ornite, jam dudum velut ipſo numine plenus
Me quatit & mixtus ſubit inter gaudia terror:
ed bona facundi veneremur numina Fauni,

OR. Carmina, quæ nobis deus obtulit ipſe canenda,
Dicamus, teretique ſonum modulemur auena:
Forſitan Auguſtas feret hæc Melibœus ad aureis.

ECLOGA II. CROTALE.

ASTACVS, IDAS, THYRSIS.

INtactam Crotalen puer Aſtacus & puer Idas,
Idas lanigeri dominus gregis, Aſtacus horti,
Dilexere diu: formoſus uterque ſed impar
Voce ſonans. terras hi cùm grauis vreret æſtas,
Ad gelidos fonteis & eaſdem forte ſub vlmos
Conueniunt, dulcique ſimul contendere cantu
Pignoribuſque parant. placet, hic vt vellera ſeptem,
Ille ſui victus ne meſſem vindicet horti.
Et magnum certamen erat ſub judice Thyrſi.
Adfuit omne genus pecudum, genus omne ferarum,
Et quæcumque vagis altum ferit aëra pennis.
Conuenit vmbroſa quicumque ſub ilice lentas
Paſcit oues, Faunuſque pater, Satyrique bicornes.
Adfuerunt ſicco Dryades pede, Naiades vdo,
Et tenuere ſuos properantia flumina curſus.
Deſiſtunt tremulis incurrere frondibus Euri,
Altaque per totos fecere ſilentia monteis.
Omnia ceſſabant, neglectaque paſcua tauri
Calcabant: illis etiam certantibus auſa eſt
Dædala nectareos apis intermittere flores.
Iamque ſub annoſa medius conſederat vlmo
Thyrſis, &, O pueri, me judice pignora, dixit,
Irrita ſint moneo: ſatis hoc mercedis habeto,
Si laudem victor, ſi fert opprobria victus.
Et nunc alternos magis vt diſtinguere cantus
Poſſitis, ter quiſque manus jactate micantes.
Nec mora, diſcernunt digitis; prior incipit Idas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ID. Me Siluanus amat, dociles mihi donat auenas,
Et mea frondenti circumdat tempora teda.
Ille etiam paruo hoc dixit mihi non leue carmē,
Iam leuis obliqua creſcit tibi fiſtula canna.
AS. At mihi Flora comas parienti gramine ſpargit,
Et matura mihi Pomona ſub arbore ludit.
Accipe, dixerunt Nymphæ, puer, accipe fontem,
Nam potes irriguis nutrire canalibus hortos.
ID. Me docet ipſa Pales cultum gregis, vt niger albæ
Terga maritus ouis naſcenti mutet in agna,
Quæ neque diuerſi ſpeciem ſeruare parentis
Poſſit, & ambiguo teſtetur vtrumque colore.
AS. Non minus arte mea mutabilis induit arbos
Ignotas frondes, & non genitalia poma.
Ars mea nunc malo pira temperat, & modo cogit
Inſita præcoquibus ſurrepere perſica prunis.
ID. Me teneras ſalices iuuat aut oleaſtra putare,
Et gregibus portare nouis, vt carpere frondes
Condiſcant, primoque recidere gramina morſu,
Ne depulſa vagos quærat fœtura parentes.
AS. Et mihi cum fuluis radicibus arida tellus
Panditur, irriguo perfunditur area fonte,
Et ſatiatur aqua, ſuccos ne forte priores
Languida mutata quærant plantaria terra.
ID. O ſi quis Crotalem deus adferat! hunc ego terris,
Hunc ego ſideribus ſolum regnare fatebor:
Decernamque nemus, dicamque, ſub arbore numen
Hoc erit, ite procul (ſacer eſt locus) ite profani.
AS. Vrimur in Crotalen: ſi quis mea vota deorum
Audiat, huic ſoli, virides quà gemmeus vndas
Fons agit, & tremulo percurrit lilia riuo,
Inter pampineas ponetur faginus vlmos.
ID. Ne contemne caſas, & paſtoralia tecta:
Ruſticus eſt (fateor) ſed non eſt barbarus Idas.
Sæpe vaporato mihi ceſpite palpitat agnus,
Sæpe cadit feſtis deuota Parilibus agna.
AS. Nos quoque pomiferi laribus conſueuimus horti

Mittere primitias, & fingere liba Priapo:
Roranteiſque fauos damus, & liquentia mella,
Nec fere grata minus, quam ſi caper imbuat aras.
Id. Mille ſub vberibus palanteis paſcimus agnas:
Totque Tarentinæ præſtant mihi vellera matres:
Per totum niueus premitur mihi caſeus annum.
Si venias, Crotale, totus tibi ſeruiet hornus.
As. Qui numerare velit, quàm multa ſub arbore noſtra
Poma legam, citius tenues numerabit arenas.
Semper olus metimus; nec bruma, nec impedit æſtas,
Si venias, Crotale, totus tibi ſeruiet hortus.
Id. Quamuis ſiccus ager languentes excoquat herbas,
Sume tamen calathos nutanti lacte coactos.
Vellera tunc dabimus, cùm primum tempus apricum
Surget, & à tepidis fiet tonſura Kalendis.
As. Et nos, quos etiam prætorrida munerat æſtas,
Mille renidenti dabimus tibi cortice Chias,
Caſtaneaſque nuces totidem, cùm ſole Nouembri
Maturis nucibus virides rumpentur echini.
Id. Num, precor, informis videor tibi? num grauis annis?
Decipiorque miſer, quoties molliſſima tango
Ora manu, primique ſequor veſtigia floris
Neſcius, & gracili digitos lanugine fallo?
As. Fontibus in liquidis quoties me conſpicor, ipſe
Admiror toties. etenim ſic flore iuuentæ
Induimus vultus, vt in arbore ſæpe notaui
Cerea ſub tenui lucere Cydonia lana.
Id. Carmina poſcit amor, nec fiſtula cedit amori.
Sed fugit ecce dies, reuocatque crepuſcula veſper,
Hinc tu, Daphni, greges, illinc agat Alpheſibœus.
As. Iam reſonant frondes, jam cantibus obſtrepit arbos.
I procul, ô Dorida, primumque reclude canalem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Et ſine jam dudum ſitientes irriget hortos.
Vix ea finierant, ſenior cùm talia Thyrſis:
Eſte pares, & ob hoc concordes viuite; nam vos
Et decor, & cantus, & amor ſociauit, & ætas.

ECLOGA III. EXORATIO.

IOLAS, LYCIDAS.

NVmquid in hac, Lycida, vidiſti forte juuencam
Valle meam? ſolet illa tuis occurrere tauris.
Et jam pæne duas, dum quæritur, eximit horas:
Nec tamen apparet. duris ego perdita ruſcis
Iam dudum, nullis dubitaui crura rubetis
Scindere, nec quidquam poſt tantum ſanguinis egi.
LYC. Non ſatis attendi: neque enim vacat. vror, Iola,
Vror, & immodicè. Lycidan ingrata reliquit
Phyllis, amatque nouum poſt tot mea munera Mopſum.
IOL. Mobilior ventis ô fœmina. ſic tua Phyllis?
Quæ ſibi (nam memini) ſi quando ſolus abeſſes,
Mella etiam ſine te jurabat amara videri.
LYC. Altius iſta querar, ſi quando vacabis, Iola.
Has pete nunc ſalices, & læuas flecte ſub vlmos:
Nam cùm prata calent, illic requieſcere noſter
Taurus amat, gelidaque jacet ſpatiatus in vmbra,
Et matutinas reuocat palearibus herbas.
IOL. Non equidem, Lycida, quamuis contemptus abibo.
Tityre, quas dixit ſolus pete ſolus, & illinc,
Si tamen inuenies, deprenſam verbere multo
Huc age. ſed fractum referas haſtile memento.
Nunc age, dic, Lycida, quæ vos tam magna tulere
Iurgia? quis veſtro deus interuenit amori?
LYC. Phyllide contentus, (ſolus tu teſtis Iola es)
Callirhoën ſpreui, quamuis cum dote rogaret.

En ſibi cum Mopſo calamos intexere cera
Incipit, & puero comitata ſub ilice cantat.
Hoc ego cùm vidi, (fateor) ſic intimus arſi,
Vt nihil vlterius tulerim. nam protinus ambas
Diduxi tunicas, & pectora nuda cecidi.
Alcippen irata petit, dixitque, relicto
Improbe te Lycida, Mopſum tua Phyllis amabit.
Nunc penes Alcippen manet, ac ne forte vagetur
Ah vereor. nec tam nobis ego Phyllida reddi
Exopto, quàm, quòd Mopſo jungetur, anhelo.
IOL. A te cœperunt tua jurgia: tu prior illi
Victas tende manus. decet indulgere puellæ,
Vel cùm prima nocet. ſi quid mandare juuabit,
Sedulus iratæ contingam nuntius aures.
LYC. Iam dudum meditor, quo Phyllida carmine placem:
Forſitan audito poterit miteſcere cantu:
Et ſolet illa meas ad ſidera ferre Camœnas.
IOL. Dic age, nam ceraſi tua cortice verba notabo,
Et deciſa feram rutilanti carmina libro.
LYC. Has tibi, Phylli, preces jam pallidus, hos tibi cantus
Dat Lycidas, quos nocte miſer modulatur acerba,
Dum flet, & excuſſo diſpergit lumina ſomno.
Non ſic deſtructâ macreſcit turdus oliuâ,
Non lepus extremas legulus cùm ſuſtulit vuas,
Vt Lycidas, domina ſine Phyllide, tabidus erro.
Te ſine, væ miſero! mihi lilia nigra videntur,
Nec ſapiunt fontes, & aceſcunt vina bibenti.
At ſi tu venias, & candida lilia fient,
Et ſapient fontes, & dulcia vina bibentur.
Ille ego ſum Lycidas, quo te cantante ſolebas
Dicere felicem, cui dulcia ſæpe dediſti
Oſcula, nec medios dubitaſti rumpere cantus,
Atque inter calamos errantia labra petiſti.
Ah dolor! & poſt hoc placuit tibi torrida Mopſi
Vox? & carmen inops? & acerbæ ſtridor auenæ?

Quer

Quem ſequeris? quem, Phylli, fugis? formoſior illo
Dicor, & hoc ipſum mihi tu narrare ſolebas.
Sum quoque diuitior. certauerit ille tot hœdos
Paſcere, quot noſtri numerantur veſpere tauri?
Quid tibi, quæ noſti, referam? ſcis, optima Phylli,
Quàm numeroſa meis ſiccetur buccula mulctris,
Et quàm multa ſuos ſuſpendat ad vbera natos.
Sed mihi nec gracilis ſine te fiſcella ſalicto
Texitur, & nullo tremuere coagula lacte.
Quod ſi dura times etiam nunc verbera, Phylli;
Tradimus ecce manus. licet illæ & vimine torto,
Scilicet & lenta poſt tergum vite domentur,
Vt mala nocturni religauit brachia Mopſi
Tityrus, & medio furem ſuſpendit ouili.
Accipe, ne dubita, meruit manus vtraque pœnas.
His tamen, his, inquam, manibus tibi ſæpe palumbes,
Sæpe etiam leporem decepta matre pauentem
Miſimus in gremium. per me tibi lilia prima
Contigerant, primæque roſæ. vix dum bene florem
Deguſtabat apis, tu cingebare coronis.
Aurea ſed forſan mendax tibi munera jactat,
Qui metere occidua ferales nocte lupinos
Dicitur, & cocto pinſare legumine panem:
Qui ſibi tunc felix, tunc fortunatus habetur,
Vilia cùm ſubigit manualibus hordea ſaxis.
Quod ſi turpis amor precibus (quod abominor) iſtis
Obſtiterit, laqueum miſeri nectemus ab illa
Ilice, quæ primum noſtros violauit amores.
Hi tamen ante mala figentur in arbore verſus:
,, Credere, paſtores, leuibus nolite puellis:
,, Phyllida Mopſus amat, Lycidas habet vltima rerum.
Nunc age, ſi quidquam miſeris ſuccurris, Iola,
Perfer, & exora modulato Phyllida cantu.
Ipſe procul ſtabo, vel acuta carice tectus,
Vel propius latitans vicina, vt ſæpe, ſub ara.

IOL. Ibimus, & veniet, niſi me præſagia fallunt:
Nam bonus à dextra fecit mihi Tityrus omen,
Qui redit inuenta non irritus ecce juuenca.

ECLOGA IV. CÆSAR.

MELIBOEVS, CORYDON, AMYNTAS.

QVid tacitus, Corydon, vultuque ſubinde minaci,
Quidve ſub hac platano, quam garrulus adſtrepit humor,
Infeſta ſtatione ſedes? juuat humida forſan
Ripa? leuatque diem vicini ſpiritus amnis?
COR. Carmina jam dudum, non quæ nemorale reſultent,
Voluimus, ô Melibœe; ſed hæc, quibus aurea poſſint
Sæcula cantari, quibus & deus ipſe canatur,
Qui populos vrbeſque regit, pacemque togatam.
ME. Dulce quidem reſonas, nec te diuerſus Apollo
Reſpicit, ô juuenis; ſed magnæ numina Romæ
Non ita cantari debent, vt ouile Menalcæ.
COR. Quidquid id eſt, ſilueſtre licet videatur acutis
Auribus, & noſtro tantùm memorabile pago:
Dum mea ruſticitas, ſi non valet arte polita
Carminis, at certè valeat pietate probari.
Rupe ſub hac eadem, quam proxima pinus obumbrat,
Hæc eadem nobis frater meditatur Amyntas,
Quem vicina meis natalibus admouet ætas.
MEL. Iam puerum calamos & odoræ vincula ceræ
Iungere nunc cohibes, leuibus quem ſæpe cicutis
Ludere conantem vetuiſti fronte paterna?
Dicentem, Corydon, te non ſemel iſta notaui:
Frange, puer, calamos, & inanes deſere Muſas,

Et

Et potius glandes rubicundaque collige corna:
Duc ad mulctra greges, & lac venale per vrbem
Non tacitus porta. quid enim tibi fiſtula reddet,
Quo tutere famem? certe mea carmina nemo
Præter ab his ſcopulis ventoſa remurmurat echo.
COR. Hæc ego, confiteor, dixi, Melibœe; ſed olim
Non eadem nobis ſunt tempora, non deus idem.
Spes magis arridet. certè ne fraga ruboſque
Colligerem, viridique famem ſolarer hibiſco,
Tu facis, & tua nos alit indulgentia farre.
Tu noſtras miſeratus opes, docilemque juuentam
Hiberna prohibes jejunia ſoluere fago.
Ecce nihil querulum per te, Melibœe, ſonamus,
Per te ſecura ſaturi recubamus in vmbra,
Et fruimur ſiluis Amaryllidos. vltima nuper
Litora terrarum, niſi tu, Melibœe, fuiſſes,
Vltima viſuri, trucibusque obnoxia Mauris
Paſcua Geryonis, liquidis vbi curſibus ingens
Dicitur occiduas impellere Betys arenas.
Scilicet extremo nunc vilis in orbe jacerem,
Ah dolor! & pecudes inter conductus Iberas,
Irrita ſeptena modularer ſibila canna:
Nec quiſquam noſtras inter dumeta Camœnas
Reſpiceret: non ipſe daret mihi forſitan aurem
Ipſe Deus vacuam, longeque ſonantia vota
Scilicet extremo non exaudiret in orbe.
Sed, niſi forte tuas melior ſonus aduocet aureis,
Et noſtris aliena magis tibi carmina rident,
Vis hodierna tuâ ſubigatur pagina limâ?
Nam tibi non ſolum venturos noſcere nimbos
Agricolis, qualemque ferat ſol aureus ortum,
Attribuêre dei; ſed dulcia carmina ſæpe
Concinis, & modo te Bacchëis Muſa corymbis
Munerat, & lauro modo pulcher obumbrat Apollo.
Quòd ſi tu faueas trepido mihi, forſitan illos
Experiar calamos, here quos mihi doctus Iolas
Donauit, dixitque: Truces hæc fiſtula tauros

Conciliat, noſtroque ſonat dulciſſima Fauno.
Tityrus hanc habuit, cecinit qui primus in iſtis
Montibus, Hyblæa modulabile carmen auena.
MEL. Magna petis, Corydon, ſi Tityrus eſſe laboras.
Ille fuit vates ſacer, & qui poſſet auena
Perſonuiſſe chelym, blandè cui ſæpe canenti
Alluſere feræ, cui ſubſtitit aduena quercus,
Quem modo cantantem rutilo ſpargebat acantho
Naïs, & implicitos comebat pectine crines.
COR. Eſt (fateor, Melibœe) deus: ſed nec mihi Phœbus
Forſitan abnuerit, tu tantùm commodus audi:
Scimus enim quàm te non aſpernetur Apollo.
MEL. Incipe, nam faueo: ſed proſpice, ne tibi forte
Tinnula tam fragili reſpiret fiſtula buxo,
Quàm reſonare ſolet, ſi quando laudat Alexim.
Hos potius calamos, magis hos ſectare canales,
Per me qui dignas cecinerunt conſule ſiluas.
Incipe, ne dubita. venit en & frater Amyntas:
Cantibus iſte tuis alterno ſuccinet ore.
Dicite, ne mora ſit, vicibuſque reducite carmen:
Tuque prior, Corydon, tu proximus ibis Amynta.
COR. Ab Ioue principium, ſi quis canit æthera, ſumat,
Si quis Atlantiaci molitur pondus Olympi:
At mihi, qui noſtras præſenti numine terras,
Perpetuamque regit iuuenili robore pacem,
Lætus, & Auguſto felix arrideat ore.
AM. Me quoque facundo comitatus Apolline Cæſar
Reſpiciat, montes neu dedignetur adire,
Quos & Phœbus amat, quos Iuppiter ipſe tuetur:
In quibus auguſtos viſuraque ſæpe triumphos
Laurus fructificat, vicinaque naſcitur arbos.
COR. Ipſe polos etiam qui temperat igne geluque,
Iuppiter ipſe parens, quo tu jam proximus ipſe,
Cæſar, abes, poſito pauliſper fulmine ſæpe
Creſſia rura petit, viridique recliuis in antro

Car-

armina Dictæis audit Curetica ſiluis,
M. Aſpicis vt virides, audito Cæſare, ſiluæ
onticeant ? memini, quamuis vrgente procella,
c nemus immotis ſubitò requieſcere ramis,
t dixi: Deus hinc, certè deus expulit Euros.
ec mora Pharſaliæ ſoluerunt ſibila cannæ,
OR. Aſpicis vt teneros ſubitus vigor excitet agnos ?
tque ſuperfuſo magis vbera lacte grauentur ?
t nuper tonſis exundent vellera fœtis ?
loc ego jam (memini) ſemel hac in valle notaui,
t, veniſſe Palem, pecoris dixiſſe magiſtros.
M. Scilicet omnis eum tellus, gens omnis adorat,
iligiturque deis: quem ſic taciturna verentur
rbuta, cujus iners audito nomine tellus
caluit, floremque dedit; quo ſilua vocato
enſat odore comas, ſtupefacta regerminat arbos.
OR. Illius vt primum ſenſerunt numina terræ,
œpit & vberior, ſulcis fallentibus olim,
uxuriare ſeges, tandemque legumina plenis
ix reſonant ſiliquis: nec præfocata malignum
Ieſſis habet lolium, nec inertibus albet auenis.
M. Iam neque damnatos metuit jactare ligones
oſſor, & inuento, ſi ſors dedit, vtitur auro.
Iec timet, vt nuper, dum jugera verſat arator,
Ne ſonet offenſo contraria vomere maſſa:
amque palam preſſo magis ac magis inſtat aratro.
OR. Ille dat, vt primas Cereri dare cultor ariſtas
oſſit, & intacto Bromium perfundere vino,
t nudus ruptas ſaliat calcator in vuas,
t quoque turba bono plaudat ſignata magiſtro,
Qui facit egregios ad peruia compita ludos.
AM. Ille meis pacem dat montibus: ecce per illum
eu cantare juuat, ſeu ter pede læta ferire
Carmina, non nullas licet hîc cantare choreas,
t cantus viridante licet mihi condere libro,
Turbida nec calamos exſurdant claſſica noſtros.
COR. Numine Cæſareo ſecurior ipſe Lycæus

Pan recolit ſiluas, & amœna Faunus in vmbra
Securus recubat, placidoque in fonte lauatur
Naïs, & humanum non calcatura cruorem
Per juga ſiccato velox pede currit Oreas.
AM. Dii, precor, hunc juuenem, quem vos (niſi fallor) ab ipſo
Æthere miſiſtis, poſt longa reducite vitæ
Tempora, vel potius mortale reſoluite penſum,
Et date perpetuo cœleſtia fila metallo:
Sit deus, & nolit penſare Palatia cœlo.
COR. Tu quoque mutata ſeu Iuppiter ipſe figura,
Cæſar, ades, ſeu quis ſuperûm ſub imagine falſa
Mortalique lates: viuas, atque hunc, precor, orbem,
Hos, precor, æternus populos rege; ſit tibi cœli
Vilis amor, cœptamque, pater, ne deſere terram.
MEL. Ruſtica credebam nemorales carmina vobis
Conceſſiſſe deos, & obeſis auribus apta:
Verum, quæ imparibus modo concinuiſtis auenis,
Tam liquidum, tam dulce canunt, vt non ego malim,
Quod Peligna ſolent examina, lambere nectar.
COR. O mihi quam tenero decurrunt carmina verſu!
Tum, Melibœe, ſonent, ſi quando in montibus iſtis
Dicar habere Larem, ſi quando noſtra videre
Paſcua contigerit. vellit nam ſæpius aurem
Inuida paupertas, & dixit, Vilia cura.
At tu, ſi qua modò non aſpernanda putabis,
Fer, Melibœe, deo mea carmina. nam tibi fas eſt
Sacra Palatini penetralia viſere Phœbi:
Tu mihi talis eris, qualis qui dulce ſonantem
Tityron è ſiluis dominam deduxit in vrbem,
Oſtenditque deos, & ſpreto dixit ouili,
Tityre rura prius, ſed poſt cantabimus arma.
MEL. Reſpiciat noſtros vtinam fortuna labores
Pulchrior, & meritæ faueat Deus ipſe juuentæ!
Nos tamen interea tenerum mactabimus hœdum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Et pariter ſubitæ peragemus fercula cœnæ.
Nunc ad flumen oues deducite: jam fremit æſtas,
Iam ſol contractas pedibus magis admouet vmbras.

ECLOGA V.

MYCON.

FOrte Mycon ſenior, Canthuſque Myconis alumnus,
Torrentem patula vitabant arbore ſolem,
Cùm juueni ſenior præcepta daturus alumno,
Talia verba refert tremulis titubantia labris:
Quas errare vides inter dumeta capellas,
Canaque laſciuo concidere gramina morſu,
Canthe puer; quos ecce greges à monte remotos
Cernis in aprico decerpere gramina campo,
Hos tibi do ſenior juueni pater: ipſe tuendos
Accipe: jam certè potes inſudare labori,
Iam pro me gnauam potes exercere juuentam.
Aſpicis vt nobis jamdudum mille querelas
Adferat, & baculum premat inclinata ſenectus?
Sed qua lege regas & amantes luſtra capellas,
Et melius pratis erranteis mollibus agnas,
Percipe. Vere nouo, cùm jam tinnire volucres
Incipient, nidoſque reuerſa lutabit hirundo;
Protinus hiberno pecus omne mouebis ouili.
Tunc etenim toto vernanti gramine ſilua
Pullat, & æſtiuas reparabilis inchoat vmbras:
Tunc florent ſiluæ, viridiſque renaſcitur annus.
Tunc Venus, & calidi ſcintillat feruor amoris,
Laſciuumque pecus ſalienteis accipit hircos.
Sed non ante greges in paſcua mittito clauſos,
Quàm fuerit placata Pales. tum ceſpite viuo
Pone focum, Geniumque loci, Faunumque, Laremque
Salſo farre voca, tepidos tunc hoſtia cultros

Im-

Imbuat : atque etiam, dum viuit, ouilia luſtra.
Nec mora ; tunc campos ouibus , dumeta capelli
Orto ſole dabis , ſimul hunc tranſcendere mon-
tem
Cœperit, & primæ ſpatium tepefecerit horæ.
At ſi forte vaces, dum matutina relaxat
Frigora ſol, tumidis ſpument tibi mulctra papillis.
Implebis quod meſſe fluat: rurſuſque premetur
Mane, quod occiduæ mulſura redegerit horæ.
Parce tamen fœtis: nec ſint compendia tanti,
Deſtruat vt niueos venalis caſeus agnos.
Nam tibi præcipuo fœtura colatur amore.
Te quoque non pudeat, cùm ſerus ouilia viſes,
Si qua jacebit ouis partu reſoluta recenti,
Hanc humeris portare tuis , natoſque tepenti
Ferre ſinu tremulos, & nondum ſtare paratos.
Nec tu longinquas procul à præſepibus herbas,
Nec nimis amotæ ſectabere pabula ſiluæ ,
Dum peragit vernum Iouis inconſtantia tempus.
Veris enim dubitanda fides: modo fronte ſerena
Blandius arriſit, modo cum caligine nimbos
Intulit, & miſeras torrentibus abſtulit agnas.
At cùm longa dies ſitientes adferet æſtus,
Nec fuerit variante deo mutabile cœlum ;
Iam ſiluis committe greges, jam longius herbas
Quære: ſed ante diem pecus exeat. humida dulces
Efficit aura cibos, quoties fugientibus Euris
Frigida nocturno tinguntur paſcua rore ,
Et matutinæ lucent in gramine guttæ.
At ſimul argutæ nemus increpuere cicadæ,
Ad fontem compelle greges, nec protinus herbas
Vel campos permitte ſequi: ſine protegat illos
Interea veteres quæ porrigit eſculus vmbras.
Verùm vbi decliui jam nona tepeſcere ſole
Incipiet, ſeræque videbitur hora merendæ ;
Rurſus paſce greges , & opacos deſere lucos
Nec prius æſtiuo pecus includatur ouili,

Quàn

Quàm leuibus nidis ſomnos captare volucris
Cogitet, & tremuli tremebunda coagula lactis.
Succida jam tereti conſtringere vellera junco
Cùm jam tempus erit, maternas demere lanas,
Hircorumque jubas & olentes cædere barbas,
Ante tamen ſecerne pecus, gregibuſque notatis
Conſimiles include comas; ne longa minutis,
Mollia ne duris coëant, ne candida fuſcis.
Sed tibi cùm vacuas poſito velamine coſtas
Denudabit ouis, circumſpice, ne ſit acuta
Forfice læſa cutis, tacitum ne puſtula virus
Texerit occulto ſub vulnere: quæ niſi ferro
Rumpitur, ah miſerum fragili rubigine corpus
Corrodet ſanies, & putrida contrahet oſſa.
Prouidus (hoc moneo) viuentia ſulphura tecum,
Et ſcyllæ caput, atque intacta bitumina porta,
Vlceribus laturus opem: nec Brutia deſit
Dura tibi, & liquido ſimul vnguine terga, (memento)
Si ſint raſa, linas. viui quoque pondera melle
Argenti coquito, lentumque bitumen aheno,
Impreſſurus oui tua nomina. nam tibi lites
Auferet ingenteis lectus poſſeſſor in aruo.
Tunc etiam, dum ſiccus ager, dum feruida tellus,
Dum rimoſa palus, & multo torrida limo
Æſtuat, & fragiles nimius ſol puluerat herbas,
Lurida conueniet ſuccendere galbana ſeptis,
Et tua ceruino luſtrare mapalia fumo:
Obfuit iſte malis odor anguibus; ipſe videbis
Serpentum cecidiſſe minas. non ſtringere dentes
Vlla poteſt vncos, ſed inani debilis ore
Marcet, & obtuſo jacet exarmata veneno.
Tunc age, vicinæ, circumſpice, tempora brumæ,
Qua ratione geras. aperit cùm vinea ſepes,
Exportat lectas ſecurus vinitor vuas,
Incipe falce nemus viuaſque recidere frondes.
Tunc opus eſt teneras ſummatim ſtringere virgas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Tum debes ſeruare comas, cum permanet humor,
Dum viret, & tremulas non excutit Africus vmbras.
Has tibi conueniet tepidas fœnilibus olim
Promere, cum pecudes extremus clauſerit annus.
Sic tibi nitendum eſt. labor hoc in tempore noſter,
Gnauaque ſedulitas venit, & paſtoria virtus.
Nec pigeat ramos ſiccis miſcere recentes,
Et ſuccos adhibere nouos. ne torrida nimbis
Inſtet hiems, nimioque gelu, niuibuſque coactis
Incuruare velit nemus, & conſtringere frondes.
Tu tamen aut læues hederas, aut molle ſalictum
Valle premes gelida. ſitis eſt penſanda tuorum,
Canthe, gregum viridante cibo. nihil aridus illis,
Ingenti poſitus quamuis ſtrue, proſit aceruus,
Virgea ſi deſint liquido turgentia ſucco,
Et quibus eſt aliquid plenæ vitale medullæ.
Præcipuè gelidum ſtipulis & fronde caduca
Sterne ſolum, ne forte rigor penetrabile corpus
Vrat, & interno vaſtet pecuaria morbo.
Plura quidem monuiſſe velim: nam plura ſuperſunt.
Sed jam ſera dies cadit, & jam, ſole fugato,
Frigidus æſtiuas impellit noctifer horas.

ECLOGA VI. LITIGIVM.

ASTILVS, LYCIDAS, MNASYLVS.

SErus ades, Lycida: modo Nyctilus & puer Alcon
Certauere ſub his alterno carmine ramis,
Iudice me, ſed non ſine pignore. Nyctilus hœdos
Iuncta matre dedit: catulum dedit ille, leænæ
Iurauitque genus: ſed ſuſtulit omnia victor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Lyc. Nyctilon vt cantu rudis exuperauerit Alcon,
Aſtile, credibile eſt, vt vincat acanthida cornix,
Vocalem ſuperet ſi dirus aëdona bubo.
As. Te potiar, Petale, qua nunc ego maceror vna,
Si magis aut docili calamorum Nyctilus arte,
Aut cantu magis eſt, quam vultu, proximus illi.
Lyc. Iam nunc decipior te judice. pallidus alter
Venit, & hirſuta ſpinoſior hiſtrice barba;
Candidus alter erat, læuique decentior ouo,
Et ridens oculis, crinemque ſimillimus auro,
Qui dici poſſet, ſi non cantaret, Apollo.
As. O Lycida, ſi quis tibi carminis vſus adeſſet,
Tu quoque laudatum poſſes Alcona probare.
Lyc. Vis igitur, quoniam nec nobis, improbe, par es,
Ipſe tuos judex calamos committere noſtris?
Vis conferre manus? veniat licet arbiter Alcon.
As. Vincere tu quemquam? vel te certamine quiſquam
Dignetur, qui vix ſtillantes, aride, voces
Rumpis, & expellis male ſingultantia verba?
Lyc. Fingas plura licet. nec enim potes, improbe, verba
Exprobrare mihi, ſicut tibi multa Lycotas.
Sed quid opus vana conſumere tempora lite?
Ecce venit Mnaſylus: erit (niſi forte recuſas)
Arbiter. inſta nunc non credulus, improbe, verbis.
As. Malueram, fateor, vel prædam nactus abire,
Quam tibi certanti partem committere vocis:
Nec tamen hoc impune feres. en aſpicis illum,
Candida qui medius cubat inter lilia, ceruum?
Quamuis hunc Petale mea diligat, accipe victor.
Scit frenos, ſcit ferre jugum, ſequiturque vocantem
Credulus, & menſæ non improba porrigit ora.
Aſpicis vt fruticat latè caput? vtque ſub ipſis
Cornibus, & tereti lucent redimicula collo?
Aſpicis vt niueo frons irretita capiſtro

Lucet?

Lucet, &, à dorſo quæ totam circuit aluum,
Alternat vitreas lateralis cingula bullas ?
Cornua ſubtiles, ramoſaque tempora molles
Implicuere roſæ, rutiloque monilia torque
Extrema ceruice notant : vbi pendulus apri
Dens ſedet, & niuea diſtinguit pectora luna.
Hunc ego , qualemcunque vides in valle, paciſcor
Pendere, dum ſciat hic ſe non ſine pignore vinci.
LYC. Terreri, Mnaſyle, ſuo me munere credit:
Aſpice quàm timeam. genus eſt (vt ſcitis) equarum
Non jugale mihi , quarum de ſanguine ponam
Velocem Petaſon, qui gramina , matre relicta,
Nunc primùm teneris libauit dentibus. illi
Pes leuis, adductum latus, excelſiſſima ceruix,
Terga ſedent, micat acre caput, ſine pondere ceruix,
Et tornata breui ſubſtringitur vngula cornu,
Vngula quæ viridi ſic exultauit in aruo,
Tangeret vt fragiles, ſed non curuaret, ariſtas:
Hunc dare, ſi vincar, ſilueſtria numina juro.
MN. Et vacat, & veſtros cantus audire juuabit.
Iudice me ſanè contendite, ſi libet: iſtic
Protinus ecce torum fecere ſub ilice Muſæ.
Sed, ne vicini nobis ſonus obſtrepat amnis,
Gramina linquamus , ripamque volubilis vndæ.
Namque ſub exeſo raucum mihi pumice lymphæ
Reſpondent, & obeſt arguti glarea riui.
AS. Si placet , antra magis vicinaque ſaxa petamus ,
Saxa quibus viridis ſtillanti vellere muſcus
Dependet, ſcopuliſque cauum ſinuantibus arcum
Imminet, exeſà veluti teſtudine, concha.
MN. Venimus , & tacito ſonitum tutabimur antro.
Seu reſidere libet, dabit ecce ſedilia tophus:
Ponere ſeu cubitum, melior viret herba tapetis.
Nunc mihi ſepoſita reddantur carmina lite:
Nam vicibus teneros malim cantetis amores:
Aſtile tu Petalen, Lycida tu Phyllida lauda.

LYC.

.. C. Tu modo nos illis jam nunc, Mnaſyle, precamur,
..ribus excipias, quibus hunc & Acanthida nuper
..ceris in ſilua judex audiſſe Thalea.
..s. Non equidem poſſum, cùm prouocet iſte, tacere.
..ampor enim meritò: nihil hic niſi jurgia quærit.
..diat, aut dicat, quoniam cupit. hoc mihi certè
..ulce ſatis fuerit, Lycidam ſpectare trementem,
..um te ſtante palam ſua crimina pallidus audit.
..Y C. Me, puto, vicinus Stimicon, me proximus Aegon
..os inter frutices tacitè riſere volentem
..ſcula cum tenero ſimulare virilia Mopſo.
..s. Fortior ô vtinam nondum Mnaſylus adeſſet!
..fficerem ne te quiſquam tibi turpior eſſet.
..IN. Quid furitis? quæ vos inſania tendere juſſit,
..i vicibus certare placet? ſed non ego vobis
..rbiter: hoc alius poſſit diſcernere judex.
..t venit ecce Mycon, venit & vicinus Iolas:
..itibus hi veſtris poterunt imponere finem.

ECLOGA VII. TEMPLVM.

LYCOTAS, CORYDON.

LEntus ab vrbe venis, Corydon: vigeſima certè
Nox fuit, vt noſtræ cupiunt te cernere ſiluæ,
Et tua mærentes expectant jubila tauri.
COR. O piger, & duro jam durior oſſe Lycota,
Qui veteres fagos, noua quàm ſpectacula, mauis
Cernere, quæ patula juuenis deus edit arena.
LYC. Mirabar quæ cauſſa foret tibi tanta morandi,
Cur tua ceſſaret taciturnis fiſtula ſiluis,
Et ſolus Stimicon caneret pallente corymbo;
Quem ſine te mæſti tenero donauimus hœdo.

Nam

Nam, dum lentus abes, luſtrauit ouilia Thyrſis.
Iuſſit & arguta juuenes certare cicuta.
COR. Scilicet inuictus Stimicon, & præmia diues
Auferat, accepto non ſolum gaudeat hœdo,
Verum tota ferat quæ luſtrat ouilia Thyrſis;
Non tamen æquabit mea gaudia: nec mihi, ſi quis
Omnia Lucanæ donet pecuaria ſiluæ,
Grata magis fuerint, quam quæ ſpectamus in vrbe.
LYC. Dic age, dic Corydon, nec noſtras invidus aures
Deſpice: non aliter certè mihi dulce loquere,
Quàm certare ſoles, quoties ad ſacra vocatur
Aut fœcunda Pales, aut paſtoralis Apollo.
COR. Vidimus in cœlum trabibus ſpectacula textis
Surgere, Tarpeium prope deſpectantia culmen,
Immenſoque gradus, & cliuos lene jacentes.
Venimus ad ſedes, vbi pulla ſordida veſte
Inter fœmineas ſpectabat turba cathedras.
Nam quæcumque patent ſub aperto libera cœlo,
Aut eques, aut niuei loca denſauere tribuni.
Qualiter hæc patulum contendit vallis in orbem,
Et ſinuata latus, reſupinis vndique ſiluis,
Inter continuos curuatur concaua montes:
Sic tibi planitiem curuæ ſinus ambit arenæ,
Et geminis medium ſe molibus alligat ouum.
Quid tibi nunc referam, quæ vix ſuffecimus ipſi
Per partes ſpectare ſuas? ſic vndique fulgor
Percuſſit. ſtabam defixus, & ore patenti,
Cunctaque mirabar, nec dum bona ſingula noram.
Tum mihi, dum ſenior lateri qui forte ſiniſtro
Iunctus erat, Quid te ſtupefactum, ruſtice, dixit,
Ad tantas miraris opes? qui neſcius auri
Sordida tecta caſas, & ſola mapalia noſti.
En ego tam tremulus, tam vertice canus, & iſta
Factus in vrbe ſenex, ſtupeo tamen. omnia certè
Vilia ſunt nobis, quæcumque prioribus annis
Vidimus, & ſordet quidquid ſpectauimus olim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

alteus en gemmis, en illita porticus auro
ertatim radiant. nec non, vbi finis arenæ,
roxima marmoreo peragit ſpectacula muro:
ternitur adjunctis ebur admirabile truncis,
t coit in rotulam, tereti quà lubricus axis
mpoſitos ſubita vertigine falleret vngues,
xcuteretque feras. auro quoque torta refulgent
etia, quæ totis in arenam dentibus extant,
Dentibus æquatis: & erat (mihi crede, Lycota,
Si qua fides) noſtro dens longior omnis aratro.
Ordine quid referam? vidi genus omne ferarum,
Hîc niueos lepores, & non ſine cornibus apros,
Manticoram ſiluis etiam quibus editur Alcen
Vidimus, & tauros quibus aut ceruice leuata
Deformis ſcapulis torus eminet, aut quibus hirtæ
Iactantur per colla jubæ, quibus aſpera mento
Barba jacet, tremuliſque rigent palearia ſetis.
Non ſolum nobis ſilueſtria cernere monſtra
Contigit: æquoreos ego cum certantibus vrſis
Spectaui vitulos, & equorum nomine dignum,
Sed deforme pecus, quod in illo naſcitur amni,
Qui ſata riparum venientibus irrigat vndis.
Ah trepidi quoties nos deſcendentis arenæ
Vidimus in partes, ruptaque voragine terræ
Emerſiſſe feras; & eiſdem ſæpe latebris
Aurea cum croceo creuerunt arbuta libro.
LYC. O felix Corydon, quem non tremebunda ſenectus
Impetit? ô felix, quod in hæc tibi ſæcula primos
Indulgente deo dimittere contigit annos!
Nunc tibi ſi propius venerandum cernere numen
Sors dedit, & præſens vultumque habitumque notaſti;
Dic age, dic, Corydon, quæ ſit modo forma deorum.
COR. O vtinam nobis non ruſtica veſtis ineſſet!

Vidiſ-

Vidiſſem propius mea numina : ſed mihi ſordes ,
Pullaque paupertas, & adunco fibula morſu
Obſuerunt. vtcunque tamen conſpeximus ipſum
Longius, ac, niſi me decepit viſus, in vno
Et Martis vultus & Apollinis eſſe putaui.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

JANI VLITII

VENATIO NOVANTIQVA,

Sive ad

GRATII ET NEMESIANI

CYNEGETICA

COMMENTARIVS.

Cui accedit ejusdem

VARIARVM LECTIONVM

LIBELLVS in omnia Poëmatia quæ hoc compendio continentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Plato lib. VII. de Legibus, poſtquam Venationem quadrupedum multis commendavit, ita finit librum:

Μόνη δὴ πᾶσι λοιπὴ καὶ ἀρίστη ἡ τῶν τετραπόδων ἵπποις, καὶ κυσὶ, καὶ τοῖς ἑαυτῶν θηρεύουσι σώμασιν· ὧν ἁπάντων κρατοῦσι δρόμοις καὶ πληγαῖς, καὶ βουλαῖς, αὐτόχειρες θηρεύοντες, ὅσοις ἀνδρείας τῆς θείας ἐπιμελές. τούτων δὴ πάντων ἔπαινος, μὲν πέρι καὶ ψόγος, ὁ διηρημένος ἂν εἴη λόγος· νόμος δὲ ὅδε· ΤΟΥΤΟΥC ΜΗΔΕΙC ΙΕΡΟΥC ΟΝΤΩC ΘΗΡΕΥΤΑC ΚΩΛΕΥΕΤΩ, ΟΠΟΥ ΚΑΙ ΟΠΗΠΕΡ ΑΝ ΕΘΕΛΩCΙ ΚΥΝΗΓΕΤΕΙΝ. &c.

Polybius in Excerptis de Scipionis inſtitutione militari.

Λοιποῦ δ' ὄντος τοῦ κατὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ κυριωτάτου σχεδὸν ἐν πάσῃ μὲν πολιτείᾳ, μάλιστα δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ, μεγίστην ἔδει καὶ τὴν ἄσκησιν περὶ τοῦτο τὸ μέρος ποιήσασθαι. καλὸν μὲν οὖν τι πρὸς ταύτην τὴν ἐπιβολὴν αὐτοῦ (Scipionis) καὶ διὰ τῆς τύχης ἐγένετο συνέργημα· τῶν γὰρ ἐν Μακεδονίᾳ βασιλικῶν μεγίστην ποιουμένων σπουδὴν περὶ τὰς κυνηγεσίας, &c. ὧν ἐπιλαβόμενος ὁ προειρημένος, καὶ νομίσας οἱονεὶ βασιλεύειν, ἐν τούτῳ κατεγίνετο πάντα τὸν χρόνον, &c. καὶ προσλαβὼν τὸν τοῦ Πολυβίου πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἐνθουσιασμὸν, &c. quæ longiuſcula, quam ut hic tranſcribi poſſint, ſummam tamen Venationis commendationem habent.

ROLEGOMENA,

In quibus de Venationis origine & proceſſu, ac nova hac GRATII *editione diſſertatur.*

CVm plurimum publicæ pariter, ac literariæ rei priſcorum inventorũ renovationes conferre viderent primi bonarum artium reſtitutores, viri doctiſſimi, alii alias edocendas ſibi quiſque
ımpſerunt. Laudandum ſane inſtitutum,
uo & antiquitas decori ſuo, & noſtra ad
ntiquum reformentur: niſi plerique eo-
ım amœnitati magis, quam honeſto ſtu-
uiſſent; nec quid ſciri profuit, ſed quid
otuit, oſtendere. Quinimo plerique in-
a Urbis pomœria, aliqui non ultra Thea-
orum podia, nonnulli & intra privatos
arietes ſe continuerunt; quid ibi rerum,
ene æquè ac male, geſtum ſit, ſcire con-
nti. Quorum illi quoque moribus no-
ris & peſſimum ſæculo exemplum ape-
erunt, qui quam ſumptuoſè olim Romu-
des & aleam & gulam exercuerint omni
npenſâ indagarunt: ut ſcilicet & noſtri

lurcones ad antiqua ſtomachum exacuant, & in tanto vitiorum curriculo illis palmam auferre contendant. Rectius illi vero, quanquam pauci, qui ſe in agros diffuderunt, ut quid diligens agricola, quid ſagax venator, quid anceps prædæ auceps, ſemperq; dubius piſcator captarent, compertum haberent. E quibus ego cum Venationem præcipuam, ita maxime neglectam haberi viderem, eam ab origine ſua examinare, & in hodiernum quoq; uſum deducere, operæ pretium exiſtimavi. Nam unus & alter, qui ad Oppianum ſcripſerunt, quantumvis magni Viri, de verbis magis, quam rerum cognitione, ſolliciti fuerunt. Pejori etiam ſucceſſu ille egit, qui Gratium è ſilvis in ſcholam aliquam Grammaticam compellere conatus eſt. Ita, inquam, neglectum hactenus honeſtiſſimè antiquis Heroibus habitum exercitium; ignaviane an incogitantia, non dixerim. Vtra ſit, tantum etiam odium conflavit, ut inter ſervilia officia jam à multis accenſeatur Venatio, qui quod è Saluſtio male intellexerant, quam Principum ab omni æuo Virorum exempla, probare maluerunt. Ad quos refellendos non jam tot illuſtres ex optimis Autoribus locos adducam, quos & alii congeſſerunt, & quorum aliquos inſigniores in averſis titulo-

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

im paginis ipſe ob oculos poſui; ſed quic-
uid à Criſpo arguitur, facile concedam;
t ſi quis *venando intentus ætatem agat*, ille
rvile magis *officium* exercere, quam le-
itimam corporis agitationem, & libidini
otius quam voluptati indulgere merito
enſeatur. *Nec vero laudaverim per ſe ma-*
nopere duritiem corporis ac lacertorum, ſed
bis validior toto corpore animus imperet,
uem non nimiæ indulgentiæ molliant, non
opiæ principales ad ſegnitiem luxumque de-
orqueant, tunc ego ſeu montibus, ſeu mari
xerceatur, & lætum opere corpus, & cre-
centia laboribus membra mirabor; ut de
emperamento Venationis, quam tanto-
ere in optimo Principe laudaverat, loqui-
ur Plinius Cæcilius. Qui modicè & non-
unquam venatur, hoc agit, *ut animus a-*
itatione motuq; corporis excitetur, ut idem
ibi de ſe teſtatur: qui immodicè aut aſ-
iduè, corpori inſervit, animumque illius
ibidini emancipat. Nec enim vituperare
mnino Criſpus potuit, quod virtutis in-
itamentum in Jugurtha fuiſſe agnovit,
uantumvis fingamus ipſum à venatione
lienum fuiſſe. Talis certe faſtidioſorum
ontemptus legem non facit, non magis
quam ſi Clericus aliquis nobis eam invi-
deat, quia ſibi interdictam exercere nolit.
Quare toleremus facile quæcunque Sare-

ſberienſis Johannes ſibi, ſuique ordinis hominibus ſcripſerit: hoc inſuper laudemus, quod licenter exerceri venationem concedens, nimiam culpaverit. Difficilius feramus quod Plinium notaverit Vir Doctiſſimus, quia Venatione in Trajano laudata, *olim hæc experientia juventutis, hæc voluptas erat: his artibus futuri duces imbuebantur*, ſubdiderit. Ille vero addit: vix ſane veteres Romanos factitaſſe legas qui à prima adoleſcentia in militia, aut ejus exercitiis, erant. Si verba ſua intellexit, & quæ illa militantium adoleſcentum exercitia fuerint, utique & venationem inter ea fuiſſe ignorare non debuit: nec potuit, ſi Polybii locum, quem præfationi huic præmiſimus, videre illi contigiſſet, ex quo & utrumque Scipionem, & ipſum Polybium, ut convenientiſſimum militaris roboris incitamentum, *bellicæque diſciplinæ ſimilitudinem*, ut vocat eam Cicero, venationem habuiſſe & exercuiſſe conſtat. Si Plinio fidem negat, cur Ciceroni, qui non ſemel eam commendat, cur Flacco, qui

Romanis ſolemne viris opus, utile famæ,
Vitæque & membris,

vocavit, ut Græcos nunc omittam, autoritas ſua perit? Sed ne omnibus reſpondere neceſſe ſit, omnibus unum, qui id valet, oppo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ppono Xenophontem, qui & in perfe-
tiſſimi illa Principis inſtitutione venatio-
nem primum bellicæ virtutis tirocinium
poſuit, & in proprio de Venatione libro
tot Heroum exemplis prœmium ſtabili-
vit, totque hortationibus & rationibus
epilogum munivit, ut qui ea legerit, alio-
rum (at quot, quantique Viri!) autoritati
ſuperſedere, ne dicam, de venatione me-
lius quam cum vulgo ſentire, poſſit. Itaque
nunc de origine ejus, & proceſſu altius o-
mnia repetam, ſimulque Gratii metho-
dum (cujus laus ut maxima, ita maxima
illi, quia Poëtæ debetur) Lectori concilia-
bo. Primi mortalium cum ad poſſidenda
ea, quæ uſui ſuo creata videbant, animum
adverterent, nihil æquè, ac animalia, juva-
re experti ſunt. Sed enim illorum quæ-
dam ſponte dominos admiſerunt, quædam
non niſi perdomita. Horum indomito-
rum aliis violentia, aliis velocitas detrecta-
tionem ingenitam obſtinavit. Igitur in
violenta illa, evitandæ aut præveniendæ
ſævitiæ eorum neceſſitas, primam conten-
tionem exſtimulavit. Tum quidem ut ſe
defenderent ab iis laceſſitos,

omnis in armis
Spes fuit, & nuda ſilvas virtute movebāt.

Fortitudo arcebat pericula, inquit Seneca
lib. XIV. Epiſt. XCI. Deinde ſucceſſu paul-

 latim

latim confidentiores, nec tamen nuda vi agendum ſemper experti, adhibitis inſtrumentis, & ratione, ultro ea oppugnatum iverunt, cùm ut iis interfectis tutius ipſi ſua obirent, tum ut proximis ſuccurrerent, *& infirmiores à validioribus tuerentur*, ut loquitur Seneca. Non aliter quam de Romanis Saluſtius: *Poſt ubi virtute pericula propulerant, ſociis atque amicis auxilia portabant*. Et hoc quidem in antiquis Romanis etiam laudavit Plinius: *Nec mediocre pacis decus habebatur ſubmota campis irruptio ferarum, & obſidione quadam liberatus agreſtium labor*. Et hoc noſter:

Hinc omne auxilium vitæ, certusq; reluxit
Ordo, & contiguas didicere ex artibus artes
Proſerere; hinc demens ceſſit violentia retro.

Hic bellum illud ferinum ſubſtitit, & ut Maro loquitur Georg. I. dum

varias uſus meditando extunderet artes,
Tum laqueis captare feras, & fallere viſco
Inventum, & magnos canibus circumdare
ſaltus.

id eſt, in eas quoque feras, quæ fugere aut latere tutiſſimum habebant, dolos protelarunt: quæ altera & propria magis *venationis* ſpecies, ſiquidem ei à *venis* indagandis aut nomen, aut ſaltem ſimilitudo eſt. Hæc voluptatem, qua capti laborem non defugerent, adhibuit. Nam prior illa bellica

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ica tota, & *periculoſæ plenum opus aleæ* erat, & πολεμικὴν plane refert. In qua, uti dixi, cum defenſioni primum ſerviret, inventa ſunt retia, formidines, venabula, jacula, quo ordine ea accuratè deſcribit Gratius. Quæ ubi ultrò oppugnantes poſtea adhibuerunt, eadem, ſed ampliore uſu, & commodiora fuerunt. Itaque retia non ſolum arcendi, ſed & concludendi feras, ac capiendi cauſſâ tendebantur. Nec formido abigere, ſed in retia eas cogere didicit. Venabula, non modo qualia Dercylos ad excipiendos apros invenerat, ut majori vulnere certius conficerent, etiam craſſiore obeliſco, ut ſoliferrea, munita. Jaculis, quibus antea eminus vulnera minabantur, impetere ultro & inſequi fugientes adinventum. Itaque, ubi *induſtriam finem tetigit*, eadem arma ad ἰχνευτικὴν tranſlata. Si enim ſumma illa genera ſervemus, duplex venatio eſt, bellica & indagatoria: ita ut illa utilitatem, hæc voluptatem magis habeat; illa vires, hæc ſagacitatem requirat: velocitas autem utrique ad perfectionem accedat. Sed quia curſu ſolo aliqua etiam venatio conſiſtit, triplicem commodè ſtatuerunt Romani, cum duplicem tantùm habuerint Græci. Plinius: *certare cum fugacibus feris curſu, cum audacibus robore, cum callidis aſtu.* In curſoria enim agilita-

litatem, ut in bellica robur tam animi quam corporis, & in inveſtigatione ſagacitatem ſpectabant. Laudatiſſimæ quidem in Principe priores duæ, quia & in militia neceſſitatem habent: tertia tamen proprium *venationis* nomen meruit, quia *in venatu ſolertia & ſagacitas præcipua eſt*, ut loquitur Plinius avunculus. Ideoque *venaticum* pro ſagaci poſuit Plautus Milite Glor. Julius Firmicus lib. V. cap. VIII. *Similiter & nutritores canum Moloſſorum, Vertagorum, & qui ſunt ad venationes accommodati.* Moloſſos ad bellicam, Vertagos ad curſum, & alios, quos non nominat, quia plurima eorum genera, ad venationes, i. ἰχνευτικὴν accommodat. Sunt enim diverſa canum genera pro diverſo, cui aptiores ſunt, venationis genere. Seneca lib. X. Epiſt. LXXVII. *In cane ſagacitas prima eſt, ſi inveſtigare debet feras; curſus, ſi conſequi; audacia, ſi mordere & invadere.* Noſter:

Sive indomitos vehementior hoſtes
Nudo Marte premas, ſeu bellum ex arte miniſtres,
Mille canum patriæ, ductique ab origine mores Cuiq; ſua.

Hic quidem duo tantum genera recenſet; bellicoſos, ut Medos, Celtas, Seras, Lycaonas, Hyrcanos, Britannos, Moloſſos; & ſa-

& ſagaces, ut Gelonos, Athamanas, Acarnanas, Ætolos. In utroque Perſam commendat, &, quia optatiſſimum hoc, ex utroque genere mixtos etiam formavit. Sed his tertium genus poſtea adjungit;

at te leve ſi quà
Tangit opus, pavidosque juvat compellere dorcas,
Petronios (ſic fama) canes, volucresque Sicambros,
Et pictam macula Vertraham delige falſa,
Ocyor affectu mentis, pinnaque cucurrit.

Hi ſunt veloces, quos *fama* magis, quam uſu cognovit Gratius. Nondum enim tum Romanis cogniti, Galliâ Belgicâ, ex quâ orti, nondum ſatis ſubactâ. Nam quod Silius Italicus lib. X. *Belgicum canem* ſagacem fingat, qui *occultos apros agitat,*

Erroreſque feræ ſollers per devia merſæ
Nare legit, tacitoque premens veſtigia roſtro,

ipſius error eſt, qualis ille Lucani cum *levem & clamoſum Moloſſum* facit; quibus hanc veniam, & fingendi poteſtatem non invidemus. Mirandum magis quod Oppianus, qui duobus fere ſæculis poſt noſtrum vixit, veloces nullos aut Gallicos canes inſigniores recenſeat. An igitur & tum nondũ innotuerint, qui jam Gratio de *fama* ſaltem celebrati? Quod ſi ſit, recen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

tior omnino autor eſt ille, qui ſe Athenienſem Xenophontem ſecundum facit, quem τῷ πάνυ Salmaſio debemus. Scripſit ille de velocium ſive Vertagorum Gallicorum canum venatione librum, non aliâ, quam qua hodie Belgæ ſola utimur. Nam ſagaces, niſi cum velocibus miſcendi ſunt, longè iis poſtpoſuit. De quibus ex profeſſo dicam ad ipſum illius Cynegeticon, ubi id cum altero majoris Xenophontis & nova verſione publici juris facere, & ipſam illam recentiorum venationum uſque ad noſtra tempora deducere per otium contigerit. Velocium itaque venatio è Gallia primum petita, ut bellicoſorum ex Aſia, ſagacium ex Græcia. Ex temporum ſerie bellica prior eſt, quæ nunc pene tota obſolevit, niſi quam in tauros & urſos ſpectacula Anglorum exhibent. Sagacibus ſuus ubique manſit honos: præterquam apud nos, qui veloces ſemper agitavimus propter regionis ſitum: donec prima Agaſſæos ſuos

Per non aſſuetas docuiſſet currere valles

Inclyta illa, optimi Venatoris, Jacobi Regis proles, Eliſa Boëmorum Regina, ut hac etiam virili magnanimitate ſortis ſuæ adverſa eluctaretur: & poſt Illam inter reliqua Virtutis ſuæ incitamenta Regium hoc exercitium adhibuiſſet Guilielmus Arauſionen-

ionenſium Princeps, ne non omnia Regi
lignus probetur gener. Sed ut ſuperius re-
icta abſolvam, de indomitis animalibus,
quæ velocitate ſibi conſulere dixi, non
dem ſentiendum, quod de canibus: quaſi
curſoria venatio ad ea proprie pertineat.
Verum ſub eo genere & piſces & aves
comprehendi; ut Plato, quem plurimum
ſequimur, utroſq; ſub fugientibus conjun-
xit in Sophiſtâ. Namque ideo aliqui, qui
θηρευτικὴν omnem absolvere voluerunt,
κυνηγετικὰ, ἁλιευτικὰ, & ἰξευτικὰ ſimul
ſcripſerunt. Quæ aliqua ratio fuit cur Gra-
tio Halieutica illa ſubjicerem; alias in no-
tis meis ad ea daturus. Nunc vero & quid
mihi cum venatione negotii ſit, qui togæ
deditus, à ſaga alienus ſemper fui, expe-
diam. In Anglia cum ſtudia mea ruris otio
expoſuiſſem, & nobilium aliquot Juve-
num, quicum agebam quotidie, hortatu
ad ſodalitium, quod propinquâ hieme illis
deligere moris eſt, venaticum adductus
eſſem, adeo volupe mihi id fuit, ut præte-
riiſſe hibernum, quam adeſſe triſte illud
tempus, citius adverterem. Nam cum &
noſtro, & equorum ac canum labori tridui
fere quies intermitteretur, Xenophontis,
Oppiani, ſed maximè Gratii præcepta (cui
jam dudum operam meam addixeram) ad
partes & examen vocare ſolebamus: & ſæ-
pe

pe diverſi hoc aut illud probare, arguere, donec uſu experiremur. Aliquando & comites Poëtas illos, & pugillares ferebamus, ut in ipſo actu adnotaremus. Aut ab equis deſcendentes, ſilvæ nos committebamus, & ſtudia illa noſtra ſimul adhibebamus; *ipſumque illud ſilentium quod venationi datur, magna cogitationis incitamenta* fuerunt. Ne Plinio tantùm crederemus, quod & ipſi experiebamur, *non Dianam magis montibus, quam Minervam inerrare.* Redeunte itaque vere in Gallias transfretans, dum ſarcinulas colligerem, & illa in commentarii formam redigere cœpi, & quid alii de ea re ſcripſiſſent, perpendere; ne ſi bene, actum agere; ſi perperam dicta, probare viderer. Tum & quod è ſcriptis codicibus auxilii peti potuit, diligenter conquiſivi, & typis commiſiſſem, niſi domeſtici vulneris graviore afflictu domum, & rem familiarem cogitare compulſus fuiſſem. Cui hactenus intentior ſeria agebam, niſi amicorum, quorum non levis apud me autoritas eſſe potuit, hortatu ad illa abſolvenda rebus commodè prolatis rediiſſem: metu magis ne ignavia deſtitiſſe, quam ut laudis præmio inductus viderer, quod mihi maximum ſit, Principibus placuiſſe Viris. Novam ita paulatim editionem Gratii concinnavi,

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

plurima loca partim ab ingenio, partim
veteribus libris emendavi: defectus ali-
cot de meo ſupplevi, & deformem licet
catricem obducere malui, quam ſenſu
rentia, & hiulca illa Lectori commen-
re. Nec aliter fieri potuit in tanta penu-
a veterum librorum, quibus & ego ma-
m quam mihimet credere. Sed rarius de-
riptum fuiſſe Poëtam noſtrum ex eo con-
cere eſt, quod inter antiquos nemo, præ-
r Ovidium, ejus meminerit, cum tamen
irgilio (nam poſt illum proximo loco
ratium etiam poſuit Naſo) nihil, mate-
a minus, inferior ſit: & meliora Gram-
aticis antiquis ſuppeditare potuiſſet,
uam quæ illi ex poſterioris ævi ſcripto-
bus petierunt. Sed & Plinii ævo jam no-
nen Gratii denotuiſſe non temere credi-
erim; de quo ad Halieutica agam. Nam
n Inſcriptionibus veteribus, quæ Gratium
ominant, nihil certi. Hic autem, ut in-
enuè dicam quod ſentio, non puto aliud
xemplar unquam fuiſſe, quam quod San-
aſarius ex Galliis in Italiam tranſtulit: in
uo Gratii Cynegeticon, Halieutica, &
Nemeſiani ac Calpurnii reliqua eo ordine
egebantur, quo ea ex illius vetuſtiſſimi
odicis apographo primus edidit Georg.
Logus apud Aldum Anno cIↃ IↃ XXXIV.
menſe Februario; utque iterum excuſa ſunt

Augu-

Auguſtę Vindelicorum ejuſdem anni menſe Julio. & tertio, niſi fallor, apud Gryphium cIↄ Iↄ XXXVII. Quem ordinem, & textum ab omnibus ſervatum primus immutavit P. Pythœus in veterum Epigrammatum ſyntagmate, ex conjecturis, an ex alio veteri libro, nondum mihi conſtat. Hoc certum, ſi ex exemplari, fuiſſe vel vetuſtiſſimum illud ipſum autographum, quod in notis ſuis citat, vel melius aliquod apographum, quam quod Æſiander ex ipſo libro Sannaſarii, aut Logus ex Æſiandri apographo deſcriptum habuit. Nam & ipſæ literæ Longobardicæ, quibus ille liber perſcriptus fuit, variè huic, aut illi acceptæ etiam majorem mutationem cauſari potuerunt, quàm qua editionem Pythœi ab aliis diſſidere videmus. De qua in variarum lectionum libello plura dicturus ſum, ſi modo interim mihi copia fiat illius MS. codicis, quem in Thuanæa Bibliotheca vidit Vir doctiſſimus, cui & hoc præter alia infinita debeo. Interim nec ſic plura quam unum illud exemplaria fuiſſe credam. Nam quod Germanicam aliquam Longobardicis literis, incertum ubi aut quando excuſam Editionem, quam primam fuiſſe putat, éque ea diverſas ſæpe à vulgatis lectiones citet Barthius, qui ante annos triginta ad hos autores explicatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

mnes Grammaticas edidit, vereor ne ma-
rem fidem mereatur, quam altera Tigu-
na anni cIↄ Iↄ XXXVII, quam toties lau-
at, & ex Germanica ſua, ut alias omnes e-
itiones, expreſſam dicit. Eopſe enim anno
πιεύνυ Geſnerus Tigurinus Tiguri fuit,
vit, ſcripſit, & poſtea Geſnerorum typo-
aphæo præfuit. Is inquam in Bibliothe-
ſua nullam Tigurinam horum autorum
litionem recenſet: aut cum plurima ex iis
taverit paſſim in libris de Animalibus,
hil ſimile illis, quæ ex Tigurina adducit
arthius, uſquam allegavit: ſed uti in Al-
na habentur, &, quæ illam quoque ex-
eſſit, in Gryphiana anni cIↄ Iↄ XXXVII.
uam ſolam in Bibliotheca ſua poſuit, uti-
ue non omiſſurus popularem ſuam, ſi ul-
fuiſſet. Ipſe etiam ſibi non ſatis conſtat
arthius, modo ex Germanica ſua alias
mnes editiones propagatas, ſed multa te-
erè mutata in iis eſſe, dicens, modo vi-
am ulli unquam negans. Hoc potius, &
e ipſi quidem viſam fuiſſe credidero; ſed
x ingenio ſuo nobis illa excudiſſe, quæ
peciosa magis, quam veriſimilia, & ſæpe
nepta autorem ſuum clamant. Si cui te-
nere de illo Viro tam multæ lectionis hæc
enſuiſſe videar, ille Satyram de Lite Ho-
pitalii, ille Veſtricii Spurinnæ fragmenta
x Plinii lib. III. Epiſt I. efficta, aliaque pro
anti-

antiquis nobis obtruſa aliquantum conſideret. Illa enim jam magni Viri ut ſpuria ordine moverunt: hæc vero, quæ ſoli mihi moleſtiam fecerunt, antequam dignoſcerem vera à falſis, quia vera omnia putabam, ſuſpecta magis quam falſi convicta etiamnum relinqui poſſunt. Ideoque ea fide, qua ille propoſuit, cuicunque libuerit, omnia inter varias lectiones repræſentata habeat. Nec aliter feciſſem etiamſi illis integram fiduciam attribuiſſem; ne ipſe indignetur nomen, quod ſolum ex iis captavit, apud nos primum perdidiſſe. Talibus enim farcire commentarium meum nolui, ſatis alias magnum pro autore, cujus mentem quam verba penſi magis habui: niſi quatenus intellectum morarentur, aut ab interprete male habita ſenſum ipſum interverterent. Hæc in anteceſſum monenda putavi; ut quoties illius explicationes aut emendationes ad examen vocandæ eſſent, toties ingenium hominis deſignare neceſſe non haberem, cujus libri tamen jam ſcholas noſtras invaſerunt, & tironibus commendantur. Ideo quoque ſcilicet monui, ne *cirratorum centum dictata fuiſſe Pro nihilo pendiſſe* à magiſtris noſtris arguar; quorum illa ſocordia effectum eſt, ut ad Academias promoti Latinè loqui plerique erubeſcamus: & inde

de in forum præcipitati citius Barbarè
nam vernaculam ſciamus. Ego certè, ut
ria agendi ipſe mihi ſemper autor fui,
aliis leve hoc, quod graviſſimi ab omni
vo viri in ſeceſſu ſemper coluerunt, ſtu-
endi genus inutile omnino non eſſe per-
aſum velim. Illis vero, quorum ope &
onſilio in hiſce uſi ſumus, & porro ute-
ur, in ipſo hic veſtibulo grates ago, &
e laudes eorum, ut merentur, totas mihi
aginas facerent, hoc quoque excuſatum
olo, quod nominando illos omnia quæ
ici poterant maxima comprehenderim:
ominabo autem ad ipſa, quibus ſuppetias
lerunt, loca. In quibus vero ab illis diſ-
entio, quamquam rarò, & invitus ferè fe-
erim, ea non ut contraria ſuis, ſed ut di-
erſa ſaltem rogo habeant: aut ſi ne ſic
uidem ſententiæ dicendæ locum mihi
oncedunt, ſciant me opinione mea citius,
uam obſequio deceſſurum: modo dicen-
em ferre, diſcenti favere, errantem doce-
e non dedignentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ΕΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΒΛΙΤΙΟΥ
κυνηγεσίαν κατορθωθεῖσαν.

Δίκτυα κυκλοτερῆ μεγαλήτορος ὅπλα κυνηγοῦ,
Καὶ κύνας ὠκύποδας ΒΛΙΤΙΟΥ βίβλος ἥδε διδάσκει.
Χαίρετε θηρευταὶ, μέγας ὄλβος ἂν ἔσσεται ὕμμιν.
Ος γὰρ ἂν Ἀρτέμιδος καὶ Ἀπόλλωνος μέγα δῶρον
Υμμιν ἀνορθώσαι, Χείρων ἕτερος γ' ἀνατέλλει.
Οὐκέτι νῦν κάπροις μὲν ὀδοὺς, ποῦς οὐδ' ἐλάφροισιν,
Μήδε λέοντι κράτος, μήδ' ἄρκτῳ χρήσιμον ἔσται.

ΒΙΛΕΛΜΟΣ Ο ΚΡΟΜΜΩΝ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

IANI VLITII
AD
GRATII CYNEGETICON
COMMENTARIVS.

GRATII FALISCI] Quia verſu XL. hanc patriam ſuam innuere videtur: *noſtris imbellia lina Faliſcis.* Ne Barthio tantum credamus, qui ex Germanica ſua Editione edidit: GRATI PHALISCI. Sed Veteres *Faliſcos*, non *Phaliſcos* ſcribi voluerunt.

CYNEGETICON] Pythœus, neſcio unde, edidit CYNEGETICON *Lib.* I. quod eſſe debuit, κυνηγετικῶν liber unus. Nam qui plures libros de venatione ab eo ſcriptos eſſe putant, egregie falluntur. Rectius itaque alii ex autographo ediderunt, *Cynegeticon*, puta opus, ut κυνηγετικός liber Xenophonti utriq;. Aliter vero illi qui plures κυνηγετικῶν libros ſcripſerunt, de quibus ad Nemeſianũ aliquid dicemus. Gratius Cynegetico ſuo totã κυνηγεσίαν, ſed ſtrictim, complexus eſt, ut nihil deſiderari poſſit. Inprimis retia quam aptè exorditur! Lina iis conficiendis deligit: uſumq; eorum ex punita priſcorum temeritate neceſſarium eſſe oſtẽdit. Deinde Formidinem, tendiculas, exactè abſolvit. Paucis etiam verſibus quantum jaculorum agmen conſcribit! Atq; ita ſtatim ad ipſam κυνηγεσίαν validè armatum venatorem perducit: quæ, quia *prima illa canum*, *non*

ulla

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ulla peritis Cura prior, merito nomen huic inſtituto dedit.

Verſu I. *Dona cano divum*] Τὸ μὲν εὕρημα θεῶν, eodem modo inchoaverat κυνηγετικὸν ſuum Xenophon, quem & hic & paſſim alibi, ut oſtendam, ſequutus eſt Gratius. Nihil poterat elegantius. Verſu uno proponit: ſemiverſu invocat: tum narrat candidiſſime. Plura poëmatii brevitas recuſabat; ait Iulius Scaliger Poëtices lib. VI. cap. VII. quem operæ pretium eſt inſpicere, ſi quis ad Poëtæ noſtri artificium, quo in omnibus decorum æqualiter obſervavit, manuduci commodè velit.

Ib. *lætas venantibus artes*] Malim tamen aliud quam *lætas*, ſive *placidas*, ſive aliud melius excogites, ait idem Scaliger. Quid ita, magne heros? Ecquid melius excogitari poteſt? Minime. *Lætus* παθητικῶς pro grato & placito eleganter ponitur. ut, *Litora myrtetis lætiſsima*, apud Maronem: *lætumque coloni*s *Vber agri*, Auſonio Epiſt. XXIV. & cui non? Tum quidem tertio caſu, non ſexto gaudet, ut τῷ δεῖνι & Barthio viſum.

Ib. *artes*] ita venationem (ſed ἰχνευτικὴν ſpecialiter, ut infra dicam ad v. CLI.) paſſim vocat, quia artis vocabulum eſt. Sareſberienſis Ioannes lib. I. cap. IV. *Adhæc carnificium eorum artem exigit, & artem facit, ſuum habet opificem*

Chironomanta volanti Cultello.

Nunc pugione ſtricto, nunc hebetata machæra mirabilis, ſi te caſu ſolemniis eorum contigerit intereſſe, cave tamen ne artem loquendi verbo quouis offendas: quia aut vapulabis, aut condemnaberis inſcitiæ bonorum omnium, ſi eorum figmenta non noveris. Ita ſcribendus ille locus. Namque etiam hodie Angli venationem artem vocant, & ipſum Protocynegum regium artis Magiſtrum, ut Galli ſuum Grandem Venatorem. De quo ad Xenophontis junioris cap. XX. commodus dicendi locus erit.

II. *in*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

I. *in armis ſpes fuit*] Violenter omnia agere, vi-
..us fidere primi illi Venatores ſolebant, qui ἰχνευ-
..κὴν nondum noverant, & πολεμικὴν, nullis ad-
..itis inſtrumentis aut canibus, *nuda virtute* exer-
..cant. Qualis ille Nemrod apud Moſem lib. I.
..c. X. οὗτος δ᾽ ἤρξατο εἶναι γίγας ἐπὶ τῆς γῆς.
..ος ἦν γίγας κυνηγὸς. Qui Ioſepho dicitur fuiſſe
..λμηρὸς καὶ κατὰ χεῖρα γενναῖος. Quales & illi,
..e quibus v. LXII. poſtea loquitur, ubi vide quæ
..noto. Horatius:

Vnguibus & pugnis, dein fuſtibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ poſt fabrica verat uſus.

..IV. *vitaque erat error in omni*] Ita Manilius quo-
..e ſtatim ab initio: *rudis nullo diſcrimine vita —*
..*ione carebat*, & reliqua iſtius procemii, quæ ſi
..m hiſce apud Gratium conferas, utrobique natu-
..rudimenta luculenter, ſed tanquam eodem ſtilo
..pingi cognoſces citius, quam uter ab altero mu-
..averit.

..VII. *Hinc omne auxilium*] à ratione ſcilicet. Se-
..ca lib. X. Epiſt. LXXV. *Ama rationem, hujus te*
..*nor contra duriſſima armabit. Catulorum amor in*
..*nabula impingit feras, quas feritas & inconſultus*
..*petus præſtat indomitas.* Ita nimirum, ut feræ illæ,
..am primi venatores, *Inconſulti homines*, ſine ra-
..one agebant, ſed pari *mercede*, ut infra loquitur.
..*um demum periculo atque negotiis compertum eſt, in*
..*llo plurimum ingenium poſſe*; ita & in venatione,
..*ino bello*, ut huc Saluſtii verba ducam.

..IX. *cecidit*] *ceſſit*, edidit Barthius, quod unde ſit,
..on video. Ita in eadem voce mutatum apud Ma-
..mianum Eleg. II.

Ruſticus expertum deflet cecidiſſe juvencum.

..i in MS. codice legitur, pro quo vulgò: *ceſſiſſe*.

XI. *altaque circum Firmamenta dedit*] inſtru-
..enta & *reperta auxilia*, tanquam fulcimenta aliqua
..dhibuit, non aliter quam pedamenta vineæ *adjuto-*

ria

ria appellat Palladius. Scripſimus *circum*, pro *circa*. Ita dicit in Vet. Ed. ſe inveniſſe ſcriptum Barthius, ſed ablegat, ut nugis ſuis locum faceret. Omnino tmeſis eſt, pro *circumdedit*, id eſt addidit: ut Tacitus de Agricola cap. XX. *Egregiam famam paci circumdedit*. Attius eâdem tmeſi dixit: *circum magniſonantibus Excita ſaxis*. Manilius: *Inque deum deus ipſe tulit*, pro, intulit ipſe deum deus: & mille talia, quæ ſæpè magnis Viris non animadverſa.

XIII. *bello ferino*] quanquam ſæpe ita utramque venationem vocat, poteſt tamen commodè ad πολεμικὴν referri, quà prima illa ætas *indomitos vehementior hoſtes Nudo Marte* preſſit. Ariſtoteles lib. I. Politicorum cap. VI. ideo πολεμικὴν acquiſitionis ſpeciem eſſe dixit, quia venationem, qua veteres illi vitam ſuſtentabant, ſub ſe complectitur. Nam omnis quidem venatio κτητικὴ eſt; aliqua venatio πολεμικὴ eſt; ergo & aliqua πολεμικὴ κτητικὴ eſt. Ita intelligenda verba illa Philoſophi: διὸ καὶ ἡ πολεμικὴ φύσει κτητική πως ἔσται· ἡ γὰρ θηρευτικὴ μέρος αὐτῆς. Cave autem etiam ἰχθυευτικὴν ſub illa θηρευτικῇ comprehendi putes: quanquam in naturali illa acquiſitionis ſpecie, quam ex jure naturæ deduxit Imperator noſter Inſt. de Rer. Diviſ. §§. XI. & XII. coire videntur. Manilius illam πολεμικὴν omnino intellexit lib. IV.

Ille novas ſemper pugnas, nova bella ferarum
Apparat; & pecorum ſpolio, vivitque rapinis.

Vbi & ληστρικὸν quid ſubeſt, ideoque non fruſtra repetit; *& vivere rapto*. Idem paulo poſt: *nunc bella gerunt violenta ferarum*. Nam ubi de ἰχθυευτικῇ loquitur, ipſe etiam *artes* vocavit lib. V.

XVI. *Aſſcivere tuo c. ſ. nomine*] *numine*, edidit Barthius: tum interpretatur *aſſcivere*, i.e. ſcita fecerunt. Diſcat à Feſto: *Aſſciſcere eſt adjungere, vel adſumere*. Imo contrarium hic ſignificat τῷ *deſciſcere*, & παθητικῶς accipiendum.

XVIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

XVIII. *Najades*] Ipſa enim Diana apud mellitiſſimum Hymniſten Iovem patrem oravit:

Δὸς δέ μοι ἀμφιπόλους Ἀμνισίδας εἴκοσι νύμφας.

Vide reliqua quæ non parum huc faciunt.

XIX. *Mænaliuſque puer*] Callimachus eodem Hymno in Dianam:

ἵκεο δ' αὖλιν
Ἀρκαδικὴν ἐπὶ Πανός, ὁ δὲ κρέα λυγκὸς ἔταμνε
Μαιναλίης, ἵνα οἱ τοκάδες κύνες εἶδαρ ἔδοιεν.

Quid igitur Bacchum nobis ſomniat interpres? *Pueri* paſſim minorum iſti gentium dii vocabantur. Virgilius Georg. I.

uncique puer monſtrator aratri,
Et teneram ab radice ferens Siluane cupreſſum.

Quæ Gratius noſter haud obſcurè ſequitur. Vetus lapis Romæ: BONO DEO PUERO POSPHORO.

XXII. *niſus*] ita confidenter reſcripſi, donec aliquis *luſus* illos, quos vulgata exhibet, nobis approbet. Turnebus conjicit: *& non ſine crimine luſus.* Barthius: *& non ſine carminis uſu*. Quo igitur τὸ *defendere* referatur? *Niti* hic Gratio eſt, quod Manilio aliiſque *aggredi*. *Niſum* hunc poëtarum irridet Perſius initio Sat. V. quod tanquam hiantes conatum ſuum initio poëmatis ſoleant exaggerare; illud eſt: *ut par ſit centeno gutture niti.* Martianus Capella:

Noſtruque ſuada quo allubeſcat niſibus.

uti quidem in MSS. codd. legitur, quos vidi.

XXIII. *arma dabo venandi*] ita depravatiſſimum hunc locum emendavimus, in quo explicando fruſtra laborat interpres, & immeritò Turnebum ſuggillat, quaſi ille interpolaverit: *caſſeſque plagarumque ordiar aſtus*, uti in omnibus editionibus ante Pythœum, & ab ipſo Gratio ſcriptum fuit. Sit ſane Latinum *plagium*, etiam ſine exemplo, quo tamen *Ar-*

morum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

morum caſſes? Hoc inquã Latinum non eſt. Barthius qui ut *caſſium arma* accepit, ſibi illa cum plagio ſuo habeat, ut mihi veram lectionem non invideat. Nam ita quoque arma deſcripturus præfatur Xenophon: φερέσθω ϗ αὐτὰ, ϗ τὴν ἐπιστήμην ἑκάστου, id eſt Gratio; *arma dabo, & perſequar artem armorum.*

XXV. *jungere*] id eſt, annectere. Proprium hoc artis vocabulum in retium confectura: ut texere de pannis. Vetus Scholiaſtes Iuvenalis ad Sat. VI. *Teſtudineo conopæo*] *hoc eſt linum tenuiſſimis maculis junctum.* Sed vulgo corrupta ea vox eſt.

XXVI. *Limbum*] Peridromum jubet circumvoluto annulatim *filo* retis oræ apponi, eoque *tenui* ut commodè hac illac attrahi aut contrahi rete poſſet. Nam & expandi contractum, & contrahi expanſum, ubi uſu veniret, debebat; non ſecus quàm cortinæ annulis quibuſdam per virgam ferream tranſmittuntur, quam *epidromum* quoque, quia funis ejus loco erat, videtur vocaſſe Cato de R. R. cap. XIII. male à Turnebo à intellectus. Plinius lib. XIX. cap. I. *Hi caſſes vel ferri aciem vincunt: vidimusq́; jam tantæ tenuitatis ut annulum hominis cum epidromis tranſirent, uno portante multitudinem qua ſaltus cingerentur.* Ita lego. *Tranſennam* liceat Latine dicere, quæ eſt funis extentus, per quem aliquid tranſmittitur, de qua eruditè multa Turnebus lib. V. cap. IX. Nam & epidromum, & tranſenna in re navali uſum habent. Gloſſæ veteres: *Epidromum*, σχοινίον δρόμου κατώτερον. Vulgo ſcribitur: *Epicrocum*. Alias quoq; velum ſignificat, quale per epidromum tranſmitti ſolet. Sed hæc nihil ad venationem. Xenophon περίδρομον ſemper vocat, & σαρδονίοις quibuſdam annexum dat; quæ ſunt illæ ſpirulæ, per quas peridromus tranſit. Polluci σαρδόνες nihil aliud ſunt quam *tenue* illud *filum* quo limbum jungit Gratius, qui ita circumvolutus per ſupremas retis maculas, & circum peridromum, totidem annulos efformat,

quot

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

…tot in ſupremo maculas tranſmittit. De peridro-
…is ad Xenophontem latius agam: hic vero quo uſu
…erint ex Oppiano aperiam. Veteres cum multo-
…um retium indagine ſilvam aliquam clauſiſſent, me-
…a inter retia ſpatia pleraque caſſibus continuabant:
…onnulla, quà & venatoribus, & feræ intra ſeptum
…ormidine compellendæ tranſitus eſſet, pervia habe-
…ant. Ideoque intervalla ea παράδρομα & διά-
…δρομαι vocantur apud Pollucem. Sed tamen extre-
…a retium ita corrugiata & contracta habebant, ut
… opus eſſet viam claudi, quam citiſſimò expandi per
…eridromon, & coire in continuam ἀρκυοστασίαν
…oſſent. Idque plerumque ſimulac indaginem intraſ-
…t fera, ne quà exiret, fiebat. Aliter Oppianus lib.
…v. ubi poſt feram pinnato in caſſem compulſam,
…ſum caſſem occludi peridromo ſuo oſtendit:

Ἀκρέλινοι θρώσκουσι καὶ ἐγκονέοντες ὕπερθεν
Σπαρτόδετον ζωνύουσι περίδρομον, &c.

Quæ ita vertenda erant:

Quod ſimulac videre viri qui cornua ſervant,
Proſiliunt unà, & geminos conjungere limbos
Accelerant extendentes, & retia claudunt.

…ruditus interpres nihil prorſus intellexit. Dixerat
…nte Oppianus:

Ἐν δὲ δύω κλίνειν δοιαῖς ἑκάτερθε κεραίαις
Ἀνέρας ἀκρελίνους.

…ui ſcilicet ad ἀκρωλένια ſtabant. Pollux: ἐστὶ δέ τι
…ρκυ⊙ μέρ⊙ καὶ ἀκρωλένια, ὅπερ ἐστὶ τὰ περιτ-
…ὰ τῶν ἀρκύων. ἃ οἱ μὲν κεράστεδα, οἱ δὲ πλερύγια ὀ-
…ομάζουσιν. Extrema caſſium quę colligata pendebant,
…onec diſſolverentur ad claudendam ſtationem. Ita
…icta quia in angulis caſſium tanquam in ſummitate
…ubiti eſſent. Nam & κεράστεδα pro ipſis angulis ve-
…ium, ut vocem כנפות quæ πλερύγια propriè ſigni-
…cat redderent, LXX interpretes poſuerunt Deuteron.
…XXII. v. XII. uti me docuit Theologorum noſtro-
…um Princeps. Sed & ipſa illa στρεπτὰ, ſive penicula-

 menta

menta (Belgæ *quiſpels* vocant) eadem vox ſignificat
Num. c.xv. v.36. Ex quo intelligendum ſemper pu-
tavi Matth. c.xxiii. v.5. ubi à Salvatore noſtro re-
prehendûtur Phariſæi ὅτι μεγαλύνουσι τὰ κράσπε-
δα; non fimbrias continuas, aut *limbum*, ut plerique
verterunt, ſed peniculamenta illa, qualia etiamnum ea
ex auro ingentia in pectore geſtitant hodierni ſacri-
fici. Nec aliter locum hunc intellexiſſe Epiphanium
Hæreſ. xv. & τὸν δεῖνα Theologum poſtea com-
peri. Heſychius quoque: Κράσπεδα τὰ ἐν τῷ
ἄκρῳ τοῦ ἱματίου κεκλωσμένα ῥάμματα, καὶ τὸ
ἄκρον αὐτοῦ. Et peniculamenta, & ipſam, in qua
illa eſſe ſolent, alam veſtimenti. Ita & apud Pollu-
cem κράσπεδα non tantum ipſæ alæ caſſis ſunt, ſed
illa quoque ſuperflua quæ colligata peniculamenti
inſtar in alis pendebant, donec expandenda eſſent.
Quod ut ſubitò & non impeditè fieret τοὺς περιδρό-
μους ἀναμμάτους eſſe jubet Xenophon. Nam duos
ille, in ſumma unum, in ima ora alterum, qui adli-
gatis lapidibus humi contineret eam, accommodat.
Servius, & ab eo Iſidorus lib. ix. c.v. *Plagas pro-
prie dicimus funes illos, quibus circa imam & ſum-
mam partem retia tenduntur.* Gratius unicum tan-
tum videtur peridromum habere: & ſufficit unus du-
ctilis. Nam inferiorem ductilem eſſe non requiri-
tur, in quo lapides adligantur, ut rete contineat,
non ut tranſmittat. Ita peridromum & epidromum
diſtinguit Pollux lib. v. cap. iv. Sed Gratio hæc
ſufficiant.

Ib. *aſtringere limbos*] non eodem ſignificatu, quo
prius, hic *limbos* poſuit, ſed pro lineis filis. Quod
cum intelligeret Nic. Loënſis memoriæ lapſu cita-
vit: *aſtringere lina.* Nam nulla editio eſt, quæ id illi
exhibuit. Præcipit Gratius fila quadruplici nodo
aſtringi in quadrangulas maculas, quas βρόχους ap-
pellant Græci. *Limbus* itaque hic non περίδρομον
aut περίπεζον ſed quodvis filum ſignificat. Quod
ſi cui

cui durius videbitur eodem verſu diverſo ſignifica-
poni, neceſſe eſt ut per *quadruplici tormento aſtri-*
os limbos, τοὺς περιδρόμους ἐκ τεττάρων τόνων
λίνων συμπεπλεγμένους intelligat, quanquam
ibus tonis plerunque funes torqueantur. Ita & du-
cem hic peridromum habebimus. Mihi tamen
ior ſententia ſedet.

XXVII. *linea*] id eſt, limbi illi, & fila linea, &
συνεκδοχικῶς pro reti, ex priore ſententia. Ex po-
riore, *linea* hic quoque peridromum ſignificet, in-
quos (nam ſingulare pro duali poſuit) medio ſpa-
caſſis ſive rete attexitur per ſenas maculas in alti-
dine. Ita *lineas* in reti certè accepit Plinius lib. XI.
p. XXIV. de araneis: *Derelicta laxè prætendit ſum-*
parte, ut arbitrari liceat: illaque de facili cernun-
r, atque ut in plagis lineæ offenſæ, præcipitant in ſi-
m. Quæ ad hunc modum MSS. ope emendata
iter explicabo. Aranea cum penſum ſuum abſol-
, derelicta laxè & craſſiora fila ſummâ parte ad
ſtar peridromi prætendit, ut arbitrari ea muſcis li-
nt. Quæ evitantes id quod maxime apparet in
ſum ſinum inopinæ præcipitant, non ſecus quam
æ cum peridromum vident, & declinant, in ipſum
ſſem ſe pergere non intelligunt. Vir doctiſſimus
iphyll. lib. VII, cap. I. *lineam* hic apud Gratium
pinnato accepit, & inde deducit parœmium, *li-*
am mittere. Vtrumque erroneum. Apud Gratium
ea nihil aliud eſt, quam quod diximus. Apud
autum Moſtellaria act. V. Sc. I.

Non ego illi extemplo meum oſtendam ſenſum, mit-
tam lineam.

ſa verba oſtendunt, ſenem illum ſervum ſuum vel-
expiſcari, & ex ipſo ſcire omnia, quæ ſe ſcire diſ-
nulabat, ut addit ſtatim. Quod miror magnum
aſmum quoque fefelliſſe.

XXVIII. *medio caſſem*] proxime hæc ad poſterio-
n ſententiam expoſui. Sed ex priori *caſſis* hic par-

 tem

tem retis mediam, quæ in concavum oblongè ſe inſinuat, & ſinus inſtar eſt, ſignificat. Græci τὴν σκυτάλην, Galli *burſas* vocant. Latini à *caſſo*, id eſt inani, *caſſem* & *caſsidem* derivant. Nam *caſsidem* quoque pro reticulo in fœminarum capite geſtari ſolito expoſuerunt Vett. Grammatici. Nec aliter ἄρκυς apud Græcos. Heſychius: Ἄρκυς· μεσάγκυλον (forte δίκτυον hic intercidit) καὶ γυναικεῖον κεκρύφαλον. Pollux lib. v. cap. IV. ubi de caſſibus agit, dicit quod κεκρυφάλῳ ἐοίκασι κατὰ τὸ σχῆμα εἰς ὀξὺ καταλήγουσι. Sed ἄρκυς apud Græcos ſemper pro diverſo, & ſeparato reti ponitur, ut δίκτυον ſit rete planum, ἄρκυς ſit caſſis, ſive rete concavum. Latini quoque ita caſſem & rete diſcernunt in ipſa primæva vocum notione, ſed in uſu, poëtæ maximè, confundunt, qui caſſem pro reti & plagas quoque poſuerunt. Nam hæ quoque differunt, ut ad Aurelii Cynegeticon dicam. Solus Gratius qui caſſem partem retis formavit: quod in piſcatorum retibus quidem eſt, ſed in venatorum ſupellectile diſjuncta ſunt; niſi quod inter retia caſſes intermittuntur, qua feræ exitum tentaturæ ſint, & ita indaginis partem faciunt, non retis. Olim hoc obſervabant venatores, ut cum retia longo tractu tetendiſſent inter ſingula fere caſſes interjicerent, qui feras, quam plurimæ ſint, *tergo* ſuo *concipiant*, & implicent dum tranſitum tentant. Oppianus lib. IV.

> Δίκτυα τ' ἀμπετάσοντο, καὶ ἄρκυας ἀμφεβάλοντο
>
> *Retiaque expandunt, & caſsibus intervallant.*

Idem lib. I. ubi venatoriam ſupellectilem recenſet:

> Δίκτυα τε, χαλίδας τε, βρόχων τε πολύστομα δεσμὰ
> Ἄρκυας, εὐστρεφέας τε λύγους.
> *Retiaque & vallos, & multiforatile textum*
> *Connexum maculis caſſem, funeſque retortos.*

Quæ miſerrimè à Rittershuſio reddita facile excuſo, quia

quia vulgata lectio ſine commodo ſenſu eſt. Sed quod ἄρκυας craſſa retia, δίκτυα caſſes, vertit, non minus errat, quàm magnus Bodinus, qui δίκτυα majorum, ἄρκυας omnium ferarum retia eſſe docet. Omnia hæc vero contraria ſunt. Δίκτυα ſunt *retia*, ἄρκυες *caſſes*. Illa ad quamvis feram, etiam leporem; hi potiſſimum ad majores capiendas tendebantur. Nam & ſolos caſſes in viis, ſi apri denſis ſilvis excutiendi ſint, tendi præcipit Xenophon, apud quem etiam omnes interpretes caſſem cum reti & plaga confundunt. Apud alios autores par error. Si Grammaticos conſulas omnes incaſſum te dimittent. Sed mirum magis quod tanti Viri qui ad Oppianum ſcripſerunt, ubi ex profeſſo hoc agendum erat, nec Xenophontem, nec Pollucem vel inſpexiſſe videantur, ſed potius ipſos interpretes. Barthius etiam, ut octiduum ſuum laborem prodat, neque illos ſaltem vidit.

XXIX. *Per ſenos circum uſque ſinus*] viden' τὸ *circum* concavitati reſpondere? Poteſt tmeſis eſſe, ut *circum Fundamenta dedit*, quod modo notavi. Alias *laqueare* eſt nodis aſtringere. *Sinus* pro maculis poſuit, quas à medio ore retis, ubi caſſis naſcitur, uſque ubi anguſtiis ſuis terminatur, ſex numerat. Alia apud Xenophontem ratio, qui, ut dixi, caſſes ſeparatos habet, ideoque decem maculas bipalmares, & in aprariis cubitales metitur. Sed arbitrio venatoris hoc relinquendum eſt, qui ex locorum occaſione id omne moderetur.

XXX. *ſi quiſquam eſt plurimus*] nulla hic opus eſt parentheſi. Eadem phraſis eſt apud Imp. §. v. Inſt. de Hæred. *in quotcunque plurimas uncias hæreditatem dividere*. Amicus meus *plurimum*, maximum exponit, adducto Virgilii loco, in quo *nux plurima* pro maxima ponatur: Georg. I. *cum ſe nux plurima ſiluis Induet in florem*. Nam & Servius pro *longâ nuce*, id eſt amygdalo interpretatur. Cur igitur non

pro juglande, quæ nucum maxima? Mihi conſtat ſimpliciter accipiendum eſſe, ut illud ſequ. lib. *tractu ſurgens oleaſter eodem Plurimus indicio eſt.*

XXXI. *Et bis vicenos paſſus*] Gratius cc pedes rete ſuum extendit, Xenophon ccxx plus minus. Tum addit: ἐὰν ᾖ μείζω δυσμεταχείριστα ἔσται. cui verbotenus reſpondet noſter:

Ingrati majora ſinus impendia ſument.

Nam & in menſura nihil ab eo abiit, quam pro maxima hic ponit Gratius, quia majorem non habet Xenophon. Habet ille tamen minora etiam retia, δεκώρυγα, εἰκοσώρυγα. Si enim omnia τριακοντώρυγα eſſent, æqualis ſemper δικτυοστασία eſſe deberet. Atqui diverſis locis, prout viæ vel ſemitæ ſe habent, diverſa intervalla conſiderari debent, ut plerunque ad viam deſinat rete, ibique caſſis interjiciatur, vel etiam plaga. Itaque & minora retia habere, non majora, convenit.

XXXII. *decem nodis*] ut puta, ſi bipalmares maculæ eſſent, ut in communi reti apud Xenophontem, rete ad xx. palmos conſurgat. Quam menſuram bis excedit Xenophon, qui τριακονθάμματα δίκτυα facit. Niſi illum dicamus transverſas maculas numerare, quarum binæ plenam maculam unam æquant. *Plenos* ideo *nodos* expreſſit noſter, ne obliquos intelligamus. Si ita plenas maculas apud Xenophontem ſupputemus, rete illud ad LX palmos exurget, quod altius eſſet quam in ulla venatione opus fuerit, ne dicam ad leporis, in qua totus ille liber laborat. Sed præſtat obliquas numerare, ut æquali proportione differat cum Gratio, & xxx ἅμματα nodos plenos xv, & *decem pleni nodi* xx ἅμματα complectantur.

XXXIV. *Ciniphiæ paludes*] Cinips fluvius & regio inter utramque Syrten eſt, quæ propter uber agri optimum linum producebat. Pingui, humido, non arido ſolo linum gaudere omnes clamant R.R. Scriptores

ptores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ptores antiqui. Quid igitur unus Plinius adverſus eorum præcepta lib. XIX. cap. I. ita infit: *Seritur ſabuloſis maxime.* Cui ſi fidem ſuam ſartam tectam præſtare volumus, legendum *paludoſis*: an *pabuloſis?* Quod arbitrio maximi illius Reſtitutoris relinquo: ut illis quoque qui Tacitum curant an non *Ciniphii* pro *Cinithiis* reſtituendi ſint Annal. II. cap. LII. Nam *Cynethii* alio loco ponendi ſunt. Cinips non adeo longe Carthagine abfuit, ut fortaſſe ideo omne id linum Καρχηδόνιον appellarint Græci, cujus tantum & Φασιανοῦ meminit Xenophon. Sed Plinius neutrius meminit. Pollux expreſſit Καρχηδόνιον, ὡς ἀπὸ τῆς Ἑσπέρας κομιζόμενον. Nam Hiſpanicum quoque Plinio laudatur. Quod an bene intellexerit, ibi diſceptabo.

XXXV. *Æoliæ de valle Sibyllæ*] Ita imprimi curaveram, quia nullam *Æoliam vallem* lino celebrem, ſed Cumano potius palmam attribui inveniebam, ubi *Æolica Sibylla* vaticinata eſt Æneæ: cum paucis poſt diebus ὁ πάνυ Salmaſius ita locum hunc in ſuis ad me literis & citavit, & intelligendum eſſe docuit. Quo conjecturam meam non juvari tantum, ſed tanquam oraculo affirmari exiſtimavi. Conjiciendi anſam præbuerat mihi Plinius cap. de lino: *Eſt ſua gloria & Cumano in Campania, ad piſcium & alitum capturam: eadem & plagis materia. Neque enim minores cunctis animalibus, quam nobiſmet ipſis, lino tendimus. Sed Cumanæ plagæ concidunt apros, & hæ caſſeſve ferri aciem vincunt. Vidimusque jam tantæ tenuitatis ut annulum hominis cum epidromis tranſirent, uno portante multitudinem, qua ſaltus cingerentur. Nec id maximè mirum, ſed ſingula eorum ſtamina centeno quinquageno filo conſtare.* Verba ſunt quantivis pretii, & attentè legenti Gratium conſideranda. Vetus liber habet: *Sed ad Cumanas plagas concidunt apri, & hi caſſes ferri aciem convincunt.* Fortean: *Sed Cumanæ plagæ concludunt apros,*

 & hi

& hi caſſes vel ferri aciem vincunt. Concludere uſitatiſſima in Venatione vox, ut mox noſter : *includas retibus urſos.* Cumas itaque *vallem Sibyllæ Æoliæ* vocavit, id eſt Æolicæ. Quod cum vett. interpretes non caperent apud Horatium lib. 1. Epiſt. XIIX. repoſuiſſe videntur : *Ætoliis onerata plagis jumenta.* Vti in primis editionibus inveni. Vnde recentiores, *Ætolis.* Sed ſi *Æoliis* legamus, non opus erit à Meleagro retia mutuari Flacco, quæ optima in Italia ſua habebat.

Ib. *Sibyllæ*] ut de hac dicam, quærendum obiter quæ illa *Æolia vallis.* Virgilius: *Euboicis Cumarum adlabitur oris* lib. VI. dixit. Quo loco ineptit Servius qui à Grȩco aliquo vocabulo nomen Cumarum deducit. Ἱπποκλῆς ὁ Κυμαῖος καὶ Μεγασθένης ὁ Χαλκιδεὺς διωμολογήσαντο πρὸς σφᾶς αὐτούς, τῆς μὲν ἀποικίαν εἶναι, τῆς δὲ τὴν ἐπονυμίαν, ὅθεν νῦν προσαγορεύεται Κύμη, referente Strabone lib. V. Vellejus non utrumque Chalcidenſem facit, quod viſum τῷ πάνυ Caſaubono, ſed ſimpliciter duces nominat lib. 1. Hippocles ille Cumæus à patriâ urbe Cume in Æolide coloniam nominavit. Nam & colonos inde ſecum duxiſſe, è Strabone colligere eſt. Non autem è Cumâ Euboicâ, quam ego nullam fuiſſe exiſtimo ; ſed fictam ab illis qui Hippoclem, τὸν Κυμαῖον, Chalcidenſem putavere. Ita lapſi Servius & Stephanus. Poſſunt igitur Cumæ in Italia & *Æolicæ* & *Euboicæ* dici : quam hoc frequens, tam illud inſolens. Certum itaque eſt ſcripſiſſe Gratium: *Æoliæ de valle Sibyllæ*, & eorum opinioni acceſſiſſe qui duas Cumis Sibyllas fuiſſe tradiderunt. Quod mirum videri non debet. Non enim ea quæ Æneæ vaticinata eſt, & illi retulit ſe CCC. non amplius annos victuram abinde fore, potuit Romanis rebus interfuiſſe. Fuiſſe autem ipſam Cumanam quæ Tarquinio libros Sibyllinos obtulerit, ſtatim aſſeremus, ubi primum de *Cu-*

mæa,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ιεα diſpexerimus. Si locus conjecturæ eſſet in re
um obſoletâ & incertâ, Amazonem illam Cumes
Eolicæ conditricem, quam ſtatuunt Strabo, Ste-
hanus, aliique, ipſam Sibyllam aut pro ea habitam
uiſſe hariolarer. Eamque cum colonis ſuis turbatâ
Græciâ Italiam petiiſſe. Nunquam enim coloniæ in
ncerto ignotoque ſolo niſi nutu aliquo divino quæ-
itæ videntur fuiſſe. Vtcunque id ſe habuerit, Sibyl-
am *Cumæam*, quæ prior Cumis fuit, nominarunt
uctores, quia Cume Æolicâ oriunda, & ideo *Æo-
iam* vocat Gratius. Varro apud Lactantium lib. I.
. VI. (at quo elogio auctoratus!) inter decem Si-
yllas recenſet, *quartam Cumæam in Italia, quam
Nævius in libris belli Punici, Piſo in Annalibus no-
ninet.* Ita enim ibi exhibent ſcriptum optimi libri,
ro quo alii ex Iſidoro, *Cimmeriam* ſubſtituunt, ubi
ontra fieri debeat, cum ille ex Lactantio omnia
erbotenus pene deſcripſerit, lib. VIII. c. VIII. Sed
x pari errore, an librorum vitio, Suidas: Τετάρ-
τη, ἡ Ἰταλικὴ, ἡ ἐν Κιμμερίᾳ τῆς Ἰταλίας.
Quod advertens Obſopœus legit ἐν Κύμῃ. Cum
ne ſic quidem ab ineptia ſua excuſetur Suidas. Vbi
nim Italicam iſtam invenit? In verbis ſcilicet Var-
onis, quibus *Cumæam in Italia*, non autem Italicam
Cumis aut Cimmeriæ fuiſſe, dicit. Nam alteram po-
ius ita dicendam mox dicemus; & Cimmerios in
talia quæſitos, meram fabulam fuiſſe demonſtrat
trabo lib. v. Errorem itaque Iſidori error duplex
uidæ, Suidam Antimachus, ut vara vibiam, ſequi-
ur: & è Cimmeriis iſtis tenebris pictores hodierni
iovam nobis Cimmeriam Sibyllam delineant, et-
am fuſcam, ne quid patriam, quam illi à Scythis pe-
ierunt, dementiatur facies. Sed & monſtrum in
Chronicon Alexandrinum irrepſit, inter XII. Sibyl-
as numerata Τετάρτη Ἀδὲν, ἡ Κιμμερία. Melius
Beda, ſive quiſquis ille fuerit, ipſiſſima verba Varro-
nis, & *Cumæam in Italia* repræſentat. Deiphobem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

indigetavit eam Maro; Demo Pauſanias in Phocicis: Τὴν δὲ ἐπὶ ταύτῃ (puta Herophylæ Erythræa) χρησμοὺς κατὰ ταυτὰ εἰποῦσαν ἐκ Κύμης τῆς ἐν Ὀπικοῖς εἶναι, καλεῖσθαι δὲ αὐτὴν Δημὼ, συνέγραψεν Ὑπέροχος ἀνὴρ Κυμαῖος. χρησμὸν δὲ οἱ Κυμαῖοι τῆς γυναικὸς ταύτης ἐς οὐδένα εἶχον ἐπιδείξασθαι, λίθου δὲ ὑδρίαν ἐν Ἀπόλλωνος ἱερῷ δεικνύουσιν οὐ μεγάλην, ΤΗϹ ϹΙΒΥΛΛΗϹ ἐνταῦθα κεῖσθαι φάμενοι ΤΑ ΟϹΤΑ. *Nam omnium Sibyllarum carmina & feruntur, & habentur, præterquam Cumææ*, quanquam alia ratione, tradit & Lactantius ibidem. Et Cumææ illud ſepulcrum eſſe, quod & in hupogæo, ubi vaticinata fuerat monſtratum ſibi narrat Iuſtinus in monitorio ad Græcos, ex eo apparet quod Cumææ hupogæum, ſive ut vocat Ariſtoteles θάλαμον κατάγαιον, ab Ænea petitum, conſtet. Idque etiam hodie advenis demonſtrare incolas, oculatus mihi teſtis eſt Illuſtris Boſwelius. Virgilius Æn. VI.

Talibus ex adyto dictis Cumæa Sibylla
Horrendas canit ambages, antroque remugit.

Vbi Servius: *Bene addidit Cumæa propter diſcretionem*: nimirum, ab eâ quæ Romanis rebus interfuit. Hanc mille annos vixiſſe ex Phlegonte Tralliano, περὶ Μακροβίων, ubi ipſius carmina primùm legimus, & ex Ovidio palam eſt: ideoque *longæva ſacerdos* Maroni, eademque πολυχρονιωτάτη dicitur Ariſtoteli, qui Κυμαίαν vocat, uti & reliqui. Nam & eſt aliqua inter *Cumæam* & *Cumanam*, ut inter Κυμαίαν & Κυμεῖαν, & Cumen (niſi potius *Cymen* ex Tacito, Plinio, aliiſque: ut & *Cymæa* Sibylla apud Hyginum) ac Cumas differentia; quanquam urbs utraque Κύμη Græcis dicta ſit, & Virgilium *Cumæum carmen* pro *Cumano* poſuiſſe adnotet Iſidorus. Stephanus mire hac in re curioſus: Κύμη, πόλις Αἰολίδος, τὸ ἐθνικὸν, Κυμαῖος. Ἐστι δὲ καὶ ἑτέρα Ἰταλίας, ταύτης τὸ ἐθνικὸν, Κυμαῦς. Igitur

tur alteram Sibyllam Κυμαῖαν debuit nominare
Suidas, & ſi quis alius Κυμαίαν pro *Cumana*: de quâ
reſtat ut aliquid dicam. Differt ea à *Cumæa* non ſo-
lum nomine & patria, ſed & habitatione, vaticiniis,
ac ſepulcro. Quæ ſingula ex autoribus ita adducam,
ut fides penes illos, mihi autem ſatis ſit demonſtraſ-
ſe diverſas ab illis habitas fuiſſe. Varro apud Lactan-
tium dicto loco: *Septimam Cumanam nomine Amal-
theam: quæ ab aliis Demophile, vel Herophile nomi-
netur: eamque novem libros attuliſſe ad regem Tar-
quinium Priſcum.* Id enim *inter omnes convenit Si-
byllam ad Tarquinium Superbum tres libros attuliſ-
ſe*, inquit Plinius lib. XIII. cap. XIII. quanquam
primo intuitu anus viſa illi fuiſſe à Gellio aliiſque
tradatur. Sed quod Superbum nominet Plinius, alii
diſſentiunt; & ipſe quoque Priſcum fuiſſe putavit in
calculo ſuo Solinus, quamvis ex Plinio Superbum
deſcripſerit. Expreſſè ad *Tarquinium Priſcum* Amal-
theam Cumanam Sibyllam, novem attuliſſe libros,
cum Varrone tenet Iſidorus, nec aliter eam vocat
Servius quem habeo penes me MS. non pejoris notæ,
quam ille P. Danielis, ex quo *Malthea* ediderunt.
Demophilen, vel *Herophilen* autem quod ab aliis di-
cat nominari Varro, iidem ſunt qui Cumanam &
Erythræam confundunt. Illa enim à pleriſque He-
rophile vocatur. Erroris occaſio hæc fuit: Sibylli-
ni libri ab ipsâ Sibyllâ Cumanâ Tarquinio regi ob-
lati, in Capitolio adſervati fuerunt, donec Syllanis
temporibus, quotquot non combuſſerat Sibylla, unà
cum Capitolio igni abſumpti ſunt, ut Solinus cap.
VIII. Tacitus Annal. VI. c. XII. & Dionyſius Ha-
licarnaſſenſis lib. IV. teſtantur. Primum itaque Cu-
mas, ut veriſimile eſt, & per totam Italiam miſſere
quæſitum, ſi alicubi recuperari poſſent. Cumque
præter ſpem parum aut nihil per Italiam inveniſſent,
jamque pernotuiſſet fuiſſe aliquam Erythris Sibyl-
lam, ex S. C. eò delegarunt, qui exſcriberent ejus o-
racula,

racula. Ea igitur, cumque aliis aliunde petitis, in combuſtorum loco habuerunt. Quæ cum aliqua haberent à prioribus non diſſimilia, eadem Cumanæ fuiſſe putaverunt; & cum in ipſo initio Erythræam ſe eſſe dicat, ei & priora ac reliqua attribuerunt. Vnde *Cumana* fuerit non conſtat. Niſi aliqua fides debeatur Clementi Alexandrino, recenſenti inter Sibyllas, τὴν Ἰταλὴν ἣ τὸ ἐν Ῥώμῃ Καρμάλον ᾤκησεν, ἧς υἱὸς Εὔανδρος. Quæ & Antimachus in præfatione ad Sibyllina oracula habet. Non enim poteſt hoc niſi de *Cumana* accipi, cum altera jam toto ſæculo ante Romam conditam obierit: hæc autem Romæ fuerit. Quâ diſtinctione uſus eſt Solinus: *Cumis Sibyllæ ſacellum eſt, ſed ejus quæ rebus Romanis Olympiade* L. *interfuit*. Vixiſſe tum ſcilicet, & fatis Romanis intentam fuiſſe. Niſi error in ſcriptura ſit, ut ad Priſcum Tarquinium ex Varrone videatur reſpexiſſe. *Cumana* igitur hoc ſacellum erat: *Cumææ* autem ſpelunca illa, de quâ ſuperius. Addit ibidem Solinus: *Hujus ſepulchrum in Sicilia adhuc manet. In Lilybæo oppido*, ſcilicet, ut ipſe paulo poſt. Idemque deſcripſit de more Iſidorus, qui expreſſe *Cumanæ* id aſſignat. Nam *Cumææ* Cumis ſibi monſtratum narrat Iuſtinus, in ipſo Hypogæo in quo vaticinata fuerat. Sed ſatis hæc ſuperque ἐν παρέργῳ, de quibus aliàs latius; ne illorum reprehenſionem incurram, qui nihil niſi ex profeſſò dictum volunt. De *Cumæa* tamen dicendum erat, ut intelligeretur, cur *Æolicam* eam vocaret Gratius. Nec poterat de *Cumæa* dici, niſi diverſa à *Cumanâ* ſtatueretur, idque autoritate veterum evinceretur. Meritò autem *Æolicam* Sibyllam, non *Cumanam*, uti poterat, nominavit; cum & ab illis qui duas treſve tantum Sibyllas numerant, *Cumæa* fere non omiſſa ſit: & ipſum vocabulum *Sibylla* ab Æolibus petitum; ſive à σιὸς & βυλὴ, quod Varroni, aliiſque; ſive à σίβη, quod τῷ πάνυ Salmaſio placuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

XXXVI. *ſtupea meſsis*] Gloſſæ veteres: *Stupa*, κάνναβις, στίβης vel στύπης ἀγαθὶς. Ita legendum. Vulgo nullo ſenſu στύβης, ἄγλαθα. Aliæ quoq; : *Stupa*, κάνναβις. Itaq; quam hic *ſtupeam meſſem* mox *Cannabias ſilvas* vocat. De quo ibi. Nam hic potius *ſtupeam meſſem*, pro lino, ſed duriore, intelligere eſt. Plinius de lino: *Quod proximum cortici fuit ſtupa appellatur, deterioris lini, lucernarum fere luminibus aptior: & ipſa tamen depectitur ferreis anis donec omnis membrana decorticetur.* Tale retibus aptiſſimum. Nam in macerato candor ipſe damnoſus. Hoc enim aqua in candorem uſque maceratur, illud ſtupario malleo tunditur, cætera impolitum & omolinum manet, de quo multa Illuſtris Exercitator ad Solinum nos docuit. Feſtus in ſchedis; *Stupam linum impolitum vocant Dorii Graci.* Idem & manteliis aptum, quali in tergendis diſcipulorum pedibus uſus Salvator. Aldhelmus:

Stupea cui fuerant pepli velamina texti.

Λέντιον ſiue λίντιον cur vocetur apud Iohannem, infra dicam. Fuiſſe autem deterioris lini, & terſioni aptioris certum eſt. Nonnus ideo ſpurium linum vocavit ad Evang. cap. XIII.

Καὶ λινέην λαγόνεσσι νοθὴν ἐζώσατο μίτρην·
Σφίξας σκληρὸν ὕφασμα.

At *ſtupa* non ſolum linum impolitum, ſed & quod in cannabo crudum maxime eſt. Vnde Iſidorus: *Stupa cannabi eſt ſive lini.* Hic autem pro lino ſtupeo, id eſt crudiore poſuit Gratius. Nam vel ex tenuiſſimo lino retia fieri præcipit Xenophon. Et omnes linum retibus dant. Gloſſæ Iſidori: *Liniarius, retiarius. Liniaria, retia linaria, Perſ.*

XL. *imbellia lina*] quia veſtimentis ea ſerviebant. Silius: *induti ſua lina Faliſci.* Ita & Sætabicum & Ægyptium æque ac Faliſcum propter tenuitatem ſuã veſtibus commendantur, retibus inutilia cenſentur à Gratio. Hoc eſt quod ſtatim dicit: *alio ſpectantur Sætabes uſu.*

XLI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

XLI. *Hiſpaniqiie*] attamen *ex eadem Hiſpania Zoelicum non dudum venit in Italiam plagis utiliſsimum*, inquit Plinius, quod Gratii tempore ignotum adhuc. Sætabico idem primas aſſignavit ut candidiſſimo, & Silius quoque lib. III.

Sætabis & telas Arabum ſpreviſſe ſuperba,
Et Peluſiaco linum componere lino.

vel, *filum componere filo*, ut lib. XIV. *vitaque exæquat munera vitæ*, & alibi: *caput defendere lino*, *Et lino munire latus*. De quo alibi. Sætabico lino acceſet Ægyptium: ita & hic Gratius.

XLII. *operata*] ſolemnis hæc ſacrificiorum vox, ut multis probavit formulis magnus Briſſonius. Gloſſæ antiquiſſimæ: *operari*, ἱερουργεῖν, ἱεροποιεῖν. Iuvenalis Sat. XII.

Et matutinis operantur feſta lucernis.

ita enim omnes codices à mille retro annis habuiſſe indicio eſt doctiſſimi Grammatici veteris Scholion: *operantur, id eſt ſacrificant. ut Virgilius, lætis operatus in herbis.* Solinus cap. II. de popularibus Gratii Faliſcis: *Hi ſacrificium annuum ad montem Soractis Apollini faciunt: id operantes geſticulationibus religioſis*, &c. Ea vera lectio ab illuſtri Exercitatore eſt. *Operantes* ſacrificium, ut *operantur feſta* apud Iuvenalem. Fuit cum, *adoperta ſuo ſacra ad B. lino*, ex corrupta lectione *operta*, legi vellem: quia hunc quoque velandi ſacra ſua ritum Idololatris ſuis ex SS. Dei fœdere tranſcripſiſſet ὁ κακοδαίμων, & Ægyptios id potiſſimum factitaſſe ex Apuleji loco didiciſſem, quem ſtatim adducam. Nam *operta ſacra* paſſim apud Authores vocantur, quorum origo à SS. Tabernaculi tegumento, quod Hebræi כפורת vocant, male à quibuſdam pro ſella ſumptum. Sed nunc priori lectioni acquieſcam, donec de *opertaneis ſacris* agere maturum aliquado erit.

Ib. *ſacra ad Bubaſtia*] Bubaſtis ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ Δέλτα à Geographo ponitur, & *procul à mari* Mela autho-

nore: longius à Canopo. An igitur *turba Canopi*
o Nili oſtio Bubaſtim ſacrificatura tam longo
nere petiit? Nihil minus. *Canopici* hic ſunt Æ-
ptii, ut Silio *Peluſiaci*. *Bubaſtia ſacra*, ſunt Dia-
ſacra. Bubaſtis Ægyptiis Diana eſt. Vetus Epi-
mma: Οὕτω Βούβαστις κατελύετο. Vetus ibi
olion pro Diana accepit adducto Herodoti loco
ib. II. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἄρτεμις Βούβαστις καλεῖται.
od loco huic intelligendo ſufficiat, ne tranſcri-
n illa quæ inibi eruditè obſervavit Brodæus. Hoc
men monebo non Dianam ab urbe illa, ſed potius
Diana nomen illam adeptam videri, cujus auſpiciis
ndita eſt. Nam hæc communi Ægyptiorum lin-
a Bubaſtis, ut à Græcis Artemis vocabatur, inquit
rodotus eodem lib. quod ſi ab urbe, in qua ma-
nè colebatur, petitum eſſet, non Ægyptii tantum,
& Romani illis tacentibus ita eam indigetaſſent,
Triviam, Nyrtiam, & mille talia.

XLIII. *lino velatur*] Quid, an adeo egens lini Æ-
ptus, ut ſacerdotibus id veſtiendis non ſufficiat?
belle, tenue, candidiſſimum, adeoque venanti
utile fuiſſe nemo negat. Abundaſſe tamen lino Æ-
ptum, certiſſimum eſt, quod propter excellentiam
m ab omnibus fere gentibus petitum fuit. Salo-
onis tempore vectigali commercio in Iudæam mi-
avit, ut ex lib. I. Reg. cap. x. ſcire eſt: Colchos,
Herodoto. Plinius de lino: *Ignoſcat tamen ali-
is Ægypto ſerenti ut Arabiæ Indiæque merces im-
rtet.* Quia pinguiſſima illa regio quavis alia meſſe
undare poterat, ne lini ſatione injuriam illam, de
a locutus eſt, pateretur. Hoc tamen excuſandum
opter celeberrimum lini commercium quod pluri-
um exercebatur in Ægypto. Adeone Ægyptium li-
m ab omnibus expetitum erat, ut vix ſacerdotibus
is veſtiendis ſatis retinuiſſe videatur? Plinius quo-
ue paulo poſt ex goſſypio illos veſtiit? *veſtes inde*,
nquit, *Sacerdotibus Ægypti gratiſſimæ.* Nec hoc
veri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

veriſimile. Nam Herodotus, à quo illa habet Plinius, de Indis hoc dixerat. Et linum verum Ægyptiis idem & Apulejus attribuunt. Hic Apolog. I. *atque ea lineo texto involvere, quod puriſſimum eſt rebus divinis velamentum. Quippe lana ſegniſſimi corporis excrementum profanus veſtitus eſt. Sed enim mundiſſima lini ſeges inter optimas fruges terrâ exorta non modo indutui & amictui ſanctiſſimis Ægyptiorum ſacerdotibus, ſed opertui quoque in rebus ſacris uſurpatur.* Non tamen ei lanæ accenſendum goſſipion eſſe à Salmaſio jam ſcimus. *Superior pars Ægypti in Arabiam vergens gignit fruticem quem aliqui goſſipion vocant, plures xylon, & ideo lina inde facta xylina*, dixerat Plinius. Illius itaque *Ægypti ſacerdotibus veſtes inde gratiſſimæ.* Nam reliqua quatuor tantum genera habebat celebria *Taniticum*, *Peluſiacum*, *Buticum & Tentyriticum.* Ex quibus Peluſiacum Silio, Phædro, aliiſque celebratur, cui propter vicinitatem accenſendum Bubaſticum. Primi itaque λινεργίαν, Herodoto & Strabone teſtibus, exercuerunt Ægyptii; plurimum ſeverunt Ægyptii: ſanctiſſimum & in ſacris ſuis habuerunt Ægyptii. Quid tandem Gratio fiet, ſi adeo lini egenos habuit Ægyptios, ut ne ſacerdotibus quidem, qui eo ſolo uti debuerunt, velandis ſuffecerit? Si quis attente præcedentia & ſequentia conſideret, hoc illum voluiſſe dicere facile negabit. Locutus primum de aptiſſimo lini genere, Cumano & Tuſco, tum quoque quæ retibus inutilia ſint, quantumvis alias celeberrima, ne fama fallatur retiarius, recenſet Faliſcum, Sætabicum, & Ægyptium: quæ non tenuitate ſed etiam candore improbat:

Ipſe in materia damnoſus candor inerti
Oſtendit longe fraudem atque exterruit hoſtes.

Noluit itaque innuere non quærendum in Ægypto linum eſſe quia inopia laborat, ſed eo utcunque alias laudato in retibus non utendum. Quod facilius ex-

verbis

ois ejus perciperetur, ſi ſcripſiſſet: *Sic operata*, vel
 adoperta. Nimirum ſicut Sætabicum *alio uſu*,
iendi puta, ſic & Ægytium eſſe. Sed vulgata non
nere ſollicitanda, quæ jam τῷ πάνυ Salmaſio ſe-
, & defenſa eſt apud Solinum.

b. *ſonipes æſtivi turba Canopi*] idem ad Hiſtor.
guſtas & ibidem ad Solinum, quomodo ſuppe-
neo crepitaculo modum ſaltantes, ut ita loquar,
ſaverint olim, eruditè, ut omnia, expoſuit; & re-
bit: *feſtivi turba Canopi*. Quod non potui non
bare ſimul ac Strabonis illa deprehendi lib. XVII.
Serapidis Æde Canopica: ἀντὶ πάντων δ' ἐστὶν ὁ
ῶν πανηγυριστῶν ὄχλος τῶν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας
ιόντων τῇ διώρυγι. πᾶσα γὰρ ἡμέρα καὶ νὺξ
ηθύει τῶν ἐν τοῖς πλοιαρίοις καταυλουμένων
κατορχουμένων ἀνέδην μετὰ τῆς ἐσχάτης ἀκολα-
ας καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. *ante omnia memora-
is eſt eorum turba, qui ad feſtivos conventus per foſ-
 Alexandria deſcendunt: quæ ſingulis diebus ac no-
ius plena eſt navicularum viros & mulieres ve-
ntium extrema cum laſcivia cantantes atque tri-
liantes*. Ita vertit magnus Caſaubonus, forteaa
atium ſecutus. Lucanus lib. VIII.

Et Peluſiaci tam mollis turba Canopi.

XLIV. *Ipſe in mat. damnoſus*] hæc in omn. vett.
b. ſcriptura. Pythæus τὸ *in* omiſit, niſi error ty-
rum eſt. Barthius certe ita citat, & emendat: *Ipſe
mat.* unde conſtat nullam illi editionem quam
thœanam viſam unquam fuiſſe, quantumvis ex
a omnibus inviſa adducit: *Ipſus materia*. Tum e-
dit, *damnatus*, ut ſupra *certusque*, pro *rectusque*, &
ſit pro *cecidit*; & paulo abhinc, *rigidi custos Al.
rti*, & ſimilia pro lubitu intruſit.

XLV. *exterruit*] pro exterret, ut mox: *Nam fuit
 laqueis uſus*, pro eſt. & deinde: *Miſcuit, & ſum-
am complectitur ignis*. pro Miſcet: & infinita talia
æ male tentavit Barthius, & ſemper in eundem la-
pidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

pidem impegit. Si tamen autoritate melioris cod. *τὸ exterruit* nobis dedit Pythœus. Nam omnes ante illum editiones habuerunt, *exterritur*: fortean ἀρχαϊκῶς. ut *lavitur*, *fervitur*, & multa id genus alia apud Nonium cap.x. Turnebus conjecit, *exterritat*, quod proprius antiquam lectionem eſt, quam *exterruit*.

XLVI. *rigui horti*] Palladius Februario: *Hoc menſe ultimo cannabum ſeres terra pingui, ſtercorata, rigua, plana, atque humida.* Ita leg. ex MS. & Columellæ lib.11. cap.x. à quo illa deſcripſit verbotenus. Quod horto cannabem aſſignaverit noſter, ſecutus idem unus eſt Plinius lib. XIX. cap. IX. nam à cap. IV. uſque ad finem ejus libri hortenſia tractat. Sed & Gratium illi ad manum fuiſſe crediderim cum ſcripſit inibi: *Ipſa cannabis vellitur poſt vindemiam ac lucubrationibus decorticata purgatur: optima Alabandica plagarum præcipuè uſibus.*

XLVII. *Cannabias.*] ſequitur apud Plinium de eadem Alabandica cannabe: *Improbatur cortici proxima, ut & medulla: laudatiſſima è medio quæ meſa vocatur.* Hinc patet cur cannabem ſtupam interpretantur vett. Grammatici. Stupa vocatur non cannabi tantum, ſed etiam lini id quod cortici vel medullæ proximum, ut modo dicebam. Plinius *medullam* quoque ſimpliciter vocavit lib. ult. cap. I I I. *Succina oleo addita flagrant dilucidius diutiusque, quam lini medulla.* quæ indubitata eſſe lectio debet. Stupam omnino intelligit. Virgilius Æn. v. *Stupa vomens tardum fumum.* Sed Servius ibi *abuſive linum* intelligi dixit. Ex quo loco Iſidorus ſtupam dixit cannabi ſive lini eſſe. Στύφειν eſt inſpiſſare, interare ſpiſſim. Hinc ςύπη omne id quod infercitur ſive vaſis componendis, ſive navium rimis. Livius alicubi, *interamenta navium* vocat, uti in omnibus codd. invenit Cl. Gronovius, à quo ille jam legi dignus prodit. Hodie etiam cannabis ſtupa ei rei inſervit,

ipſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ipſa cannabis retibus, & reſtibus. Nec aliter olim, Plinius ibidem: *utiliſsima funibus cannabis.* Et mox: *optima Alabandica plagarum præcipue uſibus.* Nam funibus ipſa ſtupa cannabia ſufficiebat. Vnde *lintea arma* pro fune infra: & *ſtupea vincula* apud Poëtas. Retibus vel ſtupa lini, vel optimum cannabis deligebatur. Recentiores *cannabum*, non *cannabem*, mutato etiam genere dixerunt. *Stuppam* quoque pro *ſtupa*, ut mille talia.

XLVIII. *ſed illis*] id eſt, valide ſtationem ſuam tuebuntur, ne qua fera perrumpat, ne Æmonii quidem urſi. Grammaticum hic, & aliquoties ago, quia miſer Interpres etiam hanc ſuam artem non ſatis calluit, quem hic τὸ *ſed* non disjunctivum ſed copulativè poſitum fugit, & in partes fugavit à Gratii mente longè diverſas.

XLIX. *includas retibus*] ſic *apros concludere* Plinio ſupra aſtruebam. Seneca lib. 1. de Clem. *Sic feras lineis & pinna concluſas contine.* Nam & *continere* idem alibi eodem ſignificatu uſus eſt: *Nec mirum eſt quum maximos ferarum greges linea pennis diſtincta contineat.* Vbi male *conterreat* reponi vult novus ad Roſinum Exercitator. Seneca Hippolyto:

Picta rubenti linea pinna
Vanos cludat terrore feras.

Non ſuccenſeam magno Pythœo, cui tantum debent hi authores, ſi ex Cod. ſuo hic *retibus* pro *ſentibus* ſuppoſuit. Sed videtur Turnebum ſecutus, qui *caſsibus* legendum mandavit. Hoc ſcio, ex conjectura non debuiſſe mutari vocem, quæ in omnibus editis erat. Vnde etiam Bargæus in Cynegetico ſuo *includere ſentibus* mutuatus eſt, & luculentà periphraſi explicuit. Sed alia etiam ratio ſubeſt cur potiſſimum *urſos includere ſentibus* dixerit Gratius. In majorum ferarum, aprorum maximè, venatione, ubi cubile jam indagatum eſt, quod illi plerunque in denſiſſimis ſilvis habent, ſolos aditus feræ expanſis

caſſi-

caſſibus obſtruere moris eſt. cætera ut natura ſunt impervia relinquunt, aut ſicubi intervallum, aut periculum eſt ne exitum ſibi faciat, cæſis ad id arborum ramis & ſentibus ea circumſepiunt, & claudunt. Xenophon cap. XXVI. ὑπὲρ δὲ ἑκάστης ἐμφράττειν τῇ ὕλῃ καὶ τὰ δύσορμα, ἵνα εἰς τὰς ἄρκυς ποιῆται τὸν δρόμον, καὶ μὴ ἐξαλλάττων. quæ ita verti: *utrinque vero ſentibus omnia obſtruenda ſunt, etiam ea quæ invia, ut recto in caſſes curſu feratur, neutiquam declinans.* Interpretes nihil agunt, & retia confingunt, quæ nulla in aprorum illa venatione adhibuit Xenophon, ut apud ipſum oſtendam. Vnum hic Apulejum addam, qui & ſuperiora confirmet, & ipſe hinc lucem capiat. Metamorp. VIII. *Iamque apud frondoſum tumulum, ramorumque denſis tegminibus umbroſum proſpectu veſtigatorum obſeptis campis, canes venationis indagini generoſæ mandatæ cubili reſidentes invadere feras immittuntur: ſtatimque ſolertis diſciplinæ memores partitæ totos præcingunt aditus.* Quo loco vera lectio eſſe mihi videtur, quæ in optimæ notæ MS. cod. Vrſiniano reperitur: *obſentitis campis.* nova voce, ſed apud Apulejum. *Obſentire campos* eſt *includere ſentibus.*

LII. *Nulla fides*] diſtingue: *non eſt humentibus uſus in armis, Nulla fides. Ergo, ſeu preſſa,* &c. vide quæ ad V. LX. annoto.

LIII. *Inter opus*] Barthius: ſi ſubitus torrens vallem illabatur, dum retia extenſa ſunt. Tum ex Cod. ſuo ſibi legit; *ſeu preſſo flumina vallo.* An Gratius tam præpropere ad venationem inermis adhuc ruat? Imo in linificio adhuc totus eſt, & cannabis recens evulſæ expanſionem intelligit, quæ *lucubrationibus decorticata purgatur,* ut vidimus apud Plinium. Hoc opus, hic labor eorum fuit, quos *ſtuparios* vocat recentior Latinitas. Gloſſæ antiquæ: Κάνναβις, *ſtuppa.* Κανναβάριος, *ſtupparius.* Iſidorus: *Stipatores dicuntur, qui in vallibus ſtupam componunt.* Si

itaque

q; vallem illam in qua cannabis expoſita erat, flu-
na preſſerint, ſive paludes humectaverint, ſive im-
perfuderit, quomodo præveniendum ne imbi-
nt humorem aut putredinem lina, paucis expedit
atius. Memini tamen aliquando crediſſe hic de
odo illo mergendi palude vel foſſa cannabem, quo
idie eam macerant ruſtici, agi; ut ſi nimium mace-
a fuerit, tum vento vel fumo eam ſiccari voluerit
atius. Nam & hoc quoque hodie fit ut ſuper ce-
tum rogo & denſiſſimo fumo evaporentur. Sed
tiquos id factitaſſe nondum comperi, ut ſenten-
m mutem. Nam de lino in candorem macerando,
a res eſt, de quo Plinius, & ſuper eo multa Salma-
s ὁ πάνυ.

Ib. *cauſſæque malum*] hic unus eruditorum om-
um qui Gratio manum adhibuerunt communis
pulus. Lectionem hanc cum in cod. ſuo inveniſ-
magnus Pythœus, in editione ſua non auſus fuit
mutare, quam gratiam illi debere fateor. Sed in no-
ubi citaverat, alias *craſſæque modum*, quomodo
nnes ante eum editiones habuerunt, conjicit, *craſ-
que udum*. Turnebus, *craſſæque madefecere paludes*.
oviſſime Barthius, *clauſæque*, vel ut poſtea maluit,
uſæve malum f. p. Nolo ego eandem cum illis
inam terere. *Cauſſæ malum*, eſt corruptionis ma-
m. quæ vocis hujus notio à Medicis petita. Cel-
s lib. I. *Cauſſæ evidentes vocantur in medicina
quibus oritur malum.* Ita lego, pro *quæritur ma-
m.* Plinio nihil frequentius, quam *mederi cauſ-*
, vel *cauſſationi*. *Cauſſa* pro morbo, & *cauſſatio*
oque apud Palladium lib. I. Tit. IV. Hinc re-
qui Medicorum filii *cauſſarium locum* dixerunt non
ntum qui dolore afficeretur, ſed à quo primum af-
cto reliqua vitium trahunt. Meritò itaque & in ca-
m medicina toties voce hac uſus Gratius, nullibi
interpretibus intellectus: *Cauſaſque affectuſque ca-
m.* ubi reliqua loca, in quibus *cauſas* pro morbis
ſuit, congregabo.

LIV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

LIV. *ad flatus*] optimam hanc lectionem à Turnebo Pythœus primus dedit, ante quẽ in editis fuit, *ad fluctus.* Plinius de cannabe: *Semen ejus cum eſt maturum diſtringitur, & ſole, aut vento, aut fumo ſiccatur.* Eodem plane ordine quo Gratius de ipſa cannabe, niſi quod ſolem neglexerit. Lucretius hoc illi ſuppeditare poterat lib. 1.

fluctifrago ſuſpenſæ in litore veſtes
Vveſcunt; eædem diſpanſæ in ſole ſereſcunt.
At neque quo pacto perſederit humor aquai
Viſum eſt, nec rurſum quo pacto fugerit æſtus.

LVI. *caligineo fumo*] ut citius ſicceſcant uvida retia, Barthius. Ego jam dixi ſtatim. cannabem decorticatam ita ſolere fumigari. Itaque & *arma* videtur vocaſſe lina, quibus retiarius ſe ad opus ſuum accingit. Eligat lector. Certe funem quoque pinnatum *arma* vocat paulo poſt.

LVIII. *maturis ignibus*] reddidit illa Maronis ex Georg. lib. 1.

Pulverulenta coquat maturis ſolibus æſtas.

accendere τὸ coquat, ignibus ſoles, anno æſtatem refert. *Lini* enim *maturitas flaveſcente colore intelligitur*, ut ait Plinius.

LIX. *Plejas*] Plinius de lino: *Vere ſatum, æſtate vellitur.* Avienus Arati Paraphraſtes de Plejadibus:

Nec minus arenti cum crine attollitur æſtas,
Et cum cana comas redit anno bruma rigenti,
Tempora deſignant: nam ſi ſe gurgite tollunt
Vergiliæ, curvas in flava novalia falces
Exercere dies: ſi condunt æquore flammas,
Tellurem preſſo proſcindere tempus aratro.

quæ vulgo etiam in opt. Editione corruptiſſima. Vult igitur Gratius ſimul cum reliqua meſſe, non ante, ut ſolet primas meſſes facere, vellendum linum.

LX. *Imbiberit*] irreparabile damnum, vet. ſuam ſibi editionem pejorem hic vulgatis, & prodigioſè mendoſam eſſe, ait Barthius, tum intercidiſſe commen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

…dationem retium, aliaque mera deliria. Turne-
…iſtinctione putavit levicula tantum opus eſſè,
…n non video à vulgari ullo modo differre. Py-
…s ex V.C. citat: *longior uſu.* Vnde veram lectio-
… dedi:

Imbiberit, tanto deſpondet longius uſu.

…*ngius*, ut compendio ſcribi ſolet, abiit in *longi⁹*,
…: *longior*, quod mille exemplis probare poſſem.
…*ondere* inuſitata vox librariis viſa, etiam apud
…um lib. XVI. cap. XXXIII. ubi *ſolo deſponſo*
…eſſum *non appellatam* naſci videtur annuere.
…i MS. cod. vetuſtiſſimus *aeſponſo* habet, quod
…*è ſponſo* accepit Salmaſius. A quo Viro hoc ma-
…ccipere, quam meum probare, niſi & illud ſibi
…tur deberi, utpote ſine quo vel vulgata contenti
…lebuiſſemus. *Deſpondet uſu* linum, cum votis re-
… non reſpondet. *Deſpondet ſolum* cum nihil pro-
…t, & *votis avari agricolæ non reſpondet*, ut locu-
…Maro. Abſolute turdos caveis clauſos *deſpondere*
… Columella lib. VIII. cap. X. Si *uſum* legas, vul-
…r locutio erit, ut deſpondere animum. Ordo
…n verborum idem: Linum, ſi non tantum aliqua
…ſione humectatum fuerit, cui præſenti ſiccatio-
…edendum docuit, ſed humor vitiorum peſſimus
…n imbiberit, tanto longius abeſſe ut uſum patia-
…mo ne tactum quidem, niſi cura vincitur, quod
…num opus eſt. Itaque & hic medicos ſequitur,
…rimo prævenire morbos cautione docent; ſi in-
…int, medentur; ſi perſtiterint, extremis malis
…ma remedia adhibent, ex Hippocratis dicto,
…t noſter infra: *in ſubito ſubita eſt medicina tumul-*
… Non aliter de lino hic. Primo cavendum *ne hu-*
… *ſubeat*, quia *non eſt humentibus uſus in armis,*
…*la fides*. Ergo ſi vel à flumine, vel à palude, vel
…nbre perfuſa fuerint, ſole vel fumo ſiccanda, ut
… ſuo reſtituantur. Tum abrupta methodo inter-
… de prævenienndo eo tres verſus, qui ad primum
mem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

membrum referendi; niſi quis poſt hos duos trajici malit. Quo tamen opus non eſt, ſi ſuam Poëtæ licentiam non denegamus. Igitur rediens ad methodum, cum imbiberit humorem linum, vel, ſi mavis, humor ipſe, longius uſu ſuo deſpondere, quia tangi quoque impar, gradatim pergit, & majus opus, majoremque curam ſubnaſci debere oſtendit. Quod *imbiberit* per ἀκαταλληλίαν dixerit, cum non de lino, ſed *linis, armis, armamentis* præceſſerit, facile feret qui plura talia ad v. DVIII. à me annotata leget. Hæc itaque abunde ſufficient, quibus audaciam mutati à me textus approbem.

LXI. *Magnum opus*] non debuerunt hæc parentheſi includi, ut Turnebo quoque ſuboluit. Eſt enim id quod infra dicit:

Scilicet ad magnum major ducenda laborem
Cura. quamvis diverſa re.

LXII. *Nonne vides*] faciliime ſenſum hujus præcipitis digreſſionis aſſequere, ſi per cogitationem præmittas Xenophontis illa: καὶ μηδεὶς αὐτὰ (arma puta, & armorum artem) φαῦλα νομισάτω εἶναι, ἄνευ γὰρ δὴ τούτων οὐκ ἂν εἴη πρᾶξις. Illa ſuum *munus* vocavit Gratius, non quidem nuda arma, ſed artem eorum. Nam illi quoque, quos poſuit, Semidei armis uſi ſunt (ut *Ancaus geminus ſecuribus*) ſed violenter tantum, non arte temperatis. De his ſupra dixit:

prius omnis in armis
Spes fuit, & nuda ſilvas virtute movebant
Inconſulti homines.

Violentos hos venatores merito culpat Gratius, quanquam ethnicus, quanquam ipſe venationis amantiſſimus. Quo minus mirum toties eos in SS. ſcriptura in exemplum maximæ cujuſvis violentiæ & crudelitatis traduci, aut quod venationem nunquam in bonam partem ſumi adnotet Hieronymus, cum de hâc ſemper loquatur SS. ſcriptura. Sed quod

omnem

omnem ideo venationem à Deo damnatam colligant Theologi, non procedit.

LXII. *Semideos, illi*] hic articulus demonſtrat *illos* intelligi, quos dixi violenter omnia egiſſe. Vt qui viribus ſiſi cœlum & mare tentare, matreſque deorum quavis via petere auſi fuerint. Quæ etiamſi paraverint, ne ſic quidem ſemper vi ſua tutos fuiſſe um venabantur, quia ars deerat, exempla docent.

Ib. *aggeribus*] Gigantomachiam ſtolidæ illorum ferocitatis primum exemplar proponit. Eadem voce eadem in re ita uſus C. Severus Ætna:

Conſtruitur magnis ad prælia montibus agger.

Nec aliter autor Herculis Oetæi Choro 1.

Qui vaſtus Briareus, qui tumidus Gyges
Supra Theſſalicos conſtitit aggeres.

Lamias turres hic nobis erigit Barthius, & ſtrenuè, ut uſquam, nugatur. Tum jurat legendum: *illi aggreſſus lethâre ſuperbos*, pro lethavêre, & in ſequenti:

Tres feræ amatores auſæ tractare Deorum.

Quod ut perſuadeat, dicit in ſua ſibi editione eſſe: *Tret fera * matres.* quam antea tamen dixerat nihil opis hic ferre.

LXIII. *Ire freta*] quanquam unica literula trajecta hanc veriſſimam ipſius Gratii manum agnoſco, non debui lectorem arbitrio ſuo fraudare, ut non οὐ πάνυ Grotii conjecturam meæ præferre ipſi integrum eſſet, quam mecum Cl. Gronovius communicavit:

illi aggeribus tentare ſuperbis
Æthera, matronaſque auſi tractare Deorum.

Qua propoſita mihi animum cadere, & nimis anguſta interpretatione mentem Gratii aſtrinxiſſe vereor. *Ire freta* Latinum tamen eſt, ut *rate currimus æquor* Maroni. Intelligit autem *prima Deûm magnis freta pervia nautis*, & Argonautarum temeritatem.

Ib. *matres Deorum*] feras intelligo, quæ Deorum nutrices fuerunt: ut capræ quæ Iovem, pantheræ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

quæ Bacchum lactaviſſe narrantur. Vide Hyginum fab. CCLII. cui titulus: *Qui lacte ferino nutriti ſunt.* Deorum enim nomine & ſemidei & heroës cenſen-di, ut notaverunt Viri docti. Si cui nimis longè pe-titum hoc videtur, per me licet Grotianam lectio-nem, vel ſaltem ſenſum, quem illa facit, huic loco accommodet. Vtcunque velis, *tractare* eſt affligere, vexare, ut multis exemplis oſtendit Barthius, vidit-que *mercedem* in proximo pro pœna poni, ſed male locum Virgilii huc traxit. Dediſſet illum potius:

Hac gener atque ſocer coëant mercede ſuorum.

LXVII. *Victa Venus*] Cl. Gronovius conjicit, *Icta.* Vetus Epitaphium:

Ictus ab angue puer, victa dolore parens.

Ictus domeſtico vulnere, Agricola Tacito.

Ib. *Ancæus*] Ovidius Metam. VII. *Ancæo nocuit temeraria virtus.* Non ille quidem cœlum tentare, aut ire freta auſus, ſed Matrem Deorum offendit, cui ſacri fuerunt apri. Tacitus de Germanis: *Matrem Deûm venerantur: inſigne ſuperſtitionis formas apro-rum geſtant.* Nec melius Dianæ litavit ille Adonis, quem & ipſum violentum venatorem fuiſſe etymon nominis indicat. Eſt enim plane Hebraicum, אדון, quod *dominum*, ſed potentem quoque, ſignificat.

LXVIII. *geminisque ſecuribus*] is eſt Naſoni, *bi-pennifer Arcas. Geminæ ſecures* ſunt utrinque acutæ, & bipennes. Gloſſæ Iſidori: *Bipennum, bis acutum.* Ita legendum, non *Pennum*: id enim *ab una tantum parte acutum eſt inſtar ſecuris*, ipſo Iſidoro teſte lib. XIX. cap. XIX. Gloſſæ Græco-Latinæ: *Bipennis*, δί-στομος ἀξίνη. An δίτομος, ut δίτομα φάσγανα apud Euripidem? Eadem in aliis Gloſſis vocatur *Runa, ex utraque parte acuta*, uti ex Feſto ſcri-bendum.

LXIX. *cultorque feri*] Qui agros colit, ſordes tol-lit. Ita orbem tot feris, tot monſtris purgavit Hercu-les, & tanquam virtutis ſuæ campum excoluit, quem

moro-

-proſè nimis moribus præfecit colendis interpres.
-lere hortos, agros, propria ſignificatio verbi eſt.
-d & *vitem colere* Palladio, quem obiter ex MSS.
-nendabo. Februario tit. XII. *Nam quæ altius co-*
-ur plus quam octo palmites habere non debet, ita ut
-ſideremus ſemper in inferiore parte cuſtodem. Vul-
- male: *tollitur*, & *conſervemus.* Iul. Firmicus lib.
-II. c. X. *Erit quoque vinearum & amator & cultor.*
-LXXIV. GRATIA] alluſit ad nomen ſuum, ut &
-tra: *quem plurima ſemper* GRATIA *per noſtros*
-um teſtabitur uſus. Fruſtra Barthius, *ſe ſpondet*, ex
- ſibi cod. legit. *Reſpondet* nomini ipſius Poëtæ,
-l promiſſis illis:

Carmine & arma dabo venanti, & perſequar artem
Armorum.

-ergo refert id quod ſubintelligendum monui ad v.
-XII. nimirum neceſſaria eſſe arma.

-LXXV. *Sunt quibus*] introrſum hæc poſita ſunt,
-& ſupra v. XXV. & aliquoties in ſequentibus, quo-
-s novum caput & titulum habuit vetuſtiſſimus
-dex: quæ ſervaverunt primæ editiones, ſed Py-
-æus in margine appoſuit, ne textus interrumpere-
-. Ego autem veſtigio illo, quod dixi, relicto in
-riarum lectionum libellum relegavi. Non enim à
-ratio, ſed tamen non à recenti neque indocta ma-
- appoſita ſunt. Hoc loco titulus fuit: *De pinnatu*
-ficiendis. Pinnatum Grammaticus vocat, inſtru-
-entum illud quod linea & pinnis conſtabat, & ab
-iectu formido dictum. Quod particulatim hic cum
-atio expediam, & plenius ad Aureliani Cynegetici
-em abſolvam.

-LXXVI. *Inſtrumentum*] Servius ad iſta Virgilii
-n. XII. *puniceæ ſeptum formidine pinnæ*] *Pinnatum*
-licet, inſtrumentum quoddam in fune ad terrendas
-tias factum. Ita forte ſcribendum.

- LXXVII. *vellera cygni*] *vellus* proprie eſt mani-
-lus ſive *tractus lanæ*, ut Tibullus & Tertullianus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

in Pallio vocant. *Vellera nivis* ab illis quos congeſſit Barthius non propter mollitiem aut colorem, ſed à ſimilitudine dicta. Iccirco Paulus Diaconus lib. XI. *Vera lana de nubibus pluviæ mixta defluxit.* Nos quoque Belgæ *flocken*, id eſt *vellera nivis* vocamus, à *pflucken* Saxonico, quod vulgo *plocken*, id eſt *vellere*, unde & *vellus* Latinis. Ita vellus plumam dixit Gratius quia vellitur, ut, *decerptæ vulture plumæ.* Non autem plumas inſtar velleris contextas & conglobatas intellexit, ut Barthius ariolatur. Quanquam & totas alas ſuperaddiderit Oppianus lib. IV.

Ἐκ δ' ἄρ' ἀπήρτηται πτίλα μυρία παμφανόωντα,
Οἰωνῶν τε διηερίων περικαλλέα ταρσά.

LXXX. *dirus odor.*] Seneca lib. II. de Ira, cap. XII. *Acerrimas feras umbra, vox, & odor inſolitus exagitat.* quod huc referendum. Lucanus lib. IV.

dum pavidos formidine cervos
Claudat odoratæ metuentes aëra pennæ,

LXIII. *linea pinnis*] *Picta rubenti linea pinna*, Senecæ Tragico. & lib. I. de Clem. *Sic feras lineis & pinna concluſas contine.* Alibi idem *lineam pennis diſtinctam* vocat. Vt diverſa omnino videantur *pinna* & *penna*. Gloſſæ veteres: *Penna* πτερόν. *Pinna* πτέρυξ. Sunt igitur *pinnæ* alarum, & ipſæ alæ frequenter: ut *penna* plumam in pectore vel tergo denotat, quam *tactu mollem*, & *vellera* ideo vocavit Gratius. De hiſce hactenus. Hic vero de pinnis agere incipit, pro alis forte poſitis, quibus uti Oppianum dixi. Sed *pinna* etiam pro pluma poteſt accipi, ut πτερὸν, & πτέρυξ. Gloſſæ: πτέρυξ, *pinna, pluma, ala.*

LXXXV. *metus*] Primæ editiones habuerunt: *Hic magis in cervos valuit dolus.* Sed bene quod codicem ſuum ſecutus ita ediderit Pythœus. Pinnatum enim ab effectu non tantum *formido*, quod jam Turnebus aliique obſervarunt, ſed & *metus* vocatur. ut ſtatim *ſi qua metus eludat bellua falſos.* Ita intelligo

Mani-

Manilii illud lib. IV. *Et pacare metu ſilvas:* uti bene edidit Illuſtris Scaliger, ſed ſenſum Manilii non expreſſit. Ipſe ſe explicat lib. V. *& claudunt campos formidine mortis.* Nemeſianus: *volucreſque metu concludere prædas*: quo loco Manilium majore luce perfundam. Oppianus Hal. IV. Ηλέματον πτώσσουσι κενὸν φόβον, quæ male vertit interpres. Quod ſi *dolus*, retineatur, exemplum eſt apud Virgilium qui XII. Æneid. *inſidiis territum* cervum dixit, quem ante *puniceæ ſeptum formidine pinnæ*. Eſt proprius hic in cervos dolus, ut ait Gratius, & ex omnibus fere autorum locis ubi de formidine agitur, colligere eſt, *Vana enim vanis terrori ſunt*, ut ait Seneca, & maxime meticuloſis cervis. Apulejus lib. VIII. ubi venator venatorem ſic compellat: *Quid ſtupore confuſi, vel etiam caſſa formidine ſimiles humilitati cervorum iſtorum, vel in modum pavoris fœminei dejecti, tam opimam prædam mediis manibus amittimus.* Sed vulgo extat; *ſervorum iſtorum.*

LXXXVI. *Lineaque*] Ita melius eſſe, & de retibus ab anconibus ſuſpenſis agi, notat Barthius. Sed & in Vet. Ed. ita inveniſſe dicit, ex VC. quod Pythœus annotaverat dudum. In primis editionibus, *Linteaq́;*. Poterat ſane hoc ferri, ut per *lintea* intelligeremus ex duriore lino facta vincula, quæ ſtupea & ex ſtupa fieri ſolita ſupra oſtendi fuiſſe. Λινέην νοθὴν μίτρην Nonnus dixit, & σκληρὸν ὕφασμα, quod λέντιον ſive λίντιον in textu eſt apud Iohannem cap. XIII. Non potuit igitur tenue & terſum fuiſſe *linteum*, quo Salvator ſe circumſtrinxit, ut pedes diſcipulorum abſtergeret. Nam quod Tertullianus *propriam Oſiridis veſtem* id vocauerit, ideo eſt quia Ægyptii Oſiridis Sacerdotes lino tantum veſtiri religioſiſſimè obſervabant. Herodotus lib. II. Ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην. ἄλλην δέ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν. Apulejus lib. XI. *vidi quendam de ſacratis* (Oſyridis ſacerdotibus) *linteis*

injectum: & paſſim eodem libro, ubi *linteum* pro lino ponitur, ut Tertullianus acceperat. Nam quod linum id goſſypion eſſe putatur, veriſimile non eſt. Certè Herodotus ita locutus non fuiſſet, ſi & goſſypio uſi fuiſſent, cujus utique ipſe meminit lib. III. & Indos veſtitui accommodare; non autem Ægyptios, ut ex eo videtur percepiſſe Plinius. Sed hæc alio loco jam dixi. *Linteum* illud fuit igitur omnino omolinum, & ex eo mantilia fieri etiam hodie apud Gallos ſolent, ut melius abſtergerent ſordes. Gloſſæ veteres *linteum* ὀθόνην aliquoties exponunt. Vtraque vox, tam Græce quam Latine, pro velo nonnunquam ponitur, quia ex eo texuntur vela. Avienus Periegeſi:

Inter & oppoſitas intendite lintea terras.

Ita legendum, ut alibi idem: *Graja rexerunt lintea cymbæ.* Sed & hic locus vulgo corruptus. *Lintea arma*, vel *Linea* ipſa hic retia eſſe facile conceſſerim Barthio, niſi vox iſta *lucent* formidinem intelligendam innueret. De qua ſupra: *Hæc clara luce coruſcant, Terribiles ſpecies.* Retia autem nequaquam lucere debent, ſed terræ ſimillima eſſe, ne ullo modo ea feris conſpicua ſint. Quapropter ipſe Gratius candorem lini improbavit ſupra: nam

Oſtendit longè fraudem atque exterruit hoſtes.

Si enim feræ retibus ſe undique claudi agnoverint, *tentabunt fugam per ipſa quæ fugerant, proculcabuntque formidinem*, ut loquitur Seneca lib. I. de Clem. Omnino igitur de formidine accipiendum, & *linea* vel *lintea arma* ſunt funis ex ſtupa, ut fieri oſtendi, plexus, quam *lineam* ſtatim vocabat.

Ib. *extructu anconibus*] *Ancones* ſunt hic furcillæ breviores, quibus formidines injiciuntur: quarum in ſummo cornua bina ſunt, ἀγκῶνα, ſive cubitum referentia. A forma enim ita indigetavit Gratius, ut *cervos* quoque alii. Servius ad Eclog. II. *figere cervos*] *furcas quæ dictæ ſunt cervi ad ſimilitudinem cornuum cervinorum.* Varro lib. IV. inter caſtrenſia accenſet:

enſet: *Vallum, vel quod ea varicare nemo poßit, vel* *uod ſingula ibi extrema bacilla furcillata habent ſi-* *uram literæ V. Cervi à ſimilitudine cornuum cervi.* uæ temerè ſuſpecta & ſollicitata fuiſſe miror ab Il- ſtri Viro. *Vallum* à *vallis* nomen habet, & *vallus* varo deminuitur. Iccirco vallum per antiphraſim τυμολογίζει Varro, quod vallos, quibus inſtruitur, *arıare*, id eſt inflectere nemo poſſit. Per *ea* videtur *alla* pro *vallos* intellexiſſe, neutro genere. Ita & loſſæ veteres: *Vallum* χάραξ. id eſt *vallus*, ut fre- uentius dicitur: quia *vallum* proprie munimentum t vallis præcinctum. Virgilius Georg. I.

Exacuunt alii vallos furcasque bicornes.

alli ſunt furcæ bicornes, ut & *vari*, à quibus deri- antur, ut egregiè docuit Maximus Salmaſius. In ve- atione quoque uſum habent. Lucanus lib. IV.

Aut dum diſpoſitis attollit retia varis
Venator.

: ipſo nomine incurvam ſui figuram produnt, qua- m in ſuſtentandis retibus habere debent, ut ſupe- ora cornua intra indaginem inclinent, inferior pars b ima parum diſtet. Hoc eſt quod jubet Xeno- hon cap. XVI. πηγνύειν δεῖ τὰς σχαλίδας ὑπτί- ας, ὅπως ἂν ἐπαγόμεναι ἔχωσι τὸ σύντονον. *ſi ge- eoportet varos ſupinos, ut adducti melius contranitan- ur.* Supini ſunt illi, qui extra δικτυοστασίαν circúm- ens eos defigit: proni fiunt illi, qui retia introrſum ſpendet. Ita proni etiam erunt feris indagine ſeptis: ſupini illis, quæ forte extrinſecus in retia incurre- ent. Pollux: καθίστανται δ᾽ αἱ σχαλίδες πλάγιαι, μᾶλλον εἰς ἀλλήλας προσνεύουσαι. Non ut proxi- us proximo, ſed ut è diametro oppoſiti mutuò in- r ſe capita inclinent. Si enim ſupini eſſent incur- entibus feris, facile reſupinarentur: ſed proni contra ituntur, & retia impetita ſuſtentant. Contra in val- o oppugnantibus proni, & intra vallum ſtantibus upini ſunt. Vtrobique tamen incurrentibus adverſi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

& capite prominentes extra vallum. Ab hac forma incurva *vari* dicti. Gloſſæ veteres: *Vari* ῥαιβοί. *Varicus* ῥαιβός. *Varico*, ῥαιβόω. *Vari* inquam dicti quia *varicent*, id eſt inclinent: non autem quod varicari, id eſt flecti nequeant, ut Varro voluit. Ita varis quoque ſuſtentabantur retia quæ in Amphitheatrorum podiis ad prohibendas feras tendebantur: qui eodem modo quo in indagine ſupini collocabantur, & proni in feras. *Dentes* ideo, quia ſupini prominent, vocavit eleganter Calpurnius noſter Ecloga ultima:

Retia quæ totis in arenam dentibus extant.

Quo loco Elephanti dentes nobis fingit Barthius. Sed *dentes* & *vari* à totius corporis curvitate, *cervi* & *ancones* à bifido capite tantum appellantur. Στάλικες, χαλίδες, & σταλίδες, non ex ſe, ſed à poſitura vari fiunt, ut ex Xenophonte & Polluce vidimus. nec cornua ex ſe habent, ſed ab inciſura. Xenophon cap. II. δικροῖ ἔχουσαι μικροῖ τὰ ἐντμήματα μὴ βαθέα. Gloſſæ antiquiſſimæ: στάλικες, τῶν δικτύων αἱ στάσεις, *plagæ: ſingulare non habet.* Quod ex loco aliquo male deſumptum, in quo στάλικες συνεκδοχικῶς pro tota ἀρκυστασίᾳ viderentur poni. ut in Theocriti epigrammate:

Αμπαυίδες, στάλικες δ' ὀρειπαγεῖς ἂν ὄρη.
Αγροδίτη δέ τυ Πὰν, &c.

Et *plagas* pari errore pro indagine expoſuit. forte ex illo Virgilii: *Retia rara, plagæ.* De quo alibi. Ita & apud Nonnum Dionyſiac. xv. Nicæa habere dicitur Καὶ σταλίκων ξύλον ὀρθόν. Pro quo lib. v. legitur, Καὶ σταλίκων τύπον ὀρθόν. Niſi & ibi ξύλον ſcribendum ſit. Nam τύπος σταλίκων obliquus ſemper eſſe debet, ut vidimus ex Xenophonte & Polluce; non rectus, quanquam ipſi στάλικες per ſe recti ſint. Forſan ipſius Nonni hic error eſt. Apud Calpurniũ certe *Dentibus æquatis*, non pro rectis, ſed pro æqualiter inter ſe diſtantibus, parci poſſit, niſi empha-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

emphaſis illa, qua ad augendam admirationem utitur, legendum requireret, *Dentibus auratis*. cum & ipſa retia, & porticus *illita auro*, fuerint. Hæc obiter, quia ſuccurrendum Calpurnio quacunque occaſione arbitratus fui, ut dignior Gratio comes prodeat. Nunc videamus an bene *ancones* furcillas interpretatus ſim. Barthius, quanquam ita quoque exponit, cum tamen retia ab anconibus ſuſpenſa dicat, & ea ferramenta fuiſſe, videtur pro hamis in arboribus affixis poſtea accepiſſe. Iis certe ſolent aucupes uti: non venatores. Illis enim eundem in locum redire ſemper integrum. His ſemper mutandus, prout ceciderit indagatio, vel ipſæ feræ duxerint. Itaque furcillæ commodius figuntur, & tolluntur, quam hami illi ſive lignei, ut ſolent, ſive ferrei, ut Barthio videntur. Illas merito *ancones* vocat Gratius, quia patentioribus cornubus, quam retium furcillæ, proprius ad cubiti formam accedunt. Atque ita eſſe convenit, ut & expeditius injici iis & eximi formido poſſit, & attracta per finem concuti & moveri. Illud requiritur cum ſubito feræ concluduntur. qua de cauſa & Gratius præcepit ne multæ nimis pinnæ ſint:

Ne reprenſa ſuis properantem linea pinnis
Implicet.

ſemper enim feſtinandum eſt venatori. Hoc vero fit ut concuſſa formidine minus audeant eam accedere feræ, ſed potius retia intrarent. Oppianus lib. IV.

Κλαγγηδὸν παταγεῦσιν ἐπ᾽ ὀφρύα μηρίνθοιο,
Σευόμεναι καὶ δεῖμα πολύχροον. ἡ δέ τ᾽ ἀνιγρὴ
Πάντα δ᾽ ὁμοῦ δείδοικε, λόχον, κλύπον, αὐλόν,
αὐτὴν,
Δειμαλέην μήρινθον· ἐπεὶ κελάδοντος ἀήτεω
Ταινίαι τ᾽ ἐφύπερθε δινεῖαι κραδάουσι,
Κινύμεναι πτέρυγές τε λίγγαι συρίζουσιν·
Οὕνεκα πυπταίνουσα καὶ ἄρκυας ἀντίον
ἕρπει.

Quorum ſenſum, quia non aſſequitur doctus Interpres, ita reddidi obiter:

Haud taciti incutiunt pictum formidine limbum,
Et varias agitant pinnas. fera triſtis oberrat
Vndique cuncta timens, turbam, ſonitum, æra, fragorem,
Terribilemque metus ſpeciem. crepitantibus auris
Deſuper aëriæ vibrantur vellera pennæ,
Concuſſæque alæ ſtridentia ſibila reddunt:
Quæ male ſuſpiciens caſſes adverſa ſubivit.

Ib. *extructis*] Barthius ut hamos ſuos accommodet, dicit *ex tritis* (ita cod. ſuum habere) anconibus lucere retia, vel *extritis* (ut vulgo) valde tritis eſſe, & reſpondere *lineis lucentibus*. Ego nullus dubito veram eſſe lectionem quam dedi à Cl. Gronovio in ora libri ſui adnotatam dudum, & erectis furcillis injectam formidinem intelligendam.

XIC. *Nam fuit*] Barthius negat hæc cohærere, & mutila eſſe pronunciat. Tum reponit, *Iam fuit.* Omnino nihil deeſt, & elegans eſt ἀσυνδεσία. Formidine quamvis feram poſſe capi cum dixiſſet, eaque ſe contentum eſſe, ſubdit aliquos tamen & laqueis uti, quos cervino nervo jubent contexere, cujus odor ſuſpicionem feris facere non poſſit. Titulus hic præfigitur, *Pedicæ.* Quiſquis fuit ille Grammaticus *laqueos curraces* pro pedicis habuit. ut & magnus Turnebus expoſuit, qui facile currunt, currenteque nodo, quem vocant Galli, illaqueant & nectunt. Non inepte ſane, inquit Barthius. Sed ut ipſe nullam ſine ineptia aliqua notam abſolvere pergat, *curracibus*, pro celeribus feris exponit, eamque Gratii ſententiam fuiſſe docere Manilium lib. V.

ducuntur & ipſi
Retibus, & claudunt campos formidine mortis,
Mendaceſque parant foveas, laqueoſque tenaces,
Currenteſque feras pedicarum compede nectunt,
Aut canibus ferrove necant, prædaſque reportant.

Ego

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Ego totum locum propoſui, ut nova ſimul luce perfunderem. Accedam facile Barthio Gratii veſtigiis inſiſtere Manilium, ſed hoc illi apparuiſſe, negat interpretatio ipſius Barthii. Retia, formidinem, laqueos, pedicas, canes, ferramenta venatoria, eadem ſerie proſequitur Gratius, niſi quod fovearum nulla mentio. Non temere tamen ex Gratii mente eas addidit Manilius. Deſcribuntur enim his ſex verſibus nulli alii laquei quam ποδοστράβαι ex Xenophonte, cap. XXIV. Ramos è taxo in coronæ formam plexos clavis ferreis ligneiſque introrſum extantibus figebant, & deſuper laqueum adnectebant. E traverſo alligabant palum longum ſatis ac gravem, eumque in ſcrobem ſumma ſui parte ad coronæ menſuram latam, inferiore in anguſtum deſinentem, immittebant, quam, ne apparerent inſidiæ, levi terræ ſtramentis ſuffultæ injectu coopetiebant. Ita cum in aliquam talem ſcrobem (nam plures habere convenit) inopinum pedem intuliſſet cervus, non tantum laqueus ille, qui facile abrumperetur, ſed tota illa fixis aculeis corona adhærebat, & currentem comitabatur cum palo ſuo, qui manifeſto veſtigio terram ſulcaret, dirigeretque ſequentem venatorem. Quæ breviter, quantum hic requirebatur, delineavi; plura ad Xenophontis Cynegeticon dicturus. Prioribus tribus verſibus ποδοστράβην ſolam deſcribit Gratius: reliquis palum illum adnectit. Et *curraces* forte vocavit laqueos, quia currentem ſequuntur: imo & ipſi pali ſuis veſtigiis curſum ejus denotant. Manilius duobus illis verſibus ſimul complexus eſt totam hanc ποδαγρείαν. *Mendaces foveæ* ſunt ſcrobes illæ. *Laquei tenaces*, illi qui coronæ adligantur. *Pedicæ*, ipſæ ποδοστράβαι. Tum ſi conjectura hæc non friget, *compedem* pro palo accipiam qui quaſi alter pes adhæret. ut *compater* vulgo, qui patris vice. Nam aliàs *pedica*, *compes*, & *laqueus* ferè eadem ſunt, & ταυτολογίαν commiſiſſet optimus Poëta. Id quoque

que veritus eſt Firmicus, ſed male evitavit, dum laqueos tenaces in caſſes mutavit, lib. VIII. cap. IX. ubi Manilium ita exprimit: *Is retibus feras capiet, aut foveis decipiet, aut variis caßibus, ferroque ſectabitur, aut canibus, ferarum capiendarum gratia, ſcrutabitur ſecreta ſilvarum.* Quia *laqueos* pro maculis accepit, *varios* inde *caſſes* effinxit. Nam retia non poſſe intelligi videbat, de quibus præceſſerat: nec pedicas, quia de iis ſequitur continuo. Falſus eſt etiam in eo quod ſimpliciter foveis capi feras putavit. quod & alii ſibi perſuadent, quos alibi confutabo. Multum certè fovearum in venatione uſum eſſe conſtat. Ita & hic, in qua dentata illa pedica latet. Sed fovea captam ita feram nemo dixerit. Falſus hinc quoque Bargæus, inſignis Poëta, in Cynegeticis ſuis Gratii verba fere eum in ſenſum detorſit, quem iis putavit ineſſe Barthius, & in media ſepe factis paradromis laqueos ſuſpendi jubet. Quod illi ut Poëtæ quidem, non ut interpreti, licuit. Quamvis enim ita fieri quoque ſolitum à Servio docemur ad illa Georg. I. *Tum laqueis captare feras*] *id eſt illaqueare feras incurvatis arboribus :* hic tamen vox *teget* arguit laqueos illos foveis tectos intelligi à Gratio, & *curraces* dici, quia

Currentesq́; feras pedicarum compede nectunt.

XC. *Cervino*] Namque etiam *hic magis in cervos valuit dolus*, in quorum venatione ποδοστράβας ſuas contexuit Xenophon, quanquam & in apraria obiter eas nominet. Itaque cervino è nervo contexi debent, ne cervus fraudem & alienum odorem, ſi ex alio nervo vel lino ſint, percipiat. Alii recentiores ipſos laqueos cannabeos, quibus utuntur, cervino fimo oblinunt, vel ejus animalis cui inſidiantur. & ſic quoque

Fraus teget inſidias habitu mentita ferino.

quod aliter non eſt intelligendum, quidquid è codice ſuo minetur loco ſaniſſimo Barthius.

XCII. *Quid qui*] Dixi hic primum de palo illo denta-

ntatis pedicis adjungendo agi. Itaque ſenſus eſt: ti aliquos laqueis curracibus ſolis, ideoque feram orum laqueis implicitam nullo relicto fugæ ſuæ ſtigio, quia palus deeſt, ſæpe in alienas inopinan- manus incidere. Quid qui igitur *ilignum robur* palum pedicis ſuis adhibuit, an non certius agit?

XCIV. *imprudens*] Iterum repeto: bene illum e- ſſe, qui palum pedicis adhibuit, quoniam aliàs nul- m ſui veſtigium ſolâ pedicâ relinquente, feram illa- eatam venator ipſe aſſequi, & ita laboris ſui lucra bere vix poſſit: ſed inopinanti alicui ſæpe obtinge- Id quidem ne ſæpius male cedat venatori, pro- exit poſtea Longobardorum lex XXII. tit. *Si quis per feram ab alio plagatam, aut in taliolam* (ita πο- στράβλην videtur vocare) *tentam, aut canibus cir- mdatam iter ſuum poſtpoſuerit, & volens eam lucra- ſuper eam ſe miſerit*, &c. Hoc prorſus id eſt quod atius hic veretur. Nihil autem hic recti percepit rthius, idque ut cautè diſſimulet, qui ſua non po- t, aliena agit, & Catonis Dionyſii diſtichon hoc,

Cum dubia incertis verſetur vita periclis,
In lucro tibi pone diem quicunque laboras,

Scaligero vindicat, ut nugis ſuis offunderet. Quin reſcribendum clamat: *quocunque labor ſtat.* Λῆ- ι, Λῆϱϑι. Eſt enim plane illud Horatii l. I. Od. IX.

Quem ſors dierum cunque dabit lucro Appone.

bi Porphyrio: *dicit unumquemque diem vitæ no- æ nos de lucro computare debere, eo quod mors quoti- poſſit accidere.* Apud Catonem ergo, quicunque borat, quamvis nihil eo conſequatur, tempus ta- en lucratur & diem quo ducta ſupereſt linea, quia n perdidit nihil agendo, aut fato ereptus eſt.

C. *Arcadium*] fallor, niſi omnino ignotiore no- ne Ariſtæum indicare voluerit, quem *Arcadium agiſtrum* vocavit Maro Georg. IV. ubi *memoranda venta* ejus panſurus, eodem quo Gratius modo ex- mat:

Quis

Quis deus hanc, Muſæ, quis nobis extudit artem?
Vnde nova ingreſſus hominum experientia cœpit?
Paſtor Ariſtæus, &c.

Tum quoque, quę Dercylo ſuo adſcribit noſter, Ariſtæo conveniunt. Adeo hic ipſe juſtè egit ut ideo *à diis inter aſtra collocatus*, & Aquarius eſſe Hygino tradatur, ſive quiſquis ille fuit qui Germanici Cæſ. Aratæa ex Hygino pleraque deſcripſit, ut data occaſione ex MSS. libris oſtendam. Idem, aliique plurima inventa Ariſtæo attribuunt, & venationem etiam Nonnus Dionyſiac. lib. v.

Πρῶτος Ἀρισταῖος νόμιος καὶ ἐπώνυμος ἀγρεύς,

Et mox omne venationis inventum exponit. Nec mirum, quod, cum amita ejus fuerit Diana, primis ab annis educare eum,

Auctoremque operi dignata inſcribere tanto.

Sed etiam propter juſtitiam ſuam potuit tantopere illi carus fuiſſe, ut de Dercylo, quem vocat, Gratius, & de Chirone Xenophon, qui ita infit: Τὸ μὲν εὕρημα τῶν θεῶν, ἄγραι καὶ κύνες. ἔδωσαν καὶ ἐτίμησαν τούτῳ Χείρωνα διὰ δικαιότητα. Homerus Scamandrio Iliad. v. Oppianus Perſeo & Centauris inventum hoc adſignant.

Ib. *ſtat*] Non rectè quidem, *ſcit*, conjiciebat magnus Turnebus: ſed quæ tanta hæc inſcitia ſit, ob quam à Barthio traducatur, nondum video. Adeo iſte impune credidit tantis viris illudere, qui ignoſci ſibi rogaverat in præfatione, ſi non ſemper alba linea iverit, ut ſtimulum additum ad perfectiores curas habeat, quas huic Poëtæ voviſſe dicit. Quod ſi ſcirem, tali iſtum nunc ſtimulo exciperem, ut porro manum à Gratio contineret. Sed ne & mihi venia deſit, parcam etiam iſti, ut mihi parci volo. *Stat fama*, id eſt, pertinax penes illum manet. quanquam id verum non ſit, ut ex diverſis plurimorum traditionibus deſignavi modo. Quod fortean Turnebo

ſub-

boluit, cum *ſcit* reſcriberet. Sed recta locutio eſt, *ut fama.* Vlpianus IC. l. 14. §. 10. D. Quod me-s. *Pœnâ autem uſque triplum ſtetur.* Vbi male qui-am, *præſtetur.*

Ib. *Manalus autor*] Neſcio quid montem cum vi- ejus nomine confundi ſomniet Barthius. Tole-bilior magni Turnebi conjectura, *quem Manalus* *tor.* Mihi veriſimile eſt ſcripſiſſe Gratium:

quem Manalus auctorem
Et Lacedæmoniæ primum vidiſtis Amyclæ.

t verbotenus reſpondeat præmiſſis: *tantis quem pri-um induſtria rebus Prodidit auctorem.* quanquam em ſequatur.

CV. *primis in annis*] primis illis temporibus. No-er infra eodem ſenſu: *inventaque ſimplicis anni.* i plura, & Barthium non intellexiſſe hæc oſten-m. Bene tamen quod codicem ſuum, in quo *ar-is* dicit eſſe, non ſequitur: neque ſuum Pythœus, quo *arvis* legitur. Vnde patet iſtos librarios quo-ue hic hæſiſſe.

CVIII. *Ille etiam*] Barthius dicit in ſua ſibi edi-one legi: *Ille aciem.* Itaque nulla ante Dercylon nabula fuerunt, ſiquidem ex ſolo ligno conſtare on poſſunt. Sed Plinius lib. VII. cap. LVI. Cre-nſes dicit venabulum inveniſſe. Verba ejus ita le-nda & diſtinguenda ſunt ex MS. cod. Illuſtris Bo-velii: *Pilum Penteſileam Amazonem; ſecurim Pi-um; venabula & in tormentis ſcorpionem Cretes.* erunt enim hi primi venatores, primi ſagaces ca-s habuerunt, aliaque in venationis uſum, de qui-s alibi plura dicam. Varia itaque illa Barthii le-io à mala manu eſt. Cretenſes venabula invenerunt, primus ea valido dente induit Dercylos. An fer-o? ita videtur, cum alio jam muniiſſent venabu-m ſuum antea Cretenſes, ſed minus valido. Ita & di, qui etiamnum hodie primam illam mundi in-ntiam repræſentant, vero dente vel oſſe aliquo ha-

ſtilia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ſtilia ſua muniunt. Doctiſſimus Gronovius obſervat lib. II. cap. XIII. additam venabulo hic λόγχην ἐμωπείτου καὶ στεγνοῦ σιδήρου, verbis Pollucis, ex lib. V. cap. III. Quod hic *valido dente* induere eſt, idem ſtatim erit, *verutis dentibus ſtrictum*. At ſi *veruti dentes*, & *geminæ furcæ* eædem quæ antea *moræ* ſint, ut τῷ δεῖνι viſum, etiam hic validum dentem eſſe cenſeam qui moris excipit onus. Singulari pro duali poſito *validi dentes* ſunt, quas *geminas furcas* ſtatim vocat. Ita non primus invenerit aut præfixerit cuſpide venabula Dercylus, ſed à Cretenſibus inventa & leviter inſtructa, ut veriſimile eſt, duobus utrinque dentibus, ſive moris inſuper munierit, qui obliquam dentium figuram plane referunt, ut *dentes* pro varis apud Calpurnium modo habebamus. Sed ſi *dentem* pro cuſpide accipimus, ita & *veruti dentes* accipiendi erunt: & *moræ*, quas geminæ furcæ faciunt, longè ab iis diverſæ manent. Nec aliter dentes illi paulo poſt interpretandi: *exigui ſpicant haſtilia dentes*. Hoc ſenſu poteſt legi: *Ille aciem*, quod alias ineptum ſit.

CIX. *proni moderatus*] *proni vulneris ira* eſt, cum præceps in mortem ſuam fera, ita prono pectore vulnus telumque recipit, ut tranſmiſſo eo per pectus ſuum ipſi venatori manum adeat. Quod proprium aprorum eſt. Halieutico fragmento:

Actus aper ſetis iram denuntiat hirtis,
Et ruit oppoſiti nitens in vulnera ferri,
Preſſus & emiſſo moritur per vulnera telo.

De eodem intelligendus Auſonius Epigrammate II. ubi aprum ita circumſcribit innominatum:

Cedere quæ lato neſcit fera ſaucia ferro,
Armatique urget tela cruenta viri.

lemma ipſum eſt, *de fera à Cæſare interfecta*. Dubium non eſt aprum ſignificari, qui nunquam devitare ſolet venatorem, ſed ſimul ac conſpectum incurrit. Quanquam memini in Galliis vidiſſe, quos ſolo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

olo clamore in fugam agebamus. Sed minoris hi
neris erant, quam quales graphicè deſcribit Xeno-
non cap. XXVIII. omneſque antiqui. Hinc lu-
em ſpero affore depravatiſſimo loco Silii Italici lib.
imo, qui vulgo ita concipitur:

poſtrema capeſſit
Prælia candentem mandens aper ore cruorem,
Iamque gemens geminum contra venabula torquet.
r *geminum* dentes intelligit Dauſquæius. Roma-
princeps editio partim, & MSS. cod. habent:
umantem mandens aper ore cruorem, & intra vena-
la fertur. quod elegantiſſimum eſt, & Xenophon
illa exprimit: ἀφίκοιτ' ἂν διὰ τῆς ῥάβδου προϊ-
ὼν αὐτὸν πρὸς τὸ προβόλιον ἔχοντα. Sed quid τὸ
minum fiet? An *gemituque intra v. fertur?* niſi
is malit *geminum cornu in venabula torquet*, vel,
mino cornu in venabula fertur. Vt ſunt apud Cal-
rnium Ecl. ult. *non ſine cornibus apri.* Maronis il-
utrumvis commendant lib. III. Georg.
Verſaque in obnixos torquentur cornua vaſto
Cum gemitu, & ſtatim: *Multa gemens*, &c.
CX. *moris*] irruentis ita, ut dixi, apri *onus moris*
cepit Dercylos. id eſt, extantibus utrinque alis mo-
tus eſt feram ne totum ſubiret venabulum. Dicit
atius hunc primum adinveniſſe duas illas furcu-
, quæ circa medium fere cuſpidis utrinque pro-
nent. Κνώδοντας vocavit Xenophon, ex quo e-
egie deſcripſit illos Pollux lib. V. cap. IV. initio.
am quæ ex fine cap. III. adduxit Vir doctiſſi-
us, nihil omnino huc faciunt, ut & illa ſequentia
endunt: πρὸς δὲ τοὺς σῦς κατὰ τὸ τοῦ αὐλοῦ τέ-
λος, περὶ τῶν πτερύγων, τὸ προβόλιον κνώδοντας
μφοτέρωθεν ἐχέτω τῷ αὐλῷ συγκεχαλκευ-
μένους σιδήρου στερεοῦ ἑκατέρωθεν προβεβλη-
μένους, ὡς μὴ προωθῶν αὐτὸν ὁ σῦς ἀφίκοιτο
ὰ τοῦ δόρατος εἰς τὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ καὶ οἱ
ώδοντες ἱστάντες αὐτοῦ τὴν ὁρμὴν ἐμποδὼν
τῇ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

τῇ ῥύμῃ γένοιντο εἰς τὸ πρόσω μὴ προχωρεῖν. Non πτέρυγες itaque moram faciunt, neque in extrahendo mora illa eſt, ſed quam in ingreſſu κνώδοντες ſive dentalia habent. Non aliter quam ſi quis enſe tranſadigat quidquam capulo tenus, ipſe capulus moretur & ſiſtat impetum. Silius lib. I. *ſimul exigit enſem Qua capuli ſtatuere moræ.* Quod plane Sophoclis illud explicat Antigono: ξίφους Ἐλκῇ διπλοῦς κνώδοντας. quanquam longè diverſa mente expoſitum à doctiſſimo Scholiaſte. Dentalium horum plurimas exprimi formas curavi in ipſo titulo libelli hujus, partim ab antiquo partim à conjectura delineatas, ut ne *moræ* hæ legenti moram facerent. Contrariæ enim his ſunt, quas in extrahendo ſagittæ habent. Lucanus lib. VI.

Ille moras ferri, nervorum & vincula rupit,
Affixam evellens, oculo pendente, ſagittam.

Ideoque triangulum verutum à Vegetio, & τριγλώχινα talem ſagittam appellaſſe Homerum Iliad. XI. facile Viro doctiſſimo aſſenſerim: an tamen ſagittam potius quam venabulum cum geminis ſuis furcis per αἰχμὴν τριγλώχινα ſignificaverit Oppianus, ſummopere dubitem. Imo omnino venabulum intelligi convenit, cujus mentionem in armis recenſendis credibile non ſit eum omiſiſſe, ſed magis ab eo incepiſſe. Sagittam etiam ſemel nominaſſe ſufficit in ſequenti verſu. Hoc vero:

Αἰχμὴν τριγλώχινα, σιγύνην δ᾽ εὐρυκάρηνον,

utramque venabuli ſpeciem complexus eſt, quam & hic apud Gratium eodem ordine habemus, trifurcam ſcilicet, & orbiculo toto clauſam.

Ib. *excepit*] artis hujus vocabulum eſt, quam in venabulo tenendo egregie inſtruxit Xenophon cap. XXVII. & ab eo Pollux lib. V. cap. IV. & proprie quidem ad excipiendos apros. Vti ad Calydonium illum excipiendum apud Ovidium:

protentaque forti
Tela tenent dextra lato vibrantia ferro.

Mar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Martialis in Apophor. *Venabula:*

Excipient apros, expectabuntque leones,
Intrabunt urſos, ſit modo firma manus.

Emendandus hinc Iſidorus lib. XVIII. C. VII. *Venabula dicta quaſi venatui habilia. Excipia quia venientem excipiunt, quaſi excipiabula. Excipiunt enim apros*, & ſeq. quæ ex illo Epigrammate expreſſit. *Excipiabula* etiam Servius vocat ad IV. Æneid. Reſpexit Martialis ad collocationem illam qua infimum haſtile dextris pede & manu firmantes, læva in feram dirigebant cuſpidem. Vnde lucem capit Seneca Hippolyto:

Tu grave dextra, lævaque ſimul
Robur lato dirige ferro.

Claudianus etiam genu inflectit lib. II. in Rufinum: *nixusque genu venabula tendit.* Quod debilitare potius quam ſtabilire excipientis gradum videtur.

CX. *verutis Dentibus*] jam dicebam aut cuſpidem, ut idem quod geminæ furcæ ſignificare *verutos dentes.* Hac notione legendum *ſtructa*, pro inſtructa, ut Firmicus lib. VIII. cap. IX. *Parabunt retia, venabula, ſagittas, & quicquid ad ſtructionem ejus ſtudii pertinet.* Priore autem ſignificatu, *ſtricta* elegantiſſimè dicitur: & *verutis*, id eſt acutis, *dentibus* reſpondet. Nam *veruta pila dicuntur, quod veluti verua habent præfixa*, ut legendum apud Feſtum in ſchedis. Varro ὄνος λύρας ſatyrâ: *Nempe ſues ſilvaticos in montibus ſectaris venabulo, aut cervos, qui tibi mali nihil fecerunt, verutis. ô artem præclaram!* Ita continuanda & ſcribenda hæc apud Nonium cap. penult. quæ vulgo corruptiſſima, & divulſim leguntur. Ibidē Nonius *Verutum telum breve & anguſtum* explicat. Vnde & hic *verutis dentibus ſtricta haſtilia* non ſunt lato venabula ferro, ſed anguſto & tereti. Idque aptius omnino ad excipiendos apros. At cum cæſim quoque pugnandum eſt, non tereti ſed bifida & lata cuſpide eſſe oportet, quæ *lato venabula ferro* vocant

Maro

Maro & Naſo, niſi δίρυγκάρηνα περιβόλια utrobique potius interpretemur. Nonius ibidem: *Venabulum venantium telum latiſsimum, à cæteris aciei longitudine*, diverſum puta. Ille etiam latitudinem circa obeliſcum, ubi totos alii orbes clauſerunt, & per aciei longitudinem verutum dentem & teretem cuſpidem agnoſcere videtur, & ſcripſiſſe: *exſerta aciei longitudine*. Sed de his latiferreis ex profeſſo ſtatim agendum eſt.

Ib. *ſubiere*] quis neſcit haſtilia per fiſtulam cuſpidis uſque ad alas vel geminas furcas, quæ in medio ſunt, ſubire? Barthius: *ſubiere in furcas*, pro in eas mutata ſunt. Cujus generis alias phraſes, inquit, notavimus ad Claudianum. Euge, Barthi, qui talia cirratorum centum dictata ſcholis noſtris approbaſti! Sequenti verſu ejuſdem etiam generis tua nota eſt. Quare in Saturnalia hæc, quia ſine riſu legi nequeunt, differemus; & omiſſo te jam abhinc Gratio toti incumbemus.

CXII. *clauſerunt*] mirè indulget abſtruſis & verè poëticis locutionibus Gratius noſter. E quarum numero & hæc eſt, inſolentior quam pro vulgari captu. Deſcribit hic nobis δίρυγκάρηνα περιβόλια, quæ poſt exſertam aciei longitudinem ferreum orbiculum ſive obeliſcum latiſſimum furcarum loco, ſed eundẽ in uſum, habent. Hæc ideo *lato venabula ferro* vocant Maro & Naſo: hic potiſſimum qui in excipiendo apro Calydonio talia adhibuit. Quorum figuras aliquot in titulo libelli hujus ex veteribus marmoribus & nummis exhibui. *Totos clauſerunt enſibus orbes*, idem eſt ac ſi dixiſſet, totis clauſerunt orbibus enſes. Τὸ *enſibus* tertii caſus eſt, vel pro in enſibus. *Claudere* eſt circumdare. *Toti orbes* ſunt, qui enſes ſive cuſpides totas circumeunt, cum furcæ tantum ab uno & altero latere extent. Orbes autem aliqui harum loco adhibuerunt, ut eo validius irruentem feram exciperent, & maſſa tota illa certius onus ſuſtineret, quam

m dentalia quæ forſan nimium intrare, vel ali- caſu rumpi poterant. Eodem ordine poſt fur- m venabulum σιγύνην διεγυκάρηνον ſubjungit ianus. Heſychius σιγύνους, ξυστὰ δόρατα, ἢ ὁλοσιδήρους ἄκοντας exponit. Nec aliter Eu- nius apud Homerum, qui ligneum nihil in iis oſcit, ſed totos ferreos. *Soliferrea* ad verbum red- r apud Gellium lib. X. cap. XXV. *Phalarica*, *ſe- halarica*, *ſoliferrea*, *gæſa*. Ita ſcribendum. Nam σὸν quoque ſoliferream haſtam interpretantur mmatici. Pollux lib. VII. Δορύξους, δόρυ ὁ- ίδηρον· καλεῖται δὲ γαισὸς, καὶ ἔστιν Λυδικόν. d Pauſaniam in Atticis legendum quoque γαι- , ὁλοσίδηρον δόρυ, ubi vulgo γαῖος. Et apud um, *gæſum*, *grave jaculum*. Seneca Hyppolito edram venantem dicit velle:

Et rigida molli gæſa jaculari manu.

leg. ex melioribus codd. *Gæſum* enim reddit ἐπι- χον βέλος apud Euripidem, melius ſane quam oliaſtes, qui mirè eo loci nugatur. *Gæſum* ta- n & σιγύνους aliquo modo inter ſe differre credi- im, & errare illos qui confundunt etiam cum σι- ύνῳ ſive ζιβυνῷ, cujus mentio in novella con- utione LXXXV. καὶ τοὺς τε καλουμένους ζιβυνώ- , ἤτοι μισιβίλια. Profectò ſoliferreæ haſtæ ſi- σιγυνοι διερκάρηνοι graviores erant, quam ut ſilium inſtar haberentur. Et etymon etiam di- ſum eſt. Nam σιγύμνους (ita vocantur à Lyco- one) quaſi γύμνον σίδηρον eſſe obſervavit Tze- s: & Suidas, aliique Macedonicum telum eſſe tra- nt. At *ſibina* ejuſdem originis & gentis eſt, cujus *us*, quod acutum interpretatur Paulus Feſti abbre- tor. Fallitur tamen ille cum *ſibinam telum vena- i ſimile* eſſe hariolatus eſt ex verſu Ennii:

Illyrici reſtant ſicis, ſibinisque fodentes.

igitur venabulis fodebant Illyrici? imo ſibinis, uli genere, ut exiſtimare eſt, acuto & πλατυνο- μένῳ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

μβύᾳ. At in Gloſſis etiam legitur vulgo, σιβύνη *venabulum*, ubi omnino emendandum eſt, σιγύνη. Heſychius quoque erroris hujus particeps eſt: Ζιβύνη, ὁλοσίδηρον ἀκόντιον. Quod ſequentia ſatis arguunt: ἢ λόγχη, ἢ σπάθη, ἢ μάχαιρα. Ζιβυνία, λογχίδια μικρά. Poſterior hæc notio vera eſt: cui prior tota adverſatur, & errorem ſuum prodit. Nam & alibi ipſe Heſychius: Σιγύνη, ὅπλον δόρατι παραπλήσιον. Ne opus ſit Suidam advocare, qui utramque vocem ita diſtinguit: Σιβύνη ἀκόντιον Ῥωμαϊκόν. Σιγύνη καὶ σιγύνους τὰ δόρατα παρὰ Μακεδόσιν. ἐν ἐπιγράμματι.

Τὰν κυνέα, τὰν πήραν τε, καὶ ἀγκυλόεντα σίγυνον.

Quæ ſi inſpexiſſet Cl. Rittershuſius, non confudiſſet venabulum cum jaculo, aut Suidam ad id probandum allegaſſet temere. In epigrammate illo ἀγκυλόεντα σίγυνον obiter obſervandum eſt non pro ſoliferreo, ſed pro furcato venabulo poni, quale hic apud Gratium Dercylos formavit. Vnde conjicio non ſemper ſoliferreum, ſed ſolido maximè & lato ferro munitum propriè σίγυνον eſſe. Quis enim unquã vidit tota ferrea venabula, aut quomodo tractari commodè potuerunt? Quid militiæ actum ſit, non dico. At in venatione σίγυνοι nihil aliud ſunt, quam quæ hic deſcribit Gratius lato venabula ferro, cujus ingens maſſa εὐρυκάρηνον σιγύνην quidem refert. Neſcio tamen an ὁλοσίδηρος dici mereatur, niſi pro ſolidiferreo, non ſoliferreo, interpretari liceat.

CXVIII. *Quam longa*] Verbotenus hæc expreſſit Apulejus initio lib. x. *Sed etiam lanceam longiſſimo haſtili conſpicuam, in ſummo ſarcinarum cumulo, adinſtar exercitus, ſedulo compoſuerat.* Nam &, de quo loquitur, è Macedonia forſan, à qua non longe aberat, miles erat. Mira tamen illa locutio, lancea longiſſimo haſtili conſpicua, pro cuſpide ſuper

per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

per longiſſimum haſtile exaltata. *Lanceam* pro λόγχη poſuit, unde forſan & originem trahit. Alias pro tota haſta ponitur. Siſenna apud Nonium: *Galli materibus, Suavi Lanceis configunt*. Ita videtur legendum ex vett. librorum ſcriptura, *ſani*. Vt *Suavos* Suevos recentior librarius vocaverit, qui hodie Suabi, & lanceis etiamnum utuntur, & lanceatii ſua lingua vocantur. *Lancer* Gallis eſt jaculari; unde aliqui, niſi fallor, lanceam deducunt. Eſtque longiſſimum, quale Macedonibus hic attribuitur, cum exiguo ferro haſtile, quod per totam fere Europam nunc militat, & merito venatori incommodum eſſe cenſetur à Poëta noſtro. Quare miror unde Suidæ in mentem venit, σιγύνες Macedonibus attribuere, niſi ξυστὰ δόρατα intellexerit ex priore Heſychii expoſitione, quia & lanceæ illæ lævitate ſua commendantur. Vix tamen erroris immune hoc eſt, cum diſertim in Epigrammate, quod adducit, pro venabulo ponatur σίγυνος, & Macedonica lancea, ut dico, in venatione uſum habere non poſſit.

CXX. *Albania*] ita legendum conjecit ὁ πάνυ Turnebus, cum ex autographo primæ editiones habeant: *Livania*. Quod gloſſema eſt à ſciolo aliquo aſſcriptum, qui Livoniam ſive Livaniam ſuo tempore antiquam Albaniam vocari didicerat. Nam & hodie pars ea quæ Caſpium mare ab occaſu adjacet ita nominatur. Quod *Lucaniam* ex ſuo cod. ſuppoſuerit Pythœus, vereor ne ἀνιστόρητον ſit. Nam de iis nihil tale quid memoriæ proditum eſt. At Albani celeberrimi antiquitus venatores habiti, & canes eorum ab omnibus ferè celebrati. De ipſis Albanis Strabo lib. XI. Ἀκροβολισταὶ δέ εἰσι καὶ τοξόται. & deinde: Θηρευτικοὶ καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ κύνες αὐτῶν εἰς ὑπερβολὴν, οὐ τέχνῃ μᾶλλον ἢ σπουδῇ τῇ περὶ τοῦτο. Studio magis quàm peritia. Vt meritò imperitiam hanc in venabulis eorum notaverit Gratius: in ipſis, quos *pernices* vocat, venatoriam hanc laudem videatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

deatur reliquiſſe, hoc tantum culpandis, quod arma ſua non ſatis expedita habuerint. Tale quid in vicinis eorum reprehendit Avienus:

qua perit hujus
Fluminis os, diri ripas habitant Iaxartæ.
Tendere non horum quiſquam certaverit arcum:
Ambitus hos etenim multus trahit: & grave curvis
Pondus ineſt taxis, longo ſunt ſpicula ferro.

Quæ à Dionyſii mente diverſa longè ſunt, ut alibi declarabo. Scripturam autem quam hic poſui, magis veteris libri veſtigio quam veritati inſiſtere fateor, donec melius quid ſuccurrat. Nam qui Sacas ex Dionyſio inferciunt, ipſius potius quam Avieni mentem aſſequuntur, cui hoc familiare ſatis eſt ab authore ſuo diſſentire.

CXXI. *ſalubres*] id eſt, temperata mediocritas. Cujus locutionis unum & alterum exemplum ex mellitiſſimis Plinii mei Epiſtolis dabo, quia ea quæ attulit Grammaticus hoc loco aliena ſunt. Lib. I. Epiſt. ult. *Si prædiolum iſtud tam ſalubriter emerit, ut pœnitentiæ locum non relinquat.* Ita juſto & temperato pretio, ut neque emptori nimium, neque venditori minus videatur: ut amicitiæ jura & erga hunc Bæbio, & erga illum Plinio ſalva manerent. Lib. VI. Epiſt. XXX. *Attendimus ergo ut quam ſaluberrime reficiantur.* Ne ſcilicet aut nimia novitate à reliquis differant, aut neglecta integritatem perdant. Ita quoque *victoriæ ſanitatem* vocat Tacitus Hiſt. II. cap. XXVIII. cum ita temperatur, ut neque differatur, neque præcipitetur: neu diſtrahatur ſparſim, neu uno loco & diſcrimine tota cumuletur. Et in dialogo de Oratoribus cap. XXV. *eloquentiæ ſanitatem* interpretatur ipſe, *in diverſis ingeniis eſſe quandam judicii ac voluntatis ſimilitudinem & cognationem.* Nimirum in illis, qui decorum inter ſublime, & commune dicendi genus temperanter obſervant. *Salubres modi* hic ſunt, cum telum neque exiguo, ut Macedo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

cedonicum, dente *leve* nimium *vulnus* ſtringat: neque ingenti, ut Albanicum, cultro jaculantis impetum corripiat, & gravitate ſua citius terram verſus declinet. Hoc eſt quod ſequitur:

Neu leve vulnus eat, neu ſit brevis impetus illi.

Omnia tela enim non venabula tantum, ſed etiam jacula & ſagittas complectuntur.

CXXV. *ne tela relinquite*] Merito hoc monuit perfectiſſimus Venator, cum alii omnes de ſagittis nihil præceperint, & præcipuam artis ſuæ partem neglexerint, qua Cretes & Albani potiſſimam venationis gloriam adepti ſunt. Chiron quoque, quem primum venatorem celebrat Xenophon, hinc Sagittarii nomen meruit. Sed quia hæc antiquiſſimæ venationis non modo pars, ſed ſpecies quædam fuerit, cum ſolis armis ageretur, eo magis paullatim uſum perdidit. Niſi quod Indi etiamnum rude illud ævum repræſentantes ſagittis victum ſibi venentur. At Angli, optimi hodie venatores, iis in cervos maximè utuntur, ut veſtigia eorum ſanguinis odore perfuſa certius, ſed diutius quoque ſuboleant. Nam ſclopeto eos configere, illegitimum habetur.

CXXIX. *Cornus*] Omnino primum locum meruit cornus, quæ & venabulis à Xenophonte, & haſtis à Marone ſæpiſſime commendatur. Georg. II. *& bona bello Cornus.* Vtpote *quæ maxime ſpiſſæ duritatis eſt*, teſte Plinio. Ovidius lib. VIII. de Ancæo: *& ærata torſit grave cuſpide cornum: Quo bene librato*, &c. ita enim reſtituenda videtur inuſitatior vox, quam qui non capiebant in *cornu* mutaverint. Sed enim quid eſt *grave cuſpide cornu?* Quanquam ſciam *cornu* συνεκδοχικῶς nonnunquam pro jaculo poni apud Silium aliosque, non video quomodo tamen gravari cuſpide dicatur, quod ipſa cuſpis ſit; aut cur ærata ſit cuſpis, ſi cornu præfixa fuerit. *Cornum* vero pro ipſa corno poni mirum videri non debet, ut *pomum* pro arbore, *uva* pro vite apud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Maronem Georg. II. *Pira*, & *inſita perſica*, & *oleaſtra* arborum loco apud Calpurnium Ecloga II. & ſexcenta alia. Bene itaque Ancæo venanti corneum jaculum attribuit Naſo, ut Hippolyto Epiſt. IV. *lato venabula cornea ferro.*

Ib. *umbroſæ*] Servius ad initium lib. III. Æneid. ubi eſt *denſis haſtilibus horrida myrtus*, *umbroſam* interpretatur. Itaque non Venus hic, ut ſomniat umbraticus Commentator, ſed myrtus *umbroſa* dicitur. Cum hæc ſcriberet Gratius, in mente habuit Maronis illa Georg. II.

At myrtus validis haſtilibus, & bona bello
Cornus, Ituræos taxi curvantur in arcus.

Illis enim & taxos ſubjungit, ſed haſtilibus non arcubus videtur commendare. Avienus Periegeſi: *& grave curvis Pondus ineſt taxis, longo ſunt ſpicula ferro.* Vereor itaque ne labili memoria Virgiliana illa male ſecutus ſit Gratius, dum jaculis deligit taxum, quem arcubus ille commendaverat. Sed & quod *per Veneris litora* myrtum ex Cypro videtur laudare, exemplo pariter caret. Niſi potius hic ordo verborum ſit: *& Veneris myrtus* (plurium numero, ἀρχαϊκῶς) *umbroſæ per litora.* Veneri dicatam myrtum omnes ſciunt. *Litora myrtetis lætiſſima, & amantes litora myrtos* apud Maronem habemus eodem libro. Servius utrumque conjungit ad finem V. Æneid. *Vnde etiam myrtus ei conſecrata, quia litoribus gaudet.* Ita legendum ex MS. meo cod.

CXXXI. *lutoſer* *] hic unus ſine medela à me relictus locus, quia nihil certi habeo quod dicam. Conjecturis defungendum erit, donec ſuppetias quis tulerit. Principem inter eas pono, quam ſuppeditavit conſultus à me ſuper hoc loco incomparabilis Salmaſius:

Et magis incomptus operæ, loti, ſed agreſtis
Termes. Ab Eois, &c.

Doctiſſimus Gronovius annotaverat in ora libri ſui:

f. in

F. in comptûs. Certe Lucretius initio lib. I. *virgineos comptus* dixit. Vnde legendum ego conjiciebam:

Et magis in comptûs operæ cupreſſus agreſtis.

Ex cupreſſo enim *radios trivere rotis, hinc tympana plauſtris Agricolæ,* autore Virgilio Georg. II. Et cum patria illi ſit Creta, teſte Plinio, fortaſſe antiquiſſimi venatores Cretenſes inde jacula ſua fecerunt. Qua forſan de cauſa olim pictores cum venationem pingerent ſemper fere cupreſſo ut epizodio ſupervestiebant. Verba Plinii quibus hoc tradit lib XVI. cap. XXXIII. ita partim ex palmaria Salmaſii correctione, partim ex conjectura legenda ſunt: *Trahitur etiam in picturas operis topiarii: venatus caſſesque & imagines ferarum tenui folio brevique & virente ſuperveſtiens.* Vulgo: *claſſesve & imag. rerum.* Sed librarii illi neſciebant quam ridiculi Flacco fuiſſent pictores, qui cupreſſum naufragio aut claſſibus appingebant. De his alibi, ne parem cum illis culpam incurram. Quid ſi hic apud Gratium legamus: *incomptus operæ cupreſſus agreſtis Termes?* Quia ſupra per *incultum termitem* Silvani innuere videtur cupreſſum, ex illo Maronis: *ferens Silvane cypreſſum.* Cui numini agreſti illa *agreſtis operæ* arbor conſecrata fuit. Ideoque & Servius ad Eclog. x. *agreſti capitis Silvanus honore,* cupreſſum Silvano attribui notavit.

CXXXII. *Termes*] ſi vulgata diſtinctio retinenda eſt, *termes virga* eſt ut *termiteus ramus* infra. Livius lib. I. *porcum ſaxo ſilice percuſſit.* Palladius Martii Tit. x. *Seritur plantis de matre radice divulſis.* Ita enim optimæ notæ MS. liber ſcriptum exhibet. Plura hujus farinæ alii congeſſerunt. Sin ex Salmaſiana diſtinctione *termes* ad præcedentia cohæret, propius ad Maronem, quem in Georg. II. paſſim ſequitur, etiam hæc accedent: *ab Eois deſcendit virga Sabæis.* Brevius ille: *ſolis eſt thurea virga Sabæis.* Non ſpernendum eſt quod omnes libri conſtanter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ſervent: *deſcendet*. Quod forſan ἀρχαϊσμὸν ſapit. ut ſupra, *exterritur*.

CXXXVIII. *ad aëra*] ut rideas, Lector, en tibi catum commentum bardi interpretis: non eſt Latina hæc ſcriptura. Scribendum *ad æthera*, vel *in aëra*. Ergo Latinum quid ſit neſcivit Maro, cum dixit, *tendere ad auras*, *vox currit ad auras*, & Georg. II. quod huic apud Gratium geminum germanum eſt, *dum ſe lætus ad auras Palmes agit*.

CXLIV. *gemmantes*] Virgilius eodem iterum libro:

Inde ubi jam validis amplexa ſtirpibus ulmos
Exierint, tunc ſtringe notas, tunc brachia tonde.

Quæ pari elegantia reddita à Gratio eſſe nemo eſt qui neget. *Gemmantes verſus*, ſunt virgæ cum incipiunt gemmas protrudere. Palladius Martii tit. x. *Ramus gemmante jam matre ſumatur*. Ita lego adjutu optimi illius codicis. Si enim *gemmata* jam eſſet, ut vulgo eſt, fruſtraretur depoſitionem. Sciunt hoc hortorum cultores. Barthius è ſua ſibi editione, *gummãtes*, producit, quanquam inuſitatum eſſe credat. Miror homini tantæ lectionis hoc viſum. Apud Palladium frequens eſt, *gummare*, & uno & altero loco ex MSS. quoque reducendum. *Gummatione* ollas muniri jubet Columella. Vnde Iſidorus in Gloſſis: *gumma, tectorium*. Sed vulgo ibi, *tegorium*. Auſonius Edull. VI. de Myrrha:

Gummea fletiferi jaculatur ſuccina trunci.

gummæ inſtar defluentia. Vulgo, *gemmea*. Gummam enim ita ſtatim circumloquitur noſter: *ſi quis vitium nociturus ſufficit humor Vlceribus fluet*. *Verſus* primus hoc loco dedit ex cod. ſuo Pythœus, ante quem in omnibus fuit: *verſu*. Itaque refingi poſſit, *gummantes exige verſu*. Sed quia de gummatione ſtatim ſequitur, nihil mutandum. Non ſatis enim eſt notas ſtringi, ſed & verſus, ut enodes omnino & *teretes ſe ferrent ad ſidera virgæ*. Vnde medela facile detur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

detur Manilio lib. v.

& valida venabula cuſpide fixa,
Lentaque contextis formare haſtilia nodis.

Sagittas per *haſtilia* intellexit recte Firmicus. Sed quis unquam ſagittas nodatas vidit? aut quomodo lentum dici poteſt quod nodis confixum eſt? Omnino ex Gratii præcepto ſcribendum, *correctis*, vel *confectis*. Nam quod ferreis clavis Phalaricæ aliæque craſſiores haſtæ configantur, ad ſagittas aut jacula trahi non poteſt.

CXLVI. *venas durabit*] refert plane illa Georg. II.

Seu durat magis, & venas aſtringit hiantes.

quanquam diverſa in re. Ita jam multoties demonſtravi, & porro demonſtrabo Gratium noſtrum Maronis lectione delectatum maxime fuiſſe: nuſquam tamen ita imitatus eſt, ut non aliquid elegantiæ de ſuo addiderit, ne exſcripſiſſe videatur. Hactenus quidem ex Georg. II. nunc ubi de canibus agit, præſertim de morbis eorum, plurima ex IV. Georg. mutuatus eſt.

CL. *orbes luſtramus*] Quid tantum ſpatii in minutis illis, quanquam neceſſariis, conſumpſimus? quin jam lora attrahis, & gyro curre Poëta tuo, ut cum Naſone loquar. Sequitur Maronis illa Georg. III. *Nec tibi cura canum fuerit poſtrema.* Ideoque κυνηγεσία toti huic arti nomen impoſuit. Et κυνηγετικὸν opuſculum hoc merito inſcribitur, in quo cum nihil venatori neceſſarium deſit, tum plurimum in canum inſtitutione laboratur. Quod alii, qui plures κυνηγετικῶν libros ſcripſerunt, hanc tamen partem, à qua libris ſuis nomen indiderant, tam levi plerique manu pertractarint, non extra culpam eſt, ut alibi dicam ex profeſſo.

CLI. *per artes*] Vide annotata ad initium: *lætas venantibus artes.* Quibus hoc addendum *artes* ſemper vocari à Gratio, quoties venationem in genere intelligit. Quod vero ibi dicebam etiam ἰχνευτι-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

κλω̃ ſpecialiter *artis* vocabulo ab illo deſignari, adeo verum eſt, ut ſingulari tum ſemper utatur: cum vero plurali, tum omnem venationē comprehendat. Hoc quidem paſſim obvium, & maxime hoc loco apparet. Statim enim dividit has *artes*: *ſive indomitos vehementior hoſtes Nudo Marte premas*. Quibus bellicoſam venationem indicat, ut oſtendi in Prolegomenis. *Seu bellum ex arte miniſtres*. id eſt, ἰχνευτικω̃. Hic enim duplicem tantum venationem præmittit, cui tertiam poſtea ſpeciem adjungit, & artium vocabulo ſimul concluſit, ut ſuo loco dicam. Manilius lib. v.

catulos nutrire ſagaces,
Et genus à proavis, mores numerare per artes.

Iul. Firmicus lib. VIII. cap. IX. ita hæc reddidit: *Nutrient etiam canes qui ferarum cubilia, & latentes latebras præſagis naribus perſequantur, & omnia animalia quæ ad venationem faciunt.* Sed nihil de aliis animalibus apud Manilium, neque præter equos aliis opus eſt ad venationem. Quare putabam ſcripſiſſe Firmicum: *& omnia canum alia genera*, vel tale quid quo Manilium exprimeret. *Mores* canum *per artes numerant* qui veloces à bellicoſis & ſagaces ab illis cautè dignoſcunt: ut egregiè in ſequentibus facit Gratius, & pluribus declarabo ad v. CXC. Claudianus tripliciter diſtinguit: *variæ formis & gente ſequuntur Ingenioque canes.* Quorum poſteriora duo genera eadem ordine & numero, quæ in illis Manilianis, ſunt.

CLIII. *ex arte*] ἰχνευτικῇ, ut ſæpius jam dixi. Et ita *artes* quoque apud Manilium pro ſagacitate ſola accepiſſe videtur Firmicus, ſi integer locus eſt.

CLIV. *ab origine mores*] Hoc eſt quod dixit Manilius, *Et genus à proavis.* Vt infra mater Vmbrica, pater Hyrcanus. Nam ab origine gentem, à gente artes dignoſcimus, an bellicoſi vel ſagaces aut veloces ſint. Duplicem itaque diſtinctionem canum in

illo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

illo verſu facit Aſtronomicus. Priorem *à proavis:* ut Καστόρειαι vel ἀλωπεκίδες apud Xenophontem majorem cap. III. Alteram *per artes*: ut διάπονοι vel ἰχνευταὶ apud minorem cap. III. & διάπονοι vel πάρερωποι apud Pollucem lib. V. cap. V. De quibus alias. Si itaque cum Cl. Gronovio ex Gembl. cod. legeremus; *mores numerare per urbes:* aut *per ortus*, ut ex ipſis verbis Gratii aliquando effingebam, bis idem dici videretur. Niſi per *proavos* cenſeas tantum numerari Caſtorios, vel Vulpinos, quorum non ex prima fœtura ſed longo tempore genus formatur, ut mox ex Ariſtotele demonſtrabo. *Per urbes* vero, vel quod auribus meis ſuavius, *per ortus*, Creticos, Caricos, & id genus alios à gente, qua oriundi, denominatos. Sed ne quid nimium argutemur, Lectori ſuum arbitrium eſto.

CLV. *prælia*] primo loco bellicoſos ponit, nec immerito; ſiquidem primus eorum uſus rudi adhuc orbi fuit, qui à feris defenderent greges, gregumque magiſtros. Vnde conſtat antiquiſſimam eſſe hanc venationis ſpeciem, qua ſe illius ævi Heroës *exercerent ad ſimilitudinem bellicæ diſciplinæ*, ut ait Cicero lib. II. de Nat. Deorum. Decorè igitur, *prælia*, *bellum*, *Martem*, & *arma* vocat Gratius, quoties hanc ipſam πολεμικὴν, non quamvis (ut interpreti viſum) venationem diſtinctè intelligendam ponit.

CLVI. *Celtas*] Primi itaque & in Gallia canes bellicoſi fuerunt, & nullos adhuc ſagaces ibi fuiſſe Gratii tempore ex ipſo aliiſque colligere eſt. Strabo teſtatur lib. IV. quod canibus ad vera bella uterentur Galli. Plinius lib. VIII. cap. XL. *de Canibus: Hoc idem è lupis Galli, quorum greges ſuum quiſque ductorem è canibus & Lyciſcam habent. Illum in venatu comitantur, illi parent. Namque inter ſe exercent etiam magiſteria.* Ita legendum mox oſtendam. Igitur hi quoque feroces erant procul dubio. Præterea de bellicoſis eorum nulla apud alios ſequuta eſt men-

tio. Nam quos Xenophon junior recenſet, non puto Gallicos fuiſſe. Adeo & in Gallia, ut paſſim, bellicoſa illa venatio paullatim in deſuetudinem abiit. Et jam Xenophontis τοῦ δεῖνος ævo velocibus plurimum utebantur. Quanquam & ſagaces aliquando iis intermiſcebant. Hi quando in Gallias delati ſint ut incertum, ita certiſſimum Gratii ætate nondum illatos fuiſſe. Strabo lib. IV. refert, quod ex Britannia in Gallias deferrentur præter alia, καὶ κύνες εὐφυεῖς πρὸς τὰς κυνηγεσίας. Κελτοὶ δὲ καὶ πρὸς τοὺς πολέμους χρῶνται καὶ τούτοις καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις. Bellicoſi illi, non ſagaces erant. Ridiculum itaq; quod nobis Fouillous initio Cynegetici ſui, quod ante centum ferè annos Gallicè condidit, de canibus ſagacibus à Bruto Latinorum Rege in Armoricum, Bretaniam ab illo denominatam, delatis fabuletur. Quiſquis ille Ioannes Monumetenſis fuit, in cujus Chronico illa legerit, ſcio meras fabulas eſſe, & haud dubiè Galfredum Monmuthenſem velle innuere, qui tamen tale quid nuſquam tradit. Hoc quoque inſigniter falli, quod Brutum in Armorico continuò regnaſſe narret, ambiguitate Britanniæ deceptus. Suam enim Britanniam à Bruto illo denominatam ex Chronico illo contendunt Angli, ſeque devicto Armorico Britanniæ nomen impoſuiſſe. Illud ambiguum; hoc veriſimile videri poteſt, & ita quoque ſagaces canes, ut olim bellicoſi, in Gallias è Britannia primum invectos, quod hodie frequenter fieri compertum habeo. Sed unde in Britanniam delati, nondum liquet.

CLX. *Lycaones*] cujates apud Naſonem Actæonis canes,

> *Pamphagus, & Dorceus, & Oribaſus, Arcades*
> *omnes.*

Ἀρκάδες item Polluci & Oppiano celebres. Quare hos innui à Gratio veriſimile eſt; non Aſiaticos Lycaonas canes, quorum nulla apud autores mentio.

CLXI. *Hyrcanæ*] Canes è tigride & cane progenitos Indis aſſcribunt plerique. Ariſtotel. lib. VIII. de animal. cap. XXVIII. φασὶ δὲ ἐκ τοῦ τίγρεως καὶ κυνὸς γίνεσθαι τοὺς Ινδικούς. Quæ ita vertit Plinius: *E Tigribus eos Indi volunt concipi.* Pollux idem ex Ariſtotele refert: diverſos tamen Indicos ab Hyrcanis recenſuerat: Μολοττικαὶ, Ερετρικαὶ, Υρκαναὶ, Ινδικαί. Vulgo circumferuntur, Ορκαναὶ. quod miror non offendiſſe interpretes. Excepto itaque Gratio, qui mixtum hoc canum genus Hyrcanum indigetavit, nemo eſt. Nec temere forſan, cum in Hyrcania & India plurimos fuiſſe tigres obſervet Plinius lib. VIII. cap. XVIII. & vicinos inter ſe tam cum Indis quam Albanis fuiſſe Hyrcanos conſtet. Idcirco credibile videtur hujus generis fuiſſe celeberrimos illos Alexandri canes, qui leones & elephantos proſternerent, quos ab Indorum Rege dono habuit. Ita ſane Pollux, Curtius, aliique referunt. Plinius diverſe paulum: *Indiam petenti Alexandro Magno Rex Albaniæ dono dederat inuſitatæ magnitudinis unum.* Albanum tamen fuiſſe non dicit. Nam Strabo, qui Albanorum canes etiam laudaverat, hos Alexandro oblatos diſertè Indicos fecit lib. XV. Fallitur itaque Solinus cum Plinii illa ad Albanos canes traxerit; uti & à Solino accepit Dionyſii Paraphraſtes Priſcianus, & hunc errorem alio inſuper cumulavit, dum miſſum ex Albania canem Alexandro fuiſſe fabulatur.

CLXII. *ſilvis*] ab Ariſtotele petita hæc: ἄγοντες δὲ δεσμεύουσιν εἰς τὰς ἐρημίας τὰς κύνας. Quæ ita reddidit Plinius: *in ſilvis coitus tempore alligant fœminas.* Ex eo Solinus: *Indi coitus tempore in ſaltibus alligant canes fœminas.* Iſidorus quoq; lib. XII. cap. II. *Solent & fœminæ canes noctu in ſilvis alligatæ admitti ad beſtias tigres*; vide reliqua hujus loci Iſidoriani infra ad v. CCLVII.

CLXV. *gravis*] planior ſenſus erit ſi legamus *gravem*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

vem, uti equidem citavit ὁ πάνυ Salmaſius ad Solinum. Apud Maronem: *It gravis Auletes*, id eſt, *fortis* inquit Servius. At Æneidos v.

ſerpentem ſi gravis ictu
Semineccem liquit ſaxo, lacerumque viator,

ubi iterum pro forti accipit Servius, ego malim *gravis ſaxi ictu* conſtruere & legere. Avienus Fab. XL. *gravem leonem* indigetat, cui *gravem iram* & *graves oculos* attribuit Fab. XXIV. Eodem ſenſu hic *gravem tigrim* haberemus. Si quis vulgatam rejici nolit, durior conſtructio erit: *canis auſa tigrim ſuccedere gravis* (id eſt, jam gravida facta aut futura) *majore tulit de ſanguine fœtum.*

CLXVII. *aula*] pro nido, ut apud Maronem *aulæ apum*, interpretatur Barthius. Vtrumque erroneum. *Aulæ* enim non apibus, ſed Regi eorum metaphorice aſſignantur Georg. IV.

ipſi regem, parvoſque Quirites
Sufficiunt, aulaſque & cerea regna refingunt.

Apud Gratium vero quid hic *aula* ſit docet Servius ad IX. Æneid. *Græci aulas vocant animalium receptacula. Vnde ſepta, quæ turbas prohibent in ſacris ædibus & tribunalibus, aulas vocamus.* Non ſunt itaque nidi aut caveæ, ſed tota cancellata ſepta, quales illæ in templis aulæ, quæ altare ſepiunt.

CLXX. *Excutiat*] ingenioſiſſima quidem hoc loco Gronovii mei conjectura, *Excuſet*, ſed ita Gratium ſcripſiſſe nondum mihi probat. *Excutere metum, furorem* Maroni, ut hic *excutere crimina*: quod amplius aliquid ſignificat quam *excuſare*. Qui crimen excuſat, umbraculi loco aliquid obtendit. Vnde metaphoricè *excuſare* pro obumbrare poſuit Palladius Novembri tit. VII. Qui vero *excutit*, totum delet, & abolet. Ita Hyrcanus hic canis domi facta crimina, inter venandum non celat, ſed prorſus excutit virtute ſua, ut nihil mali unquam de eo meminiſſe liceat, qui tam ſtrenue munia ſua exequitur.

CLXXI. *quos repperit*] *Vmber hoſtes quos repperit, em adverſos fugit.* Quid planius poterat dici? A-ua tamen hæret Interpreti, & ſcribendum edicit: *ui repperit.* Inſulſe prorſus. Nec quidem ſequentia itellexit, quorum hic ordo eſt: *Vmbro quanta fides ſolertia naris eſt, utinam tanta etiam foret virtus.*

CLXXII. *Vmber*] locutus fere hactenus de belli-oſis canibus, optat ut Vmber quoque talis ſit, quia orpore ſatis magno fuiſſe videtur, ſed animo impar. lias & ſagacitas ejus commendabilis ſatis erat, ne ro inutili habeatur. Silius lib. III. *aut exigit Vm-er Nare ſagax è calle feras.* Iccirco infra: *Inconſultus ater dabit Vmbrica Gallis Senſum agilem.* Solus ita-ue animus requiritur, ut inter bellicoſos cooptetur 'mber. Hoc quod in Vmbro deſiderat, apta tranſ-reſſione ſatis ſuperque in Britannico cane eſſe ſtatim ibdit. Quod ideo moneo, ne quis de Agaſſæo Op-iani intelligenda ſequentia autumet.

CLXXIV. *dubio*] Auſonius in Moſella: *bivio re-uus munimine pontus. Dubius* itaque hic pontus, ui nunquam certa ſtatione manet, ſed modo huc nodo illuc æſtu ſuo agitur. Ammianus lib. XXVII. e hoc ipſo freto: *ad Boloniæ litus, quod à ſpatio con-roverſo terrarũ anguſtiis reciproci diſtinguitur maris.*

CLXXV. *Britannos*] Antequam de canibus Bri-annicis, quos hic celebrat Gratius, diſtinctè dicam, uia illi potiſſimum huic ſcriptioni meæ anſam præ-uerunt, de toto eorum genere aliquid præmittam. Olim duæ ſpecies cognitæ tantum fuerunt, robuſti, le quibus hic Gratius aliique, & Agaſſæi, qui & velo-citate & ſagacitate excellunt, de quibus ad Nemeſia-num dicam. Hodie quidem illi robuſti etiamnum uperſunt, ſed ruſticis & paſtoribus magis inſerviunt: nonnunquam tamen & venationi, cum validior ali-quis cervus, cui impares ſint vi collatâ ſagaces ſive ſanguinarii, debellandus eſt. Quod plurimus eorum olim in bellicoſa venatione uſus fuerit, manifeſtis etiam

etiam veſtigiis apparet ex Theatrali illa venatione, quam in urſos & tauros exhibent Anglorum laniones: quibus jampridem interdictum fuit taurum mactare, antequam tribus ad minimum canibus ad ſatiem uſque vexatus fuerit. Vnde etiam per minimos pagos frequens hoc ſpectaculum occurrit, & multis educandi hujus generis canes animum facit, ne impune ſit laniis, niſi ſtato pretio redimant, virum gregis ſui mactare. Londini autem ei luſui peculiare extructum dudum theatrum eſt, & tauri validiores aliquot, præter urſos, aliasque id genus feras, aluntur, qui ſemel ſeptiduo depugnent cum canibus; quos unicuique licet immittere, modo plures duobus non concurrant in Taurum, quatuor in urſum. Vidi aliquoties ſingulum canem, qui nares mordicus appetens ita inhærebat, ut nullo impetu excuti poſſet. Vidi etiam qui eadem vi palaria vel collum invaderent, ut non immerito jam olim de iis dixerit Claudianus lib. III. de laud. Stiliconis:

Magnaque taurorum fractura colla Britannæ.

Hujus enim generis fuerunt, quos Moloſſis æquiparat Gratius, cujus ævo nec ſagaces nec veloces è Britannia petitos hactenus fuiſſe hinc patet. Sed & Strabo qui paulo poſt floruit lib. V. teſtatur canibus Britannicis ad bella ſua uſos fuiſſe Gallos: Ταῦτα δὴ κομίζεται ἐξ αὐτῆς (Βρεττανικῆς puta) καὶ δέρματα, καὶ ἀνδράποδα, καὶ κύνες εὐφυεῖς πρὸς τὰς κυνηγεσίας. Κελτοὶ δὲ καὶ πρὸς τοὺς πολέμους χρῶνται καὶ τούτοις καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις. Ex quibus apparet ſatis frequenter petitos inde hoc genus canes fuiſſe, etiam Romanis, quorum majeſtati generoſa maxime conveniebat venatio, cui aptiſſimi, ut nunc quoque, illi canes. Hæc ideo magis retuli, quia Iohannes Cajus Anglus in libello ſuo de canibus Britannicis hos ſupinè nimis præterierit, qui olim Gratio noſtro & Straboni cogniti, nec etiamnum adeo *degeneres*, ut ita ab eo vocari, aut ut inutiles ablegari debue-

debuerint. Miſerè inſuper fallitur, ſi Hyrcanum, quem laudat ex Gratio, eundem putavit eſſe cum Vrcano ſuo, quem ex urſo & cane ridiculè ſatis ἐτυμολογί-ζει. Nec unquam tale canum ex urſis mixtum genus in Britannia viſum fuiſſe crediderim, quamvis ex vulpe mixtos canes caſus magis quam uſus aliquando protulerit. Ille enim & hoc quaſi protritum aliquid videtur nobis obtrudere, quod ego rumore tantum, & vix ita compertum habeo. Sed & ejuſdem fere notæ ſunt reliqua, quæ inibi perſcripſit, ut ſuo loco ſingula eventilabó. Quamobrem indignum autore ſuo fœtum hunc, quam ſecus quidquam de illo Viro, qui inter prioris ſæculi eruditos haud obſcurum nomen jam obtinuit, cenſere malim. Et hoc quidem loco canum Britannorum merita à populari ignominia vindicare curæ pretium exiſtimavi.

CXXXVII. *ad ſpeciem*] Sunt ſane deformes ſatis bellicoſi Anglorum canes, ſed longè minus quam ſanguinarii, quos vocant, qui & generoſi ferè & valido corpore ſunt, non adeo tamen, ut bellicoſis toti accenſeri poſſint. Si hos intelligas, non poteſt quidquam iis melius attribui, quam quod hic de deformitate in Britannicis canibus excernit Gratius. Oculis hi ita lippis & detortis, labris & malis adeo ſordidis & dependentibus apparent, ut advenis mera monſtra videantur. At quanto deformiores, eo fere meliores æſtimandi. Nam ſi & labra plurimum propendeant, eò certius odorem quaſi ſorbent, & clariorem ululatum faventis veſtigationis teſtem edunt. Vnde & ab ululatu illo *howndes* nomen adepti ſunt, non *hundes*, quo fere modo nos quemvis canem appellamus. Nam hinc quoque *to hunte*, id eſt, venari Saxones videntur feciſſe, quantumvis contrarium ſentiat Cajus, qui vernaculam ſuam non ſatis bene plerunque ἀναλογίζει.

CLXXVIII. *catulis*] Non vereor tamen ut diminutivo hoc vocabulo evincatur, quo minus de belli-

coſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

coſis canibus loquatur hic Gratius, ut ſatis jam ſuperque aſſerui; dubito tamen utrum pro *canibus* commode ſatis poſitum, an ita potius ſcribendum ſit. Nam quod Oppianus lib. 1. Agaſſæos Britannicos, quos domeſticis catellis non majores eſſe canit, *γένος ἄλκιμον ἰχνευτήρων* vocet, non ideo bellicoſis accenſendos eſſe, aut de illis loqui Gratium, quia *catulos* hic appellat, mihi perſuadere poſſum, ut planius ad Aurelii Cynegeticon aperiam. Et de bellicoſis hic agi plenius ex ſequentibus patebit, ubi dicit: *At te leve ſi qua Tangit opus.*

CLXXIX. *Ad magnum*] Hanc è vett. libb. ſcripturam ſervavi. Barthius ex ſua ſibi Edit. refingit: *At, magnum*, &c. Videtur illum offendiſſe *τὸ venit*, quod ad *catulos* Britannos referri non poterat. Ideoque & jubet Edit. ſuam ſibi ſuppeditare, *catuli jactura Britanni.* Sed quam frequens hæc numeri mutatio ſit Gratio, oſtendam ad v. DIX. Mens Gratii autem hæc eſt: *cum opus ad magnum venit*, id eſt cum bellandum eſt collatâ cum feris vi, & extremo vitæ periculo decernendum, non minoris animi & virtutis tum apparere Britannicos canes, quam Moloſſos. Poteſt & digeri hoc modo: Britannicus canis *cum ad magnum opus venit*, per numeri *ἀκαταλληλίαν*. Idem tamen manet ſenſus, & de bellicoſo Britannico cane omnia intelligenda ſunt. *Magnum opus* itaque bellicoſa eſt venatio, ut mox, *leve opus* cum curſu tantum in fugaces feras contenditur. *Opus* ipſam ſæpiſſimè venationem vocat.

CLXXXI. *Moloſſos*] ſi tres hi verſus ad Britannicum canem ſpectant, ut modo referebam, *τέλειος στιγμὴ* hic ponenda erat. Sin ad Athamanes, bene habet vulgata interſtinctio, & hic ſenſus ac ordo verborum eſt: In bellicoſa venatione cum coram pugnandum eſt, non minus fraudem, qua Athamanes & ſequentium locorum canes feram circumveniunt, quàm apertam Moloſſorum virtutem commen-

men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

mendari. Vtcunque velis, pergit omnino bellicoſos [illegible]anes recenſere, inter quos celeberrimi olim Moloſ[illegible], ideoque *egregios* hic vocat, *acres* Virgilius Georg. II. ubi Servius: *in Moloſsis fortitudo laudatur.* Seneca Hyppolito:

Teneant acres lora Moloſſos.

Quare indecorè nimium Lucanus ex hoc ipſo Senecæ loco effinxit: *tenet ora levis clamoſa Moloſsi.* quod mox collatis inter ſe utriuſque locis apparebit. Nec facile excuſetur, quod Martialis (ſi modo is autor eſt) Epigr. penult. Spectac. dixerit: *veloces fugeret cum dama Moloſſos.*

CLXXXII. *fraudes*] dolus an virtus quis in hoſte requirat. Athamanes illi, reliquique, quos Moloſſis comparat, ſagaces quidem ſunt, ſed haud adeo imbelles ut non fraude aliqua circumventas feras invadere auderent. Itaque & bellicoſis meritò adnumerantur. *Fraudes* eorum ſunt ſubiti inſultus, & repentini ac taciti acceſſus. Tale quid in Indico cane laudat Plinius: *ingenti primum latratu intonuit: mox inruit aſſultans, contraque belluam exurgens hinc & illinc artifici dimicatione, quà maxime opus eſſet, infeſtans atque evitans, donec aſsidua rotatum vertigine afflixit.* Hæ bellicoſorum fraudes ſunt. Nam in ſolo ſagace longè diverſæ commendantur.

CLXXXIII. *Acyruſque*] ἄκυρον omnino hoc vocabulum eſſe, nemo non videt. Geſnerus conjecit primus, *Acytus*, quæ *inſularum rotundiſsima* eſt apud Plinium lib. IV. cap. XII. cætera tamen adeo ignobilis, ut tam generoſos canes produxiſſe veriſimile non ſit. Fuit cum ſubſtituendum putarem *Acritas*, quod initium Meſſeniaci ſinus eſt, cui in proximo adjacent *Pheræ*, & haud longè Taygetus mons canibus Laconicis cognitiſſimus. Prominet & Italiã verſus Acritas, ideoq; Romanis Peloponneſum prætermavigantibus vel adeuntibus notum fuiſſe promontorium credibile eſt. Nunc vero ipſum *Taygetum* hic

reſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

reſtituendum puto, cujus canes pro toto genere κατ' ἐξοχὴν poſuit Maro Georg. III. *Taygetique canes.* Ille enim paſtoribus, qui ex bellicoſorum numero canem ſuum ſemper deligere etiam hodie ſolent, Spartanos commendat, qui præter robur & velocitate præſtant, ut adnotat Servius. Illius itaque aſſiduus imitator Gratius haud dubiè acerrimos Spartanos & hic inter bellicoſos canes fraude aliqua inſignes acceńſuit. Bellicoſos eſſe hiſce apud Senecam patet:

At Spartanos, genus eſt audax
Avidumque feræ.

Non enim obſtat quod ſimul ſagaces fuerint, ut reliqui quoque, quos hic fraude aliqua Moloſſorum virtuti exæquat. Illi enim nuda vi commendantur, hi, inter quos Spartani, dolo aliquo aut inopinatò feras ſuperveniebant. Maximè Spartani qui veloces quoque, & triplicem venationem exequebantur, ut infra dicam. Scriptum itaque olim hic fuit: *Taygetus, Pheræque.* Error autem ex eo venit, quod ſyllabâ *ge* primum ſupraſcriptâ, & ita in finem vocabuli relegatâ poſtea videatur effictum: *Taytusge.* Ex quo ſcioli fecerunt, *Acytusque.* Nam *T, R* & *C*, in MSS. codd. parum differunt: *Pheræ* ſunt Φηραὶ oppidum haud procul Taygeto monte. Si quis malit *Taygetuſque Pheræque* ut Φεραὶ Pelaſgorum oppidum ſit, non pugnem, niſi quod canes Pelaſgos nuſquam celebratos eſſe, hos vero Laconicis accenſos conſiderari velim. Sed ipſa Diana apud Callim. & Taygetum colere, & Φεραίη tamen dicitur.

CLXXXIV. *Sicut Acarnanes*] Hippolytus apud Senecam huc quoque venatores ſuos dimiſit:

Vos, qua tepidis ſubditus Auſtris
Frigora mollit durus Acarnan.

Vbi optima edit. adhuc habet, *Acharnan*, quod rectum non eſt. Non aliter quam in Vibio Sequeſtro MS. memini inveniſſe inter paludes: *Ambracia, Acharniæ*, pro *Acarnania*. Nam *Achaia*, quod in vulgatas

tas hinc manavit, ineptum eſt. Circumjacent nim Ambracium ſinum Acarnanes. Sed Gratium edo reſpexiſſe hoc loco (& τὸ *ſubierunt* præſern) hiſtoriam & fraudes Demoſthenis, cum adver- Peloponneſios bellum gerens CD Acarnanas in ſidiis locaſſet, qui hoſtes prætereuntes à tergo inderent: quod optime illis ceſſiſſe late refert Thucydes ſub finem lib. III.

CLXXXVI. *quos nondum conſpicit*] Ætola canis llicoſæ venationi inepta cenſetur, quia nondum nſpectos apros clangore excitat. Laudatum itaque erito in Acarnane, quod *taciturna ſupervenit hoſ.* Conſpectam autem feram bellicoſis canibus laantibus invadere non illicitum ideo habebatur. am in ſagacibus quoque bellicoſæ venationi inſerentibus id laudatum. Halieutico:

Et produnt clamore feram, dominumque vocando
Increpitant.

ilicet fugiente jam fera hoc omnino neceſſarium, ſi abſint venatores cum bellicoſis canibus, eo adcentur: vel ſi præſto ſint, eò major animoſiorque vadentium impetus ſit, & ſimul terrorem omnem augeat undique excitatus fragor. Quapropter & bas clamoreſque adhiberi in urſorum venatione ocet Oppianus lib. IV. Virgilius in hoc quoque derum venationi attribuit Georg. III.

Sæpe volutabris pulſos ſilveſtribus apros
Latratu terrebis agens: montesque per altos
Ingentem clamore premes ad retia cervum.

erum ſagacibus latratu omni interdicitur, anteam cubili ſuo excitanda fera. De quo mox dicam.

CLXXXVIII. *convicia*] Pollux lib. V. cap. XI. γεται δὲ καὶ προκυνεῖν, τὸ περιϋλακτεῖν, πρὶν ἢ τὸ ϑηρίον ἀνευρεῖν. Hoc in Ætolo hic reprehendit oſter, quaſi metu, ne feram accedat, latrans eam citet: ut thraſones illi qui jactãtia roboris ſui, dum ios terrere conantur, timiditatem ſuam produnt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

CXC. *totas per artes*] id eſt, contemnas quidem ad πολεμικὴν, ſed non etiá in ἰχνευτικῇ & inductoria. Quanquam enim bellicoſi non ſint Ætoli, mirum quam celeres, & quam ſagaces. Artes venandi itaq; tres ſunt, robur, odor, velocitas. Robuſti fere omnes canes ſunt quos hactenus nominavit, exceptis Gelonis & Vmbro. Athamanes & reliqui fraude magis quam nuda vi hoſtes ſuos debellant, nec eò minus bellicoſi habentur. His ſubjicit nunc Ætolos, & bellicoſæ venationi aut fraudulentæ ineptos eſſe oſtendit, quia produnt clangore ſuo feras nondum conſpectas. Si enim coram adverſas latratu invaderent, hoc ferri poterat; imo laudatum quoque in Indico cane apud Plinium. Quod vero ad ipſa veſtigia ſublatret, aut metum arguit, aut nimiam præcipitantiam. Certum enim eſt latrantes canes minus metuendos, & timidiores eſſe, quam qui taciti irruunt, ut in proverbio eſt. Excuſari tamen aliquo modo poteſt, ſi nimio in feram fervore hic gaudii teſtis latratus ferè invito exprimitur, quanquam fruſtra nimius properat furor. Fortaſſe itaque tales ſunt Ætoli, quales Cretici canes, quos ἰταμοὺς ἀπὸ τοῦ ὀξέως dictos fuiſſe tradit Xenophon minor cap. III. de quibus ſuo loco latius agam.

CXCI. *celeres*] Non ut inter veloces conſtituendi ſint, ſed quod celerius & expeditius inveſtigent. Hoc eſt quod in prolegomenis dicebam, velocitatem olim τῇ πολεμικῇ καὶ ἰχνευτικῇ ad perfectionem acceſſiſſe. Hoc eſt cur Maro Georg. III. dixerit: *Veloces Spartæ catulos*, qui ſagacitate alias commendantur.

CXCIII. *Idcirco*] Quia dixerat Ætolum canem non plane ſpernendum eſſe, quamvis bellicoſæ venationi ineptus ſit, ſi quidem ſagacitas, quæ multa in eo, *præcipua in venatu eſt* (ut loquitur Plinius) *idcirco* hic, ut robur cum ſolertia coëant, ſagaces cum bellicoſis miſcet. Præcipuus itaque hactenus de bellicoſis ſermo fuit; parcior per intervalla de ſagacibus, quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

rum uſum in Ætolo primum conſiderare, & hinc
ntè applicare incipit.

. *miſcebo*] Oppianus quoque lib. I. miſcet qua-
genera, ſed minus accurate, & hoc inſuper πα-
ξάζ, quod addit: ἀτὰρ πολυφέρϐατα πάν-
φῦλα μὲν ἠδ' μονόφυλα. Ratio cur mixta ge-
prævaleant ſimplicibus colligenda ex Ariſtotele
II. de gener. animal. cap. VIII. ſi cui altius
loſophari lubeat, quàm ut ea contentus ſit, quam
ledit Poëta: *ex omni florem virtute capeſſunt,*
quitur natura favens. Sed quod generoſiſſimos
s ex Moloſſis & Laconicis mixtos ab Ariſtotele
lib. probari ad Oppianum notaverit Vir doctus,
non invenio. Hoc comperi, illi & Xenophonti
nitos quidem fuiſſe canes ex feris mixtos, pri-
n autem Gratium ex diverſis canum gentibus
um genus proferre. Itaque non contra Xe-
hontem & Pollucem ſimplicia genera commen-
Oppianus, ut alter quoque apud eum obſervat
rpres, ſed contra ſolum Gratium. Recenſet ta-
& mixtos Ovidius inter Actæonis canes, *patre*
tæo, ſed matre Laconide natos. De ſemiferis au-
infra ſuus dicendi locus erit.

XCIV. *Quondam*] non ſtatim à prima mixtura,
altero vel tertio fœtu, ut de ſemiferis Indorum
ibus tradit Philoſophus. Xenophon de Laconi-
eleganter: ἐν πολλῷ δὲ χρόνῳ συνκέκραται
τῶν ἡ φύσις.

b. *mater*] canes fœminas hic omnes ſagaces con-
uit, mares bellicoſos. Maſculam virtutem merito
uirit. Fœminis etiam ſagacitatis plurimum ineſ-
uſus docuit. Vnde forſan ſagaces fœminino ge-
e ſemper ponunt Græci, & priſci Latini: aliquan-
& quemvis venaticum, quia tales. Non pari
e, qua Gratius, peritia in miſcendis canibus uti-
Oppianus, cum & ſexum non diſtinguit, & ſaga-
cum ſagacibus, bellicoſos cum bellicoſis coire
jubet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

jubet. Qua inſcitia & in παράδοξον illud incidit, quod optima ſimplicia genera eſſe dicat.

CXCVII. *Moloſſo*] ſiquidem Ætola tam *vanæ linguæ* & clangoſa ſit, quanto clamoſiores catuli ex ea & Moloſſo naſcerentur, ſi etiam is talis eſſet, qualem inconſultò facit Lucanus lib. IV. cum dicit: *tenet ora levis clamoſa Moloſsi?* Gratius autem non modo ut latratu abſtinerent, ſed etiam ut ſimul bellicoſi fierent, cum Moloſſis miſcet Ætolos, ut Gelonos qui *Martem odere* cum Hyrcanis, Vmbros ferifugas cum Gallis, & viceverſa ut bellicoſi, qui ferè *inconſulti*, *ſenſum agilem* apiſcerentur.

CIC. *leve opus*] Hinc quoque patet de bellicoſis canibus hactenus egiſſe, & illud venationis *magnum opus* dignius pro majeſtate Romana habuiſſe Romanum vatem. Dorcas & lepores ſectari nunc *leve opus* ideo vocat. Vnde ridere aliquando ſubiit, quam operoſè magnus Xenophon leporinam venationem inſtituit! quantum indaginis & caſſium in ea tendat! quam gravia præcepta tam levi militiæ præſcribat! ut tacitè ſe gerant, & quovis modo quam celerrimè animalculum conficiant! Egregiam vero laudem & ſpolia ampla, ſi quis *infelicem beſtiolam lepuſculum timidum tanto fortaſſe prædabitur apparatu*, ut merito hoc perſtringit Ioan. Sareſberienſis. *Damas figere* etiam leve quid cenſet Hyppolitus ex ore Romano Senecæ:

nunc veloces
Figis damas leviore manu.

Ignoſcat tamen aliquis Britanniæ venanti hæc, quia ferocioribus animalibus vacua jamdudum eſt. Ignoſcat & Bataviæ noſtræ, quæ jam primum venationis tirocinium facit cum Aſcanio ſuo, non defectura utique ubi Æneas ille factus erit.

CC. *dorcas*] inuſitatior hæc vox à δύρξ, δόρκὸς, non à δορκὰς, unde *dorcades* fecerunt Latini. Gloſſæ veteres: δορκὰς, *damma, capriola*. Ita ſcribebant illo tem-

...pore pro *dama, capreola.* Nam δόρκοι & ἴορκοι ...d Oppianum diverſa ſpecies eſt, nec *damæ* reddi ...erunt à docto interprete, quorum perpetuum e...ieton eſt, *timidi damæ*, ut hic *pavidi dorcæ* vel ...*es.* Sed monſtro ſimile eſt, quod apud Plinium ...tur lib. VIII. cap. LIII. *de ſemiferis animalibus: ...t & damæ & pygargi & ſtrepſicerotes. Sed illa ...pes, hæc tranſmarini ſitus mittunt.* Quid, an da... igitur nullæ in Italia? Falſiſſimum, nec Plinius ... unquam ſcripſit. Reſtituendæ eo loco *chamæ* ...entur, ignotiores & ſemiferæ beſtiæ, ut ipſo no...ne territi ferre eas non potuerint librarii, tam hic ...m alibi. Sed cap. XIX. ejuſdem lib. meliores ... MSS. adhuc ſervant: *Pompeji Magni primum ...i oſtenderunt chama, quem Galli rufium vocabant, ...ie lupi, pardorum maculis.* De quo alibi.

...CCII. *Petronios*] Extat lex Burgundionum, *De ...ibus Veltrais, aut Segutiis, aut Petrunculis*, quæ ...ſe habet: *Si quis canem veltraum, aut ſegutium, ... petrunculum præſumpſerit involare, jubemus ut ...victus coram omni populo poſteriora ipſius oſculetur.* ..., ha, he! ridete, ô boni venatores, & hanc quo... vel inter Platonicas leges veſtras ſeſquipedalibus ...ris enotate. Sed ad rem. *Petrunculi*, & *Petronii* ...em ſunt, canes veloces ſimul & ſagaces, non à ...nte aliqua, ſed à qualitate nomen ſortiti. Feſtus ...ſchedis: *Petrones, ruſtici à petrarum aſperitate, & ...itie dicuntur. Petronii* hinc Romanorum fami...: & *Petronii canes*, quia ita *ſolidos calces* habent ...uos infra in cane ſuo requirit Gratius) ut petras & ...pes etiam illæſim percurrant. Εὔποδες hi vocan...: Xenophonti cap. VII. qui & alibi canes per aſpe... & montoſa agitari præcipit, ut tales fiant. Idem ...er Xenophon ſequitur cap. XXV. Merentur plane ...c nomen minores & velociſſimi inter ſagaces An...orum canes, quos à velocitate *fleethownds*, ſive no...a dialecto *vliethonden*, vocant. Vtuntur his per

mon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

montana & nuda gignentium loca, ubi & ipſi lepores minores & diverſicolores à reliquis (quales inſulares omnes eſſe tradit Xenophon cap. XII.) velocitate quoque & degyrandi calliditate multum præpollent, & vix à Vertagis ſive leporariis capi adeo poſſunt. Sed & Petrunculi illi, qui veſtigiis eorum non minus celeriter quam ſagaciter inſtant, haud facile trihorio minus talem aliquem defatigant, ut in Lincolnienſi montium æquijugi tractu aliquoties ipſe vidi. Vt & Petronii hic velocium claſſi adſcripti; & ſagaces fuiſſe, ex ſequentibus colligere eſt: *quæ Petronius bene gloria conſtat*, inveniendi & inveſtigandi puta latentes feras. Reprehendit in Petroniis poſtea Gratius quod taciti accedere feras nolint, ſed clangore nondum conſpectas citare. Hoc quoque ſcilicet Anglicis Petrunculis convenit, qui ſimulac in veſtigia incidunt, unanimi & continuo clangore ea decurrunt. De quo mox dicam. Nunc amplius cujas ſit hic *Petronius* diſpiciamus. In Italia *fama* tantum cognitum fuiſſe Gratii ævo ipſa hic verba fidem faciunt. Gallis etiam non videtur attribui poſſe, quorum canes bellicoſorum primos poſuit modo. Eadem ratio cur Britanniæ non aſſcribendus ſit. Itaque ignorata patria illius adhuc fuit, & ex Belgio originem traxiſſe, quod in præfatione dicebam, vero non abſimile eſt. Reſtant enim ejus generis adhuc in Flandria, ubi ante aliquot ſæcula adeo hæc viguit venatio, ut ipſi Principes ſaltuum præfecti vocari non recuſaverint. Alterum argumentum, quod Belgæ lepori venando deditiſſimi ſimus, cui & hic inſervire Petronios dicit Gratius. Nam quod Belgicum canem in apros immiſerit Silius, ἀκυρόλογον eſt, ut in Præfat. notavi; quanquam ſagacem dici tolerabile aliquatenus ſit.

Ib. *Sicambros*] Hi certè populares noſtri ſunt, merito *volucres*, quia *venticanes* eos vocamus, quales Diana apud Callimachum habet Θοάσονας αὐ-

ρέω

ῥᾴων κυνοσκȣλίδας, *Veloces Spartæ catulos*, quibus & lepores ibi venatur: uti noſtrates plurimum in lepores quoque exercentur. Talem proculdubio innuere voluit Naſo Metam. 1.

Vt canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
Vidit. || *inhæſuro ſimilis jam jamque tenere*
Sperat, & extento ſtringit veſtigia roſtro.

Nam de Celtico non poſſe intelligi, ex iis quæ dixi manifeſtum eſt. Et Gallo-Belgicum noſtrum, ſi currentem & lepori inhærentem videas, non poſſis expreſſius delineare, quam in illis fecit Ovidius. Ex hac gente fuerunt Vertrachæ ſive Vertagi, ut ſtatim dicam. Innotuerant jam veloces hi aliquatenus & Ovidio. Nam Pollux Κελτικοὺς inter γενναίους recenſens non videtur hos intellexiſſe, ſed quos Celtas etiam vocavit Gratius. Et quanquam illius ævo jam cognitos ſatis fuiſſe credibile eſt, minus tamen mirandum de eorum venatione nihil ſcripſiſſe, cum antiquiores & Xenophontem maxime in iis, quæ de venatione libro v. collegit, ſequatur. Idem de Oppiano cenſendum, ne ſecius quicquam de tanta illius ſupinitate dicamus, qua venationem tractavit: ſi quidem merito ſuo inter Græcos poëtas primas ei attribuit Illuſtris Criticus. Ille, ut plurima, ita & de Gallicis canibus dicere quidquam neglexit, qui jam à Xenophonte juniore in ipſa Græcia agitati fuerant. Non enim æquum eſt ut propter Oppiani negligentiam recentior, quam ſtilus ſcriptumque ferunt, temere habeatur hic non infimæ Græciæ author. De quo in editione mea Græcorum κυνηγετικῶν, Θεοῦ διδόντος, latius diſſeram.

CCIII. *Vertraham*] Mirum nemini videbitur, quod barbaræ voces in Latium delatæ non literas aliquot ſed totas ſæpe ſyllabas diverſas acceperint. Exempla id infinita manifeſtant. E Belgio noſtro ita olim jam demigravit hæc cum cane appellatio. Hoc quidē facilius ex Xenophonte juniore quam etymologiam

logiam aſſignare eſt. Tradit ille cap. III. hoc canum genus Vertragos Gallis (Belgicis puta) dici à velocitate. Vnde Gerardus Voſſius τῷ πάνυ filius advertit mihi olim, dum fata Deusque ſinebant, à *veertigh* ſive *veerdigh*, quod promptum nobis ſignificat, *Vertagum*, ut apud Martialem ſcribitur, poſſe deduci. Melius ſane quam Cajus à *vertendo*, vel ab *agiliter vertendo* Farnabius, vel à *feram trahendo* Turnebus, aut denique, quod ineptiſſimum, à *ventis tranandis ventranam* è ſuo ſibi cod. petitam Barthius, quaſi ex Latio ſit, derivant. Sed fallitur quoque Xenophon ille, quod à celeritate eos denominet. Quod ignoſci facile poteſt cum homini Græco, & linguæ Gallicæ, ut & in aliis adverti, imperito, tum quod corruptior ad eum ea appellatio venerit, quàm primitus in Latium delata fuit. Integrior, aut ſaltem minus corrupta eſt, quæ hic apud Gratium legitur. Integrum fuiſſe auguror, *Veltracha*, quod hodie *Veltbrack* diceremus. *Velt* campum ſignificat. Idque Burgundiones in *Veltrai* jamdudum, & etiamnum in *Veltro* ſuo Itali, quæ à *Veltracha* formata, expreſſerunt. Ita illi canes hos veloces, quia per campeſtria & plana venantur, vocarunt. Nam in montanis aut ſilveſtribus locis, ubi ſtatim à conſpectu ſe ſubducere poſſunt lepores, nullus horum uſus eſt, qui ſolo viſu, non odoratu, venantur. *Racha* Saxonibus canem ſignificavit. Vnde Scoti hodie *rache* pro cane fœmina habent, quod Anglis eſt *brache*. Nos vero *brack* non quemvis canem, ſed ſagacem vocamus: forſan κατ' ἐξοχὴν ut *venatio*, & *venaticus* pro ſagaci, quod in prolegomenis obſervabam; & *venator canis* pro ſagaci apud Silium. Lex Friſica antiqua *bracconem* & *barmbracconem* pro accipitrario poſuit tit. IV. de quo alias. *Veltracha*, abiit itaque in *Vertracha*, & *Vertraha*, quod hic habemus pronuntiationis an librariorum errore non facile dignoſcere eſt Nam quod *Veltrahum* hoc loco citet Lindenbrogius,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

s, ab ipſius ingenio eſſe credo, cum *Veltraum* le-
let in Burgundionum legis additamento tit. x.
i non mirum eſt antiquam vocis formam jam ab
. retro ſæculis ſervari, cum gens ea etiamnum
ra antiquæ Gallicæ linguæ veſtigia habeat, quam
i Gallorum populi, qui à Belgio & Germaniâ re-
otiores; qui quò Italiæ propinqui magis erant, eò
ilius ſermonem patrium immutaverunt. Nam
ltrem etiam in Salica & Alemannorum legibus in-
ire eſt; unde in Gloſſis *Veltra*, & hodie *Veltro*
lis. De quibus ad Xenophontem. Videri alicui
ſit *Veltracham* hic apud Gratium quoque integrè
iptum fuiſſe, cum in Notis Tyronis ac Senecæ ex-
ſſe *Veltragam* legamus: niſi quod *Veltagra* (quaſi
lgicè *Veltjager*, ut, *Venator curſu canis*, Maroni
neid. XII.) perperam excuſum eſt. *Veltraga* au-
n & *Veltracha* eodem modo pronuntiantur. Sed
rtraha ab illis poſitum eſt, qui *Vertragum* apud
os legerunt. Martialis apophor. *canis Vertragus:*

Non ſibi, ſed domino venatur Vertragus acer,
Illæſum leporem qui tibi dente feret.

omnino legendum ex MS. cod. Leidenſi, ut po-
rior vocula *racha* vel *raga* agnoſci aliquatenus
ſit. Vulgo *Vertagus*. Sed forſan adeo non recens
c mendum eſt, ut inde jam ad Firmicum perve-
rit lib. V. cap. VIII. *Similiter & nutritores ca-
m Moloſſorum, Vertagorum, & qui ſunt ad vena-
nes accommodati. Vertagos* enim ibi expreſſe pro
locibus, ſive *Veltrachis* poſuit. Quodque *Vertra-*
aſſcribit Martialis, plane noſtris canibus lepora-
s convenit, qui cum & cuniculos, ut plurimum,
nantur, vivam prædam, aut ſaltem nullatenus læ-
m ad dominum ferunt. Vnde facile veram lectio-
m Martiali reddere eſt lib. III. Epigr. XLVII.

Leporemque illæſum Gallici canis dente.

lgo etiam in opt edit. *læſum* ἀπροσδιονύσως.
ec rectius ἐπακτῆρα reddit in apophoreto illo Il-

 luſtris

luſtris Scaliger Ioſephus, ad quod reſpexit hoc loco Martialis. Vnde videri poſſit jam crebriores paulatim in Italiam deveniſſe. Non tamen ex fœtura ibi abundaſſe, quæ extra patriam in pleriſque ferè canibus plurimum degenerat. Quare identidem ex ſua quemque gente petere, optimum cenſent optimi venatores.

Ib. *macula falſa*] Sæpe fit, ut albos vel lucidi & feris apparentis nimium coloris canes fuligine pingant illi, qui lucrum etiam ex nocturna venatione captant. Ita intelligi poſſe locum hunc innuebat mihi nuper Illuſtris Boſwelius. Nec tamen diſplicere ſibi faſſus eſt pro ea, qua mecum agit, comitate ſua, quod *pictam macula falſa*, pro diverſicolori interpretarer. Solent enim optimæ *Veltrachæ* nigris flaviſque mixtim virgis luporum luciorum terga potiſſimum referre, ita tamen ut nec virgæ, nec maculæ propriè dici poſſint. Idque apertè ſignificat Xenophon junior cap. III. οὕτω τοῖς ποικίλοις ἐπανθεῖ τὸ ποικίλον. *ita in variegatis ſublucet maculoſum quid*, vel ut ex Gratio reddam, *ita in pictis falſæ quaſi ſubnitent maculæ*. Hinc etiamnum videntur Angli canes hos *grayhounds* vocare, id eſt, ſubfuſcos vel nigro & albo mixtos, quod nos *graw* dicimus. Enimvero vernaculam ſuam male conſuluit Cl. Cajus, cum *grehundes* ſcripſit, quaſi à *gre*, quod præcipui gradus hi inter canes ſint. Nec debuit locum hunc ſuſpectum habere ὁ πάνυ Stephanus Schediaſm. lib. IV. cap. I. cum & Xenophontis illa itidem propoſuiſſet, unde plenam lucem capit Gratius.

CCIV. *Ocyor*] Oppianus de Agaſſæo: Ῥίμφ' ἕζεσιν τέξω ἐναλίγκιος. Sed ſignificantius Veltrachæ celeritatem, ut oportebat, exaggerat noſter. Quantumvis rapidiſſimum quid excogitaverimus, id ipſum, dum cogitamus, affectus mentis noſtræ ſive ἐπίνοια antevertit. Ita animalia omnia celeritate vincit hoc canum genus. Vnde manifeſtum ſatis, non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

non eſſe *Veltracham* vel *Vertagum* Martialis, canem quem *tumularium* vocamus, ut Cajo & Farnabio perperam acceptum. Hi ſaltu, illi curſu excellunt. Sed Gratium imitatur & exprimit ſimul Claudianus:

Quantum non jaculum Parthi, non impetus auſtri,
Non leve ſollicitæ mentis diſcurrit acumen.

CCVII. *preſſantes gaudia*] Videtur hic ordo verborum eſſe, *quod ſi gaudia diſſimulare, feraſque maturo luſu preſſantes taciti accedere poſſent*, &c. ut hic ſenſus ſit: quod ſi inventas ad cubile ſuum feras non latratu ſuo excitare, ſed potius taciti accedere, &, cum jam tempus eſt, preſſare excitatas etiam latratu ſuo, poſſent, illis Petroniis palmam attribuendam eſſe. *Diſſimulare gaudia* contrarium eſt ei quod infra dicit: *effecta levi teſtatur gaudia cauda. Preſſare feras*, ut ſtatim, *premit inventas Veltracha feras.* Si cui σύγχυσις hæc non arridet, ita diſponat: *maturo prenſantes gaudia luſu Diſſimulare*, (gaudia ſcilicet ἀπὸ κοινοῦ repetenda) *feras tacitique accedere poſſent.* Sed *diſſimulare feras*, ut in aliis editionibus diſtinguitur, Inductoris, non gregariorum canum eſt: & propriè tumulariis noſtris canibus conveniat, qui circumeuntes cuniculum, & ſtrictiore paulatim gyro adpropinquantes, roſtro in terram demiſſo, alteroque oculo in diverſa intento, aliud ſe agere ſimulant, donec incautum derepente inſiliunt. Non adverſabor equidem, ſi quis ſic quoque hæc intelligi velit, ſed laude prorſus fraudem hanc carere Xenophonti τῷ δευτέρῳ & Anglorum venatoribus totus aſſentior.

CCVIII. *tacitique accedere*] Olim hæc lex venationis fuit, ut cum ad cubile ſive πρὸς τὰ εὐναῖα ἴχνη ferarum inveſtigatio fieret, latratu abſtinendum eſſet; maximè cum jam propè ipſam feram eſſent. Hoc enim eſt quod *tacitos accedere* velit Gratius, quodque in Acarnane laudatum, etiam in Ætolo cane ſupra requirebat, quodque infra præcipit, *ne*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

voce laceſſeret hoſtem. Sed præceptum illud ad ſingulum canem inductorem proprie pertinet, ut ibi oſtendam. Hic vero cum totum agmen incedit, quid obſervari olim conſueverit, diſpiciendum. Cum prope cubile eſſent, ſubſiſtendum canibus aliquantum erat, ne diſcurſu eorum excitatus lepus abſenti venatori conſpectum venationis auferret. Qui ut tempori accedat, motu caudæ vel alio quovis ſigno id percipit. Si vero proſiliat citius lepus, latratu hoc ſignificandum eſt. Hinc tralaticiè apud Nonnum Dionyſ. XVI. cani ſuo Nicæam inventuro hoc præcipit Bacchus:

Παρθένον αἴκεν ἴδης, ταχὺς ἔρχεο μάρτυρι σιγῇ,
Ἢ νοεραῖς ὑλακῇσιν ἀπαγγέλλων Διονύσῳ.

Nimirum ut ſi inventa contineat ſe, tacitus id ſignificet: ſin fugiat, latratu annunciet. Ita prorſus in venatione, ut inventam feram, modo prope ſit venator, tacitis ſignis primum arguant; cum vero à cubili ſe proripuit, latrantes eam inſequi etiam antiqui omnes præcipiunt. Et quamvis è conſpectu abierit tamdiu quam πρὸς τὰ δρομαῖα ἴχνη inveſtigatio vel redinveſtigatio peragitur, latratu & clangore inſiſtere, legitimum. In bellicoſa autem ſimulac conſpecta fera eſt, latratu & clamore prodenda eſt venatori, & ipſi quoque bellicoſi validè adlatrare conſuêrunt, ut accuratè in Hippolyto ſuo expreſſit Seneca:

— at vos laxas
Tacitis canibus mittite habenas:
Teneant acres lora Moloſſos,
Et pugnaces tendant Creſſæ
Fortia trito vincula collo.
At Spartanos (genus eſt audax,
Avidumque feræ) nodo cautus
Propiore liga. Veniet tempus
Cum latratu cava ſaxa ſonent:
Nunc demiſsi nare ſagaci

Captent

Captent auras, luſtraque preſſo
Quærant roſtro.

Quæ tota aſſcripſi, cùm propter elegantiam & quia huc multum faciunt, tùm ut videremus quam bene venationem intellexerit Lucanus, qui ita hæc conſtrinxit lib. IV.

Venator, tenet ora levis clamoſa Moloſſi,
Spartanos Cretaſque ligat; nec creditur ulli
Silva cani, niſi qui preſſo veſtigia roſtro
Colligit, & præda neſcit latrare reperta,
Contentus tremulo monſtraſſe cubilia loro.

Iubet Hippolytus famulos ſuos aprum illum, quem ſtatim ante deſignavit, venari, eoque ſe accingere. Tam bellicoſæ venationi commendat merito Moloſſos, Cretas, Spartanos. Sed quia illi cominus pugnaturi ſunt, præmittit tacitos canes qui cubile feræ inveſtigent, ne latratu ullo præmaturè nimium excitetur. Tum autem latratu omnia miſcenda eſſe edicit, cum deprehenſam feram bellatores illi aggredientur. Moloſſi itaque ligantur, quia ad graviora arma, non ſagacitati, inſerviunt. Quod duplici errore confudit Lucanus, cum & *levem* & *clamoſum* dixerit, ut alibi oſtendi. Porro quando illud *tempus veniet, cum latratu cava ſaxa ſonent*, ſi *præda neſcit latrare reperta?* Quanquam enim ſagaces ſint, in bellicoſa venatione ad conſpectam feram latratu indulgere permiſſum illis eſt, ut ſupra dixi. Halieutico:

Et produnt clamore feram, dominumque vocando
Increpitant.

Loquitur ibi de ſagacibus venationi bellicoſæ inſervientibus, ut ſequentia manifeſtant: *quem ſi collatis effugit armis, Inſequitur*, &c. Sed Lucanus illa ad ἰχνευτικὴν traxit, quibus Seneca πολεμικὴν inſtruit. Quo reſpectu hoc quidem ferri poteſt, quod latratu abſtineri velit. Suffragatur ei hic Gratius, & uterque Plinius, in iis quæ alibi jam adduxi. Aliter vero Xenophontis junioris & Longi ævo. Nam & ſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

gaces in ipſa inveſtigatione latrabant non minus quam in perſecutione ſive etiam ad cubile ducentia, quæ *σύνταγα ἴχνη* vocantur ibi, ſive currentis leporis veſtigia i. *τὰ δρομαῖα* ſublegerent. Vnde in veteri Epigrammate eſt:

Et canis in ſomno leporis veſtigia latrat.

Eo jam abinde modo Britannici canes leporem plurimo latratu venantur, & quanto vocaliores, eo laudatiores habentur. Nec verentur ſcilicet optimi venatores, ut tardius accedente identidem latrantium agmine proripiat ſe vitæque horam unam & alteram extendat lepus, cujus non de pelle aut pulpa, ſed contentione tantum luditur. Ne ideo Vertragis ſuis ſagaces poſthabeat ille Xenophon. Nam hodie in Anglia ſagaces nobiliſſimi quique exercent; Vertrago autem leporem conficere, indignum bene nato parum abeſt quin habeatur.

CCIX. *Metagontes*] Magnus Geſnerus à *Metagonio* Libyæ urbe hos denominatos eſſe ariolatur, ut ſint Libyci canes, quos laudat Nemeſianus. Quomodo tamen *Metagontes* inde formari poſſint non video. Stephanus, à quo illud petiit ὁ δεῖνα, poſuit τὸ ἐθνικὸν, Μεταγωνίτης. Vnde fiunt *Metagonitæ*, non *Metagontes*. Sed vox hæc pura puta Græca eſt, ut ſupra *ancones*, & ſexcenta id genus alia formarunt Latini. Intelligit enim canes ſemiferos, qui ex fera & cane geniti paulatim in diverſum quoddam genus coaleſcunt. Apertè hoc infra oſtendit, cum Hagnonem dicit ex Thoë *ſemiferam prolem* finxiſſe, cui & hic ſtatim *Metagontem* aſſignat. Et poſtquam talem etiam fœturam miſceri hortatus eſt, ſubdit: *prodantque tibi Metagonta parentes.* Itaque *μετάγοντες* dicti, quia multo tempore & fœtu *μετάγεται καὶ συνκέκραται ἡ φύσις αὐτῶν*, ut fere de canibus ex vulpe ſemiferis loquitur Xenophon cap. 11. Sed & aliæ ſunt tralaticii hujus generis ſpecies. Quarum primam ex tigride & cane mixtam ſupra habuimus. Altera ex

thoë & cane, vel ex vulpe, aut etiam cum lupo ſcetur, ut infra dicam. Præterea λεοντομιγεῖς ad- Pollux. Sed quod ex urſo & cane novum genus, od Vrcanum vocat, formet Cajus, exemplo & fi- rorſus caret.

CCX. *Ad veſtram*] *virtutem*, ex proximo repe- ndam. Dicit enim Spartanos & Cretenſes canes d Metagontium virtutem proxime accedere. *Spar- & Creta non patria vulgo*, & vilibus canibus, *ad veſtram virtutem promittit*, jactat, & comparat alu- nnos ſuos *non vile genus*. Poterat probari Barthii onjectura, *Ad veſtrum non vile genus*, niſi peſſime am interpretatus fuiſſet, quaſi verò dicat Gratius, d Metagontes nec Spartanos nec Cretenſes ſe pares romittere.

CCXI. *Sparta*] malim ego: *nunc patria vulgo Sparta*. non vulgarium, ſed omnium fere canum vulgò patria habita Sparta, & crebra eorum men- io vulgò occurrit. Xenophon hos ſolos ſagaces novit. Primos eos poſuerunt Pollux & Nemeſia- nus. Sed & propter robur paſtoribus deliguntur apud Varronem & Virgilium: ut merito eos *genus audax avidumque feræ* vocaverit Seneca. Et Silius ad apros quoque armavit. Lib. I. *Spartanis latratibus actus aper*. Præterea, quia cuivis venationi commendabiles erant, *Veloces Spartæ catulos* vocavit Maro Georg. III. Idem quoque *Amyclæum canem*, pro quovis bono cane in genere poſuit, ut obſervat Iulius Philargyrus ad eundem lib. Duas eorum ſpecies agnoſcit Xenophon cap. III. Caſtorias & ἀλωπεκίδας. Illæ à Caſtore; hæ quia ex vulpe & cane primum progenitæ. Sed Ariſtoteles lib. VIII. cap. XXVIII. in genere Laconicos canes ἐξ ἀλώπεκος καὶ κυνὸς mixtos eſſe dicit. Vnde Pollux quoque omnes ἀλωπεκίδας eſſe tradit lib. V. cap. V. Quod inde eſſe exiſtimo, quia Caſtoriæ cum vulpinis plurimum coëuntes paulatim in unum genus coa-

luerint. Pollux ibidem: ταύτας δ' ὁ αὐτὸς οὗτος ποιητὴς καὶ ἀλωπεκίδας λέγει, καὶ μιξαμφύους τὸ γένος ἀλωπεκικαστόρας. Ita corruptiſſimus locu dudum à me reſtitutus, cujus rationem alibi expoſui. Hæc autem ideo adduxi, ut videri melius poſſit, an non Gratii mens fuerit, Spartanos & Creenſes canes ad Metagontium genus formandum commendare. *Ad veſtrum genus* miſcendum Spata & Creta promittunt alumnos ſuos, *non vile genus*. Siquidem & vulpini illi Metagontes ex Spartanis canibus primitus mixti fuerint.

Ib. *Creta*] robore, odore, & curſu, æque ac Laconici, excelluerunt pariter Cretenſes canes. *Pugnaces Creſſæ*, Senecæ. Vnde & Xenophon ad aprariam venationem eas adſcivit. Sagacitatem in illis præcipuam agnoſcit alter Xenophon cap. III. & adeo celebre ac primum inter ſagaces hoc genus eſſe exiſtimavit, ut nullo alio uſum Xenophontem majorem videatur crediſiſſe. Verum ille, ut dixi, Laconicos ſolos in communem venationem aſcripſit: & in aprariam demum Cretenſes canes. Celeritatem in his arguit, quod eorum aliqui, ἵπποισιν ὁμήθεες ἀγρευτῆρσι, quos probat Oppianus, πάριπποι indigetarentur ideo, teſte Polluce, vel ut apud Xenophontem juniorem legitur, ἰταμοὶ, ἀπὸ τοῦ ὀξέως. Ælianus lib. III. de animal cap. II. κύων Κρῆσσα κούφη καὶ ἀλτικὴ, καὶ ὀρειβασίαις σύντροφος. καὶ μῦθοι καὶ αὐτοὶ Κρῆτες τοιούτους αὐτοὺς παραδείκνυσι, καὶ ᾄδει ἡ φήμη. Fuerunt enim ipſi primi venatores, ut ſuperius dicebam. Quare mirum non ſit ſi & canibus eorum *ducti hac ab origine mores*. Ita modò pari dolo Acarnanes & canes eorum comparavit noſter, & Moloſſis à gente ſua innatam generoſitatem deducit ibidem Ælianus. *Totas* itaque *per artes* apti fuerunt canes Cretenſes, & antiquiſſimi procul dubio. A quibus originem duxerunt Carici, eo forte tempore, cum adhuc in Creta ſub Minoë

age-

rerent ipſi Cares. Sunt enim ejuſdem generis Cre-
:i & Carici, agminatim & cum latratu venari ſoli-
i ſi Xenophonti credimus τῶν δευτέρων. Imo &
im Varius hoc dixerat, ſi per librarios licuiſſet.
erſus ejus luculenti de Cretica cane ſuperſunt apud
Macrobium lib. VI. cap. II. ita legendi:

Ceu canis umbroſam luſtrans Gortynia vallem,
Si veteris potuit cervæ comprendere luſtra,
Sævit in abſentem, & circum veſtigia latrans
Aëra per nitidum tenues ſectatur odores:
Non amnes illam medii, non ardua tardant,
Perdita nec ſeræ meminit decedere nocti.

nepte vulgo: *circum veſtigia luſtrans Æthera.*

CCXIII. *lorum*] Dicit primum Hagnona cane in-
uctore ad venationem uſum fuiſſe, qui loro per
ollare aptato ſequentem venatorem per veſtigia ad
rarum cubilia ducit. Plinius de canibus: *Scruta-
ur veſtigia atque perſequitur, comitantem ad feram
nquiſitorem loro trahens.* Sic intelligendus Ennii lo-
us apud Feſtum, in quo *vinclo aptam venaticam* di-
cit, ſed non *aëno*, ut reſtituere eo loco voluit Illuſtris
Scaliger. Quo enim æneum vinculum venaticæ, ni-
i ut ſtrepitu ſuo feras excitet, antequam ad cubile
ccedat? Veteres libb. habuerunt *venenox* & *venox*,
unde *velox* formari poterat. Ego ſcriptum fuiſſe con-
icio: *vinclo venatica pernox Apta ſilet.* Quæ infra
atius explicabo. Seneca Thyëſte Actu III.

Sic cum feras veſtigat, & longo ſagax
Loro tenetur Vmber.

Reliqua cum Ennianis infra abſolvam. Sed primum
de ipſo loro videamus. Xenophon in mundo canum
poſt collaria ita accommodat: οἱ δὲ ἱμάντες ἔχον-
τες ἀγκύλας τῇ χειρὶ, ἄλλο δὲ μηδέν· οὐ γὰρ κα-
λῶς τηροῦσι τὰς κύνας οἱ ἐξ αὐτῶν εἰργασμένοι
τὰ δέρραια. Hæc paulo diverſè exprimit Pollux
cap. IX. τὸ δὲ περιδέρραιον ἐξῆπται στενοῦ ἱμάν-
τος, ὃς καὶ τὸν κυνάγχον ἐξηγκύλωται, καὶ ἀπὸ

τούτου ἄγεται ἡ κύων. Quæ ita vertit interpres: *Sed collarium à tenui loro dependet, quod ad canis ducem tenditur, & ab hoc canis ducitur.* Fortaſſe propius mentem Pollucis, quam verba, quæ alium ſenſum formant. Κύναγχον ille pro κυνηγοῦ ſumpſit, ſine exemplo. Geſnerus ὁ πάνυ dubitat an non pro collari variandi gratia, quam affectat, poſuerit Pollux. Sed nec eo ſenſu vox illa uſpiam occurrit. Heſychius κυνάγχην, τὸν διὰ χειρῶν δεσμὸν quibuſdam dici docet. Vnde & hic κυνάγχος pro ἀγκύλη Xenophontis poſitus videatur, atque ita vertendum: *Collarium vero tenui loro alligatur, quod per anſam inflectitur,* &c. Aut ſcribendum omnino: ὃς κατὰ τὸν κυναγωγὸν ἐνηγκύλωται, id eſt, *quod per anſam à venatore tenetur:* ut paulo ante ex Xenophonte præcipit canes ſemeſtres venatum educi vinctos ἱμάντι μακρῷ ἐνηγκυλωμένῳ, ut egregie reſtituit Geſnerus. Atque ei potiſſimum uſui lora hæc ductitia videtur adhibuiſſe Xenophon, cum in leporis venatione plurimus ſit, ad quam ita inſtitui quidem catuli, non autem inductores ſinguli, ut ad majores feras, exigi ſolent. Vtrovis modo lorum in ſummo anſam habere, & collari annecti ſufficit. Sin ita teneri debuit, ut cum opus eſſet dimitti ſubito in feram & exſolvi canis poſſit, legendum eſt: ὃς κατὰ τὸν κυναγωγὸν ἐξηγκύλωται. *quod verſus ductorem extenditur.* Nam eo uſu ſolet lorum per annulum collaris medio tenus tranſmiſſum utroque fine dupliciter teneri, ita ut uno eorum manu dimiſſo exſolvatur canis, & lorum ex annulo elapſum apud venatorem maneat. Quod ideo à *ſlippe* vocant Angli, ab elabendo. Et plurimum hujus uſum olim quoque fuiſſe dubitari non poteſt, ſive cum bellicoſi canes, donec exurgeret fera, in promptu ita haberentur, ut in apraria venatione Hippolytus eos diſpoſuit apud Senecam:

Teneant acres lora Moloſſos,
Et pugnaces tendant Creſſæ

For-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Fortia trito vincula collo.

Vt inductoris impetum ita quoq; coërcet Oppianus:

αὐτὰρ ἐπακτὴρ
Καὶ μάλα νιν θύνοντα βιησάμενος τελαμῶσι.

Sive cum *titulos*, id eſt, ſtationes ſuas partiti veloces, quas Xenophon junior inſtituit cap. XX. ſimulac exſurgat lepus ex proximo tantum immittendi, ne ſimul incurſent, loro vincti educerentur. Quod & in aliis venationibus hodie obſervari paſſim conſuevit.

Ib. *celſa cervice*] imo *preſſa*, ut Seneca ibidem: *luſtraque preſſo quærant roſtro.* Sed nihil mutandum. *Celſam cervicem* in ipſo cane, non in actu, laudat; ut infra: *Sint celſi vultus.*

CCXIV. *Bœotius Hagnon*] videtur hic fuiſſe pater Tiphyos, quem Hagnium vocat Apollodorus. Vnde *Hagniaden* Tiphyn indigetavit Val. Flaccus. Bœotium illum fuiſſe ex Hygino ſcias fab. XIV. *Tiphys Phorbantis & Hymanes filius, Bæotius: is fuit gubernator navis Argi.* Cur tamen Phorbanta, pro Hagnone, illi patrem faciat, nondum didici. Patria illi Theſpiorum locus Aphormion in Bœotia, teſte Stephano. Hinc ipſe Tiphys *Theſpiades* dicitur Valerio, & Hagnonem forte ita appellavit Gratius: *Hagnon Theſpiades.* Nam quod *Aſtilides* ex ſuo ſibi cod. legat Barthius, quia *Aſtilus* ruſtici nomen eſt apud Calpurnium, riſu magis quam fide dignum eſt. Plura de hoc Hagnone, aut venatione & cane ejus fruſtrà quæras. Quod Hagnonem canis nomen ex Gratio male citaverit Vir doctus ad Callimachum, fortaſſe ab eo eſt, quod inter Vulcani canes Hagnon aliquis nominetur apud Mythologum.

CCXIIX. *Vidit, qua propior*] *Vidit artes, qua propior patuit via*, pro, vidit qua artibus propior patuit via. Helleniſmus eſt, ut apud Mellitiſſimum Anacreonta:

Ἐγὼ δὲ τὰς κόμας μὲν,
Εἴτ' εἰσὶν, εἴτ' ἀπῆλθον,
Οὐκ οἶδα. id eſt κατὰ λέξιν

Ego

Ego ſed meos capillos,
An ſint mihi, vel abſint, Ignoro.

Qualis illi propria eſt ſermonis inaffectati ἀφέλεια. Plauto nihil familiarius. Sed & poſterioris ævi Iuvencus Lib. IV. *cunctos ſi credere fas eſt,*

Quod tua labentes poſſint præcepta negare.

Quæ vulgo peſſimè diſtinguuntur. Dionyſius Cato in moralibus diſtichis: *vitulum ſine creſcat aratro.* Sed hæc illis digna, qui Catonem prælegunt.

CCXIX. *vaſa tenentia*] Pollucis caput III. eſt: περὶ συνεργῶν κυνηγέτου καὶ σκευῶν, quæ verbotenus & *turbam comitem* & *vaſa* Gratii referunt. Sed *vaſa tenentia longe*, ſunt ex Aurelio, *longoque meantia retia tractu*: non quæ feras ex longinquo tenent, ut nugatur Interpres. *Tenere* abſolute, eſt perſtare. Rufus Feſtus Avienus Ora maritima:

Hinc ſunt columnæ pertinaces Herculis:
Abila atque Calpe (hæc læva dicti ceſpitis,
Libyæ propinqua eſt Abila) duro perſtrepunt
Septentrione, ſed loco certæ tenent.

Ita legenda hæc vulgo corruptiſſima. *Pertinaces* dixerat, quia *loco certæ tenent*, & perſtant. Niſi quis malit *pertinacis Herculis*, ut poſtea, *efficacis*. Noſter infra: *Mille tenent peſtes.*

CCXX. *Vnus*] Expeditiſſimus & frequens olim hic cum ſingulo cane inveſtigandi modus, quoniam facilius quoque *unus* & haberi & duci potuerit, ne tantopere Hagnonem ideo extollat Gratius. Excerpta Gloſſarum cap. de Beſtiis: *Canis* κύων, *Inductor* ἐμβιβαστής, *Index* μηνυτής. Non dubium enim eſt, quin talem ſignificaverit Gloſſographus, qui per veſtigia inducit inquiſitorem. *Ductor* vocatur in Lege antiqua Alamannorum Tit. LXXXII, *de canibus Seuſiis.* §. 2. *Qui illum ductorem, qui hominem ſequentem ducit, quem Laitihunt dicunt, furaverit,* XII. *ſol. componat.* Vnde facile defendi poteſt contra Dalechampii manum, quod de Gallo-

luna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

um canibus dixerit Plinius : *quorum greges ſuum* *uiſque ductorem è canibus & ducem habent*. Quan-quam non ex lyciſcarum genere, aut Gallicus ſemper fuerit inductor. Fuit tamen ex ſeuſiorum fere gene-re, ut colligere eſt ex Lege Bojar. Tit. xix. §. 1. *Si quis canem ſeucem, quem Leithunt vocant, furaverit,* &c. & §. 3. *Si autem ſeucem, qui in ligamine veſti-gium tenet, quem Spurihunt dicunt, furaverit*, &c. *Seucis*, & *ſeuſius*, detorta ſunt ex *ſeguſius*. Ita vide-tur canem inductorem, quia *hominem ſequentem du-cit*, vocaſſe recentior Latinitas, aut Galli fortaſſe ex ſemi-Latino vocabulo deduxiſſe, quaſi *ſecutios*. Quanquam non canes, ſed venator ſequitur. Sicut & ἐπακτῆρες ipſi venatores dicuntur, cum potius ita inductores canes dicendi ſint. Nam quod *Seguſios* à Gallica gente denominari conjecerit magis quam aſſeruerit Xenophon junior cap. III. mihi nondum perſuaſum habeo. Eſt enim oppidum tantum *Segu-ſium*, ſive *Seguſio*, ut apud Ammianum ſcribitur. Quod paulatim in *Seuſia* & *Suſa*, ut hodie vocatur, detortum poſſit videri, & inde *Seuſios* dictos. Niſi ipſa verba legis aliud innuerent. Tum ſi à Seguſiana gente nomen habuiſſent, ita etiam communi idio-mate indigetaſſent eos Galli, & Germani. Sed ex legibus eorum conſtat à M. retro annis *laitihunt* ſive *leithihunt* vernaculâ ſua dixiſſe, quod hodie nos *leyhont*, id eſt, *ductorem* canem nuncupemus. Verum de his ſuo loco, ubi ſimul & alterum errorem Xeno-phontis illius oſtendam, quod Seguſios omnes ſaga-ces fuiſſe exiſtimaverit. Nunc autem videamus cur in Bojar. lege *ſpurihunt* dicatur, *qui in ligamine veſti-gium tenet*. Hodierno idiomate ita vocatur canis ac-cipitrarius, qui ibidem §. 6. *hapichunt* vocatur. Sed *ſpeurhont* videtur genus omnium inveſtigatorum di-cendum eſſe, & κατ' ἐξοχὴν pro eo, qui feras inve-ſtigat. *Spoor* nos veſtigium, & *ſpeuren*, inveſtigare di-cimus. Galli vero *limier*, quaſi à *limbo*, ſive ligami-

ne,

ne, quo tenetur, vocant. Vnde & Angli detorquent ſuum *lyemmer*. Non autem ab Anglica voce, ut Cajus ariolatur. Qui hoc quoque fallitur, quod hunc ab *inquiſitore* diverſum facit. Cum ille, quem ſic vocat, *inventor* dicendus proprie ſit. Hic autem, quem *ſpeurhont* vocari dixi, verbotenus *inquiſitorem* ſignificet. Sed Plinius ipſum venatorem, qui ab eo ducitur, *inquiſitorem* vocavit; Græci ἐπακτῆρα. Homerus Odyſſ. T.

Οἱ δ' ἐς βῆσσαν ἵκανον ἐπακτῆρες· πρὸ δ' ἄρ' αὐτῶν
Ἴχνη ἐρευνῶντες κύνες ἤισαν.

Heſychius: Ἐπακτῆρες, κυνηγοὶ οἱ τοὺς κύνας ἐπάγοντες, καὶ δίκτυα, καὶ δόλους. Sed quomodo poſſunt dici ἐπάγειν τοὺς κύνας, qui ipſi à canibus ducuntur? aut quid ad inquiſitorem pertinent retia, aliaque, quibus ſeorſim præerat δικτυαγωγός? Melius ſane Scholiaſtes Sophoclis ad initium Ajacis Maſtig. προέλκουσι γὰρ τοὺς κυνηγέτας αἱ κύνες ἐπὶ τὰ ἐπαγόμενα. παρ' ὃ καὶ ἐπακτῆρας θέλουσιν ἔνιοι αὐτοὺς καλεῖσθαι, ὡς ἐπαγομένους ὑπὸ τῶν κυνῶν. Sed doctiſſimus Grammaticorum Heſychius ἀπὸ τοῦ ἐπάγειν, non ἀπὸ τοῦ ἐπάγεσθαι voluit derivari ἐπακτῆρα. Itaque ſic canis ipſe potius dicendus erat. Quod τῷ πάνυ Scaligero quoque in mentem venit, cum ἐπακτῆρα, pro cane vertit in Martialis illo: *domino venatur vertagus acer*, θηρᾷ τῷ κτήτορι δ' ὀξὺς ἐπακτήρ. quanquam male *vertagum* pro cane inductore accepit, ut ſuperius notabam. Verum ἐπακτὴρ ſemper pro inquiſitore, vel συνεκδοχικῶς pro venatore ponitur. Vt viceverſa *ſeguſius* canis, qui ſequentem ducit.

CCXXI. *ferarum Paſcua*] Seneca eleganter:

Quæ comitatæ gregibus parvis
Nocturna petunt pabula fœtæ.

perperam in opt. edit. legitur, *feræ*. A loco illo, ubi noctu paſcitur fera, commode ſemper incipit inveſtiga-

igatio, quæ ad cubile inveniendum fit. Græci hanc
ςὸς τὰ δύναια ἴχνη vocant, quia illa deſinit ſimul-
: ad cubile perventum eſt. Talem hic nobis inſti-
iit Gratius uſque ad v. CCXLVI.

CCXXII. *per fontes*] Xenophon c. XI. τὰ ῥεῖθρα
iam canibus luſtrari vult, quia, ut ſubjungit, ἔστιν ὅτε
ἐμβαίνουσι τὰ ῥεύματα, καὶ ὑποκάμπτουσι, καὶ
καταδύονται εἰς φάραγγας. Quod de leporibus
ictum ad omnes feras extendi poteſt. Nam φά-
ραγγες ſunt, *quas trivere, latebræ*. Et flumina non
nodo lepores, ſed cervi ſæpiſſime tranant. Quare
: fontes hic luſtrat Metagon, & hoc in Gortynia ca-
e laudavit Varius apud Macrobium:

Non amnes illam medii, non ardua tardant.

nde autoritatem capere poſſit antiqua ſcriptura li-
torum apud Plinium: *Scrutatur veſtigia atque per-
quitur, comitantem ad feram inquiſitorem loro tra-
ens, quamvis aquam tranſiliens ſe occultaſſet.* Vbi
ulgo legitur: *qua viſa quàm ſilens & occulta, quàm
gnificans demonſtratio eſt,* &c. Quod contra ve-
ationis legem eſt. Nam excitata & viſa fera clarâ
oce excipienda eſt, ut ſupra jam cœpi dicere, & por-
o oſtendam.

CCXXIII. *Primæ lucis opus*] hoc inter omnes ve-
andi peritos convenit, ſummo mane venationem
nchoandam eſſe, præſertim ſi πρὸς τὰ δύναια
χνη ea inſtituatur, ut hic fieri dixi. Homerus O-
yſſ. XIX.

Ἦμος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος ἠώς,
Βάν ῥ' ἴμεν ἐς θήρην, &c.

t ſignificantius Apollonius Rhodius lib. IV.

Ἦμος δ' ἀνέρες ὕπνον ἀπ' ὀφθαλμῶν ἐβάλοντο
Ἀγρόται, οἵτε κυσὶ πεποιθότες οὔποτε νύκτα
Ἀγχαυρον κνώσσουσιν, ἀλευάμενοι φάος ἠοῦς. quæ ſic verti:

Tempore quo medios oculis depellere ſomnos

Ducto-

Ductores ſuevere canum, nec ſtertere longum
Gaudent, ſed primæ radios prævertere lucis.

Quid Latini quoque in eo admonuerint ad finem Aureliani Cynegetici dicam. Hic vero Maronem in examen ducam, quod, cum videatur Homerum ſequi, *jubare exorto* cunctantem adhuc Didonem *tandem* venatum eduxerit lib. IV. Nam quod *jubar exortum* de Heſpero interpretetur Servius, ad mentem Virgilii non facit, cum jam *ſurgens aurora* præceſſerit, & omnino referri hoc debeat ad illa præmiſſa:

In nemus ire parant, ubi primos craſtinus ortus
Extulerit Titan, radiisque retexerit orbem.

Poſt ſolis ortum igitur venatum exierunt, non Dido tantum, ne quid fœmina in comptu ſuo moram excuſet, ſed Æneas, Aſcanius, & Trojana juventus. Quid, an decori obſervantiſſimus vates neſcivit primæ lucis hoc opus eſſe? Potuit ab Homero ſcire, qui poſtquam Vlyſſem cum ſociis eo tempore, quod in adducto loco videre eſt, exeuntem in ſaltus perduxiſſet, ita demum orientem ſolem canit:

Ηέλιος μὲν ἔπειτα νέον προσέβαλλεν ἀρούρας.
Vix primis tandem radiis ſol perculit agros.

Fortaſſe culpabilis Maro iis ſit, qui temerè cenſuræ ſuæ tantum vatem ſubjicere ſolent. Ego ſtrenue cauſam illius ſuſcipiendam potius exiſtimo. Hiemem fuiſſe cum venatio illa inſtitueretur, colligere eſt ex iis quæ morandi Carthagine cauſam dederant Æneę:

Dum pelago deſævit hiems & aquoſus Orion.

& cum Dido illi ingerit: *hiberno moliris ſidere claſſem.* Hieme autem ante ſolis ortum veſtigia nimio gelu aut frigore mortua ſunt, & à ſole iterum recaleſcere debent, antequam odorem reddant. Ideo orto aliquantum ſole mature ſatis exitur. Imo vel ipſo meridie. Oppianus lib. I.

Χείματος δ' ἐν μεσσάτῳ μέσου ἤματος ἀ-
γρώσσοιο.

Sed hoc tardè nimis, quia ſolis calore veſtigia deferr-
vent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

vent, ut videbimus proximo verſu. Sufficit igitur ut gelu aliquantum ſolvatur. Super quo egregie ratiocinatur Xenophon ὁ πάνυ cap. VIII. Ideoque venatum prodituro edicit cap. XVII. ut æſtate quidem ante lucem exeat, hieme vero cum ſole oriente: reliquo anni tempore μεταξὺ τούτου. Nam olim toto anno venabantur, contra quam boni ſolent venatores: ut ad Nemeſianum dicam. Imo & totos dies, & in multam ſæpe noctem nimia aviditate perſeverabant. Oppianus paulo ante:

ποτὲ δ' ἑσπερίου, ποτὲ δ' αὖτε καὶ ὄρφνῃ
Θῆρας ὑπ' ἀκτίνεσσι σεληναίης ἐδάμασσαν.
nunc veſpere, nunc quoque noctu
Noctivagæ domuere feras ad lumina Phœbes.

Hoc merito Flaccus, cum alias venationem ſumma laude affecerit, reprehendit lib. I. Ode I.

manet ſub Iove frigido
Venator teneræ conjugis immemor,
Seu viſa eſt catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marſus aper plagas.

Vetus Scholiaſtes: *Dicit alios ſtudio venandi plerumque in ſilvis pernoctare.* Vnde facile intelligi poteſt, cur *venatica pernox*, canis ſagax dicatur Ennio ex mea emendatione: aut cur in Gortynia cane laudet Varius quod, *nec ſeræ meminit decedere nocti.*

CCXXIV. *Intemerata*] Sequitur apud Apollonium continuo:

Μὴ πρὶν ἀμαλδεύῃ θηρῶν στίβον ἠδὲ καὶ ὀδμὴν
Θηρείην, λευκῇσιν ἐνισκίμψασα βολῇσι.
Intemerata legant ut ſigna vapore ferino,
Quæ nondum calido perfudit lumine Titan.

Ita hæc interpretari liceat, ut commode cohæreant cum præcedentibus, & ſenſum potius quam verba aſſequamur. Hinc tralaticiè Sophocles in limine Ajacis Maſtig. κυνηγετοῦντα καὶ μετρούμενον ἴχνη τὰ κείνου νεοχάρακτα. Vbi doctiſſimus Scholiaſtes adnotat:

notat: *ὁπόταν γὰρ νεωστὶ αἱ ἀποχωρήσεις τῶν ζώων γίνωνται, μᾶλλον ἐπακολουθοῦσιν οἱ κύνες, πρὶν ὑπὸ ἀνέμου ἀφανισθῆ ἡ ὀδμή.* Ita leg. non *οἱ κυνηγέται.* niſi poëticè dictum putemus, ut *θηρητῆρες κύνες* Callimacho, *ἀγρευτῆρες* Nonno, & *Venator canis* apud Maronem & Silium. Seneca Hippolyto:

Dum ſigna pedum roſcida tellus Impreſſa tenet.

Quæ ſuaviſſimè imitatur Aurelius noſter:

Venemur dum mane novum, dum roſcida tellus
Nocturnis calcata feris veſtigia ſervant.

CCXXV. *Turba loci*] ſi qua fuerit eo loco turbatio, vel multitudo veſtigiorum in diverſa tendentium, majore gyro acceſſus abituſque feræ interſecat, ut cognoſcat qua abierit. Sed de veſtigiis ad cubile ducentibus hæc intelligenda ſunt, quæ prout hac illac paverint feræ plurimum in paſcuis earum conturbata eſſe ſolent. Aliter paulo cum *πρὸς τὰ δρομαῖα ἴχνη* turbatio incidit, quia hac parte accedere, alia abire ſolent agitatæ feræ. At cum à paſcuo ſuo ad cubile redeunt, eadem qua acceſſerant redire plerunque ſolent, niſi paſcentes forte in diverſa aufugentur. Eodem tamen modo intricata veſtigia circuire debet canis, ut egreſſum eorum reperiat. Turba hæc veſtigiorum Xenophonti cap. XVII. ubi ad cubile inveſtigatio inſtruitur, *διπλᾶ καὶ τριπλᾶ ἴχνη* dicuntur, ut etiamnum ſuo idiomate eam appellant Angli. *Secare ſpatia* dicuntur Xenophonti *περιφερόμεναι διὰ τὰ αὐτὰ, διὰ τῶν αὐτῶν, ἐπηλλαγμένα, περιφερῆ.* Quæ perperam interpretatus eſt Vir doctiſſimus. *Περιφερῆ ἴχνη*, ſunt veſtigia congirata. Nam hoc ſæpe paſtum prodeuntes feræ faciunt. *Secare* autem proprie dixit noſter, cum tota paſcua circumeuntes canes ex parallelo in accedentis vel abſcedentis, quæ eadem ad cubile ducunt, veſtigia incidunt. Imitatur enim Xenophontem cap. XVIII. ut ego illa diſtinxi, ne videatur eadem

n fruſtra repetiiſſe, quæ cap. præcedenti haben-
. Nam illa ad primam inveſtigationem cubilis
tinent. Hoc vero cap. XVIII. currentis veſtigia
omodo recuperanda ſint, docet. Quæ haud ob-
re ſequitur Gratius, ubi infra pro lege obſervanda
nit, quæcunque hic in Metagonte laudat.

CCXXV. *egreſſu*] feræ videlicet è latibulis, inquit
rthius. Quæ arguunt quam parum in hiſce intel-
erit, quæ aliis interpretari voluit. *Egreſſum* ve-
giorum puta à loco illo, in quo turbata erant, ad
bile procedentium. Qui ſimul ac repertus eſt ὁ
ων περιχαρὴς τῇ δι᾽ερμίᾳ ὤν, ἀγκάλλεται τ̃ δε-
σπότην, καὶ φιλεῖ τὼ πόδε, ut tradit Ælianus, ſed
a authoritate incertum. Nec enim hoc fieri un-
am obſervavi, ſed contra ut egreſſu reperto nihil
orati canes ſummo cum ardore ſpatiis incumbe-
nt, ut hic Gratius, & Xenophon quoque cap. XVII.
tulerunt.

CCXXVI. *Incubuit ſpatiis*] *Spatia* vocat trami-
m ſive egreſſum veſtigiorum, qui περὶ τὰ δίναια
plex eſſe ſolet. Alter quo ad paſcuum accedit fera,
ter quo è paſcuo ad cubile ſuum redit. Non aliter
am in circo duo utrinque ſpatia ſunt; primum,
uod à carceribus ad primam metam, ſive deflexio-
m, decurritur; alterum, quo iterum ad carceres
ditur. Vnde *ſpatia* dicuntur quoque ipſæ decurſio-
es, quæ per illa ſpatia fiebant. Egregia itaque tra-
tione duplicem veſtigiorum tramitem *ſpatia* vocat
oſter. *Spatia extera*, quæ ſtatim habuimus, eſt tra-
nes ille qui extra turbam loci continuus procedit,
ui nunc eum incumbere dicit. Eandem phraſin ea-
em in re infra repetit: *incubuit ſpatiis ad proxima
erſis*. Quare in proximo: *qualis permiſſa Lechæis*
ἀπὸ κοινοῦ ſubintelligi debet, *incubuit ſpatiis*, ut fre-
uenter hoc occurrit in Gratio. Niſi elegantia illa
apiamur, quam loco huic ineſſe docuit Cl. Grono-
ius, ſi ita diſtinguatur: *Incubuit, ſpatiis qualis perm.*

Lechæis.

Lechais. Qui egregiè hæc obſervavit, & ab interpretis audacia vindicavit.

CCXXVIII. *ſpes ambitioſa*] Quia, ut in Halieuticis eſt, *capiunt animis palmam, gaudentque triumpho*. De equis Theſſalicis ſuo loco plura dicam, ubi & hæc attentius conſiderabuntur.

CCXXX. *nimio favore*] aut cum *fruſtra nimius properat furor*, qui latratum, *malignum officium*, excitat; cui hæc lex dicta, *ne voce laceſſeret hoſtem*: aut cum *virtus irrita damno eſt*, quia feras taciti accedere non poſſunt; cui præcipitur, *ut ſignis occultos arguat hoſtes*. Ita mutuo hæc inter ſe reſpondent, & incomparabili methodo connexa ſunt à ſummo Vate, ne tamen affectatum quidquam adverti poſſit. Tanta tuis, Grati, reſpondet ab artibus ergo Gratia.

CCXXXI. *ne voce laceſſeret hoſtem*] Inconſulte nimis inductor canis, urſos inveſtigans apud Oppianum lib. IV.

ἐπὴν εἰς ἄκρην ἵκωνται
Εὐπλανέος στιβὴς, θηρὸς δὲ πανάιολον εὐνὴν,
Αὔλιχ' ὁ μὲν θρώσκει παλάμης ἀπὸ θηρητῆρος,
Οἰκτρὰ μάλ' ὑλακόων, κεχαρημένος ἔξοχα θυμόν.

Non enim fieri poſſit, quin excitaretur illo latratu fera, antequam retia & formido diſponerentur. Sed oblitus eſt ejus, quod ipſe lib. I. monuerat:

Μηδ' ὑλάειν ἐθέλοιεν, ἐπεὶ μάλα θηρευτῆρσι
Σιγὴ τέθμιός ἐστι, πανέξοχα δ' ἰχνευτῆρσι.
Nec latrare velint; quoniam venantibus apta,
Sed mage quærendis optata ſilentia luſtris.

Xenophon ὁ πάνυ, cujus ad inveſtigandum edicta ex cap. VII. in compendium redegit noſter, hoc quidem non præceperat; ſed obiter cap. IV. ubi canum vitia recenſet, reprehendit eos, qui μανικῶς περιφερόμενοι ὑλακτοῦσι περὶ τὰ ἴχνη, ὅτε εἰσπίπτουσιν εἰς αὐτὰ, ἀφρόνως καταπατοῦσαι τὰς αἰσθή-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

τήσας. Ex quibus tamen colligi non poteſt la-
rum in canibus ſuis damnaſſe, ſed potius τὸ ἄ-
, ſive nimiam vocis intentionem, qua opus non
nisi ad veſtigiorum recuperationem ſignifican-
n. Vnde apparet cur vocalibus canibus uſum fuiſ-
enophontem τοῦ δεῖνα dicat alter ſynonymus.
autem Gratius ab illo hic diſcedat, evidens ra-
eſt. Ille totum ſagacium canum agmen inſtruit,
ſemper cum latratu hodie quoque inveſtigant.
noſter hanc ſingulo inductori cani legem poſuit,
voce feram laceſſat inter inveſtigandum. Nec id-
prohibuit maturo luſu gaudia ſua prenſare, & la-
u, ut fieri oportet, feræ bellum denunciare. Sed
nihil de eo dixit, quia tantum εὐναῖα ἴχνη ad
monſtrandum cubile hic inſtruit. Ita accipienda
que illa Lucani, jam aliquoties à nobis exagitata:

& præda neſcit latrare reperta
Contentus tremulo monſtraſſe cubilia loco.

m cubile quærere, unica Inductoris cura eſt. Re-
ia, quæ huc ſpectant, Inductoris officia egregie
ribit Ælianus lib. VIII. de animalibus cap. II.
ηγεῖται δὲ κυνηγέτου, ἱμάντι μακρῷ προ-
μένος, καὶ ῥινηλατεῖ τῆς φωνῆς ἔχων ἐγκρατῶς
σιωπῶν. Hoc quidem de ſilentio, quod inveſti-
ioni tribuitur. Quando autem prope feram ſe eſſe
nificaverit venatori, ut is indagine ſtatim cubile
udat, & excitandæ feræ tempus eſſe agnoverit,
ταῦθα δὲ καιροῦ ὑλάκτησεν ἡ κύων· νοεῖ γὰρ αὐ-
τηνικαῦτα ἡ βοὴ εἰς ἀνάστασιν τοῦ συὸς ὑποθῆ-
, ἵνα ἐμπέσῃ φεύγων, καὶ τοῖς δικτύοις καλω-
φθῇ. *Tum opportune allatrat canis, quia voce opus*
intelligit ad excitandum ſuem, ut præcipiti fuga
retia incidens capiatur. Quare neſcio quid illud
, quod in cane tali admiratur Plinius: *qua fera vi-*
quam ſilens & occulta, ſed quam ſignificans demon-
tio eſt, cauda primum, deinde roſtro. Non enim
a, ſed latente adhuc fera cauda & roſtro ſe prope
cubi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

cubile eſſe arguere debet, ut proxime videbimus in Gratio, à quo illa habere, ſed male percepiſſe, videtur Plinius. Niſi illi meliorem lectionem reddamus, quam ex vett. codd. modo adduxi. Sed ne percepto quidem luſtri odore, nedum fera viſa, adeo ſe continere ſolet canis, quin aliquo gannitu, & fractæ quaſi vocis eliſione gaudia ſua teſtetur. Hoc ἐπικακλαγγάνειν vocat Xenophon cap. XIX. non intellectum ab ullo interpretum, ut ibi oſtendam. Oppianus lib. IV. ubi inductorem ad cubile perduxerat, ita loquitur de hoc gannitu: ὁ μὲν θρώσκει παλαμῆς ἀπὸ θηρητῆρος Οἰκτρὰ μάλ' ὑλακόων κεχαρημένος. Sed nimis hæc ad latratum accedunt, cujus intempeſtivitas feram excitaret, antequam ſtaret indago. Melius lib. I. κνίζει τε κεχαρμένος, v. DVI. Hinc animam recuperabit elegans, ſed deploratus fere, Ennii locus, quem partim emendavi modo, confutata Scaligeri conjectura. Qui divine quidem ex diverſo petita illa inter ſe cohærere viderat in Conjectaneis ad Varronem:

animuſque in pectore latrat:
*Veluti ſi quando vinculis venatica venenox **
*Apta ſolet * ſi forte ex nare ſagaci*
*Senſit, voce ſua nictit ululatque ibi acuta eſt. **

Sed nimium ab hac veteri ſcriptura, & ab Ennii mente diſceſſit. Ego, partim quoque de meo, ita ſarcienda hæc conjicio:

animuſque in pectore latrat,
Sic veluti, quamvis vinclis venatica pernox
Apta ſilet, luſtrum *ſi forte ex nare ſagaci*
Senſit, voce ſuem nictitque ululatque ibi acutâ,
Et citat abſentem, cupiens diſcriminis, hoſtem.

Quæ veſtigiatim ſequitur Seneca Thyëſte Actu III.

Sic cum feras veſtigat, & longo ſagax
Loro tenetur Vmber, ac preſſo vias
Scrutatur ore: dum procul lento ſuem
Odore ſentit, paret, & tacito locum

Roſtro pererrat : præda cum propior fuit,
Cervice tota pugnat, & gemitu vocat
Dominum morantem , ſeque retinenti eripit.

ernox cur dicatur Ennio, vide ad v. CCXXIII. Non
men adeo mihi hoc placet, quominus dubitem an
on patria canis venaticæ interciderit, vel etiam no-
en. *Venaticam* abſolute poſuit, ut *Vmber* Senecæ,
Silio lib. III. *aut exigit Vmber Nare ſagax è calle*
ras : & *pernix Venator Lacon*, ibidem. Vnde &
ud Ennium refingi poterat : *venatica pernix*. Quã-
is enim pro ſagace ponatur *venatica*, ut *venaticus*
nis Plauto, poteſt & *pernix* dici, quia multum lau-
is in ſagace quoque velocitas habet, ut ſupra mo-
ui. *Suem* non tantum Ennius, ſed & Seneca, & Æ-
anus in hac ſingulari inveſtigatione nominaverunt,
uia proprie, ut addit hic, ταῦτα ἐπὶ συῶν καὶ ἐλά-
ρων δρῶσιν οἱ κύνες. *Nictit*, non *nictat*, ut Scali-
ero placuit, ſcripſiſſe Ennium arguit Feſti ex hoc
oco annotatio: *Nictit canis in ferarum veſtigiis levi-*
er ganniens. Hoc Senecæ eſt : *gemitu vocat Domi-*
um morantem. Cave ita accipias, quod ex Halie-
ico alibi adduxi: *dominumque vocando Increpitant*.
bi enim de aperto latratu agitur, quo agminatim
nveſtigantes canes feram excitant, vel forte τὰ δρο-
μαῖα ἴχνη perſequuntur. Sed huc referri debet illud
Lucani: *& præda neſcit latrare reperta*. Id eſt ex Æ-
iano τῆς φωνῆς ἔχων ἐγκρατῶς. Scilicet, ut addit
Lucanus, *contentus monſtraſſe cubilia*. Quamvis nec
ſic ſatis ἀπορία illa, quam aliquoties in hoc lo-
co notavi, excuſetur. Melius dixiſſet : *& præda*
tantum *latrare repertâ contentus*. Solent enim & hi
inductores repertam aut viſam feram valide allatra-
re, ut vidimus ex Oppiano.

CCXXXII. *propioris*] propria ſignificatione, vi-
ciniorem ac primò obvium denotat, non facilio-
rem, ut Barthius commentatur. Edicitur itaque à
legiſlatore noſtro, ne concepto ſemel odore deſiſtat,
ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ſed iiſdem veſtigiis continuus inhæreat, etiamſi le-
viorem prædam facilius, aut aliam aliquam è veſti-
gio propius habere poſſit. Quare merito in indu-
ctore hoc laudavit Ælianus: ἢ πάλιν τὸ ἐξ ἀρχῆς ἰχνεύσεως ἔχεται, καὶ πρόσω βαδίζει ἔστ' ἂν ἀφίκηται πρὸς τὴν κοίτην. Quæ pari modo conjunxit Silius lib. IX.

Noc ſiſtit, niſi conceptum ſectatus odorem
Deprendit ſpiſſis arcana cubilia dumis.

Vnde imperitiæ argui poſſunt illa Oppiani lib. IV.

Ἐξοπίσω δ' εἴπερ τι νεώτερον ἀθρήσειαν
Ἴχνος, ἐπειγόμενοι θοὸν αὐτίκα καγχαλόωντες
Ληθόμενοι τοῦ πρόσθεν.

Videtur enim id in inductoribus laudare, quod hic,
ne accidat, cavet Gratius. *Propioris lucri pignora*, ſunt
veſtigia propius latentis feræ. Verbotenus enim Xe-
nophontem expreſſit cap. IV. ὑπολαμβάνουσιν ἐκ τοῦ πρόσθεν τὰ ἴχνη παραλείπουσι τοῦ λαγώ. *Amplexa propioris lucri pignora derelinquunt primos a-
ctus.* Eleganti traductione *pignora lucri* vocat, veſti-
gia feræ quaſi oppignoratæ per veſtigia ſua, ac certo
lucrandæ, uti infra etiam: *ne prima faventem pignora fallant.*

CCXXVIII. *offenderet*] παραλείπῃ ex Xeno-
phonte. Senſum, quem hiſce ineſſe aperui, offendit
non tantum, ſed conſpurcat turpiter Barthii com-
mentum. Si enim ea verbi vis eſt, quam ille attri-
buit, non dubitem ſubſcribere Gronovianæ conje-
cturæ, *offundere*. Sed *offendere primos actus* eſt τὸ ἐξ ἀρχῆς ἰχνεύσεως ἀπέχεσθαι. Quæ id faciunt, Pol-
luci dicuntur, ἐπαναχωροῦσιν ἐκ τῆς διώξεως, καὶ παραλείπουσι τὸ θηρίον. Inſtare autem primis acti-
bus, ἐπευθύνειν τὰ ἴχνη idem dixerat antea. Lucre-
tius lib. I. *Quæ ſemel inſtiterunt veſtigia certa viai.*
Solent enim boni inductores veſtigia ſemel conce-
pta, etiamſi alia quantumvis recentiora aut olentia
magis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

gis ſubinde occurrant, conſtanter perſequi, do-
: ad id quod indagare occeperant, ſive hominem,
am ad fures etiam deprehendendos iis utuntur An-
) ſive feram, delati fuerint. Quibus contraria ſunt
Oppiani modo citata.

CCXXXV. *domus ferarum*] Nonius de var. V. S. *ſtra dicuntur ferarum habitacula. Virgil. Ænei- libro* III. *vitam in ſilvis inter deſerta ferarum ſtra domoſque traho.* Videtur enim artis vocabu- m eſſe, ut Angli lepori *ſedem*, nos *cubile*, ſed preſ- n, qualia caſtrenſia ſunt, attribuimus. Galli, quie- locum, ſive in quo jacet. *Quietes* Lucretius lib. I.

Namque canes ut montivagæ perſæpe ferai
Naribus inveniunt intectas frunde quietes.

uod tamen idem *ſaxea tecta*, ut Barthius, aut *in- ata cubilia frunde*, ut Giſanius obſervat, feris at- buerit, nemo illis credet qui Lucretium ipſum . v. vel oculo jaculo inſpexerit. Quale & Ritterſ- ſii παρέργημα, cum canes fœminino genere di- as fuiſſe ex Lucretii adducto loco probare voluit, aſi *mõtivagæ* ad canes referri debeat, quod male ex iſanii Indice hauſerat. Nam Lucretius ad feram re- lit, ut l. II. bis occurrit, *montivagum genus ferarum.*

CCXXXVI. *Vt ſciat*] Dubito utrum ad canem, venatorem referri debeat. Si ad canem, jubetur diligenter indagare, ut certo ſciat an propè feram . Sin ad venatorem, jubetur canis ſignis arguere ccultos hoſtes, *ut* hic *ſciat*. Ita infra, *Admonet*, ta venator, vel Hagnon ille, cujus diſcipl.næ hæc mnia ſubjiciuntur. Quare erratum eſt ſive typorum ve Viri docti, qui hoc loco citat: *Vt ciat.*

Ib. *ſignis arguat*] fallitur idem, ſi hic *argutarium* anem inſtrui putavit, qui inter veloces accenſetur n ll. Bojariorum. Falſus etiam Seneca, ſi hæc ex- rimere conatus eſt in Hippolyto:

En diva favet! ſignum arguti
Miſere canes. vocor in ſilvas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Neceſſario enim hæc de latratu intelligenda ſunt, quo advertebatur Hippolytus feram excitatam, & accurrendi tempus eſſe, quia *longo* adhuc *itinere* aberat, ut ſequenti verſu ipſe dicit. Et *arguti* canes ſunt φιλόφθογγοι, ut vocantur in vet. epigrammate apud Pollucē. Signa autem, quę Gratius hic dari vult, tacitè prçſenti inquiſitori fiunt. Plinius: *comitantem ad ferā inquiſitorem loro trahens. Qua viſa quam ſilens & occulta, ſed quam ſignificans demonſtratio eſt, cauda primum, deinde roſtro.* Quæ preſſo pede Gratium ſequuntur, quamvis ille *occultam* demonſtrationem minus concinnè dixerit, quaſi legiſſet hoc loco: *occultis & ſignis.* Imo manifeſta potius ſigna dici debent, quia iis ferā ὑποδηλοῦσι καὶ διαδηλοῦσι canes, ut Pollux hoc in illis probavit. Sed fera ipſa *occulta* dici debuit, quia ſimulac *viſa*, non his ſignis, ſed clamore, prodenda eſt. Ita rectè *occultos hoſtes* hic poſuit Gratius: & Silius lib. x.

Vt canis occultos agitat cum Belgicus apros.

Occultos hoſtes manifeſtis ſignis arguunt, ut dum adhuc occultantur retia circūtendat venator, quod *viſa* fera integrum non ſit. Quare & hac in parte evidens Plinii error eſt. Quæ illa ſigna ſint luculenter docet Pollux cap. x. περιηγεῖσθαι δὲ τῷ θηρευτῇ, κἂν ἐγγὺς ᾖ τῆς ἀνευρέσεως. ὑποσημαίνειν, καὶ ταῦτα δεῖν ὑποδηλοῦν, διαδηλοῦν. τῇ χαρᾷ τῆς ψυχῆς, τῷ πηδήματι τοῦ σώματος, τῇ φαιδρότητι τοῦ προσώπου, τῇ λαμπρότητι τῶν ὀφθαλμῶν, τῇ μεταλλάξει τῶν σημάτων, τοῖς ἀναβλέμμασι τῆς ὄψεως, τοῖς πηδήμασι τῆς ἐλπίδος, τῇ στάσει τῶν ὤτων, τῷ σεισμῷ τῆς οὐρᾶς τῷ τὸ σῶμα πᾶν ἐπικραδαίνειν. Ita legenda hæc. Poſtrema duo ſigna etiam habet Gratius, & ab eo Plinius, *cauda primum, deinde roſtro.* Quare male τὸ σῶμα πᾶν ex Xenophonte ſubſtituit Geſnerus. Nam Pollux illa ſigna non omnia Caricis agminatim indagantibus, ſed potius ſingulo inductori videtur appropriaſſe, atque à Xenophon-

phonte, ut aliquoties, divertiſſe. *Μεταλλάξιν σημάτων* ex Xenophontis tamen habet cap. VI. ubi interpretes quoque *σωμάτων* legerunt, quo modo & apud Pollucem legi voluit Geſnerus. Sed *σήματα* omnino hæc ſunt, quæ Gratius vocat, *ſigna*. Vt Xenophon cap. IV. dixerat *ἀσήμως* inveſtigare, qui auribus aut cauda immotis oberrant.

CCXXXVII. *levi cauda*] Xenophon cap. VI. & XVII. *σὺν ταῖς οὐραῖς τὰ σώματα ὅλα συνεπικραδαίνουσι δῆλον ποιήσουσι τῷ κυνηγέτῃ τὸ ὑπερχαίρειν, ὅτι τοῦ λαγὼ ἐγγύς εἰσι.* Hoc eſt, *levi teſtantur gaudia cauda*, agili *ϖερὸς σεισμόν*. Pollux ſimpliciter, *τῷ σεισμῷ τῆς οὐρᾶς*.

CCXXXVIII. *infodiens*] Hoc quivis fere canes facere ſolent, cum prædam ſuboluerunt. Quare miror hoc ſignum à Xenophonte aliiſque omnibus prætermiſſum eſſe.

CCXXXIX. *naribus*] *celſas apprenſare naribus auras* opponitur *τῷ Mandit humum*. illud enim *merſa nare* fit: hoc vero (ut forte leg.) *celſis naribus*: ut in Halieutico: *elatis rimantur naribus auras*, quod ibi quoque opponitur, *τῷ demiſſo quærunt veſtigia roſtro*. Vnde mendi convinci poteſt Senecæ locus:

Nunc demiſſi nare ſagaci
Captent auras, luſtraque preſſo Quærant roſtro.

Scribe: *dimiſſi*. Non poſſunt *demiſſi auras captare*, quod *elatis naribus* fit. Itaque & apud Senecam *captare auras*, opponitur preſſe inveſtiganti. Sed ibi, ut & in Halieutico, de inveſtigatione hoc dicitur, hic vero de ſignificatione inventi cubilis. Quod non animadvertebat meus ille (heu quondam!) Gerardus Voſſius, G. F. cui hanc reſtitutionem, quod pro *aures*, nunc *auras* in ed. mea legatur, L. M. Q. acceptam fero. Sed putabat ille de preſſis naribus nihilominus hæc intelligenda ex corrupto Senecæ loco. Omnino hic de illo geſtu agitur, cum elatis & tremulis naribus ipſas auras rimantur, ut propinquam

feram odorent. Hoc Polluci eſt: τὸ στόμα πῶν ἐπι-κραδαίνειν. Solent enim tremulo roſtro undiquaq; odoré ſectari, ſed maximè eò intendi ubi cubile eſſe ſentiunt. Quare geſtum hunc non naribus ſed oculis attribuit Xenophon, quaſi circumſpiciant an ipſa fera appareat. Hoc eſt quod dixit: ἀπὸ τῶν ἀναβλεμμά-των καὶ ἐμβλεμμάτων τῶν ἐπὶ τὰς καθέδρας τοῦ λα-γῶ. Et Pollux, τοῖς ἀναβλέμμασι τῆς ὄψεως. Ælia-nus ſimpliciter dixit; καὶ περαιτέρω οὐ πρόεισι, nec ul-la alia ſigna obſervat. Simpliciter etiam Xenophon cap. XIX. ἀναίρουσι τὰς κεφαλὰς, ὑποδηλοῦ-σι. Ita reſtitui. Quod vero hoc loco ſcribendum *appreſſat naribus aures* conjecerit Clariſſ. Pythœus, videtur ex Xenophonte petiiſſe, qui inveſtigantes ca-nes dicit ἐπικαταβάλλειν τὰ ὦτα. Nonnus lib. V. Dionyſiac.

Ὄρθια ὀξυκέλευθον ἐπὶ δρόμον οὔατα τείνων.

Verum hoc expreſſè inveſtigantis adhuc eſt, ut ſciat venator an odorem perceperit. Quare illos re-prehendit Xenophon cap. IV. qui προδίδονται ἀσή-μως, ὥστε μὴ γιγνώσκεσθαι ὅτι ἰχνεύουσι. Vbi & illos vituperat, qui συνάγουσι τὰ ὦτα, quod eſt, *appreſſare aures*. Aut ſi aliud id eſt, non debet tamen inter ſigna demonſtrandi cubilis accenſeri, quod primum concepta, non *effecta, gaudia teſtatur*.

CCXL. *ut ne*] τὸ *ut* eleganter παρέλκει. Phædro hinc obiter aſſeram lectionem Fab. LXXXI. *ut ne ira-te dimiſſum te ſentiam*. Vbi miror quod particula tam innoxia offenſam dederit editoribus, qui com-muni conſpiratione eam expunxerunt. Item fab. II.

Qui diſſolutos mores ut compeſceret.

Ea genuina unici cod. Pythœani ſcriptura eſt, pro quo in omnibus fere editionibus, etiam in optima Rigaltiana male ſubſtitutum eſt: *vi compeſceret*. Quaſi vero illi tam violentum regem, ac ſuo ſibi tergo ma-lum accerſere voluerint. Sed ad rem. *Ne prima fa-ventem pignora fallant*, idem eſt quod modo: *ne qua*

ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

: nimio redeat jactura favore , & ſuperius: *ſi qua eſt* *ua fallitur ejus Turba loci.* Nam quæ in Hagnonis ıne laudavit, hic nunc in leges vertit. Haud aliter , : Xenophon quæcunque præceperat de ſignis c. VI. ıt de inveſtigatione cap. IV. eadem poſtea c. XVII. ıcto applicat.

CCXLI. *aſpretis*] *Orbem aſpretis clauſum*, intelli- e agros ſepibus circummunitos , quorum ad ſepes roxima obeunda ſunt, ut agnoſcat canis , an & qua nde ſe proripuerit fera. Hoc ſupra dixerat : *majore ecat ſpatia extera gyro.* Hinc Nonnus , niſi fallor , ntelligendus lib. v. de Actæonis canibus dominum ıuærentibus dicens:

> Κύκλαδας ἔνθα καὶ ἔνθα περιτροχόωσι κο-
> λώνας.
>
> *Hac illac mediis circumdant montibus orbes.*

Et Maro lib. XI. tralaticiè de Arunte Camillam ve- ſtigiatim inſequente loquutus ;

> *Hos aditus, jamque hos aditus , omneſque pererrat*
> *Vndique circuitum, | | & tacitus veſtigia luſtrat.*

Quod cum non intelligeret Servius , inſidiantis id eſſe commentus eſt. Imo omnes ibi à venatione tra- ductæ locutiones. Iam antea quoque dixerat: *mul- ta prior arte Camillam Circuit.* Appoſite ſane , quia ipſa Camilla *ſola contenta Diana* , & *cara* illi *ante a- lias* venatrix erat.

CCXLII. *acceſſuſque, abituſque*] preſſo pede hoc exprimit, quod eo loco Maronis vett. libri ſcriptum exhibent: *Hos aditus, jamque hos abitus.* Qua ſcili- cet fera ad cubile acceſſerit , & qua inde abierit. Τὰ εὐναῖα καὶ τὰ δρομαῖα ἴχνη. Canes qui acceſſoria & curſoria veſtigia non diſcernunt , inutiles haben- tur. Idque in Seguſiis culpavit Xenophon junior cap. III. τὸ ὅμοιον τῆς κλαγγῆς ἐπὶ παντὶ ἴχνει, καὶ τῷ δρομαίῳ οὐ μεῖον , ἢ τῷ εὐναίῳ. Εὐναῖα *cubitu impreſſa* vertit Holſtenius , ſecutus Omnibo- num , miſerrimum Xenophontis alterius interpre-

tem. Vtrumq; ineptè. Ita accedentis & cubile ſuum petentis feræ veſtigia vocavit uterque Xenophon. Tum maxime cum à paſtu lento gradu domum redit. Ideo certiora quoque ſunt. Xenophon major cap. IX. ὅζει δὲ τῶν ἰχνῶν ἐπὶ πλείω χρόνον τῶν εὐναίων, ἢ τῶν δρομαίων· τὰ μὲν εὐναῖα ὁ λαγὼς πορεύεται ἐφιστάμενος, τὰ δὲ δρομαῖα ταχύ. Pollux ideo videtur εὐναία ἴχνη etiam εὔρααια nuncupaſſe. Niſi gloſſema ſit male infartum à librario. Interpres Pollucis neutrum intellexit. Δρομαῖα ἴχνη ſunt quæ cubili ſuo excitata fera relinquit, quæ plerumque velociter percurrit, & ideo facilius evaneſcunt. Hoc in illis ſignificat Xenophon. Sed non idcirco *velocia* verti debuerunt. Aliquando enim & iis diutius immorantur, prout propius vel longius inſtiterint canes. De his nihil præcipit Gratius, qui cubilis demonſtratione hanc inductoris inveſtigationem terminat. Non enim illius eſt effugientes feras curſu conſequi, ſed demonſtratas ex proximo, poſtquam indagine cubile cinxit venator, in retia impellere. Hæc *plena* ſingularis inveſtigationis *victoria* eſt. *Abitus* vero ideo notare debet, ut *ſi forte loci ſpes prima fefellit*, & abiiſſe eam deprehenderit, venatori hoc ſignificet; ne incaſſum caſſes ſuos tendat.

CCXLIII. *Admonet*] Venator ſcilicet. Nec ſane canibus tanta ingenii vis eſt, ut conjicere poſſint qua abitum inventum iri veriſimillimum ſit. Quapropter venatori etiam injungit Xenophon canes ad recuperanda, ſi forte perdiderint, veſtigia longo gyro circumducere cap. XIX. Hoc enim eſt, περιάγειν αὐτὰς κύκλους πολλοὺς πυκνοὺς ποιούμενον.

Ib. *ſpes prima*] Si forte *prima faventem pignora* fefellerint, & cubile eo quo putabat loco non fuerit, ſed eum circumiens deprehenderit abitum feræ, ſive veſtigia longius inde præcedentia, iis porro incumbit, donec alio majore circuitu loca quæ nondum

adie-

adierat perluſtrans, in prima veſtigia iterum redeat. Si enim ſecundo circuitu nullum feræ abitum invenerit, certus ſit intra *intactum gyrum* contineri feram. Hic ſenſus eſt difficillimi in toto Gratio loci, quem nemo ex corruptiſſima vulgo ſcriptura expiſcari hactenus potuit.

CCXLIV. *ad proſpera * ſiſer*] *Proſsia* forte coaluerat in *proſpa*. Virgula addita hoc abiit in *proſpera*; illud ſit *proſsima*, ſive *proxima*. *Siſer* adjecta litera & trajectis mutuo ſyllabis, fit, *verſis*. Proculdubio itaq; ſcripſit Gratius: *ad proxima verſis*. Barthius, ne nihil ſciviſſe ingenue fateretur, inſcitiam ſuam ineptia cumulavit. Dubium non eſſe, quin feliciter emendaverit, *ad proſpera ſeiri*. Scilicet ut non in cubile, ſed in ampliſſimum granarium inducat feram. Quale ſi omnes haberent, non facile foris quærerent victum, qui domi tam largè ſuppeteret, & actum de venatione foret. Eſt autem σιρὸς vel σιῤῥὸς vox Græca, vel potius exoterica ex Cappadocia vel Thracia, ſignificans ſpeluncam ſubterraneam, in quam condi frumenta ſolent. Nec alia ulla notione uſurpatum invenitur, quicquid deliret Barthius. Varro lib. I. cap. LVII. *Quidam granaria habent ſub terris, ſpeluncaſque quas ſiros vocant, ut in Cappadocia & Thracia*. Quæ verbotenus ab eo deſumpſerunt Columella lib. I. cap. VI. & Plinius lib. XVIII. c. XXX. Sed quid hæc ad venationem? non magis quam cuncta Barthii commenta, aut canis ad præſepe.

CCXLVI. *Ergo ubi.*] Hic enim canis inductoris officia deſinunt, quia, ut ille, *Contentus tremulo monſtraſſe cubilia loro*. Cætera venatoris comitumque ejus ſunt; ut puta indaginem circumponere, & vinctas ad retia feras conficere. Ælianus: καὶ περαιτέρω οὐ πρόεισι, puta ὁ κύων· συνῆκεν οὖν ὁ θηρατὴς, καὶ ὑποθωΰξας σημαίνει τοῖς ἀρκυωροῖς. οἱ δὲ περιβάλλουσι τὰς ἄρκυς.

CCXLVII. *norit præmia*] Feliciſſimè ita hunc lo-

cum reſtituit Cl. Gronovius. Ælianus lib. VIII. cap. II. Κύων ἀγρευτικὸς ἅπας, αὐτὸς μὲν λαβὼν θηρίον ἥδεται, καὶ κέχρηται τῇ ἄγρᾳ ὡς ἄθλῳ, ἐὰν αὐτὸν συγχωρήσῃ ὁ δεσπότης. *Canis omnis venaticus ipſe ſibi capta fera plaudit, & prædæ parte ut præmio fruitur, ſimulac acceſſerit venator.* Hoc *venandi munus* vocat Aurelius. Hanc primam canum laudem eſſe cenſuit in Halieuticis quoque, quam equis antea attribuerat:

Nam capiunt animis palmam, gaudentque triumpho.

Quare non debuit victores hoc præmio ſuo fraudare Xenophon, qui ſuas partes canibus dare neglexit. Hodie exta illis objiciuntur, & ſanguine calido tinguntur roſtra, ut odorem captæ feræ imbibant. Hoc videtur innuiſſe Hyppolytus in optime venatoris munia exprimente prologo illo:

Tum roſtra canes ſanguine multo
Rubicunda gerunt: repetitque caſas
Ruſtica longo turba triumpho.

CCXLIX. *hæc ultima palma trophei*] Quid, Grati, an hæc adeo ampla ſpolia, & egregia trophæa ſunt, feram cepiſſe? Non ideo ſane *Romanis ſolemne viris opus* hoc fuit, ſed quia *utile famæ, Vitæque & membris, olim his artibus futuri duces imbuebantur*, ut ex Flacco & Plinio ſcimus. Sed ſecutus noſter (utinam non hic) Xenophontem fuit cap. XXVI. qui miſeram lepuſculi capturam venationis ſummam æſtimans, ita concludit: ἔστι γὰρ θηρατικὸν μὲν, φιλόπονον δὲ, τὸ ἐκ παντὸς τρόπου ἑλεῖν ταχύ. Quod in primævis venatoribus ferri poterat, quos ipſa natura hunc primum acquirendi modum docuit, & *ſpoliis corpus veſtire ferarum*, & *diteſcere præda*, ut divinè canit Lucretius lib. v. Oppianus quoque lib. II. Centaurorum ſæculo aſſignat quod ἐπιδόρπιον εὕρετο θήρην. *quæ cœnas venanti præbeat, artem.* Quare juri gentium non recte aſſcribitur,

bitur, *quod nullius eſt, id naturali ratione occupanti concedi*, in §. XII. Inſtit. de Rer. Div. Quod ab ipſa natura dictatum eſſe, ex Platonis Sophiſta perdiſci poteſt. Hic tamen non ideo venationem tantopere laudavit lib. VII. de LL. ſcilicet ut præda contentus abiret, ſed eaſdem ob cauſas, quas Romani probavèrunt, alibi à me latius expoſitas.

CCLIII. *ſemiferam*] quæ ex fera, & manſueta aut domeſtica beſtia procreatur. Plinius lib. VIII. cap. *de ſemiferis animalibus: In nullo genere æque* (ac in ſuibus ex præcedenti capite repetitis) *facilis miſtura cum fero, qualiter natos antiqui hybridas ſues vocabant ſemiferos.* Ita lego ope vet. codicis. Vnde conſtat *damas* hoc capite locum non habere, quas puſillanimitas omni feritate exuit. Sed *chamas* ſubſtituendos videri, quos ex lupo & pardo mixtos eſſe alibi tradit. Plinius illo cap. non tantum ſemiferos vocavit, qui ex diverſis parentibus feritatem induerunt, ſed etiam illos qui ambigenæ proprie dicuntur, ſive ex feris, ſive domeſticis animalibus mixti. Extat in Pythœano ſyntagmate epigramma vetus de *Ambigenis*, quod ita incipit:

Hæ ſunt ambigenæ quæ nuptu diſpare conſtant.
Apris atque ſue ſetoſus naſcitur Ibris.
At lupus & catula formant coëundo Lyciſcam.

Feſtus hinc emendandus: *Bigenera dicuntur animalia ex diverſo genere nata, ut leopardus ex leone & panthera, hibris ex apro & ſcropha domeſtica.* Ita recte vett. lib. Vulgo, *cicur ſus.* quod miror Scaligero potuiſſe arridere. Bene tamen idem ad Varronem obſervat *hibrida* quidvis ſemiferum & ſpurium ſignificare: Quod & Plinius intellexit cum Antonium ita dictum fuiſſe annotat citato cap. Quo etiam ſpectat, quod in Gloſſis MSS. Ampliſſ. Petavii memini legiſſe: *Ibridæ canes, Lyciſcæ.* Id eſt, ſemiferi, ambigenæ. Servius ad Eclog. III. *multum latrante lyciſca*] *Lyciſcæ ſunt, ut etiam Plinius tradit, canes na-*

ti è lupis & canibus, cum inter ſe forte miſcentur. MS. meus lib. habet, *Lyciſci ſunt.* Vti hinc quoque de more exſcripſit Iſidorus lib. XII. cap. III. *Lyciſci autem dicuntur, ut ait Plinius, qui ex lupis & canibus nati.* Ego quidem nullibi iſthæc apud Plinium invenio: nec falſo tamen à Grammaticis adduci crediderim, ſed librariorum injuria intercidiſſe hanc inſolitam canis appellationem Lib. VIII. cap. de canibus: ex quo capite & reliqua, quæ de canibus tradit, compilavit Iſidorus; ne quis putet cum Servio ſimul lapſum fuiſſe, cum ſcribentibus illa Plinius ad manum fuerit, & procul dubio hic ipſe locus: *Hoc idem è lupis Galli, quorum greges ſuum quiſque ductorem è canibus & ducem habent.* Ita vulgatum. Sed quæ inter *ductorem* & *ducem* tanta differentia? Videbat id Vir doctus qui *paſtorem* pro *ductore* legebat. Male tamen. Quis canis *ductor* ſit, jam ſupra oſtendi. Mendum latet in *duce.* Tò & abeſt eo loco in vet. cod. In aliis fuit, *lintiſcum*, ut teſtatur Geſnerus: quod hinc etiam in primas editiones Iſidori manavit. Vnde elicimus ſcripſiſſe Plinium: *ſuum quiſq; ductorem è canibus lyciſcam habent.* Cujus vocabuli veſtigium hodieque in Gallica voce *lice* reſtat, quæ canem libidinoſam ſignificat. Maxima enim libidine neceſſe eſt ut incenſæ fuerint, antequam adulterum & hoſtem fere admiſerint. Recenſet & lyciſcam inter Actæonis canes Naſo: *& Cyprio velox cum fratre Lyciſca.* Quem *Lycitan* vocaverat Æſchylus, citatus à Polluce. Cur tamen Cyprium cum faciat Ovidius, cauſam non comminiſcor. Gallorum id inventum eſſe tradit Plinius. Nec vero abhorret. Auget fidem medii ævi poëma bucolicon, quod in Galliis ante aliquot ſæcula conditum fuiſſe certis argumentis perſuadeor. In eo laudatur talis *lyciſca*, non è cane fœmina & lupo, ſed ex mare & lupa genitus. Sed quia ab inſtituto alienum adeo non eſt, en tibi ea, quæ maxime huc faciunt, ex MS. codice deſumpta.

Ar-

Armentis erat his cuſtos canis acer & atrox,
Et plures aderant, ſed multis fortior unus.
Quod genus extiterit, quæ vires, accipe paucis:
Ruſticus à domino patrem ſuſceperat ejus.
Nobilis ille canis, qui cervum ſolus, & aprum
Vi poterat retinere ſua: nec pulcrior uſquam.
Corpus erat nigrum, caput album, crura nigredo,
Poſtremos albedo pedes diſcreverat: ipſas
Aures, & collum color aſpergebat uterque.
Laſerat hunc cervus, foditque per ilia cornu,
Commiſſumque ſibi ſervabat ruſticus illum.
Vulnere curatus jam vadit ubique ſolutus.
Forte lupam dudum captam nutriverat ille,
Hanc ſequitur canis, & coitu commixtus adhæſit,
Atque canem genuit cui commendatur ovile.
Vires nativas generis pars utraque ſervat.
Robuſtos renes, robuſtum pectus habebat:
Cauda brevis, ſed groſſa nimis, villataque villis.
Fortis & acer erat, multumque audebat in armis.
Hunc dominus dives paſcebat ſufficienter.
Diſperiere feræ: latratum noverat ejus
Abdita ſylvarum ſervantes turba luporum.
Hæc fuit ergo quies armentis omnibus illis,
Dum vixit bonus ille canis, cuſtoſque fidelis.
Deſeruit fortuna virum; nam perdidit illum.
Aſcivit ſocios paſtor, communeque damnum
Flevit, & in laudem canis hæc duo carmina ſcripſit:

TE VIVENTE LUPI PERIERUNT, TE PEREUNTE
VIVENT. ARMENTIS ET NOBIS OCIA TOLLENT.

At ne cui delicatas aures obtundat rancidum hoc, hic deſiſtimus, & ad propoſitum revertimur. Talem itaque hic nobis videtur commendare Gratius, ſi quidem Thoës ex luporum genere fuerint. Qui ſi leones domuere, non minor ab illis in Lyciſca illo Gal-

Gallico virtus reſtat, *qui cervum ſolus & aprum Vi poterat retinere ſua.* Qualium canum crebra mentio eſt in Cod. legum antiquarum, quæ eodem fere ævo latæ, quo poëma illud conditum fuiſſe videtur. Alamannorum Lex tit. LXXXIII. *Si quis bonum canem porcarium, urſaricium, vel qui vaccam vel taurum prendit*, &c.

CCLV. *Seu norit voces*] Ita primus videtur emendaſſe ὁ πάνυ Geſnerus, cum in edit. ſua invenerit, *morit.* uti in primis editionibus fuit. Barthius ex ſuo ſibi lib. citat: *Seu norit fauces.* Vnde olim, antequam de fide iſtius libri dubitarem, conjiciebam; *Seu morit fauces*; ut ad Thoëm hæc referrentur, quaſi ad etymon facta alluſione: ſive θῶες ἀπὸ τοῦ θώζειν, quod apud Heſychium legitur & exponitur θηρωδῶς βοῆσαι, ſive ἀπὸ τοῦ θωᾶσθαι, id eſt θοινᾶσθαι, ut rectè emendavit in Heſychio Geſnerus, nomen adepti fuerint. Nunc vero mihi tanti non eſt ille ſuſpectus nimium codex, ut aurum ære mutem. Nam voces domini ſui noſcere præcipua in cane obedientia eſt. Et locum hunc hauddubie imitatur Nemeſianus:

Nec non conſuetæ norint hortamina vocis,
Seu curſus revocent, jubeant ſeu tendere curſus.

Quo loco plura hac de re obſervabo.

CCLVI. *Thoës*] *Luporum id genus eſt, procerius longitudine, brevitate crurum diſſimile, velox ſaltu, venatu vivens, innocuum homini*, autore Plinio lib. VIII. cap. XXXIV. Quæ particulatim obiter excutiemus. *Luporum genus* eſſe, plerique veterum conſentiunt. Multa de eo recentiorum diſſenſio, quorum opiniones accurate collegit Geſnerus in doctiſſimo opere de animalibus. Verum ipſe peſſimam ſecutus mehercule videtur. *Cervarium lupum* à Gaza paſſim reddi, ne indignetur, autoritatem ſuam, ſi quam habent, interponunt Gloſſæ veteres: *Lupus cervalis*, θῶς. Aliæ: *Cervarius*, θῶς. Ita dicti, quia cer-

cervis maxime infeſti. Oppianus ideo tanquam tritum quid canit Halieut. lib. II.

Θῶας ὑπερφιάλους ἔλαφον περιποιπνύεσαι.

Thoas crudivoro cervum depaſcere morſu.

Statius hos videtur intellexiſſe lib. v. Thebaid. *Qualis cum cerva cruentis Circumventa lupis.* Et diſertè Plinius lib. VIII. cap. XXII. *de lupis: Sunt in eo genere, qui cervarii vocantur, qualem è Gallia in Pompeji Magni arena ſpectatum diximus.* Quæ referenda ſunt ad cap. XIX. ejuſdem libri: *Pompeji Magni primum ludi oſtenderunt thoëm, quem Galli rufium vocabant, effigie lupi, pardorum maculis.* Ita mihi ſcribendum nunc videtur. Oppianus enim verbotenus illa thoi attribuit, quem ex lupo & pardo mixtis naſci canit lib. III. κυνηγ.

Θῶες ὁμοῦ δὲ φέρουσι διπλοῦν μεμορυγμένον ἄνθος,

Μητέρα μὲν ῥινοῖσι, προσώποις δ᾽ αὖ γενετῆρα.

At thoës utroque ferunt ex ſemine florem,

Effigiemque lupi, maculoſaque tergora matris.

Lupum itaque genitorem eſſe inter omnes conſtat; de matre non item. Nec magna adeo differentia, cum pantheræ, ſive pardi, & hyenæ maculis ſaltem conveniant, ſi cætera diſſimiles. Heſychius: Θῶας θῆρας ἐξ ὑαίνης καὶ λύκου γινομένους. Sed idem infra thoës eſſe dicit εἶδος θηρίου ὡς λύκος, quaſi μονόφυλον genus ſit. Quod & Plinius ſenſit, quamvis lupum effigie, pardum maculis referre dicat. Quomodo & Euſtathius modo λυκοειδὲς θηρίον, modo ὑαίνῃ παραπλήσιον vocat.

Ib. *leones*] Plinius lib. x. c. penult. *Diſsident thoës & leones.* Quod à Stagirita Philoſopho habet lib. IX. de hiſt. anim. cap. XLIV. θῶες πολέμιοι δὲ τοῖς κυσὶ καὶ τοῖς λέουσι· διὸ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ οὐ γίνονται. Cum quo non bene convenit Gratio, ſi adeo inimici canibus fuerint thoës. Niſi ſcripſerit

forte

forte Ariſtoteles, τοῖς ὑσὶ. Nec enim credibile eſt canes & thoës eodem loco ſimul non inveniri, cum nulla regio adeo egena canum ſit. Animadvertit hoc eruditus interpres, qui poſteriora illa ſic reſtrinxit: *quo fit ne eodem in loco ſint cervarii & leones.* Imo nec canes ſimul & cervarii, ſi vera eſt vulgata ſcriptura. Sed nec ſi φιλάνθρωποι adeo fuerunt thoës, ut tradit Philoſophus, pugnare debuerunt cum *fideliſsimis ante omnia homini canibus*, ut Plinii verbis utar. Nec facilis adeo cum iis miſtura fuerit, aut *huc exacta voluntas*, ut cum canibus fœtus exercere voluerint, quod nulla moleſtia hic promittit Gratius, ſi potiſſimum canum generi infeſti fuerint. Quę dum animadverto, ſuccurrit alia conjectura, qua concilietur cum Gratio & Plinio Ariſtoteles, ſi ſcripſerit: πολεμοῦσι δὲ σὺν τοῖς κυσὶ καὶ τοῖς λέουσι. *pugnant una cum canibus contra leones.* Nec quicquam ſane de thoum cum canibus inimicitia ullus retulit ex Ariſtole. Non Plinius, ut vidimus. Non Ælianus lib. I. cap. VII. Non denique Euſtathius, qui ad Iliad. λ. ex ipſo Ariſtotele citat, θῶας πολεμίους λέουσι, idque aliquoties poſtea repetit, ſed de canibus nihil. Imo contra, hoc inter illos convenit, ut & cæcos pariant catulos, teſte Ariſtotele, & ὑλάκτειν dicantur, ut obſervat Pollux. Quare & ſemifera ex thoë ac cane proles *commiſſos domuere leones*, combinata utriuſque parentis virtute. Fallor niſi talis fuerit, quem maculis inſignem, quaſi ex thoë patre ſervatis, facit Callimachus Hymno in Dianam: οἵ ῥα λέοντας εἷλον ἔτι ζώοντας ἐπ᾽ αὔλιον. *qui vivos traxere in tecta leones.* Oppianus lib. I. nudi ad pignora Martis commendat canes, qui Σιμότεροι μὲν ἔασι προσώπατα, & quaſi vulpina ſpecie ſunt:

Καὶ σύας ὑβριστῆρας ἐπαΐξαντες ὄλεσσαν,
Ὅσσοι μηδὲ λέοντας ἐοὺς τρείουσιν ἄνακτας.

Id eſt, ut modo apud Ariſtotelem legebam, qui & cum ſuibus, & cum leonibus pugnant. Inter quos

poſt-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ſtmodo optimos eſſe canit Oppianus:

Τοῖς ἴκελοι μορφαὶ μάλα θήρεσιν ὠμηστῇσιν,
Ἢ καὶ ἀλωπήκεσσι, θοαῖσί τε παρδαλίεσσι.

ui feris ſimiles maximè ſunt, ſive qui *vulpina ſpe-*
, & thoës referunt. Videtur enim illa periphraſi
vocis originem alluſiſſe, quaſi thoës dicti quia
rdorum velociſſimi ſunt. Etymologicon magnum:
ῶες, ἀπὸ τοῦ θέω τὸ τρέχω γίνεται θῶς, ἢ ἀπὸ τοῦ
ὸς. ταχεῖς γάρ εἰσι καίπερ βραχυσκελεῖς ὄν-
ες. Eadem ſunt apud Phavorinum. Hic inſuper
όες, θόων, ſcribi docet, uti & Suidas. Θόες etiam
ud Arrianum leguntur. In qua vocabuli diverſi-
te Plinius videtur hæſiſſe lib. VI. cap. XXIX. *Gen-*
s Troglodytarum idem juba tradit Therothoas à ve-
atu dictos, miræ velocitatis, ſicut Ichthyophagos, ve-
antes ſui maris animalia. Ita obiter conjicio, do-
ec melius quid afferatur loco non ſatis ſano, qui
am corruptus ad Solinum quoque pervenerat. *Ich-*
hyophagi enim, non quia *natantes ceu maris anima-*
ia, ut vulgo legitur, ſed à piſcibus captandis & e-
lendis dicti, ut *Therothoæ*, a thoibus venandis. Sed
cum Θηροθόας apud Iubam forte invenerit Plinius,
non auſus id pro θωοθήρεις accipere, videtur in am-
biguo reliquiſſe, utrum ſint Θηροθόαι, à thoibus
venandis, an Θηρόθοοι, quia mira velocitate vena-
bantur. Illud prius veriſimile ſatis, Iubam intelle-
xiſſe, quia θηρόθοος epitheton pluribus gentibus
commune eſſe poterat. Sed θηροθόαι differentiam
inſignem habent, quia thoës plurimum venabantur.
Dicti enim θηροθόαι pro θωοθῆραι, ut θηραλέξης
apud Suidam, pro λεξιθήρης. Hoc vero, quod θη-
ροθόας, quia venatu veloces, dictos putaverit Pli-
nius, verba ipſius arguunt, ſed non tamen certo af-
firmare. Quia enim videbat non Θηροθόας, ſed
Θηροθοοὺς tum dicendos eſſe, & hoc genti illi Tro-
glodyticæ, quod aliis commune eſt, nomen dare non
potuiſſe. Quam ambiguitatem Solinus quoque ex
Plinio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Plinio ſervavit: *Troglodytæ tanta pernicitate pollent, ut feras quas agitant, curſu pedum aſſequantur.* Feras enim illas putavit thoës eſſe, quas ideo cap. xxx. lupos Æthiopicos vocaſſe videtur, quia Therothoæ Æthiopiam habitabant.

CCLVII. *lacertis*] hoc de Indicis ſemiferis canibus dixit Iſidorus: *& naſci ex eodem fœtu canes adeo acerrimos & fortes, ut in complexu leones proſternant.* Potuit itaque Gratius reſpexiſſe ad hiſtoriam canis illius, quem Alexander Magnus ex India vel Albania habuit, cujus apud omnes *clariſſima fama* eſt, quo aſtu & impetu Leones domuerit. Vide quæ ſupra de eo annotavi. Quod igitur thoi Gratius, id cani ſemifero attribuit Iſidorus, & *complexu proſternere*, ex *parvis domuere lacertis* effinxit.

CCLVIII. *Nam genus exiguum*] Duo, vel tria ad ſummum, genera thoum eſſe tradit Ariſtoteles, ſed optimos, qui exigui generis: ἄϱιστοι δ᾽ οἱ μικϱοὶ τῶν θώων: Heſychius hoſce ex Homeri Iliad. Λ. loco intellexit: Θῶες ὀϱεσ[φιν] θηϱία μικϱὰ ἐν τοῖς ὄϱεσι. quia videbat tales à Poëta cenſeri, qui metu leonis prædam deſererent: ἐπί τε λῖν᾽ ἤγαγε δαίμων Σίντην, θῶες μὲν τε διέτϱεσαν. *tum forte ſuperveniente leone Diffugiunt thoës.* Sed nec ſic quidem conciliantur hæc cum Ariſtotele, qui poſtquam de univerſo genere dixerat, cum leonibus pugnare thoës, ſubdit: ἄϱιστοι μὲν οἱ μικϱοὶ τῶν θώων. Ergo & minimos cum leonibus maxime pugnare ſenſit. Quem ſequitur hic Gratius, non temere ideo à Bodino reprehendendus, quamvis aliud finxerit Homerus. Euſtathius vero, ex quo errorem hunc Gratii convinci poſſe credidit, utramvis opinionem expoſuit, ſed pro vulgatiore eam habuit quæ Ariſtotelem ſequitur. Ideo noſter quoque *clariſſimæ famæ* aſſignat, tam *exiguum genus* thoës Leonum domitores. Et Plinius quoque univerſim brevitate crurum diſſimiles eos eſſe dixit à reliquo luporum genere. Ita

βϱα-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

χυσκελεῖς vocarunt Phavorinus & Etymolo-
on magnum. Sed Oppianus inter lupos etiam a-
ſcit, qui Καὶ πόδας, ἠδὲ πρόσωπον ὀλίζο-
lib. III. poſt quos ſeparatim de thoïbus agit.
atius illos πρόσωπον ὀλίζονας, ὄμμασι βαιοὺς,
etur hic intelligere, ut ſequentia oſtendunt.
CCLIX. *Vulpina ſpecie*] Pollux, ſi credimus Vi-
magno ita citanti ad Oppianum, dicit θῶας λύ-
; ἀλώπεξιν ὁμοίους εἶναι. Viden' quam prope
nores lupos Oppiani referant thoës, quos & adeo
ormes vulpina ſpecie eſſe dicit Gratius, *ut fateri pu-
at?* Hic ſenſus & ordo verborum, quæ in omni-
s editionibus peſſime diſtinguuntur, & pudeat fa-
i, quam miſere à Barthio deformentur. Laudatur
c in bellicoſo cane quantumvis deformis videri,
lpina ſpecies ab Oppiano, quia feritatem maximè
ert, ut apparet ex iis quæ modo adduximus. Nec
a de cauſa putem ἀλωπεκίδας optimos Laco-
m canes olim indigetatos fuiſſe quam quia *vulpi-
m ſpeciem* præ ſe ferrent. Eamque appellationem
caſionem præbuiſſe, cur ex vulpe mixti eſſe vulgo
ederentur. Non autem, quia quotidie ita mixtim
aſcerentur, quamvis id tradat Ariſtoteles. Conje-
uram meam adjuvat Pollux, qui ἀλωπεκίδας di-
as eſſe ex Xenophonte refert, quarum olim fœtura
m vulpe mixta fuiſſe dicitur: λέγουσι τὰς μὲν
ακαίνας ἐξ ἀλωπέκων τὸ ἀρχαῖον καὶ κυνῶν γε-
ομένας κληθῆναι ἀλωπεκίδας. Ita quippe intelle-
it Xenophontis illa cap. III. ἐν πολλῷ δὲ χρόνῳ
υγκέκραται αὐτῶν ἡ φύσις. Quod vulgo recepta
pinio confirmavit adeo, ut omnes fere ita credi tra-
ant, nemo autem compertum habuerit. Non nega-
erim ego ex vulpe & cane mixtam prolem ſæpe na-
ci ſolitam, ſed omnes Laconicas ἀλωπεκίδας ejus
generis fuiſſe ne ipſi quidem, ſi id aſſerat, Ariſtoteli
credam. Heſychius ἀλωπεκίδας, κυνῶν εἶδος
ſimpliciter vocat: τοὺς δ' ἐξ ἀλώπεκος καὶ κυνὸς,

ὥσπερ

ὥσπερ τοὺς Λακωνικοὺς κύνας φασὶ γένεσθαι, κυναλώπεκας dici, alibi tradit. Scholiaſtes Callimachi: Κυνοσουρίδας] τὰς ὑπὸ κυνῶν καὶ ἀλωπέκων τικτομένας κύνας. Ἢ τὰς Λακωνικάς. Κυνοσουρὶς γὰρ τόπος Λακωνικῆς. Non omnes ἀλωπεκίδες igitur Laconicæ, ſi mixtum ex vulpe genus fuerunt. Sed omnes Laconicos canes ἀλωπεκώδεις fuiſſe credibile eſt, ideoque ἀλωπηκίδας dictos. Ita videtur crediſſe ille Scholiaſtes, omnes Laconicos canes vulpini generis fuiſſe. Nam καστόρειαι & ἀλωπεκίδες ſæpius inter ſe mixtæ in unum quoddam genus paulatim coaluerunt, & quia *vulpinam ſpeciem* omnes ſervarent, ἀλωπεκίδες univerſo generi nomen manſit. Vt hodie leones & leunculos appellamus canes, qui ſpeciem leoninam habent. Varro lib. 11. de R.R. canem paſtoralem excernit, *colore potiſſimum albo, quod in tenebris ſpecie leonina.* Ita hic *vulpina ſpecie* dicuntur canes ſemiferi, non quod ſpeciem vulpini generis conſtituerent, aut ex vulpibus mixti eſſent, ſed quia formam & vultum vulpinum haberent. Vnde etiam Caſtorii canes cum vulpinis mixti, ἀλωπεκίδων nomen obtinuerunt, quia faciem ſervarent. Vel forte quia eam ex ſe referrent. Vnde Ariſtoteles omnes Laconicos canes ἀλωπεκίδας eſſe credidit. Pollux: αἱ δὲ Καστόριδες Κάστορος θρέμματα, Ἀπόλλωνος τὸ δῶρον. Ταύτας δ' ὁ αὐτὸς ποιητὴς τὰς ἀλωπεκίδας λέγει, μιξαμένου τὸ γένος ἀλώπεκι κάστορος. Sed horrendum prorſus monſtrum, ex vulpe & caſtore mixtis canis natus! Scribendum omnino: ταύτας δ' ὁ αὐτὸς ποιητὴς καὶ ἀλωπεκίδας λέγει, καὶ μιξαμένους τὸ γένος ἀλωπεκικαστόρας. Merito autem Nicander, ex quo hoc citavit Pollux, etiam Caſtorios canes vulpinos vocavit, quia non minus, quam alii Laconici, vulpinam ſpeciem referrent. Et Xenophon, quamvis duo illa genera citavit, forma tamen inter ſe diſcrepare, aut diverſos

reve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

revera magis quam nomine eſſe, non obſervavit.

CCLX. *At non eſt alius*] Dubitari poteſt, utrum de thoë, an ſemifera ex thoë prole accipienda hæc ſint? Sed & illa, *Nam genus exiguum*, &c. eodem, quo hæc, pertinent. Itaque ad Metagontas ſemiferam prolem Hagnonis referenda potius ſunt, ut ſive lyciſcas, ſive *ἀλωπεκίδας*, ad fœturam commendet. Sed potiſſimum *ἀλωπεκίδας* Spartanorum canes commendari à Gratio, præcedentia illa arguunt:

Ad veſtrum non vile genus, non patria vulgo
Sparta ſuos & Creta ſuos promittit alumnos.

Nimirum ad ſemiferam prolem fingendam.

CCLXI. *refellat Inter opus*] ἥ τε γὰρ τέχνη πᾶσα τούτου στοχάζεται, ἵνα τὸ κατασκευασθὲν ἐπιτηδείως ἔχῃ πρὸς τὸ ἔργον, πρὸς ὃ κατεσκεύασται. ὅτι δὲ ὁ πωλοδάμνης, καὶ τοῦ κυνὸς ἐπιμελούμενος τοῦτο ζητεῖ, ut egregie ratiocinatur Antoninus Imp. lib. VI. Itaque *opus* hic quoque eſt, quod in fœtura canum conſiſtit: ut ſupra, *Inter opus*, quod ad retiarium pertinet. Alias pro venationis actu fere ponitur, cujus *tanta ad munia fœtus* ſemiferos ex thoë requirit. Nam ſi hic ita ſumas, idem bis diceretur. Oppianus hæc vocavit *φιλοτήσια ἔργα*, ubi de canum fœtura agit lib. I. ſed leviter nimium pertractavit, & pleraque omiſit. Diligentior hac in parte Xenophon cap. XX. quem noſter preſſo pede ſequitur. Ideoque putabam *ἀλωπεκίδας* hic quoque commendari ad fœturam, quamvis nemo ſit, qui thoës vulpino generi accenſuerit. Habent tamen *vulpinam* ſpeciem, ut oſtendi, ideo & mixti ex thoibus canes *exiguum genus* & *vulpina ſpecie deforme* deſcribi potuit, & *ἀλωπεκίδες* dici, ſi bene conjeci ita magis à ſpecie, quam genitura, dictas eſſe.

CCLXV. *pecus hoc immane*] Quia, *pudeat quam informe fateri Vulpina ſpecie*. Non eſt igitur cur *σκόλιον* hunc verſum eſſe declaret aliquis tenebrio, qui ex inviſo illo cod. cœcam conjecturam facit, *mutan-*

te juventa. Imo in ipſa juventa fœtura exercenda eſt,

Dum ſuperant vires, dum læto flore juventus,

Aurelio aſtipulante. Sed ille inſuper inepte ariolatur, intercidiſſe hic aliqua. Non potuit convenientius ad canum fœturam tranſgredi, quam ubi primum ipſos majores deſcripſerat, ex quorum notis & ſpecie proles agnoſcitur, an bono pignore eorum virtutem referat. Hic ſenſus & ordo elegantiſſimæ continuationis eſt.

CCLXIIX. *Ne renuat ſpecies*] Ne forma inter ſe diſſideant, aut inhonora illa ſit. Quod ſtatim dicebat, *Iunge pares.* Ita modo *ſpeciem & decores* in Britannico cane deſideravit, & ſtatim *vulpinam ſpeciem*, pro vultu poſuit. Varro canem paſtoralem vult eſſe, *colore potiſsimum albo, quod in tenebris ſpecie leonina.* Fuit tamen cum locum hunc ita refingerem:

Et primum expertos, anni quum gratia prima eſt,
In Venerem jungunt: tum ſortis cura ſecundæ
Ne renuat ſpecies, aut quæ detrectet amorem.

Quæ Aurelius pari ordine ſequitur:

Principio tibi cura canum non ſegnis ab anno
Incipiat primo, &c.

Per *expertos* vero intellexit, *facilem curſu, facilemque recurſu. Ne renuat ſpecies*, hoc illi eſt:

Huic parilem ſubmitte marem, ſic omnia magnum.

Niſi quod de fœmina apud noſtrum intelligere illa conveniat. Ita etiam *gratia prima anni*, non ſit *cum Ianus temporis autor Pandit* annum, ſed ipſo vere, quod & Oppianus præcipit:

Εἴαρι μὲν πρώτιστα λέχος πόρσυνε κυνέσσι.

De quo latius ad Nemeſiani illa. Hoc vero loco nihil temere mutandum tandem κέκρικα.

CCLXIX. *Sint celſi* VULTUS] Nunc canum formam & ſpeciem, quæ optima ſit, paucis his verſibus abſolvit, quæ aliis totam paginam facit. Quia nemo eſt, qui accurate hæc examinavit, ego ſingula

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

m aliorum deſcriptionibus comparabo, ut appa-
at, an non etiam hac præcipua in parte palmam
btineat noſter. Cum *celſos vultus* requirit, neceſ-
rio & nervoſa & levia capita eſſe ſequitur. Si enim
rnoſa & gravia ſint, pondere ſuo pronas terras ſpe-
are cogerentur. Contra *celſi vultus*, ut *Os hominis*
blime, & *Ardua frons* in equo, elatum animum præ
ferunt. Egregie itaque κεφαλὰς ἐλαφρὰς καὶ ἀρ-
θρώδεις utriuſque Xenophontis, & longiorem Pol-
cis ſuper hæc dilatationem, compendii fecit nuſ-
uam verboſus Vates. Hoc inſuper complexus vi-
etur, quod & σιμὰς τὰς κεφαλὰς requirunt Xe-
ophon major & Pollux. Nam certiſſimum id le-
itatis & agilitatis ſignum eſt, ut plerique equi An-
lici, qui ſimum caput habent, elata fronte currunt,
naxime cum de velocitate certant. Miror itaque
quod alter Xenophon parum referre dicat γρυπαὶ ἢ
σιμαὶ εἶεν, cum ille velocis canis formam deſcribat,
& Gratius etiam in bellicoſo cane celſos vultus, &
in villatico *faciem formoſam* Varro, commendent,
quorum virtutem potius, quam *ſpeciem mentituroſ-
que decores* conſiderari convenit. At in veloce, ut ſi-
mitas caput leve, ita levitas agilitatem arguit. Bene
itaque addit: ἀλλ' αἱ βαρυκέφαλοι μόνον πονη-
ραί. Ideoque Oppianus κάρηνον κοῦφον cani ſuo
affingit, quem illi, quos leve tangit opus,

Θηνασιῖσιν ἐφοπλίζουσι δρόμοισι,
Δόρκοις, ἠδ' ἐλάφοισιν, ἀελλόποδί τε
λαγωῷ.

Hoc enim in anteceſſum moneo, generoſum à Gra-
tio hic delineari, ſagacem à majore Xenophonte
cap. v. & Polluce cap. x. ſagaci-celerem, qualis Pe-
tronius canis, ab Oppiano lib. I. velocem ſive Ver-
tragum à juniore Xenophonte capp. IV. & V. uti
vulgo, ſed peſſimè, diſtinguuntur. Sed generoſis ac-
cenſendi ſunt, ut ſupra dicebam, paſtorum *canes
defenſores* & villatici, quos deſcribunt M. Varro
lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

lib. II. cap. IX. *ad formam artis expoſitam in novem partes*, & Columella lib. VII. cap. XII. Hic quidem duplicem habet, pecuarium, qui propius ad generoſos accedit, quia gregum defenſor, & aliquanto velocior eſſe debet, quam villaticus, qui *plus cominus & in gradu, quam eminus & in ſpatioſo curſu facere debet*, ideoque *capite tam magno* eſt, *ut corporis videatur pars maxima.*

Ib. *hirtæ* AURES] Quales apparent in duobus illis ingentibus & jubatis fere canibus, quos ex veteri marmore repræſentavit Marlianus. Sed in Adonidis ſtatua, de qua ad Nemeſianum dicam, canis, qui ad latus ejus eſt, curtas aures habet, ut hodie plerique villatici. In bellicoſis enim magis oneri, quam uſui ſunt longæ, aut pendulæ aures. Cauſam non comminiſcor itaque, cur paſtoralem ſuum Varro *capitibus & auriculis magnis & flaccis*, & villaticum Columella *dejectis & propendentibus auribus* forment. Niſi hanc illis gratiam facimus, ut *facie formoſi eſſe*, quod Varroni placet, appareant. Plaudi, Feſto autore, *appellantur canes, quorum aures languidæ ſunt ac flaccidæ, & latius patere videntur.* Tales hodie omnes fere ſagaces ſunt. Fortaſſe & olim. Sed quid Xenophonti & Polluci fiet, qui ὦτα λεπτὰ, ἢ μικρὰ, καὶ ψιλὰ ὄπισθεν, contra Gratium & omnem gratiam obtrudunt? Quid Polluci, qui inter vitia annumerat, δασείας τὰ ὦτα, hirtos auribus? Sed male ille τὰ ψιλὰ ὄπισθεν per univerſas aures propagavit. Nec μικρὰ ὦτα, ſcripſiſſe Xenophontem, aut Laconicos canes parvas adeo aures habuiſſe veriſimile mihi fit. Nam παρουαίους, quos celebrat Callimachus Hymno in Dianam, Laconicos fuiſſe, & auritos ſignificare, dubitari non poteſt. Nec diverſi adeo generis ſagaces olim fuiſſe, quam qui hodie ſunt, auribus ſemper longis & flaccidis, ex veterum monumentis colligere eſt, in quibus tales auriti canes viſuntur. Tum quomodo dici poſ-

ſunt

ἐπικαταβάλλειν τὰ ὦτα, quod tales canes age-
bſervat Xenophon cap. VI. ſi pendulæ non ſint
es? Quare ſcripſiſſe illum jam dudum mihi per-
ſi, τὰ ὦτα μακρὰ, λεπτὰ, ψιλὰ ὄπισθεν. Flac-
enim aures & molles, & non hirtæ plerunque
t. Pollux autem & Oppianus corruptam Xeno-
ontæi loci ſcripturam adeo ſecuti ſunt, ut rem
m non attenderint. Sed minime excuſandus eſt
pianus, qui, cum in ſagace ſuo velocitatem jun-
, ſcire poterat longas aures remigii inſtar eſſe, ut
uda longa, quam merito laudat, pro gubernaculo
benda eſt. Quapropter & Xenophon cap. XIV. cur-
n ſuum leporem auribus, non cauda, dirigere dicit:
εὐθύνειν γὰρ τὸ σῶμα οὐχ ἱκανὴ ἡ οὐρὰ, διὰ
ὴ βραχύτητα, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ὠτὶ ἑκατέρῳ τοῦτο
ιεῖ. Scire etiam potuit Britannicos Agaſſæos au-
os maxime fuiſſe, qui quantum remigio illo au-
m proficiunt, quo capita ſuſtentant & dirigunt,
ntum plus velocitatis acquirunt. Vt merito de il-
dicas, quod de Lacedæmonio cane Nemeſianus:

Cuique nimis molles fluitant in curſibus aures.

quo verſu colligas non parvas aures habuiſſe La-
nicos, ut vulgo apud Xenophontem deſcribun-
r, & manifeſti erroris Oppiani illa convincas:

βαιὰ δ᾽ ὕπερθεν
Οὔατα λεπταλέοισι περιστέλλοιντ᾽ ὑμένεσσι.

iſi quis λεῖα δ᾽ ὕπερθεν Οὔατα, ut ψιλὰ ὄπισθεν,
uod idem fere eſt Xenophonti, ſcribi malit, aut
αιὸς pro levi & flaccido ex Aurelio interpretetur.
uod exemplo tamen caret. Nam βαιὰ expreſſe re-
runt μικρὰ ὦτα ut apud Xenophontem legiſſe vi-
etur: & βαιὸν, μικρόν, exponunt vett. Gramma-
ci. Nullo itaque modo hanc Oppiani negligentiam
cuſaveris, quantumvis alias magniloqui Vatis.
Ielius alter Xenophon cap. V. Ὦτα δὲ μεγάλα ἔστω
ῖς κυσὶν, καὶ μαλθακὰ, ὥστε ὑπὸ μεγέθους καὶ μα-
ακότητος ἐπικεκλασμένα φαίνονται. Quod
Au-

Aurelius dixit: *molles fluitent in curſibus aures.* Hodie tamen in Vertrago, ut plerunque ſunt inflexæ, ita an magnæ ſint aures, parum attenditur: nec *fluitant in curſu,* ſed retroverſum ἀνακεκλασμέναι, ut ita loquar, non ἐπικεκλασμέναι ſive propendulæ ſunt. Hoc quoque videtur agnoviſſe ὁ δεῖνα, cum addit: οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ εἰ ὀρθὰ φαίνοιτο, οὐ πονηρόν. Sed quod ſubjungit, εἰ μὴ μικρά τε εἴη καὶ σκληρά, hodierno uſui pugnat, & correctioni meæ in altero Xenophonte fidem Atticam aſtruit.

CCLXX. *Os magnum*] ut ex diducto & patulo rictu poſſis æſtimare, quanto animo & morſu feras invaſuri ſint. Varro: *latratu gravi, hiatu magno.*]] *Dant etiam jus ex oſsibus, & ea ipſa oſſa contuſa: dentes enim facit firmiores, & os magis patulum, propterea quod vehementius diducuntur malæ; acrioreſque fiunt, propter medullarum ſaporem.* Ita diſtinguenda hæc, quæ ex vulgari interpunctione ineptum ſenſum trahunt. Tantus rictus in bellicoſis tantum requiritur. Quare alii omnes conſulto hoc præterierunt. Nam quod Oppianus dentatum os, καρχαρὸν στόμα ſagaci attribuat, poëticè dictum eſt. Tum quod etiam ἐκπάγλιον πελέθοι στόμα producit, ad μέτωπα μεγάλα magis ſpectat, quam ad ipſum os.

CCLXXI. ILIA VENTRES] Divinè prorſus, tribus verbis extulit, quæ copioſe παραφράζει Aurelius:

> *multamque gerat ſub pectore lato*
> *Coſtarum ſub fine decenter prona carinam,*
> *Quæ ſenſim rurſus ſicca ſe colligat alvo.*

Gratii mentem & verba ita exprimit Naſo:

> *Et ſubſtricta gerens Sicyonius ilia Ladon.*

Hoc eſt quod & in Villatico ſuo quærit Varro: *à feminibus ſummis corpore ſuppreſſo.* Quam elegantiam non aſſequuntur Græci. Xenophon: Πλευρὰς μὴ ἐπίπαν βαθείας, ἀλλ' εἰς τὸ πλάγιον παρηκούσας. Pollux: αἱ πλευραὶ δ' ἔστωσαν περιεσταλμέ-

μέ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ἕναι, ἢ μὴ πρὸς τὴν γῆν βαθυνομένας. Quæ Nemeſiano, & decoro contraria ſunt, niſi τὸ μὴ expungatur, aut potius τὸ ἐπίπαν ex Xenophonte interſeratur, ut ſcripſerit: καὶ μὴ ἐπίπαν πρὸς τὴν γῆν βαθυνόμεναι. Hoc veriſſimum mihi videtur. Non enim ubique terram verſus profunda eſſe debent latera, ſed carina illa *ſenſim ſiccâ rurſus ſe colligat alvo.* quod noſter: *aſtricti ſuccingant ilia ventres.* Hoc Oppiano eſt: πλευρῶν ἐπικάρσια ταρσά. *laterumque obliqua carina.* Quod maxime in Vertragis apparet, qui latiſſimas circa pectus coſtas habent, alvum ſtrictiſſimam. De hiſce Xenophon minor cap. V. Λαγόνας ἀνειμένας, ἰσχία μὴ συνδεδεμένα, κενεῶνας λαγαρούς. Quæ ita verti: *Ventres ſolutos, coxendicem non coartatam, ilia concava.* Interpres enim nihil recti percepit, ut ex altero Xenophonte videre eſt, & latius eo loco exigam.

CCLXXII, CAUDA *brevis*] Hoc quoque arguit bellicoſum canem delineari à Gratio, aut ſaltem in quo velocitas non requiritur: cujus generis etiam villaticus Columellæ, *cauda brevi*, & Varronianus, *cauda craſſa.* Sic in Bucolico illo medii ævi:

Cauda brevis, ſed groſſa nimis, villataque villis.

Cui vel melius fuerit ut tota truncetur, ut hodie fit; et ipſe Columella, *catulorum caudas poſt diem* XL. *caſtrari*, docet. Secus vero, ſi curſu res agenda eſt. Cum enim commendatur

Στρεφνή τ', εὔτυκτός τε πέλοι δολιχόσκιος οὐρή,

quam merito ad velocitatem ſagacis dirigendam requirit Oppianus. Vbi ridiculum eſt Viri docti commentum: *Melius Gratius: Cauda brevis. Magna namque cauda venaticis curſoribus oneri.* Quis adeo delirus eſt, ut hoc ei credat? Nam etiam in venaticis non curſoribus, οὐρὰς μακρὰς, ὀρθὰς Xenophon major (ne de altero dicam, qui λεπτὰς, μακρὰς Vertrago, ut omnes hodie venatores, attribuit) & περιμήκεις omni-

omnino requirit Pollux. Sed maxime in curſoribus longiſſima probatur cauda, quæ gubernaculi inſtar eſt, & totũ corpus dirigit. Xenophon de lepore c. XIV. οὐρὰν δ' οὐκ ἐπιτηδείαν ἔχει πρὸς δρόμον· ἐπευθύνειν γὰρ οὐχ ἱκανὴ τὸ σῶμα διὰ τὴν βραχύτητα. *Caudam vero ad currendum idoneam non habet, quia propter brevitatẽ totum corpus dirigere non poteſt.* Ideo in Vertrago ſcilicet caudas ὑγρὰς καὶ εὐκαμπεῖς requirit Xenophon minor; pro quo apud alterum ſcribitur λιγυρὰς, quod ego non capio. Corruptiſſimum locum ita reſtitue: οὐρὰς μακρὰς, ὀρθὰς, ὑγρὰς· μηελαίας μὴ σκληράς. Quæ nemo interpretum intellexit. Quid enim eſt οὐραὶ μηελαῖα? Sed mendum hoc adeo antiquum, ut Pollucem quoque occupaverit, qui hinc ſimiliter reſtituendus. Niſi λιγυραὶ dicantur caudæ, quæ dum hac illac in curſu jactantur, ſibilum edunt: adeoque στριφναὶ & λεπταὶ ſint. Gratius ſupra: *levi teſtatur gaudia cauda.* Quod tamen mihi non perſuadeo.

Ib. *longumque* LATVS] Columella: *Pecuarius canis, neque tam ſtrigoſus, aut pernix debet eſſe, quam qui damas, cervoſq;, & velociſsima ſectatur animalia, nec tam obeſus & gravis, quam villæ horreique cuſtos, ſed & robuſtus nihilominus, & aliquatenus promptus, & ſtrenuus, quoniam & ad rixam, & ad pugnam, nec minus ad curſum comparatur, cum & lupi repellere inſidias, & raptorem ferum conſequi fugientem, prædamque excutere, atque auferre debeat. Quare ſtatus ejus longior productiorque ad hos caſus magis habilis eſt, quam brevis, aut etiam quadratus, quoniam (ut dixi) nonnunquam neceſsitas exigit celeritate beſtiam conſectandam.* Eadem quippe ratio, cur in bellicoſo *longum latus* poſcat Gratius, quod proprium alias velocitatis ſignum. Μηκεδανὸν δέμας ideo Oppiano placet; & maxime in Vertrago Xenophonti: ἓν γὰρ οὐδὲν, inquit, οὕτω τεκμήριον ἐς ὠκύτητά τε καὶ γενναιότητα εὕροις ἂν ἐπιλεγόμενος

θρω ταὐτὸν ἐπὶ πάσῃ ἰδέᾳ κοινὸς, ὡς τὸ μηκος· καὶ τοὐναντίον τὴν βραχύτητα, ἐς τὸ βραδὺ καὶ ἀγυιὲς. Imo addit, quantumvis vitioſos canes, ſi modo longi ſint, & veloces, & animoſos eſſe. Poſterius hoc etiam apud Gratium locum habet, ſi in bellicoſos ratio illa extendi poteſt. Τὴν γυιαιότητα certe hinc in bove matre metitur Virgilius Georg. III. *Tum longo nullus lateri modus.* Et in equo Nemeſianus: *Immodicumque latus.*

Ib. *diſcretaque* COLLO] Traducta hæc locutio à comæ comptu, quam in fronte olim, & nobis nuper plurimùm diſcernere, moris erat. Ita canem ſuum pilos in collo diſcretos, & hinc illinc quaſi demiſſos, habere vult Gratius. In villoſis animalibus diſcretio illa tota tergora diſcriminat. Imo & Feſto autore, *biſcta porca dicitur, cujus à cervice ſctæ biſariam dividuntur, cum jam eſſe incipit major ſex menſium.* At in cane diſcretio pilorum ab interſtitio oculorum per frontem & collum uſque inter ſcapulas extenditur. Quare Xenophon in ipſa fronte ponere videtur τὰς διακρίσεις βαθείας. Ita certe ex verbis ejus collegit Pollux: τὸ μέτωπον πλατύ, τὰς διακρίσεις ἀκριβῶς ἔχον. Noſter vero in ipſo *collo diſcretam cæſariem* agnoſcit, quod in piloſis tantum eſt, & qui collum longum ac rotundum habent. Ideo de collo amplius quicquam monere ſupervacaneum illi viſum fuit. Nam longum ac rotundum id eſſe debere Xenophon uterque, Pollux, & Oppianus uno ſpiritu pronunciant. Sed Varro paſtoralem ſuum *craſſis cervicibus & collo* commendat.

CCLXXIII. CAESARIES *non pexa nimis*] Non quę à reliqui corporis pilis diſcreta, ut tanquam de lana caprina ſomniat Barthius, ſed de univerſo pilo canino intelligenda hæc ſunt. *Pexum* in veſtibus villoſum, ſive multis floccis pectine æquatis obductum proprie ſignificat, ut docuit ad Solinum

num omni laude major Salmaſius. Nec aliter ego hic accipio *pexam cæſariem.* Non villoſos nimium, nec raros adeo pilos, ut frigoris injuriæ pateant, ſed medium quid requirit Gratius. Si enim *pexam* pro lævi & molli interpretere, pugnaret hoc cum aliis omnibus, qui tenues, ac molles pilos poſcunt. Xenophon major c. VII. Εὔτριχες δὲ, ἐὰν ἔχωσι λεπτὴν καὶ πυκνὴν, καὶ μαλακὴν τὴν τρίχα. Et ſignificantius alter cap. VI. καὶ ἡ θρὶξ, εἴτε οὖν τοῦ δασέος γένους, εἴτε τοῦ ψιλοῦ τύχοιεν οἱ κύνες, λεπτὴ ἔστω, καὶ πυκνὴ, καὶ μαλθακή. Sed Gratius hic *non nimis pexam* ſive πυκνὴν τὴν τρίχα, nec nimis ψιλὴν eſſe jubet, quia μηδὲν ἄγαν. Hoc ita moderatur major Xenophon eod. cap. ἐπὶ δὲ ταῖς μηρίαις ἄκραις τρίχας ὀρθὰς, βαθείας, καὶ ἐπὶ ταῖς ὀσφῦσι καὶ οὐραῖς κάτω· ἄνωθεν δὲ μετρίας. Et Columella *quadratum* ſuum ruſticum canem *cruribus hirtis, villoſoque pectore* conſtituit, cætera, ut colligere eſt, minus villoſum. Idē de ove l. VII. c. III. *Id pecus, quamvis ex omnibus animalibus veſtitiſſimum, frigoris tamē impatientiſſimum.* Vnde facile intelligere eſt, quę *cæſaries frigoris impatiens* hic dicatur.

CCLXXIV. *validis ab* ARMIS.] Columella: *amplo villoſoque pectore, latis armis.* Gratius Xenophontea illa reſpexit: στήθη πλατέα, μὴ ἄσαρκα ἀπὸ τῶν ὤμων, τὰς ὠμοπλάτας διεστώσας μικρόν. Pollux: στήθη εὔσαρκα, εὐρύτερα. αἱ δὲ ὠμοπλάται τῶν ὤμων μικρὸν ἀφεστηκέτωσαν. Non videtur Xenophontem intellexiſſe, apud quem ſcapulæ non ab humeris disjunguntur, ut perperam iſte credidit, quodque fieri non poteſt, ſed inter ſe diductæ ſtatuuntur, adeoque totum pectus amplificant. Ita hæc explicat alter: τὰς ὠμοπλάτας διεστώσας ἐχέτωσαν, καὶ μὴ ξυμπεπληγυίας, ἀλλ᾽ ὡς οἷόν τε λελυμένας ἀπ᾽ ἀλλήλων. Hinc Εὐρέες ὠμοπλάται Oppiano: quod ineptè disjunctim edidit & interpretatur Rittershuſius, quaſi ὠμοπλάται canibus ut epitheton attribuatur. CCLXXV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

CCLXXV. PECTVS, *quod magnos capiat motus*] Non potuit majore ſpiritu pectoris amplitudinem commendare ſummus Vates. Inferiora omnia ſunt, quæ alii exaggerant, quorum nemo rationem addidit. Leviter eam attigit Xenophon περὶ ἱππικῆς in initio: καὶ μὴν στέρνα πλατύτερα ὄντα καὶ πρὸς κάλλος, καὶ πρὸς ἰσχὺν, καὶ πρὸς τὸ μὴ ἐπαλλὰξ, ἀλλὰ διὰ πολλοῦ τὰ σκέλη φέρειν, εὐφυέστερα. Ad velocitatem poſteriora hæc maximè ſpectantur in equo. Sed quod obiter addit, καὶ πρὸς ἰσχὺν, hoc in cane noſtro primas tenet. Autor ſemiveteris bucolici, quod ſupra citavi, paſtorali cani attribuit, *Robuſtos renes, robuſtum pectus*, hoc eſt *amplum* ex Columella. Ita enim utrumque conjunxit Oppianus: καὶ στήθεα νέρθε κραταιά, Εὐρέα. Ideoque εὔστερνα probant Xenophon & Pollux. Alter ſimpliciter, πλατέα ἀμείνω τῶν στενῶν. Melius ſane, quia lata pectora non laudantur propter κάλλος aut εὐστερνίαν, ſed quia in tam laxo domicilio prælargiores pulmones, majoresque animi habitant, qui ſpiritu ſuo non deſtituuntur, aut crebrius reſpirare cogantur, atque ita defatigentur. Hinc tralaticiè Perſius Sat. 1.

Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.

Nec aliter Sat. v. *ſinuoſum pectus* vocat, quam ex quo *centenas voces* ſimul eloquatur. Ea enim per totum illud exordium utitur metaphora. Quod miror Virum maximum non advertiſſe, qui *ſinuoſum pectus* pro intimo exponit. *Sinuoſum pectus* merito etiam in cane noſtro dicas,

Quod magnos capiat motus, magniſque ſuperſit.

Id eſt, quod neque anguſtiis ſuis extenuat, & præcludit ſpiritum, neque crebrius reſpirantem fatiget nimium. Sed quicquid excogito, non poſſum aſſequi tam auguſtam hanc ſummi Vatis mentem, quæ ſtuporem magis, quam interpretationem admittit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

CCLXXVI. PLANTA] Contra laudant hoc Varro & Columella. Ille in paſtorali: *pedibus magnis & altis, qui ingredienti ei diſplodantur: digitis diſcretis: unguibus duris ac curvis: ſolo nec ut corneo, nec nimium duro, ſed ut fermentato ac molli.* Hic in villatico: *veſtigiorum articulis & unguibus ampliſſimis, qui Græcè* δρακαὶ *appellantur.* Δρακαὶ, & δράκες expanſam palmam *diſcretis digitis* ſignificant. Heſychius: δρακὸς, τῆς παλάμης τοῦ χειρός. Et paulopoſt: δρὰξ, δράκη. Vſitatius eſt δρὰξ, pro *pugno*, ut Gloſſæ exponunt. Sed quia diſtinctè additur δρὰξ, ἡ τοῦ χειρὸς, *pugnus*, non temere hinc colligas ad pedem alias quoque pertinere, ut hic apud Columellam δρακαὶ pro δράκες. Ita Heſychius quoque hanc vocem agnoſcit, quam alibi fruſtra quæras. *Ploti appellantur, qui ſunt planis pedibus*, autore Feſto. Propriè *plauti, qui lata pandunt veſtigia planta*, id eſt, qui δρακὰς habent. At *plaudi canes* apud eundem ſunt, qui aures late patentes habent: ubi male quidam libri, *plauti. Plaudi* enim à plaudendo; at *plauti* à πλατὸς deducuntur, quod & vernacula noſtra in *plat-voet* ſervat.

CCLXXVII. *Mollis in officio*] Ex Xenophontis cap. III. αἱ δὲ ἄποδες, οὐδ' ἐὰν ὦσιν εὔψυχοι, τοὺς πόνους δύνανται ἀνέχεσθαι, ἀλλ' ἀπαγορεύουσι διὰ τὸ ἄλγος τῶν ποδῶν. Quibus opponuntur εὔποδες cap. VII. εὔποδες δὲ, ἐὰν μὴ καταῤῥηγνύωνται αὐτῶν οἱ πόδες τὰ ὄρη θεουσῶν.

CCLXXVIII. *dura* CRURA.] σκέλη στιφρὰ Xenophonti, pro quo apud Pollucem minus proprie στρυφνὰ dicuntur: niſi pro εὐπαγῆ, quod alter Xenophon habet, ille poſuerit. Varro: *cruribus rectis, & potius varis, quam vatiis.* Columella: *cruribus craſſis & hirtis.* Hoc quidem quadrato ruſtico non invidemus. Illud vero, quod in defenſore ſuo *recta crura*, depoſcit Varro, etiam in venaticis ſuis probant uterque Xenophon & Pollux. Oppianus:

Ὀρθο-

Ὀρθοτενεῖς κώλων ζανοὶ δολιχήρεες ἱςοί.

Et recta, & longis extantia crura lacertis.

Poſterius hoc etiam Nemeſiano placet: *ſit cruribus altis, Sit rigidis. Rigidum* vero hic *ſiccos lacertos* refert. Sed de longis cruribus nihil Gratius, qui non ad curſum, ſed *ſolidos hac in certamina calces*, & ad magnum opus canem ſuum armat. Secus vero, qui velocitatem ad *leve opus* requirunt. Oppianum & Nemeſianum dico. Quare miror Xenophontem juniorem longa crura Vertrago non attribuiſſe, quæ non ex verbis illius, ſed de ingenio ſuo appoſuit interpres. Ille autem ex altero priora crura poſterioribus breviora præfert. Vnde & Oppianus: τὼ πρόσθεν δὲ τ' ὀλιζοτέρω πόδε ἔςω. Quod in aſcendendo tantum uſum habet. Per æqualia autem longiora jugiter crura plus proficiunt. Ridicula itaque Græculorum Lexicographorum ratio eſt, quam de thoum velocitate dant, quia βραχυσκελεῖς ſunt.

CCLXXIIX. *ſolidos* CALCES] πόδας περιφερεῖς καὶ ςεῤῥοὺς uterque Xenophon & Pollux. Cui contrarius eſt Varronianus, *pedibus magnis, & altis, qui ingredienti ei diſplodantur.* Nam Pollux inter vitia poſuit, πόδας περμήκεις. Qui incompacti ſunt, & *ingredienti diſploduntur*, id eſt, dilatantur. Vnde ſcripſiſſe Varronem opinor: *pedibus magnis & latis*. Nam *alti* pedes plerunque ςεῤῥοὶ & nervoſi ac *ſolidi* ſunt. At *lati* ſunt, qui *veſtigiorum articulos ampliſsimos* habent, ut Columella quoque eos vult. *Veſtigia* autem, & *ſola* Varroni, modo *plantas*, & nunc *calces* eleganter vocat Gratius. Hæc cur *mollia* & *ut fermentata* velit Varro in tam ſolido cane, cauſam nullam comminiſcor. Imo alienam hanc ruſtico mollitiem ac moleſtam eſſe vel ruſticus videat. Quid ſi igitur ita opitulemur: *ſolo nec ut corneo ac nimium duro, ſed nec ut fermentato ac molli?* Ita modus etiam hac in re optimus ſervetur.

CCLXXX. *uniquc incluſa marito*] Xenophon junior

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

nior cap. XXVIII. Κράτιστον δὲ καθεῖρξαι ἐν ταὐτῷ τὸν ἄῤῥενα ἅμα τῇ θηλείᾳ· αὐτὸν δὲ ἀφανῆ εἶναι ἅμα ταῖς κυσίν. αἱ γὰρ ἐν τῷ ἐμφανεῖ ὁμιλίαι οὐ γόνιμοι, εἰ χρὴ πείθεσθαι ἀνδράσιν κυνηγετικοῖς. *Optimum autem eſt marem cum fœmina ſolum includi, nec conſpici à quoquam dum cum fœminis rem habet. Nam coitus qui in propatulo fiunt infœcundi ſunt, ſi peritis venatoribus credendum.*

CCLXXXI. *magnos*] Non temere forte ſuſpecta vox hæc fuit Viro doctiſſimo, qui conjecit:

nec patitur Veneris ſub tempore mores
Illa, neque in merita ſervit faſtigia laudis.

Nam quæ Barthius adduxit, ut *magnos*, multos, aut vulgares interpretetur, neque cœlum, neque terras tangunt. Sed donec meliora ex libris vetuſtis afferantur, ne temere quid mutemus, ego vulgatam ſimpliciſſimo ſenſu pati potero. Fruſtra laborari dicit Poëta, niſi canis fœmina uni incluſa marito fuerit, eumque quantumvis magnum patiatur, ac admittat. Nemeſianus hinc præcipit:

Huic parilem ſubmitte marem ſic omnia magnum.

Magni enim canes in ſuo quique genere præferuntur. Xenophon canum formam, quæ optima ſit, deſcripturus ita orditur: πρῶτον μὲν οὖν χρὴ εἶναι μεγάλας. Quod eruditè temperavit Pollux: Ἀρεταὶ δὲ τῶν κυνῶν ἀπὸ μὲν σώματος, μεγάλαι, μὴ δὲ ἀσύμμετροι, μὴ δὲ ἀνάρμοστοι. *magni quidem, ſed non immanes, non incompoſiti.* Quæ latius exequitur alter Xenophon. cap. IV. Vnde lucem capit verſus Lucilii apud Varronem de L. L. lib. VI.

Nequam & magnus homo es, laniorum immanis canes ut.

Et vulgare parœmium: μέγα βιβλίον, μέγα κακόν. Quæ omnia referenda ſunt ad Platonicum, μηδὲν ἄγαν. Sed merito Gratius canem admiſſarium in bellicoſo genere magnum requirit, cum totum illud genus *immane pecus* ſupra vocaverit, id eſt, magnum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

gnum. Vt contra *magnum* pro immani & enormi poſuit Lucilius. Ejuſdem generis fere ſunt villatici & defenſores canes, quos *magnitudine ampla* Varro, & *ampliſsimi corporis* facit Columella. Imo vel veloci ſuo Μηκεδανὸν κρατερὸν δέμας, ἄρκιον, attribuit Oppianus. Similiter de Vertragis Xenophon: καὶ μὴν εἰσὶν αἱ μείζονες, εἰ τὰ ἄλλα ὅμοιαι τύχοιεν, κατ' αὐτὸ τὸ μέγεθος εὐφυέστεραι τῶν σμικρῶν. Quibus potius tantum corpus impedimento eſſe quis credat. Sed ita compertum habent artis hujus periti, maximis corporibus, ſi non immodicis, maximos animos ferè ineſſe, ſive ad robur, ut maxime, ſive ad ſagacitatem, vel etiam ad velocitatem natura ſua comparata ſint. Nemeſianus:

Pondere nam catuli poteris perpendere vires,
Corporibuſque leves gravibus prænoſcere curſus.

Quod noſter ſtatim: *leves deducet pondere fratres.*

CCLXXXII. *emeritæ laudis*] Hinc Nemeſianus catulos quoque vult, *emeritæ laudes virtutis amare.* Sed in matre ea laus intelligenda eſt, qua tam dignum & magnum conjugem demeruerat, cujus primo complexu contenta eſſe debet, ut laudis ſuæ faſtigia & conjugii legem ſervet, alioſque omnes renuat minorum vulgo gentium maritos. Xenophon cap. xx. ἄγειν δὲ καταπεπωνομένας, ἵνα θᾶττον ἐγκύμονες γίνωνται, πρὸς κύνας ἀγαθούς. Ideo *primos complexus* laudat, eoſque ſufficere cenſet Gratius noſter.

CCLXXXIII. *Primi complexus*]. Ex Maronis Georg. III. *ubi concubitus primos jam nota voluptas Sollicitat.* Sed in diverſum ſenſum traducta. Apud illum *nota voluptas* eſt, quam noſter ſtatim vocat *impatientis naturæ furorem.* Quæ ſe invicem mutuo explicant.

CCLXXXVI. *Da requiem*] Idem prorſus in equa obſervat Virgilius ibidem. Xenophon hoc moderatur, ut gravidæ non quidem continuò, ſed mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

dicè ac intermiſſè tamen exerceantur. Rationem addit: *ἵνα μὴ φιλοπονίαν διαφθείρωσι. ne à laboris ſtudio deſueſcant*. Inepte enim interpres vertit: *ne nimio labore fœtum perdant*: Quaſi ſcriptum fuerit ἵνα μὴ διὰ φιλοπονίαν φθείρωσι. Fefellit illum τὸ διαλείπειν quod non deſinere eſt, ſed τῷ ἐνδελεχῶς ἐξάγειν opponitur. Non indeſinenter, nec omnino deſinere, ſed intermiſſe eas venatum educi præcipit, ne à labore deſueſcant. Nec diverſa longe ratio eſt quam alter poſuit cap. XXVIII. ὁ γὰρ περίπατος ἀγαθὸν ἐς ῥώμην ταῖς κυσίν. Sed hic indifferenter dixerat: μετὰ ταῦτα δὲ ἐξάγειν μὲν ἐπὶ θήραν, ἐφεῖναι δὲ αὐτὰς λαγωῷ μηκέτι. Gravidas quidem venatum educendas, modo non in leporem. Vt contra Gratius *ſolitos remitti labores*, nullo excepto, jubet. Inter utrumque tenet ὁ πάνυ Xenophon, quod tutiſſimum eſt.

CCXIC. *excernere parvos*] Varro: *In nutricatu ad ſecundum partum, ſi plures ſunt, ſtatim eligere oportet, quos habere velis; reliquos abjicere. Quam pauciſſimos reliqueris, tam optimi in alendo fiunt, propter copiam lactis.* Ita ſcribendum eſſe, apud Nemeſianum oſtendam. Hic autem de electione optimi agitur. *Parvos*, pro catulis poſuit, quos mox *minores* quoque vocat.

CCXC. *Signa dabunt ipſæ*] Ipſæ matres. Quæ illa ſigna ſint, egregie canit Aurelius noſter: *dabit mater partus examine honeſtos Iudicio natus ſervans*: & paulo poſt: *ſic conſcia mater*

Segregat egregiam ſobolem virtutis amore.

Videtur tamen ſcribendum: *ſigna dabunt ipſi*: nimirum, quos proxime vocavit, *parvi*, ſive catuli. Quod & ſequentia probant, in quibus ſigna, quæ ipſi dant, exequitur.

CCXC. *teneris artubus*] Incompactis & ἀσυμμέτροις prorſus membris optimæ ſpei catuli plerunque ſunt. Vnde de magnitudine eorum facilis

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

præſumptio eſt. Enormia autem illa membra, & *crura natantia*, ut cum Aurelio loquar, paulatim, ut valida eſſe incipiunt, ita ſimul aptiore compage adulti corporis normam ſequuntur. Sin minus, peſſimæ notæ illi futuri ſunt, qui τὴν ἀσυμμετρίαν adulti ſervant. Xenophon minor cap. IV. *Φαῦλαι δὲ τῶν μεγάλων, ὅσαι τὰ μέλη ἀπαγεῖς καὶ ἀξυμμέτρως τε· φαυλότεραι ἂν εἶεν οὕτω γε ἔχουσαι τῶν σμικρῶν, εἰ τὰ ἄλλα κακὰ ἴσα προσείη αὐταῖς.* Quia membra incompoſita, quanto majora ſunt, eo majus impedimentum afferunt. Contra in minoribus minus hoc vitii habet. *Teneri* itaque artus ſunt qui ſoluti & quaſi luxati ſunt. Hæc ideo explicanda erant, ne quis Barthio aſſentiatur, qui locum hunc, quem exponere tentat, ne inſpexiſſe quidem videtur. Nam ipſa verba quoque male citavit: *vix oſſibus hæret*] moles enim, ait, inconcinna & inepta curſui, nec habilis ſagacitati. Non reprehendit hic inconncinam molem, ſed laudat potius in catulo Gratius. Nec magnum corpus uſquam vituperavit: nec quid adulto ad curſum vel ſagacitatem conveniat, ſed quid in catulis excernendis ſpectandum ſit exequitur hoc quidem loco.

CCXCVII. *Ira jacet*] Inepte vulgo legitur: *Ire placet*. Nihil nobis rei eſt cum ſatellitibus à latere, quos catulo quaſi curiam adituro circumfundit interpres. Ego non dubito bonæ frugis eſſe lectionem, quam dedi. *Ira jacet*, cum *impatiens aquæ vehementia ſortis* frigeſcit. Perſentiunt enim citius ac minus tolerant frigus teneri, qui meliores, catuli. Non aliter quam tremor ille membrorum laudatur in equo. Ideoque patitur turbâ inerti operiri, ac tegi, ut à frigore defendatur.

CCIC. *levis deducet p. fratres*] Ita ſcribendum eſt. i. *leves*. Quo ſenſu imitatur hæc Nemeſianus:

Corporibusque leves gravibus prænoſcere curſus.

Graviores itaque præſtant, qui fratres ſuos *pondere dedu-*

deducunt, id eſt, vincunt. Non quia in libra quaſi appendantur, ſed *è manibus.* Neſcio itaque cur *manus* catulo attribui velit Vir doctus in Indice ſuo ad Curtium, cum promptior ſenſus ad manum ſit.

CCCII. *Blandimenta*] Quæ de matris cura hic præſcribit Gratius, ipſi proli eadem præſtari vult Varro lib. II. de R. R. cap. II. *Cum depulſi ſunt agni à matribus, diligentia adhibenda eſt, ne deſiderio ſeneſcant. Itaque deliniendum in nutricatu pabuli bonitate: & à frigore & æſtu ne quid laborent curandum. Cum oblivione jam lactis non deſiderant matrem, tum denique compellendum in gregem ovium.*

CCCIII. *ut erit delata*] Ita vulgatam, quæ ſenſu prorſus carebat, levi diſtinctione ad aliquem ſaltem ſenſum accommodavi. *Illa*, nimirum mater, *perinde* ac tu illam curà ſequere, minores ſuos quoque proſequetur. *Vt erit delata*, id eſt, cum ad catulos ſuos deferetur, quia interdiu fere ſemoventur catuli, ne diſtrahant *invalidam laſſato viſcere matrem*, ut Aurelius loquitur. Vel, *ut erunt delata*, blandimenta illa. Sed nequid diſſimulem, non placet mihi tam conciſa & obſcura βραχυλογία. Primæ editiones ex Romano illo antiquiſſ. cod. conſtanter repræſentant: *ſuos ut erit delacta minores.* Quod arguit primum editorem non potuiſſe veram ſcripturam aſſequi, ideoque ipſa MS. Cod. veſtigia propoſuiſſe. Vnde Pythœus fecit: *ſuos, ut erit delata, minores, Ac longam,* &c. Sed ego veram lectionem dudum eſt elicui:

Illa perinde ſuos, uteri de lacte, minores,
Ac longam præſtabit opem.

Vt ſit σύγχυσις, quâ aliquoties uti Gratium oſtendi. *Illa perinde minores ſuos cura proſequetur, ac uteri de lacte longam præſtabit opem.* Sed quia & hæc abſtruſam ſatis ſententiam formant, fuit, dum capillo promiſſo ariolari occiperem, ut ita quoque refingerem aliquando:

Illa petendo ſuos, ut erit dilata, minores
Ad longam perſtabit opem.

Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Quod fit cum à catulis ſuis venatum abducitur, ut frangat induſtria matrem. Sunt enim qui hoc faciunt, ne lactatione nimia virtutem ſtudiumque mutent. Xenophon junior cap. XXX. Τεκοῦσαν δὲ εἰ μὲν ἐθέλοις ἐπαναλαβεῖν τὴν πρόσθεν ὠκύτητα, μὴ ἐᾶν ἐκτρέφειν αὐτὴν, ὅτι μὴ ἐς ὅσον ἀποκουφίσαι τὸ πολὺ τοῦ γάλακτος. *Si fœtam priſtinæ ſuæ velocitati reddi cupias, enutrire catulos ſuos ne ſiveris, niſi quatenus nimio lactis levanda eſt.* Non poteſt tamen ita differri, quin ejulatu ſuo ad opem hanc catulis ſuis præſtandam admitti efflagitet, ac aliquamdiu perſtet, donec longa induſtria deſueta operi huic ſuo renunciet. Semota interim matre catuli alienæ nutrici ſubjiciuntur, non tamen è vulgo petitæ, ne degenerem ſuccum aut ſpiritum trahant: ſed ταῖς ἐπιλεγομένων γυναίαις, ut præcipit ibidem Xenophon. Imo Oppianus à cerva, vel leæna, aut lupa lactari catulos docet, addita ratione:

> Ὧδε γὰρ ἂν κρατεροῦς τε, καὶ ὠκέας ἔξοχα θείης,
> Εἰδομένους αὐτῇσι γαλακτοφόροισι τιθήναις.
> *Curſibus ut ſimiles nutricum & robore fiant.*

Contra major Xenophon cap. XX. matri ſuæ relinquendos eſſe cenſet: αἱ γὰρ θεραπεῖαι αἱ ἀλλότριαι οὐκ εἰσὶν αὔξιμοι· τὸ δὲ τῶν μητέρων καὶ τὸ γάλα ἀγαθὸν, καὶ τὸ πνεῦμα. Quæ cum diſtinctione aliqua probavit quoque alter, poſt illa quæ modo adduxi. Columella: *Nec unquam eos, quorum generoſam volumus indolem conſervare, patiemur alienæ nutricis uberibus educari, quoniam ſemper & lac & ſpiritus maternus longe magis ingenii, atque incrementa corporis auget. Quod ſi effœta lacte deficitur, caprinum maxime conveniet præberi catulis, donec fiant menſium quatuor.* A qua ſententia nec Gratium abhorruiſſe, ſequentia evincunt. Quocirca potius eſt ut ſecundam conjecturam, ex qua hoc quoque percipiatur, hoc loco teneamus: *uteri de lacte.*

CCCIV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

CCCIV. *Cum deſunt operi*] Id eſt, nutrititioni. Tum deniq;, cum nutritioni, quod proprium matris opus eſt, ſuperſedebunt, & aliud agendo deſueſcerint, in ipſos *catulos* à matre *relictos curam tranſire* præcipit Gratius, ex Maronis illo Georg. III.

Poſt partum cura in vitulos traducitur omnes.

Vtitur noſter aliquoties *operis* voce, pro quovis actu, ut alibi annotavi. Imo pro quovis motu validiore, etiam inanimatis rebus *opus* ſuum adſcribitur. Cornelius Severus de Ætna:

Hinc ſpiſſæ rupes obſtant, diſcordiaque ingens
Inter opus nectit varias, mediaſque coërcet.

Id eſt, prout ignis ſe agitaverit, nunc varias rupes motu ſuo connectere, modo medias ſpiſſim obſtantes coërcere, ac ſupprimere. Sequitur enim:

Pars igni indomitæ, pars ignes ferre coactæ.

Rupes aliæ igni indomitæ, nimirum quæ ſpiſſæ obſtant, aliæ, quas ignis coërcet, illum ferre coguntur. Hoc illud *opus* eſt, quod *artificem*, cui *divina rerum cura* eſt, *incendit*. Additur ſtatim:

res ipſæ credere cogunt;
Quin etiam tactu moneant contingere toto,
Si liceat. Prohibent flammæ (cuſtodiaq; igni
Illi operum eſt) arcentque aditu, divinaque rerum
Cura ſine arbitrio eſt.

Ita fere ſcribendus hic operoſiſſimus, & nulla hactenus magnorum Virorum opera intellectus ulli locus, qui nunc ſua iſta ſibi luce clarius, quam olim cum ſudum eſt, lucet. Sed ego ad *opus* meum à πάρεργῳ hoc jam redeo. Ita enim venationem ſæpiſſime vocat noſter, ut alibi obſervavimus. Vnde & hic conjiciebam olim: *tum denique fœtæ*

Cum deſunt, operis fregitque induſtria matres.

Id eſſet, venationis ſtudium, cui dum intentæ ſunt, catulos ſuos citius deſerunt, atque ita cum φιλοτεκνίᾳ ubera pereunt. Duplicem itaque ob cauſam fœtæ venatum educuntur. Prima, quam de gravida exer-

exercenda reddidit Xenophon, ἵνα μὴ φιλοπονίαν διαφθείρωσι. Altera, ut citius ubera ſiccentur, & ita ad munia ſua ac priſtinam virtutem redeant. Hanc conſideravit alter Xenophon cùm in iis quæ ex cap. xxx. adduxi, tum in ſequenti, ubi fœtæ lacte graves cavet ne in leporem immittantur, aut validè nimis exerceantur, ne ilia rumpantur. Hoc ſane venatoris induſtriæ videtur attribuiſſe Gratius, quamvis nihil mutemus, ut ſatius eſt.

Ib. *fregitque induſtria*] *Frangere matrem* hic eſt, naturalem affectum, quem in prolem habent matres, vincere, ac tandem abolere. Ita *fracta clauſtris fera*, quibus diuturna captivitas omnem feritatem exuit. Plinius Cæcilius in Panegyrico verſus finem: *Vſurpabant gloriam iſtam* (Venationis ſcilicet) *illi quoque principes, qui obire non poterant: uſurpabant autem ut domitas fractaſque clauſtris feras, ac deinde in ipſorum quidem ludibrium emiſſas, mentita ſagacitate colligerent.* Ita reſtituo ex melioribus libris. Vulgo ineptiſſime in omnibus editionibus legitur: *fractiſque clauſtris. Induſtria* hæc venatoris eſt, ut nec repente, ſed paulatim hanc oblivionem catulis ſimul & matri inducat. Hanc paſtori quoque præſcripſit Varro: *Duobus menſibus primis à partu non disjunguntur à matre catuli, ſed minutatim deſueſiunt.*

Ib. *matres*] τὴν φιλοτεκνίαν. Ovidius Metamorph. VIII.

pugnat materque ſororque
Et diverſa trahunt unum duo nomina corpus.

Η φιλοτεκνία καὶ φιλαδελφία Althææ modo filium ſuum modo fratrum funus objectat. Hinc lucem capit Germanicus Cæſar in Phænom.

Sidere donavit cancrum Saturnia Iuno
Nunquam oblita ſui, nunquam ſecura novercæ.

Quod ita παραφράζει Avienus alibi: *novercales ut ſemper proderet iras.*

CCCVII. *Lacte*] Sequitur Xenophontæa illa:

ἐπί-

ἐπειδὰν δὲ ἤδη πλανᾶται τὰ σκυλάκια, διδόναι γάλα μέχρι ἐνιαυτοῦ, καὶ οἷς μέλλει τὸν ἅπαντα χρόνον βιώσεσθαι. *Mazam* hinc accepit quoque noſter: quem ſequitur, ſed granditis paſſibus, Nemeſianus verſ. CLIX. & ſequ. apud quem latius de lacte, quo nutriendi ſunt catuli, dicemus.

Ib. *maza*] Pane ſubacto. Varro: *nec non ita panem ordeaceum dandum, ut non potius eum in lacte des intritum.* Quod per totam vitam, ut Xenophon videtur intellexiſſe, iis cibarium eſt. Vt & Columella, *omnes ſine diſcrimine canes ordeacea farina cum ſero commodè paſcit. Sin autem ſurculo conſitus ager ſine paſcuo eſt, farreo vel triticeo pane ſatiandi ſunt, admiſto tamen liquore cocta faba, ſed tepido.* Hæc maza eſt, ſive lacte, ſive aquâ ſubacta. Hanc Nemeſianus *Cererem cum lacte* vocat, ſed catulis *interdum*, non ſemper, præberi vult, *tenueſque magis retinere cibatus.* Gratius vero Xenophontem exprimit: καὶ οἷς μέλλει τὸν ἅπαντα χρόνον βιώσεσθαι. Vt totius hæc *impendia vitæ* jam catuli noſcere incipiant. Calpurnius Ecl. II.

Et gregibus portare novus, ut carpere frondes
Condiſcant, primoque recidere gramina morſu.

Ita emendavi in editione mea. *Novi greges* ſunt agni, qui frondes carpere diſcunt, ne depulſi à matribus aliquando *lactis deſiderio ſeneſcant*, ut loquitur Varro. Ideo & hic noſter mazam præberi catulis jubet. Quos alii lacte contentos eſſe volunt. Nam alter quoque Xenophon ex majore videtur percepiſſe, ὅτι χρὴ γάλακτι ἀνατρέφειν τὰ σκυλάκια, quaſi nihil præter lac illis aſſignaſſet. Sed melius noſter per illa, οἷς μέλλει τὸν ἅπαντα χρόνον βιώσεσθαι, mazam intellexit.

CCCVIII. *Nec luxus alios*] Subjungit Xenophon: ἄλλο δὲ μηδέν. Quæ verbotenus ſequutus eſt Gratius. Pollux neſcio unde novum præceptum addidit: ἀλλὰ μετὰ τοῦτο τὸ τῶν ἀλισκομένων αἷμα

δεῖ

δεῖ προσφέρεσθαι τοῖς σκύλαξιν, ἵνα προσεθίζωνται τῇ κυνηγετικῇ τροφῇ. Μετὰ τοῦτο, puta τὸ ἐκ τῶν μητρῶν γάλα, quod male ex margine in textum quorundam codd. irrepſit. Vnde etiam eſt quod vulgo τὸ μὲν paulo ante perperam inculcatum ſit. Scribendum eſt: Τροφαὶ μὲν δὴ τοῖς σκύλαξι τὸ ἐκ τῶν μητέρων γάλα. Poſt hoc ſecundo loco ferinum ſanguinem commendat Pollux. Vnde hoc hauſerit, an de ſuo addiderit, incertum mihi eſt. Illud certum Gratii præcepto adverſari, qui talia *avidæ impendia vitæ* à catulis amolitur. Quare potius inter præmia, quæ diſcentibus poſt captam feram ex ipſa præda conceduntur, accenſenda eſt ferini ſanguinis libatio. Quo Senecæ illud modo applicabam: *tum roſtra canes*

Sanguine multo rubicunda gerunt.

CCCX. *humanos* &c.] Elegantiſſima & digna Maronis æmulo digreſſio. Ille ſub finem Georg. III. ubi boum morbos deplorat, ita quoque luxuriam cauſatur, quaſi communem vitiorum matrem:

atqui non Maſsica Bacchi

Munera, non illis epulæ nocuere repoſtæ.

Vbi Servius: *Et per tranſitum tangit illa, quæ dicunt Phyſici, morbos venire ex cibi & potus nimietate, vel mutatione.* Vnde anſam habuit Gratius tam ſpecioſè & ſpatioſè digrediendi. Verba ejus vulgo depravata aliquantum leguntur, & miſerrime tractata ab Interprete. Ea ego leviter immutavi, ut ſi non decori, ſaltem ſenſui ſuo reſtituerem; donec certiora ſuppeditant meliores, ſi qui ſunt, codices.

CCCXIII. *Mareotica*] Non dimittam hoc loco impunitam interpretis audaciam, qua puriſſimum & nullius culpæ reum Vatem perſtringit effrictæ frontis nequam. Age, & dum Magiſter noſter extravagatur, nos etiam relicta præda ſoricem iſtum ſuis veſtigiis & judicio prodamus. *Errorem hic Gratio vix defendam*, inquit. Quid hæc ſignificent, equidem argu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

argutari nolo. Sed an alibi errores Gratii defenderit, ipſe videat. Ego nullum in nitidiſſimo hoc poëmate vel nævum agnoſco, niſi quos affingere ei conatus eſt, hic ipſe erro ex ſua ſibi Germanica editione. Hoc inſuper inepte mendax, quod mendacii ſui meminiſſe non potuerit, qui in titulo gloriatus eſt, autores hos nunc commentariis luculentis à ſe explanatos, in Germania hactenus editos non eſſe. Quod addendum eſt iis, quæ in Prolegomenis ad deſtruendam fidem Germanicæ iſtius editionis adducebam. Sed videamus qua in re erraviſſe Gratium putaverit. *Mareotis*, ſubjungit, *Nili palus in Ægypto quidem eſt. At Mareotica vina non ab Ægypti parte illa, ſed ab alia Græciæ aut Epiri potius acceperunt.* Primum, ut vera hæc eſſe ponamus, quid erroris hæc arguunt in Gratio? Aut quid contrarium illis pronuntiavit Gratius? Atqui *Pharios reges Mareotica* potaſſe cecinit. Ideone *Mareotica* vina Ægypto aſſignavit? Non poterant tanti reges Ægyptii Mareotica ex Græcia, ſi modo inde petenda erant, habuiſſe, cum tot inter Græcos ac Ægyptios commercia jam ab antiquo interceſſerint? Si Barthius inter compotores ſuos Hiſpanica vel Græca vina ſtrenue hauriat, an adeo propere deliret, ut Germanica ſe bibiſſe confeſtim dicat? Imo cõtra, ſi Grçca vina ſint Mareotica, eo ardentius expetita à luxurioſis illis Ægyptiorum regibus contendi poſſit. Vt ſolent è longinquo advecta cariora eſſe, quantumvis Rhenano ſuo inſtertere malit Barthius. Quis tamen illi dixit *Mareotica* vina non ab Ægypti parte illa denominata eſſe, cum ipſe fateatur *Mareotidem* paludem Nili eſſe, An Mareotis non facit Mareoticum? Non auſus fuit hoc negare. At *Mareotica vina non tamen ex Ægypto ſunt*, inquit. Quod falſiſſimum eſſe & hæc appellatio, & res evincit. Servius ad illa Geor. II.

Sunt Thaſiæ vites, ſunt & Mareotides albæ.

Ægyptiæ: Mareotis enim pars eſt Ægypti. Eundem erro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

rrorem cum Gratio deliraſſe Servium pronuntiat delirus Interpres. Deliraverunt itaque omnes, quotquot ſunt, qui Mareotici vini meminerunt, antiqui ſcriptores. Strabo lib. XVII. περὶ Μαρείας λίμνης, quam & Mareotim dici antea monuerat: εὐοινία τέ ἐστι περὶ τοὺς τόπους, ὥστε καὶ διαχεῖσθαι πρὸς παλαίωσιν τὸν Μαρεῶτιν οἶνον. *In his locis maxima vini copia eſt, ut etiam Mareoticum vinum diffundatur, & in longum tempus ſervetur.* Ita ſcribendum eſſe patet ex Heſychio: Μαρεῶτις, εἶδος ἀμπέλου. Uti & *Mareotides* apud Maronem. Nolo tamen negare Μαρεώτην uſitatius dici. Athenæus ſub finem lib. I. ὅτι ὁ Μαρεώτης οἶνος Ἀλεξανδρεωτικὸς τὴν προσηγορίαν ἔσχεν ἀπὸ τῆς κρήνης Μαρείας καὶ πόλεως ὁμωνύμου, &c. Stephanus non fontem, quod fabuloſum eſt, ſed lacum eſſe refert: Μάρεια, πόλις καὶ λίμνη, ἡ καὶ Μαρεῶτις λέγεται, ἀφ' ἧς καὶ Μαρεώτης οἶνος. Adeo nec ille vini hujus Ægyptii celebritatem prætetire potuit. Nec Horatius poſt Cæcubum vim Mareotici vini extollere omiſit lib. I. Ode XXXVII.

Mentemque limphatam Mareotico
Redegit in veros timores.

Mareotico vino. Mareotis in Ægypto palus eſt, juxta quam vinum optimum naſcitur. Ita recte vetus Scholion. Nec audiendus Vir doctus, qui de Ægypti opulentia ea interpretatur. Reſpexit enim proculdubio Horatius ad panicum illum terrorem, quo bacchantes agitantur, quaſi potu à Baccho immiſſum. Eum *in veros timores redegiſſe* Cæſar canitur. Sed ad Barthium redeamus, ſi tantum modo ab incredulitate ſua impetrare poteſt, ut nunc Mareotica vina Ægyptia eſſe tot autoribus credat. Aut ſaltem dicat nobis à qua Græciæ parte, an Epiri potius, Mareotica vina accipi velit. Nemo Geographorum eſt, qui hujus ſimiliſve appellationis locum ullum in Græcia, aut alibi quã in Ægypto, poſuit. Sed omne illi fundamen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

mentum eſſe videtur Columellæ locus lib. III. c. II. ubi Mareoticas vites Græculis accenſet: *Nam quæ Græculæ vites ſunt, ut Mareoticæ, Thaſiæ, Pſythiæ, Sophortiæ, ſicut habent probabilem guſtum, ita noſtris regionibus & raritate uvarum, & acinorum exiguitate minus fluunt.* Heic cardo totius ineptiæ Barthianæ vertitur, quem ſi emoverimus, tota concidet ſomniorum machina. *Græculas* eas vites videtur vocare Columella, quia Maro lib. II. Georg. juxta Græcas vites etiam *Mareotides* poſuerit, ut modo vidimus. Quod an bene collegerit, aut, ſi fortaſſe, Mareoticas vites in Græciam propagatas eſſe, ut Thaſias quoque, quæ ad Thraciam magis pertinent, an adeo compertum habuerit, non temere aſſeruerim. Videant alii utrum hoc ſibi perſuadere poſſint, an potius ſcripſiſſe Columellam: *Nam quæ trunculæ vites ſunt.* Qua voce alibi quoque utitur. *Trunculæ vites* ſunt, quæ minus altè coluntur, quam præcedentes quæ in *ſumma arbore*, quibus has opponit, quæ & *acinorum exiguitate* formæ ſuæ reſpondent. Vt ſtatim *inerticulam* vocat, ab inertia denominatam. Vtcunque hæc accipiamus, ſcio non debuiſſe hinc Gratio lapidem moveri, qui totam antiquitatem pro ſe habet. Niſi & reliquos ejuſdem delirii accuſaturus ſit inſulſus Interpres, qui, quod in aliis quærit, ipſe ſibi mali cacat. Apage tam putidas nugas.

CCCXXV. *tetendit*] τὸ *ad* ἀπὸ κοινοῦ repetendum: *& ad ſummos tetendit honores.* Hoc moneo, ne quis ulla in parte pulcerrimæ & incomparabilis prorſus hujus ſententiæ pedem offendat, aut Barthii nugas audire neceſſum habeat. Adeo illuſtria & perſpicua hæc ſunt, ut facula non magis quam merus dies, nedum Scholaſtici iſtius tenebrionis offuciis, indigeant: quem ego iterũ Anticyras faceſſere jubeo.

CCCXXVIII. *unuſque magiſter*] Hic κυναγωγὸς eſt Polluci. Cujus nulla, quod miror, mentio apud alios eſt. Sed major Xenophon ipſi venatori hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ic magiſterium videtur reliquiſſe, quem ideo *κυνηγέτlω* vocat, quia *prima illa canum, non ulla pe-us Cura prior*, ut ſupra monuit Gratius. Pollux: ἡ τῶν κυνῶν ἡ ἀγωγὴ, κυνηγέσιον ὁμωνύμως ἐργῳ καλεῖται. Ab hac ſcilicet parte tota venatio nomen ſortitur. Olim enim ipſe venator omnia ec munia obibat, *nec ſibi turbam Contraxit comi-m.* Ipſe canes ducere, quod præcipuum eſt, ipſe ram perſequi & inquirere ſolebat. Qualis ille, quem pra laudavit noſter, Hagnon, qui uno cane indu-ore aſſumpto totam venationem ſolus exequeba-r. Hinc κυνηγέται & κυναγκτῆρες (ſi modo inte-a hæc vox eſt apud Pollucem lib. VII. cap. ult. 9.) & ἐπακτῆρες ipſi dicti. Hi ſunt Ἀγρόται, τε κυνέσσι πεποιθότες, Apollonio. Poſtea ve-o in diverſa officia venatio diſtributa eſt, & totam miliam requirebat. Hippolytus eam egregie parti-ur in prologo ſuo apud Senecam. Δικτυαγωγοὺς a protinus ab exordio affatur:

Ite umbroſas cingite ſilvas.

tatim ἰχνεύτας, ſive inveſtigatores dimittit:

Summaque montis juga Crecropii
Celeri planta luſtrate vagi. ||.
Hac hac alii, qua nemus alta
Texitur alno; qua prata jacent. ||
Vos, qua Marathon tramite lævo
Saltus aperit || *Vos, qua tepidis*
Subditus Auſtris frigora mollit
Durus Acarnan. Alius rupem
Dulcis Hymetti: parvas alius
Calcet Aphidnas, &c.

His ita paſſim oberrantibus ipſos, quos dixi, κυναγωγοὺς officii ſui diſtinctè quoque admonet:

At vos laxas
Canibus tacitis mittite habenas, &c.

Tum δρκυωροὺς & λινόπτας, alioſque ejuſdem fe-e officii miniſtros ordinatim diſponit:

Alius

Alius raras
Cervice gravi portare plagas;
Alius teretes properet laqueos.
Picta rubenti linea pinna
Vano cludat terrore feras.
Tibi libretur miſsile telum:
Tu grave dextra lævaque ſimul
Robur lato dirige ferro.
Tu præcipites clamore feras
Subſeſſor ages: tu jam victor
Curvo ſolves viſcera cultro.

Hæc ultima palma trophæi. Quæ ſingula, uti ea quæque in venatore ſuo requirit, Gratii præceptis applicanda. Sunt enim divina prorſus & ex arte, ac methodice ab optimo venatore diſpoſita.

CCCXXX. *Hunc* &c.] Imitari hæc videtur Oppianus lib. 1. ubi venatoris habitum ita delineat:

Τῷ μὴ πιαλέοι θῆρης ἐπὶ μῶλον ἴοιεν,
Μηδέ τε λεπταλέοι· καὶ γὰρ ποτὲ δηρίζασθαι
Θηρσὶν ἐνυαλίοις χρειὼ πολυαρκέα φῶτα.
Τοὔνεκά μοι δέμας ὧδε κεραοσάμβοι φοιτώντων,
Ἀμφότερον κραιπνόν τε θέειν, σθεναρόν τε μάχεσθαι.
Καὶ δ' ἄρα δεξιτερῇ μὲν ἐπικραδάοιεν ἄκοντας,
Ἀμφιδύμους ζυνοὺς· δρεπάνην δ' ἐπὶ μεσσόθι ζώνης. ||
Λαιῇ δ' αὖ πεζὸς μὲν ἄγοι κύνας. &c.

Corpore nec veniant *hæc in certamina* obeſo,
Nec graciles nimium: *ſed agendi tempora belli*
Noverit, & ſocios tutarier hoſte minores.
Ille mihi media *juvenis de pube legendus,*
Vtrumque & pernix, *& ſumptis impiger armis.*
Terribilique manu vibrata falarica dextra
Det ſonitum, medio *præcingatque ilia cultro.*
Quem lævâ ſequitur *ſilvas domitura juventus.*

Ita

a mixtis Gratii verbis hæc vertere liceat, ut agno-
atur quam preſſo pede ea ſecutus fuerit Oppianus.
CCCXXXI. *Nec vile arbitrium eſt*] *Arbitrium*
c eſt ἐπίσκεψις, ut & evidentius in illo C. Severi
co, quem modo emendavi: *divinaque rerum Cu-
ſine arbitrio eſt.* id eſt, fruſtra hic eſſe, qui curant
rum cognoſcere cauſas, quia cominus arbitrari
c inſpicere, aut palpare non licet,
Vt major ſpecies Ætnæ ſuccurrat inanis.
erſus enim hic, ſi retinendus eſt, parentheticus eſ-
debet, & hoc ordine explicandus. Mihi tamen
mper placuit eum expungi, ut male repetitum ex
æcedenti. An bene, aliorum arbitrium eſto.
Ib. *hæc regna*] Merito itaque acceptâ venandi à
atre ſuo venia Rex etiam ſibi eſſe viſus eſt Scipio,
t refert Polybius in Excerptis, quæ ex Conſtantino
orphyrogeneta edidit doctiſſimus Valeſius: ὧν ἐπι-
λαβόμενος, καὶ νομίζας οἱονεὶ βασιλεύειν. *Qua
icta ſibi venandi poteſtate, quaſi regnum adeptus*, &c.
emper enim Regium hoc & ſolum Rege dignum
abitum fuit exercitium, quia ex eo στρατιῶται τε
ἀγαθοὶ, καὶ στρατηγοὶ γίγνονται, ut graphicè ἐπιλο-
γίζει Xenophon. Quapropter & Oppianus & Aure-
us noſter Imperatoribus ſuis μεγακλέα δήνεα θή-
ρης cecinerunt. Et Philoſtratus venatorem ſuum re-
ali quoque ornatu inſignivit εἰκόνων lib. I. cap.
xix. De quo latius alibi dicam.
CCCXXXII. *Iuvenis*] Xenophon cap. II. Χρὴ
τὸν μὲν ἀρκυώρων ἐπιθυμοῦντα τοῦ ἔργου, καὶ τὴν
φωνὴν Ἕλληνα, τὴν δὲ ἡλικίαν περὶ ἔτη εἴκοσι.
τὸ δὲ εἶδος ἐλαφρὸν, ἰσχυρὸν, ψυχὴν δὲ ἱκανὸν,
να τῶν πόνων τούτοις κρατῶν χαίρῃ τῷ ἔργῳ. Quæ
eſtigiatim ſequitur Gratius, ut Gratium Oppianus.
Niſi quod Xenophon ea ad retium curam, quaſi ea
ræcipua venatoris ſit, commendaverit, quæ pro-
riè, ut melius ea applicuit Gratius, ad κυνηγεσίαν
equiruntur. Sed, ut dixi, omnia hæc munia ipſi o-
lim

lim venatori obeunda erant; idem canum ductor, & ad retia ſubſeſſor erat. Vnde Xenophon τὸν ἀρκυωρὸν, ut habent MSS. codd. inibi, pro venatore poſuit. Et Plinius Cæcilius, quum *ad retia* tantum *ſederet*, ſive ἀρκυωρὸν ipſe ageret, venari tamen ſe profeſſus eſt lib. I. Epiſt. VI. & lib. V. Epiſt. XVIII.

CCCXXXIV. *acceſſus*] Videtur hæc tranſtuliſſe noſter ex iis, quæ per venationem addiſci poſſe, ut militantibus uſui ſint, docet Xenophon in Epilogo: Ἐν δὲ ταῖς προσόδοις ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἅμα οἷοί τε ἔσονται ἐπιέναι, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ποιεῖν, διὰ τὸ οὕτω καὶ αὐτοὶ αἱρεῖν τὰς ἄγρας. *In acceſſibus quoque hinc ſcient quomodo hoſtes invaſuri ſint, & imperata faciant, quia & feras ipſi hoc modo venantur.* Hi ſunt acceſſus, hæc agendi tempora belli. Hinc tralaticie Maro Æneid. XI.

Hos aditus, jamque hos aditus, omnemque pererrat
Vndique circuitum, & certam quatit improbus
haſtam.

Quod jam ſupra ad verſ. CCXLII. applicavi.

CCCXXXV. *ſocios*] Haud aliter ac Romani, *ubi virtute pericula propulerant, ſociis atque amicis auxilia portabant*, ut loquitur Saluſtius in procœmio belli Catilinarii. Sed *ſocii* hic ſunt canes. Vt ſupra quoque: *nec ſibi turbam Contraxit comitem*, de canum agmine poſſit intelligi. Pollux enim cap. III. περὶ συνεργῶν κυνηγέτου καὶ σκευῶν inſcriptum ita orditur: Καὶ συνεργοὶ μὲν κυνηγέτου κύνες, ἵπποι, &c. *Et venatoris ſocii* ſive *comites ſunt canes, equi.*

CCCXXXVII. *facilisque*] Ita edidi ex conjectura, donec melius quid ſuccurrat, Nam *fartus*, aut *factis* Barthio, non Gratio, digna ſunt. Sed poterat vulgata defendi pro captu recentioris librarii, qui ex ſui ſæculi loquela hanc phraſem videtur Gratio affinxiſſe: *factus armis*, id eſt, factis armis inſtructus. Sic paſſim loquitur ſequior Latinitas. Iul. Capito-

olinus in Maximinis : *Fecit & ſpathas argenteas, ...it etiam aureas.* Scilicet factis ex auro uſus eſt. At ...nquam ita loquuti ſunt principis, quo vixit no-...r, ævi authores. Quē naſuti librarii barbariſmum ...à cultiſſimo hoc poëmate abigerem, malui auda-...à quam negligentiâ peccare. Sed enim omnino ex ...nio autoris eſt, *facilis armis*; ut ſupra : *faciles, ma-...ique Lycaones armis.* Et de Ancæo : *geminiſque ...uribus ingens.*

CCCXXXVIII. *tegat imas faſcia ſuras*] Pollux ...ter Venatoris σκευὴ etiam recenſet : καὶ ὑποδή-ματα κοῖλα ἐς μέσην τὴν κνήμην ἀνήκοντα, ταινίᾳ ἀκριβεῖ περιεσταλμένα. *Et ſemiplotia ad ...ediam tibiam* (ſive *imas ſuras*) *faſciâ aſtricta.* Ita ...nim ὑποδήματα illa vocari docet Feſtus in *Ploti : ...oleas quoque dimidiatas, quibus utebantur in venan-..., quo planius pedem ponerent, ſemiplotia appella-...ant.* Xenophon ſimpliciter ὑπόδεσιν venanti ac-...commodat. Oppianus γυμνοῖσι δὲ ποσὶν ὁδεύειν, ...*edibuſque incedere nudis*, inveſtigatoribus edicit, ne-...olearum ſtrepitu feras excitent. Quod aliàs incom-...modum nimis eſt, & hodie uſu prorſus caret.

CCCXXIX. * *inulina*] Tinearum haſce injurias, ... quidem abſque veterum librorum ope vindicare ...on eſt, id quod poſſumus, celabimus aliquatenus, ... ita ſarciatur hæc lacuna :

Sit ſociis *vitulina tuis, aut tergore fulvo*
Mantica, cincta chlamys, *canaque è male galeri.*

Quæ particulatim excutiemus. *Vitulina mantica* eſt μόσχειος κυνοῦχος, quem requirit Xenophon c. 11. Ἔστω δὲ καὶ ἐν ὅτῳ ἔσονται αἱ ἄρκυς καὶ τὰ δίκτυα ἐν κατέργοις, κυνοῦχος μόσχειος. Quæ proculdu-...bio inde mutuatus eſt Gratius, cum & ſequentia de ...alce verbotenus tranſtulerit, ut ſtatim videbimus. Pollux : κυνοῦχος δὲ, δέρμα μόσχειον, εἰς ὃ ἐν-τίθεται τὸ δίκτυον, τῷ σχήματι πεποιημένον, ὥσ-περ τὰ σύσπαστα βαλάντια. Hinc eſt quod He-

 ſychius

ſychius exponat: Κυνοῦχος, θυλάκιον, βαλλάντιον, ἢ μαρσίππιον. Nam hac generali notione apud autores non invenitur.

CCCXL. *canaque è macle*] Poteſt & vulgata hæc ſervari. Eſt enim *maclis* ſive *machlis* fera, ut teſtatur Plinius lib. VIII. cap. XV. *Item notam in Scandinavia inſula, nec unquam viſa in hoc orbe, multis tamen narratam machlin, haud diſsimilem illi, ſed nullo ſuffraginum flexu.* Hanc ſi intelligere potuit Gratius, merito *canam* dixit, cum pleraque etiam hodie Septentrionalis orbis animalia pilo albido ſint. Vrſorum pelles albos quotidie inde advehunt noſtrates nautæ, & ipſos ſæpe lepores ac mures terreſtres albos inveniri referunt. Dubitari tamen merito poteſt, an Gratii ævo innotuerit jam hoc cum patria ſua animal. Itaque melius eſt ut τῷ πάνυ aſſentiamur ſcribenti *male*. Sed quod idem *lucifugaque e male*, reponat (pace ipſius dixerim) ipſe verſus fere reſpuit. Commodius autem vulgata exponi & teneri poteſt, quia mælinæ pelles, quarũ & hodie frequens uſus, omnino *canæ* ſunt, & ipſæ mæles tam Gallis quam Anglis canæ peculiariter indigetantur. De quibus latius infra dicam. Omnino itaq; vera hic lectio eſt: *canaq; è male galeri.* Haud diſſimili capitis tegmine uſi fuiſſe videntur Albani, venatione celebres olim, quos Strabo l. XI. refert habuiſſe περικράνα θήρεια παραπλησίως τοῖς Ἴβηρσι.

CCCXLI. *Toletano cultro*] Gladium Hiſpanienſem ſignificari ſuſpicor. De eo jam alii dixerunt. Sed culter venatorius diverſum uſum habet. Martialis Apophor. XXIX. *Culter venatorius*:

Si dejecta gemes longo venabula roſtro,
Hic brevis in grandem cominus ibit aprum.

Ita leg. ex MS. Cod. Prior verſus lucem accipit ab illo Naſonis Metamorph. X. *excuſsit pando venabula roſtro.* Vel legendum, *defecta longo ven. roſtro*, id eſt, quæ cuſpide ſive dente ſuo exarmata ſunt. Sed

&

& alium uſum in venatione habet hic culter, ut videre eſt in illis, quæ modo ex Seneca appoſui:

Tu jam victor curvo ſolves viſcera cultro.

Quod de exenteranda fera accipi poteſt. Niſi quis malit etiam ad priorem, quem poſuit Martialis, uſum hoc applicare, ſiquidem is præcipuus eſt. Pollux: ξίφη μὲν, ὡς ὁπότε συμπέσοι θηρίῳ, ἔχειν ἀμύνεσθαι. Hinc Oppianus venatori ſuo accingit,

δρεπάνην δ᾽ ἐπὶ μεσσόθι ζώνης·
Καὶ γὰρ ἐν θήρεσσι πικρὸν πόνον ἐντύνοιτο,
Καί τε κακῶν φορέοιεν ἀλεξητήρια φωτῶν.

Δρεπάνην pro *curvo*, quem vocat Seneca, *cultro* poſuit. Improprie, & confuſè quidem. Δρεπάνη enim proprie falcem denotat, cujus diverſus longe uſus eſt, ut ſtatim oſtendam. Oppianus utrumque confudit. Quod enim ille τῇ δρεπάνῃ aſſignat, proprium eſt venatorii cultri, quo ſe cum adverſus feras, tũ malignos, ſi qui occurrant, homines defenderent. Tacitus Annal. III. cap. XLIII. *Quadraginta millia fuere, quinta ſui parte legionariis armis; cæteri cum venabulis & cultris, quæque alia venantibus tela ſunt.* Vnde colligere eſt, diverſos aliquantum hos cultros à gladiis Hiſpanienſibus fuiſſe, non adeo tamen, ut non eidem uſui inſervire potuerint. Ideo ξίφην cultri loco poſuit Pollux. Et tumultuarii illi apud Tacitum cultris gladiorum vice habuerunt, ut venabula pro pilis.

CCCXLII. *falarica*] Lucanus: *tortilibus vibrata phalarica nervis.* Vnde Silius lib. I.

Librari multa conſueta phalarica dextra.

Vbi *vibrari* quoque reponendum videtur.

CCCXLIII. *curva falce*] Xenophon cap. II, continuo poſt κυνοῦχον μάχαιρον requirit & δρέπανα, ἵνα ᾖ τῆς ὕλης τέμνοντα φράττειν τὰ δεόμενα. *falces, quibus ſilva cædatur, ubi obſentiri aliqua loca oportet.* Ita enim ea voce utitur Apulejus, ut ſuperius annotavi. Pollux cap. III. δρέπανα δέ· ὅπως εἰ δέοι

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

τῆς ὕλης κόψαι εἰς τὴν τῶν δρκύων ἀκώλυτον στάσιν, ὑπάρχοι τὰ δρέπανα. Quando id fieri conveniat, etiam ſuperius demonſtravi ad verſ. XLIX. Noſter autem longe alio uſu falcem habet, ut *rumpant non pervia.* Ita quippe legendum conjecit Vir doctiſſimus. Vulgo: *rumpant nova pervia.* Quod eundem ſenſum admittit. Similis enim locutio apud Val. Flaccum initio l. 1. *medioſque inter juga concita curſus Rumpere.* Id eſt, rumpendo patefacere, ut & hic in Gratio. Inepte vero interpres, *rumpat*, legendum eſſe monet. *Rumpant*, ut modo *præcingant*, nimirum *ſocii* vel *famuli*, quorum appellationem intercidiſſe vel hinc certum eſt. Aut eadem hic ellipſis eſt, quam ad verſ. CCXLIII. familiarem Gratio eſſe oſtendi.

CCCXLIV. *Canum remedia*] Hæc epigraphe eſt haud exiguæ in hoc poëmatio partis, qua totius κυνηγετικῆς peritiſſimus vates canum medicinam pertractavit. Nihil enim de hac Xenophon, aut quiſquam recentiorum poſt Gratium. Niſi paucula quæ ex Ariſtotele tranſcripſit Pollux, & peculiari capite VIII. περὶ νοσημάτων κυνῶν complexus eſt. Quæ parum eſt ut ſciamus, ſi remedia ignoremus. At ea hic Gratius luculenter & affatim ſuppeditat. Quorum aliqua mutuatur, aliqua de ſuo addit Aurelius, ut in cynegetico illius advertemur. At nec tanti illa ſunt, ut de palma cum noſtro poſſint contendere. Videtur enim, ut omni in parte perfectum ſe oſtendat κυνηγέτην, huic ex profeſſo curam quoque impendiſſe, &, ſi non vane hinc auguror, medicinæ dogmata haud leviter tantum calluiſſe. De quo videant Medicorum filii. Non enim meum eſt officinas illorum everrere, aut arcana artis perſcrutari. Contentus mihi ero, ſi ea, quæ ab antiquis magiſtris didici, in ſymbolum conferam, ut antiquitati, & verborum magis quam curationum integritati conſulam. Non eſt tamen, cur de ſalute gregis noſtri ex hiſce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

hiſce petenda diffidam, cum Hypercritici Cenſoris illuſtre illud elogium conſidero: Vbi canum, inquit Scaliger Iulius, tum morbos tum remedia deſcribit Gratius, ſatis oſtendit ætatis (imo & artis) ſuæ felicitatem: ſunt enim luculentiſſima.

CCCXLVI. *Cauſſaſque*] Hæc quoque à Medicis petita vocis notio, ut ſupra oſtendi ad illa: *cauſæque malum fecere paludes*. Eaque ſæpiuſcule in Medicis his utitur: ut mox: *fallenteſque argue cauſſas*. Et paulo poſt, ubi de peſtilentia inquirit:

Cum vitium cauſſæ totu egere latentes
Corporibus, ſeraque aperitur noxia ſumma.

Sed deinde: *& primas vincere cauſſas*. Dubitari poſſit utrum hoc modo, an ſimpliciter intelligendum ſit; ut illud, quod ſequitur: *elementa mali cauſſaſque recidunt*. Potius tamen eſt ut eo, quem dixi, ſignificatu accipiatur. *Cauſſæ* ſunt enim, *elementa mali*, quas προκαταρκτικὰς in genere vocant Philoſophi. De quibus conſulendi Medicorum illi, qui αἰτιολογικὴν pertractarunt, & ante alios Hippocrates.

Ib. *tueri*] Non vulgaris hæc vocabuli notio à Marone mutuata videri poteſt, quæ illi frequentiſſima eſt. Et maxime ex Georg. III. ſiquidem ex illo libro plurima in hac pharmacopœa ſua condidit Gratius. Huic itaque loco geminum eſt:

Hæc quoque non cura nobis leviore tuenda.

Id eſt conſideranda. Ita & hic *tueri*, eſt advertere curam. Et ſuperius *tutelam* eodem ſenſu poſuit:

Tranſeat in catulos omnis tutela relictos.

Idem enim deinde *arbitrium* vocavit, ut ſuo loco notavi. Hinc quoque *tutelam* in jure dictam eſſe puto; non à *tuendo* i. defendendo; quanquam id jam omnibus ICC. ſedit. Autor inveteratæ hujus opinionis eſt Servius Sulpicius, ut videre eſt L. I. D. de tutelis. Quo loco poſt Servianam tutelæ definitionem ſubjicit Paulus IC. *Itaque appellantur tuto-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

res quaſi tuitores, atque defenſores : ſicut æditui dicuntur, qui ædes tuentur. Imo *æditui* dicti, quia *ædes tuentur*, id eſt, inſpiciunt. & ἐπισκοποῦσι. Sic & *tutores* dicti, quos *momboirs*, i. inſpectores impuberum vernacula noſtra indigetamus. Nec alia de cauſa ἐπίτροποι Græcis dicti videntur, quaſi animadverſores. Ἐπιτρέπεσθαι enim eſt advertere. Et *mommen* antiqua Belgarum lingua intueri ſignificabit, ut ex derivatis agnoſcere eſt. *Vermommen*, intuitum obvelare, aliaq; in vulgus nota hoc arguunt. Sic etiam *tutores* olim dictos fuiſſe quid vetat? Fruſtra enim etymologiam à ICC. diſcamus, cujus inſcitiam paſſim ipſi produnt. Error ille, quo tutorem, ut æditumum, quaſi ædium defenſorem, dictum fuiſſe argumentatur Paulus IC. utrumque evincit. Nam *Æditumus eſt ſacræ ædis tuitor, id eſt curam agens*, ut recte docet Feſtus. Varro lib. VI. de L. L. *A quo etiam quidam dicunt illum, qui curat ædes ſacras, Æditumum, non Æditumum. Sed tamen hoc ipſum ab eadem profectum eſt origine, quod quem volumus domum curare, dicimus : tu domi videbis. ut Plautus cum ait :*

Intus para, cura, vide quid opus ſiet.

Sic dicta Veſtiſpica, quæ veſtem ſpiceret, id eſt videret veſtem ac tueretur. Hinc *tutor*, ἐπίσκοπος, ἔφορος, ἐπόπτης, vel *cuſtos*; ut Flaccus in arte Poët. *cuſtode remoto.* Et *tutela*, ἡ ἐπισκοπὴ: quo ſenſu modo uſurpavit noſter. Nam *tueor*, & antiquitus *tuor* tam videre, quam defendere ſignificant. Errant illi qui tuor & tueor diuerſa eſſe putant: quaſi hoc defendere, illud videre tantum denotet. Quod alias latiùs oſtendam, ne hic in ſcholaſticum pulverem nimis excurram.

CCCLI. *Eſt aliud*] Scribendum olim putavi: *hinc quoque noſſe Eſt aliud*, vel potius, *illud*, *quod præſtet opem, pl. n.* Nunc vero nihil mutari volo, poſtquam σύγχυσιν hanc verborum Gratio familiarem adeo eſſe obſervavi. Quæ ut promptius agnoſcatur, diſtinguendum erat:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Eſt aliud, quod præſtet, opus, placabile numen.
CCCLII. *Nec longe auxilium*] Virgilius Geor. III.
Non tamen ulla magis præſens fortuna laborum eſt,
Quam ſi quis ferro potuit reſcindere ſummum
Vlceris os: alitur vitium, vivitque tegendo.
Hinc noſter *vulneris ora* dixit; pro quo ineptè *ora* ex ſuo ſibi codice adducit & commendat Barthius. Ita mox: *lacerique per ulceris ora.* Et deinceps: *ſi pernicies anguſto paſcitur ore Contra pande viam.* Quæ plane ex Maronianis hiſce expreſſa ſunt.

CCCLIII. *atroque*] Ita elicui ex veteri lectione, *utroque,* quam ex archetypo ſervaverunt primæ editiones. Primus Geſnerus legendum conjecit, *uteroque.* Quod in editiones poſteras male propagatum fuit. At quis neſcit A & V nihil inter ſe differre in vetuſtioribus manu exaratis libris, quorum vetuſtas hoc maxime argumento intelligitur? Deſcriptoris itaque incuria *utroque* hic ſcriptum fuit, pro, *atroque cadant cum ſanguine fibræ.* Hoc etiam ex Georg. III. petitum videtur: *it naribus ater Sanguis.* Item Æneid. III. *huic atro liquuntur ſanguine guttæ.* Vt μέλαν αἷμα Theocrito in Pharmaceutr.

CCCLIV. *ex ipſo*] Serenus Sammonicus c. XLVII.
Quem nocuit ſerpens, fertur caput illius aptè
Vulneribus jungi; ſanat quem ſauciat ipſa,
Vtque Lariſſæa curatur Telephus haſta.
Ita legendum eo loco, non *Cui nocuit,* quod Viro docto in adverſ. placuit. Epitaphium vetus:
Nil te damna nocent communis funere lethi.
Hæc quadrantarii ſcriptura eſt. Pro quo alii ediderunt: *Nil te dura movent.* Vti & antea in eodem Epitaphio: *Multorum invidiam tandem caruiſſe.* Quo loco iidem ſuppoſuerunt: *invidia.* Sed hæc ἐν παρέργῳ. Nunc pergamus.

CCCLV. *Viroſam eluviem*] Non pus aut ſaniem, ſed lotium intellige. *Viroſam* vocat propter ſalſedinem. Vt *ſalſedinis virus* Plinio alicubi: & lib. XXXI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

cap. VI. aquam marinam *vetuſtate virus deponentem* dixit. De lotio autem loqui Gratium ſequens illud arguit: *venas dum ſuccus comprimat acer*: id eſt; lotii virus. Et Dioſcorides quoque adverſus vulnera à cane non rabido facta probat urinam ejus. Quod cum laudaret Geſnerus ὁ πάνυ, mirum eſt, non vidiſſe & hæc de lotio ferino intelligenda eſſe. Fimum itaque caninum, quem illę hic Gratio oggerit, foricariis relinquimus, cum urinæ *ſuccus acer* apertè attribuatur, nec de fimo accipi poſſit. Nec melius promiſſo capillo hic ariolatur Barthius, & neſcio quæ inaudita nobis obtrudit remedia ex pure, aut tabo, & aceto, quæ nec cogitavit quidẽ hoc loco Gratius.

CCCLXII. *pecuaria*] Interpres iterum hic homini libero nato ſtigmata inurit, mutilum pronuntiat, & de præſtigiis neſcio quæ ex anili diſciplina nobis adducit. Omnem illi lapidem movit τὸ *ſed*, non disjunctivum, ſed copulans. Quod etiam alibi notavi. *Pecuaria* autem de canibus dici mirum videri non debet. Infra: *defecta mala pecuaria tabe.* Ita & Xenophon lib. VIII. de inſtitut. Cyri equos & canes βοσκήματα vocavit. Et in Geoponicis lib. XIX. cap. III. de canibus adjicitur: καὶ τὰς ἄλλας νόσους τῶν κτηνῶν, *& reliquos morbos pecorum.* Quo loco fruſtra Viri docti Cornarius & Geſnerus κυνῶν reſcribi voluerunt, quaſi pecorum appellatione canes non veniant.

CCCLXVI. *cura eſt altior*] Ita ab ingenio primus edidit Pythœus. Ante quem omnes editiones repræſentant, *curas altior illis.* Quaſi ſcriptum primitus fuerit:

Illa gravis labes & curis altior illis.

Altior labes, quam ut curæ illam vincere poſſint. Vt infra: *curaque potentia major.* Altiorem labem vocat, quam *cauſſæ totis egere latentes Corporibus.* Quemadmodum paulo ante: *licet alti vulneris ora Abſtiterint.* *Altum* enim & infra pro profundo poſuit:

ſuit: *circum atra mœnia ſilvæ Alta premunt.* Eodem ſenſu hic *altior labes* dicatur. Si tamen ex cod. ſuo: *cura eſt altior illis*, edidit Pythœus, non eſt quod rejiciamus: modo *illi*, non *illis*, ſcribatur: *& cura eſt altior illi.* Hoc enim eſt quod infra dicit: *ad magnum major ducenda laborem Cura. Cura altior* hic eadem, quæ ibi *major* dicitur. Cui etiam quadrat, quod ſupra ex hoc, uti vulgo legitur, loco illuſtravi:

Magnum opus, & tangi, niſi cura vincitur, impar.

CCCLXVII. *totis*] Ita omnes præter Barthianam editiones. Illa habet, *toties.* Quod ſupinitati ſuæ imputare debuit Barthius, nec ideo codicem ſuum, quem nunquam vidit, ementiri, ut tanquam ſuum prædicet, quod omnes libri habent. Ejuſdem farinæ & alia buttubata muſteus ille luculentorum commentariorum (hoc enim encomium, tanquam fœnum in cornu, titulo præfert) liber exhibet. Vnum, quod ad manum erat, pro aliis loquatur. Verſu CCCXXXIII. ubi omnes editiones habent, *& ſumptis impiger armis*, ille edidit, *integer.* Animadvertit tamen in ſua quoque ſibi editione veteri legi, *impiger.* Atque adeo correctores (quo nomine nemo ante illum quam Pythœus intelligi potuit) ſuggillat, quod hoc mutaverint, ſiquidem eam editionem ſecuti ſunt. Quam, malum, editionem ſecuti ſunt, Barthi! An eam, quam negas ulli viſam, & ἄϐατον toties vocas, quia ſcilicet ex Nephelococcygia eam tecum dormitabundus advexiſti? Sed eadem, qua ita vocas, pagina Lipſiæ excuſſam eſſe ex literis Germanicis ſive Longobardicis te arbitrari dixeras, & Germanicam paſſim indigetaveras. Quia nempe in Germania tua de ea, quam nunquam niſi per ſomnum vidiſti, ſomniaveras aliquando. Nam in Germania ante te neminem autores hoſce edidiſſe apertè in ipſo luculentæ editionis tuæ capite pronuncias. Quid tamen immutaverunt, quos incuſas, correctores? Ego in omnibus editionibus, *impiger*, legi vigilans video. At

tu, *integer*, quod cerebro tuo excudiſti, illos edidiſſe accuſas. Nimirum quia nec alias editiones, niſi per ſomnum, inſpexiſti, qui tuam adeo ut ſimia ſimiam amas, laudas, commendas.

CCCLXIX. *per contagia morbus*] Lege, *morbi.* Paſſim enim noſter hic Maronis illa ſequitur, ubi *morborum cauſsas & ſigna docet* Georg. III.

Continuo ferro culpam compeſce, priuſquam
Dira per incautum ſerpant contagia vulgus.
Quam multæ pecudum peſtes, nec ſingula morbi
Corpora corripiunt, ſed tota æſtiva repente
Spemque gregemque ſimul, cunctamque ab origine
gentem.

Hinc illud, quod præceſſit: *Contra pande viam.* Et reliqua, quæ operæ pretium eſt inter ſe comparare, ut appareat quam parum ſummo vati inferior ſit Gratius. Verſu CCCLVII. *Mortis enim patuere viæ.* Hoc Maroni eſt: *Nec via mortis erat ſimplex.* Tum quod ſequitur hic: *nec viribus ullis, Aut merito venia eſt.* Expreſſum eſt ex alio ejuſdem libri loco, ubi ſupra boum ſtragem ita ingemit Maro: *Quid labor aut benefacta juvant?* Quodque addit noſter: *aut ſpes exire precanti.* Reſpexit iſta longe antecedentia:

alitur vitium vivitque tegendo,
Dum medicas adhibere manus ad vulnera paſtor
Abnegat, & meliora deos ſedet omnia poſcens.

Item quod hic continuo ſequitur:

CCCLXXIII. *Quod ſive à Stygia*, &c.] Maro paulo aliter in fine ejuſdem libri:

Sævit & in lucem Stygiis emiſſa tenebris
Pallida Tiſiphone: morbos agit ante metumque,
Inque dies avidum ſurgens caput altius effert.

Vt hæc Gratius, ita Gratium imitatur Aurelius

Quod ſeu cæleſti corrupto ſidere manat,
Cum ſegnes radios triſti jaculatur ab æthra
Phœbus, & attonito pallens caput exerit orbe.

Quæ ſe invicem mutua luce elucidant. Sed, ut dixi, à Ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

à Marone divertitur paulum noſter, ut altiorem exquiſitionem inſtitueret. Videtur enim reſpexiſſe Actæonis fabulam, cujus temeritatem non in ipſo tantum, ſed etiam in canibus ulta eſt Diana, quæ eadem Proſerpina eſſe ab antiquis traditur. Namque & illis continuo tantam rabiem immiſit, ut non modo dominum ſuum invaderent, ſed etiam βραδέεσσι γενείοις Δαρδάπτειν κατὰ βαιόν. *tardiſque vorarent Lenti maxillis*, ut canit Nonnus lib. v. Dionyſ. Dixerat jam antea: ἀχνυμένης γὰρ

Νεύμασιν ἀτρέπτοισι βαρύφρονος ἰοχεαίρης
Φοιτάδος οἰστρήεντι μεμηνότες ἄσθματι λύσσης.

Quos furtim commiſſa & inevitabilis ulli
Ira pharetratæ in furias rabiemque Dianæ
Egerat, inſanos vibrantes morſibus ignes.

Ita liceat hæc Gratii verbis contexere, ut appareat *furtim commiſſam iram* ad Actæonem referri poſſe, quia furtim tantum nudam Dianam conſpexerat. Sed interpres τὸ *furtim* ad ultionem duxit, quaſi latente cauſa ejus. *Commiſſa ira* eſt, quam vocat alicubi Maro, *ira irritata Deorum*. Vt plane infra hoc repetit noſter: *commiſſa quantum Deus ultor in ira Pone ſequens valeat*. Aut ſi Virgilii illud Georg. IV. reſpexit noſter:

Non te nullius exercent numinis iræ,
Magna lues commiſſa.

Ira quoque, ut *lues* & *piaculum* alias, pro culpa hic poteſt accipi, tanquam effectum pro efficiente. De quo Grammaticorum judicium eſto. Agitur autem hic apud Gratium non de rabie, ſed de peſtilentia canum ab illo verſu: *Illa gravis labes*, uſque dum ad rabiem tranſit. Vti etiam Maro in adducto loco: *Pallida Tiſiphone*. Quare non fruſtra ibi adnotat Iunius Philargyrus: *Tiſiphonem hic non unam Furiarum debemus accipere, ſed peſtilentiam,*

cui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

cui eleganter Poëta hoc nomen dedit. Gratius autem Proſerpinam, ſive Dianam autorem mali hujus nominat, quia ſummum illi in canes vitæ neciſque arbitrium attribuerunt veteres. Theocritus in Pharmaceutriis:

Τᾷ χθονίᾳ θ' Ἑκάτᾳ, τὰν ϗ σκύλακες τρο-
μέοντι
Ἐρχομέναν νεκύων ἀνά τ' ἠρία ϗ μέλαν αἷμα.
Nocturnæque Hecatæ, catuli quam protinus horrent
Sanguineos circum tumulos & buſta meantem.

CCCLXXVI. *ſeu terra*] Hinc Nemeſianus:

Exhalat ſeu terra ſinus, ſeu noxius aër Cauſa mali.

Sed ille rabiei has cauſas aſſignat, nec videtur percepiſſe de peſtilentia hic agere Gratium. Eaſdem quippe & peſtilentiæ cauſas recenſet Maro:

Hic quondam morbo cœli miſeranda coorta eſt
Tempeſtas, totoque autumni incanduit æſtu,
Corrupitque lacus, infecit pabula tabo.

CCCXXVII. *trans altas d. valles*] Maronis eſt alia in re eodem tamen lib. *in ſola relegant*
Paſcua, poſt montem oppoſitum, & trans flumina
lata.

Hinc eſt, quod ſubditur: *latumque fuga ſuperabitis amnem.* Sed Gratius *vallem* pro *monte* poſuit, quam per hypallagen *altam* videtur vocaſſe. Si enim pro profunda interpretere, ut alibi quidem, intellectu tamen duriuſculum erit. Nec legi velim *latas*, quod olim mihi in mentem venit.

CCCLXXVIII. *ſuperabitis*] Præceſſit, *averte;* & ſequitur, *Diſce vices.* Quare hic quoque olim *ſupera citus*, aut tale quid legendum comminiſcebar. Nunc aliter ſentio, nec quicquam mutari volo. Frequentiſſima enim hæc Poëtæ noſtro verborum ἀφέλεια. Et maxime obvia, qualis hic eſt, numeri enallage, cujus exempla alia inferius dabo.

CCCLXXIX. *dicta*] Ita edidi ex conjectura. Iubet enim illa quoque remedia adhiberi, quæ modo ulceri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ulceribus curandis præſcripſit; non quidem promiſcue, ſed cum delectu, & examine, quid optimum, ac præſentiſſimum ſit. Hoc eſt quod addit: *&, quæ tutela eſt proxima, tenta.* Fruſtra enim hoc ſit tentare, niſi remedia aliqua ſciamus, quæ experiamur. Atqui *dicta* illa jam ſunt. Inepte ergo Barthius *victa* edidit, ineptius explicat. Tum *ficta*, quod ex ſuo ſibi ficto codice adducit, idem in aliis omnibus editionibus figmentum obtinet. Idem error ex ſcriptorum initio Apulejani Apologi corrigenda eſt: *Propter quod paulo prius patroni Æmiliani multa in me proprie conficta, & alia communiter in Philoſophos dicta ab imperitis, mercenaria loquacitate effutierunt.* Quod tamen verum eſſe non juraverim.

CCCLXXXIII. *invictaque tardis*] Male in editione meâ typotheta aut hypotheta aliquis ſuppoſuit, *tardos*, cum præſtet veterum librorum ſcripturâ ſtare. *Tardis* remediis, aut potius tertio caſu *tardis* medicis (qualis ille apud Maronem,

Qui medicas adhibere manus ad vulnera paſtor
Abnegat & meliora deos ſedet omnia poſcens)

invictam fieri rabiem dicit, quia interim malum præcipitatur. Idcirco addit: *ſic tutius ergo Anteire auxiliis.* Cui reſpondet Ovidii illud:

Principiis obſta; ſero medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.

CCCLXXXVII. *Vermiculum dixere*] In ambigua enim fide ab ipſis medicis habitum, vermiculus ſit, nec ne, ut fuſe oſtendit Geſnerus in perfectiſſimo opere de animalibus. Plinius tamen id quaſi aſſerere videtur lib. XXIX. cap. V. *Eſt vermiculus in lingua canum, qui vocatur à Græcis lytta: quo exempto infantibus catulis nec rabidi fiunt, nec faſtidium ſentiunt.* Quicquid itaque hac de re diſſentiant alii, ſcio & neſcientibus aut dubitantibus affirmo vidiſſe me exſectum canis mei lingua tendonem aculeatum utrinque & propemodum moventem ſe ad contactum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ctum. Quin etiam aſſerebat mihi ille exſector, qui quotidie hoc artificii oſtiatim exercet, nunquam citius in rabiem agi canes, quam cum vitam nanciſcitur & arroſu ſuo vexare nervos incipit ille qualiſcunque eſt vermiculus. Atque ideo vivum exſecari ex rabido jam cane non poſſe. Eo ne deveniatur, ut canit noſter aliquanto poſt, *ergo inſita ferro*

Iam teneris elementa mali cauſſaſque recidunt.

Nemo itaque eſt qui vermiculum hunc vidiſſe tradidit, quamvis ex communi opinione *vermiculum dixere*. Sextus Platonicus, ſiquidem Pliniana illa verbotenus fere deſcripſerit, non vermiculum, ſed *canis rabidi id quod ſub lingua habet*, periphraſtice vocavit. Confidentior non hic tantum Plinius, *cervus* etiam *ineſſe vermiculi ſub linguæ inanitate circa articulum quà caput jungitur numero viginti produntur*, refert lib. XI. cap. XXXVII. Cui malim fidem ſuam deneget, quam *muſculos* ſupponat Clariſſimus Rondeletius. Autor enim Plinio Ariſtoteles lib. II. Hiſtor. Animal. cap. XV. ex quo etiam apparet ſcripſiſſe Plinium eo quo citavi modo, ne videatur duobus diverſos locis vermiculos conſtituere. Vnde tamen didicerit Plinius *lyttan* Græcè vermiculum dici, ego adhuc quæro, cum omnes, quos conſului, Græcorum medici ipſam rabiem, & proprie ferè caninam ita indigetent. Pollux cap. VIII. Νοσήματα μέντοι κυνῶν τρία, λύσσα, ποδάγρα, κυνάγχη· ἀλλ' ἡ μὲν ποδάγρα οὐ πάντη ἀνίατος. ἡ δὲ κυνάγχη δυσίατος· ἡ δὲ λύσσα εἰς θάνατον φέρει. Ita ſcribendum eſſe patet ex Ariſtotelis lib. VIII. Hiſt. Anim. cap. XXII. unde illa deſumpta ſunt. Aut ſi defendi poteſt vulgata lectio: ἡ δὲ λύσσα δυσίατος, omnino id accipiendum ita ut Gratius *invictam tardis* rabiem eſſe modo dicebat. Sed melius etiam cum illo conveniat Polluci ſi eo, quo poſui, modo verba ejus concipiantur. Η δὲ κυνάγχη δυσίατος, id eſt quod inferius habetur:

Aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Aut incurvatæ ſi qua eſt tutela podagræ.

Ἡ δ' λύσσα εἰς θάνατον φέρει, plane Gratii verbis ſt, *rabies Præcipitat lætale malum.* Vnde & Nemeſianus : *Eſt etiam canibus rabies letale periclum.*

CCCLXXXVIII. *ſiti*] Hanc quoque cauſatur ibidem Nemeſianus noſter :

ſeu cum gelidus non ſufficit humor,
Torrida per venas concreſcunt ſemina flammæ :
Quicquid id eſt, imas agitat ſub corde medullas.

Vltimum hoc Gratio eſt : *præcepit viſcera.* quaſi vermiculus ille, haud ſecus ac angina, etiam fauces occludat, aut potius motu ſuo incendat. Ita obiter rationem videtur aſſignaſſe perfectiſſimus vates, quam nemo inter veteres, quod ſciam, tam prope attigit. Virgil. Geor. III. eandẽ ex aëris intemperie, quæ peſtilentiam producit, rabiei & anginæ quoq; originem deduxit : *Hinc canibus blandis rabies venit.* Nimirum poſtquam ex infecto aëre *ignea venis*
Omnibus acta ſitis miſeros adduxerat artus.
Quo noſter haud dubiè reſpexit.

CCCXIC. *Æſtivos vibrant*] Nonnus Dionyſ. V.

Φοιτάδος οἰστρήεντι μεμηνότες ἄσθματι λύσσης.

Dum vibrant rabidis agitatos morſibus ignes.

Φοιτάδος quaſi *fugam molientis*, ſi bene id ad vermiculum retulit Interpres, qui mala tamen conjecturandi rabie hic legi voluit : *Æſtivoſque vibrant.* *Vibrare* autem propria de rabidis locutio videtur eſſe. Vnde Ammiano ſuam facile ſcripturam aſſerere eſt initio lib. XIV. *ſed adverſando jurgandoque, cum parum congrueret ei, ad rabiem potius evibrabat Auguſtum, actus ejus exaggerando creberrime docens* (an *loquens ?*) *idque, incertum qua mente, ne lateret, affectans.* Quam miror ex Regio cod. in editione ſua non ſervaſſe Doctiſſimum nuper Editorem, ſed peſſimè interpolaſſe. Nec felicius alter ingenio ſuo, ut monſtrum vocabuli oſtentaret, quam veteri ſcripturæ credere maluit.

CCCXC.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

CCCXC. *Sedem ſp. amatam*] Ita levicula mutatione locum hunc reſtitui. Lucanus lib. I. *& extremo tunc forſitan urbis amatæ Plenus abit viſu.* Nec pejor tamen, ſi cui arridet, Viri Clariſſimi conjectura eſt: *& ſedem ſpernit avitam.* Cui aſtipulatur Virgilius lib. III. Georg.

Et ſtabula aſpectans regnis exceſſit avitis.

Nam Barthii phaleræ, quibus vulgatam adornat, emptorem non adeo facile deliniant; niſi qui poſt bonæ frugis oblationem glandem malit. Nec rectè hæc ad vermiculum applicavit, quæ ad canem pertinent. Fefellit illum, ut ſemper, numeri enallage, qua toties jam uſus eſt Gratius. Quod ne identidem oſtendere neceſſè ſit, ad verſ. DIX. una congerie exempla omnia proponam. *Molitur fugas*, nimirum, ut dixi, canis, id eſt, jam vagari & hac illac inſane diſcurrere, ut ſolent rabioſi, incipit. Ideoque includi præcipiunt κυνοσόφοι: quia ipſo motu validius inſanire & furere occipiunt. Ita intelligendum quod ſequitur poſtmodum apud Poëtam noſtrum:

Scilicet hoc motu ſtimuliſque potentibus acti
In furias vertêre canes.

CCCXCV. *tenui*] Non qualitatis, ut quis putet, ſed quantitatis hoc eſt. Vt Virgilius Georg. III. cum meridie quidem *alta greges ad ſtagna* juſſiſſet

Currentem ilignis potare canalibus undam,

Solis ad occaſum, Tum tenues dare rurſus aquas, præcipit, nimirum ut mane ipſo rore ſitim ſedaverant. Vnde Palladius Novembri tit. XIII. *Deinde ubi flexo jam die ardor infringitur, & ſolum primo imbre veſpertini roris humeſcit, gregem revocemus ad paſcua.* Ille enim per *tenues aquas* rorem intellexit apud Maronem, à quo illa deſumpſit. Sed præſtat de aqua interpretari, ut rectius Columella lib. VII. cap. III. *Tenues*, id eſt modicas: quod forte & Philargyrus intellexit, dum exponit, *parvas*. Ineptè vero Servius aquarum id epitheton eſſè ex alieno ad hunc loco collegit.

CCCIC.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

CCCIC. *ſimplicis anni*] *Annus* per ſynecdochen rtis pro toto, ut *Longa dies* apud Poëtam, pro ævo onitur. Noſter ſupra: *illum primis nemorum Dea ixit in annis.* Illud enim venationis primum ævum c reſpexiſſe videtur. Quare nimia inepti interpre- s contumacia eſt, qui cum hæc intelligeret, nihilo- inus ibi *armis*, hic *ævi*, & apud Nemeſianum Ec- oga IV. *annis* ex ſuo ſibi cod. obtrudat. Vbi proba ctio eſt, quam in hac editione ſervavi:

Donum forma breve eſt, nec ſe tibi commodat annus.

d eſt tempus, quod mutare omnia conſuevit. Seneca:

Anceps forma bonum mortalibus,
Exigui donum breve temporis.

Iinc eſt quod *annuum* pro longævo ſæpe ponitur. Gloſſæ veteres: *Annua, anus*, γραῦς, πολυετής. ta ſcribendum conjicio. Vt forte reſpexerit Gloſſo- raphus illud Poëtæ alicujus: *fama loquetur anus.* longæva. Eædem Gloſſæ paulo poſt: *Annoſa, an- ua*, πολυετής. Sic emacula. Latinus Pacatu : *Spe ictoriæ, cum luce ventura pervigil ageret, tardum ſo- em, deſertorem diem, annuum noctis æſtivæ tempus riminatur.* Adeo enim morarum impatiens erat mperator, ut quamvis breviſſimæ æſtate noctis tem- pus anno longius illi videretur. Ovid. Epiſt. XVIII.

Septima nox agitur ſpatium mihi longius anno.

Quod antea dixerat: *& nox erat annua nobis.* Epi- taphium vetus à Pythæo editum:

Nondum vicenos annos compleverat, annum
Supremum Parcæ ſorte dedere mihi.

Id eſt, ſupremum tempus. Scribendum ipſo ex lapi- de tamẽ eſt: *annos compleverat annus, Supremum* &c.

CDI. *Collaribus*] Neceſſarius eorum uſus cùm in armandis validioribus, & majores feras invaſuris, tum in alligando *inductore.* Itaque diverſa illis atque huic conveniunt. Bellatoribus illis æque ac villati- cis graviora: ferreis quidem clavis munita, ſed non pari modo. Villaticorum *millos* vocant veteres: alii *milla,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

milla, & *mella*. Varro lib. II. R. R. cap. IX. de villaticis agens: *Ne vulnerentur à beſtiis, imponuntur his collaria, quæ vocantur mellum, id eſt cingulum circa collum ex corio firmo cum clavulis capitatis; quæ intra capita inſuitur pellis mollis, ne noceat collo duritia ferri.* Vbi non fero Illuſtrem Criticum, qui *malium* legit, ut à tranſmarina origine vocem deducat, quæ Latio nota. In ſchedis Feſti: *Millus collare canum villaticorum factum eſt ex corio, confixumque clavis ferreis eminentibus adverſus impetum luporum. Scipio Æmilianus ad Pop. Vobis, inquit, Reique publ. præſidio erit is quaſi millus cani.* Perperam vulgo: *canum venaticorum*. Gloſſàrium Iſidori: *Millum, collare canis.* Melius mihi quidem videtur à *mele* vel *armillâ* Geſnerus, quam à μελωτῇ Scaliger, vel à mille clavis alii vocis ἔτυμον petiiſſe. Quanquam vix ex iſtis Propertii id capiam:

Serica nam taceo Volſi carpenta nepotis,
Atque armillatos colla Moloſſa canes.

Laſcivè enim iſtos armillis Cynthiæ ornatos, ut & ſerico carpento vectam ipſam fuiſſe, accipio, ne quid temere, ſi modo vetus ſcriptura eſt, mutandum cum reliquis cenſeam. Nam Scaligeri conjecturam diu eſt quod illegitimam eſſe nos docuerit ὁ πάνυ Salmaſius; ſed cur ipſe *Syrica* quam *Serica* malit, nondum didici. Ita munitum ferreis clavis *millum* villaticis convenire, dubio procul eſt: an & venaticis, diſpiciemus; ne temere ita apud Feſtum repoſuiſſe videamur. Quale id fuerit, docet Xenophon: Κυνῶν δὲ κόσμος, δέραια, ἱμάντες, τελαμωνίαι. (ita enim ex MSS. potius ſcribendum, mox apparebit) ἔστω δὲ τὰ μὲν δέραια μαλακὰ, πλατέα, ἵνα μὴ θραύῃ τὰς τρίχας τῶν κυνῶν. Nihil in eo duri aut clavorum. An ne currentum pedes implicent, vel aures ne lædant, aliâve de cauſâ, non dixerim. Videtur id tamen præcautum; dum in utroque latere lorum clavis & aculeis ferreis conſertum pro munimen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

mento erga validiores feras habuerint. Tales fue-
nt iſtæ *τελαμωνίαι*, quas ita deſcribit porro Xe-
phon: *αἱ δὲ τελαμωνίαι πλατεῖς τοὺς ἱμάν-*
, ἵνα μὴ τρίβωσι τὰς λαγόνας αὐτῶν. ἐγ-
τερραμμέναι δὲ ἐγκεντρίδες, ἵνα τὰ γένη φυ-
ττωσι. Sed planius Pollux: *Τελαμωνία δὲ ἐστὶ*
τὴ, πλατὺς ἱμὰς ἑκατέρωθεν ἀπὸ τοῦ δέρραιου
εὶ τὰς πλευρὰς παρήκων ἐναλλὰξ ὡς τὸ τέ-
των τὰ μετὰ τὰς ὠμοπλάτας ἄκρας καὶ τὰς
γόνας στεγόντων· ἧλοι δὲ ἢ ἐγκεντρίδες ἐπῆσαν
ς τελαμωνίαις. Certa itaque prælia facturi ita
nabantur canes; vel etiam ferinâ toti pelle conte-
bantur, ut ibidem adnotat Pollux. Ornatus gra-
in cervo ſuo tale quid videtur finxiſſe Calpurnius
l. VI. *& à dorſo quæ totam circuit alvum*
Alternat vitreas lateralis cingula bullas.
ra iſthæc utrinque collari alligabantur, ita ut &
arari ac omitti poterant, ſi uſui non eſſent. Col-
e autem ſimplex & unum ac idem ſemper, ſive
λεμωνίαις jungendis, ſive *ἐξῆπται στενοῦ ἱμάν-*
τος, ὃς κατὰ τὸν κυναγωγὸν ἐξηγκύλωται, de quo
ro ductitio ſupra egimus: vel etiam copulandis,
t domi alligandis inſerviat, ut ad Nemeſianum di-
m. Collare tale vocat, *ἀχάλκωτον κυνοῦχον*, autor
pigrammatis apud Suidam in *κυνοῦχος*, quia ſine
avis. Sed nec ipſe Suidas, nec H. Stephanus inde
cti quicquam percepit. *Κυνοῦχος*, inquit, *ὁ τῆς*
νὸς κρατῶν δεσμός. Ille enim pro loro quo du-
tur & retinetur in inveſtigando canis accepit. At
adducto verſiculo omnino pro collari poſitum,
uis myops non videat? Solent ea quam latiſſima ac
ollia maxime habere inductores, & reliqui ſaga-
es. Fruſtra itaque veretur Interpres ne durum nimis
ollare ſit ad *inducendas mælis criſtas*. Nec proxi-
num verſum memoria tenuit, dum *millis* reſcri-
endum magnâ voce clamitat. Quid enim ſit, *colla-*
bus millis criſtas inducere lucifugæ? Vnum idem-
que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

que eſt *millus*, & *collare*. Iſthic vero abeat cum *veſpertilione* ſua εἰς ἀντίκυρας, ne ſaltem noctuas Athenas.

CDII. *lucifugæ malis*] Quia cavernas incolit, & ſæpe haud aliter ac urſi totam hyemem in iis ſe tenet, ut referunt mihi fide digni amici mei, qui aliquoties in Germania mælem venati ſunt. Hinc Rutilius Numatianus in Itinerario ſuo lib. I.

Proceſſu pelagi jam ſe Capraria tollit:
Squallet lucifugis inſula plena viris.
Ipſi ſe monachos Grajo cognomine dicunt,
Quod ſoli nullo vivere teſte volunt.

Vnde & *ergaſtula* mox illis adſignat, quæ ſubterranea fuiſſe ex Plauto aliiſque didicimus. Itaque *Lucifugæ* dicuntur *males* quia foveas ſub arboribus plerunque, quas nunquam luce ſua perfundit Titan, inhabitant: non autem quod noctu tantum graſſentur. Aliam enim eſſe *malem* ac *fouinam*, quam vocant Galli, dudum nos docuit Geſnerus. Nec quidem contrarium Varronis loco evinci poteſt lib. III. cap. XII. ubi leporarii ſepta, *ut tectorio tecta ſint*, præcipit, *ne meles aut feles aliave quæ beſtia intrare poſſit*. Nam & *taxi*, qui omnino mæles veterum ſunt, ungues ita probe aculeatos habent, ut ſeptum aliquod mediocris altitudinis aſcendere valeant. Quanquam illis, qui ex ſuillo, quod dicunt, genere ſunt, hoc denegatum ſit. Alterius vero aliquem generis, quod caninum vocant, ipſemet ego vidi in Anglia arborem conſcendiſſe. Angli inter alia taxi nomina etiam *gray*, ut Galli *griſart*, id eſt canum à colore pili indigetant. Ideo enim & Gratius ſupra: *canaque è male galeri*. Non eſt itaque cur Geſnero non aſſentiar *taxum* hodiernum revera eſſe antiquorum *malem*. Poſſit tamen ſcrupulum injicere id quod Plinius tradit lib. VIII. cap. XXXVIII, *Alia ſolertia in metu melibus: ſufflata cute diſtentæ ictus hominum & morſus canum arcent*. Alia enim ſolertia

axo: inclinato & per poſteriora crura extento
ite dorſum arbori applicans canes morſu veneni-
arcet. Habet tamen cutem duriſſimam. Itaq;
od de diſtentione illius refert Plinius, vereor ut fi-
m mereatur.

b. *criſtas inducere*] Plurimum in collaribus, ſcu-
pharetris, aliiſque id genus à pluvia muniendis
lini corii uſum & olim & hodie eſſe, fuſè oſten-
ὸ πάνυ Geſnerus. Non hoc tamen ſpectaſſe hic
tium, verba ipſa fidem faciunt. Sed potius, ut
rbos, & maxime ſcabiem, præveniat, melinam
em collari intrinſecus induci velle: quandoqui-
n ita molliter veſtitum collare collum non exa-
ret, neque terat. Maxime ſi ferreis clavis confi-
m fuerit. Varro: *quæ intra capita* clavorum *in-
ur pellis mollis, ne noceat collo duritia ferri.* Sed et-
n ne, dum *tendant fortia trito vincula collo*, ut Se-
ca loquitur, nimium noceant inductoribus aut
acibus, id fieri convenit. Nam eapropter & agni-
corio ad quævis collaria olim uſi. Pollux: ἔν-
θεν ἢ αὐτῷ (δερμάμβῳ puta) ὑπερράφθω δο-
ρὶς, ὡς μὴ τρίβοιτο ὑπὸ τοῦ δέρματος ἡ δέρη
κυνός. Huic uſui itaque melinam pellem vel cau-
m videtur commendare noſter. Nec veriſimile eſt
verſus veneficia hanc tantum adhiberi velle, ut
idem illa quæ ſequuntur. Quare illa omnia hoc
e modo interpungi ac ſcribi malim:

Collaribus ergo
Sunt qui lucifugæ criſtas includere malis
Iuſſere: aut ſacris conſerta monilia conchis,
Et vivum lapidem, & circum Meliteſia nectunt
Coralia, & ſacris adjutas cantibus herbas.

CDIII. *ſacris conchis*] *Venereas conchas*, ſed mi-
ſculas, innui ex Plinii illis perſuadeor lib. XXXII.
I. *Nec dubitamus idem* (quod remoræ) *valere om-
a genera, cum celebri & conſecrato etiam exemplo
ud Gnidiam Venerem conchas quoque ejuſdem po-
tentiæ*

tentia credi neceſſe eſt. Nimirum ut navem remorentur: *conchasque quæ id præſtiterint apud Gnidiorum Venerem coli*, tradit idem lib. IX. cap. XXV. Vnde tamen perperam viſum Viris eruditis concham Veneream eandem eſſe cum remora. Eam potius eſſe, quæ vulgo *porcellana* dicitur, egregie aſtruit Geſnerus. Frequens Venerea inventu & uſu tam olim quam hodie. Nec aliam intellexit Tibullus lib. II. Eleg. IV. *è rubro lucida concha mari.* Quod Propertiano illi geminum eſt: *è rubro concha Erycina ſalo.* Martialis lib. II. Epigrammate XLVII.

Lævior ô conchis, Galle, Cytheriacis.

Nam chartas iis lævigare ſolebant. Idem Apo. CCVII.

Lævis ab æquorea cortex Mareotica concha
Fiat, inoffenſa curret arundo via.

Plinius *concha* ſimpliciter id fieri tradit lib. XIII. cap. XII. Ita ut utrobique κατ' ἐξοχὴν poni bene monuerit Geſnerus. Noſter expreſſius *ſacras* vocavit, quia Veneri dictas & dicatas. ſed minuſculas, quæ commode in monilia conſerantur, qualia hodie infantibus quoque appenduntur, intelligere congruum eſt. *Monilia* illa non collaribus induci poſſunt æque ac criſtæ mælis, quod vulgata interpunctio præ ſe fert, ſed pro collaribus circumnectuntur collis, ut & vivi lapides, & coralia. Nam & Græci περιδέραιον tam pro collari canis, quam monili fœminarum ornatu ponunt. Quare potius eo, quo poſui, modo diſtinguenda hæc ſunt. Perperam Blondus in libro de venatione ex hoc quaſi loco (ut plurima habet à Gratio, quem Maximi nomine citat) exſcripſit: plerique autem alii ex corallio baccatum monile circumdant collo: Quidam & ſacris herbis prætegunt, & cingunt frontem bacchare.

CDIV. *Et vivum lapidem*] Plinius lib. XXXVI. cap. XIX. *Pyritarum etiamnum aliqui genus unum faciunt, plurimum habens ignis, quos vivos appellamus, & ponderoſiſſimi ſunt.* Hinc Iſidorus lib. XVI. cap.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

o. IV. *Eſt alius Pyrites vulgaris, quem vivum la-*
ſem appellant, qui ferro vel lapide percuſſus ſcintil-
emittit. Hic ipſus eſt, quem *igniarium* vulgo
camus. An hunc tamen intellexerit noſter, quod
urnebo viſum, vehementer addubito. Nullam e-
m adverſus veneficia vim illi quiſquam attribuit.
d tale quid Amianto lapidi adſignat poſt illa, quæ
duxi, Plinius: *Amiantus alumini ſimilis, nihil*
ni deperdit: hic veneficiis reſiſtit omnibus, privatim
lagorum. De quo tamen nihil apud alios invenio,
falluntur qui Theophraſtum ad hæc allegant. Fuit
m aluminis id genus eſſe hariolarer inductus do-
iſſimi Cornelii Severi loco, quem ita dudum, ut
lgo corruptiſſimus erat, emendavi:

Quamvis æternum pingueſcat ab ubere ſulfur
In mercem legitur tantum. Fœcundior Ætnâ
Inſula, cui nomen facies dedit ipſa rotundæ,
Sulfureumque ſolum, nec obeſa cavamine terra,
Et lapis accretus regerendis ignibus aptus.

rongylen enim non tantum quia rotunda eſt, &
llo *cavamine* (ut bene emendavit Scaliger) obeſa
t, ſed etiam quia multa in eo στρογγύλη reperitur,
inſuper à θείῳ, id eſt ſulphure, Dian, dictam fuiſ-
videtur innuere. Nam & Plinius teſtatur Stron-
len Dian vocari. Strongyle autem aluminis ge-
s, cujus multa apud medicos mentio. Plinius lib.
xxv. cap. xv. id ſupra alia commendat, quod *ro-*
ndum natura, utpote revera στρόγγυλον. Sed diver-
m jam antea ab eo nominavit *concreti aluminis*
um genus, quod *ſchiſton appellant Græci.* Cum Se-
rus tamen ipſam στρογγύλην videatur *accretum la-*
dem vocare. Sed hæc extra orbitam. Nec ſic enim
ongylen, quamvis *regerendis ignibus aptam,* atque
eo vivam, aut, ſi modo aluminis genus eſt, amian-
m à Gratio intelligi aſſertum iri poteſt. Nec an a-
uleti vice illa adhiberi ſoleant ego adeo ſcio. Di-
nt mihi, ſi qui ſunt, incantationum periti.

CDV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

CDV. *Meliteſia Coralia*] Plinius lib. XXXII. cap. II. de Curalio: *Aruſpices* Indorum *vateſque imprimis religioſum id geſtamen amoliendis periculis arbitrantur.* Et paulo poſt: *Surculi infantiæ adligati tutelam habere creduntur.* Vide quam prope hoc ſequentia illa referat: *tutela pax impetrata Deorum.* Solinus cap. II. de eodem curalio: *Excuduntur ex illis multa geſtamina. Habet enim, ut Zoroaſtres ait, materia hæc quandam poteſtatem, ac propterea quicquid inde ſit ducitur inter ſalutaria.* Vbi frequens ſit, aut plurimum naſcatur, diſcendum ex citato Plinii capite. Melitæum tamen non celebrat, quod mirum ſit, ſiquidem per excellentiam *Meliteſia coralia* commendet noſter. Scribitur tamen apud Plinium *& in Siculo circa Heliam ad Drepanum* laudatiſſimum naſci. Quæ dudum fuere mihi ſuſpecta. *Helia* enim in Siculo mari nulla eſt aut fuit. Nec quidem ullibi; niſi quod Veliam ita olim dictam fuiſſe tradat alibi Plinius. Sed ea tamen ad Pæſtanum ſinum eſt. Præterea vett. quoque Libb. *Heliam* non agnoſcunt, ſed *Æolias* habent, quæ tamen non magis in Siculo mari, aut ad Drepanum, quam Helia, adjacent. Vnde non temere conjeci ſcribendum eſſe; *circa Meliten ad Drepanum*, aut potius, *ad Pachynum.* Ad diſtinctionem alterius Melitæ, quæ ad Illyricum eſt. De hac etiam Strabo lib. VI. Πρόκειται τοῦ Παχύνου Μελίτη. At Dioſcorides ipſo in Pachyno plurimum inveniri κοράλλιον tradit lib. V. εὑρίσκεται δὲ πλεῖστον ἐν τῷ κατὰ Συρακούσας ἀκρωτηρίῳ τῷ καλουμένῳ Παχύνῳ. Vnde Vir doctus in Plinio conjecit: *ac Pachynum.* Sed quid *Heliæ* tamen fiet, quæ nulla, ut dixi, in Siculo mari reperitur? Scribendum itaque ſaltem eſt: *circa Melitam ac Drepanum*, vel *ac Pachynum.* In Siculo enim & Melitam hanc conſtituit Plinius lib. III. cap. VIII. Majori audacia dudum, cum apud Heſychium legerem Κουράνια ἐκ μελίνης ἄλφιτα, offenſus inuſitata voce,

voce, ſcripſiſſe illum ariolabar: Κουράλια ἐκ Μελίτης ἅλφυτα, vel ἀλώφυτα, uſitata voce, & nihil, niſi hoc, ſignificante. Nam Dioſcorides quoque κουράλλιον vocat φυτὸν ἐνάλιον. Hæc autem ideo tentabam (viderint quam bene Eruditi) ne ſolus Gratius *Meliteſia curalia* celebret. Videtur enim ad diſtinctionem alterius Melitæ incolarum, quos Melitæos vocant Plinius & Stephanus, Meliteſios hos feciſſe. Quanquam Strabo etiam hos ad Pachynum Μελιταίους vocet, & ab ipſis Melitæos catulos deducit, quos Plinius & Stephanus expreſſe alteri ad Epirum Melitæ aſſcribunt. Fortean rectius, *Melitenſia.* Lucretius lib. IV. *Melitenſia, Chiaque vertunt.*

Ib. *adjutas cantibus herbas*] Ita reſtitui ex principe Editione. Perperam Pythœus, *adjutant*, & Barthius *adjurant* edidere. Quibus & vetuſtiſſimi cod. autoritas, & ipſe ſenſus aperte refragatur. Quid enim profit ſi magicis cantibus herbas adjutent, niſi ita adjutas herbas circumnectant cani cum reliquis amuletis? Hoc ipſum vero innuere voluit noſter, & proculdubio eo quo repræſentavi modo ſcripſit.

CDVI. *offectus*] Neſcio quæ malæ hic Barthium ceperint præſtigiæ, dum *offectus* ab *offendo* deducit, & verbum hoc incantationibus proprium eſſe probaturus Petronii locum adducit: *nunquid te oſculum meum offendit?* Quaſi excantato & magicis præſtigiis in nihilum redacto juveni hoc dicat laſciva mulier. En ipſa doctiſſimi, ſi diis placet, Viri verba, ut hoc ex ungue leonem æſtimemus. Sed Gratius noſter vel Orpheo interprete contentus eſto, aut quiſquis ille autor eſt, qui ita de Curalio:

Φάρμακα δ' ὅσσα πέλονται ἀπείθαλα, καὶ καταδεσμοὶ,
Ἀραί τ' ἀγνάμπτοισιν Ἐριννύσι πάγχυ μέλουσαι,
Εἴτε μίσος κούρων οἰκοφθόρον ἐξ ἐνόησον
Ἀνὴρ, εἴθ' ὅσα λύματ' ἐπὶ σφίσιν, ἠδ' ἐπαοιδαὶς

Σχέτλιοι ἀλλήλοισι μεγαίροντες τελέθουσι,
Πάντων ἀντίλυτον δηίοις κρατερώτατον εἶναι.

Quæ obiter hoc modo interpretatus ſum :

Letiferos potus, & ficta faſcina ceræ,
Et diras, quas ipſa licet cantarit Erinnys
Sæva, preces, odio aut ſi quis devotus acerbo
Neſciat occultam fraudem, quaſque invidus iras
Foverit, inque vicem mala carmina & impia vota
Dixerit, exſolvet rutuli vis cuncta coralli.

Ib. *oculique venena*] Notum Maronis illud Ecl. III.

Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos.

Faſcinum enim vocatur hæc maligni & invidi oculi defixio, ſive ut Orpheus vocat καταδεσμός. Ejuſdem quippe originis eſſe, cujus *faſcis* & *faſcia*, etiam *faſcinum* videtur. Grammatici Græci βάσκανον proprie eſſe dicunt, quod maligno oculo peragitur veneficium, quaſi φάσκανον, ἀπὸ τοῦ φάεσι καίνειν. Hinc & apud Plutarchum lib. v. Sympoſ. Problema VII. eſt, περὶ τῶν καταβασκαίνειν λεγομένων, καὶ βάσκανον ἔχειν ὀφθαλμόν. Vbi Florus ille fidem aſtruere conatur vulgi verbio, quo faſcinum hoc oculis attribuitur. Aliis rejicientibus, quia vulgo tantum credebatur. Quo proculdubio reſpexit B. Hieronymus ad illa Apoſtoli, *O inſenſati Galatæ, quis vos faſcinavit non credere veritati* : *Quod uſus ſermone ſit trivii, & verbum quotidianæ ſermocinationis aſſumpſerit.* Quia vulgari tantum ſermone & dicto faſcinum tale prædicabatur. Sequitur enim poſt aliquanto : *quod ex opinione vulgi ſumptum putamus exemplum.* Non itaque verbum *faſcini*, quod viſum Viro omnia maximo, ſed eam de faſcino opinionem vulgo adſcribit, quia prudentiores riſu illam fere excipiunt, ut videre eſt apud Plutarchum citati problematis initio. Plinius quoque eò intendit lib. VIII. cap. XXII. *Sed in Italia quoque creditur luporum viſus eſſe noxius, vocemque homini, quem priores contemplentur, adimere ad præſens.* Dicit enim non tantum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

tum *quondam*, ut id de quo præcedenti cap. loquutus erat, ſed in Italia quoque id jam credi, luporum viſum eſſe noxium. Male autem ex hoc Plinii loco Solinus cap. 11. Italicis lupis illud privatim, *quod cum cæteris ſimile non ſit*, aſſcribit. Quod quidem Geſnerus obiter monuit. Reſpexit itaque & Plinius vulgarem de faſcino oculari opinionem, eamq; jam per Italiam vagari tradit. Ideo etiam præcaute Gratius noſter, ut vulgarem opinionem elevet, expoſtulare cum iis videtur, qui contra ſentiunt: *non illa metus ſolatia falſi Tam longam traxere fidem.* Ac denique ab experientia hæc amuleta commendat, quorum nullus uſus ſit, ſi falſus ille vulgi jam olim metus fuiſſet. Sed quia opinioni huic tam longa fide præſcriptum quaſi ſit, ergo & illis utendum eſſe, ac merito uti artis peritos concludit. Falſum tamen eſt, quod eandem amoliendi veneficia vim coralio tribuere Dioſcoriden hic adnotat Barthius. Quod enim ille ſcribit: καὶ οὔλας σμήχει τὰς ἐν ὀφθαλμοῖς. Id paulo latius exponit Plinius: *Cinis eorum miſcetur oculorum medicamentis. Spiſſat enim ac refrigerat. Hulcerum cava explet. Cicatrices extenuat.* Quanquam Dioſcorides id quod ſubdit: πληροῖ δὲ καὶ κοιλώματα ἐν οὐλάς. quod verbotenus eſt: *hulcerum cava explet*, ad oculos non videatur reſtrinxiſſe. Sed hæc nihil ad Gratium, inquam.

CDVIII. *deformi*] Nemeſianus: *ſcabies & ſordida venis Sæpe venit.* De qua ille præterea nihil. Habet aliqua, quæ huc faciunt, Columella lib. VII. cap. ult. *de morbis & medicinis canum: Si ſcabies infeſtabit, cythiſi & ſeſami tantundem conterito, & cum pice liquida permiſceto, vitioſamque partem linito. Eadem peſtis ſi fuerit vehementior cedrino liquore aboletur.* Fallor etiam niſi & Calpurnii illa de ſcabie intelligenda ita atque ſcribenda ſint Ecloga V.

ah! miſerum fragili rubigine corpus
Corrodet ſcabies, & putrida contrahet oſſa.

Quæ itidem ex Maronis Georg. lib. III. ut totam fere iſtam Eclogam, mutuatus eſt.

CDIX. *longi via peſſima leti*] Virgilius ibidem: *Nec via mortis erat ſimplex.*

CDXI. *Pernicies redimenda*] Hæc etiam ex Virgilio hauſta eſt *triſtis medicina:*

Continuo ferro culpam compeſce priuſquam
Dira per incautum ſerpant contagia vulgus.

Hinc enim & illud: *ne dira trahant contagia vulgi.* Quod paulo aliter ſuperius expreſſit: *& per contagia morbi Venêre in Vulgus.*

CDXV. *odorato viro*] Nihil aliud quam ſulfur per hoc intelligere ſe ait Barthius; quia ſupra ſaniem *virus* appellavit, ei vero concolor materies ſulfuris. Itaque iterum concludit ſulfur ſic appellari. Primum virus pro ſanie alibi poſuiſſe Gratium, hoc jam falſum eſſe oſtendi ad verſ. CCCLV. ſi modo eo ſpectat interpretis hoc delirium. Tum conſequentia illa, quam ille facit, nulla omnino eſt, quia virus nunquam ad colorem, ſed ad odorem fere refertur. Idcoque & hic *odoratum virus* ipſam, ſi forte, ſcabiem vocat. Calpurnius Ecl. V. *tacitum ne puſtula virus Texerit occulto ſub vulnere.* id eſt virulentam ſcabiem, ut ipſe paulo poſt, ſi bene conjeci, eam aperte vocat. Senſus itaque verborum eſt: tunc vel bitumina ſcabiei medicantur, cum lenta procedit. Ita prorſus eadem in curatione loquutus eſt Palladius Majo Tit. VIII. *Sed tonſas oves hoc unguine medicemur.* Hæc germana, & duum codd. autoritate confirmata lectio eſt. Vulgo: *medicemus.* Ne quid tamen diſſimulem *odoratum virus* de bituminis graveolentia accipiendum eſt. *Odorato medicata bitumina viro,* ſunt infecta peſtifero odore. Tacitus l. V. Hiſtor. ipſum lacum Aſphaltiten bituminis matrem *gravitate odoris accolis peſtiferum* eſſe tradit. *Medicata* id eſt, infecta; ut *medicata veneno tela* Poëtæ alicui.

CDVI.

CDVI. *Imponaſque pices*] Ea quidem vett. librorum ſcriptura eſt: ſed dubito an non melius ita conſtituantur, & interpungantur hæc:

Idæaſque pices, immundæque unguen amurcæ
Miſcuit, & ſummam complectitur ignis in unam.

Vt plane Virgilium referant lib. III. Georg.

Aut tonſum triſti contingunt corpus amurca,
Et ſpumas miſcent argenti, vivaque ſulfura,
Idæaſque pices, & pingues unguine ceras,
Scyllamque, helleboroſque graves, nigrumque bitumen.

Hinc etiam Calpurnius noſter Ecloga V.

viventia ſulphura tecum,
Et ſcyllæ caput, atque intacta bitumina porta
Vlceribus laturus opem: nec Brutia deſit
Dura tibi, & liquido ſimul unguine terga linantur.

CDXVII. *Miſcuit*] Imitatur hoc Aurelius:

Admiſcenſque diu facies concreſcere utrumque.

Palladius quoque eadem in re: *Succum decocti lupini, feces vini veteris, & amurcam pari menſura miſcebis, & in unum corpus omnia redacta curabis adlinire.* Plane enim hoc eſt, quod addit noſter: *& ſummam complectitur ignis in unam.* Ille tamen igni poëticè hoc attribuit, quod ſine eo miſceri illa non poſſint. Sed quod inconveniens hoc & Gratiana elegantia indignum eſſe cenſeat Barthius, niſi legatur, *Miſcet id,* &c. omnino ferri non poteſt ab iniquo cenſore, qui frequentem hanc temporis mutationem ſive enallagen nuſpiam in toto Gratio obſervavit, eaque incuria hic ignorantiam ſuam quoque proſtituit. Ita ſuperius de lino:

Oſtendit longe fraudem, atque exterruit hoſtes.

Quo loco jam aliqua adduxi. Addam hic & alia:

Ocyor affectus mentis pinnaque cucurrit,
Sed premit inventas, &c. pro, currit.
Extulit & furtim commiſſam ulciſcitur iram.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

pro, effert. Et mox: *Blanditur menſis.* cum præceſſerit, *Ecce aderit.* Et id genus plurima, quæ legenti paſſim obvia fiant, ne ſingula enotari opus ſit.

CDXVIII. *Inde lavant*] Id eſt, *ungi debet tali medicamine*, ut loquitur hac in re Columella. Inferius noſter: *His lave præſidiis.* Quæ ſe invicem à mala manu correctorum tutantur. Fruſtra Geſnerus, *linunt* conjicit, aut de lotione hæc accipi voluit, de qua tantummodo inferius agitur.

CDXIX. *quæ te ne cura*] Hæc ipſius Gratii manus eſt jam dudum felici conjectura Cl. Gronovii reſtituta. *Cura* autem, ſi non proprie, etiam pro curatione hic ſumi poteſt, uti ſæpe ea voce utuntur medici. Noſter infra: *curaque potentia major.* Quod & antea pari extulit modo: *& cura eſt altior illi;* ut ſuo loco adnotavi. Et in ipſo exordio canum medicinæ: *affectuſque canum tua cura tueri eſt.* Hæc ipſa eſt *cura*, quæ ſollicitum differat magiſtrum, niſi dextrè adhibeatur, & feliciter ſuccedat.

CDXX. *Et pluvias*] Quia hæ ſcabiei cauſæ προκαταρκτικαί ſunt. Virgilius Georg. III.

Turpis oves tentat ſcabies, ubi frigidus imber
Altius ad vivum perſedit, & horrida cano
Bruma gelu. Quo reſpexit noſter.

CDXXI. *Sic magis*] Barthius mirificè hæc diſtinguit, legitque: *Dic magis ut nudis incumbant vallibus, æſtus Adventu.* Dic magis ut nugis incumbat Barthius ergo. Gratius Maroniana illa ex lib. III. Georg. ſequitur:

Et ſtabula à ventis hiberno opponere ſoli
Ad medium converſa diem.

Sic etiam canes videlicet jubet tutos à vento ad ſolem converti meridianum, vel etiam hibernum, cum nudæ adhuc gignentium valles ſunt. Sed præſtat de ipſo meridie illa ſumere, & *nudas valles* interpretari rubis ac ſpinis vacuas, ne iis ſe adfricent ſcabioſi canes. Columella enim & hanc ſcabiei cauſam recen-

ſet, *ſi tonſum gregem patiaris ſilveſtribus rubis ac ſpinis ſauciari.*

CDXXIII. *Exudent*] M. Cato de R. R. cap. XCVI. *Poſtea cum detonderis oves „ unguito totas, ſinito biduum aut triduum conſudent.* Columella lib. VII. cap. IV. *eoque liquamine tonſa ovis imbuitur, atque ubi per triduum delibuto tergore medicamina perbiberit, quarto die, ſi eſt in vicinia maris, ad litus deducta merſatur.* Gratius quidem Maronis illa diverſa in re ex lib. I. Georg. reddidit:

Sive illis omne per ignem
Excoquitur vitium, atque exudet inutilis humor.

CDXXV. *mergentem*] Hoc eſt quod inibi probat Columella. Cujus præcepti antiquiſſimus traditor M. Cato eopſe, quo citavi, loco: *Deinde in mari lavito.* Tum ſubdit; *Eodem modo in omnes quadrupedes utito, ſi ſcabræ erunt.* Quo magis & canibus ſcabioſis hæc conveniant, in quibus eadem, ut jam oſtendi aliquoties, medendi ratio præſcribitur, ac ovillo gregi. Palladius: *Poſt triduum deinde, ſi mare vicinum eſt, litori mergantur extremo.* Id noſtro eſt: *mergentem litoris æſtu.*

CDXXIX. *fines*] Quod in proœmio dixit: *tetigitque induſtria finem.* Et in ſuo Manilius:

Omnia conando docilis ſolertia vicit,
Nec prius impoſuit rebus finemque modumque,
Quam cœlum aſcendit Ratio. Et antea:
Et quodcunque ſagax tentando repperit uſus
In commune bonum commento læta dedere.

Ita legendum, quod vel Gratius ſupra aſtruat:

Blandimenta vagæ fugias novitatis ibidem.

Quia unuſquiſque commento ferè ſuo lætus eſt, *& ab expertis feſtinant uſibus omnes* novum quid adinvenire, donicum finem, quem ſibi quiſque ſuum imaginatione determinat, jam inveniſſe ſe credant.

CDXXX. *Trinacria*] Ætnam innuere videtur per Trinacriam rupem, quanquam nemo hæc Ætnæ mira-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

racula attribuerit. Non mirum tamen, ſi prodigiorum omnium quaſi compendio Ætnæ illa affinxerit Gratius, quæ plerique ſcriptores diverſis locis ac regionibus aſſignant. Strabo lib. VI. Agrigentinum lacum eandem, quã Aſphaltites, vim habere tradit ut injecta ſupernatent, quod non poteſt niſi à bitumine eſſe. Dioſcorides lib. I. cap. C. & Plinius lib. XXXV. cap. XV. Agragantinum fontem vel fontes eo nomine celebrant. Solinus cap. V. lacui Agragantino eadem affinxit, à quo non longe abſit collis Vulcanius. Quæ ille à Gratio habet, ut mox oſtendam, ſed inepte conciliavit. Ariſtoteles lib. de mirabil. auſcult. verſus finem, & Athenæus lib. II. in Siciliæ, quæ Carthaginenſibus paruit, regione fontem hunc conſtituunt. Vnde Vitruvius lib. VIII. c. III. Carthagini talem fontem eſſe tradidit, ex male intellectis Philoſophi verbis. Antigonus Hiſtor. mirabil. cap. CLIV. Inter Sicanorum regionis fontes etiam hunc in Cyſtitrato ponit; ubi Mytiſtraton bene ſupponunt Viri docti, ſiquidem id Carthaginenſis ditionis, cui & tota ſubjacebat Sicania, fuiſſe ex Polybio colligitur, adeoque non procul Agrigento Sicaniæ capite. De quo mox latius. Sed omnium maxime hac in re cum Gratio convenit Æliano lib. XI. quanquam ipſe ab ſe parumper eodem libro diſſentiat. Plurimum huc facit cap. III. Ἐν Αἴτνῃ δὲ ἄρα τῇ Σικελικῇ Ἡφαίστου τιμᾶται νεὼς, καὶ ἔστι περίβολα, καὶ δένδρα ἱερὰ, καὶ πῦρ ἄσβεστόν τε καὶ ἀκοίμητον. *In Ætna Trinacria rupe Vulcano condicta domus, quam circum ſacræ mœnia ſilvæ, ubi & ignis perpetuus & inextinctus adſervatur.* Adeo enim prope hæc Gratium exprimunt, ut melior interpres dari non poſſit. Quod & in ſequentibus apparebit. Conſtituit itaque noſter in radicibus Ætnæ ſpecum ac ſtagna oleum ferentia, quo ſcabioſi canes curantur. Sane talia flammarum alimenta Ætnæ etiam adſcribit C. Severus:

Nunc

Nunc ſpiſſus crebro præbetur flumine ſuccus:
Pingue bitumen adeſt, & quicquid cominus atras
Irritat flammas: illius corporu Ætna eſt;
Atque hanc materiam penitus diſcurrere fontes,
Infectæ erumpunt & aquæ radice ſub ipſa.

Ita legenda hæc. In poſtremis autem nihil mutandum. Ait enim bituminoſam illam materiam non tantum penitus fontes diſcurrere, ſed etiam eam per infectas aquas erumpere ſub radice montis. Fuit tamen cum ita hæc conſtituerem:

Atque hanc materiam penitus diſcurrere fontes,
Infectæ evincunt & aquæ radice ſub ipſa.

Vt planior, ſed idem fere ſenſus ſit. Fontes bituminoſi, & infectæ pariter ſub ipſa radice aquæ evincunt talem materiam penitus, i. intrinſecus diſcurrere. Itaque & Severus agnoſcit bituminoſos ab Ætna fontes decurrere, & aquas ita infectas ſub radice ejus ſtagnare. Hæc enim ſunt, quæ vocat mox noſter, *ſtagna oleo madentia vivo*, quæ ad radicem Ætnæ etiam conſtituit. *Trinacria* ergo *rupes* Ætna eſt. Solinus tamen pro Ætna accipere non auſus eſt, quia videbat alios, & in iis Plinium ſuum Agrigentino fonti iſthæc aſſcribere. Addit itaque: *Nec longe inde collis Vulcanius.* Quaſi in ambiguo relinquens, utrum de Ætna, quæ tamen longe Agrigento diſtat, an de alio aliquo monte Vulcano ſacro iſta intelligeret. Reſpexit autem Gratii iſta: *Vulcano condicta domus*, & hinc Vulcanium collem indigetavit. Solet enim ille Poëtarum non modo traditiones, ſed ipſa ſæpius verba repræſentare, ut multis locis apud eum indicavit Salmaſius. Hic autem Gratium vel aliquem Gratii imitatorem ſequutus videtur, quod ipſa porro verba inter ſe mutuò collata manifeſtabunt.

CDXXXII. *Alta premunt*] Id eſt, preſſè circumjacent. Hæc περίβολα vocat Ælianus, ſive atræ alta mœnia ſilvæ. Aut *alta* ſunt cavi illi & profundi reditus. Quo ſenſu olim *Antra premunt* conjeci. Vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

infra: *rurſuſq; reconditur antro.* Maximianus Eleg. III.
Vt magis incluſis ignibus antra fremunt.
Ita reſtituendum ex MS. codice Voſſiano. Præſtat tamen hoc loco *Alta* teneri, ut deſuper hanc ſilvam imminere ſpecui intelligamus. Nec enim de gemino Ætnæ camino loquitur, ſed de ſpecu aliquo in inferiore parte montis.

Ib. *ambuſtis faucibus*] Non ex ſpecu illo, ſed qui ex ſummis faucibus, ubi flamma exit, decurrunt. Silius lib. XIV. *ſtat vertice celſi*
Collis hyems, gelidamque nivem tegit atra favilla.
Ita ſcribo. Claudianus de eodem lib. I. rapt. Proſerp.
Arcano defenſa gelu, fumoque fideli
Lambit contiguas innoxia flamma pruinas.
Sed illi tantum de nive. At Plinius etiam fontes ex Ætna exſurgere miratur lib. II. cap. CIII. *Cum omnis aqua deorſum feratur, exilire fontes, atque etiam in Ætnæ radicibus flagrantis in tantum.* Duplex enim miraculum in hoc eſt. Primum quod cum omnis aqua deorſum feratur, ex radice montis exilire fontes. Alterum, quod ex Ætna adeo flagrante fontes profluant. Non video tamen unde Plinius fontes illos magis ſurſum, quam deorſum ferri collegerit, ſiquidem in ipſis radicibus montis exilirent. Non temere itaque ſive ex conjectura ſive ex codice ſuo Rodbertus Crikeladenſis (quem in cod. MS. ex inſtructiſſima Patricii Iunii τȣ̃ πάνυ bibliotheca depromptum penes me habeo) in defloratione ſua Pliniana verba illa hoc modo diſtinxit: *Nives in alto mari non cadere, cum omnis aqua deorſum feratur. Exilire fontes atque etiam in Ætnæ radicibus flagrantis in tantum.* Quo ſenſu legendum ſit: *Exilire fontes aquæ etiam in Ætnæ apicibus. Fontes aquæ,* quia & ignei fontes, & flumina flammæ indidem manant. *Ætnæ apices*, quia geminis caminis ardet, quas ambuſtas fauces vocat noſter, éque iis rumpi amnes miratione dignum ſit. Severus:

Atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Atque hanc materiam proni decurrere fontes,
Infecta eructant & aquæ radice ſub ipſa.

Ita quoque legi hæc poſſint. Vtcunque malis, *fontes* opponuntur *aquis*, quæ *radice ſub ipſa* ſunt, ut hic *ambuſtis faucibus amnes* ſtagnis, quæ ſubterſunt. Poſſit huc facere, quod Ariſtoteles narrat, juxta hunc olei fontem πλήσιον εἶναί τινα πέτραν αὐτοφυᾶ, ex qua æſtate flamma emicaret, hyeme vero ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου κρουνὸν ὕδατος ἀναῤῥαίνειν, ut hæ ambuſtæ fauces ſint, quæ & flammas & amnes ſimul vomerent. Eadem quippe & ex Lyco quodam Rhegino narrat Antigonus cap. CLIV. Sed de incompertis nihil tamen hic aſſevero.

CDXXXIII. *Vulcano condicta domus*] Nimirum tota hæc rupis. A Virgilio Æneid. VIII. mutuatum:

Vulcani domus, & Vulcania nomine tellus.

Ideo *Vulcanium collem* appellavit Solinus. Sed Ælianus templum Vulcani in Ætna eſſe ſcribit: Ἐν Αἴτνῃ τῇ Σικελικῇ Ἡφαίστου τιμᾶται νεώς. Et cap. XX, ejuſdem lib. Adrani non Vulcani hoc templum in urbe Adrano eſſe ex Nymphodoro refert, quam urbem in ipſa Ætna conſtituit Stephanus. Heic itaque *Vulcano condicta domus*. Perperam autem ſolius Solini fide *Vulcanium collem* prope Agrigentum tam in tabulis quam Lexico ſuo Geographicis locavit accuratiſſimus alias Ortelius, & de ejus collis antro hic Gratium loqui ariolatus eſt. Poſuiſſet potius eopſe loco Μυτίστρατον, prope quod oppidum hic ipſe fons erat, ut bene reſtituit in Antigono ſuo Cl. Meurſius. Fuit enim non minus in Carthaginenſium ditione quam Agrigentum, ut ex Antigono & Strabone colligere eſt. Perperam itaque ad Septentrionale Siciliæ latus id collocavit in tabulis ſuis idem, quem dixi, Ortelius.

Ib. *ſubter eunti*] Nimirum ubi *aquæ radice ſub ipſa*, ut loquitur Severus. Subter ipſam domum Vulcani, ſive pro Ætna ſive æde aliqua ibi poſita interpretere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

CDXXXIV. *Stagna ſedent venis*] Venis vivis & oleo vivo madentia. Ita enim ἀπὸ κοινοῦ τὸ *vivis* ſubintelligendum eſt. *Vivis venis* hæc ſtagna ſunt, quæ ex ſe ipſis aquam perpetuo habent. Fontes etiam aliquantulo poſt vocat, quæ hic ſtagna dicuntur: *liceatque attingere fontes, Sancte, tuos.* Strabo quoque circum Agrigentum non unum, ſed plures lacus, ut videtur, bituminoſos facit. Non temere itaque *lacum*, in quo *oleum ſupernatat*, dixit Solinus, quanquam alii *fontem* vocent. De quo inferius.

Ib. *oleo vivo*] Solinus etiam *oleum* aperte vocat, & Ariſtoteles: κρήνην ἐλαίου φασὶν εἶναι, τὴν ὀσμὴν ἔχειν τοῦ κέδρου τοῖς ἀποπρίσμασιν ὁμοίαν. Quæ ita reddidit Vitruvius: *Item Carthagini fons eſt, in quo natat inſuper oleum odore uti ſcobes cedri, quo oleo etiam pecora ſolent ungi.* Ita ſcripſiſſe illum patet ex verbis Ariſtotelis. *Scobes cedri* ſunt ἀποπρίσματα τοῦ κέδρου. Perperam interpres *guttas cedri* vertit. Plinius de bitumine: *Gignitur & pingue liquoriſque oleacei in Sicilia Agragantino fonte inficiens rivum.* Vetuſtiſſimus codex Pintiani habet: *impingue dicique liquoris oleacei.* Vnde refingi poſſit: *Gignitur & pingue, vivique liquoris ac olei.* Vivum liquorem & oleum, quia ἐπινήχεται, i. ſupernatat, & perpetuo movetur. Vt vivum argentum, quod vernacula noſtra *mobile*, ſive *agile* dicimus, eadem ratione. Male autem naphtham hic à Gratio *vivum oleum* vocari adnotat Turnebus, quam *procul ab omni uſu abeſſe* jubet Plinius ibidem. *Vivum oleum* etiam dici potuit hoc liquidi bituminis genus, quia diutiſſime ardet. Severus de pyrite ſive molari lapide:

illa profecto
Miranda eſt lapidum vivax animoſaque virtus.
Cætera materies, quæcunque eſt fertilis igni,
Vt ſemel accenſa eſt, moritur. &c.

Ita alibi, *vivaces Ætnæi verticis ignes*, eidem, & *vivum ſulphur* Maroni III. Georg. quod Græci *apyron* vocant, teſte Plinio. Severus: *Quamvis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Quamvis æternum pingueſcat ab ubere ſulphur,
In mercem legitur tantum.

Æternum ſulfur τὸ ἄπυρον vocat, quod etſi abundet ibi, non tamen ignem ex ſe concipere, ſed impune tantum legi. Perperam itaque illa tentavit ὁ πάνυ Scaliger. Tertia inſuper cauſa dari poteſt, cur *vivum oleum* dicatur hoc loco, quod non artificiale, ſed naturale ſit. Vt *vivi lacus* Georg. II. *vivoque ſedilia ſaxo* Æneid. I. quæ pro naturalibus utrobique exponit Servius.

CDXXXV. *vidi*] Potuit tale, quod ſtatim nobis deſcripturus eſt, ſacrificii genus ipſe in Faliſcis ſuis vidiſſe Gratius, idque poëtica licentia Siculis affinxiſſe. Solinus ex Plinio refert cap. II. *quod perpaucæ familiæ ſint in agro Faliſcorum, quos Hirpos vocant. Hi ſacrificium annuum ad montem Soractis Apollini faciunt: id operantes geſticulationibus religioſis impune inſultant ardentibus lignorum ſtruibus, in honorem divinæ rei flammis parcentibus.* Sed & ſpelunca in amfractu hujus montis erat non minore metu adeunda, quam ea quæ hic nobis à Gratio depingitur. Plinius lib. II. cap. XCIII. *Item in Hirpinis anfracti ad Ditis ædem locum, quem qui intravere, moriuntur.* Vulgo legitur: *amſancti ad Mephitis ædem.* Chiffletianus cod. MS. habet, *anfacti.* Vnde ego elicui *anfracti*, vel *anfractum.* Mephitis autem ædem dum Oedipus aliquis nobis deſignet, *Ditis ædem* ſuppoſui applaudente Servio ad XI. Æneida: *In hoc autem monte* (Soracte) *cum aliquando Diti patri ſacrum perſolveretur* (*nam Diis Manibus conſecratus eſt*) *ſubito venientes lupi exta rapuerunt: quos cum diu ſequerentur paſtores, delati ſunt ad quandam ſpeluncam, halitum ex ſe peſtiferum emittentem, adeo ut juxta ſtantes necaret.* Sed hæc nihil certi evincunt, non magis quam Faliſcum fuiſſe Gratium ex eo, quod *noſtros Faliſcos* dixerit, aſſertum iri poſſit. Abſit itaque ut temere quicquam ſecus ſuſpicemur,

mur, aut poëtica magis quam hiſtorica fide oculatum teſtem dignemur.

Ibid. *pecuaria*] Vitruvius: *quo oleo etiam pecora ſolent ungi.* Plinius: *Vtuntur eo ad lucernarum lumina, olei vice: item ad ſcabiem jumentorum.* Hinc Solinus: *è quarum capillamentis legitur unguentum medicum contra armentarios morbos.* Athenæus: ὃ ἀποσφαιρῦντες χρῶνται πρὸς τὰ πρόβατα καὶ τὰ κτήνη. Κτήνη autem & *pecuaria* de canibus etiam dici ſupra obſervavi. Quare etiam hic ita commode accipi poteſt, ne alienum gregem curare videatur Magiſter noſter. *Malam* autem *tabem* pro ſcabie poſuit, cui proprie curandæ hoc oleum commendatur. Antigonus: τοῦτο δ' ἔντε τοῖς λύχνοις κάεσθαι, καὶ δύνασθαι φύματα, καὶ ψώραν ἰᾶσθαι, προσαγορευόμενον Κυστιτραῖον. *Idque in lucernis uri, & puſtulis ac ſcabiei mederi, appellatum vulgo Cyſtitræum.* Quæ appellatio videri poſſit à canibus vulneratis deducta eſſe; niſi potius ſcriptum fuerit, Μυστιστράτιον. Quia ipſum oppidum, prope quod hic fons erat, Myſtiſtratum fuiſſe jam bene animadvertit Vir doctus, atque ita apud Antigonum ſcribendum eſſe. Quanquam Dioſcorides à tota inſula Σικελὸν ἔλαιον vocari tradat.

CDXXXVII. *Te primum*] Id eſt, principem, inquit Barthius, ut Maroni, *Trojæ qui primus oris*, &c. Quod quia pro principe etiam non expoſuerit Servius, commentationem ejus meris ineptiis farctam eſſe pronunciat. Sed habet tamen hoc, quod voluit, argutiæ etiam Servius, quem inviſum inauditum à ſchola exulem immerito proſcribit hic Scholaſticus, qui ſi vel tria grammata bene intellexiſſet, nec hæc ad Gratium, nec ex illis Gratii hæc exponere fategiſſet. Nemo, qui vel poëtam ullum legit, neſcit ab invocatione numinis ordiri ſacrificia ſua ſacrificos. Ideo primum Vulcanus hic invocatur, quia *Vulcano condicta domus.* Ordo autem verborum de more inter

ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

e mixtorum hic eſt : *Te primum Vulcane , Incolæ ſancte loci , pacemque tuam precamur.* Sed hoc Barthio, non intelligentibus dico.

CDXXXVIII. *Incola*] Ælianus de animal l. XI. cap. XX. καὶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Ἀδρανοῦ νεὼς ἐπιχωρίου δαίμονος. Vir doctus de Adriano Imp. an hic ſit, quærendum vult. Nugæ. Fuit quidem hic Adrani fanum à Diodoro lib. XIV. & Plutarcho in Timol. celebratum. Sed quia cap. III. ejuſdem libri Ælianus id Vulcano expreſſè aſſignavit, malui aliquando hic quoque legi : καὶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Ἀδράνῳ νεὼς ἐπιχωρίου δαίμονος. Atque ita τὸ Ἀδράνῳ ex gloſſemate appoſitum videtur. Νεὼς ἐπιχωρίου δαίμονος, *templum indigetis alicujus dei.* Solent enim fere indigetes dii innominatim citari, quod etiam ex SS. fœderis arcano idololatris ſuis tranſcripſit ὁ κακοδαίμων. Nam & veri Dei nomen ineffabile dicitur, & exprimere illud grande nefas ſemper habitum Iudæis. Ita & indigetes Dii habiti apud gentiles , quorum nomina indigetare non liceret, quaſi per ἀντίφρασιν ita dicti. Feſtus : *Indigetes dii, quorum nomina vulgari non licet.* Apollonius Rhodius lib. I.

> Τῶν μὲν ἔτ' οὐ προτέρω μυθήσομαι, ἀλλὰ καὶ (αὐτὴ
> Νῆσος ὁμῶς κεχάροιτο, καὶ οἳ λάβον ὄργια
> κεῖνα
> Δαίμονες ἐνναέται, τὰ μὲν οὐ θέμις ἄμμιν
> ἀείδειν.
> *Plura quidem ceciniſſe nefas. quin inſula & ipſa,*
> *Ipſique hinc longum valeant quicunque deorum*
> *Indigetes, ſacriſque metum ſervemus opertis.*

Indigetes ſi olim *indicetes* ab *indico* dicti , ut docuit ὁ πάνυ Salmaſius, dubium non eſt quin eo reſpexerit Feſtus, cum *indigetes* interpretatur , *quorum nomina vulgari non licet.* Vt *indigetes* ſint, quorum nomina non dicata & ignota ſunt. Hinc etiã ἀγνώστους θεοὺς dixiſſe patrios & indigetes Deos videntur

Athe-

Athenienſes, non autem peregrinos & ignotos prorſus, ut quidem plerique interpretantur. B. Hieronymus ad Ezechielis cap. XVI. *Signum dominicæ ſanctificationis nomen eſt Omnipotentis Dei quod quatuor literis Hebraicis ſcribitur* (nimirum יהוה) *& apud eos vocatur ineffabile, dum nomen ejus non poteſt dici. Cujus majeſtatem etiam gentilitas non ignorat, & Athenienſium teſtatur ara, ignoto Deo.* Imo gentilitas etiam ſuorum deorum nomina ineffabilia habuit propter majeſtatem, quam vero numini ita derogatam iri ſperabat impius obtrectator, ſive diabolus. Non autem ignotus Deus pro vero Deo Iudæorum, ſed Ignoti Dii plurium numero apud Athenienſes colebantur, ut alibi adnotat idem Hieronymus. Quod tamen Aſiæ, Europæ, & Africæ ignotis Diis eam aram extructam fuiſſe exiſtimat, nondum ego unde id ſciverit, & an verè tradat, compertum habeo. De quo videant Eruditi. Ego interim pro innominatis τὲς ἀγνώςες ϑεὲς accipio, quos & indigetes vocant. Virgilius Georg. I. *Dÿ Patrÿ indigetes.* Quia enim locales ſive patrii Dii plerunque non expreſſo nomine *indigetes* dicuntur. Idque propter metum ac majorem quaſi reverentiam factitatum fuiſſe videtur. Ita cum Ænean patrem ſuum Dei loco coli voluit Aſcanius, *indigetem* eum appellavit. Servius ad XII. Æneida: *Aſcanius filius ejus victo Mezentio cum cæteris Trojanis credens & jactitans inter numina receptum , ſive patrem volens conſecrare, templum conſtituit, quod Dei Indigetis appellare juſsit.* Sed ne quid nimium exorbitemus, ſufficit hic oſtendi *incolas* ſive topicos deos plerunque nomine caruiſſe , ut intelligatur cur templum illud Adranenſe ἐπιχωρείε δαίμον© ſimpliciter dicat Ælianus, non Adrani, ne ſibi ipſi obloqui cenſeatur. Vulcani potius dixiſſet, ut jam antea expreſſè c. III. Ἐν Αἴτνῃ τῇ Σικελικῇ Ἡφαίςε τιμᾶται νεὼς. Illud ipſum templum eſt, quod hic cap. XX. in oppido

ido Adrano eſſe dicit. Adranum enim, ſive ὁ Σι-
κῶς Ἀδρανὸς, in ipſa Ætna urbs fuit autore Ste-
hano; apud quem ita legendum eſſe ex Æliano pa-
et, non Ἀδράνιος. Quanquam amnem ita voca-
i hinc perperam intellexerit Doctiſſ. Cluverius. Me-
ius Ortelius ipſi amni quoque Ἄδρανον nomen in-
lidit ex ipſius Stephani verbis. Verum ex iis quo-
que, quæ de canibus Vulcani utrobique narrat Ælia-
ius, apparet tam hic quam ibi de eodem agi, quan-
quam diverſa parum, & ex diverſis, ut videtur, au-
oribus deſumpta ſint. Ἐπιχώριος δαίμων, eſt
opicus ſive localis deus. Servius ad Æneida VII.
*Dii enim topici, id eſt locales, ad alias regiones nun-
quam tranſeunt.* Hi Apollonio ſunt, Δαίμονες ἐν-
αέ), & interprete Gratio, *dii incolæ loci.* Poſſunt
enim verba ejus hoc ordine diſponi: *Te primum Vul-
ane* (ut pote cui tota Ætnæ domus condicta) & ſe-
cundo loco tuam quoque pacem precamur, ô *ſancte
oci incola!* Vt & hic innominatim localem ſive
πιχώριον δαίμονα invocet. Ita certe in illo quod
equitur: *liceatque attingere fontes, Sancte, tuos.*
Videlicet, *Incola ſancte loci.* Nec obſtat quod præ-
cedit: *Vulcano condicta domus.* Illud enim de Ætna
accipiendum, *quam ſubter eunti* demum hæc ſtagna,
& hi fontes ſuum genium privatim habentia ſedent.
Ita Virgilius Georg. I. poſtquam Deos patrios in-
digetes invocaſſet, inſuper Romulum ſeparatim ci-
tat: *Dii patrii indigetes, & Romule.* Romulus e-
nim, quin inter patrios deos habitus fuerit, dubio
procul eſt. Non erat tamen inter indigetes deos, quia
nomen ipſius ab invocante exprimitur. Præmittun-
tur autem merito indigetes (inter quos & Æneas re-
latus fuit, ut ex Servio vidimus quia nunquam ſuo
nomine ſeorſim invocatur) ſiquidem hoc majeſtatis
majoris erat, ut indicta nomina ipſorum manerent.

CDXL. *fontes*] Ariſtoteles κρήνην ἐλαίου vocat.
Athenæus ſimpliciter κρήνην, ut & Vitruvius, *fon-
tem.*

tem. Dioſcorides: ὑγρὸν ἐπινηχόμενον ταῖς κρήναις. ut Gratius quoque plurium numero *fontes*. Plinius: *Agragantino fonte inficiens rivum.* Quia oleum illud ſupernatat, & inficit magis, quam implet rivum. Dioſcorides: ὑγρὸν ἐπινηχόμενον ταῖς κρήναις. Athenæus: κρήνη ἐστιν, ἣ τὸ ἐφιστάμενον ἐλαίῳ ἐστὶν ὅμοιον. *quaſi oleo infectus fons.* Concinnius vero apud Plinium legi poſſit: *Agragantinorum fonte inficiens rivum.* Illum ſcilicet, à quo Agrigentum, & tota adeo Agrigentinorum regio nomen trahit. Stephanus de urbibus: Ἀκράγαντες, πόλεις πέντε Σικελίας ἀπὸ ποταμοῦ παραρρέοντος. φησὶ γὰρ Δοῦρις, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν Σικελῶν πόλεων ἐκ τῶν ποταμῶν ὀνομάζονται. Agragantinorum rivus itaque eſt Acragas. Videtur enim Dioſcorides verbis inſtitiſſe: κατὰ τὴν Ἀγραγαντίνων χώραν τῆς Σικελίας. De rivo tamen nihil ille, quem de ſuo addidit Plinius. Non abſonum quidem huic eſt, quod ex Lyco Rhegino refert Antigonus, τὴν ἐν Μυτιστράτῳ κρήνην οἷον ἐλαίῳ ῥεῖν, *oleo quaſi fluere.* Sed an iſtum, quiſquis ſit, autorem ſequutus etiam ſit Plinius, quem eo nomine in Catalogo lib. XXXV. non poſuit, incertum prorſus eſt. Quanquam alibi Neapolitanum Lycum citat. Mire autem rivum illum à Plinio accepit Solinus, quaſi voluiſſet dicere ex fonte bituminoſo Agrigentinorum totum rivum profluere, ſcripſiſſetque fortean *efficiens*, vel *ſufficiens rivum.* Ita enim ex verbis Plinii, ut ſolet, novam hiſtoriam contexit: *Idem ager Agrigentinus eructat limoſas ſcaturigines, & ut venæ fontium ſufficiunt rivis ſubminiſtrandis, ita in hac Siciliæ parte ſolo nunquam deficiente, æterna rejectatione terram terra evomit. Vt venæ fontium ſufficiunt rivis ſubminiſtrandis*, reſpiciunt hunc Plinii locum; quem an bene retulerit in hunc ſenſum, ſiquidem alium portant illa ut hodie leguntur verba, nec aſſeverari temere, nec negari poteſt. Hoc ſcio, neutri, ſi hoc volunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

…nt, me poſſe credere, totum oleo rivum infectum …iſſe, quantumlibet ex uno & altero fonte meis ipſe …culis aliquando viderim totum fluvium ſatiſque …nplum profluere, *ac torrentem uno ſe emergere hia…* (uti legendum eſt apud Severum de hac re loquen…m) qui in Ligerim, cujus diminutivum nomen ha…et, ſe prope Aureliam exonerat.

… CDXLI, *ter quiſque vocant, ter*] Emendationem …anc libenter Barthio acceptam refero. Duæ hæ vo…es in unam coaluerant, *vocantes*. Ita paulo ante: …*s ipſis ultima rebus auxilia. Ipſis* coaluit, ex *ipſe …s*, uti ſcribendum eſt. Hoc autem loco terno ſo…mni ſacrificiorum numero tam preces quam obla…ones computat. Vide Servium ad illa Æneid. VI.

Idem ter ſocios pura circumtulit unda,
Spargens rore levi & ramo felicis olivæ.

…uo videri poſſit reſpexiſſe noſter tam hic, quam ſe…uenti ſtatim verſu, cum dicit:

… CDXLII. *ſtruitur ramis felicibus ara*] Solinus: …*gna vitea ſuper aras ſtruunt. Felices ramos* ille pro …iteis videtur accepiſſe. Et ſane non uno nomine fe…ciſſima inter arbores dici poteſt vitis. Sola bis par…urit, teſte Plinio lib. XVI. cap. XXV. Sola, quod ho…inum vitæ gratiſſimum ſit, ſuppeditat. Idem l. XIV. …ap. XXII. *Duo ſunt liquores corporibus humanis gra…ſsimi, intus vini, foris olei, arborum è genere ambo …ræcipui.* Hinc *felix oliva* Maroni, & *felix malum, …uo non præſentius ullum Auxilium venit.* Ita & *felix* …erito in ſuſtentanda hominum vita vitis dicatur, …ti contra *infelix arbor* apud Livium, quæ vitam ho…ini intercipit. Nolo tamen aſſerere viteos ramos …ic *felices* à Gratio dici. Quin potius omne genus …rborum felicium, quæque irreligioſè adhiberi pote…ant, intellexiſſe videtur. Quibus opponuntur omnes …læ quæ *ferales* dicuntur, ut cupreſſus, taxus, aliæ…que rogorum pyris extruendis damnatæ. Plinius …b. XVI. cap. XXVI. *Infelices autem exiſtimantur,*

damna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

damnatæque religione, quæ neque ſeruntur unquam, neque fructum ferunt. Vbi *infelices* dicuntur ſteriles. Ita enim caput inſcribitur: *quo tempore quæ ferant, & quæ fructum non ferant, & quæ infelices exiſtimantur.* Virgilius Georg. II.

Exiit ad cœlum ramis felicibus arbos.

Id eſt, fertilibus, & bene accreſcentibus in novas frondes. Verumenimvero convenientiſſima longe etiam huic loco interpretatio Servii eſt ad illa quæ modo adducebam: *felicis olivæ*] *arboris feſtæ.* Idem ad VII. Æneida: *felici comptus oliva*] *frondibus comptus ſertæ olivæ.* Scribe, *feſtæ olivæ.* Quam conjecturam meam haud ita nuperam confirmat poſtliminio liber meus MS. qui habet, *feſte.* *Felices* igitur *rami* ſunt feſti, ſive ſacri. Virgilius Æneid. II. *feſta velamur fronde*] *ut laurus, oliva, hedera,* adnotat Servius.

CDXLIII. *Hic dictu,* &c.] Exſtructam rite aram flammæ ſponte ſua incendunt. Quod ita deduxit hinc Solinus: *Nec longe inde collis Vulcanius, in quo qui divinæ rei operantur ligna vitea ſuper aras ſtruunt, nec ignis adponitur in hanc congeriem: cum proſicias intulerunt, ſi adeſt Deus, ſi ſacrum probatur, ſarmenta, licet viridia, ignem ſponte concipiunt, & nullo inflagrante halitu ab ipſo numine fit accendium. Ibi epulantes adludit flamma, quæ fluxuoſis exceſsibus vagabunda, quem contigerit non adurit: nec aliud eſt quam imago nuncia perfecti rite voti.* Poſteriora hæc ex ſequentibus deſumpta: *Deus illam molliter aram*

Lambit, & ipſe ſuos ubi contigit ignis honores,

Defugit ab ſacris, rurſumque reconditur antro.

Quæ illi, ut ſolet poëtas compilare, ob oculos fuiſſe, nemo ſpero negatum ibit.

CDXLIV. *è pectore*] Non ex ſuperioribus Ætnæ crateribus, ſed indidem fere, unde fons vivi olei, *ruptique ambuſtis faucibus amnes* emanant. Quo magis eodem de miraculo, quanquam diverſa fama acce-

pto,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ν, loqui Ariſtotelem autumo lib. citato: Φασὶ δὲ ιτης τῆς κρήνης πλησίον εἶναί τινα πέτραν αὐ-φυᾶ, μεγάλην τῷ μεγέθει. ταύτης οὖν λέγουσιν, ειδὰν μὲν ᾖ θέρος, φλόγα ἀναπίπτειν πυρός· μῶνος δὲ γινομένου, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου κρουνὸν ατος ἀναῤῥαίνειν. Eadem fere narrat Antigo-s, ſed magis diverſa à Gratio, adeoque etiam à ve- Solent enim talia miracula in vulgus non uno iper modo narrari, ſed fama variari & plerunque reſcere. Quorum numero eximendus eſt noſter, majorem fidem oculato teſtimonio, quam om- illi ex vago relatu, proculdubio meretur.

CDXLV. *flumine flamma*] Ariſtoteles φλόγα ρός vocat, quæ Solino, *flamma flexuoſis exceſsi- vagabunda*, ex hiſce ipſis Gratii verbis. Severus:

Ardenteſque ſimul flammas ac flumina rumpunt.

umina arenæ ardentis; ut & *flumen* ardentis bitu-mis poſt modo: *ſpiſſus crebro præbetur flumine ſuc-*. Ita utrobique, ſed maximè poſtremo loco le-ndum malim. Nam de igne per *vimen* colato, ut gata præ ſe fert, vel ab ipſo Scaligero paucis per-ſum iri puto. Severus alibi:

Flamma micat, latoſque ruens exundat in agros.

CDXLVII. *procul hinc*] Imitatur Maronem neid. VI.

Adventante Dea, procul ô procul eſte profani,
Conclamat vates, totoque abſiſtite luco.

DIL. *Queis ſcelus aut manibus*, &c.] Lucanus l. V.

Seu Pæan ſolitus templis arcere nocentes.

l peculiare aliquid huic fonti erat, ut caſtos tan-n ac puris manibus accedentes admitteret, de quo ira: impuris ac ſceleſtis autem impune id non eſ-, ut poſtmodo monet Gratius. Narrat Ælianus nplum Vulcani canibus ad minimum mille cuſto-i, qui rite adeuntibus blandirentur, ſceleratos mor-nvaderent, impuros vero abigerent tantum: Ἐὰν ης ἢ χεῖρας ἐναγής, τοῦτον μὲν δὲ δάκνουσι καὶ

ἀμύ-

ἀμύνουσι. *Si cui autem ſcelus manibus ſumptum*
eſt, eum mordent & laniant. Ita enim illa verbote-
nus cum Gratio conveniunt. Idem cap. XX. de iiſ-
dem canibus: καὶ τῶν μὲν παραινούντων τιμωρίαν
δέκουσαν εἰσπράττονται· ἐμπηδῶσι γὰρ, καὶ τὴν
ἐσθῆτα αὐτοῖς καταῤῥηγνύουσι, καὶ σωφρονοῦσιν
ἐς τοσοῦτον αὐτούς. τοὺς γε μὴν πειρωμένους λω-
ποδυτεῖν, διασπῶσι πικρότητι. *Contumelioſos*
autem, ut par eſt, puniunt: inſiliunt enim, & veſtes
eorum lacerant, & eatenus caſtigant. Eos denique qui
furari moliuntur, acerbiſſime dilaniant.

CDL. *cecidere animis*] Ita confidenter reſcripſi.
Forſan malit aliquis; *cecidere animi, & trepidantia*
membra. Vt Virgilius Æn. III. *ſanguis Diriguit,*
cecidere animi. Poteſt tamen defendi, quod poſui. *Ce-*
cidere animis, ſubintellecto *ſimul cum*. Vel tertio ca-
ſu, *animis cecidere membra*, id eſt, non ſufficiunt, &
deſtituunt animos. Ad hanc porro rem conducunt
iſta C. Severi, quæ ex conjecturis ita olim reſtitui:

Nam ſimul atq; movent Euri, turbâq; minantur,
Diffugit, extemploque ſolum tremit: ictaque rima
Et grave ſub terra murmur demonſtrat, & ignes.
Tum pavidum fugere, & ſacris tum cedere rebus
Par erit, & tuto ſpeculaberis omnia colli.
Iam ſubito effervent operoſæ incendia rupis, &c.

Ille enim igni hæc adſcribit, quæ noſter ſacerdoti, &
canibus cuſtodibus Ælianus attribuit. *Operoſæ rupis,*
cui paſſim *opus* ſuum attribuit Severus, ut ſupra quo-
que oſtendi. Vel *operoſa incendia*, ut alibi: *magni*
operata ruinis Flamma micat. Priora autem illa ipſi
alibi declarat Severus; ubi de ventis Ætnæ incendi
moventibus loquitur:

Anguſtis opus eſt turbare in faucibus illos.
Fervet opus, denſique fremunt, premiturque ruent
Nunc furtim Borea atq; Noto, nunc unus uterq; eſt
Hinc venti rabies dum ſævo quaſſat hiatu,
Fundamenta ſolo trepidant.

Qua

uæ mutuo inter ſe collata emendationi meæ utro-e in loco invicem adſtipulantur.

CDLII. *Qui pretio, &c.*] Virgilius Æneide VI. es in furiarum contubernio locavit,

quibus inviſi fratres, dum vita manebat,
Pulſatuſve parens, & fraus innexa clienti.

nde hi duo verſus ſenſum ſuum traxerunt.

CDLVI. *ſed cui bona mens eſt*] Ælianus etiam ca-bus attribuit, ut, quos bona mente & obſequenter cedere agnoſcunt, blande ac comiter excipiant: τοὺς μὲν σωφρόνως, καὶ ὡς πρέπει τε ἅμα καὶ χρὴ αριόντας εἰς τὸν νεὼν καὶ τὸ ἄλσος οἵδε σαίνουσι αἰκάλλουσι. Quod tamen ipſi quoque numini vi-tur poſtea c. XX. aſſcripſiſſe: καὶ τὰ ἄλλα μὲν ὅσα ὑπὲρ αὐτοῦ λέγει, καὶ ὅπως ἐμφανής ἐστι, καὶ ἐς τὸ δεομένων προχείρως εὐμενής τε ἅμα καὶ ἵλεως σόμεθα. *Sed reliqua, quæ de hoc deo refert, quam-e ſit clarus, & in ſupplices prompte facilis ac propi-us, alias dicemus.*

CDLVII. *Deus illam molliter*] Non ſecus atque i Ælianus, etiam hic Deo τῷ ἐπιχωρίῳ parem pro-tiationem acceptam refert noſter. Hinc illa Soli-i: *ſi adeſt Deus, ſi ſacrum probatur, ab ipſo numine t accendium*. Quod item ex SS. Fœdere, Levit. ap. IX. & Iudic. cap. VI. petierunt Idololatræ.

CDLVIII. *ubi contigit ignis*] Solinus: *Ibi epulan-s adludit flamma, quæ flexuoſis exceſſibus vagabun-a, quem contigerit, non adurit: nec aliud eſt quam nago nuncia perfecti rite voti. Adludit*, ut Gratio *ambit*. Sed quid hic epulantes? Fortaſſe ſcripſit. *bi operantes.* Vt pari in miraculo idem loquitur ap. II. *Id operantes geſticulationibus religioſis impu-e inſultant ardentibus lignorum ſtruibus, in honorem ivinæ rei flammis parcentibus.* De qua phraſi alibi. 'idetur tamen de epulis, quas ſacrificantes hic cele-raverint ſolemniter, aliquid ab aliis accepiſſe Soli-us. Nam & Ælianus narrat illos, cum ebrii ple-

runque

rumque ac titubantes diſcedant, à canibus cuſtodibus templi domum deduci. Νύκτωρ δὲ τοὺς μεθύοντας ἤδη καὶ σφαλλομένους κατὰ τὴν ὁδὸν, οἵδε πομπῶν δίκην καὶ ἡγεμόνων τε, μάλα εὐγνωμόνως ἄγουσι, προηγούμενοι ἐς τὰ οἰκεῖα ἕκαστον. Vnde colligas ſatis indulgenter illos *epulari* ſolitos fuiſſe, nec quicquam ſuper eo vocabulo apud Solinum mutandum eſſe.

CDLIX. *Defugit ab ſacris*] Non pugnat huic, quod Ælianus ignem hunc Vulcani in æde ἄσβεστόν τε καὶ ἀκοίμητον, *perpetuum & inextinctum* manere ait. Poteſt enim in ipſo antro talis fuiſſe. Sed neſcio quam bene cum his congruant, quæ Ariſtoteles, ſive quiſcunque ejus libelli autor eſt, & Antigonus narrant, æſtate quidem flammam ex petra emitti, hyeme fere aquam profluere. Et paulo aliter Antigonus: ἀπὸ δὲ Πλειάδος μέχρι πρὸς Ἀρκτοῦρον, τὰς μὲν ἡμέρας καπνὸν ἀναφέρουσαν, καὶ πνέουσαν θερμόν· ἐν δὲ τῇ νυκτὶ, φλογὸς πληρουμένην. Quæ equidem, & quicquid Græcia mendax Audet in hiſtoria, oculati Romani teſtis relatui longe poſthabenda cenſeo.

CDLX. *Huic ſas*] Nimirum, *cui bona pectore mens eſt*. Non tamen pœnitet me conjecturæ meæ, qua olim ductus legebam: *Hinc fas*, &c. Videlicet, poſtquam ſacra probantur incendio ab ipſo numine facto, ut Solinus hinc videtur intellexiſſe, eamque flammam *imaginem nunciam perfecti rite voti*, ideo quoque dixiſſe. Ariſtoteles: δεῖν δέ φασι τὸν προσιόντα πρὸς αὐτὴν ἁγνεύειν, καὶ τούτου γινομένου πλεῖον ἀναβλύζειν αὐτὴν τὸ ἔλαιον, ὥστε ἀσφαλῶς ἀρύεσθαι. *Oportet autem primum luſtrari acceſſuros ad fontem, quia tum plurimum olei exundare, idque tutius ab illis legi tradunt.* Ita ſcribenda & interpretanda hæc ſunt. *Hinc* itaque, ubi ſacra rite peracta ſunt, & ignis ille ſacrorum probator rurſum antro reconditus eſt, quem cominus accedere tutum

non

non ſit homini nato. Fabuloſum enim nimis eſt, quod Solinus neſcio unde addidit: *Ibi epulantes adludit flamma, quæ flexuoſis exceſsibus vagabunda quẽ contigerit, non adurit.* Sed, ne quid temere ſine veterum autoritate librorum mutemus, rectum eſt quod ediderunt omnes, *Huic fas:* puta τῷ ἀγνοουμένῳ, ex Ariſtotelis verbis. Fruſtra igitur Barthius cum ſuo ſibi codice eſt, cujus adjutu hæc trajicere & confundere conatur. Abſit.

CDLXI. *Nec mora*] Lippis & tonſoribus nota hæc phraſis, qua nulla frequentior apud poëtas, nulla hoc loco aptior. Quid enim hic moræ fiat ad remedium, ſacris jam rite peractis? Barthius tamen, ne deſinat eſſe, qui ſemper, Barthius, ſcribendum edicit:

His, mora ſi medias exedit noxia fibras,
His fave præſidiis.

Impoſuit illi vulgata, *Hæc mora;* quam tamen dudum non inemendatam tranſiit Geſnerus.

CDLXVII. *dimiſſa*] Neque hæc bene interpretatur ὁ δεῖνα. Senſus verborum eſt: Quod ſi dimiſſa, & nimis diu dilata ac procraſtinata medendi facultas primam opem fallat, nec mala, quæ per longas invaluere moras, vincere queat, tum ad extrema remedia deveniendum. Ideo enim quoque monitum, *Nec mora.* In curatione videlicet.

CDLXIX. *in ſubito*] Geſnerus conjicit: *in ſummo ſumma eſt med. tum.* ut conveniat huc ſententia Hippocratis, extremis morbis extrema remedia tentanda. Imo diverſa longe hæc ſunt etiam apud Medicos. In ſubitaneis enim morbis, qualis peſtis maxime, ſubita remedia adhibere neceſſitas cogit. At quæ in extremis morbis extrema commendatur medicina, non ita ſubito, ſed deliberato fit. *Subitus* itaque *tumultus*, quam *præcipitem labem* dixit. Quaem extremo lib. III. Georg. deſcribit, quem & hic imitatur noſter, Virgilius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

CDLXXIV. *Subſiduaſque fraces*] Quam oculatus hic fuerit Barthius, qui contra omnes editiones edidit, *fæces*, idque pro captu ſuo interpretatur; ſed cum nec ſibi ita ſatisfeciſſet, ex editione illa, ut vocat, informi profert & præfert, *fæces*, alii diſpiciant. Ego fæculenta illa mero non prætulerim, quod admiſceri ſine fæce & hic ſufficit. Adduntur tamen *fraces*, quæ ſunt preſſarum oleatum reliquiæ oleo inſidentes. Plinius lib. XV. cap. VI. *Oleum in tabulato minui, deteriuſque fieri. Idem & in amurca & fracibus: hæ ſunt carnes, & inde fæces.* Ea vera lectio eſt perperam à doctiſſimo Editore ſollicitata. Tradit enim in iis quid *fraces* apud Catonem ſint, à quo illa deſcripſit Plinius. Primum carnes, & inde poſtquam ſolutæ ſunt, inſtar fœcium. Hinc *fraceſcere*, & *fracida* dicitur olea, quæ putreſcit, apud Catonem de R. R. *Fraces* itaque olei, ut fæces vini. Fraces autem hic vino admiſceri jubet noſter. Columella quoque lib. VI. cap. XIII. *Quidam fraces vino & adipe commiſcent, eoque medicamento poſt fimenta prædicta utuntur.* Sed Gratius hoc fomento poſt rigidiora medicamenta, ad feſſum corpus ſolandum, utitur.

CDLXXVI. *Liber medicinæ*] Ex Marone Geor. III.

Profuit inſerto latices infundere cornu
Lenæos: ea viſa ſalus morientibus una.

CDLXXVII. *tuſſis*] Non qualis homines vexat, ſed quæ fauces aliorum animalium & maxime ſuum ac canum obſidet, & proprie κυνάγχη dicitur. Hanc enim intelligi apparet ex loco Virgilii, & elegantiſſima illa ad ἔτυμον alluſione, Georg. III.

Hinc canibus blandis rabies venit, & quatit ægros
Tuſſis anhela ſues, & faucibus ANGIT *obeſis.*

Nonius Marcellus de propriet. ſermon. *Angina genus morbi eo quod angat, & Græcè* ςυνάγχη *appellatur. Lucillius lib.* XXX.

Inſperato abiit quem una angina ſuſtulit hora.

Non inuſitatum videlicet Lucillio quantitatem vocum

cum pro lubitu immutare, ut eo quoque verſu, quem citat Nonius in *Anchora*:

Funis enim præciſus cito atque anchora ſoluta.

Quem locum perperam mihi videtur tentaſſe Turnebus ὁ πάνυ. *Anquina* enim non eſt funis anchoralis, ſed quo *ad malum antenna conſtringitur*, ut expoſuit Iſidorus. In quo tamen errore non levius verſatus fortean fuit antiquus Gloſſographus, dum ſcripſit: *Anguina*, ἄγκυρα. συνάγχη, κυνάγχος. Niſi excuſemus illum reponendo: *Angina*, ἀγχόνη, pro ἄγκυρα, quæ nihil ad *anquinam*, minus ad *anginam* facit.

CDLXXVIII. *ſi qua eſt tutela*] Pollux: ἡ μὲν ποδάγρα οὐ πάντη ἀνίατος. *Podagra autem non prorſus incurabilis eſt.* Ita enim legendum monui ſupra pag. 254. Vbi male editum eſt: ἡ δὲ κυνάγχη δυσίατος, loco ejus quod hic poſui.

CDLXXIX. *Mille tenent peſtes*] Virg. III. Georg.

Non tam creber agens hyemem ruit æquore turbo,
Quam multæ pecudum peſtes.

CDLXXX. *Mitte age*] Diſtinguendum eſt:

Mitte, age (non opibus tanta eſt fiducia noſtris)
Mitte animæ ex, &c. vel, *Mitte, animæ ex*, &c.

Vt poſteriore ſenſu τὸ *mitte*, ſit ἄπαγε.

CDLXXXII. *Supplicibusque ſacris*] Merito *ſupplicia* vocantur hæc ſacra, quibus tutela & pax deorum petitur. Ita accipienda illa, quæ præceſſit, precandi formula: *pacemq́; precamur Incola ſancte tuam.* De qua, ut ſimul hæc abſolvam, nunc prius hic aliquid dicam, & poſtea qualia illa pacifica ſacra ſint ex ordine abſolvam. *Pacem deorum* itaque expetere ſolemnis apud ethnicos mos fuit, quem, ut plurima, etiam ex veri numinis cultu mutuati ſunt. *Pax Dei* in SS. literis vel millies ita ſumitur, pro pacatione & propitiatione Vti & in cantico Angelorum accipiendum eſt: καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. Hæc enim eſt pax Dei, ἡ ἐν ἀνθρώποις εὐδο-

εὐδοκία. Quo etiam modo vetus Interpres videtur hæc conjunctim accepiſſe : *& in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Hinc ſolemnis illa Apoſtolorum εὐλογία, εἰρήνη ὑμῖν ἀπὸ Θεοῦ. Quod non aliter accipiendum eſt, quam ſi dicatur εἰρήνη Θεοῦ. Vnde & Ipſe dicitur ὁ Θεὸς εἰρήνης. *Pax* enim hæc non ſemper ab offenſo & infenſo Numine, ſed ſolemniter ut placidum ac propitium ſit, petebatur. Non aliter quam Actorum cap. XIII. Sidones ac Tyrii *petebant pacem* ab Herode, quanquam bellum illis nondum indixerat. Quod ſimpliciter, & non ex hac Deos precandi formula, intelligendum eſt. Fruſtra itaque eſt Servius ad illa Æneid. I. *Orantes veniam*] *Meretur enim benevolentiam, qui licet innocens ſit, veniam, tanquam peccaverit, petit.* Niſi ex cod. meo MS. reſcribatur: *veniam tamen, quàm qui peccaverit, petit.* Quæ erudita prorſus ſententia eſt. Non enim tanquàm peccaverit, ſed æque ac ille qui peccaverit, veniam petit. Recte etiam ibidem obſervat: *Et proprie verbum pontificale eſt, unde eſt ; Tu modo poſce deos veniam. Et paulo poſt ; pacemque per aras Exquirunt.* Quo loco *pacem, benevolentiam* interpretatur, adducitque illud: *Si ſine pace tua atque invito numine.* Male autem, *pacemq; per aras Exquirunt,* refert ad explorandam Deorum voluntatem, an vellent huic rei conſentire. Illud enim per victimas, ut ſequitur, ab aruſpice fiebat. Hæc vero pacis exquiſitio præcedebat. Vnde illud ſuperius :

Te primum, Vulcane, loci pacemque precamur
Incola ſancte tuam.

Hæ itaque primæ ſacrificantium preces erant, & votis miſcebantur. Virgilius III. Æneid.

Sed votis precibuſque jubent expoſcere pacem.

Sæpe etiam ipſa, quæ vovebant, munera & oblationes cum precibus addebant. Hæc ſunt quæ *ſupplicia ſacra* vocat noſter. Virgilius Georg. IV. fine: *tu munera ſupplex Tende petens pacem.* Quanquam ibi de

conci-

concilianda ira deorum agitur, & victimæ cædantur. Idem enim & in pacificis ſacris fiebat, ut hic hœdus Dianæ mactatur. Cujus itidem origo ex antiquis Divinæ Legis ceremoniis, quas populo ſuo præſcripſit Deus per Moyſen Levit. capp. III. & VII. Quæ pacifica ſacrificia fiebant communiter ipſo ſabbatho, ut colligere eſt ex Eſechielis cap. XLVI. καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ, ὃν τρόπον ποιήσῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. Ita enim LXX. reddiderunt *pacifica*, quæ Hebraicè dicuntur שלמים, *ut ipſa conciliatio pacificorum ſalus ſit offerentis*, inquit Hieronymus. Merito etiam σωτήρια voces, quibus hic *fatorum labes exire minaſque* docet Gratius.

Ib. *tutela Deorum*] Cui geminum germanum eſt, quod præceſſit: *tutela pax impetrata deorum*. Quaſi amuleta illa, non minus quam ſacra hæc pacifica, σωτηρίων loco habenda ſint. Tutela hic non eſt ἐπισκοπή, ſed pro protectione ponitur. Ita mox: *tua magna fides tutelaque virgo*. Non aliter quam tutelæ navium diis ſuis inſcribebantur, quorum protectioni committebantur. Vnde & in illo, quod aliunde adduxi: *tutelâ pax impetrata deorum*, tutelâ deorum, non autem pax deorum, interpretandum eſt. Nam *pax* ibi pro integritate ſumenda eſt, ut Plautus id videtur exponere Mercatore:

Apollo quæſo te ut des pacem propitius,
Salutem & ſanitatem noſtræ familiæ,
Meoque ut parcas gnato pace propitius.

Non aliter, quam apud Hebræos vox שלום tam *pacem* quam *incolumitatem* denotat. Vnde שלם pro *victima pacifica*: quam ideo σωτήριον reddiderunt LXX. qualis & hic pro incolumitate canum à Poëta offertur. Adeo ſanctiſſimi ritus ab idololatris promiſcue uſurpati, & inſtinctu diaboli adulterati paulatim ſunt.

CDLXXXIII. *molimur compita*] Non è trivio, nec vulgaris hæc locutio. *Compita* Grammatici di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

cunt eſſe, quaſi *competa*, quia multæ viæ eodem competunt, ut triviæ & quadriviæ. Iſidorus: *Competa ſunt ubi uſus eſt conventus fieri ruſticorum, & dicta competa, quia multa loca in agris eodem competunt, & quo convenitur à ruſticis.* Vero hic quidem non multum abſuit, ſed in etymologia non minus, quam Varro, aliique, antiquum obtinet. Quid enim ſit *moliri compita*, ſi triviæ hic intelligendæ? Ego à *comeo* vel *combeo*, cujus frequentativum ſit *combito*, ut *rebito* apud Plautum à *redeo*, factum fuiſſe reor *combitum*, & mutata litera *compitum*. Nam & *compitus* olim dicebatur, ut *reditus*, *ambitus*. Varro de Scenicis Originibus lib. III. *Vbi compitus erat aliquis.* Id eſt, ubicunque coitus hominum erat. Ita & Iſidorus ſenſit, vel quiſcunque illi autor fuit, cum *compita* explicat, *ubi uſus eſt conventus fieri ruſticorũ.* Iunius Philargyrus ad illa Georg. II. *& compita circum*] addit inter alia: *ubi pagani agreſtes buccina convocati ſolent certa inire conſilia.* Quia nempe hi conventus ſolemnes in triviis & quadriviis, ubi & lares compitalitii colebantur, & plerunque ara aliqua erat, ideo ipſa loca, ubi combitabant, compita dicta. Sed proprie ipſi conventus ſive ad conſilia, ſive ad ſacrificium aliquod publicum peragendum, ita dicti fuiſſe primitus videntur. Propertius lib. II. Eleg. XX. *& de te compita nulla tacent.* Nulli ſcilicet hominum cœtus. Ita & hic accipiendum, *molimur compita.* Id eſt, convenimus ad ſacrum hoc Dianæ peragendum. Nam pleraque hæc paganorum ſacrificia, ſed maxime quæ Dianæ fiebant, unde Trivia dicta eſt, in mediis viis & locis, quibus conventus ut facillime fiebant, quæ inde compita, & compitalitia ſacra nuncupaverunt, fieri olim conſueverunt.

Ib. *aeriis lucis*] Quæ proximo verſu, *nemora alta*, nimirum vocat. Vbi lucus hic ſit, manu quaſi demonſtrat Ovidius Faſtor. lib. III.

Vallis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Vallis Aricinæ ſilva præcinctus opaca
Eſt lacus, antiqua relligione ſacer.
Hic latet Hyppolytus loris direptus equorum:
Vnde nemus nullis illud aditur equis.

Hinc Statio Hercule Surrentino lib. III. Silva I. *profugis cum regibus altum Fumat Aricinum Triviæ nemus*. Ita emendaveram ex hoc Gratii loco, ubi *nemora alta* vocat, cum ſtatim vidi non aliter verba illa à Cluverio adduci. Nam vulgò inepte legitur, *aptum*. Adducit ὁ δεῖνα Lucani locum ex lib. III.

Quà ſublime Nemus, Scythicæ quà regna Dianæ.

Quod non de luco hoc Dianæ, ſed de oppido adjacente in proximo, unde & *Nemorenſis* Diana dicitur, ego accipi malim. Aricinum vero nemus eſt, à quo *nemoralis Aricia* Ovidio, & Martiali, quorum loca hic à doctiſſimo Cluverio non tranſcribo, dicitur. De eo & mox. Fuit tamen cum hoc loco mallem, *Egeriis lucis*, legere, quia Egeriæ Numæ conjugis in hoc luco fons celebratiſſimus fuit. Nam & Iuvenalis Sat. III. *ſacri fontis nemus & delubra* hæc, quia Egeria in iis colebatur, & *vallem Egeriæ* idcirco appellavit. Fuit & cum è contra non de Aricino nemore, ſed de quovis, ut Dianæ omnes dicati fuerunt, luco hæc acciperem, quia apud Papinium legeram: *omniſque pudicis*
Itala terra focis Hecatejas excolit Idus.

Quaſi hoc ſacrum in quovis per Italiam luco tum fieret. Sed hiſce conjecturis meis nec veritati, nec lectoris judicio utique præſcriptum volo.

CDLXXXIV. *Spicataſque faces*] Servius ad illa Georg. I. *ferroque faces inſpicat acuto*] *Incidit ad ſpici, id eſt ariſtarum imaginem.* Ita emendo adjutu MS. cod. Idem paulo ante: *Dicimus autem & hic ſpicus, & hoc ſpicum. Cicero in Arato:*

Spicum illuſtre ferens inſigni corpore virgo.

Ideo quaſi verba ſua & etymon vocis ſimul exponens dixit: *Incidit ad ſpici, id eſt, ariſtarum, imaginem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

nem. Alludens ſimul ad illud Eclogæ VIII. *Mopſe novas incide faces*. Quo loco in P. Danielis editione legitur: *Corneæ ſane faces, quas, quaſi diutiſsime luceant, rapiunt tanquam vitæ præſidia. Namque iis quæ ſunt petitæ diutius feruntur vixiſſe*. Eo ſaltem modo legenda hæc ſunt. Quid tamen per *corneas faces* velit innuere, utrumne ex corneo ligno, an cornu ad inſtar inflexæ, quales in veteribus monumentis memini vidiſſe, intelligendæ ſint, haud temere aſſeruerim. Plinius lib. XVI. cap. XVIII. *ſpinam nuptiarum facibus auſpicatiſsimam*, & carpinum, & corylum familiariſſimas recenſet. Nihil autem de corno, quæ propter duritiem ſuam facibus inidonea eſt. *Incidere* autem faces non idem eſt, quod *inſpicare*. *Inciſæ faces* ſunt, quæ ex diſſectis per medium laminis ligneis fiunt, & circulis, ut conjicere eſt, uno & altero ferreis continebantur. Quales plurimæ in antiquis lapidibus viſuntur. At *ſpicatæ faces* fiebant ex ligno ſolido in aſtulas & ariſtas quaſi undique inciſo ac exaſperato, quibus flamma facilius concipitur & nutritur. Nec aliter ſenſit Servius cum *inſpicare* expoſuit *incidere ad ſpici imaginem*. Tales in Dianæ nemorali ſacro adhibuiſſe, ex hoc Gratii loco diſcimus. Verba enim ejus, ut vulgo ſe habent, ita conſtruenda ſunt: *Spicataſque faces, ſacrum Dianæ, ſiſtimus ad nemora alta*. Faces hæ ſacrum Dianæ erant. Propertius lib. II. El. XXXII.

Cum videt accenſis devotam currere tedis
In nemus, & Triviæ lumina ferre deæ.

Quas *lucentes faces* dixit Naſo: *lucentes portat ab urbe faces*. In his quippe maxime conſtabat hoc luſtrale ſacrum, quod ſacrum Dianæ abſolute dicitur. Vetus Kalendarium in lapide, Idibus Auguſti: SACRUM. SPEI. SALUTI. DEANAE. VOLCANO.

Ib. *nemora alta*] Turnebus citat: *ſacrum ad nemorale Dianæ*. Quod, niſi veteri ſcriptura ſtandum ſit,

ſit, unicè amplectar. Ab hoc enim nemore Aricino, ut dixi, *nemoralis Aricia* & *nemorale ſtagnum* ac *templum* dicitur. Ovidius lib. XIV. Metam. *Scythicæ ſtagnum nemorale Dianæ.* & lib. I. de arte amandi:

Ecce ſuburbanæ templum nemorale Dianæ.

Ita & hic *ſacrum nemorale Dianæ*, quæ in hoc Aricino nemore colebatur, dixerit Gratius.

CDLXXXV. *catuli velantur*] Statius Papinius eadem, quam citavi, ſilva: *ipſa coronat*

Emeritos Diana canes, & ſpicula tergit,

Et tutas ſinit ire feras.

Ex eo, quod noſter nimirum hic ſubdit:

Stravere arma, ſacris & pace vacantia feſta.

Quæ Papinio videntur ob oculos fuiſſe.

CDLXXXVII. *ſacris*] Tertio caſu, *vacantia ſacris, & feſta pace*, id eſt ſolemni quiete, qualem deſcribit Papinius.

CDLXXXLVIII. *fumantia liba*] Hinc etiam ille: *Fumat Aricinum Triviæ nemus. Fumat Triviæ.* ſcilicet dum hæc illi liba adolentur, quæ & in pacificis adhiberi præcipit Moyſes Levit. cap. VII. Οὗτος ὁ νόμος θυσίας σωτηρίου, ἣν προσοίσουσι Κυρίῳ. Ἐὰν μὲν περὶ αἰνέσεως προσφέρῃ αὐτὴν, καὶ προσοίσει ἐπὶ τῆς θυσίας τῆς αἰνέσεως ἄρτους σεμιδάλεως ἀναπεποιημένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα διακεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ, καὶ σεμίδαλιν πεφυραμένην ἐν ἐλαίῳ. Vbi ἄρτους pro libis poſuerunt LXX. uti & *panem* Cato de R.R. cap. LXXV. Θυσία αἰνέσεως eſt quod dicit noſter, *proque anno reddit honorem.*

CDLXXXIX. *Præveniunt*] Quid ſi, *Proveniunt?* Vt *provenire* ſit προσφέρεσθαι. Προσφέρειν autem eſt *tendere* Virgilio: *tu munera ſupplex Tende.* Nam & δῶρα ſimiliter illa dicuntur apud Moyſen paulo poſt: ἐπὶ ἄρτοις ἀζυμίταις προσοίσει τὰ δῶρα αὐτοῦ ἐπὶ θυσίᾳ αἰνέσεως σωτηρίου αὐτοῦ.

CDXCIII. *reſpondet*] An ipſa Diana cœlitus reſpondebat? Vel an ipſum Deæ ſimulacrum oracula pronuntiabat conſulentibus? Nugæ. Non ſi quid credula Roma Elevet, accedam: quanquam & id aucſint de ea, quæ in Regia Lutetiæ oſtenditur, Dianæ ſtatua aſſerere Galli, humana voce olim loquutam fuiſſe. Quid ſi itaque reſcribamus?

Ergo impetrato reſpondent multa favore
Ad partes quà poſcis opem: ſeu vincere, &c.

Vt Maroni: *illa ſeges votis reſpondet avari Agricolæ.* Et alia, quæ ſupra adduxi. *Impetrato favore*, id eſt, cum jam *tutela pax impetrata deorum* eſt. *Favorem* itaque nunc, quam *pacem* antea, vocat. Hac impetrata reſpondent multa, ac feliciter ſuccedunt ſive in curandis vulneribus, ſive in ipſa venatione.

CDXCVII. *Reſtat equos finire notis*] Commode hanc κυνηγεσίας partem poſtremo loco tractat poëta, præmiſſa ea, à qua nomen ſortitur totum hoc inſtitutum. *Prima illa canum, non ulla per artes Cura prior*, ut merito cecinit. Præpoſtere autem Oppianus priorem ac potiorem libri primi partem in equis, & fabulis quibuſdam, quæ nihil ad venationem, conſumpſit. Non auſim tamen hæc apud Gratium de equis ſatis ſalva præſtare. Nuſquam enim, quod hic videtur promittere, notis ſuis equi formam definivit, de qua ad Nemeſianum. Niſi per *notas* cenſuram intelligamus, qua non quidem ex forma, ſed ſecundum genus ac patriam excernit *quos arma Dianæ Admittant.* Id enim eſt quod ſubdit: *non omne meas genus audet in artes.* Eaque de cauſa non à forma, ut Xenophon, aut moribus, ut Virgilius aliique, ſed à patria mox incipit pleroſque notare, & venationi inutiles primum percenſere. *Finire notis* enim eſt, *percenſere notis*, ut alibi de catulis loquitur. Petita metaphora à cenſoribus, qui ut equites ita & equos eorum ſæpe notabant. Vnde illa ſolemnis cenſendi formula apud Val. Maxim. lib. II. cap. IX.

Traduc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Traduc equum Sacerdos, ac lucrifac cenſoriam notam.
Finire autem eſt definire ; ut *fungi*, pro defungi, apud Maximianum, Prudentium, aliaque hujus notæ.

D. *præveniens quondam*] Ita ſuperius loquitur:

Quondam inconſultis mater dabat Vmbrica Gallis
Senſum agilem. i. aliquando.

Servius ad illud Æn. 11. *conjunx quondam tua dicta relinquor? Quondam*, inquit, *aut aliquando ſignificat: quaſi nunc uxor non ſit quæ relinquitur. Aut certe quondam, ſemper, ſignificat (ut in Georgicis:*

Vt quondam in ſtipulis magnus ſine viribus ignis.)

Id eſt, quam ſemper conjugem nominaſti. Ita lego ope MS. codicis. Qui intellectus, ſi cui arridet, hic etiam applicari poteſt. Non temere tamen mihi olim conjeciſſe videor: *ſunt quos imbellia fallant*

Corpora, præveniens quoniam eſt incommoda virtus.

Vt illis quibus *Eſt vitium ex animo*, opponat hos qui quidem magno animo & alacritate incipiunt, ſed propter corporis imbecillitatem deficiunt. Nam *fruſtra nimius properat furor*, quia *virtus irrita damno eſt*, ut in canibus Ætolis ac Petroniis notavit. Similiter etiam de canibus Xenophon cap. III. οἱ δὲ ἄποδες, οὐδ' ἐὰν ὦσιν εὔψυχοι, τοὺς πόνους δύνανται ἀνέχεσθαι, ἀλλ' ἀπαγορεύουσι. Nam & hos ibi τοῖς ἀψύχοις, id eſt, quibus *Eſt vitium ex animo*, opponit diſparatim. Multo autem magis vituperantur inter equos οἱ ἄποδες. Quia, ut loquitur idem initio ἱππικῆς, ὡς μὲν σώματος πρῶτον φαμὲν χρῆναι τοὺς πόδας σκοπεῖν, *in corpore equino primum pedes ſpectandos dicimus*. Idcirco quam corporis hic imbecillitatem notat in animoſis, mox in pedibus videtur cauſſari, ubi de Parthico equo canit:

Ante opus excuſſis cadet unguibus: & tamen illi
Eſt animus, fingetque meas ſe juſſus in artes.

Qui horum numero merito accenſendus eſt, *quos imbellia fallunt Corpora.*

DII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

DII. *Theſſalus*] Primas huic omnes fere concedunt. Varro catalogum præſtantium equorum ita inchoat lib. II. cap. VII. *Itaque ad hoc nobiles à regionibus dicuntur: in Gracia Theſſalici equi*, &c. Et notum illud è tripode,

Ἵππον Θεσσαλικὴν, Λακεδαιμονίαν τε γυναῖκα,

Theſſalicum inter equos, Lacedamoniamq; puellā, primas olim obtinuiſſe, referente Strabone lib. x. Vnde noſter ſupra: *Theſſalium quadriga decus.*

DIII. *Glaucum*] Servius ad illa Virgilii Geor. III. *honeſti Spadices, Glaucive: Glauci autem ſunt felineis oculis, id eſt quodam ſplendore perfuſis.* Ita MS. codex. Commendat itaque Gratius inter Mycenæos ſive Argivos equos, qui glauci ſunt, & qui non tantum ex ſanguine eorum deſcendunt, ſed ipſis Mycænis in patria ſua educati ſunt ad Olympiacum certamen. Contra Plato inter malos equos accenſet γλαυκόμματον. Vt & hodie vituperantur glauci, niſi parem & æqualem in utroque oculo maculam rotundam undique, non ſemicircularem, habeant.

Ib. *ingens*] Quod de canibus dixi ad v. CCLXXXI. idem in equis obſervatur, maxima corpora maximi animi capacia plerunque eſſe, modo non enormia. Varro: *Forma eſſe oportet magnitudine media, quod nec vaſtos, nec minutos decet eſſe.* Indiſtincte autem Palladius Martio tit. XIII. in admiſſarii forma primum requirit, *vaſtum corpus & ſolidum.* Et poſtea in pullis *conſideranda magna, longa corpora* commendat. Concinnius noſter ingentem laudat, quod maxime ad *robori convenientem altitudinem*, quam requirit item Palladius, referri debet. Hinc enim celeritas, ut præcipua Venatoris equi virtus, indubitatò præſumitur. Vnde Oppianus lib. I. poſtquam Libycos equos omnium velociſſimos conſtituiſſet, hoc quoque præſtantiæ illorum accommodat, quod

Μείζονες εἰσὶ δ' ἐν Λίβυες κέρα περὶ γεγάασιν.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Et rationem adjicit, οὕνεκεν εἰσὶν

Πάσσονες εἰσιδέειν, καὶ κρείσσονες εὐθὺς ὀρούειν.

Haud minus ut curſu valido quam corpore præſtent.

Ibid. *ardua*] Vt Virgilio, *generoſus pullus in arvis Altius ingreditur.* Rationem cur hoc etiam in pullo commendetur, egregiè reddit Xenophon περὶ Ἱππικῆς initio: τά γε μὴν γόνατα ἢν βαδίζων ὁ πῶλος ὑγρῶς κάμπτῃ, εἰκάζοις ἂν καὶ ἱππεύοντα ὑγρὰ ἕξειν τὰ σκέλη. τὰ δὲ ὑγρὰ δικαίως εὐδοκιμεῖ. ἀπταιστότερον γὰρ καὶ ἀκοπώτερον τὸν ἵππον τῶν σκληρῶν σκελῶν παρέχει. *Inoffenſius enim & minus laborioſe ita incedit equus, quam ſi rigida ſint crura.* Hinc bene Oppianus: θέοι δὲ περίδρομος ὁπλὴ ὕψι μάλ' ἐκ γαίης. *rotundaque ſe ungula tollat Altius à terra.* Non enim hoc tantum in ingrediendo decorem habet, ſed tam in curſu quam ſaltu optatiſſimum, quia longius extenduntur ac *funduntur*, ut noſter loquitur, crura ita in ſe collecta. Pollux lib. I. c. XI. §. 8. ὑπάρξει γὰρ αὐτῷ, Σίμων λέγει, διὰ πλείστου τὰ σκέλη ῥίπτειν· καὶ τοῦτο δὲ Σίμωνος εὔδρομος, εὐθύδρομος ἵππος ὁ μὴ ὀλίγον αἴρων ἀπὸ τῆς γῆς ἐν τῷ τρέχειν τὰ σκέλη. *Prodeſt enim equo, inquit Simon, crura plurimum effundere: ideoque curſu facilis ac proficiens equus illi dicitur, qui non leviter tantum crura ſua inter currendum humo tollit.* Ita lego & verto hæc; quanquam de tolutario equo, ut infra dicam, accipi poſſit vulgaris ſcriptura, quæ alias ex ipſo Polluce falſi convincitur, inter laudes recenſente γόνυ λαγαρὸν πρὸς τὴν συγκαμπὴν (uti legendum eſt) & inter vitia γόνατα δυσκάμπτη.

DIV. *Eleas luſtravit arenas*] Virgilius Georg. III.

Hic vel ad Elei metas, & maxima campi
Sudabit ſpatia.

Servius; *ſcilicet circi. Elis autem eſt civitas Arcadiæ, in qua agebatur curule certamen. & eſt ſpecies pro genere.* Ita & hic poſſit accipi. Non enim in certami-

tamine Elæo Mycenæis ſemper equis uſi, ſed & Numidicis, ut infra canit noſter: *Piſis Numidæ ſolvere jugales.* *Arena* etiam & *luſtrare* Romanorum propria vocabula fuerunt: illud è theatro, hoc è circo petitum. Gloſſæ veteres: *luſtravit*, περιέρχεται. Quod eo poſſit referri. Ita ſupra: *cur exiguis tantos in partibus orbes Luſtramus?* Id eſt, cur tot ſpatia in tam exili arena decurrimus? cur tantum verborum in hac non præcipuæ artis noſtræ parte conſumpſimus? Eadem tralatione utitur & Varro lib. I. de RR. cap. III. ubi exquirit de œconomica agreſti, *ars an ſit, an quid aliud, & à quibus carceribus decurrat ad metas.* Scilicet, unde incipiat, ubi deſinat.

DVII. *terrena Syene*] Quod montoſa, nec obvia fluminibus, inquit Interpres, & hoc corollario quaſi, animadverſiones ſuas & Gratium abſolvit. Imo Συήνη πόλις μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας, ἐπὶ τῷ Νείλῳ, autore Stephano, apud quem ita interpolandum. Quia autem & inſula ſive peninſula cognominis in ipſo Nilo adjacet, ideo *terrenam Syenen* ipſum oppidum videtur vocaſſe Gratius. Non enim in peninſulâ, ut perperam in tabulis ſuis conſtituit Ortelius, ſed in continenti Thebaide oppidum fuit. Inſula autem Syene aliud in ſe oppidum habebat, ut ex Strabonis lib. XVII. ſciri poteſt. Parum tamen hoc cauſæ habet, ut *terrena* dicatur, ſiquidem ab ipſa Nili ripa minimum diſtat Syene. Quare ſuſpecta mihi hæc vox eſt, *terrena.* Quid ſi ſcripſerit, *turrita Syene?* Vt Dionyſius ὁ περιηγητής, μέχρι βαθυκρημνοῖο Συήνης, dixit, quia duobus montibus in acutum turrium inſtar deſinentibus cingebatur. Herodotus tradit lib. II. εἶναι δύο ὄρεα ἐς ὀξὺ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαΐδος καὶ Ἐλεφαντίνης. Vel etiam quia revera à turri ſua celebratiſſima fuit, *turritam Syenem* dixerit. Ezechiel cap. XXIX. ἀπὸ πύργου Συήνης, καὶ ἕως ὁρίων Αἰθιόπων.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

πων. *à turre Syenes uſque ad terminum Æthiopiæ.* ta recte quidam Interpretes, & forſan ipſi LXX. Perpetam alii: ἀπὸ Μαγδωλοῦ καὶ Συήνης. Quod mbiguitate vocis מגדל evenit, quæ & *turrim* ſignificat, & oppidi quoque nomen eſt. B. Hieronymus: *Pro turre, quæ Hebraice* מגדל *dicitur*, LXX. *oci nomen poſuerunt, ut* Μαγδωλὸν *ſcriberent. Turis autem Syenæ uſque hodie permanet caſtrum ditioi Romanæ ſubditum.* Hinc autoritatem capit vett. ibb. ſcriptura apud Plinium lib. v. cap. IX. de Nilo: *Ditionis Ægyptiæ eſſe incipit à fine Æthiopiæ Syene: ita vocatur peninſula* C *millium paſſuum ambitu, in qua caſtra ſunt latere Arabiæ.* Nam *Ceraſtæ*, quos ex vulgata lectione in tabulas ſuas deduxit Ortelius, nulli unquam fuerunt. Malim tamen hic apud Gratium, *extrema Syene*, minori mutatione. Ita Friſios *extremos imperii* vocat Tacitus Annal. IV. Idem *Elephantinen ac Syenen clauſtra olim Romani imperii* fuiſſe tradit Annali II. Et Lucano *Regni clauſtra Philæ*, quæ Syene non ita longe diſtabant.

DVIII. *Parthis inter ſua mollia r.*] Vegetius Mulomed. lib. I. cap. LVI. *Parthis conſuetudo eſt equorum greſſus ad delicias has arte mollire: non enim circulis atque ponderibus prægravant, ut ſoluti ambulare condiſcant, ſed ipſos equos, quos vulgo trepidiarios, militari verbo tottonarios vocant, ita edomant ad levitatem, & quadam blandimenta vecturæ, ut Aſturconibus ſimiles videantur.* Quaſi mollities hæc illis non à natura, ſed ex inſtitutione veniat. Idem porro exponit ut per aſpera ac fragoſa loca agitati facilius hunc gradum ſumant. Veriſimile tamen eſt natura etiam, ut Anglorum hodie Thieldones, propter delicatiorem corporis pedumque maxime conſtitutionem ita comparatum illis fuiſſe, ut ſi non ſponte, faciliori tamen diſciplina ambulare, ut vocant, condiſcerent. Fuere enim ungula pedum minime ſolida aut firma, ut ex hiſce apud Gratium conjicere eſt:

Ante

Ante opus excuſsis cadet unguibus. nimirum ſi per aſpera & ſaxoſa vehantur. Vegetius ibidem: *in quo ſpatio* (ſilicibus aſpero) *cum equus frequentiſsime exerceri cœperit, in illos ſilices neceſſario offendit, & priores & poſteriores ungulas impingit, & aliquando vel cadit, vel ſic offendit, ut cadere videatur. Poſt quod admonitus injuria tollit altius crura & inflexione geniculorum atque gambarum molliter vehit.* Ob ungularum infirmitatem itaque non minus ceſpitationi obnoxii fuerunt, quam illi, quos dico, thieldones, cum quibus & in velocitatis ſtudio comparari poſſint. Strabo lib. III. palmam hanc illis reliquiſſe videtur, dum Celtibericorum equorum velocitatem extollens Parthicis tantum æquiparavit: ἐοικέναι δὲ τοῖς Παρθικοῖς, διὸ καὶ ταχεῖς εἶναι, καὶ εὐδρόμους μᾶλλον τῶν ἄλλων. Oppianus, poſtquam Siculorum equos omnibus prætuliſſet, ſuperaddit: ὠκύπτεροι Σικελῶν δέ τε Παρθοί. Imo non tantum καρτεροὺς facit, ſed & adverſus leonem audere tradit. Hoc videtur ſenſiſſe & noſter, cum canit: *& tamen illi Eſt animus*, &c. Qui hoc tantum in illis reprehendit, quod molli pede fulti ſint, & εὐποδίαν, quæ præcipua inter equi virtutes, non habeant.

DIX. *veniat*] Mira hæc loquendi ſupinitas, & negligentia, nec optimis tamen autoribus, inter quos nec Gratio quis locum deneget, adeo inſolens. *Parthis* plurium numero poſitis, mutato eo de ſingulari hic porro loquitur: *veniat*, &c. Exempla hujus ἀκαταλληλίας, ſi uſquam alibi, hoc in poëmatio plurimum obvia. verſu LX. *Imbiberit*, &c. ubi vide annotata: illa item, quæ diverſimode intelligenda eſſe ariolabar v. CLXXIX. Illud quoque huc facit:

Fontem averte mali: trans altas ducere valles
Admoneo, latumque fuga ſuperabitis amnem.

Et quod ſtatim abinde ſequitur: *Diſce vices.* Nec longe abhinc: *Strymonio facilis tutela Biſaltæ: Poſſent*, &c. & *per illos Cantatus Grajis Agragas.* Sed poſt-

oſtmodo iterum ad ſingularem redit: *O quantus in* *mis Ille meis.* Sunt & alia, quæ huc referri poſſint: d quia diverſe haberi queant, lectoris arbitrio, cui cile ſe obvia facient, relinquam.

Ib. *Caudini ſaxa Taburni*] Vibio *Taburnus Sa*-*nitum* mons olivifer. Ex Marone Georg. II. *atque* *ea magnum veſtire Taburnum.* Ibidem Servius: *r hos montes ſignificat etiam montuoſa & aſpera lo*-*tendenda eſſe.* Vnde conſtat cur ſaxa Taburni mol-pedi Parthorum equo invia eſſe canat noſter. Sed uod addit, *Taburnus autem mons Campaniæ*, fi-em non meretur. Campania enim Vulturno amne rminatur, ultra quem Taburnus hic, & Caudium, Romanorum ignominiâ inſignes Caudinæ Fur-ulæ. Errat pariter Doctiſſimus Ortelius, cum Ta-urnum hunc cum Liburno Appuliæ monte apud olybium confundit.

DXIV. *Callæcis*] Plinius lib. VIII. cap. de equis: *eadem Hiſpania Callaica gens & Aſturica, equini* *neris, quos Tieldones vocamus, minori forma appel*-*tos Aſturcones, gignunt: quibus non vulgaris in cur*-*gradus, ſed mollis alterno crurum explicatu glome*-*tio: unde equis tolutim capere inceſſum traditum ar*-. Ita vett. libb. ope iſthæc emendo. *Callæcos* ta-en alibi Plinius vocat, non *Callaicos*. Lib. IX. c. I. bi de Zoëlorum lino: *civitas ea eſt Callæciæ*, inquit, *ceano propinqua.* Perperam vulgo, *Gallæciæ. Cal*-*ciam* etiam vocat Iuſtinus lib. XLIV. Aſturcones los, qui alterno crurum explicatu incedunt, eos ho-ie quoque *telden* ſive *tellen* vocamus: ut è veteri eltarum lingua *teldones* Celtiberis dictos videri oſſit. *Tellen* autem verbum *numerare* nobis ſignifi-at. Hinc illi *telden* ſive *tieldones*, quia alterni eo-um greſſus diſtincte numerari poſſunt. Martialis Celtiberis ſuis id ſcivit Apophoreto CIIIC. *Aſturco:*

Hic brevis ad numerum rapidos qui colligit ungues
Venit ab auriferis gentibus Aſtur equus.

Hinc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Hinc fortaſſe & *tolutarii*, & *tolutim* incedere dicuntur, cujus etymon fruſtra alii in Latio quærunt. Nonius: *Tolutim dicitur, quaſi volutim, vel volubiliter.* Inepte. Quin ſaltem à *tollere*, *tollutim*, ut ſcriptum alicubi invenitur, deduxiſſent. Nec enim *tolutim* pro velociter, ſed pro pedetentim ponitur; & *tolutarius*, non quia volutim volat, ſed ad numerum qui colligit ungues, dicitur. Plautus Aſinar. Act. III. Sc. ult.

Demam hercle jam tibi de ordeo, tolutim ni badizas. Id eſt, commode, & inconcuſſè, ut ſolent tolutarii. Varro Trihodite: *Sed ut equus qui ad vehendum eſt natus, tamen hic traditur magiſtro, ut equiſò doceat tolutim.* Quibus locis, uti & reliquis quos adducit, male pro volutim interpretatur Nonius. *Tolutim* incedere, eſt numeratim, adeoque molliter, & inconcuſſim. Silius lib. III. de Aſturibus:

Hu parvus ſonipes, nec Marti notus: at idem
Aut inconcuſſo glomerat veſtigia dorſo,
Aut molli pacata celer trahit eſſeda collo:
Herdus agit, juga Pyrenes venatibus acer
Metiri, &c.

Vnde liquet cur venatum & per Pyrenem educi Callæcos equos jubeat Gratius, à minaci autem Marte prohibeat. Quod vero Parthorum mollitiei opponat Callæcos, ut durioris ungulæ, ac operæ, adeo ut per ſcrupoſa agitari valeant, neſcio quam bene id illi cum aliis conveniat. Strabo lib. III. equos Celtiberorum tradit, ἐοικέναι τοῖς Παρθικοῖς, καὶ γὰρ ταχεῖς εἶναι καὶ εὐδρόμους μᾶλλον τῶν ἄλλων. Quod omnino de Callaicis vel Aſturconibus intelligendum eſt. Vnde & de hoc genere loqui videtur Pollux lib. I. cap. XI. Ἀμείνων δ' ἵππος ὁ μὴ ἐναλλὰξ, ἀλλὰ διὰ πολλοῦ τὰ σκέλη διατιθεὶς καὶ διαφέρων· καλὸς δ', εἰ τὴν διάστασιν ἔχει τῶν σκελῶν ὡς μεγίστην. ὑπάρξει γὰρ αὐτῷ, Σίμων λέγει, διὰ πλείστου τὰ σκέλη ῥίπτειν. καὶ τοῦτο δ' ὁ Σίμων εὔδρομος, εὐθύδρομος ἵππος, ὁ ὀλίγον αἴρων ἀπὸ

ὸ τ̃ γῆς ἐν τῷ τρέχειν τὰ σκέλη. Quæ ſingula
ieldonibus noſtris conveniunt. Non enim *alter-*
nrurum explicatu, ut perperam habet Plinius, ſed
mul ſublatis modo dextris modo ſiniſtris per vi-
m cruribus, poſteriori ſemper prioris pedis veſti-
um tranſgrediuntur. Quantoque magis excedunt,
minus à terra ſublevant pedem, adeoque facilius
ipitant, ſi qua aſpera occurrant. Quod tamen de
ſturconibus, qualem deſcribit Martialis, intelligi
n poſſit; quia non ſimul ambos ab eodem latere
des tollunt, ſed pedetentim, ac numeratim. Ita ut
mollius aliquanto incedant, adeoque delicatiori-
is ſemper inſervierint. Talis ille quem puero ſuo
vet nequam amator apud Petronium: *pro hac fe-*
itate cras puero Aſturconem tieldonicum optimum
nabo. Ita malim; aut *Caledonicum* potius, quam
Macedonicum. In Macedonia enim nulli unquam
ſturcones cogniti, nec illis extra patriam ſuus ma-
et honos, ut hodie & in Anglicis & Caledonicis
eldonibus experimur, ſimulac cum alienigenis mi-
entur, ſtatim degenerare. Nolim tamen aſſerere
verſos adeo Aſturcones ac Thieldones fuiſſe, cum
ſerte tam illos qui in Callæcia, quam in Aſturia ita
digetaverit Plinius. Et proculdubio ſumma in u-
oque genere mollities fuerit. Quam Oppianus quo-
ue videtur conſideraſſe, cum univerſæ genti Hiſpa-
orum attribuit,

Ὁπλὴν οὐ κρατερὴν, πηλοτρόφον, εὐρυπέ-
δηλον.

ui iidem etiam incuſantur, quod ſint, βαιοί τε μέ-
θος καὶ ἀνάλκιδες ἦτορ. Vt merito quidem his
Martem tentare minacem non auſit noſter, ſed inſu-
er ſcrupoſam Pyrenen illis luſtrandam committe-
non debuerit. Niſi *Callæcos equos* pro Hiſpanis in
enere, quod ex proximo verſu facile aſtruere eſt, ut
ontra Oppianus Iberos pro Celtibericis, quos cele-
rat Strabo, poſuerit.

DXV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

DXV. *Murcibii*] Fortean, *Murcinii*, à Μούρκι-νος, ut Appiano dicitur, vel *Myrcinii* pro Myrci-nii, à Μύρκιννος, quæ Stephano eſt, πόλις κτι-σθεῖσα παρὰ τῷ Στρύμονι ποταμῷ. Ita ut per *Murcinios* intelligat Thracios, quos turpes, ſpecieque deformes, ac ξυλοσώμους, quales & tenaci plerun-que ore ſunt, facit Abſyrtus. Eodem fere loco & Biſaltæ ad Strymonem: ita ut utrumque pro Thracio poſitum videatur. Vti mox Naſamones & Numi-dæ. Et modo Callæci & Hiſpani, non diverſim, ſed pro iiſdem. Cæterum Θρήικες etiam Oppiano in-ter equos, & *Thracius* à Marone cantatur. *Murcibii* autem ne fando quidem cogniti.

DXVIII. *Naſamonia* virga *Fingit equos*] Ita ſcri-ptum hoc loco fuiſſe quovis pignore auſim conten-dere. Cui gemina germana ſunt illa Lucani lib. IV.

nudo reſidens Maſſylia dorſo
Ora levi flectit frenorum neſcia virgâ.

Fingere enim noſtro eſt, quod *flectere* Lucano, aliiſ-que, quorum hac de re loca ad Nemeſianum expen-dam. Ita & modo: *fingetque meas ſe juſſus in artes*, i. facile doceri ſe patietur. Varius apud Macrobium:

Quem non ille ſinit lentæ moderator habenæ,
Qua velit ire: ſed anguſto prius ore coërcens
Inſultare docet campis, fingitque morando.

Quod ita, adnotante Macrobio expreſſit Virgilius lib. III. Georg. *gyroſque dedere Impoſiti dorſo*. Vnde conjicio ſcripſiſſe forte Varium: *fingitque ro-tando.* Quanquam & *morando* ſciam equos inſtitui.

Ibid. *Numidæ*]. Numidis infrenibus alii id attri-buunt, quod Naſamonibus Gratius; niſi utroſque, ut opinor, pro Libycis poſuit. Libyci enim equi cele-bratiſſimi & olim & hodie, quos *Barbaros* nunc vo-camus. Nec alii quiquam tantum venatione com-mendabiles. His Numidas venantes velociſſimas quoque feras conſequi tradit Xenophon junior cap. XXIV. Ita ut merito in Piſæo certamine iis uſi fue-rint, quod canit noſter.

DXIX.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

DXIX. *patiens operum*] Idem de iis ibidem Xe-ophon: οἱ δὴ ὠκύτητι διαφέροντές εἰσιν, καὶ ῳ ἐπὶ μήκιστον ἀντέχειν θέοντες. *qui & velocitate llent ſumma, & currendi laborem diutiſſime ferunt.* Idem fere de velocitate & tolerantia eorum tam in i quam ſolis æſtu ferendo canit Oppianus. Ælianus III. de animal. c. II. Ἵππου δὲ τοῦ Λιβύοσης, inquit, πέρι Λιβύων λεγόντων ἀκούω τοιαῦτα· ὤκιστοι μέν εἰσιν ἵππων· καμάτου γὰρ δὴ ἢ αἴσθονται οὐδέν. *uorum velociſſimos eſſe, & nullo laboris ſenſu affici.*

DXX. *Centum actus ſpatiis*] ὑπερβολικῶς. V-umquodque certamen conſtabat VII. ſpatiis. Quis aque credat unum equum XIV. certaminibus ſuf-ciſſe, ſiquidem toto die non plura quam XXV. de-ertari poterant? Scilicet hanc veniam petimuſque amuſque poëtæ.

DXXI. *Nec magni cultus*] Pergit Ælianus: Λέ-πτοι δὲ καὶ οὐκ εὔσαρκοι, ἐπιτήδειοί γε μὴν καὶ φέ-ρειν ὀλιγωρίαν δεσπότου εἰσίν. οὔτε οὖν αὐτοῖς κο-μιδὴν προσφέρουσιν οἱ δεσπόται. *Graciles autem nt & macilenti, adeoque apti ad ſuſtentandam do-ini incuriam. Nec enim magnos cultus domini ad-ibent.* Vide & reliqua, quæ ſequuntur apud eum.

Ib. *ſterilis*] Barthius in adverſariis legi vult:

ſterilis quodcunque remiſit
Terra, cibus: tenueſque ſitim pote ducere rivi.

Vel, *Terra, ſatis*. Sed cur *ſterilis* terra? ſiquidem *ut uiſque præſtantior eſt, ita ubere campo* paſcitur, quod e equis tradit Columella lib. VI. Quid ſi itaque, *pulis quodcunque remiſit Terra, fuit*, legamus? Varro de pullis: *& ſiquid aliud terra natum libenter dent.* De Libycis equis ibidem Ælianus: ἀλλ' ἅμα τε διήνυσαν τὸν προκείμενον δρόμον, καὶ ἀποβάντες νέμεσθαι ἐῶσι. *ſed ſimul atque curſum inſtitutum onfecerunt, deſcendentes eos ad paſcendum dimittunt.* Nimirum quodcunque illis obvium fuerit, non ple-a ad præſepia. Niſi Gratius ſterilem Numidarum egionem reſpexerit.

DXXII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

DXXII. *ſitim producere*] Non ſitim ſedare, ſed producere ſaltem eam poſſunt tenui rivo, quia facile tolerant. Oppianus etiam Libycos equos hoc elogio extollit lib. I.

Εσθλοὶ δ᾽ ἠελίου φορέειν πυρόεσσαν ἐρωὴν,
Καί τε μεσημβρινὴν δίψους δριμεῖαν ἐνιπήν.

Id enim eſt quod Ariſtoteles teſtatur lib. VIII. de animal. cap. VIII. *δύνασθαι ἵππον καὶ ἄποτον ἀνέχεσθαι καὶ τέτταρας ἡμέρας. Producere*, pro, producebant, vel ſubintellecto, ſolent. Palladius Febr. XXV. *Multum proficis ſi lætamen adjungas : ſed bubulum ſpiſſa & gravia poma generare.* Et tit. XXXI. *Quod vinum medicinæ quoque proderit, ubi ſtypticis eſt utendum: ſtomachum ſolidare titubantem, rejectiones ſanguinis inhibere, fluorem ventris aſtringere,* &c. Ita utrobique & multis aliis apud eundem locis hunc familiarem Palladio loquendi modum reſtituunt MSS. codd. ubi vulgo neſcio quæ non gloſſemata interſeruntur.

DXXIV. *Ætnæas per artes*] Conjeci aliquando:

Poſſent atque meas utinam ſe ferre per artes.

Vt modo: *non omne meas genus audet in artes.* Et iterum: *fingetque meas ſe juſſus in artes.* Has artes, hunc ludum in Siculis laudat, per quos *victaque fragoſum Nebroden liquere feræ.* Aut *Ætnææ artes* pro Pyrrhica equeſtri accipiendæ, quam primus in Sicilia inſtituiſſe Æneas traditur lib. V. Æneid. Aut ſaltem de velocitate, qua in Olympicis excelluerunt Ætnæi, & Siculi equi. Oppiano item, *Ωκύποτοι Σικελοὶ, οἵ τε νέμονται Καὶ τρινακρηνὸν ὄρον*, qui Ætnam depaſcuntur.

DXXVI. *tenuis ſpina*] Laudatur equus Varroni, *ſpinâ maxime duplici.* Et Maroni, Cui *duplex agitur per lumbos ſpina.* Hinc intelligimus cur *ὀσφὺν διπλῆν* probent Xenophon, & Pollux. Hic etiam inter vitia reponit, *ὀσφὺν ὀξεῖαν*, *tenuem ſpinam.*

DXXXII. *Spadices*] Servius ad illud: *honeſti Spa-*
ces] *Quos phœniciatos vocant, preſſos, myrteos.* Ita
go ex MS. cod. *Preſſus* color in equo etiam inter
æcipuos ponitur Palladio. De quo multa ὁ πά-
υ Salmaſius ad Tertulliani Pallium, quem ita quo-
ue in Servio, ut ex libro meo citavi, reſtituiſſe, poſt-
minio comperi.

DXXXIII. *pecuaria Cyrrhæ*] Phocenſia. Ordo
c eſt: *Et pecuaria magnum decus Cyrrha devota ti-*
, *Phœbe*, vix venatui apta eſſe.

DXXXIV. *tenſas*] Servius *thenſam* ſcribi jubet,
ἀπὸ τῦ θείȣ, *qua deorum ſimulacra portantur.* Vett.
rammaticis, *Thenſæ ſunt ſacra vehicula.* Gloſſæ ta-
nen ſcriptum exhibent: *Tenſa*, θρόνος. *Tenſæ*,
ρόνοι. Quid tamen hic ſit, *agere in ſacraria then-*
s, nondum plane aſſequor; nihilo certius, quam
io ſenſu illa apud Calpurnium accipienda ſint Ec-
ga I. *Nam mea Leuce*

Pervia cornigeri fecit ſacraria Fauni.

etus Scholiaſtes Iuuenalis ad Sat. VI. *Iſiacæ ſa-*
aria lenæ, pro *hortis templorum* videtur interpreta-
. Videndum itaque utrum hic noſter ſilvas & ne-
nora Dianæ *ſacraria* vocet. An potius ſimplici ſen-
velit innuere ſpadices hos & Phocenſes equos ad-
o invalidos eſſe ut vehicula ſive eſſeda, *quibus deo-*
m ſimulacra portantur, vixdum agere ſuſtineant.
t contra in Aſturcone laudat Silius lib. III.

Aut molli pacatata celer trahit eſſeda collo

roculdubio enim gravia ſatis ſimulacra illa plerun-
ue fuerunt: quale illud, cui vehendo Lucius aſinus
n Metamorph. Apulejana inſudavit. Vnde & apud
itinnium Veliterna: *Vende tenſam atque mulos.*
a ut, cum aſinorum hic frequentior fuerit labos,
ui huic impares propemodum fuerunt equi, merito
venationis opere arcendos eſſe edicat noſter.

DXXXV. *Venanti pugnat color*] Quis color cui-
ue venationi conveniat, ita diſcernit Oppianus:

Σπ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Στικτόποδας ἐλάφοις κυανώπεας ὁπλίζοιο,
Ἀρκτοισι γλαυκοὺς, καὶ παρδαλίεσσι δαφοινοὺς,
Αἴθωνας δ' ἵππους πυριλαμπέας ἀμφὶ σύεσσιν,
Αὐτὰρ ἐριγλήνους χαροποὺς χαροποῖσι λύκοισι.

DXXXVI. Crura *illi*] Ita quidem ſupplevi vulgatam, ut aliquis ſenſus ſit; malim tamen: *optima nigri* Crura *pili*, vel *optima nigris* Crura *pilis*. Laudantur enim badii (qui etiamnum *bay* dicuntur tam Anglis quam Gallis, & *baji* Italis) cruribus nigris ſuffulti, ut plurimi ſunt apud Anglos.

DXXXVIII. *Italiæ parentes*] Italicæ matres. Virgilius eodem encomio Italiam laudat Georg. II.

Hinc bellator equus campo ſeſe arduus infert.

Et Plinius quoque pari in Italiæ laudes digreſſione Hiſtoriæ ſuæ opus ἐπιλογίζων, adjicit poſt alia: *Quicquid eſt quo carere vita non debeat, nuſquam eſt præſtantius: fruges, vinum, olea, vellera, lina, veſtes, juvenci: ne equos quidem in trigariis præferri ullos vernaculis animadverto.* Quocirca & hac exclamatione finiiſſe Cynegeticon ſuum videtur Gratius, & pauci tantum, ſi qui deſunt, periiſſe verſus. Qui nunc ſunt poſtremi, ita commode interpolentur:

O qua*ntum Italicæ, ſic dii voluere, parentes*
Præſtant, *& terras omni præcepimus uſu!*
Noſtraque quam pernix *illuſtrat prata* juventus!

JANI

IANI VLITII

AD

M. AVR. OLYMPII NEMESIANI

CYNEGETICON

LIB. I.

COMMENTARIVS.

NEMESIANI] Sæpe mecum dubitavi an hic liber ejuſdem Nemeſiani eſſet, cujus Eclogæ IV extant: tum quoque an hic ipſus ſit, quem Vopiſcus *ἁλιευτικὰ*, *κυνηγετικὰ* & *ναυτικὰ* ſcripſiſſe tradit: ſed mnium maxime an eidem liber de Aucupio, quem itant Longolius & Geſnerus, attribui poſſit. Priam mihi dubitandi anſam fecit, quod *κυνηγετικῶν* horum unicum tantum exemplar habitum haenus ſit, in quo præter Gratii Cynegeticon, Haeuticon fragmentum, & hæc Nemeſiani *κυνηγετικὰ* nihil amplius ejuſdem, nec Eclogas adeo, extiſſe, ex primi Editoris Georg. Logi præfatione aper- intelligi poteſt. Contra vero, cum Eclogarum urimi, ut diverſæ editiones fidem faciunt, codices ſſ. fuerint, in nullo tamen eorum *κυνηγετικὰ* ec comparuerunt. Alterum quaſi argumentum it, quod Vopiſcus nec Bucolica, nec de Aucupio ve *ἰξευτικὰ* Nemeſiani recenſeat. Cum enim Neeſiani ævo proximus fuerit, adeoque notiſſimi

O tan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

tanquam vatis ſcripta enumeret, hauddubie & Bucolica ejus tot codicibus vulgata noviſſet, & ſi ejuſdem fuiſſent, in ſcriptorum illius recenſione non omiſiſſet. Niſi imo ad diſtinctionem alterius Nemeſiani qui Bucolica, aut potius qui de Aucupio ſcripſerat, adjeciſſe videatur: *Nam & cum Nemeſiano contendit*, illo ſcilicet, *qui* ἁλιευτικὰ, κυνηγετικὰ & ναυτικὰ *ſcripſit*. Dico ad diſtinctionem illius potius qui de Aucupio, quam qui Bucolica ſcripſerat. Non enim ſtilus patitur ut eidem ſolœca illa de Aucupio fragmenta, & nitidiſſimæ pro illa ætate Eclogæ attribuantur. Bucolica itaque, ut nec hujus ſint, qui κυνηγετικὰ hæc, aliaque à Vopiſco citata conſcripſit, nec ejus, cui ἰξευτικὰ inſcribuntur, neceſſario alium autorem habent. Si ſtilum ſpectamus, nulli potius quam Calpurnio debentur. Ita enim in utroque Bucolico, ac lac lacti, ſimillimus. Imo & iiſdem pæne verbis verſus aliquot ex altero repetuntur. Quod ab Homero & Marone, aliiſque ſæpe factitatum, nemo, qui illos legit, ignorare poteſt. Ne furti alterutrum horum inſimulemus cum Hypercritico cenſore, qui ipſa loca inter ſe comparavit Poet. lib. VI. cap. V. Accedit huc, quod cum Nemeſiano Bucolicon ſuum inſcripſerit Calpurnius, eumque ſub Melibœi nomine inducat & ut Cæſaris amicum laudet Ecloga IV. eidem mortuo parentare videatur alterius ſive ſecundi Bucolici Eloga I. Hoc enim poſt mortem Nemeſiani abſoluto primo Bucolico jam ſenem ſe confeciſſe, ipſe ſub Tityri perſona videtur illic innuere:

Diximus & calamo, & verſu cantavimus olim,
Dum ſecura hilares ætas ludebat amores:
Nunc album caput & Veneres ſtupuere ſub annis,
Iam mea ruricolæ dependet fiſtula Fauno.

Præterea, cum Siculus fuerit, ideo etiam II. Bucol. Ecl. II. canere videtur: *& noſtra Dione Quæ juga celſa tenes Erycis.* Quaſi Siciliam patriam ſuam innuens.

nuens. Sed omnium maximè argumento duci poteſt, quod princeps Bucolicorum horum editio Romana omnes uno ordine Eclogas XI. ſub Calphurnii nomine repræſentet: præmiſſis iis, quæ vulgo ſolæ illi attribuuntur, & ſequentibus hiſce quatuor, quæ ſub Nemeſiani nomine circumferuntur. Quarum ultima inde etiam in omnibus antiquis libris, non IV. ſed XI. & expreſſe VNDECIMA in Parmenſi Editione numeratur. Quod primus in ſua mutavit Cl. Pythœus. Quo ordine tamen, quem & Parmenſis cum Romana ſervat, omnes à Calpurnio ſcriptas eſſe non temere ſuſpicari me fateatur, qui argumenta illa à me poſita diligentius expenderit. Nemeſiani autem hujus, ut ad hunc tandem revertar, ſola κυνηγετικὰ hæc extare cenſendum erit. Quamquam ipſe etiam apud Calpurnium Ecl. IV. ſub Melibæi nomine innuere videtur, Bucolica ſe condidiſſe:

Hos potius calamos, magis hos ſectare canales
Per me qui dignas cecinerunt conſule ſilvas.

Expreſſum enim ex Virgilii Ecloga IV.

Si canimus ſilvas, ſilvæ ſint conſule dignæ.

Idem II. Bucol. Ecloga I. ſignificat Calpurnius:

Sæpe etiam ſenior, ne nos cantare pigeret,
Lætus Phœbæa dixiſti carmen avena.

Vnde forſan jam olim inducti librarii ſecundum illud Bucolicon Nemeſiano affinxerunt. Fortaſſe tamen verba Maronis in alium ſenſum detorſit. Et cum *dignas conſule ſilvas* dicat, forte id honori ipſius Nemeſiani tribuit, quaſi conſularis aut ſaltem ampliſſimi ordinis viri. Fuit enim non tantum Cæſari intimus, ut cum quo contendere dignaretur filius ipſius Numerianus, ſed etiam *omnibus coloniis illuſtratus emicuit*, teſte Vopiſco. Præterea conjectari ab aliquo & contendi poſſit, ipſum M. AVRELII prænomen, quod Nemeſiano dant libri veteres, illi ex cognatione cum Caro & filiis ejus commune fuiſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Paſſim enim illi in nummis M. AVRELIVS CARVS, M. AVRELIVS CARINVS, & M. AVRELIVS NVMERIANVS vocantur. Ideo favorem ejus captaſſe, & bucolicon ſuum ei inſcripſiſſe videtur Calpurnius, ut clare ipſe teſtatur Ecl. I. ubi Melibœum vocat ipſum Nemeſianum.

Forſitan Auguſtas feret hæc Melibœus ad aures.

Et Ecloga IV. ſub eodem nomine eum ita compellat:

Fer, Melibœe, Deo mea carmina: nam tibi fas eſt
Sacra Palatini penetralia viſere Phœbi.

Et tota fere iſta & altera, quæ II. Bucol. prima eſt, Ecloga magnam illi potentiam adſcribit, & favorem apud Carum Imp. quem Deum paſſim vocat, Calpurnius, eoque vivo Bucolicon ſuum primum, & mortuo alterum condidit. De quo ſuo loco dicendum aliquid erit. Hic oſtendiſſe ſufficiat quis qualiſque Nemeſianus fuerit. Quando autem κυνηγετικὰ ſua ſcripſerit, poſt aliquanto expendam.

CYNEGETICON] Ita edidit Pythœus, fortaſſe ſecutus Hincmari teſtimonium: *in libro qui inſcribitur Kynegeticon Carthaginienſis Aurelii.* Recᵭius vero primæ editiones exhibent, CYNEGETICON LIB. vel CYNEG. LIB. I. id eſt, κυνηγετικῶν liber primus. Vopiſcus expreſſe κυνηγετικὰ ſcripſiſſe Nemeſianum teſtatur. Nec uno, ſed pluribus libris ea complexum eſſe, aut ſaltem ita voluiſſe, ipſe fidem facit, cum ait:

Horum animos, moreſque ſimul, nareſque ſagaces
Mox referam; nunc omnis adhuc narranda ſupellex Armorum, &c.

Ita ut ad minimum alter liber perierit, in quo ipſam κυνηγεσίαν, quam hic promittit, executus fuerit. Niſi & plures intercidiſſe quis exiſtimet, quibus & ſingularum ferarum, ut diverſa eſt, venationem abſolverit. Quo illa intendere videntur:

Nos timidos lepores, imbelles figere damas,
Audaceſque lupos, vulpem captare doloſam

Gau-

Gaudemus: nos flumineas errare per umbras
Malumus, & placidis ichneumona quærere ripis
Inter arundineas ſegetes, felemque minacem;
Implicitumque ſinu ſpinoſi corporis erem
Ferre domum, talique placet dare lintea curæ.

Hanc quippe quaſi præcipuam κυνηγετικῶν partem totis duobus (quorum ultimus etiam periit) poſterioribus libris dilatavit Oppianus, omiſſa pene ea quæ nomen arti fecit. Quæ tamen ipſa ab accurati venatoris induſtria minus aliena ſint, quam tota illa animalium hiſtoria, quæ libb. II. & III. occupat. Ita ut & illhæc merito inter κυνηγετικὰ opera tractaverit, ſi forte, Nemeſianus noſter. Contra qui κυνηγεσίαν tantum abſolverunt, illa nihil ad inſtitutum ſuum pertinere arbitrati ſunt. Quam præcipuæ curæ pretio cum habuerit Gratius, κυνηγετικὸν opuſculum ſive poemation illius inſcribi debuit, non κυνηγετικῶν liber, ut perperam affixit primus editor. Quapropter & Xenophontis κυνηγετικὸς non ſine controverſia titulum ſuum fert, quatenus leporis, cervi, & apri venationem tam fuſe inſtituit: niſi methodi iſtius negligentiam naſcentis adhuc ſub illo venationis informitati imputemus. Siquidem plures itaque κυνηγετικῶν libros ſcripſerit, aut ſaltem ſcribere propoſuerit Aurelius noſter, excuſari facile poteſt quod centum plus minus verſus in prælusione conſumpſerit; quamquam totus hic, qui unus jam ſupereſt, liber, non multum trecentos excedat. Quod inſuper ſeptuaginta verſus fabulis recenſendis impenſos queratur Hypercriticus cenſor, error in calculo eſt. Si enim bene ſupputentur, non plures triginta ſunt.

III. *Pandimus*] Minus prudenter cum dixit *cano*, ſubdit *Pandimus*, inquit Hypercriticus. Excuſaturus id Barthius legendum omni ſacramento divæ critices aſſerit, *Pandimur*, poſtquam jam tentaverat, *Pan tuus*. Sed ego juramento illius non ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

jorem fidem habeo, quam atopienſi & Vtopienſi iſti Editioni, ex qua nobis iterum hoc nugamenti profert. Miror magis ἀκαταλληλίαν hanc inſolentem in deficientis Latinitatis poematio tot magnis Viris haberi, cum claſſici fere autores ea non abſtinuerint. Quam frequens Gratio ſit, ad verſum DVII. oſtendi. Aut ſi illi debitus inter principes locus denegatur, quid Latiniſſimis Catullo & Tibullo fiet, qui eadem periodo, *inſperanti nobis*, *merenti nobis* dixerunt, ut ſummi Viri jam fuſe inter alia obſervarunt? Hic ſaltem poſt aliquot commata ut Nemeſiano licentia illa & more majorum, & ex cotidiano jam iſtius ſæculi uſu adhibita non excuſetur, mera prorſus invidia ſit. Maxime, ſi ita diſtinguatur:

Venandi cano mille vias, hilareſque labores,
Diſcurſuſque citos: ſecuri prælia ruris Pandimus.

IV. *Helicon jubet*] ἀπροσδιονύσως. Quid ſi *ingentes*, *Helicon*, *juvat ire per agros*. Aut, ſi *Helicus* latina terminatione potuit fingi, forte ſcripſit: *ingentes Helici juvat ire per agros*. Imitatur enim Virgilium lib. III. Georg.

Sed me Parnaſſi deſerta per ardua dulcis
Raptat amor: juvat ire jugis qua nulla priorum
Caſtaliam molli divertitur orbita ſulco.

Vt ille item Lucretium expreſſit libb. I. & IV.

Avia Pieridum peragro loca, nullius ante
Trita ſolo: juvat integros accedere fontes
Atque haurire, juvatque novos decerpere flores.

Vnde ſequentia noſter quoque deſumpſit: *ducitque per avia qua ſola nunquam Trita rotis.*

V. *Caſtaliuſque*] Quod ſubſtantivum hoc fontis nomen eſſe velit interpres, ſequentia non ſatis bene conſideraviſſe arguitur, quæ non ad fontem, ſed ad fontis alumnum referri debent, atque ita ſcribendum hoc loco evincunt:

Caſtaliuſque mihi nova pocula fontis alumnus,

vel, ut Pythœo placuit, *Caſtaliique*. Quis *Caſtalii fontis*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ſontis, vel *Caſtalius alumnus* ſit, ex Culice Maronis, ſi quis neſcire poteſt, intelligat:

Phœbus erit noſtri princeps & carminis autor,
Et recinente lyra fautor; ſive educat illum
Alma Chimæreo Xanthi perfuſa liquore,
Seu nemus Aſteria, ſeu qua Parnaſia rupes
Hinc atque hinc patula præpandit cornua fronte,
Caſtalia & reſonans liquido pede labitur unda.

Ideo enim ſubdit noſter; *Et parere deo*, &c.

VI. *metatur*] Equidem *metam* nullam ponerem, ait Iul. Scaliger. Mallem itaque ego, *metitur*. Sic, *magnum metitur piſcibus æquor* Proteus, apud Maronem IV. Georg.

IX. *Trita rotis*] Ex Lucretianis: *loca nullius ante Trita ſolo.* Ita & Oppianus lib. I.

Ἔρχεο, καὶ τρηχεῖαν ἐπιστείβωμεν ἀταρπὸν
Τὴν μερόπων οὔπω τις ἑῆς ἐπάτησεν ἀοιδαῖς.

Cum tamen Gratius id anticipaverit. Vt & Virgilius poſt Heſiodum, & Manilius poſt Aratum novi ſe aliquid afferre præfantur.

Ib. *curru*] Et quid opus habet curru venator? ſubdit ὁ δεῖνα. Quid ſi non tantum ut triumphi ad inſtar partæ victoriæ teſtis *feratur plauſtro Præda gementi*, quod Hippolytus apud Senecam inſtituit; verum etiam quo ipſe uteretur venator ſive ut equis requiem ſubinde concedat, ſive ut *noſtras agere in ſacraria thenſas*, quod Gratius innuit, ſolemne fuerit, ſive quod non minus in ferino quam humano bello ex curribus olim præliati ſint.

XII. *Et quamvis*] Ita recte verſum hunc loco ſuo reſtituit magnus Pythœus, qui vulgo ibi inſeritur:

ſponſaſque truces ſub fœdere primo,
(Et quamvis curſus oſtendat tramite noto)
Dulcia funereis mutantes gaudia tedis.

manifeſto errore, & nequicquam excuſabili.

XIII. *facile eſt*] Hæc conjectura mea in margine affixa temere ab hypotheta in textum propa-

gata eſt. Nec male tamen, ſi cui arridet. Quid ſi ita
Et quamvis curſus oſtendas tramite noto
Obvia Calliope, facias inſiſtere prato, &c.
Sed primæ editiones habent, *curſus ſe oſtendat.* Quod ſi ex autographo ſervarunt, ut pleraque apparent, ita potius refingendum erit:
Et quamvis curſus ſe oſtendat tramite noto,
Obvia Calliope facias inſiſtere prato
Complacito, rudibus quo luceat orbita ſulcis.
Vti evitetur ſimul affectationis vitium, quod hic reprehendit Scaliger. Quomodo, inquit, *lucet*, ſi non eſt *trita?* quomodo, ſi nondum ſulcos habet à rotis? Imo ſenſus hic ſit: Quamvis curſus ſe oſtendat tramite noto, tu tamen facilis, ô Calliope, fac me inſiſtere prato complacito, ut & in illo tua ope tandem orbita aliqua luceat per rudes hactenus & invios ſulcos.

XVII. *pellicis*] Autor carminis de laude Herculis Alcmenam ſic alloquitur: *nil ſancta ſuperba*
Pellicis inſidias cælo modo ſicta tremiſcas.
Ita enim ille quoque, ut hic Nemeſianus, Iunonem *pellicem* vocat. Fortean pro noverca utrobique ponitur. Sic *pellicem* vocat Ino, novercam quippe Helles, Feſtus Avienus periegeſi, cujus verba hoc modo legenda:
Hoc pecoris dorſo ſternacis in æquor
Inachis illata eſt. Sic pectus canduit ira
Pellicis, & tanto divam dolor extulit igni.
Contra novercam pro pellice poſuiſſe videtur Germanicus cæſar Phænomenis Aratæis:
Sidere donavit cancrum Saturnia Iuno:
Nunquam oblita ſui, nunquam ſecura novercæ.
Alcmenæ ſcilicet. Quod tamen & aliter explicavi.

XXII. *dixiſſe*] id eſt, ceciniſſe. Ita mox: *Biblidos indictum nulli ſcelus.* Et ſtatim abinde:
Horrendaſque vices generis dixere prioris.
Ecloga 1. Bucolici, quod Aurelii inſcribitur:
Diximus & calamo, & verſu cantavimus olim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Paulo poſt ibidem :

Dicat honoratos prædulcis tibia manes.

Iterumque , *Dic age.* Et ſub finem : *Phœbea dixiſti carmen avena.* Calpurnius quoque in fine Ecl. I. *Carmina dicamus.* Item Ecl. IV.

Dicite, nec mora ſit, vicibuſque reducite carmen.

Ita omnibus fere his locis conſtanter omnes libri ſcriptum habent, quibus contra Barthius ex mendace ſuo ſibi codice omni operâ *ducere* intrudit, quem cum autore ſuo duci malim, quam ſequi. Nam quæ ex Tibullo & Horatio allegat, ſi non diverſo longe ſenſu accipi debent, certe non ejuſdem ævi locutionem ſapiunt. Vt aperte quidem in illo Eclog. II.

Vocalem longos quæ ducit aedona cantus

τὸ ducere eſt protrahere & extendere. Reliqua autem, quibus audaciam ſuam tueri conatur, majori audacia ab ipſo corrupta producuntur. Quod ne identidem repetere neceſſe ſit, hic ſemel & ſerio monitum volo.

XXVII. *ſævo violatum crimine patrem*] Cur *ſævum* adeo? Quid ſi *fœdo?* aut potius *ſcævo.* Sæpe enim hæc inter ſe locum commutant.

XXXVII. *cycnum, plumamque*] Hanc primæ editionis ſcripturam ſervare malui, quam cum Pythœo (niſi potius typorum error eſt) contra proſodiæ legem reponere, *cycnumque, plumamque ſenilem.* Quanquam nec inſolens hoc in recentioris Latinitatis poematiis videri poſſit. Epigramma à Pythœo editum : *albiplumem valeat calcare columbam.* Imo & ipſi Nemeſiano id genus plurima affingunt veteres editiones, ut infra oſtendam, illo verſu : *& crura nutantia ponunt.* Hic tamen invitis libris nihil mutandum : modo, ut nomen proprium agnoſcatur, majuſcula ſcribatur : *Cycnum, plumamque ſenilem.*

XLI. *Horrendaſque vices*] Μεταμορφώσεις intellige. An potius, *Horrendaſque neces?* i. cædes, parricidia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

XLIII. *incendia*] Pythœo reſtitutionem hanc debet autor noſter, ante quem vulgo, *ingentia*, nullo ſenſu legebatur. Idem narrat Avienus periegeſi:

Hæc cum Pandionis tectum combureret aulæ,
Attica qua pulcro tellus pingueſcit Iliſſo,
Proditur; inque fugam propere cum vertitur exul,
Has poſt in terras pinu ſubit Æëtine.

Ita reſtituo obiter, quæ vulgo depravatiſſima. Niſi quis hoc modo malit:

Hæc cum Pandionis letum componeret aulæ ||
Proditur, inque fugam propere convertitur exul:
Has poſt in terras pinu ſubiit Ætine.

L. *ſumere prædas*] Vere, nec poetice tantum. Nam & Philoſophus lib. I. Polit. cap. VIII. venationem prædatoriam agnoſcit, & latius eam exequitur in Sophiſta divinus Plato. Vnde ſenſum pariter & ſtabilimentum capiet antiqua ſcriptura apud Manilium lib. IV. de ſub Leone natis:

Ille novas ſemper pugnas, nova bella ferarum
Apparat, & pecorum ſpolio, vivitque rapinis.
Hoc habet, hoc ſtudium; poſtes ornare ſuperbos
Pellibus, & captas domibus præfigere prædas,
Et pacare metu ſilvas, & vivere rapto.

Perperam Gemblacenſis: *& vivere victor.* Expreſſit enim Maronis illa Æneid. VII.

Horrida præcipue cui gens, aſſuetaque multo
Venatu nemorum, || *ſemperque recentes*
Convectare juvat prædas, & vivere rapto.

Quorum poſtrema totidem apicibus Æneid. IX. repetuntur. Prædatoria autem hæc venatio fere antiquiſſima eſt, & ad rude illud ævum referenda, quo *nuda ſilvas virtute movebant Inconſulti homines.* cumque venantibus non aliud adhuc propoſitum eſſet, quam *feras interficere, & diteſcere præda*, ut accurate oſtendit Lucretius lib. V. Vnde forſan *equos ad prædam*, pro ad venationem, idoneos vocavit Varro de R. R. lib. I. cap. VII. *Neque eodem modo paran-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

[p]arantur ad ephippium, ut ad prædam. Niſi ſcripſiſſe [i]llum ſuſpicemur: ut ad rhedam. Et paulo ante quo[q]ue: alii ad curſuram, alii ad rhedam. Cum & ibi [u]ltimi recenſeantur, & hic ephippiatis merito & ex [o]rdine opponantur qui trito ducunt epiredia collo Se[m]ipedes, ut Iuvenalis quoque diſtinguit Sat. VIII. [C]ujus generis & ille, qui molli trahit eſſeda collo apud Maronem Georg. III. & Silium.

LIV. *placidas ripis*] Quibus arceantur, qui lites [a]mant, avidoſque tumultus, civileſque ſtrepitus, [b]ellique fragores, ut ipſe edicit infra Aurelius. Et [p]aulo abhinc ita Dianam invocat, *quæ ſaltus placi[d]os ſilvaſque pererras*. Fruſtra itaque Barthius *placitas* [r]ipas Ichneumoni addicit.

LVII. *erem*] Ita antiqui vocabant, quem poſtea [e]ricium, & *erinaceum*; ſive cum aſpiratione *heri[c]ium*, & *herinaceum*. Quomodo & *herem* olim di[x]erunt à χῆρ, χῆρος, ut recte docuit omni laude [m]ajor Salmaſius. Sed vox nuſquam pene, quod [ſ]ciam, integra extat. Reſtituit eam ὁ δεῖνα Plauto [C]aptivis Act. I. *modo venare leporem, nunc erem te[n]es*. Quo loco Mss. codd. *irim* & *hirim* fere ha[b]ent, quaſi *herim* ſcripſerit. Quam vocem iidem [c]odd. expreſſam habent Menæchmis Act. III. [S]c. II. *cui ego æquè ac heris hæream*. Vbi inepte vul[g]o: *ac hæres*. Sed Peniculus ibi Menæchmo ſua ver[b]a reddit, qui paulo ante ita ſecum felicitatis ſuæ ra[t]ionem duxerat:

Prandi, potavi, ſcortum accubui, abſtuli
Hanc: qualis heris nunquam erit poſt hunc diem.

Quo loco etiam male habita & accepta hæc vox eſt. Præivit mihi ad hanc lectionem antiqua ſcriptura: *quo Ius heres*. Vnde editoribus æque proclive fuit effingere, *cujus hæres*, vel *heres*; ac mihi veram lectionem elicere, *qualis heres* vel *heris*. Adludebat Menæchmus ad herinaceorum morem, qui poſtquam ad ſatiem repleti ſunt, *volutati ſupra jacentia*

poma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

poma (ut ait Plinius lib. VIII. cap. XXXVII.) *unum amplius tenentes ore, portant in cavas arbores.* Vti nos hodieque erinaceis aſſimilamus avaros illos, qui poſtquam opipare conviviati ſunt, reliquiis menſarum onuſti inſuper recedunt. Ita nec contentus Menæchmus prandiſſe, potaſſe, ſcortum accubuiſſe, niſi pallam item auferret, erinaceo ſe onuſtiorem diſceſſiſſe gloriatur. Cui poſtmodo iterum ſuis ipſi verbis reſpondet Peniculus, ut leg. conjicio:

Occiſu's heres: non ego te indutum foras
Exire vidi palla?

Conſpectus enim, ut erat palla uxoris ſuæ involutatus, Menæchmus haud melioris ſortis fuit, quam cum

Κώμαυλος τὸν ἐχῖνον ἰδὼν ἐπὶ νῶτα φέροντα
Ῥάγας, ἀπόκλινεν τῷ δ' ἐπὶ θειλοπέδῳ.

Quod ex epigrammate aliquo citat Suidas in ἐχῖνος. Altero quoque loco, ut jam cœpi dicere, ſuis Menæchmo verbis reſpondet Peniculus: *cui ego æque ac heris hæream.* Prandio ſcilicet, æque ac heris prædæ ſuæ hæret. Niſi potius ita diſtinguatur:

Cur auſu's facere? cui ego æque ac heris hæream.

Vt minantis hæc ſint. Cui (nempe tibi, qui auſus es me abſenti funus facere prandio) ego æque durus ac aſper jam ſim ac heris. Itaque alluſum ad Græcorum dictum: πρὶν ἂν δύο ἐχῖνοι εἰς φιλίαν ἔλθοιεν, Vel ad illud potius: ἐχίνου τραχύτερος. Quod melius in aſperos, quam in moroſos, ut Eraſmo viſum, quadrat. Ariſtophanes Pace:

Οὐδέποτ' ἂν θείης λεῖον τὸν τραχὺν ἐχῖνον.

Quo & Varro reſpexit Sexageſi: *Se circumſpexe atque inveniſſe, quum dormire cœpiſſet tam glaber quam Socrates, alvum eſſe factum ericium è pilis albis cum proboſcide.* Ita ſcripſiſſe Varronem credo. Vel ita: *alvum eſſe factam ericiam.* Augent fidem ea, quæ ex eadem Sexageſi citat Nonius alibi, illis prioribus ita ſubjicienda:

O ſtulta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

O ſtulta noſtri pectoris dormitio
Vigilabilis, quæ me puellum impuberem
Cepiſti.

Nam puellus iſte queritur una nocte pectinem pullulantem ſibi *albis* (f. *altis*) *pilis*, & τὰ αἰδοῖα proboſcidis in modum creviſſe. Sed nequis Cato nos in diverticulis hiſce deprehendat, in viam redeamus.

LIX. *vicinis ſueta moveri Litoribus*] Si Eclogas iſtas, quæ ſub ejus nomine proſtant, aut alias ullas ſcripſit Nemeſianus, de illis hic illum loqui cenſeam. Sed, ut dixi, non meminiſſe illarum Vopiſcum, argumento eſt nullas ab autore noſtro ſcriptas eſſe. Meminit ille ἁλιευτικῶν, meminit & ναυτικῶν. Quæ ipſa hic potius intelligi debere, expreſſiſſima verba innuunt. Niſi quis allegoricè ea accipienda eſſe ex ſequentibus colligat.

LXIV. *Divi Cari*] Quanquam vivo adhuc Caro κυνηγετικὰ hæc condidiſſe Nemeſianum veriſimile ſit, non tamen abſolviſſe niſi poſt mortem ejus, & filiis in Imperium ſuccedentibus dedicaſſe, ipſa verba fidem faciunt. Cur autem vivo Caro ſcripta eſſe exiſtimem, hiſce potiſſimum argumentis inducor. Primum, quod ab exceſſu Cari uſque ad Numeriani necem, minus temporis interfuerit, quam ut id condendo alicui operi pulvinaris digno ſufficere potuerit. Tum etiam quia Vopiſcus refert Numerianum contendiſſe cum Nemeſiano, qui ἁλιευτικὰ, κυνηγετικὰ & ναυτικὰ ſcripſit. Si enim κυνηγετικὰ Nemeſiani vidit Numerianus, neceſſario ſequitur, ut illa antequam ipſe cum patre Caro ad bellum Parthicum proficiſceretur, & nondum, uti jam ſunt, ſibi dedicata viderit. Mortuo jam Caro Numerianus Nemeſianum videre non potuit, adeoque nec dedicationem hanc legere, quippe in reditu ex Oriente extinctus. Poſterius tamen hoc levi manu everti poteſt. Non enim cum Nemeſiano in ſcribendis κυνηγετικοῖς contendiſſe Numerianum, ſed

cum

cum eo Nemeſiano, quem ipſe ſciebat κυνηγετικὰ ſcripſiſſe, refert Vopiſcus. Videtur itaque Aurelius noſter, ſimulac ad Perſicam expeditionem ſe contuliſſet cum Numeriano Carus, diſceſſum domini ſui ut ſolaretur, rus, vel forte ipſam patriam ſuam Carthaginem ſeceſſiſſe, atque ibi κυνηγετικὰ hæc ſcribere cœpiſſe. Quod mox plenius aſtruam. Accepto de morte Cari nuntio, cui inſcribere illa forſan propoſuerat, mutato propoſito, ut novum apud novos dominos favorem ſibi conciliaret, illico his eâ quâ videmus adulatione inſcripſit: facta infectaque, utcumque fama è longinquo acceperat, laudibus eorum ſubſcribens, vel affingens. Quin etiam Romam redire decrevit, ut ipſis triumphantibus & Imperatoribus ſolemniter declarandis hæc ſimul cum nova devotione offerret. Perveniſſe tamen & obtuliſſe credibile non eſt. Quin potius inabſoluto, uti extat, κυνηγετικῶν opere in mediis turbis, vel forte etiam inter reliquos Cari vel Carini domeſticos periiſſe putaverim, antequam Diocletianus quieti ſuæ reſtitueret imperium. Hæc conjicere quidem licet, non aſſerere. Cæterum quod vivo Caro hæc ſcripſiſſe & filiis ejus dedicaſſe aſſerat interpres, quam veriſimile ſit, operæ pretium eſt excutere. *Divum*, inquit, ideo vocat Carum, quod imperium jam in fratres filios diviſerat, ipſe expeditionem obiens in Orientem. Quare filiis adminiſtrantibus imperium jam quaſi divum numero acceſſerat Carus. Quæ ridicula plane, & ἀνιστόρητα ſunt. Citat tamen Vopiſcum, citat & victorem Schotti, quaſi ex illis hæc tradat. Fefelliſſe illum videtur quod uterque refert, Carum *liberis Cæſaribus nuncupatis ubi primum accepit imperium* ad bellum Perſicum properaſſe. Idque amplius, quod Carino *Gallicanum imperium* ceſſiſſe, *& habuiſſe in animo Carum, ut Carino Cæſareum abrogaret imperium*, ex Oneſimo tradat Vopiſcus. Iſthæc enim, ſi tamen vel ſomnians legit Barthius, eo

traxit,

axit, ut Carino imperium jam ceſſum pro parte, tera parte Numeriano relicta, atque adeo veluti ivatum Carum filiis ſuis non ſibi bellum Perſicum biiſſe, ariolatus ſit. Ideoque mox ſubdere Aure-um, *edomitas fraterno numine gentes*. Primum hoc rat, quod Cæſarem & Imperatorem eſſe, & Gal-canum vel Cæſareum imperium à Romano, abſo-te κατ' ἐξοχὴν Imperio dicto, non diſtinxerit. cundum παρόραμα, quod Numerianum quo-ue æque ac Carinum imperium adminiſtrare dixe-, oblitus & neſcius ejus, quod ipſe ex Vopiſco re-rt, Carino Galliis præfecto, Numerianum cum ſo Caro in Orientem profectum. Tertium, quod filiis ſuis, ſimulac expeditionem in Orientem ſuſ-perat, ceſſiſſet imperium Carus, nunquam ipſe nperator fuiſſet, quia cum ipſo imperio eam ſuſce-rit. Verba Vopiſci de Caro: *ubi primum accepit perium, conſenſu omnium militum bellum Perſi-m, quod Probus parabat, aggreſſus eſt.* Idem paullo ſt, *Imperatoris Perſici nomen meruiſſe* eo bello tra-Carum, quod ille ſibi nequicquam aſſumpſiſſet, penes filios ejus jam ſumma imperii ſtetiſſet. Vn-patet primo quam ridicula illa argumentatio In-pretis, trm quam ſtupenda in ipſis quæ legiſſe ſe entat ſupinitas ejus, & ἀνιστορησία ſit. Tole-bilior fuiſſet, ſi primæ conjecturæ, honorem ſci-et defunctorum viventi Caro datum, propius in-iſſet; aut Calpurnii ſui (ita vocat) Ecl. I. at-ntius conſideraſſet, ubi Carum jam primum Imp. tum (non autem filios ejus, ut Barthius, aut rutrum, ut ὁ πάνυ Caſaubonus ariolantur) ali-oties Deum vocat: *Dum populos Deus ipſe re-*. & deinde: *afflictum melior Deus auferet ævum*. quoties etiam Ecl. IV. Et Deos inſuper vocat rum & filios ejus Ecl. VII. Sed & Aurelius no-ſtatim ab hinc: *Pœne prior genitore Deo*. Caro licet, qui hanc appellationem ambiiſſe aut ſaltem amaſſe

amaſſe videtur. Vnde & nummi ejus, ut Viri docti teſtantur inſcripti: ΘΕΩ ΚΑΡΩ. Alius: DEO ET DOMINO CARO AVG. Item alius, quem citat Caſaubonus: DIVO CARO PARTHICO. Qui tamen an vivo Caro cuſus ſit, magnopere addubitem. Aut ſit ſane. Nam ne ſic quidem Divum Carum pro vivo accipere hic licet apud Aurelium. Obſtat, quod non tantum filiis ejus, ſed maxime etiam domino ſuo nominatim victoriam illam Parthicam, cui ſoli debebatur, adſcripſiſſet ipſius Cari, ut ex Calpurnio oſtendimus, domeſticus pene cliens Aurelius. Obſtat etiam, quod cum Numerianum

Vltum Romulei violata cacumina regni

dicat, hauddubiè mortem Cari ab ipſo veluti expiatam intelligat, quaſi poſt patrem aliquid in Perſas ultra, & *intima Perſidos* tentaverit Numerianus. De quo ſuo loco latius.

LXV. *fraterno numine*] Quaſi Dii in gratiam filiorum patri indulſerint victorias, ait Interpres. Ita nugæ nugas ducunt. Numen hîc non Diis fratrum victoriæ faventibus, ſed ipſis fratribus attribuitur ab autore noſtro, quos mox vocat *bona numina terræ;* ut *numen Cæſareum* de Caro dixit Calpurnius Ecl. IV. Idem Ecloga VII. primi quoque Bucolici:

Nunc tibi ſi propius venerandum cernere numen
Sors dedit, & præſens vultumque habitumque notaſti,
Dic age, dic Corydon, quæ ſit modo forma Deorum.

Intelligit enim proculdubio non tantum Carum, ſed & hos ipſos filios ejus, Carinum, & Numerianum, qui ſimul cum patre ſpectaculis præfuerunt. De iis ipſis verba ſunt Vopiſci: *Memorabile maxime Cari, & Carini, & Numeriani hoc habuit imperium quod ludos Romanos novis ornatos ſpectaculis dederunt.* Vti bene illa ex Ms. codice reſtituit ὁ πάνυ Salmaſius.

XLIX. *quæ nuper bella ſub arcto*] Scimus ex Vopiſco, Carinum à patre ad Perſicam expeditionem

accincto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ccincto *decretis ſibi Galliis atque Italia, Illyrico, Iiſpaniis, ac Britanniis & Africa, Cæſarianum te-uiſſe imperium.* Victor autem Scotti *ad munimen-um Galliæ miſſum* ſimpliciter dicit; uti & Vopiſcus ntea *Carinum ad Gallias tuendas* deſtinatum dixerat. Quo tamen ſucceſſu egerit, quaſve victorias obtinue-it, ab iis quos ad manum habeo Hiſtoricis non tra-itur. Fortaſſe & ipſe Nemeſianus magis ex adula-ione & Poetica fingendi quidlibet licentia, quam omperto, aut etiam rumore aliquo accepta, hæc ecinit.

LXXI. *Pæne prior genitore deo*] Hujus quoque, an prior bellum Gallicum Carinus, quam Perſicum pa-er ejus confecerit, fides penes autorem ſit, ut maxi-ne ambigua. Nam nec Perſicum quidem confectum ab ipſo Caro fuiſſe, ſatis certò traditur, quamvis PARTHICVS in nummo vocetur, & *Perſici Imperatoris nomen meruerit*, autore Vopiſco. Idem quippe addit, quaſi debellati nondum eſſent, *Licet plane ac licebit per ſacratiſſimum Cæſarem Maximia-num Perſas vincere.* Vtcumque id ſe habuerit, pro confecto æſtimatum fuit, poſtquam ipſos Perſas *prælio fudiſſet*, ut verba ſunt Eutropii, quæ ita vertit Pæanius: *καὶ ἐκράτησεν αὐτῶν πολλαῖς συμπλοκαῖς.* quaſi plane debellaſſet. quod & ipſi Numeria-no tribuit Aurelius, cum ſubdit:

Ib. *intima frater Perſidos*, &c.] Aurelius Victor: *At Numerianus, amiſſo patre, ſimul confectum æſti-mans bellum, cum exercitum reductaret, Apri præ-fecti prætorio ſoceri inſidiis exſtinguitur.* Videtur ita-que & poſt mortem patris aliquid in Perſas tentaſſe ipſe Numerianus, quo *Romulei violata cacumina regni* ulciſceretur. Vel ſi ab ipſo Caro jam confectum bellum fuerat, ut alii tradunt, & vulgata quoque apud Victorem diſtinctio præ ſe fert, non eſt quod Poetæ noſtri figmentum hiſtoricæ veritati oppona-mus. Ipſi enim Numeriano hic rerum à patre bene

gesta-

geſtarum, quia aderat ſaltem, & quidem συνεκστρατεύσαντος αὐτῷ, ut Pæanius loquitur, laudem attribuit. Quo certius conſtat mortuo Caro hæc ceciniſſe, quæ vivo illo non licuiſſet citra læſæ majeſtatis crimen, & certiſſimam manifeſtæ obtrectationis pœnam. Quod autem *intima Perſidos* à Numeriano occupata dicat, id ne ab ipſo quidem Caro factum, ſi Perſidos proprie dictæ intelligas. Nam vel infra Meſopotamiæ fines victoria illa ſtetit. Perſida itaque poſuit pro univerſo Perſico imperio, ut Ammianus eam deſcribit lib. XXIII. *Sunt autem in omni Perſide hæ regiones maximæ: Aſſyria, Suſiana, Media, Perſis, Parthia, Carmania major, Hyrcania,* & infinitæ aliæ. Adeo ut ita quoque vix primos limites ejus attigiſſe poſſint videri Carus & Numerianus, qui Meſopotamiam vixdum egreſſi erant. Aurelius Victor: *Igitur Carus* [ ] *Numeriani comitatu in Meſopotamiam pergit protinus, quod ea Perſarum quaſi ſolemni bello ſubeſt. Vbi fuſis hoſtibus, dum gloriæ inconſulte avidior, Cteſiphonta urbem Parthiæ inclytam tranſgreditur, fulminis tactu conflagravit.*

LXXII. *Babylonos ceperit arces*] Ammianus paulopoſt: *Splendidiſſimæ vero in omni Aſſyria urbes & pervulgatæ hæ ſunt tres: Babylon cujus mœnia bitumine Semiramis ſtruxit; arcem enim antiquiſſimus rex condidit Belus: & Cteſiphon, quam Vardanes priſcis temporibus inſtituit, poſteaque rex Pacorus Græco indito nomine Perſidis effecit ſpecimen ſummum.* Merito itaque *veteres arces Babylonos*, & hæc *Perſidos intima* vocavit noſter, ſive ipſius tantum Babylonos, ſive Babyloniæ arces univerſim intelligat. Nam & Cochen arcem, Cteſiphontis arci ita conjunctam, ut unius tantum civitatis ſpeciem ambæ præbeant, una cum Cteſiphonte cepit, ut refert Eutropius, qui *urbes nobiliſſimas* vocat.

LXXIII. *violata cacumina*] Meras nugas iterum agit Barthius, dum Euphraten hic Romulei regni cacu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

cumen dici, ſi tamen verba illius intelligo, autu-
at. Nec certius ſcio an veritati æque ac huic loco
nveniat, quod in Alexandrino Chronico reperio
umerianum fratris ſui Carini à Perſis occiſi necem
ici in illos expeditione facta ultum iviſſe. En to-
m ſua fide narrationem: Οὗτος δὲ ἦν ἐπίσκοπος
ντιοχείας μεγάλης, καὶ ἐκεῖ κατέφθασεν Κά-
ινος ὁ βασιλεὺς ἀπιὼν πολεμῆσαι κατὰ Περ-
ῶν μετὰ τοῦ θείου αὐτοῦ Κάρου· ὅστις Κάρος ἐκε-
υνώθη ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ. Καρῖνος δὲ ἡττη-
ὶς ἔφυγεν εἰς Κάῤῥας τὴν πόλιν. καὶ παραφο-
εύοντες οἱ Πέρσαι ἔλαβον αὐτὸν αἰχμάλωτον,
δεῶς αὐτὸν ἐφόνευσαν, καὶ ἐκδήραντες αὐτὸν
οιήσαντο δέρμα αὐτοῦ σάκκον καὶ σμυρνίσαντες
ύλαξον εἰς ἰδίαν δόξαν. Τελευτᾷ δὲ οὕτως Κα-
ῖνος ὢν ἐτῶν λϛʹ· καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ Νουμε-
ιανὸς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπεστράτευσεν κατὰ Περ-
ῶν, εἰς ἐκδίκησιν τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ Καρίνου, καὶ
ριεγένετο αὐτῶν δυνατῶς. Primum quidem hoc
rat & quidem dupliciter, quod Carinum cum avun-
lo ſuo Caro in Perſas profectum dicit. Nec enim
m Caro unquã profectus, nec Carum avunculum,
l patrem habuit. Præceſſit pauloante: Ρωμαίων
β' ἐβασίλευσεν ΚΑΡΟϹ ἅμα τοῖς υἱοῖς αὐ-
ῖ Καρίνῳ καὶ Νουμεριανῷ ἔτη γʹ. Cujus tam pro-
re oblitum eſſe hic autorem nolim exiſtimare, ſed
tius ſcripſiſſe: μετὰ τοῦ θείου Κάρου, *cum divo Caro.*
uomodo vivum quoque indigetatum fuiſſe ſupra
tendi. Sed utcumque hoc excuſamus, reliqua à ve-
ate plurimum inſuper exorbitant. Nunquam enim
l Perſas adiiſſe Carinum aliquis tradidit. Victor
hotti: *At Carinus ubi Mæſiam contigit, illico Mar-*
m juxta Diocletiano congreſſus, dum victos avide
emeret, ſuorum ictu interiit. Non itaque in Perſi-
, nec à Perſis, nec victus, nec eo, quo Græculus
rrat, mortis genere periit. Quapropter nec illud
riſimile, quod addit, poſt necem ejus Numeria-
num,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

num, ſuſcepta in Perſas expeditione, fratrem ſuum ultum iviſſe, claramque de iis victoriam reportaſſe. Nec ut hinc Nemeſianum iſta inferre interpretemur, fidei tantum quantum verbis quidem, congruum eſt. Aliud itaque fuit, quo Romanæ majeſtatis læſæ reatum ſubierint & luerint Perſæ. Veritati conſentaneum maxime eſt, ut, quia Meſopotamiam Romani imperii ditionem iterum incurſarent, rebellionis & ſeditionis reos habitos fuiſſe Perſas intelligamus; ideoque à Caro & Numeriano (cui ſoli item hoc, ut reliqua patris geſta, affingit noſter) punitos quaſi. Victor de Caro: *Numeriani comitatu in Meſopotamiam pergit protinus, quod eo Perſarum quaſi ſolemni bello ſubeſt.* De eodem Eutropius: *Sed dum bellum adverſus Sarmatas gerit, audito Perſarum tumultu, ad Orientem profectus, res contra Perſas nobiles geſſit.* Veriſimile & illud, ut quia in Perſide fulminatus occubuerit Carus, eo *violata cacumina* imperii Romani cenſuerit Aurelius, patriſque necem ultum Numerianum, quaſi poſtea quidquam in Perſas tentaverit, vel audiverit, vel audiviſſe finxerit. Ideo enim & ſupra cecinit, *intima Perſidos* ab eo capta. Vbi vide quæ adnotabam.

LXXV. *Parthorum*] id eſt, Perſarum. Ita Cteſiphonta *urbem Parthiæ inclytam* dixit Victor, quia Perſico imperio ſuberat. Et in nummo DIVVS CARVS PARTHICVS, quia *imperatoris Perſici nomen meruerat*, referente Vopiſco.

Ib. *ſpicula nulla*] Eleganter. Quaſi nulla, quæ in Romanos porro mittere poſſent rebelles Perſæ, reliqua illis feciſſet. Ita enim victis irrideri ſolet, non ſupereſſe illis, quî lædant. *Nulla* itaque quæ perdita. Maro Ciri:

Ne tantum in facinus tam nulla mente ſequaris.

Tam perdita, & amenti mente: aut quam nullam habes. Plautus Ciſtellaria Act. II. *Ita nullam mentem animi habeo.* Vbi perperam vir doctus ſubſtituit: *ita*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ita nubilam mentem. Ibidem Act. IV. 2. *Nulla eſt, neque ego ſum uſquam : perdita perdidit me.* Quin itaque obmutiiſſe hic potius Barthium vellem, quam ut ſuo ſibi codice, quem nullus habuit, in peſſimam optimæ & ſinceræ locutionis corruptelam pellexiſſet optimum Gronovium, qui iſtius fiducia hic legi maluit : *& ſpicula muta.*

LXXVII. *Cum primum*, &c.] Videtur itaque Carthagine in patria ſua, vel ruri alicubi, Româ tamen remotus multum, ſcripſiſſe Cynegetica ſua Aurelius, atque iis abſolutis ad reditum Numeriani, ut reduci offerret, & triumpho gratulabundus quoque intereſſet, Romam reverti voluiſſe. Quæ meditantem, ſi conjecturæ locus eſt, interemptorum Numeriani pariter ac Carini nuntio offenſum, & fortaſſe, quia Carino & Numeriano faverat, ultorem Diocletianum veritum, deſtitiſſe propoſitis opere ac itinere crediderim.

LXXVIII. *gaudia nota*] Vel hinc ſcias familiarem Caro filiiſque ejus, ſed maxime Numeriano, & forte etiam inter domeſticos domus Auguſtæ officiales fuiſſe M. Aurelium noſtrum. Niſi etiam hæc prænomina, quæ eadem cum illis habuit, cognatum eorum fuiſſe indicant. In nummis paſſim M. AVRELIVS CARVS, & in veteri lapide : M. AVRELIO CARINO NOBILISS. CAES. M. AVRELIO NVMERIANO NOBILISS. CAES. Fruſtra iterum cum ſuo ſibi codice hic eſt Barthius, & conjectura, quibus hic locus non indiget.

LXXXI. *fratrum Auguſtos*] Opperiebatur itaque adventum utriuſque ad imperium inaugurandi: vel ſaltem cum triumpho Romam ingreſſuri, ut ſimul patrem conſecrarent. Nam ipſo jam vivo Auguſti etiam appellati ſunt, & imperii participes fuerunt. Chronicon Alexandrinum : Ῥωμαίων λϛʹ ἐβασίλευσεν Κάρος ἅμα τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ Κα-

ρίνῳ

ρίνῳ καὶ Νουμεριανῷ. & Caſſiodorus: *cui ſucceſſit Carus cum filiis ſuis Carino & Numeriano, qui regnaverunt annos* II. Et in ll. primo quoque imperii anno latis IMPPP. CARVS, CARINVS & NVMERIANVS AAA. inſcribuntur. Inter quas eſt L. V. C. *quando provocare non eſt neceſſe*, aliæque. Et in nummis Cari, ut teſtantur viri docti, VIRTVS AVGGG. Vnde ipſi etiam Carinus & Numerianus Auguſti & Impp. vocati in plurimis nummis, quos tamen pleroſque vivo Caro cuſos eſſe temporis ratio evincit. Qualis ille: IMP. C. NVMERIANVS P. F. AVG. in cujus adverſa parte eſt, ORIENS AVGG. Cari & Numeriani puta. Poſt mortem vero Cari paſſim Auguſti dicti, ut hic apud poetam noſtrum, & L. II. C. de divid. tutela, IMPP. CARINVS & NVMERIANVS AA. quam poſt mortem Cari latam eſſe certiſſimum. Adeo ut non breve nimis horum poſt mortem patris imperium fuerit, ſed forſitan totius anni, qui ipſos fratres Auguſtos Conſules habuit, quoque ipſo d. L. II. perlata eſt. Si breve enim adeo fuiſſet, ut quidam volunt, nec canere hæc atque illis inſcribere potuiſſet Nemeſianus, aut ſaltem, ſi modo illis ſuperſtes fuit, immutaſſet ſtatim quæ immeritis per adulationem adſcripſerat. Nec ipſe Numerianus cum Aurelio Apollinari, *qui patris ejus* (puta Perſico bello jam & vita ſimul defuncti) *geſta in literas retulit, iiſdem quæ recitaverat editis*, ut refert Vopiſcus, contendere potuiſſet. Nulla enim relatu digna quam in Perſas geſſit Carus; nec ea niſi poſt mortem ejus referri digne ab Aurelio Apollinari potuere. Conſequens itaque eſt, ut ſi ea ipſa ab Apollinari recitata Numerianum edidiſſe intelligit Vopiſcus (nam & de Apollinari accipi poſſunt verba illa) haud ita paullo poſt mortem Cari & ab illo recitata & ab hoc edita fuerint. Ex quibus item (ſi commode modo ad Numerianum referuntur) colligi poſſit, quod ex hiſce Nemeſiani viſum

etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

iam eſt Viro maximo in animadverſionibus Euſe-
anis, Romam poſt mortem patris perveniſſe Nu-
erianum, atque una cum fratre Carino conſecra-
onem defuncti ibidem celebraſſe, quam vivente
lhuc utroque factam ex nummis certò intelligere
teſtantur viri docti. Vt tum ſcilicet, non alibi aut
itea (qui enim poterat, ſive in expeditione adhuc,
re in itinere occupatus?) res geſtas patris ſui ab Au-
lio Apollinari in literas redactas & recitatas edide-
, eumque velut radio ſolis obtexuerit; quanto cer-
is eas edere & corrigere poterat, quibus ipſe inter-
iſſet, & quarum pars magna eundem auctorem &
torem haberet. Quod ſane alibi, quam Romæ,
eo factum fuiſſe, credi non poteſt. Quin potius
t verba illa Vopiſci ad Numerianum cenſeam non
rtinere: aut ſi pertinent, fidem eorum elevandam
è, quicunque in ipſo reditu extinctum Numeria-
m tradiderunt: eo magis quod, qui aperte id ſcri-
t, nullum idoneum auctorem inveniam. Nec ideo
nen, quæcunque è Chronico Alexandrino modo
duxi, pro certioribus; aut Poëtæ noſtri è longin-
o præceptas ariolationes hiſtorica fide conſum-
atas haberi; ſed ut mihi de iis conjecturaſſe tan-
m impune eſſe, ita lectori, quibus accedat, inte-
um volo.

LXXXII. *& milite multo Agmina.*] Iam ſaltem
ercitum victorem è Perſide reductabat Numeria-
s, cum hæc caneret Aurelius. Victor Scotti: *At
imerianus amiſſo patre ſimul confectum æſtimans
lum cum exercitum reductaret, Apri præfecti præto-
ſoceri inſidiis extinguitur.* Sed de morte ejus non-
m adhuc vulgatum erat, quæ etiam ipſos *milites,
i eum ſequebantur* (verba Eutropii) aliquamdiu
uit. Idem victor: *Denique diu facinus occulta-
n, dum clauſum lectica cadaver, ſpecie ægri, ne
nto obtunderetur acies, geſtabatur.* Quæ ſi vera
t, hauddubie eopſe temporis intervallo, quo ru-
mor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

mor erat vivum incolumemque cum exercitu redire Numerianum, qui revera mortuus eſſet, dum mors ejus ab Apro occultabatur, hæc cecinit Aurelius noſter: & forſan audita morte ejus, ne dedicatio hæc ſibi crimini eſſet apud imperii ſucceſſorem, inabſolutum, quale nunc extat, opuſculum hoc reliquit. Sed tandem capillum promittere (ut Catones evitem, qui id non ferunt) atque ariolari deſino.

XC. *cothurnis*] Merito & hos inter ſuetos venatrici habitus poſuit noſter, fortean imitatus Maronem Æneid. I. ubi venatricis habitu Venus ait:

Virginibus Tyriis mos eſt geſtare pharetram,
Purpureoque alte ſuras vincire cothurno.

Adnotante recte Servio: *Cothurni ſunt calceamenta venatoria crura quoque vincientia.* De iis procul dubio locutus erat & Gratius v. CCCXXXVIII. *tegat imas faſcia ſuras;* ſed verſus ſubſequens, ubi cothurnos adjiciebat, videtur intercidiſſe, forte hujuſmodi aliquis: *tegat imas faſcia ſuras*

Purpureum medio ſubſtringens crure cothurnum.

Cui quadrant quæ ibi ex Polluce modo adducebam. Ἐνδρομίδας vocant Callimachus, & Nonnus: ille Dianæ attribuens; hic ab Ariſtæo inter reliquos venatoris cultus inventas docens Dionyſ. v. Feſtus *ſemiplotia ſoleas dimidiatas quibus utuntur in venando* vocat. Ea videntur ὑποδήματα κοῖλα Pollucis eſſe, & à cavo ſonitu βλαῦται & βλαῦτια (unde habes *ſemiplotia*) Græcis per ὀνοματοποιΐαν dicta. Hinc βλαυτοῦν etiam πλῆγος ἐν σανδαλίῳ ἢ ὑποδήματι exponit Heſychius: apud quem βλαύεια male, pro βλαῦτα legitur. Ejuſmodi fere ποδοψοφίαν intelligit, qualem ſcabillo ad modum cantus pantomimici fieri, erudite docuit Salmaſius. Neſcio tamen quam bene talia ſandalia venanti conveniant, aut unde id hauſerit Feſtus. Paulus abbreviator ejus, ut ſuo tempore id inuſitatum videbat, non *quibus utuntur*, ſed *quibus utebantur in venando*,

nando, excerpſit. Videntur enim ligneæ fuiſſe ſoleæ: aut certe ex ſandaliorum genere. A quo diverſa longe ὑποδήματα κοῖλα Pollucis, quæ calceos Romanos propius referunt, quàm ὑπόδεσιν ſimplicem & Græcanicam, quam venatori ſuo accommodat Xenophon.

XCI. *Chlamys*] Ita & Dido Æneid. IV. *Sidoniam chlamydem circumdata* venatum exiit apud Maronem. Et primo quoque Æneid. Venerem venatricis habitu ſe obviam ferentem Æneæ chlamyde indutam fuiſſe, illa arguunt: *nodoque ſinus collecta fluentes*; ut mox oſtendam. Quæ ob oculos fuerunt Aurelio cum hunc, tum reliquum Dianæ habitum delineanti. Eſt autem chlamys veſtimentum apertum, oblongum, & in anguſtum deſinens: cujus ſuperiores anguli fibula infrenantur, colloque circummittuntur. Iſidorus: *Chlamys eſt quæ una parte induitur, neque conſuitur, ſed fibula infrenatur.* Nimirum quia anguli illi ſuperiores fibulâ, non ſuturâ, connexi fere manebant, *unâ parte*, aperta collo tenus, *induitur*. Ideoque non tantum περιβάλλεσθαι, quod fit nonnunquam fibula ſoluta, ſed & περιτίθεσθαι & περιστέλλεσθαι dicitur. Oppianus de venatoria chlamyde lib. I.

Αὐχένος αὖθ' ἑκάτερθε παρήορον ἐκ παλαμάων
Εἷμα περιστέλλοιτ' ὀπίσω σθεναρῶν ὑπὲρ ὤμων.

Tum manibus, collo qui circumpendet utrinque,
Retro humeros ſuper ingentes inducat amictum.

Ita vertendum. Inferior autem pars in anguſtum deſinebat, & eatenus à veſte quadrangula differebat. Hinc intelligendus Ammonius: ἡ μὲν γὰρ χλαῖνα τετράγωνον ἱμάτιον, ἡ δὲ χλαμὺς εἰς τέλος περὶ τὰ κάτω συνῆκται. *Læna quidem quadrangula, chlamys autem in imo in anguſtum cogitur.* Ita ut cunei fere formam, & trigonum magis, quam

tetragonum, referret. Expanſam intelligo. At cum ſuperiores anguli connexi inter ſe, ut modo dicebam, eſſent, tum etiam in ſummo anguſta ac fundæ ſimilis apparebat. Hinc Strabo lib. 11. *χλαμυδοειδὲς σχῆμα τῆς οἰκουμένης* eſſe dixit, quia ab Oceano ut ipſe loquitur, *συνάγεται εἰς μύουρον σχῆμα, καὶ πλάτους τοῦ μεγίστου*. Nec alio ſignificatu *τὸ συνάγεσθαι* eandem rem tractans uſurpavit Euſtathius ad illa initio periegeſeos Dionyſianæ: *Σφενδόνῃ εἰοικυῖα*. Vbi inter alia dicit terram habitabilem *ἐφ' ἑκάτερα μὲν διευρύνεσθαι, ἐπὶ θάτερα δὲ συνάγεσθαι εἰς ὀξύτερον*. *utrinque quidem dilatari, cætera vero in anguſtias coire*. Puta, ut ipſe ibidem exponit Euſtathius, latiorem inter Septentrionem & Meridiem eſſe, arctiorem ſub ortu & occaſu. Vnde conſtat veram eſſe MSS. lectionem apud Dionyſium: *ἀλλὰ διαμφὶς*

Ὀξυτέρη βεβαυῖα πρὸς ἠελίοιο κελεύθους.

Hinc Priſcianus: *biſido ſe litore pandens*

Arctatur rapidos curſus ad ſolis utrinque.

Melius quam alter, qui *διευρυτέρη* legit, & vertit:

Sed matutino qua cœlum ſole rubeſcit
Latior, acciſi curvantur ceſpitis arva;
Cætera protentus.

Niſi & apud illum, *Artior*, ſcriptum fuit. Sed de his alibi. Chlamydis inferior pars ſyrmatis inſtar ita dependebat, ut ſi quis ſe ad agendum quicquam prompte accingeret, manu facile colligeretur, ſiniſtra potiſſimum. Plutarchus de Alcibiade adverſus interemptores ſuos accincto: *τῇ γ' ἀριστερᾷ χειρὶ τὴν ἑαυτοῦ χλαμύδα περιελίξας, τῇ δεξιᾷ σπασάμενος τὸ ἐγχειρίδιον, ἐξέπεσεν*. Quod & alibi, niſi fallor, *ἀναλαμβάνειν τὴν χλαμύδα, ὁπότε μέλλοι στρατηγεῖν*, dixit. Nam militiæ id maximum habebat uſum, ut non modo non caudam illam, quod delicatorum erat, pro impedimento traherent, ſed etiam involuto chlamyde

brachio ictus, ſcuti vice, exciperent. Livius lib. xxv. de T. Graccho in Lucanis circumvento: *Inter hæc dicta paludamento circum lævum brachium intorto (nam ne ſcuta quidem ſecum extulerant) in hoſtes impetum fecit.* Pacuvius Hermiona: *Chlamyde contorta clypeat brachium.* Itaque & venatori eo modo colligenda chlamys ob utramque non tantum, ſed tertiam quoque cauſſam, quam poſuit Oppianus lib. I. οὕνεκεν εἷμα

Πολλάκι κινύμενον πνοιῇ κελάδοντος ἀήτου
Θῆρας ἀναπτοίησεν.

Reliquas duas complexus eſt Pollux: καὶ χλαμὺς ὁμοία, ἣν δεῖ τῇ λαιᾷ χειρὶ περιελίττειν, ὁπότε μεταθέοι τὰ θήρια, ἢ προσμάχοιτο τοῖς θηρίοις, *ſive curſu, ſive pugna cum feris certandum eſt.* Vnde lucem capit Xenophon cap. XVII. ubi venatorem jubet, καὶ κυνοδρομεῖν περιελίξαντα, ὃ ἀμπέχεται, περὶ τὴν χεῖρα. Ita diſtinguendum, & vertendum: *Vtque una cum canibus currat obvolvens manui chlamydem.* Siniſtræ ſcilicet, quia dextrâ τὸ ῥόπαλον ἀναλαμβάνειν, quod ſubjicit, congruum eſt. Talis venantis cum cane Moloſſo Adonidis, dextro humero affibulatam, lævoque brachio circumvolutam chlamydem geſtantis habitus, in antiqua ſtatua Romæ viſitur. Nec hilum diverſus Mercurio in pluribus marmoribus tribuitur. Alia item Pyrrhi regis ſtatua chlamydis militaris ingens ſyrma ſuper lævum brachium gerentis eſt. Et nummi quam plurimi ita paludamentis veſtitorum. Quibus hic locus non eſt. Alios item invenias dextra chlamydem involventes, in lævo contra humero affibulatam. Tales chlamydes, quæ modo in lævam modo dextram torquerentur, ἀλληλοχείρους videtur indigitaſſe Heſychius, cum ἄλλικα exponit πορπίδα χλαμύδος ἀλληλοχείρου. De quo mox.

Ib. *Subtemine luſa*] Maro quoque Georg. II.

Illuſas auro veſtes vocat. Quem imitatur Avienus periegeſi, de Perſis: *Illudunt auro veſtes.* Inepte vulgo: *Illidunt.* Miror itaque cur è trivio verſum hunc Aurelii mei eſſe cenſuerit Scaliger Iulius. Niſi illum lectionis, quam citat, error fefellit: *ſub tegmine,* pro *ſubtemine.* Eandem librarii fraudem paſſus Maximianus Eleg. III. qui nobis obtrudit: *Carmina pulſa procul.* pro genuina optimi codicis ſcriptura, quam excerpſi dudum:

Stagmina, penſa procul, nimium dilecta, jacebant.

i. *Stamina.* Et in epiſtola Avieni, quam Epigr. lib. IV. edidit Pythœus, ſcriptum quoque fuit:

Vnde ligant teneros exagmina flammea caſſes,

pro *examina.* Perperam editum: *ex agmine.* Vt igitur neque hoc, ita nec illo nomine reprehendendus Aurelius, quod auratam venatrici chlamydem tribuerit; ſecutus quippe & in hoc Maronem Æneide IV. ubi Dido venatum exit,

Sidoniam picto chlamydem circumdata limbo,

Cætera auro induta, & aurea tela gerens. Quanquam Pollux contrà edicat de univerſo venatoris habitu, ut ſit, οὐ λευκὸς, μήδ' εὔχρους, μὴ ὃ καθ' ἄλλην εὔχροιαν περιλάμπων, ὡς μὴ πόρρωθεν καθορῷτο τοῖς θηρίοις. *non albus, nec ullo colore inſignis aut relucens, ne eminus à feris conſpiciatur.* Et Phædra apud Senecam venatui ſe accingens ita infit:

Removete, famulæ, purpura atque auro illitas
Veſtes; procul ſit muricis Tyrii rubor.

Vnde facile intelligimus ἐφαπτίδα, quam Pollux lib. IV. cap. XVIII. dicit eſſe συστρεμμάτιόν τι φοινικοῦν ἢ πορφυροῦν, ὃ περὶ τὴν χεῖρα εἶχον οἱ πολεμοῦντες ἢ θηρῶντες, non pro chlamyde venatoria debere accipi, ſed hiſtrionicum inſigne fuiſſe, quo perſona bellica vel venantis agnoſcebatur: quale hodie fere milites in brachio etiam alligant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

XCII. *Corrugeſque ſinus*] Vixdum aſſequor quid ſibi velit hæc verborum luxuria: utrum de tunica ſeparatim, an etiam de chlamyde intelligenda. In ſtatuis illis chlamydatis, quas citavi, nec ſinus, nec baltheus aliquis apparet. Tum quoque in media chlamyde ſinum aliquem fuiſſe, qui laxus adeo ut baltheo corrugiandus fuerit, veriſimile non eſt. Omnino venanti talis non convenit, ſed εὔσταλὴς, ἐλαφρὰ, καὶ ἠμελημένη, præcepto Xenophontis & Pollucis. Quibus inductus credebam olim chlamydem hic pro tunica poſitam. Quod mirum adeo non ſit, cum tunicam contra pro chlamyde poſuerit Phædrus Fab. XXXVI. ut obſervat Vir Maximus. Expreſſè autem Heſychius: Χλαμὺς, πορφύρα, ἢ χιτών. Videtur ex autore aliquo id obſervaſſe, ubi chlamys pro tunica poneretur. Maxime huc me ducebat, quod ipſa Diana Χιτώνη Callimacho; etiam Χιτωνία dicta fuerit, teſte Stephano. Vetus marmor Romæ: CHITONI. VIRGINI. SACRVM. à tunica potius, quam urbe aliqua, ut Callimachi Scholiaſtæ viſum. Quodque inſuper in veteribus lapidibus tunicata ſemper appareat. Qualis ille in ædibus Farneſianis Romæ, qui illam gemina ut videtur tunica, altera ad pedes uſque demiſſà, altera bifariam ſuccincta exhibet. Et ipſa apud Callimachum non chlamydem, aut aliud id genus veſtimentum, ſed tunicam tantum à Iove patre ſibi poſcit: καὶ ἐς γόνυ μέχρι χιτῶνα Ζώννυσθαι λεγνωτὸν. Vnde & in Epigrammate Veteri, in quo totus Dianæ mundus deſcribitur, nulla chlamydis mentio, ſed λεγνωτὸν ἀναζωσθεῖσα χιτῶνα. Quæ tamen ſi cui tanti non ſint, ut ideo chlamys Venatrici Deæ denegetur, alii hic ſinus quærendi. Potuit ipſum Syrma ita vocaſſe, ut Virgilius, cum *ſinus crepantes* chlamydi attribuit. Æneide XI.

Tum croceam chlamydemque, ſinuſque crepantes
Carbaſeos fulvo in nodum collegerat auro.

Et I. Æneide Venus venatui accincta, *nodoque ſinus collecta fluentes*. Quæ non poſſunt niſi chlamydi aſſcribi. Quippe & hæc niſi ſyrma colligatur, *effluere* dicitur. Phœdrus de Menandro: *veſtitu effluens Veniebat greſſu languido*, ἐκσύρων τὴν χλαμύδα. Hinc Tertullianus de Pallio, *Menandrico fluxu veſtem delicatam humi protrahere*, dixit. Hoc quippe delicatorum & cinædorum erat. At Dianam non modo colligere chlamydem, ſed etiam ſinum illum vel nodo, vel baltheo ſubſtringere videtur hic velle Aurelius, ut corpori tota cohæreat. Nec aliter Apulejus Metam. XI. *Hic incinctus baltheo militem gerebat: illum ſuccinctum chlamyde copides & venabula venatorem fecerant*. Manilius lib. IV. Aſtronom.

Cum ſuccincta jacit, calamos Latonia virgo eſt.

Phædra apud Senecam ita ſe venatui accingit:

Brevis expeditos zona conſtringat ſinus.

Præterea & tertium quid conjicere me facit ſtatua illa, quam citavi, Farneſiana, in qua ſuperius veſtimentum non tunicam certò magis, quam prope eſt ut chlamydem, ſed largiorem Græcanica, ideoque bifariam ſuccinctam, referat. Præter enim ſuperiorem circa lumbos cinctum, alius paulo infra umbilicum apparet, qui reliquam oram infinitis rugis ſuſpendit. Talem ipſi Dianæ accommodare videtur Claudianus de Raptu lib. II.

Criſpatur gemino veſtis Gortynia cinctu.

Hinc etiam *Corruges ſinus* Aurelio noſtro baltheo arctandi, ſive tunicæ, ſive chlamydis, ſed ſinuoſioris & totum corpus ambientis. Vt Dido apud Maronem, *chlamydem circumdata*.

Ib. *baltheus*] Vt triplici conjecturæ inſiſtam, quas de ſinu præmiſi, unicuique hic baltheus eodem arbitratu accommodandus eſt. Sive *ſinus* hi

corru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

corruges tunicæ attribuendi ſunt, ſive chlamydem pro tunica accipiamus, baltheus eſt qui tunicam in medio homine cingit. Ita *ſinus tunicæ cingulo dividere* Tertulliano, & *tunicam cingulo corripere*. *Baltheus* enim recentioribus nihil niſi cingulum. Gloſſæ: *Baltheus*, ζωστὴρ, ζώνη. Aliæ: Ζώνη, *Baltheum*, *cingulum*. Ζωστὴρ, *cingula*, *baltheum*, *cingulum*. Nec alio modo accipi debet ſi chlamys in bifariam cingeretur, ut noviſſimè demonſtrabam. Verum ſi ſinum pro ſyrmate poſuit, *baltheus* hic non rectus in medio homine ſtabit, ſed obliquus ad ſiniſtrum humerum aſcendet, ibique in fibula hærebit. Hic enim antiquior gerendi balthei modus. Ne multis id evincam, unicum id argumento ſit, quod circulum Zodiacum, quia obliquus meridianum ſecat, *baltheum* dixerint veteres Aſtrologi: non autem quia latior hac, aut illac ſtrictior ſit, ut Scaligero viſum. Manilius lib. I. *Ingenti ſtellatus baltheus orbe*. Nam præceſſit:

His adice obliquos, adverſaque fila trahentes
Inter ſe gyros.

Ita leg. quia Lacteus & Zodiacus inter ſe adverſi; obliqui reſpectu reliquorum circulorum. Hoc igitur loco *baltheus* erit ſinus ille, ſive ſyrma chlamydis non modo in ſiniſtrum brachium regeſtum, ſed ipſo in humero ſiniſtro adfibulatum gemmatis nexibus. Non aliter quam ſinus ſuperior in toga, quem ideo quoque velut baltheum conſtituit & vocat Quintilianus lib. XI. *Ille, qui ſub humero dextro ad ſiniſtrum oblique ducitur velut baltheus, nec ſtrangulet, nec fluat*. Cujuſmodi ſenſum poëtæ noſtro ita appropriare poſſumus: Sinus in rugas collectus balthei modo ſuper ſiniſtrum humerum obliquatus gemmata fibula nectatur. Sic caudam balthei ſacerdotalis quoque rejici ſolitam, alias pendulam fere, æque ac ille inferior chlamydis ſinus, docet Hieronymus Epiſt. CXXVIII. *Lineam tunicam, de*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

qua ſupra diximus, inter umbilicum & pectus hoc ſtringunt baltheo, qui quatuor digitorum habens latitudinem, & ex una parte ad crura dependens, cum ad ſacrificia & curſu & expeditione opus eſt, in lævum humerum retorquetur. Pari inquam modo chlamydem ſuam venator ſuſpendat, ſi bene verba Aurelii aſſequor. Sin minus, quocunque modo accipiantur, ſuſque deque fero.

. XCIII. *Nexibus*] Fibulam intelligit. De qua melius nos doceat Eruditiſſ. Smythius, quam ego aliud agendo. Hoc tamen patiatur velim, dum impatientius commentarium illius expectamus, ut triplicem ejus uſum totidem præmiſſis conjecturis meis annectam, monſtrante Iſidoro: *Fibulæ*, inquit, *ſunt quibus pectus fœminarum ornatur, vel pallium tenetur viris in humeris, ſeu cingulum in lumbis*. Ita lego. De priore uſu non diſputo. Altera adhiberi poſſit non ad connectendam in dextro humero chlamydem modo, ſed ſuſpendendam quoque in lævo; adeo ut geminæ in humeris fibulæ fuiſſe videantur. Maxime in illis, quas ἀλληλοχείρους vocat Heſychius: cujus verba ita lego: Ἄλλικα, χλαμύδα, ἐμπόρπημα· οἱ δὲ εἶδος χλαμύδος ἀλληλοχείρου. Suidas & Etymologicum magnum chlamydem à Theſſalis ita vocari tradunt, adducuntque Callimachi verſum:

Ἄλλικα χρυσείῃσιν ἐεργομένην ἐνέτῃσι.

Vbi plures uni chlamydi fibulas dari videmus, quibus ſuſpendatur. Ejuſmodi chlamydem intelligit etiam Lucianus in Dial. Ἔρωτες. τὴν ἱερὰν χλαμύδα ταῖς ἐπωμίοις περόναις συῤῥάψας ἀπὸ τῆς πατρῴας ἑστίας ἐξέρχεται. Cum plures fibulas ad figendam in humeris chlamydem ponat, unâ ad conjungendas oras ſufficiente, altera ad ſinum ſuſpendendum adhibita fuiſſe videtur. Claudianus II. de Raptu Proſerpinæ:

Collectæ tereti nodantur iaſpide veſtes.

Quod

Quod expeditionis vel itineris ergo fiebat. Fulgentius lib. I. Mythol. *Erat enim gravido pectore, crine neglecto, talo tenus bis tinctam recolligens veſtem: quod credo & itineris propter, & ne Mæandricos limbos aculeati herbarum vertices ſcinderent.* Sed quid eſt *talo tenus* recolligere veſtem? an idem quod ab uſque talo? Vetuſtiſſimus liber meus ſcriptum exhibet: *telotenus biſtinctam.* Ego malim: *talo tenus diſcinctam rec. v. quod credo & itineri ſe properet, vel properaret.* Nam quod in aliis libris editur, *itineris propter difficultatem*, ex gloſſemate mei codicis profectum eſt, & ſenſui incongruum. Niſi autem fuiſſet *diſcincta* veſtis, non opus erat recolligi. Ideo ſic malo; quam *bis tinctam*, & ad Tyria δίβαφα referri. Quomodo & Servius illa Æneid. IV. exponit: *purpuream ſubnectit fibula veſtem;* quam *Sidoniam chlamydem* Poëta dixerat: *Subnectit*, inquit, *quid aliud eſt quam ſurſum nectit, ac per hoc ſuccinctum facit?* Cui ſcilicet altera ex ἐπωμίοις περόναις, apud Lucianum, inſerviat. Vnde lucem quoque capiat vexatiſſimus locus Ammiani Marcellini lib. XIV. quem ita conſtituo: *Sudant ſub ponderibus lacernarum, quas collis inſertas jugulis ipſis adnectunt, nimia ſubtegminum tenuitate perflabiles, filis extantes crebris à locis omnibus, maximeque ſiniſtra, ut longiores fimbriæ tunicæ perſpicua illuceant varietate liciorum, &c.* Ms. Regius diſertè habet, *jugulis ipſis adnectunt*, ne quid conjecturæ noſtræ temere hic vindicemus: niſi quatenus eâ in reliquis opus erat. Ironice autem illos tangit, qui quaſi ſibi oneri eſſent lacernæ nimis quam tenues ac leves, non contenti ſolito modo fibulatas induiſſe, eas inſuper collectas iterum alia fibula jugulis ipſis adnectebant. Tale quid in togæ ſtructura notat. Quintilianus lib. XI. *Operiri autem humerum cum toto jugulo non oportet.* Tentabam & aliquando apud Ammianum: *cin-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

gulis inſuper adnectunt. Eodem fere ſenſu; quod lacernas tam leves collo inſertas gravatè ferrent, niſi inſuper cingulis adnecterent. *Cingulis adnectere* improprie, ut contra *fibulas ſtringere* apud Spartianum. Cingula vero ipſa & balthei fibulis nectebantur. Hic tertius uſus fibulæ apud Iſidorum, qua *cingulum in lumbis* tenetur, & quidem *mulierum*, ut quibuſdam in libris additur. Quod à Varrone hauſiſſe videtur, lib. IV. de L. L. *Cinctus & cingulum*, ait ille, *à cingendo; alterum vireis, alterum mulieribus attributum.* Sed de eo non diſputo. Promiſcuus enim poſtea cingulorum uſus non tantum in tunicis, ſed chlamydibus quoque ſubſtringendis. Idque ipſum hoc loco baltheus agit, ſi non obliquus, ſed pro cingulo capiatur. Cujus optionem lectori relinquo, ut tandem operi inſtituto accingar.

CII. *Nec prædas*] Barthius adjutu V. C. legit:

Nec prædans avido ſectaris gurgite pontum.

Tum conſtruit: *avido gurgite* habendi *ſectaris pontum*; Prædatores intelligens, qui prædæ gratia mare tranſmittunt. Et poſtquam ipſe ſibi in admiratione tantæ ſuæ εὐςοχίας deficit, addit: nobis ſatis eſt Nemeſianum reſtituiſſe priſtinæ ſententiæ, quam blenni corruperant. Euge, Barthi! Ego tamen blennis illis, qui veterem lectionem ſervarunt, quam tibi & codici iſti tuo pro lubitu omnia novanti, lubens accedam. Non mercatores ſed piſcatores hic rejicit venator Aurelius. *Sectari prædas gurgite ponti*, piſcari eſt. *Sequi prædas* eadem in re dixit Manilius lib. V. ubi poſt venatores piſcatorum etiam genituram Cancro ſubjicit:

Horrendumque fretis in bella laceſſere pontum,
Et colare vagos inductis retibus amnes,
Ac per nulla ſequi dubitant veſtigia prædas.

Prædæ marinæ, pro piſcibus, meminit eodem modo Macrobius lib. II. Saturnal. cap. XI. initio. Et Seneca Nat. Quæſt. lib. III. cap. XVII. venationis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ionis marinæ aviditatem reprehendit. Pro *avido*
urgite tamen, quia præceſſit, *avidoſque tumultus*,
malim *rapido*, aut *rabido*: ut Serenus Sammoni-
cus: *Sive maris rabidi ſudor*. Perperam ibi, *avidi*,
lias legitur; vel ibi, *rabidos*, *pavidoſve tumultus*.
Nec temere tamen *avidus* in editione mea eſt, quia
vido ex *avid⁹* factum videtur. Vti mox: *quamvis*
vidus, *primos contemnere fœtus Malueris*. Plato
ib. VII. de LL. legiſlatoriis verbis ita juvenes à
iſcatione dehortatur: Ω φίλοι, εἶθ' ὑμᾶς μήτε
ις ἐπιθυμία μήτ' ἔρως τ περὶ θάλατταν θήρας
ποτὲ λάβοι. *Vtinam vos*, inquit, *ô boni*, *nunquam*
viditas aut amor ſectandi in gurgite prædas capiat.
ubjicit poſt alia deinceps: πεζῶν δὴ μόνον θήρευ-
ίς τε καὶ ἄγρα λοιπὴ τοῖς παρ' ἡμῖν ἀθληταῖς.
edeſtris itaque venatio ſola relinquitur, quæ à no-
ris exerceatur. Oppianus quoque initio κυνηγετι-
ῶν piſcationem venationi, quanquam totidem
illa, quàm hâc, libros ſcripſit, poſtpoſuit. Quo
inus mirum videri debet Aurelium noſtrum, ſi
odo ἁλιευτικὰ, quæ Vopiſcus recenſet, ipſius
nt, venationem hic, cui jam intentior erat,
ſcationi præferre.

CIII. *cura canum*] Educandorum ſcilicet, in
a totus hic eſt Nemeſianus, eique verſus centum
pendit. Primo tempus, corpus, ætatem fœturæ
onea deſignat. A partu ſtatim meliores ſive ſignis
e matris judicio ſecernit. Tum ad nutrituram &
ucationem tranſit. Adultos denique inſtituere
cipit. His itaque terminis κυνοπαιδεία limita-
; quam ſolam, quoad canes, hoc libro tractat
ëta noſter: niſi quatenus & medicinam eorum
partem ἐισαγωγικῆς adjecit. Quæ omnia in cu-
n canum proprie veniunt.

CIV. *cum Ianus*] Sequitur in hoc Xenophon-
n cap. XX. Σκυλακεύειν δεῖ αὐλαῖς ἐπανιέντα
ν πόνων τοῦ χειμῶνος, ἵνα ἔχουσι τὴν ἡσυ-

χίαν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

χίαν πρὸς τὸ ἔαρ ἐπάγωνται τὴν φύσιν γενναίαν. *Hyeme laboribus abſolutas ad fœtum ſubmittere oportet, ut quietem nacta vere generoſam prolem producant.* Sed reliqui id in ver fere protrahunt. Varro lib. II. de R.R. cap. IX. de canibus: *De fœtura, principium admittendi faciunt veris principio; tunc enim dicuntur catulire, id eſt, oſtendere ſe velle maritari. Quæ tum admiſſæ pariunt circiter ſolſtitio: prægnantes enim ſolent eſſe ternos menſes.* Certe non ante ad coitum arceſſendæ, quam catuliunt, quod σκυζᾶν vocat Ariſtoteles. Sed Xenophon id hyeme illis quoque accidere putavit. Ariſtoteles nullo certo tempore conſtituit. Aliis maturius ſeriuſve hunc pruritum obvenire uſus & ratio monſtrant; adeoque & coitum per opportunitatem illam commodè haberi: quantumvis vernos coitus nobis prædicet Oppianus.

CVI. *facilem*] Superius: *facili cane ſumere prædas.* Non hinc tamen celeritatem, ut Barthius interpretatur, ſed aut agilitatem aut obtemperantiam potius agnoſcas. Agilitas in eo conſiſtit, cum leporem ſtrictim deflectentem hac illac ſtrictiore gyro intercipit. Quæ ſumma etiam hodie in Vertragis laus eſt. Obtemperantia vero, cum ut ipſe infra canit, *norunt hortamina vocis,*

Seu curſus revocent, jubeant ſeu tendere curſus.

De quo ibi latius. Ideo hic *facilem curſu facilemque recurſu* commendat.

CVII. *Lacedæmonio*] Lacedæmonii ſive Spartani canes primatum antiquitus inter ſagaces obtinuerunt, ut Moloſſi inter bellicoſos; quemadmodum ſuperiore commentario multis id demonſtravimus. Paulatim vero exinde mixtis non illis modo inter ſe, ſed velocibus quoque cum illis, maxime extra patriam ſuam, adeo degeneravit proles eorum, ut nihil fere præter nomen ab origine ſua ſervatint. Propter ſolum itaque nomen cum celebra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

entur tamen, factum eſt, ut in quocunque genere
ptimi poſtea & Spartani, &, ſi acriores aliquan-
um erant, Moloſſi dicerentur. Quibus compro-
atur emendatio mea in Gratii v. CCXI. *non vile
enus, nunc patria vulgo Sparta.* Quo reſpexiſſe
Aurelius hoc loco videtur, & cum Lacedæmonium
ic pro alio quovis genere, & cum *Non humili de
ente canem* vocavit. Sed & Maro, quamquam ali-
er jam à me defenſus, in hanc vulgi opinionem
ranſierat pridem, cum pro pecuariis commendat,
eloces Spartæ catulos, tanquam idem genus cum
cre Moloſſo. Vt contra, *veloces Moloſſos, latrato-
eſque Moloſſos*, hoc nomine minus excuſandus,
ixit Martialis. Nam συνεκδοχὴ, quam alii ob-
endunt, non ſatis hic veniæ meretur: niſi apud
rammaticorum tribunal. Hinc jam intelligimus
ur Aurelius, qui hoc quidem libro veloces tantum
xercet, Laconicum tamen & Moloſſum pro opti-
is nominat: ut *Spartanum* Ammianus.

CX. *carinam*] Plinius lib. XI. cap. XXXVII.
ub finem: *Pectus homini tantum latum; reliquis
rinatum, volucribus magis, & inter eas aquaticis
axime.* Quæ Nemeſiano paria faciunt. Sed inter
anes nulli magis carinatum, quam Vertragis: nec
quo id magis requiſitum eâ, quam ad Gratium
ixi, de cauſâ. Quibus ut hoc maxime, ita & reli-
ua Nemeſiani deſcriptio convenit, ut ad Gratium
ſtendi: ne hic actum agam. Barthius ad ipſos
thores, qui canes delineant, lectorem relegat,
uia alio maxime properat: puto ad nugas ſuas.
Iinc illa nobis hoc verſu argutula diſtinctio, ſed
epta prorſus. Hinc poſt Plinii locum, *navim cor-
oris*, quaſi eodem modo id intelligendum, ſic quo-
ue Lucretio dici, allegat. Sed ille de corpore hu-
ano loquitur, cui omnino carinatum pectus non
ſſe dixerat Plinius. Nec adeo propter figuram, ſed
otum, comparatio illa à Lucretio fit, ut ipſa ver-
a declarant.

CXIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

CXIII. *Nimis molles*] Et hic ſuum agit Barthius, ut ſui ubique ſimilis ſit, omnino legendum clamans, *minus molles.* Sed ego nimis molles & delicatas aures habeo, quæ hoc non ferant: ille minus molles, rigidas, adeoque aſininas, quam ut quid rectum ſit diſcernant. Dic, ſodes, ſi *minus molles* aures ſint, quomodo *fluitent*? Atqui Oppianus breves vult. Breves eligit, inquis, Xenophon. Ideone rigidas ac duras velle cenſes? Arrige aures tuas rigidas, ut quæ ipſe adduxti tibi, audias:

βαιὰ δ᾽ ὕπερθεν
Οὔατα λεπταλέοισι περιστέλλοιντ᾽ ὑμένεσσι.
Veſtiat auriculas tenuis membrana ſuperne.

Et ipſe Xenophon à te citatus aures ipſas tenues, poſteriore parte glabras eligit. Cur auſus itaque effari es: aures membranis quibuſdam ſubſtrictas volunt ſcriptores? Vtcunque curtas voluerint aliqui (nemo autem tam rigidè ſubſtrictas aut ſuffultas) alia illis, ac Nemeſiano, ratio fuit; quæ te omnis fugit. Ariſtoteles, quod nondum monui, cap. VI. Phyſiognomon. mediocribus auribus præditos præſtare exiſtimat, τῶν κυνῶν τοὺς ἀρίστους ὦτα μέτρια ἔχοντας, quia parvæ πιθηκώδεις, magnæ ὀνώδεις. Sed ille veloces non novit: & forſan bellicoſos intellexit. Vult autem noſter non *molles* tantum, ſed & fluentes, ſive flaccidas; ut Varronianus ille, *auriculis magnis & flaccis.* Quantum vero hoc velocitatis adjumentum, & agilitatis temperamentum ſit, ad Gratium oſtendi. Eaque de cauſa & hic ab Aurelio noſtro & à minore Xenophonte in Vertrago requiſitum. Verba ejus non parcam iterum aſſcribere: Ὦτα δὲ μεγάλα ἔστω ταῖς κυσὶν, καὶ μαλθακὰ, ὥστε ὑπὸ μεγέθους καὶ μαλακότητος ἐπικεκλασμένα φαίνοιτο. οὕτως ἂν εἴη κράτιστα. οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ εἰ ὀρθὰ φαίνοιτο, οὐ πονηρὸν, εἰ μὴ σμικρά τε εἴη καὶ σκληρά. *Aures canibus ſint magnæ adeo molleſque, ut præ magnitudine ac*

mollitie

ollitie *fractæ videantur : tales enim præſtantiſſimæ.* ed *& ſi arrectæ appareant , ferri poſſunt ; modo ne* eves *& duræ ſint.* Quid planius dici poteſt ? De re ique convenit. An verba non intellexti , & *nimis* o *valde* poſitum nuſquam obſervaſti , homo in ties mille auctorum , præſertim recentiorum , le-ione verſatiſſime ? Nihil tritius apud recentiores. e plura inveſtigem , unicum ſufficit quod ad ma-um habebam in Gloſſario MS. Ampliſſimi Peta-i : *Olympus , mons Macedoniæ nimis procelſus.*

CXIV. *Parilem ſubmitte marem*] Gratius : *unge pares.* quod illi à Marone mutuatum. *Sub-ittere* autem hic eſt admittere. Virgilius Georg. II. ita dixit equos *in ſpem ſubmittere gentis.* Ser-ius ibi : *id eſt, quos vis admiſſarios fieri.* Vnde in-elligendum & illud Ecl. 1. *ſubmittite tauros.* Ne ubitemus cum Servio , utrum de terra an ſobole xercenda loquatur. Contra *admitti* pro ſubmitti accas dixit Palladius Martio tit. XI. *Nec ante æta-em trimam tauris oportet admitti.* Ita optimæ otæ codex ſcriptum exhibet. Varro etiam de anibus fœminis : *quæ tum admiſſæ pariunt circi-er ſolſtitio.*

CXVII. *Namque graves*, &c.] A Marone ha-bet Georg. III. *ſubeunt morbi triſtiſque ſenectus.* Vnde & illa poſtea : *Nam triſter morbi*, & quæ ſe-quuntur. *Segnem* noſter dixit ſenectutem, ex alio ejuſdem libri loco :

Hunc quoque , ubi aut morbo gravis , aut jam ſe-
gnior annis
Deficit , abde domo, nec turpi ignoſce ſenectæ.

Vbi perperam *ſenectæ non turpi* ignoſcendum pro-digioſa conſtructione ariolantur interpretes : per-peram alii , *& turpi*, eodem ſenſu legunt ; inducti, ni fallor, eo, quod *domo*, *in domo* interpretetur Ser-vius. Quod non aliter accipiendum , quam mox apud Nemeſianum : *Abdaturve domo* , ut ſuo loco oſten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

oſtendam. Senem enim ablegandum cenſet Maro, nec ignoſcendum ætati, quia & turpis, & ſegnis, & *Frigidus in Venerem*, & alias ob cauſas, quas addit.

CXX. *bis vicenis menſibus*] Pollux lib. V. c. VII. Ὥρα δὲ ἀρίστη κυνῶν πρὸς πλήρωσίν τε καὶ γένεσιν, τῷ μὲν ἄῤῥενι τετάρτου ἔτους ἀρξαμένου, τελευταῖον τὸ ὄγδοον. ἡ δὲ θήλεια τριετὶς, μέχρις ἑξαετίδος συνδυαζέσθω. Maſculo annum quartum, fœminæ tertium coeundi initium facit: Aurelius vero quadrageſimum menſem, id eſt, annum fere ſeſquitertium maſculo, ſecundum fœminæ conſtituit ad coitum. Reliqui auctores pro lubitu canibus fere volgivagam Venerem concedunt: niſi quod Columella lib. VII. cap. penult. *huic quadrupedi*, ait, *neque fœminæ neque mari niſi poſt annum permittenda Venus eſt; quæ ſi teneris conceditur, carpit & corpus & vires, animoſque degenerat.* Et hinc Plinius lib. VIII. cap. XL. *Canum generibus annui partus, juſta ad pariendum annua ætas. Iuſta* ſcilicet, cum teneris exceſſerunt, aut ſaltem ut per ætatem poſſunt. Ita enim indiſtincte loquitur Ariſtoteles lib. V. Hiſt. Animal. cap. XIV. unde illa habet Plinius. At idem lib. X. cap. LXIII. ſemeſtres jam conſummati virium roboris facit: *Exiſtimantur*, inquit, *in urina attollere crus fere ſemeſtres: id eſt ſignum conſummati virium roboris.* Fuerunt illi ob oculos illa Ariſtotelis lib. VI. Hiſt. animal. cap. XX. Τὸ δὲ σκέλος αἴρουτες οὐροῦσιν οἱ ἄῤῥενες, ὡς μὲν ἐπὶ τὸ πολὺ ὅταν ἑξάμηνοι ὦσι. Hactenus verbum verbo exprimit Plinius. Sed quod ſequitur: ὡς δὲ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅταν ὀχεύειν ἄρξωνται, τοῦτο ποιῶσι. Pro eo ille incogitanter illa ſequentia poſuit: quaſi cum coire incipiunt, id ſignum conſummati virium roboris ſit. Eadem ibi ſupinitate juſtum coeundi tempus ſemeſtre vocat, oblitus ejus quod annuum id ſuperius lib. VIII. determinaverit: *cæteræ canes & ſemeſtres*

res coitum patiuntur : quæ ante juſtum tempus ncepere, diutius cæcos habent catulos. Ego ſane ne olumellæ quidem aſſentiar ſtatim poſt annum rmittendam illis Venerem, cum nec tunc ſatis onſummati roboris ſint: nec tamen ad quartum nnum commodè differri. Quare merito hæc opti- a cura jugandis ab Aurelio dicitur, quæ medium rvat. Cui proxime conſentit Xenophon minor p. XXVI. ἀπὸ τρίτȣ μὲν ἔτȣς ἐφιέναι ἐν ὥρᾳ ν εἴη τῇ ξυμμέτρῳ. *Exacto triennio juſta ad- ittendi ætas erit.* Nec mirum, cum uterque ver- agos inſtituat.

CXXIV. *Britannia*] Tria canum genera, & in noquoque optimos habet etiamnum Britannia, to- mque dimittuntur per orbem jam ab Strabonis vo uſque. Sed ille & Claudianus & Gratius de bel- coſis tantum loquuntur, ut apud hunc oſtendi. Hic ique & ſagacibus & velocibus ſuus locus erit. De gacibus primum agemus. Eorum hodie tria gene- non tantum magnitudine, ſed etiam ſenſuum, ac rium conſtitutione diverſa. Maximum ſagacitate æſtat, ſed ob corporis molem tardiſſimum: ideo- ne *ſlowhounts*, & qui eorum ad cervos vulneratos nguinis deſtillatione tracti ducunt, *bloudhonts*, i. nguinarii vocantur. Sub hoc genere fere omnes *ductores* veniunt, & maxime Seguſii, quos apud terum Xenophontem examinabo. Secundum ma- itudine & ſagacitate eſt, quos *fleethounts* vo- nt, à velocitate, Petroniis à me accenſos apud ratium: quos & hic forte intellexerit Nemeſianus, uia *Veloces* vocat. Minimum quoad corporis ma- nitudinem plane id ipſum genus eſt, quod Agaſſæo- um nomine deſcribit Oppianus; *begles* vocant in- genæ. Maximos, ut dixi, ad Xenophontis Iunio- s cap. III. introducam. Minores jam apud Gratium eſcripſi v. CCII. quæ inde peti, quam hic repeti, alo. Hoſne intelligat Nemeſianus, an veloces tan- tum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

tum ſive vertragos, diſquirendum eſt. Ex forma canis, quam deſcripſit modo, & ex inſtitutione tironum, quam infra habebimus, ſatis patet celeribus tantum ſive Vertragis addictum fuiſſe. Sed quia & in aliis generibus eadem quoad educationem præcepta obſervanda ſunt, ideo poſt formam & ſpeciem, quæ diverſa unicuique generi convenit, ad reliqua etiam ſagaces ac generoſos cum velocibus ſuis admittit. Vt quamvis ipſe iis non uteretur, alii tamen, qui alterutros præferrent, hæc quoque ad illos præcepta pertinere ſcirent. Ideo ſcilicet inſtituta hæc à propoſito digreſſio, ut iterum ad genera reverteretur, quibus formæ illa delineatio, quam celeribus appropriaverat, inconveniens erat. Ideo quippe & Thuſcos canes in ultimum rejecit, quia, ut ipſe ibi loquitur, *eſt forma illis obſita villo,*

Diſſimileſque habeant catulis velocibus artus.

De quo plura inibi. Primos in hac claſſe extraordinaria merito itaque faciat Britannicos ſagaci-celeres, quia proxime ad *veloces* accedunt, ideoque eo adjuncto à ſequentibus diſtinxit, qui bellicoſi ſunt: non autem quia *veloces* tantum ſint. Ita quidem & digreſſio hæc excuſetur, quæ abſque eo ſit reprehenſionem non exit; & ævo iſti hiſtoria canum propius accedat, quo Vertragi omnes aut è Gallia petiti, aut ſaltem pro Gallicis habiti fuerunt, ut ad Xenophontis Iunioris Cynegeticum oſtendam. At enimvero ſi quis urgeat *τὸ veloces* omnino Vertragis tantum tribuendum: & tantum ævi inter Xenophontem illum ac Aurelium interceſſiſſe, ut jam è Britannia, qui olim è Gallia, peti potuerint; præſertim cum & hodie ibi excellant vertragi: æquo ſane utrimque argumentorum pondere tota hæc quæſtio ſuſpendatur. Nam etiam ordinis interruptio, quæ tum maxime appareret, levi trajectione evitetur, ſi v II. verſus hi à CXXIII uſque CXXX. ſuperiore alicubi loco interſerantur; ſive ante illum, *Huic parilem*, &c. ſive illum

ıam, *Sed diverſa magis.* Vt illa inter ſe omnino
ntinuentur: *hæc optima cura jugandis. Mox cum*
bina, &c. Sed pene oblitus eram illud pro priore
ntentia addere, quod cum dicat Italici *orbis venati-*
s aptos, ubi montoſa pleraque ſunt, Vertragis id
nnino contrarium eſſe, qui, ut alibi dixi, per plana
campeſtria tantum, à quibus nomen habent,
viſum venantur; cætera inutiles. Quin etiam ſi
lores ſectentur, pro vitio habetur; quia aliud agen-
, ſicubi ſe interim proripiat lepus, non proſpiciunt.
uod ſi conſideraſſet Ioh. Cajus, nunquam hos pro
gaſſæis, aut illos apud Oppianum pro Vertragis,
ıt Vertragos pro tumulariis habuiſſet. Sed de his
l Gratium. De Agaſſæis autem opportunum eſt
ım illo diſceptare: vel eo nomine quod tertium
ıt Britannicorum ſagacium genus, magnitudine ſe-
ındis inferiores, cætera pares fere; niſi quod &
ntius inveſtigent. Quam parvi ſint, non ſemel in-
ıit Oppianus, primo *βαιὸν γένος* vocando: tum
omeſticis catellis comparando. Vnde etiam intelli-
ere mihi videor reliquam veſtigationis normam,
ıam abinde uſque ad finem lib. 1. proſequitur,
gaſſæis attribuendam: quia ſub finem repetit:

καὶ δ' ἴχνιον ἴχνος ἐρείδει
Βαιὸς, ὑφ' ἡμερίοισι κεκαλυμμένος, ἢ καλάμῃσιν.

t initio dixerat, *πειρηθῆναι σκυλακήων*, quod
on ad catulorum tironum inſtitutionem, qualem
pud noſtrum infra habemus, ſed ad experiendum
gaſſæorum aliquem pertinet. *Σκυλακῆες* dicun-
ır ob puſillum corpus. Falſus in illo doctiſſimus In-
ꝛtpres: in hoc etiam bonus Rittershuſius, quod
icat hodie grandes adeo eſſe Britannicos canes. Sunt
nim Agaſſæi illi (*beagles* nunc vocant) adeo aliquan-
o exiles, & parvi, ut tres ſimul leporem in cubili
ıo invadentes viderim invitos à præda ſua, cui mor-
icus inhærebant, nihilominus eluctante relinqui.

Et

Et ipſe binos nutrivi adeo delicatos & tenellos, ut manu una totos circumambirem. Sed hi commenſales potius, & luſui magis, quam ad venatum idonei habentur. Reliquum genus ut his quidem majuſculum fere, ita nihilominus ſimile, & prorſus, ut Oppiano fingitur,

> Γυρὸν, ἀσαρκότατον, λασιότριχον, ὄμμασι νωθές.
>
> *Corpore diſtorti veſco, cutis hiſpida, lippi.*

Quæ maxime ineptiam Caji evincunt, quod Agaſſæos quaſi ἀπὸ τοῦ *gaze*, ab intuendo, formavit, qua in re maxime vitioſi ſunt. Sed etiam in ipſis, quos ille Agaſſæos vocat, vertragis hoc vitium eſt, ſi ſtantes colliment, quid petant potiſſimum, ubi prædæ copia eſt. Tum nec reliqua parum diſcrepant: corpore illi tam parvo; hi plerique procero: illi λασιότριχοι ſemper, hi raro: tum imprimis

> Ῥίνεσι δ᾽ αὖτε μάλιστα πανέξοχός ἐστιν Ἀγασσεὺς, Καὶ στιβίῃ πανάριστος,
>
> *Naris odoriſeque tam indagine præſtat Agaſſeus;*

quam vertragus curſu: ille inter venandum etiam latrat, ſed ejulanter magis quam reliqui ſagaces, ideoque κνύζειν ab Oppiano dicitur: hic vel domi ſemper tacitus: ille ὀνύχεσσι πόδας κεκορυθμένος ἀργαλέοισι, unde poſtea in experimento ſagacitatis ſuæ dicitur ὀξυτέρῃσι δαμασσάμενος ὀνύχεσσι, acutis prædam ſubigenes unguibus; hic vero ore omnia peragit, unguibus nihil præter cæteros munitus. Denique, ut verbo abſolvam, hic Vertragus, Vertragus eſt: ille Agaſſæus nihil prius quam Agaſſæus, idemque olim, qui nunc.

CXXVI. *Pannonicæ*] Pannonicos, Iberos, & Libycos hic jam pro bellicoſis, ut dicebam, diſponit, eo fine, ut ſi quis id genus amaret, hos in eo excellere, & eodem cum reliquis modo educandos eſſe ſciret. Παίονες certe principatum quoque in catalogo Oppiani ducunt, quippe bellicoſiſſimi: ideoque

cum

m Creticis, quæ ſagaces fuerunt, ab eodem miſcen-
. Pollux inter venaticos non recenſet, ſed poſtea
er celeberrimos fortitudine Triacada, Pannoni-
m canem, memorat, à Pane Pannoniarum Satra-
Alexandro Regi donatum. Idem paulo poſt: καὶ
ν Μάγνητας μὲν τοὺς ἐπὶ Μαιάνδρῳ τρέφειν
ύας πολέμων ὑπασπιστάς. τοιοῦτοι δὲ ἦσαν καὶ
ιόωσιν οἱ συνθηροι κύνες. *Magnetes quidem ca-*
bellorum adminiſtros alere: id ipſum vero venati-
Pæonibus canes ſuos præſtare. Idem de Gallis nar-
Strabo, alibi ad hoc citatus.

CXXVII. *Ibero*] Ιβηρικαὶ, Polluci, Ιβηρες
piano. Quærendum, ait Geſnerus, utrum Euro-
i an Aſiatici fuerint, ut ſi Aſiatici ſint, iidem ſint
m Phaſianis, quos hodie appellant, quaſi Phaſide
undi. Interpretes aliqui apud Oppianum pro
ſpanicis habuerunt: quos tamen nemo inter anti-
os illis oggeſſit. Imo vix hodie aliqui memoratu
ui inde advehuntur. Niſi quis putet accipitrarios
s, quos *Spanicos* Angli & Galli vocant, in An-
a quam Hiſpania frequentiores longe, hinc origi-
m ſumpſiſſe. Ejuſdem generis, niſi fallor, etiam
aſiani ſunt, quos cum Ibericis eoſdem putat eſſe
ſnerus, non à Phaſide, ſed à Phaſianis avibus, in
arum aucupio adhibentur, denominati. At tales
Ibericis noſtris diverſiſſimi, qui bellicoſis à Ne-
eſiano accenſentur. Quapropter non aliam illis,
am Aſiaticam Iberiam, patriam aſſignaverim,
baniæ bellicoſis canibus Alexandro M. oblatis
emoratiſſimæ conterminam adeo, ut pleraque vi-
ndi inſtituta, teſte Strabone lib. XI. utriuſque in-
læ inter ſe communia habuerint. Eo accedente,
od, ut bellicoſi tantum inter Aſiaticos canes me-
orabiles fuerint, ita ſupra reliquos univerſi terra-
m orbis excelluerint. Quapropter Strabonis illa,
æ poſt alia inter Iberos & Albanos comparata
bdidit: θηρευτικοὶ δὲ καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ κύνες αὐ-

τῶν

τῶν εἰς ὑπερβολήν. *Excellunt venatione tam ipſi quam canes eorum*, non minus ad Iberos quam Albanos referenda eſſe videntur.

CXXVIII. *Siccæ Libyes*] De Libycis canibus nemo præter Aurelium, qui dum forſan Carthagine hæc ſcribebat illos in patria ſua noverit. Niſi Ægyptii iis accenſeantur, Βουκολίων οὖροι, adeoque bellicoſi, quos vocat Oppianus. Qui tamen ab aliis magis ob religionem, qua eos habuerunt Ægyptii, quam ob uſum aliquem celebrantur. Et ſi attente verba poëtæ perpendimus, non aliam quam Ξηρολιβύην intelligit, quæ ſpeciatim ita ob ſiccitatem dicta. *Sicciorem Libyam* vocat etiam Ammianus, & eo nomine à reliqua diſtinguit lib. XXII. Hos putat Nemeſianus, non univerſim Africanos. Bellicoſos fuiſſe ipſo epitheto, *acres*, demonſtrat, quod Moloſſis à Marone & Seneca tribuitur. Nec quicquam virium illis demit, quod vocentur hic

CXXIX. *Catuli*] Ita namque & *catulos* Britannos de generoſiſſimis bellatoribus dixit Gratius. Ita σκύλακες paſſim Oppiano cujuſvis generis adulti canes. Sed quod idem Agaſſæos σκυλάκιον γένος ἄλκιμον ἰχνευτήρων vocet, non ideo iidem cum *catulis* Britannis apud Gratium & pro bellicoſis haberi poſſunt. Γένος ἄλκιμον non ibi eſt, genus bellicoſum, aut *robuſtum*, ut bonus Rittershuſius vertit: qui enim poteſt ita dici, quod non niſi in lepores, timidiſſimum animalculum, vel ab ipſo Oppiano mittitur? aut quid roboris tam macilento ac veſco corpuſculo, quale illis etiam ab Oppiano tribuitur, aſcribi queat? Sed γένος ἄλκιμον ἰχνευτήρων eſt quod ſtrenue inveſtigat, multumque in eo pollens. Ita apud Homerum alicubi ἄλκιμον ἔγχος, valida ac proba haſta, non autem, *qua ſtrenuitas exerceatur*, ut vir doctiſſimus expoſuit.

CXXX. *Bina*] Plinius de canibus: *gerunt uterum ſexagenis diebus.* & alibi de Laconicis: *ferunt ſexaginta*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

diebus & plurimum tribus. Sed Ariſtoteles, quem quitur Plinius, alias & quintam, & quartam anni rtem explere ait, id eſt, tres menſes. Vnde etiam ollux: ἡ μὲν ἡμέρας δύο καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ ἡ ῶν σκυλακίων ὄψις προθεσμίαν ἔχει τετάρτην δεκάτην ἡμέραν. τῆς δὲ ἡ μὲν κύησις τρίμη-νος, τὸ δὲ τῶν σκυλακίων ἀνάβλεμμα εἰς ἑβδό-μην προχωρήσει καὶ δεκάτην ἡμέραν. *Aliqua et-m fert* LXXII. *diebus: cujus catuli cæci manent ad artum & decimum diem. Nonnunquam & trime-is partus accidit: ſed catulorum tum viſus uſque in ptimum & decimum profertur diem.* Quæ vulgo ia ſcripturam qua verſionem ab omni ſenſu aliena nt. Trimeſtris itaque ad ſummum canibus datur rtus; ad minimum bimeſtris. Huic quadrat ſcri-a lectio in illis Plinii: *ferunt LX. diebus; & plu-mum tribus menſibus.* i. ad plurimum. Sed nihil in mutandum, quicquid carpat Geſnerus. Mirum ideri poſſit quod Varro ait: *prægnantes ſolent eſſe rnos menſes.* Mihi non item, attente verba illius onſideranti. *Terni menſes* ſunt qui ab æquinoctio Solſtitium procedunt, atque inter ea caninos par-s & ipſum quoque ver determinant. Dixerat an-a: *principium admittendi faciunt veris principio: nc enim dicuntur catulire.* Atqui ad minimum XIV iebus, aliquando & XVI. catuliunt, ut ex Xeno-honte & Ariſtotele patet. Imo nec ſemper ab ipſo eris initio ſtatim pruriunt. Quo fit ut admiſſurâ lon-us ab æquinoctio procraſtinatâ eò propius ſolſti-um partus incidat. Addit itaque: *Quæ cum admiſ-, pariunt circiter ſolſtitio: prægnantes enim ſolent ſe ternos menſes.* Male Geſnerus allegat: *quæ tum dmiſſæ*, quaſi ipſo principio veris initę canes ſolſtitio rciter parere dicantur à Varrone, atque adeo tres enſes totos uterum ſolitas ferre. Quod abſurdum ſt. Sed *terni menſes*, ut dixi, ſunt æquinoctium & oeundi principium, atque ſolſtitium & ultimum par-

partum intercedentes: Aprilis, ſcilicet, Majus, & Iunius. His menſibus fœtura plurimum abſolvitur. Aut ſi Martio admiſſura incidat, Aprili cum Majo additis, Iunii nulla computatio erit.

CXXXII. *Fœcundos*] Non male Barthius, *Fœcundo ſe aperit partu m. gr.* quam laureolam non audeundo ſibi adſcribere, muſteum codicem autorem emenſus ſibi adſcribere, muſteum codicem autorem ementitur. Imo tibi, ô bone, quam Vtopiæ, has grates debere malumus, qui favente Lucina opem gravedini huic tuliſti. Sed quò hoc titivillitii cum Scaligero τῷ πάνυ tibi eventilandum erat, ut, quod minime neſciebat, *gravedinem* à *gravis*, non à *gravidus*, dictam eſſe illum doceres, niſi ut noctuas Athenas ferres? Non enim ille hoc negavit, aut ideo Olympium caſtigat; ſed quod abuſus ſit illa voce alieno ſignificatu. Heic virum te præſtare debuiſti ex multiſcia illa tua memoria, & omniloqua lectione, ut alios quoque ita uſurpaſſe oſtenderes. Euge! ſucceſſit bene: *gravedine compedis mortalitatis meæ conſtrictus*, inquit Auguſtinus, aut quiſquis ille. Ecquem alium das ex tot recentioribus? Imo vel ex claſſicis, Plinium, Apulejum. Ohe, quam grave tibi eſt à nugis abſtinere! Nihil enim illa quæ adduxti, vel hilum huc faciunt, niſi ut eundem, qui ſemper, Barthium tere eſſe arguerent. Apage.

CXXXIV. *Primos contemnere fœtus*] Vtrum omnes qui primo fœtu ſive partu editi ſunt? Id ſane videri poſſit etiam Columella ſenſiſſe: *Primus effœtæ partus amovendus eſt, quoniam truncula nec recte nutrit; & educatio totius habitus aufert incrementum.* Vnde apud Varronem legendum cenſebam: *In nutricatu ad ſecundum partum ſi plures ſunt, ſtatim eligere oportet quos habere velis, reliquos abjicere. Ad ſecundum partum*, quia primus amovendus eſt. Sed vulgata lectio habet: *In nutricatu ſecundum partum*, i.e. poſt partum etiam primum. An itaque hic per *primos fœtus* catulum primo editum intelligit potius

Aure-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

relius, ut is ſtatim abjiciatur quidem: reliqui au-
n cum judicio ſecernantur? Diverſa namque ra-
Columellæ eſt, qui à primo ſtatim anno ad
turam admittit canes tam fœminas quam mares,
oque tam teneram adhuc & trunculam matrem
mum partum nutrire nolit. Diverſa etiam ratio,
quam canum è tigride gravidarum primus &
undus fœtus omittuntur; quam ſic reddit Pli-
us: *primo & ſecundo fœtu nimis feroces putant*
ni; tertio demum educant. At Aurelius, qui ca-
m fœminam non ante biennium ad fœturam
mittit, eandem cum Columella cauſam non ha-
, ut ejus tenellam ætatem vereatur: adeoque po-
riore potius modo verba ejus accipienda eſſe vi-
antur. Quæ tamen ratio ſit, cur primogenitus
ntemnatur, non video equidem. Quin potius op-
nus ille cenſendus, quia plerumque patrem & fere
us refert, ſi Æliano credimus lib. IX. cap. V.
ditâ ratione naturali: ἔοικε δὲ φιλοσοφεῖν ἐν
ῷδε ἡ φύσις προτιμῶσα τοῦ ὑποδεχομένου τὸ
εῖρον. *Naturæ providentia in eo apparente, quod*
gnentis ſemen excellere faciat. Ita malim hæc in-
pretari, quam cum doctiſſimo interprete adjice-
; *& cæteris catulis primogenium longe anteponi.*
inius etiam fœminæ ex primipara genitæ præci-
um aliquid attribuit, ab ea *faunos cerni.* Sed ſi
ios codices ſequamur, *citius cerni* ferentes, nihil
ad præſtantiam facit, uti mox dicemus. Ipſe ait,
timum eſſe, qui noviſſime cernere incipit.

CXXXVII. *ſuccique videbis inanes*] Varro:
uam pauciſſimos reliqueris, tam optimi in alendo
nt propter copiam lactis.

CXIL. *Diſtrahere.*] Reſpicit illa Gratii:

Ne matrem indocilis natorum turba fatiget.

t quæ apud illum ſequuntur copioſe ac diligenter
ic παραφράζει καὶ ἐξηγεῖται Aurelius noſter.
uo nomine non parvam laudem meretur, cum ob

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

curam circa catulos eligendos neceſſariam, tum in tanto Græcorum omnium ſilentio.

CXLI. *Abdaturve domo*] Omnino Maronianum illud huc facit Georg. III. *abde domo, nec turpi ignoſce ſenectæ.* Nec ille à Servio, nec noſter ab interprete bene exponitur. Virgilius eodem ſenſu paulo poſt dicit, *Rejice*: Varro, *reliquos abjicere.* Triſtiore elogio apud Ammianum lib. XXIX. *tene, claude, comprime, abde, miniſtris officiorum triſtium clamitantibus.*

CXLII. *neque lumina paſſa*] Plinius: *gignunt cæcos; & quo largiore aluntur lacte, eo tardiorem viſum accipiunt. Non tamen unquam ultra viceſimum primum diem, nec ante ſeptimum. Quidam tradunt, ſi unus gignatur, nono die cernere: ſi gemini, decimo: idemque in ſingulos adjici, totidemque eſſe tarditatis ad lucem dies.* Tertia opinio eſt, quam ex Ariſtotele refert Pollux in iis quæ modo apud eum emendavimus. Sed Aurelio cum prima optimè convenit, qui ut largiore lacte alantur, non omnes nutriri vult: adeoque tardiorem iis, quos excernit, viſum facit. Ideo ſcilicet ſubjicit etiam Plinius: *optimus in fœtu, qui noviſſime cernere incipit.* Et Varro, poſtquam *quam pauciſſimos relinqui, ut optimi in alendo fiant propter copiam lactis*, præceperat, eadem ratione adjicere videtur: *Catuli diebus viginti videre incipiunt.* Niſi id eodem modo accipiamus, quo dixit ternos menſes prægnantes eſſe: puta ut intra dies viginti videre incipiant. Nam Ælianus lib. x. cap. XLV. tredecim dies aſſignat, quia totidem Luna non lucet: τρισκαίδεκα ἡμερῶν τῶν πρώτων καταλείπεται τῷ πάθει τῷδε (cæcitatis puta, τὰ σκυλάκια) ὅταν καὶ ἡ σελήνη οὐ φαίνει νύκτωρ.

CXLVI. *Corporibuſque, &c.*] Ordo hic & ſenſus eſt: ex gravibus corporibus agnoſces leves curſus. Aut, ut primum Barthius conſtruit: à gravitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

vitate corporum futuri curſus celeritatem prænoſcere potes. Graviſſimi enim catuli, velociſſimi evadunt; quia ſcilicet ex pondere futura illorum magnitudo, ex magnitudine velocitas præſumitur. Præſtant itaque ut in omni genere, ita etiam inter Vertragos, qui corpore maximi ſunt: *nam majores, ubi cætera paria ſunt, ob ſolam magnitudinem minoribus præſtant*, teſte Xenophonte Iuniore, cujus verba ad Gratii v. CCLXXXI. citavi, ubi plenius hac de re locutus ſum. Bene itaque Tardivus, *præſtat*, inquit, *qui pondere vincit reliquos*, ſive ex hoc Nemeſiani loco, ſive ex illo Gratii deſumpſit: *leves deducet pondere fratres*. Demetrius etiam alterutrum ſequitur in libro, qui ab aliquibus ex MS. Cod. citatur, περὶ τῆς τῶν κυνῶν ἐπιμελείας, quem Barthius κυνοσόφιον vocat in Adverſariis, unde iſthæc tranſcripſi lubens: Ἐστὶ καὶ ἄλλη δοκιμασία τοῦ βελτίονος σκύλακος· ἐν ζυγῷ σταθμίσας τὰ κυνάρια ἐπιλέξαι τὸ βαρύτερον. *Agnoſces & meliorem inter catulos alio modo; ut nempe in libra perpendens eos, graviorem eligas.* Quanquam Gratius è *manibus perpenſare* malit, tamen in eo illi cum aliis convenit, graviorem in omni genere præſtare. Quæ igitur tanta delirandi Barthio obſtinatio eſt, ut poſt illam ſuam, quam ſupra poſui, conſtructionem, ſubjiciat: Leviſſimus enim catulus celerrimum canem dabit? Quam myope etiam minus videt, qui cum Demetrii locum ob oculos habet, ex eo infert: Ergo utrique & leviores & graviores ſunt utiles; ille ad curſum, hi ad vires? Cur hunc non jubeam cum Ariſtophane ἐς κυνὸς πυγὴν ὁρᾶν, qui tam inique illos in trutina examinat? Excuſabilior vero in pari errore doctiſſimus Geſnerus, qui Tardivi illa, quæ adduxi, quaſi pugnantia cum Nemeſiano eodem modo concilianda putavit, ut graviores ad vires, leviores ad curſum præſtent. Fefellit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

optimum Virum vitioſa ſcriptura, quam priores editiones exhibent hoc loco:

Corporibuſque leves gravibus prænoſcere curſu.

quæ tamen nullum ſatis idoneum ſenſum habet vel ad id ipſum, quod voluit, probandum.

CXLVII. *Quin*, &c.] Expreſſit etiam hæc ibidem Demetrius Conſtantinopolitanus: Εἰ ἐπιθυμῇς καλοὺς κύνας κτᾶσθαι, οὕτως αὐτοὺς δοκίμαζε· στεφανοειδῆ κύκλον ποιήσας ἀπὸ χόρτου, ὅσον περιφέρειαν τροχοῦ ἁμάξης, θὲς τὰ σκυλάκια εἰς μέσον τοῦ κύκλου· τὴν δὲ κύνα ἔχε ἰδίᾳ· ὕφαπτε δὲ τὸν χόρτον· ὑφαπτομένῳ ἀπόλυε τὴν κύνα· καὶ ἴδῃς ὅτι εἰσέρχεται ἀνὰ μέσον τοῦ πυρὸς μὴ φοβουμένη, ἀλλὰ φίλτρῳ κατεχομένη τῶν ἰδίων τέκνων· ἐπιλέγεται δὲ φυσικῷ τινὶ πόθῳ καὶ διακρίσει τὰ βελτίονα, καὶ ἐξάγει. *Si bonos canes habere deſideras, hoc modo proba: orbem circularem ex fœno compone, ad ambitum rotæ carpentariæ: medio circuitus intervallo catulos conſtitue. Matrem vero eorum ſeorſim tene, donec accenſo fœno ſolvas. Illa protinus per medium ignem accurret, nihil metuens præ amore catulorum ſuorum: & naturali quodam inſtinctu ac judicio optimum quemque excernens auferet.* Ita hæc legenda & interpretanda cenſeo, quæ an male citaverit Barthius, aut utrum ab alio perperam deſcripta habuerit, nondum comperi. Nec etiam ſatis certo ſcio editusne hic liber Demetrii, an MS. penes illum fuerit. Hoc ſane doleo, nunquam me eum videre potuiſſe: ſine quo Græcorum Cynegeticorum Editio, quam molior, imperfecta prorſus ſit.

CLII. *Iudicio*, &c.] id eſt, διακρίσει, ut verbotenus fere hæc retulit in iſtis Demetrius. *Servans natos trepido periculo*, i. à periculo tam horrendo & jam inſtanti. *Trepidus* hic non eſt, timens, ſed qui timetur: Vt *neſcius*, tam qui neſcit, quam neſcitur: *notus*, qui noſcit, & qui noſcitur. Phædrus Fab. XI.

Virtu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Virtutis expers, verbis jactans gloriam,
Ignotos fallit, notis eſt deriſui.

i. qui eum noſcunt, & non noſcunt. Inepte Barthius: *Ignotus fallit, notus e. d.* Et ſexcenta id genus alia. Quæ ſi intellexiſſet Barthius, codicem potius ſuum mangonum manus paſſum, quod negat, confeſſus eſſet, quam ipſe verſum hunc tam nequam mangonio ejeciſſet, aut Morboniam, id eſt, Vtopiam ablegaſſet, quo ipſum faceſſere æquius ſit, unde malum huc intulit pedem. Sed & in eo vere mangonizat, quod cum omnes Editiones habeant *judicio*, ille *indicio* edat, & citet, ſuoque iſthoc errore inductus, alios errare, quia non ſecum errant, exiſtimet. Εἰς Μασσυλίαν.

CLV. *portatque cubili*] Plinius de Canibus: *Optimus in fœtu, qui noviſſime cernere incipit; aut quem primum fert in cubile fœta.* Id plane in hoc probandi modo evenit: quanquam non de eo Plinius loqui videatur, ſed cum ſtatim poſt partum catulos foris forte genitos in cubile ſuum portat. Ibi enim, ut bene monet Varro, *ſubſternitur eis acus, aut quid aliud, quod molliore cubili facilius educantur.* Idem in adultis obſervari præcipit Xenophon minor cap. IX. Οὐδὲν δ' οἷον εὐνὴ μαλθακὴ καὶ ἀλεεινή. *Nihil æque juvat ac cubile molle & calidum.* Idque toto eo capite commendat.

CLVIII. *genetrice ſimul*] ἅμα τῇ τεκούσῃ. Rufus Feſtus Avienus: *nunc ſilvas inter oberrant Conjugibus natiſque ſimul.* Tacitus etiam non ſemel ita loquutus, ut in Indice obſervat nuperus Editor. Errat vero quod *ſimul* pro *cum* poni putat. Nam τὸ *cum*, quod ſæpè ἐκλείπει, ſubintelligitur in τῷ *ſimul*, ut plenum ſit, *ſimul cum.* Noſter infra: *Bacchi latices Tritonide oliva Admiſcere decet*, ſubintellige, *cum.* Virgilius Georg. IV. *Ixionei vento rota conſtitit orbis.* Item in exitu Æneidos IX. *ſeſe omnibus armis In fluvium dedit.* Vbi τὸ *cum* defi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

cere, ut ſæpe alibi, notat Servius. Vnde verſum illum ultimum Ecl. VII.

Ex illo Corydon, Corydon eſt tempore nobis.

Interpretari ſolebam, pro nobiſcum. Quanquam, quid alii ſentiant, ſuſque deque feram. Calpurnius ſane non omittendus hac occaſione, ut melior, ſi poſſit, prodeat. Ecl. V. *vivi quoque pondera melle Argenti coquito.* Si ſana hæc lectio eſt, ſubintelligendum, *cum melle.* Sed Romana antiquiſſima Editio aliud quippiam ſuſpicari me facit, ut ſuo loco dicam. Idem Ecl. VII.

Manticoram, & ſilvis etiam quibus editur Alcen
Vidimus. i. cum ſilvis, vel, in ſilvis.

Ita legendum & diſtinguendum erat. Alces X. etiam in ſilva ſua memorabili ediderat Gordianus ſenior, teſte Capitolino. Et totam etiam ſilvam à Probo conſtructam in Amphitheatro refert Vopiſcus. Quæ pueris jam nota vix erat ut dicenda hic putarem, niſi pueriliter nimis in hiſce erraſſe vidiſſem Barthium. Qui etiam huc illa Maronis adducit: *Hunc Salius ſimul & Patron.* Quaſi τὸ *Hunc* à τῷ *ſimul* regi poſſit; cum præceſſerit, *ſecutus.* Conſtruit enim, *Hunc ſimul*, pro, ſimul cum hoc. Eoque exemplo hic contentus reliqua in Indice Appulejano, id eſt, aſinino, promittit. Væ iterum Lucio!

Ib. *Vere ſereno*] Vt in admiſſuræ tempore hyemali, ita & in vere commendando nutrituræ Xenophontem ſequitur hic Aurelius. Ait enim ille: ἡ γὰρ ὥρα πρὸς τὰς αὐξήσεις τῶν κυνῶν κρατίστη αὕτη. *Hoc anni tempus ad canum incrementa plurimum conducit.* Et alter cap. XXIX. περὶ καιροῦ πρὸς τὴν σκυλακείαν ἐπιτηδείου, verbotenus fere eum ita ſequitur: Κρατίστη δὲ ὥρα εἰς σκυλακείαν ἡ τοῦ ἦρος. Videantur reliqua, in quibus rationes addit. Σκυλακείαν enim, non eo ſenſu quo τὸ σκυλακεύειν, poſuit, ſed pro nutritione & paſtione canina. Pollux: Σκυλακεία δὲ, ἡ

μὲν

μὲν τις νοείσθω σκυλάκων ἀνατροφή· ἡ δὲ τούτων γένεσις. Καί τοι τὸ σκυλακεύειν τὰς κύνας τοῦ χειμῶνος, ἔστιν ἐμπιμπλᾶναι σκυλάκων, καὶ ὀχεύειν. Hoc modo legendus & diſtinguendus corruptiſſimus & male habitus ab interprete locus. Explicat illa Xenophontis cap. xx. Σκυλακεύειν δεῖ τοῦ χειμῶνος, &c. Et ſimul alteri lucem dat cap. XII. ἀλλὰ μηδὲ σκληρὰν κύνα καὶ πεπηγυῖαν ἅμα τῇ σκυλακευομένῃ λυέτω. id eſt, *cum gravidâ.* Vide quæ ad Gratii v. CCLXXXVI. obſervavi hac ſuper re.

CLIX. *paſce ſero : paſſim*] Ita diſtinguendum. Inepte vulgo: *paſce ſero paſſim. Nam lactis abundans*, &c. quod ineptius etiam interpretatur Barthius, ut nulla ſine nugis linea prætereat. Refert enim τὸ *paſſim* ad catulos, ut paſſim, non uni loco incluſi, ſed hinc inde vagantes paſcantur; ut aërem diſcant pati. Egregiam vero rationem! Sed ad rem. Quod ſero paſcendum catulos dicat noſter, re & verbo imitatur Maronem Georg. III. *Sparta catulos, acremque Moloſſum Paſce ſero pingui.* Servius: *ſero*] *Aqua lactis, quæ pingues efficit canes.* Columella: *omnes ſine diſcrimine canes ordeacea farina cum ſero commode paſcit.* Licet enim illi de adultis loquantur, eadem catulis præberi plerique volunt, etiam ſtatim à nativitate. Varro in Geoponicis Græcis: *Ipſis vero catulis recens ortis opitulabimur: matris enim mamma non ſufficit; ac proinde lacte bubulo jureque oſſium imbuentes panes in pabulum eis offeramus.* Contra Gratius à matre depulſis primum illa communis vitæ impendia offert. Et Xenophon major tum demum, cum oberrare incipiunt, in annum illa concedit. Alter, qui probare ſe conſilium ejus affirmat, nullius tamen quam lactis meminit. Quod quia ad Gratium notavi, hic non repetam. Facit cum iis etiam Columella: *quod ſi effœta lacte deficitur, caprinum maxime conve-*

 niet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

niet præberi catulis , dum ſiant menſium quatuor. Itaque primis menſibus ad minimum duobus eos ſub matre relinquunt, qui maternum lac ſufficere ac præſtare credunt. Et Fronto in Geoponicis expreſſe bimeſtre ſpacium iis relinquit. Xenophon junior inter utrumque tenet, ut matri potius quam catulis conſulat; præſentis, quam futuri, providens. Ait enim: *μὴ ἐᾶν ἐκτρέφειν αὐτὴν, ὅτι μὴ ἐς ὅσον ἀποκουφίσαι τὸ πολὺ τοῦ γάλακτος. ne ſuos ipſa catulos educet, niſi quatenus nimio lactis levetur.*

CLXI. *cibo Cererem cum lacte*] Interdum & mazam pro cibo dari vult catulis, ut fortiores evadant. De maza jam dixi. Quando autem illam dari velit Nemeſianus, non exprimit. Imo ſi verba ejus ſequimur, etiam ab origine cum lacte ſimul præbenda: non tamen cotidie, ſed *interdum.* nec ſemper, ſed uſque in quartum menſem. *Tunc conſuetam minuiſſe ſaginam Profuerit.* Itaque eouſque maza ali aſſueſcunt ab ipſa, ut dixi, origine. Ea deinceps abſtinent in menſem uſque octavum. Contra major Xenophon, non ab initio uſque, ſed, *ὁπότ' ἂν ἤδη πλανῶνται τὰ σκυλάκια, cum crura natantia ponunt* (ut noſter infra) iis lac præberi ſuadet: non uſque in quartum menſem, ſed *μέχρι ἐνιαυτοῦ*: non interdum cum maza, ſed promiſcue cum quovis cibo canino, quo per totam vitam aluntur. Oſſa, panem, & jus vel fabarum coctarum, ut Columella; vel oſſium, ut Varro docet, intellige. Hic enim & catulis præberi talia monet in Geoponicis. Multa igitur inter Aurelii noſtri & Xenophontis leges ſumptuarias diſcrepantia eſt: ut appareat quam plano oculo utraſque inſpexerit, qui plane eaſdem eſſe cenſet. Niſi bene omnem *ἀντινομίαν* eliſiſſe ſe autumet, Aurelium ita conſtruendo: *Cererem cum cibo lacte miniſtrant;* ut cibus, inquit, ſit lac; ſed interdum farra addi ſuadeat, plane ut Xenophon. Imo Ceres cum lacte, eſt maza, cibo miniſtranda.

CLXIII.

CLXIII. *promittere vires*] Plinius lib. XVI. cap. XXVI. *In maxima tamen admiratione pinus eſt: habet fructum matureſcentem, habet proximo anno ad maturitatem venturam, ac deinde tertio: nec ulla arbor avidius ſe promittit.* Ita catuli validas promittunt vires, qui bene paſti incrementa corporis & membrorum oſtendunt, quamvis male adhuc cohærentium, & immaturo robore. Gratius *pignora* talia promiſſa vocat, quibus futuras vires licet *perpenſare*, & quis ſit *Ille tuos olim non defecturus honores.* *Promittere* itaque eſt ſpondere; non augere. Nec aliter apud Plinium: ad quem nihil facit Virgilianum, *ſe ſubjicit alnus.* Valeant etiam & ducem ſuum, qui eos hic intempeſtive inducit, ſequantur cum *promiſſo ventre* porcelli Columelliani, eique promittendo, atque id ſit augendo, quantum lubet, indulgeant; modo ne tales *animantes* relicta hara caninas aulas accedant, unde talia avidæ impendia vitæ longe arcentur.

CLXV. *Cancrique morantis*] Non quia tum longiſſimus dies eſt, ſed quia incrementa dierum tarde adeo conſummantur, & deminuuntur, ut vix percipi poſſit, & quaſi ſiſtatur hic ſol. Manilius lib. I. de Cancro:

In quo conſummat Phœbus lucemque moramque,
Tardaque per longos circumfert lumina flexus.

Idem aliter αἰπολογεῖ lib. II. ſed ridicule ſatis:

Nec mirere moras, cum ſol adverſa per aſtra
Æſtivum tardis attollat menſibus annum.

Adverſa illa ſoli aſtra ſunt, Taurus, Gemini, Cancer, averſa reliquorum reſpectu. Atqui in Tauro citiſſimus eſt ſolis acceſſus, & per maxima incrementa acclivis. Sed in Geminis demum tardas vias inire incipit, quas auget in Cancro.

CLXVI. *ſaginam*] *Sagina* non hic ſimplicem cibum, aut *tenuem cibatum*, denotat, cui opponitur: ſed fortem & robuſtam maxime alimoniam;

quam *fortem eſcam* vocat infra: *fortemque dari de frugibus eſcam*. Omnino itaque ſaginari catulos jubet Aurelius; non ſemper ac promiſcue, ſed ad menſem uſque quartum ætatis tantum. Vt tum præcipua incrementa corporis capiant. Hoc eſt, quod dixit:

Fortibus ut ſuccis teneras complere medullas
Poſsint, & validas jam tum promittere vires.

At poſtea cum ſuccreſcentibus nervis diſcurrere incipiunt, ne venter illis oneri ſit, tnm ſaginatione abſtinendum. Βαρεῖαι πλησμοναὶ vocantur Xenophonti, quibus catulis ſuis penitus interdicit. Hinc in Gloſſis: *Sagina*, πυροπλήρωμα. In aliis: Σιτεία, ἡ σίτευσις, *ſagina*, *coctio frumentaria.* Ita legendum puto; voce proxima ob repetitionem à librariis omiſſa. Intelligit enim mazam, quæ & hic *ſagina* ab Aurelio vocatur. Eam Columella ita conficit canibus ſuis: *farreo vel triticeo pane ſatiandi ſunt, admiſto liquore cocta fabæ.* Apud Anglos farra illis cotidie in aqua vel jure aliquo heſterno decocta apponuntur: niſi cum venatum educendi ſunt. Luxurioſior etiam illa farrea coctio fuit, qua olim cochleas ſuas ſaginabat Fulvius Hirpinus, ut narrat ex Varrone Plinius lib. IX. cap. LVI. *Quin & ſaginam earum commentus eſt, ſapa & farre, aliiſque generibus, ut cochleæ quoque altiles ganeam implerent.* Farre autem plerunque animalia ſaginanitur. Vt inde *fartores* dictos ſaginatores ariolari liceat; quaſi *farritores*. Gloſſæ: Σιτευτὴς, *fartor.* Σιτεύω, *farcio*, *ſagino*. Quo ſenſu *fartores*, & *farturam* non ſemel poſuit Columella lib. VIII. cap. *de Gallinis farciendis*. & altero, *de palumbis & columbis farciendis*. Item Varro lib. III. cap. VII. Sed ἐτυμολογίαν iſtam non urgeo. Nec ſane *fartura* iſta niſi ad id genus cupedinaria animalia pinguefacienda pertinet. *Saginâ* autem etiam vires tam canibus, quam gladiatoribus olim quærebantur:

maxime

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

maxime eâ, quam *aridam ſaginationem* vocat Tertullianus de Pallio. Idem adverſus Pſychicos: *ſaginentur pugiles & pyctæ Olympici. illis ambitio corporis, quibus & vires neceſſariæ: & tamen illi quoque Xerophagiis invaleſcunt.* Quæ ideo huc tranſcripſi, ut lucis aliquid vexatiſſimo Calpurnii loco affulgeret, Ecl. IV.

Vt quoque turba bono plaudat ſaginata magiſtro,
Qui facit egregios ad pervia compita ludos.

Ita omnes cum principe antiquæ editiones habent. Quanquam ſecunda in *ſagina* producatur ſemper, ea tamen ſæculi iſtius & ſequioris in negligenda quantitate conniventia videtur fuiſſe. De qua ſtatim latius. Loquitur certe de ludis Gladiatoriis ſive à Probo, ſive Caro Imp. ad compita exhibitis. *Turba ſaginata*, ſunt gladiatores. Si nævus ille in tam nitidis Eclogis diſplicet, poteſt eodem ſenſu unius apicis, ne dicam literæ, mutatione legi, *ſagmata*, uti in aliquibus libris ſcriptum inveniſſe videtur Modius: qui inepte ad *ſagmina*, & ſacras coronas id refert. *Sagmata*, inquam, idem quod *ſaginata* valere poteſt. Σάττειν enim non tantum onerare, ſed & implere & farcire; imo & ſatiare ſignificat. Ariſtoteles Sect. XXI. Problem. XIV. τὸ δὲ συνεχῶς προσφερόμενον, σάττει μὲν, καὶ πληροῖ τὴν ἐπιθυμίαν. *Cibus autem, quo continuò utimur, ſatiat nos, & deſiderium explet.* Gloſſæ veteres: *Saginatus*, σεσαγμένος. & paulo ante: *Saginat aſinum*, σάσσει τὸν ὄνον. Vt in aliis: Σιτευτής βοῶν, *ſaginator*. Si tamen vera illa eſt Gloſſographi manus, non librarii error, ut viris doctiſſimis viſum. Hinc ſaltem σάγμα, *ſagma*, & *ſagmatus*, ut *nematus* à νῆμα, Tertulliano; *Bambatus* à βάμμα Apulejo, & ſexcenta talia ab aliis obſervata, quæ extra communem Græcorum formam in Latium derivarunt recentiores. Si neque hoc, utpote novum prorſus, antiquariis placet, per

me licet vel Modio vel Pythœo palma deferatur. Ille conjecit, *ſatiata*, quod itidem pro *ſaginata* haberi poſſit: ut Tibullum videatur imitati lib. II. El. 1.

Turbaque vernarum ſaturi bona ſigna coloni Ludet. Hic primus edidit: *ſignata*, eumque ſecutæ omnes recentiores, & noſtra quoque editio. Barthius id confitetur: Ita emendarunt, qui editionibus poſterioribus præfuerunt. Tamen & Tigurina alias proba ita habet. Vt ſatis ſibi ipſe obloquitur! ne iterum Editionem iſtam quæramus. Poſtremo τὸ *ſignata* non diſplicere ſibi ait, cum egregios ludos ſignati agricolæ celebrare potuerint. Quaſi Gallice diceret, *les plus ſignaliſez*. Ita nihil minus, quam quod probat, intellexit. *Turba ſignata*, eſt, quam Tibullus dixit, *Turbaque vernarum*: quia ſervi frontem inuſti & ſtigmatici erant. Hæc latius, ut & Calpurnium quacunque poſſem occaſione juvarem, & quia id in variarum lectionum compendio mihi licere nolebam.

CLXVIII. *Ne gravis*] Xenophontæa illa expreſſit cap. XX. *αἱ γὰρ βαρεῖαι πλησμοναὶ τῶν σκυλακίων διαστρέφουσι σκέλη, σώμασι νόσους ἐμποιοῦσι, καὶ τὰ ἐντὸς ἄδικα γίνεται*. *Graves enim repletiones catulorum crura diſtorquent, &c.*

CLXX. *& crura nutantia*] Ita Pythœus, omneſque eum ſecutæ Editiones, & abſque Aldina fuiſſet noſtra quoque ita haberet. Nec vitium id Poëtæ, ſed ævi ſequioris cenſendum, quo talia *ὡς κόνις* poëmatiis, maxime Epigrammatis, inferſerunt quaſi liberiores jam, imo diſſolutiores & à moribus & à ſtudiis Romulidæ. Vtinam iis non acceſſiſſent Auſonius, Prudentius, Feſtus Avienus Arati & Dionyſii Paraphraſtes (nam alterius fabulas non moror) & Maximianus, aliique bonæ notæ poſteri; Chriſtiani etiam omnes. Sed ne hic aliena curem, ſufficiat interim Lectori Appendix Proſodiæ Smetianæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

tianæ, eaque quanta quanta vitiorum ſeges, donec plura ſuppeditet aliquis qui illos authores, non ab editoribus ut maxime interpolatos, ſed ſinceros in membranis ſuis perluſtraverit. Meum erit hoc loco oſtendere, annon & hi βέγγλοι noſtri, quos nunquam ruſtici & inconſtricti ſermonis puduit, inviti id male-benificii ab editoribus & interpolatoribus tulerint. En ecce vel hoc loco Barthium; craſſiſſimum, ait, errorem Typographi erat corrigere, *crura & nutantia*. Atqui & ſupra habuimus in Pythœana & ejus aſſeclis: *Cygnumque, plumamque ſenilem.* Liber de Aucupio, cujuſcunque Nemeſiani ſit, talibus ſcatuit hauddubie; ut fidem faciunt duo illa, quæ edidi, fragmenta. In priore eſt: *pullæ cacabantis imagine notæ.* ubi editum, *guttæ.* In altero: *& vili dat præmia gulæ.* Pro quo vir doctus finxit: *atque gulæ dat præmia vili.* Sed eadem quantitate & Luxurius poſuit in Epigrammate à Salmaſio in aureis Notis ad Hiſt. Aug. edito:

Quid feſtinus abis gula impellente ſacerdos?

Quod ut librarius excuſaret, ſcripſit in codice antiquiſſimo: *guila.* Vir maximus citat: *ventre impellente.* Ad bucolica jam tranſeo. Calpurnii Ecl. II. omnes antiquæ Editiones, præter Romanam, præferunt:

Et quæcunque vagis alitum ferat aëra pennis.

quanquam ego Romanam ſecutus ſum. Eadem mox Ecloga: *Rorantes favos damus.* Sic Rom. Parm. & Ald. niſi quod in Parmenſi, *fagos*, inveni. Pythœus refinxit: *Roranteſque favos.* Et verſu ſequenti: *Nec fere grata minus.* Quod ex Romana ſervavi. Auſonius: *Nam tecum fere totus ego.* Quanquam & *fero*, quod in aliis, ferri poteſt per ἐπέρωσιν numeri: *damus, fero.* ut ſtatim poſt: *paſcimus*, & *præſtant mihi.* De quo alias. Ecloga IV. *calamos here quos mihi doctus Iolas.* Romana: *heri quos doctus Iollas.* Eadem mox habet: *implicitas comebat*

pectine

pectine comas. In eo quod ſequitur: *turba bono plaudat ſaginata magiſtro*, omnes antiquæ tenaciter conſentiunt. Vt & ibi: *ſi qua modo non aſpernanda putabis.* Quod cæſura facilius excuſat. At Ecl. VI. *genus eſt (ut ſcitis) equarum Non jugale mihi*, quod omnes omnino Editiones repræſentant, ego tenendum cenſui, rejectis infinitis correctorum conjecturantium ineptiis. Reliqua autem lubentius excuſavi, ne in contrarium peccarem, dum illorum errores evito. Tum etiam ne amare nævos illos, quam ferre, viderer. Vt aliquos eſſe audivi, qui, ſi incauti deprehendantur Priſcianum male mulcaſſe, heroicum id potius, quam malos poëtas ſe audire, volunt.

CLXXII. *vincula collo*] De collaribus nihil hic repetam. Canes ne, dum teneri adhuc ſunt, vincti habeantur, præcavet Nemeſianus. Contra Varro: *Conſuefaciunt quoque ut poſſint alligari, primum levibus vinclis; quæ ſi abrodere conantur, ne id conſueſcant facere, verberibus deterrere ſolent.* Quod tamen de adultis intelligendum potius eſt. Columella manifeſtè diſtinguit: *Catulos ſex menſibus primis, dum corroborentur, emitti non oportet, niſi ad matrem luſus ac laſciviæ cauſa: poſtea & cathenis per diem continendi, & noctibus ſolvendi.* Quam diſtinctionem veſtigiatim pene ſequitur noſter: niſi quod poſt octavum denique menſem *clauſos teneri* jubeat. Apud Xenophontem Iuniorem cap. XI. eſt, ὅτι ἄμεινον δεδέσθαι τὰς κύνας, ἢ λελυμένας εἶναι. *vinctos potius, quam ſolutos, debere canes eſſe.*

CLXXIII. *noceaſque futuris Curſibus*] Contra idem Xenophon ſolutis cotidie, & diſcurrentibus currendi vigorem perire dicit: καὶ τὸ ἀκμαῖον τοῦ δρόμου ἀφαιρεῖται αὐτῶν ὁ δι' ἡμέρας περίπατος. Sed ille de adultis; noſter de catulis loquitur, qui dum eluctari conantur, membra nimio conatu facile diſtorquent. Verba ejus ita plana, ut explicatione non indigeant.

CLXXIV. *Catulis*] Proprio ſignificatu: de teneris enim, non de adultis loquitur. Illi quippe omnia inconſulte agunt, & nihil non appetunt: *aut vexare trabes laceras*, (ita diſtingue) nec feſtucas metuere; *aut pandere valvas*, quibus capite ſæpe intercluduntur; aut ungues elidunt, aut dentes obtundunt. Imo & quemvis obvium aut prætereuntem latratu inſultant. Hinc parœmia, *catulus Leonem circumlatrans*. Ammianus Marcellinus lib. XXII. *Vt immania frementem Leonem putredulis vocibus canis catulus longius circumlatrans*. Ita leg. ex MS. cod. vulgo, *vanus*, quod factum eſt ex *canus*, ut antiqui quidam libri habent. *Canis catulus*, ut *lapis ſilex*, apud Plautum & Livium, aliaque ejuſmodi alias à me obſervata.

CLXXVII. *dentes*] Contra Varro ſtatim ab ipſis incunabulis apponi illis oſſa jubet, *ut tum roborent, tum confirment, ac ſimul exacuant dentes*, in Geoponicis Græcorum. Idem cautius lib. II. de R. R. adultis conſuluit: *Dant etiam jus ex oſsibus, & ea ipſa oſſa contuſa; dentes enim facit firmiores*. Cur itaque catulis non contuſa etiam apponantur, nulla ratio eſt: præſertim cum lippitudinem nimia arroſione facilius contrahant.

CLXXXIV. *Libera*] Expreſſit hic paſſim Maronem, ubi tauros & equos inſtituit Georg. III.

dehinc, ubi libera colla
Servitio aſſuêrint, ipſis è torquibus aptos
Iunge pares, & coge gradum conſerre juvencos.

Hinc etiam deſumpſit noſter, quod ſequitur:

CLXXXV. *Concordes & ferre gradus*] Collarium varios uſus ſuperius ad Gratium expoſui. Sed de copulandis canibus nihil apud ipſum, aut Græcos. Quapropter hactenus diſtulimus, quæ hic dicenda erant. Iubet hic Aurelius non modo alligari catulos, ſed & inter ſe jungi, ut jugiter procedere conſueſcant. Nec eam modo cauſam, ut ne domi diver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

diverſim diſcurrant, aut ſepta aulæ vel cortis tranſiliant, ſed & inter venandum id uſum habet maximum; ut ſi qui tarditate nimia, aut contra velocitate cæteros deſerant, tardiores velocibus jungantur: atque ita jugis procedat venatio, & denſa canum vis ad veſtigia legenda certius conſentiat. Sed hoc in ſagacium venatione tantum locum habet: illa etiam Vertragis communia. Cum domi ſunt, ne currendo aut ſaliendo laſciviant: cum in ſilvas ducuntur, ne ante venatum diſcurrentes fatigent ſe, aut abſentia ſua venatorem fruſtrentur. Sed & in velocium venatione ſtationaria, cum diverſis locis ponuntur famuli vel ſocii, ut qui proximus feræ fuerit, is canes ſuos immittat, binos ac binos Vertragos *copulari* (ita hodie vocant) præcipit Xenophon junior cap. xx. vocatque *συνδυάζειν τὰς κύνας*, combinare.

Ib. *Clauſique teneri*] Varro lib. I. cap. XXI. R. R. *Canes conſuefacias potius noctu vigilare, & interdiu clauſos dormire, & catena vinctos eſſe, ut ſoluti acriores fiant.*

CLXXXVI. *Iam cum bis denos.*] Vertragi, ut plurimum membris pedibuſque invalidis, & in levitatem modo efformati ſunt, niſi abſoluta jam incrementa & perfectam compagem habent, facillime luxantur: præſertim ſi qui animo non degeneres adeo ſunt, ut prædæ minus, quam ſaluti ſuæ parcere malint. Ideo in his perfectiorem merito ætatem requirit noſter, biennium puta plus minus. Ita quippe in Vertrago mare etiam definivit eam Xenophon junior cap. XXVI. *Ἄῤῥενα δὲ μὴ πρόσθεν, ἢ διετῆ γενόμενον, ἐξάγειν ἐπὶ θήραν.* Cur autem fœminis ad decimum menſem venatione permiſſa, maribus alterum tantum temporis adjiciat, rationem addit, quod maribus membra multo tardius ſolideſcant: *πολὺ γάρ τοι ὕστερον τοῖς ἄῤῥεσι πήγνυται τὰ μέλη.* Tum illam quoque ſubdit,

quæ

quæ non maſculos tantum ſed ad omnes pertinet, quam modo poſui, in generoſioribus præcipuam. ὑπὸ γὰρ μένους, inquit, τοσοῦτον ὅσον δύνανται, θέουσιν. *Hi enim præ nimio ardore, quantum poſſunt, currunt.* At enimvero in ſagacibus alia res eſt. Solo ſenſu naturali, non viribus, perficiuntur. Ideo ab Xenophonte majore educuntur fœminæ menſium octo, mares decem: à Polluce per bimeſtrem anticipationem, fœminæ ſexto, mares octavo etiam menſe. Sed nec diſtantiam eandem ætatis ſive proportionem inter mares ac fœminas ſervant, quam in Vertragis alter Xenophon. Ille maribus dimidio plus addit; hi vero quartam plus minus ætatis partem. De Laconicis quippe Xenophon loquutus eſt: cujus veſtigiis, ut ſemper, ita hic quoque inhærere debuerat Pollux: aut certe voluit, ſi per librarios licuiſſet. De iis ita refert ex Ariſtotele Plinius lib. x. cap. LXIII. *Octonos Laconicæ pariunt: propria in eo genere maribus laboris alacritas: vivunt Laconici annis denis, fœminæ duodenis.* Iccirco ſcilicet & citius ad venationem admittuntur mares, & defunguntur. Verba Philoſophi, quæ reſpexit Plinius, hæc ſunt: Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν Λακωνικῶν, διὰ τὸ πονεῖν τοὺς ἄρρενας μᾶλλον, μακροβιώτεραι αἱ θήλειαι τῶν ἀρρένων. *In Laconicis, quia mares alacrius laborant, fœminæ iis vivaciores ſunt.* Perperam itaque Viri doctiſſimi in Editionibus ſuis Plinii verba ex alio Ariſtotelis loco in alium ſenſum detorquent.

CLXXXVII. *non longo curſu*] Vel hinc patet cum Vertragis nobis rem eſſe. Rationem enim illam, quam minor Xenophon allegat, omnino reſpicit Nemeſianus; ut ſcilicet ne nimio curſu & ardore diſtendantur, *noceantque futuris Curſibus*, quod ſupra veritus eſt.

CXIIC. *vallis ſpatio*] Nimirum ne lepus nimium prævertatur canem, & viſu ejus ſe auferat, Xenophon

phon cap. xxv. λαγῶ ἀπὸ χειρὸς ἀφιέναι ἐν χωρίῳ περιφανεῖ, καὶ τὴν μὲν ἐγγύθεν ἐφιέναι τῷ λαγῷ, ὥστε τήν τε ὄψιν αὐτὴν ἐμπίπλασθαι, καὶ ἐγγὺς ὁρῶσαν μετ' ἐλπίδος ἀγαθῆς πονεῖν. *Lepus manu præmittatur in loco aperto, & ipſa de proximo immittatur lepori, ut & viſum ipſum paſcat, & leporem vicinum conſpiciens, ſpe bona laboret.* Idem vero paulo poſt, cum exercitandi revera, & ad ipſam venationem educendi ſunt, non vallem, ſed eminentiorem collem deligit, in quo venator cum tyrone catulo conſiſtat, ut facilius proripientem ſe undecunque leporem conſpiciat, & in eum quam poteſt proxime catulum immittat. Ἐπὶ ταῦτα ἱστάσθω τὸν ἔχοντα αὐτὰς ἐν χωρίῳ περιφανεῖ καὶ ὑπερδεξίῳ. *loco aperto & eminentiore.* Alias tamen ſufficit Vertragis apertos eſſe, & omnium viſui obſtantium vacuos campos. Ovidius Metam. I. de Vertrago ita canit:

Vt canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem.

Valles nudas ideo videtur vocaſſe Gratius, *vallemque* Vertragis inſtituendis eligere Aurelius.

CXIC. *His leporem præmitte manu*] Totidem verbis Xenophon: λαγῶ ἀπὸ χειρὸς ἀφιέναι. Alter vero in ſagacium inſtitutione, non præmittit illis leporem ad conſpectum. Quia tum, ut ſolet, viſu illius ad nimium curſum incitarentur, & facillime ἐκτεινόμεναι ῥήγνυνται, οὔπω ἔχουσαι συνεστῶτα τὰ σώματα, *nimia intenſione læduntur, nondum ſolida ſatis corpora habentes*: quippe ὀκτώμηναι, vel ad ſummum δεκάμηναι tantum, ut ſupra oſtendi. Verum tum demum cum à conſpectu exierit, ſolvuntur catuli, ut odores, non viſum, ſectentur. Ideoque Oppianus in experiundis Agaſſæis defodit procul leporem fine lib. I.

Δὴ τότε βόθρον ὀρυξάμενος κατέθαψε λαγωόν.

CXC.

CXC. *tarda tr. membra*] Oppianus in progymnaſmate ſuo vel mortuum Agaſſæis longe præmittit defodiendum :

Ἠ' νέκυν ἢ ζώοντα φέρει παλάμῃσι λαγωόν.
Exanimem manibus leporem, vivumve remittit.

Neutro tamen Vertragis opus eſt, ſi Xenophontis minoris conſilio utimur cap. XXV. ſuadentis, κύνα δὲ ἄλλην γενναίαν ἐφιέναι ὕστερον, ὡς μὴ ἐπὶ πολὺ κακοπαθῆσαι τὴν σκύλακα, μηδὲ ἀπαγορεῦσαι ὑπὸ καμάτου· ἡ δὲ θαμινὰ καὶ εὐμαρῶς ἐξελίσσουσα τὸν λαγὼ παραδώσει τῇ σκύλακι. *canem alium validum immittere, ne catulus nimio labore affligatur, aut deficiat : ille enim leporem crebro & facili curſu antevertens catulo obviam aget.* Vſus inſuper docet leporem ab hominis contactu nunquam ad priſtinum currendi vigorem redire.

CXCIII. *validos prævertere*] Vt puta donec & ipſi validi evaſerint. Dum enim invalidi adhuc ſunt, cum validioribus certare non permittendi. Xenophon idem cap. XII. ἀλλὰ μηδὲ σκληρὰν κύνα δὲ πεπηγῦαν ἅμα τῇ σκυλακευομένῃ λυέτω· βαρεῖα γὰρ αὕτη καὶ ἀνιαρὰ συμφέρεσθαι, καὶ διώκουσά τε αἱρεῖ, καὶ ἀποφεύγουσα ἀπολείπει εὐμαρῶς· ὥστε ἀθυμεῖν ἀνάγκη τὸ σκυλάκιον ἐν ἑκατέρῳ μεῖον φερόμενον. *Sed neque robuſtum & validum canem cum catulo committas : graviter enim ille ac moleſte concurſum fert, & catulum facile vel aſſequitur, vel longe prævertitur. Adeo ut huic neceſſario animus excidat, cum utrobique minus valeat.* Imo vel nimia contentione etiam vires infringat, ut modo dixi.

CXCIV. *venandi munere*] Quia κέχρηνται τῇ ἄγρᾳ ὡς ἄθλῳ, ut ait Ælianus. Quod Gratius innuit hoc modo:

In partem prædæ veniat comes, & ſua norit
Præmia : ſic operi juvet inſerviſſe benigno.

Vbi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Vbi vide notata. Ita ſæpius venando exacta voluntas illos ad opus ſuum inſtigat, & quod Oppianus de Agaſſæo canit, τῷ μάλα θυμὸς ἐχήρατο. *animus venando lætatur*. Melius tamen dixeris, *venandi munera cogens Diſcere*. Vt Gratius: *quem tanta ad munia fœtus Exercere velis*, venationis puta. *Munera* enim & *munia* eodem ſignificatu promiſcue ponuntur. Livius modo *munera belli*, modo *munia* ponit. Vel etiam *munera* ſunt ἀγῶνες, ut Gratius: *ſolidos hæc ad certamina calces*. Hinc κύνες καλῶς ἠγωνισμέναι apud Xenophontem ſecundum; & ἐς ἀγῶνα δρόμου καὶ ἁμίλλαν ἐξάγεσθαι. Item Pollux in Venatore ſuo requirit, ut ſit ἀγωνιστής.

CXCV. *laudem.*] Ælianus: Κύων ἀγρευτικὸς ἅπας αὐτὸς μὲν λαβὼν θήρειον ἥδεται καὶ κεχάρηται τῇ ἄγρᾳ ὡς ἄθλῳ. *Venaticus canis ubi feram ceperit, tanquam præmium indeptus, lætatur*. Ita malim legere ac interpretari, ut lucem hinc capiat etiam verſus præcedens proxime. Laus enim hæc in venandi munere conſiſtit, quam ſibi ipſe aſſcribit pro ſua ratione canis. Ælianus poſt paulo: ἁλόντος δὲ τοῦ θηρὸς, οὐδὲ ἐπινίκιόν τινα οἱονεὶ παιᾶνα ἐκβοᾷ, καὶ γέγηθε, καὶ σκιρτᾷ. ὥσπερ οὖν οἱ τοὺς ἐχθροὺς ὁπλῖται νενικηκότες. *Capta vero fera hic victoriæ ſuæ ſibi velut pæana concinit, & lætabundus exultat, haud aliter quam hoſtium victores ſolent*. Hæc illa, quam ſibi ipſe imaginatur, gloria eſt, quæque inde proficiſcitur, gloriæ cupido. Sed non parvum incitamentum addiderit venator, ſi & inter venandum eos bene agentes laudet, & re bene geſta nominatim extollat. Xenophon major inter venandum his fere modis hortatur ſagaces ſuos: ἰὼ κύνες, σοφῶς γε ὦ κύνες, καλῶς γε ὦ κύνες, εὖγε, εὖ γε ὦ κύνες, ἕπεσθε ὦ κύνες, εὖ κύνες, εὖ ὦ κύνες. Alter quam utile id ſit toto cap. XIIX. exequitur, atque inſuper

per ſequenti pertractat, ὅτι δεῖ τὴν κύνα καλῶς ἠγωνισμένην καταψῶντα ἐπευφημεῖν. *Canem venandi munere bene deſunctum manu verbiſque blandioribus demulcendum.* Vbi inter alia, χαίρουσι γὰρ ἐπαινούμεναι, inquit, καθάπερ τῶν ἀνθρώπων οἱ γενναῖοι. *Nam hominum generoſorum inſtar laudibus delectantur.* Imo & equorum inſtar, qui *capiunt animus palmas, gaudentque triumpho*, ut hæc quoque *laus prima canum* cenſetur in Halieutico fragmento. De quibus in genere Plinius: *Soli nomina ſua, ſoli vocem dominicam agnoſcunt.* Sic malo, quam *domeſticam.* Dixerat quippe antea: *Soli dominum novere.* Xenophon junior conjecturæ meæ favet: χαίρουσι γὰρ τὴν φωνὴν τοῦ δεσπότου γνωρίζουσαι. *Lætantur enim ubi dominicam vocem agnoſcunt.*

CXCVI. *hortamina vocis*] Non illa, quæ ſupra ex Xenophonte poſui, blandimenta & laudes intelligit hic, ſed præcipientis ἐγκελεύματα, ut hac aut illac deflectant, vel inſtent, vel deſiſtant. Alias quidem *hortari canes* (ut de eo primum in genere dicam) incitare, & clamando propellere eſt; ut apud Naſonem de Actæone Metam. III.

At comites rapidum ſolitis hortatibus agmen
Ignari inſtigant. & in Epiſt. Phædræ:
In nemus ire libet, preſſisque in retia cervis
Hortari celeres per juga ſumma canes.

Quibus verbotenus Euripidem expreſſit Hippolyto:

Εἶμι πρὸς ὕλαν, καὶ παρὰ πεύκας,
Ινα θηροφόνοι στίβουσι κύνες
Βαλίαις ἐλάφοις ἐγχριπτόμεναι.
Πρὸς θεῶν, ἔραμαι κυσὶ θωΰξαι, &c.

Scholiaſtes τὸ θωΰξαι exponit, καὶ κυσὶ μὲν συρίζειν, ἐπὶ θήρας δὲ ὁρμᾶν. Quod Nicander in Theriacis ita circumloquitur:

σκυλάκεσσιν Αμυκλαίῃσι κελεύων
Κνηζηθμὸν κνωὸς οὖλον ἐπώρινε θυμολέοντος.

Hoc

Hoc eſt: *canibuſque celeumate vires.*
Addit Amyclæis, acuitque hortatibus iras.

Apud Heſychium legitur, Ἐπισιτλεῖν, κυνηγετικῶς παρορμᾶν. Sed cum τὸ σίτλα caprariorum eſſe idem alibi doceat, rectius ſit ἐπισίζειν, quod proprie ad venatores pertinet. Hinc ἐπίσιστον in Etymologico magno exponitur, τὸ συρίζοντας ἐποτρύνειν τοὺς κύνας ἐπὶ τὰ ἔργα ἐν τοῖς κυνηγεσίοις. Nihil tamen hoc ad fiſtulas, aliave ſibilantia inſtrumenta, quorum olim in venatione nullus uſus; ſed humana voce id peregabatur modo clarius, flebilius, aut gravius intonante. Xenophon major docet, προστάττειν ἐγκελεύειν τοὔνομα μεταβάλλειν ἑκάστης τῆς κυνὸς ὁποσαχῆ οἷόν τ' ἂν ᾖ, τοὺς τόνους τῆς φωνῆς ποιούμενον, ὀξὺ, βαρὺ, μικρὸν, μέγα. Cornu tamen, ut hodie ſemper, etiam olim aliquando uſi. Statius Theb. IV. de Atalanta: *ſaltus tum forte remotos Pacabat cornu.* Sed præterea nemo id tradit. Verumenimvero hoc in loco *hortamina* ſunt imperia vocantis domini, quæ ex vocis ſono agnoſcere, agnita exequi debent morigeri canes. Quo ſenſu etiam τὸ ἐπισίζειν videtur accepiſſe Heſychius: ἐπισίξας, ἐπαφεὶς ἐπὶ ὁρμὴν, ἢ ἐπιτάξας. Sic legendum. Quæ autem illa ἐπιτάγματα ſive imperia ſint, late exequitur major Xenophon cap. XIIX. unicuique ſuum ἐπίσιγμα ſive acclamationem adjungens. Nemeſianus hic duo in genere præcipua ponit, inſtandi vel deſiſtendi. Sane qui hæc bene obſervant, non immorigeri ad reliqua erunt. Gratius univerſim in ſemiferis ex thoe canibus laudat, quod *norint voces*, id eſt, quod iis obediant. Hoc quippe unice requiritur, ne ἀπειθεῖς, ut Pollux vocat, i. immorigeri ſint.

CXCVII. *Seu revocent*] Hoc præcipuum obedientiæ, & rarum in canibus exemplar eſt. Plerique enim in hoc τὸ ἀνήκουστον πολὺ, quod & Xenophon

hon reprehendit, naturaliter ſervant, & ardore uo καὶ ὑπὸ μένους ἀπειθεῖς auferuntur. Xenophon ninor cap. XXII. eo nomine ſagaces maxime rerehendit: ὥστε καὶ τὰς ἰχνευούσας, εἰ οἷόν τε, πειρατέον ἀνακαλεῖν· κακοὶ δὲ ἀνακλῆναι αὗται, ἢ δυσπειθεῖς ὑπὸ λιμοῦ. *Adeoque & ipſæ ſagaes, ſi poſſunt, revocentur: quamquam difficulter revocati obediant, ob famem,* qua abripiuntur in prædam. Contra idem cap. XVIII. veretur, ne nimium bediant clamanti ſæpius domino Vertragi, atque a ſibi noceant: κωλύσαι ἂν μοι δοκῶ θαμινὰ ἀνακαλεῖν αὐτὴν ὀνόματι, μήποτε ἄρα ὑπὸ μένους καὶ προθυμίας, χαρίζεσθαι τῷ δεσπότῃ έλουσα, ἐπὶ τὰ παρὰ δύναμιν ἐνταθεῖσα, ῥήξέν τι τῶν ἐντός. Ego vero rationem non video, ur illæ famelicæ magis ſint in feram; hique tanto npetu & curſu ablati, ac majore προθυμίᾳ prædæ nhærentes, *jamjamque tenere Sperantes* (ut ille pud Naſonem) facilius revocanti obediant. Vtunque itaque incitanti gratificentur, ſi non potius rdore ſuo præcipitantur, non eadem facilitate reocantem audire, procul omni dubio eſt. Quaproer & rara virtus, quam de iis prædicat idem cap. II. πεπαιδευμέναι δὲ ὅσαι φθεγξαμένου τοῦ κυναγωγοῦ ὑποκατακλίνονται μὴ ὑπὸ δέους, ἀλλὰ φιλοφρονούμεναι τὸν τροφέα καὶ τιμῶσαι. *lli vero,* inquit, *bene edocti ſunt, qui ad venatoris ocem non metu, ſed præ amore atque honore nutricii i ſeſe ſubmittunt.* Et plures admodum eſſe cenſeo, ii contempto imperio non revertuntur, ſi modo la adhuc in conſpectu præda eſt; quanquam vioſi ibidem habentur. Κακοὶ δὲ καὶ ὅσαι λυθεῖσαι ' δεσμοῦ ἐν χωρίῳ οὐκ ἐπανίασιν ἐπὶ τὸν ἀγρευ- καλούμεναι, ἀλλ' ἀποσκιρτῶσι· καὶ ἢν μὴ ξάως μετακαλῇς, καταφρονοῦσιν. Niſi ibi de oerrantibus tantum, non prædam perſequentiis, loquatur. Quod tamen ut præveniatur, vincti

potius

potius habendi, donec ad venationem emittantur. Ovidius Metam. VIII. in venatu Meleagri:

Quo poſtquam venere viri, pars retia tendunt,
Vincula pars adimunt canibus, &c.

De quo & ipſe ille Xenophon cap. XX. & XXI. & nos alibi. Sed Nemeſianus de immiſſo in leporem cane hic agit, & à medio curſu revocando. Quod an effectum ſortiri poſſit, magnopere addubitem. Negat ſane id de adulto idem Xenophon cap. XXV. qui elapſa præda, οὐδὲ ἐπὶ τὸν κυναγωγὸν ἐπάνεισιν, οὐδὲ ἀνακαλοῦντος ὑπακούει. *nec ad venatorem redit, nec revocantem audit*, &c.

Ib. *ſeu tendere*] Heic illa *hortamina*, de quibus modo egi, uſu veniunt. Xenophon minor ob nimiam Vertragorum προθυμίαν, hoc merito illis temperamento conſulit, ut tertio curſu jam non amplius *ſolitis hortatibus* inſtigentur, cujus ratiocinationem ſtatim adduxi ex cap. XVIII.

CIC. *Exanimare velint*] Merito id catulis tironibus permittitur, ut eo avidius in prædam ferantur. Cæterum majoribus id non ſemper laudi eſt, ut leporem egregie contendentem, non curſu, ſed labore ac fatigatione victum, interficiant. Οὐ γάρ τοι ἐπὶ τῷ ἀλῶναι τὸ θηρίον ἐξάγουσι τὰς κύνας, ἀλλὰ ἐς ἀγῶνα δρόμου καὶ ἅμιλλαν, οἵ γε τῇ ἀληθείᾳ κυνηγετικοί. *Non enim ut feram modo capiant, ſed ut curſu cum ea certent, canes educunt veri venatores*, egregiè profatur Xenophon ὁ δεύτερος cap. XVII. ubi late alterum cognominem ſibi contraria ſentientem refutat. Ælianus lib. VIII. cap. II. ita diſtinguit: αὐτὸς μὲν λαβὼν θηρίον ἥδεται, καὶ κέχρηται τῇ ἄγρᾳ ὡς ἄθλῳ, ἐὰν αὐτὸν συγχωρήσῃ ὁ δεσπότης· εἰ δὲ μή, φυλάττει ζῶντα, ἔς τ' ἂν ὁ θηρατὴς ἀφίκηται. Si dominus accedit, præda ut præmio utitur, eamque exanimat; ſin abeſt, in adventum ejus vivam ſervat. Quod vix eſt ut de alio quam Ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

tragо intelligi poſſit, cujus characteri id prorſus convenit apud Martialem:

Non ſibi, ſed domino venatur Vertragus acer,
Illæſum leporem qui tibi dente refert.

Vnde forſan & Pollux cap. I. canibus poſt alia attribuit, *ζωγρεῖν, ζώντων κρατεῖν, vivus feras capere.* Quod item non poteſt de ſagacibus intelligi, quibus exprobrat minor Xenophon cap. XXII. quod præda minime abſtineant: δεινοὶ δὲ καὶ καταφαγεῖν τὰ ἁλόντα παντελῶς, ὥστε μόλις ἂν ξύλῳ παίων ἀπαλλάξειας αὐτάς. *quinimo prædam tam avide devorant, ut vix fuſtibus cæſos abſtrahas.* Quanquam mortua & curſu confecta abſtinere dicantur ab Æliano citato loco, & Plutarcho, in tractatu, Vtra animalium, &c.

Ib. *non carpere ſumptam*] Hæc propria Vertragorum laus, ut illæſum leporem dente ferant. Quapropter ferri non poteſt edita apud Martialem lectio:

Leporemque læſum Gallici canis dente.

Scribendumque, *illæſum*, ex charactere, quem ſtatim ex Apophoretis adduxi:

Illæſum leporem qui tibi dente refert.

Vel ſi qui aures delicatas adeo habent, ut metro magis, quam lectionis veritati, auſcultent, an *prenſum*, vel tale quid malint, ipſi viderint; modo ne pro vulgata contendentes majorem Martiali ἀντινομίας culpam concilient, quam ἀνομίας. Cujus ne religioſus adeo fuiſſe cenſeatur, ecce & alios διστάζοντας, quos editorum conniventia hactenus fere vulgatis inſeruit lib. I. Epigram. LXVII.

Aliena quiſquis recitat, & quærit famam.

Quanquam ſcio in melioribus libris id emendatum. Verum lib. II. Epigram. XVII.

Non tondet inquam, quid ergo facit? radit.

Non modo multæ Editiones, ſed & ipſe codex MS. Bibliothecæ Leydenſis ita ſcriptum exhibet. Multæque aliæ id genus licentiæ apud eum paſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ſim occurrunt, quas hic non moror: dum utique conjecturæ meæ controverſia non fiat. Gallici canes, ſive Vertragi, lepores non lædunt, idque à teneris edocentur. Xenophon minor cap. XXV. ἁλόντος δὲ ἐφαμαρτείτω τις σπουδῇ, πρὶν ἐμφορηθῆναι τοῦ αἵματος τὰς κύνας. *Capta præda ocyus aliquis inſequatur; antequam canes ſanguine ſe ingurgitent.* Non ut lepori parcat, eoque illæſo (ut delicatulus ille apud Martialem Baſſa) fruatur; ἀλλ' ὅτι πονηρὸν μάθημα κυνὶ γενναίᾳ λαγώου ἐσθίειν, *ſed quia peſſima conſuetudo cani egregio leporem deguſtare*, canibus potius conſultum voluit. Illud vero ſagacium eſt, ut *captum leporem diſcerpere, & ſanguinem ejus avidè haurire gaudeant*, teſte Plutarcho in libello, Vtra animalium.

CCII. *Nam triſtes morbi*] Perperam vulgo diſtinguitur: *Nam triſtis morbi ſcabies*, &c. *Triſtis* valet *triſtes*, ut *levis deducet pondere fratres*, Gratio, pro *leves*: unde ibi quoque vulgatur, *levis*. Maronem cum paſſim, tum hic maxime ſecutus videtur Georg. III.

Atque aliam ex alia generando ſuffice prolem:
Optima quæque dies miſeris mortalibus ævi
Prima fugit; ſubeunt morbi, triſtiſque ſenectus,
Et labor, & duræ rapit inclementia mortis.
Semper erunt quorum mutari corpora malis,
Semper enim refice; ac ne poſt amiſſa requiras,
Anteveni, & ſobolem armento ſortire quotannis.

In quorum ultimo & primo verſibus idem dicitur, ideoque ab Aurelio idem bis repetitur v. CC. & v. CCV.

Ib. *ſcabies & ſordida*] Virgilio, *Turpis oves tentat ſcabies.* & antea: *ſcabiemque ferat, turpeſque podagras.* Vbi Nonius *turpe, indecorum, informe*, exponit. Cave autem *ſordida venis* conſtruas tertio caſu *Venis venit*, pro in venas: quia ſanguinem quoque inficit ſcabies. *Hinc vitium, hinc illa eſt avidæ vehementia peſti*, inquit Gratius de hac ipſa ſcabie.

CCVI. *Quin acidos Bacchi*] Serenus Samonicus

cus cap. VII. *prurigini, papulis, ac ſcabiei arcendis:*

Ferventes papulas oleo curato liquenti,
Aut acido Baccho miſcebis farra lupini.

Ὀξέλαιον uno vocant verbo unguentum ex oleo & aceto mixtum; idque intelligere videtur Calpurnius Ecl. v. *& liquido ſimul unguine terga memento, Si ſint raſa, linas.* Ita ſcriptum exhibet præter Pythœanam etiam princeps Editio, quæ jam CLXXIV. annorum ætatem fert: ne quid plus autoritatis ſequioribus libris attribuendum cenſeat Modius, qui habent, *liquido picis unguine.* Præſertim cum præceſſerit: *nec Brutia deſit Dura tibi.* Nam Brutia opponitur liquidæ pici. Plinius lib. XVI. cap. XI. *Sequens liquor craſſiorem jam picem fundit: hæc rurſus in cortinas æreas conjecta aceto ſpiſſatur, & coagulata Brutiæ nomen accipit, lentore ab alia pice differens.* Ita legendum eo loco. Idem lib XXIV. cap. VII. palimpiſſam pro Brutia accepit: *præſtantiſsima ſed & ad canum jumentorumque ſcabiem.* Omnino enim illa ad palimpiſſam referenda, atque eo modo ex antiquæ ſcripturæ veſtigiis reſtituenda. Dioſcorides lib. I. cap. IIIC. Brutiam ſpeciem palimpiſſæ conſtituit, quæ in genere nihil aliud ſit quam ξηρὰ πίσσα, *ſicca pix.* Eam merito itaque *duram* dixit Calpurnius. Sed *liquidum unguen*, quod ad ulcera commendat, aut id eſt quod dixi; aut ſaltem ad πισσέλαιον referendum, quod etiam cum pice liquidâ à Dioſcoride eod. lib. cap. XCV. ἐπὶ τῶν κτηνῶν ἕλκη καὶ ψώρας *ad pecorum ulcera & ſcabies* adhibetur. Idque, ni fallor, Maro in eadem curatione lib. III. Georg. vocavit, *pingues unguine ceras.* unde, ut pleraq; iſtius Eclogæ, etiam illa deſumpſit Calpurnius, quem obiter illuſtraſſe ſufficit, ne longius exorbitem.

CCIX. *tineas*] Geſnerus ὁ πάνυ *ricinos* intelligi putat, & errat: quod pace tantæ illius in animalium hiſtoria experientiæ dixerim. *Ricini* enim

nihil aliud quam pediculi pecuarii, aut vermes ſaltem ſunt. Iſidoro, *ricinus, vermis eſt canis, vocatus eo quod hæret in auribus canum.* A Varrone id habere videtur, qui ita cap. de canibus: *Quidam nucibus Græcis in aqua tritis perungunt aures, & inter digitos; quod muſcæ & ricini & pulices ſoleant, ſi hoc unguine non ſis uſus, ea exulcerare.* Sed non ideo ſemper auribus hærent. Columella lib. VI. cap. II. feminibus boum plerunque inhærere *ricinos* dicit: niſi corrupta ea vox eſt: nam in veteribus libris *recini*, & *redivii*, quos Calepinus citat, leguntur. In Gloſſis etiam *Ricinus* κρότων, & φθεὶρ, exponitur. Et alibi: Φθεῖρ, ἤγουν κρότων, *ricinus.* Φθειρώδης, ἐπὶ ἀλόγου ζώου, *ricinoſus.* Itaque nec canum, nec boum, ſed omnium id genus pecorum communes ſunt. Plinius lib. XI. cap. XXXIV. ricinum ita περιφράζει: *Eſt animal ejuſdem turpitudinis infixo ſemper ſanguini capite vivens, atque ita intumeſcens,* &c. tum addit: *Nunquam hoc in jumentis gignitur; in bubus frequens, in canibus aliquando, in quibus omnia; in ovibus & in capris hoc ſolum.* Quæ ſibi non conſtare animadvertit olim Pintianus, conjicitque, *Nonnunquam hoc.* Fruſtra. Ego vero ita: *Quanquam hoc in jumentis gignitur omnibus, frequens in canibus aliquando* (vel *aliquantum* potius) *in bubus omnia.* Deſumpta enim pæne verbotenus ex Ariſtotelis lib. V. Hiſtor. Animal. cap. XXXII. Vbi poſtquam dixit animalia omnia, excepto aſino, & pediculis & ricinis infeſtari, addit Philoſophus: οἱ δὲ βόες ἔχουσιν ἄμφω. τὰ δὲ πρόβατα καὶ αἶγες κρότωνας· φθεῖρας δὲ οὐκ ἔχουσι. Et paulo poſt: ἐν δὲ τοῖς κυσὶν, οἱ καλούμενοι γίνονται κυνοραϊσταί. Fortaſſe etiam nihil in Plinio mutandum ſit, modo jumenta pro aſinis tantum ibi habeantur. Sed de eo non contendo jam. Sufficit oſtendiſſe ricinos vermium genus reptile, non

volatile

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

volatile eſſe. Quî itaque candorem cultri fugiant, cum capite ipſo infixi adeo inhærent? Nec ricini peculiares canum ſunt; ſed omnigeni pecoris commune malum: verum ii, qui canes infeſtant, peculiater κυνοραϊσταὶ, dicuntur, ut in adducto Ariſtotelis loco videre eſt. Heſychius: Κυνοραϊσταὶ, κρότωνες οἱ τοὺς κύνας πιπίζοντες. Falluntur itaque qui κυνοραϊστὰς eaſdem cum κυνομυίαις eſſe autumant. illæ nihil aliud quam ricini, hæ muſcæ, quæ canum aures maxime infeſtant. Ergo per *tineas* hoc loco muſcas caninas intelligere convenit, quia & alatæ ſunt, & colore tineis haud abſimiles, ita dictas à Poëta. Quæ, ut reliquum muſcarum genus, quocunque motu vel ventilatione facile abigantur: cum ricini, non id tantum aſpernentur, ſed etiam, ſi manu vellantur, ulcera faciant, ut merito id prohibeat Columella lib. VII. cap. ult. Plinius ut de ricinis innominatim egerat, ita & de κυνομυίαις hæc ſubjicit: *Eſt & volucre canibus peculiare ſuum malum aures maxime lancinans, quà defendi morſu non queunt. Muſcas* generatim vocat Varro; & Columella: *Fere autem per æſtatem ſic muſicis aures canum exulcerantur, ſæpe ut totas amittant.* Sed idem eodem quo Varro medicamine eas conficit, non illo modo quem hic confingit Nemeſianus inauditum alias.

CCXI. *corrupto ſidere*] Multimodè hic de rabiei origine αἰτιολογεῖ poëta noſter. Primum ſideris corruptioné cauſſatur: deinde terram, aërem, & aquæ defectum ſive ſitim: adeo ut per ſingula elementa ab ſummo incipiens inquirere voluiſſe videatur. *Sidus* itaque hic nec pro aëre, nec pro tempore quidem ponitur, ſed proprie pro ſigno cœleſti, ut fere alias: & μετωνυμικῶς pro tempeſtate anni aliqua. Ita *æſtivum ſidus, brumale ſidus*; pro æſtate & hyeme. At in loco Claudiani, quem huc adduxit Barthius, ut per *ſidus* aërem debere intelli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

gi oſtenderet, nec pro eo, nec pro tempore, nec ea, quæ navigantibus inſerviunt, ſidera intelligi poſſunt: verum ibi per *μετωνυμίαν* cauſæ externæ pro effecto, ponuntur pro terrarum ſub ſuo cujuſque cæleſti ſigno conſtitutione:

Quid rigor æternus cœli, quid ſidera proſunt?

Nimirum quid Mauro Cancri, cui ſubeſt, fervores, quid Britanno ſui ſideris frigora profuerunt? Vt ſeipſum declarat in ſequentibus: *Quis calor obſiſtit forti?* Nec alio ſenſu illa apud Mamertinum Genethl. Maximiani accipienda: *adverſus inclementiam locorum & ſiderum veſtræ vos majeſtatis potentia tuebatur.* Sed hæc obiter. Apud Ovidium tamen lib. I. Triſt. El. IV. *freta ſideribus totis diſtantia* cum dicit, *ſidera* proprie, ut hic apud noſtrum, intelligi debent, quia *alias aliud plagas ſibi vindicat aſtrum*, ut Manilius loquitur: nec eidem ſigno Ægæum mare, aut Geticum, cui Tuſcum ac Ionium, ſubjacent. Ita, inquam, hic ſidus, quod *canibus blandis inviſcerat æſtus*, dicitur, ſive Cancer, ſive Leo. Alterutrum enim hic rabiei naſcenti aſſignat Aurelius.

CCXII. *Cum ſegnes radios*] Nimirum (ut ipſe ſupra loquebatur)

poſtquam Phœbus candentem fervidus axem
Contigerit, tardaſque vias, Cancrique morantis
Sidus init. Vbi vide quid de mora ac tarditate ſolis dixi, ut facilius intelligatur cur *ſegnes* hic radios dicat.

CCXIII. *pallens caput exerit*] Virgilii ſunt:
Inque dies avidum ſurgens caput altius effert
Pallida Tiſiphone. lib. III. Georg. extremo.

CCXIV. *Leonis.*] Manilius lib. V. ſub ortu Leonis:

Quum vero in vaſtos ſurgit Nemeæus hiatus,
Exoriturque Canis, latratque Canicula flammas,
Et rabit igne ſuo, geminatque incendia ſolis:

Qua

Qua ſubdente facem terris, radioſque movente,
Dimicat in cineres orbis, fatumque ſupremum
Sortitur, languetque ſuis Neptunus in undis,
Et viridis nemori ſanguis decedit, & herbis;
Atque eget alterius mundus. natura ſuiſmet
Ægrotat morbis, nimios obſeſſa per æſtus,
Inque rogo vivit; tantus per ſidera fervor
Funditur, atque uno ceu ſint in lumine cuncta.

Eadem habet fere Plinius lib. II. cap. XL. de vi Caniculæ. Adjicit etiam: *Canes quidem toto eo ſpatio maxime in rabiem agi non eſt dubium.* Quod alibi ipſi Sirio, ſive majori Cani, tribuit, quem oriri tradit *ſole primam partem Leonis ingreſſo*, lib. XVIII. cap. XXVIII. *Hoc fit poſt Solſtitium* XXIII. *die. Sentiunt id maria & terræ, multæ vero & feræ: accenditque ſolem, & magnam æſtus obtinet cauſam.* Idem alibi: *Rabies canum Sirio ardente homini peſtifera.* Quem quidem cum ipſo Cancro oriri refert Hyginus lib. III. Aſtronom. Nec aliter videtur ſenſiſſe Nemeſianus; aut potius dubitaſſe, utrum Cancro, an Leoni corruptionem cæleſtis ſideris, & rabiei ortum aſſignaret.

CCXV. *hoc canibus*] Puta, corruptum ſidus. Virgilius, poſtquam corruptam cæli plagam in morbo peſtilenti cauſatus eſt, ſubjicit: *Hinc canibus blandis rabies venit.* Sed ipſa verba non parcam adſcribere ex Georg. lib. III. toties citato:

Hic quondam morbo cæli miſeranda coorta eſt
Tempeſtas, totoque autumni incanduit æſtu:
Et genus omne neci pecudum dedit, omne ferarum,
Corrupitque lacus, &c. quæ ſequutus eſt noſter.

Scribendum fortaſſe: *hos canibus blandis inv. æſtûs.* Vel *æſtus* ſi ſumatur primo caſu, *hoc*, puta letale malum, caſu quarto.

CCXVI. *ſeu terra ſinus.*] Tale quid de peſtilentiæ origine quæſivit Gratius: *ſeu terra ſuos populatur honores.* Nimirum cum craſſos & peſtiferos vapores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

pores è viſceribus ſuis exhalat. Lucanus lib. VI. de peſte: *tali ſpiramine Neſis*

Emittit Stygium nebuloſis aëra ſaxis,

Antraque lethiferi rabiem Typhonis anhelant.

Sinus itaque *terræ* ſunt aut antra illa Typhonis, aut viſcera ipſius telluris: ut Lucanus ſtatim poſt illa *viſcera* quoque undæ infecta viro dixit. Barthius hoc modo informat hunc locum: *Exhalans ſeu terra, ſitu ſeu nox. a.* Quod facile rejiciat, quiſquis Severum adire non recuſaverit initio Ætnæ de hiatibus terræ egregie αἰτιολογοῦντα, ubi poſt alia ſubjicit: *quis enim non credat inanes Eſſe ſinus penitus?* Quid ſi & Seneca adeatur Severum paſſim ſecutus lib. VI. Nat. Quæſt. cap. VIII. & ſeq.

CCXVII. *cum gelidus*] Barthius nimium hic ἐπιχειρίζει. Nihil aliud quam ſitim hic circumloquitur Nemeſianus, qua maxime in rabiem aguntur canes, ut ad Gratium docui v. CCCLXXXVIII.

CCXX. *nigro ſp. veneno*] Sanguis bilioſus enim in rabidis abundat maxime. Ælianus etiam ex atræ bilis copia rabiem naſci ſcribit, ideoque ab ipſis canibus excerni: καὶ μελαίνης μέντοι χολῆς ἐκκρίνει πλῆθος, ἥπερ οὖν μείνασα λύτταν ἐργάζεται, κυσὶ νόσημα ἀργαλέον.

CCXXIII. *viroſa Caſtorea*] Plinius *fibras* dixit, *quas* Græci *Caſtores vocant, & Caſtorea teſtes eorum*, atque late de iis agit lib. XXXII. cap. II. Expreſſit autem noſter ipſa Maronis verba Georg. I. *viroſaque Pontus Caſtorea.* Vbi nugatur Servius, quod *viroſa, venenata* aut *fortia* interpretatur. *Virus* pro graveolentia ſæpe ſumi ad Gratium probavi. Hinc *viroſum caſtoreum* merito dicitur, quod ut ſit βαρύοσμον, βρωμῶδες, δριμὺ (i. e. *graveolens, fœtidum, acre*) ad bonitatem ejus requiritur à Dioſcoride lib. II. cap. XXVI. Plinius interpretatur: *odoris gravis, guſtu amaro & acri.*

CCXXIV. *attritu*] Ideo laudatur Dioſcoridi

εὔτριπ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

εὔτριπτον, id eſt, *friabile*, interprete Plinio. Idem in aliis medicaminibus probat, *tritum ad craſſitudinem mellis, ex aceto* : in aliis etiam, *ex lacte*, quod noſter ſuperaddit infra. Sed eburno pulviſculo nuſquam admiſceri invenio.

CCXXXI. *Quin & Tuſcorum*] Cur hos à reliquis ſeparaverit Nemeſianus, ne indicta cauſa condemnetur, ipſe rationem eloquitur, quod

Diſsimiles habeant catulis velocibus artus.

Tum etiam quod ſagaces tantum ſint. Nam ſuperius etiam, poſtquam velocium formam & coitum curaverat, ita ad bellicoſos primum devenit. Nec ſecius Oppianus lib. 1. poſtquam & formam & connubia canum deſignaverat, aliàque de verno coitu digreſſione interpoſitâ, tandem bellicoſos interjicit. Tum iterum univerſis colorem, nutricem, aliaque ad educationem ſpectantia præſcribit. Sed & inveſtigationem, & venationis tempora examinat. Atque ita denique Britannos canes prædicare aggreditur : iterumque poſt paulo ad indagationem inſtituendam redit. Quæ ſi in illo, quem ad invidiam uſque paſſim immeritis laudibus extollit, ferre potuit Hypercriticus cenſor, quæ tanta invidia eſt, ut in Nemeſiano, qui ipſe tenuitatem ſuam profitetur, exactiorem methodum deſideraverit? Nihil tamen reum noſtrum, ſed inſontem, aut accuſationes gravant, aut excuſationes juvant, quas profert modo accuſator, mox ex accuſatore repente male patronus factus Barthius.

CCXXXIII. *catulis velocibus*] De velocibus enim hactenus tantum egit, quia tum temporis ii potiſſimum ad venationem adhibebantur, ut colligere eſt ex eo quod dixit ſuperius :

diviſa Britannia mittit
Veloces, noſtrique orbis venatibus aptos.

(quanquam eo loci aliter id potius exponebam.) Ideoque concludit, antequam medicinam attingit :

Sic tibi veloces catulos reparare memento.

Nec id ſolum ex toto Xenophontis junioris Cynegetico apparet, ſed etiam ex Ammiani loco percipitur lib. XXIX. *Adultus quidam ex iis, quos Pædagogianos appellant, ad obſervandam venaticiam prædam Spartanum canem retinere diſpoſitus, ante prædictum tempus abſolvit, adſultu ejus evadere conantis appetitus & morſu.* Vbi *Spartanus canis* non pro ſagace, ſed veloce ponitur. Vt & noſter ſupra Lacedæmonios & Moloſſos tralaticiè pro velocibus poſuit. Nec de alia venatione, quam Vertragorum, intelligi illa poſſunt. De qua aliqua ad Gratium dixi, plura ad Xenophontis τοῦ δείνου cap. XX. Deo, qui nobis hæc otia fecit, volente dicam.

CCXXXV. *veſtigia prato*] τὰ δρομαῖα ἴχνη hic intelligit, & perſecutionem elapſæ feræ; ut proximo verſu τὴν εὐναίαν veſtigationem. De quibus ad Gratium vide, ubi & de ſagacibus pleraque abſolvi, v. CCXLII.

CCXL. *Cornipedes*] De equis hic aliquid dicendum eſt. Præcipue in iis à Nemeſiano conſiderantur patria, & forma: ſecundum quas procedit electio. De patria illorum aliqua jam apud Gratium abſolvi; reliqua hic dicentur. Ab illa orditur Aurelius, in illa deſinit. *De ſtirpe* enim, teſte Varrone, *magni intereſt qua ſint, quia genera ſunt multa: itaque ad hoc nobiles à regionibus dicuntur: in Græcia Theſſalici equi,* &c. Virgilius III. Georg.

Et patriam Epeiron referat, forteſque Mycænas.

Vegetius lib. IV. artis Veterinariæ cap. VI. *In permutandis equis vel diſtrahendis maximam fraudem patriæ ſolet afferre mendacium. Volentes enim carius vendere, generoſiſſimos fingunt.* Tum pergit, ut ipſe præfatur, *uniuſcujuſque nationis explicare ſigna vel merita.* Oppianus à patria etiam inchoat. Merito enim virtus ex genere præſumitur, & ſtirpem propter merita ſpectemus; quanquam in

in ſingulis magis virtus quæritur, quam genus. Ariſtides Platonica II. Εἰ δὲ καὶ ἄνδρα ζητήσεις τοὺς ἀρίστους, οὐδὲ τοὺς ἵππους τοὺς Θετταλοὺς ἐφεξῆς ἅπαντας ἀρίστους εὑρήσεις, οὐδὲ τὰς κύνας τὰς Λακαίνας· ἀλλ' ὅμως σώζεται τοῖς γένεσι τοὔνομα. Hoc etiam eſt quod voluit Satyricus, ubi exquirit, *Stemmata quid faciunt*; & argumenti vice hæc proponit Sat. VIII.

Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Fervet, & exſultat rauco victoria circo;
Nobilis hic quocunque venit de gramine, &c.

Id nempe ad adultum, & ſpectatæ virtutis aliquem pertinet, non ad electionem inuſitati, & tyronis. In hac, ut dicebam, & patria, & ſigna quædam ſpectantur. Illa in ſtirpe; hæc autem vel ab indole, vel à forma probantur. Vtraque allegat Aurelius, ut articulatim oſtendam. *Forma equorum qualis maxime legi oporteat* (ita *lectos* hic dicit Nemeſianus) *pulcherrime quidem Virgilio vate abſoluta eſt*, (lib. III. Georg.) inquit Plinius lib. VIII. cap. XLII. de Equis. Delineant eam ex profeſſo quoque Varro lib. II. R. R. cap. VII. Columella lib. VI. cap. XXIX. *de indole & forma equi*, Palladius Martio Tit. XIII. quem verbotenus pæne exſcripſit Iſidorus lib. XII. cap. I. Inter Græcos, Xenophon περὶ ἱππικῆς, ejuſque ſimia Pollux lib. I. cap. XI. Abſyrtus in Geopon. Græcis lib. XVI. cap. I. Oppianus κυνηγ. A. Quos hic recenſeo, ut commodius mox uniuſcujuſque deſcriptionem cum Aureliana conferam, utque appareat an de ea *inter omnes conſtare*, merito viſum ſit Plinio.

Ib. *Græcia*] Varro ita incipit: *In Græcia Theſſalici equi*, puta nobiles. Abſyrtus, poſtquam Ἑλλαδικοὺς generatim laudavit, adjicit, ex tota Græcia Theſſalicos præferri. Præter Theſſalos tamen & Epirotici, qui *Chaonii* Gratio; & Argolici, ſive Argivi, qui *Mycenæi* Gratio; & Achæi, & Attici,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Attici, aliique à plurimis inter Græcos celebrantur. Xenophon, quin populares ſuos inſtituat, dubium non eſt.

CCXLI. *Cappadocumque*] In his patriæ ſuæ laudem mire extollit, virtutemque prædicat eorum popularis Oppianus, qui præſtantiſſimi equi notas in Cappadoce abſolvit: adeo ut eo reſpexerit forte noſter. Vegetio, *Cappadocum generoſa nobilitas.* Solinus cap. de Cappadocia: *Terra illa ante alias altrix equorum, & proventui equino accommodatiſſima eſt.* Sed noſter de Cappadocibus in Græciam tranſcriptis loquitur. Claudianus de laudibus Serenæ: *delectus equorum,*

Quos Phrygiæ matres, Argæaque gramina paſtæ
Semine Cappadocum ſacris præſepibus edunt.

Idem Equum Honorii ita alloquitur, in Epigrammate:

Seu te Cappadocum gelidæ ſub valle natantem
Argææ lavere nives, &c.

CCXLII. * *Armata*, &c.] Hic unus vexatiſſimus in hoc poëmatio locus, ad quem omnes, qui vel eminus Aurelium ſalutarunt, offendunt. Nic. Loenſis conclamatum de eo voluit. E. Swartius conjicit:

Æmathiæ palmas ſuperat grex omnis Achivûm.

Iacobus Gothofredus ad Deſcript. veteris orbis:

Argæa & palmæ nuper grex nomine ſacrum.

Nec defuit ſibi Barthius, nec illi codex ſuus, qui ſuppeditat: *Marte det & palmas nupert grex o. av.* Vnde ille tanquam compacto addictam ſibi veritatem habere putat:

Marte decet palmas grex nuperus omnis avorum.

Idem poſtea in Adverſariis vel Swartii conjecturam amplectitur, vel ipſe refingit: *Forma ſat; & pal. ſuperat grex o. av.* Λῆϱοι, λῆϱοι. nec correctoribus illis Auctor eget. Ego tamen integritatem huic loco nec promittere auſim, nec ſanitatem vul-

vulgatæ lectionis præſtare poſſim: ſed eam qualicunque expoſitione defendam, donec meliora quis afferat. Inprimis dubium mihi non eſt, quia Maronem imitari voluerit, ſive I. Georg.

At chalybes nudi ferrum, viroſaque Pontus
Caſtorea; Eliadum palmas Epirus equarum.

(nam inde quoque illa, quæ præcedunt de Caſtoreis, hauſit, ut ſuo loco notavi.) ſive Georg. III. de equo: *Et patriam Epirum refert.* Tum mentem quoque aſſequi mihi videor ex illo Iuvenalis Sat. VIII. ubi poſtquam equum laudavit, *cui plurima palma Fervet*, degeneres hac nota afficit: *ſi rara jugo victoria ſedit, Nil ibi reſpectus majorum.* Commendat enim Cappadoces equos Aurelius, qua nota ab Oppiano extolluntur, ut Cappadocum avorum notas & palmas referat grex omnis generoſa propago, armata nuper. Sunt enim bellatores & Martii prorſus apud Oppianum Cappadoces equi. Poſſit commodius, *Armata & palmis*, legi, i. inſtructa palmis avorum, & Gratio interprete, *quam gloria patrum Excitat.* vel potius, *Ambiat & palmas.* Ita ut τὸ *nuper* ad *avorum* referatur, eodem modo, quo illud Maronis accipiendum: *neque enim ignari ſumus ante malorum.* Fortaſſe & hiſtoriam aliquam nuperam à memoria temporis ſui reſpexit, in qua Cappadoces equi celebrati fuerint. Certe Iul. Capitolinus refert Gordianum ſeniorem equos Cappadoces centum, qui in Circo certarent, factionibus diviſiſſe. Et conjecturam meam juvant illa in Halieutico Fragmento:

Hic generoſus honos & gloria major equorum:
Nam capiunt animis palmam, gaudentque triumpho,
Si ſeptem ſpatiis circo meruere coronam.

Vide quæ ſequuntur. Tædet enim diutius hic immorari, & in verbis tricari, ubi ſenſus conſtat.

CCXLIII. *ampla l.* DORSO] Maroni, *obeſaque*

que terga. Oppiano, εὐρέα νῶτα. Quod maxime apparet, *ſi duplex agitur per lumbos ſpina*, qualis Maroni placet. Quapropter & Oppianus ſubjicit:

> Καὶ ῥάχις ἀμφίδυμος μέσσον ἰχία πιαίνουσα.
>
> *Et gemina in pingui findat ſe tergore ſpina.*

Columella, *ſpina duplici.* Contra in vitio habetur, *tenuis ſpina*, apud Gratium de equis Siculis; *extenta* Varroni. Ait enim: *ſpina maxime duplici: ſin minus, non extenta.* vel potius, *non extanti.* Abſyrtus quoque reprobat ῥάχιν κυρτὴν, ubi de jugali equo agit cap. CIII. Contra idem cap. I. probat, ῥάχιν μάλιστα μὲν διπλῆν, εἰ δὲ μήγε, κυρτήν. *ſpinam maxime duplicem; ſin minus, extantem.* Quod in vectore ſuum commodum habet. Xenophon ita quoque diſtinguit: ἡ δ' αὖ ὑψηλὴ ἀκρωμία τῷ τε ἀναβάτῃ ἀσφαλεστέραν τὴν ἕδραν, καὶ τοῖς ὤμοις καὶ τῷ σώματι ἰσχυροτέραν τὴν πρόσφυσιν παρέχεται. ἡ διπλῆ τῆς ἁπλῆς καὶ ἐγκαθῆσθαι μαλακωτέρα καὶ ἰδεῖν ἡδίων. *Si dorſum altius ſit & equiti ſedem magis tutam prabet, & armos corpori validius connectit. Sin duplex fuerit, ad inſidendum mollius erit quam ſimplex, & adſpectu gra ius.* Vnde intel.igitur cur in jugali & admiſſario duplex ſpina probetur ab omnibus: in vectore κυρτὴ ſive gibboſa. Poteſt tamen fieri, ut eadem & κυρτὴ ſit circa ἀκρώμια, & duplex in clunibus: ibi enim in probe ſaginatis quaſi bifida apparet ſpina, & cava fere in medio: cum nihilominus, ubi ſellam capit, extentior ſit. Si autem & hic ſubſideat, ſella facillime in tereti corpore inverſa equitem dejiciat: & ſi extet etiam inter clunes, decorem omnem dehoneſtat.

CCXLIV. *Immodicumque* LATVS] Mutuatum à Bove Virgiliano: *Tum longo nullus lateri modus.* Palladio, *latus longiſsimum.* Et ab eo Iſidorus, *latus longum, ſubſtrictius.* Sed ultimum hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ventri potius convenit. Columella: *lateribus inflexis, ſpina duplici, ventre ſubſtricto. Inflexa*, id eſt, ad ventrem turgentia. Calpurnius tamen Ecl VI. laudat, *adductum latus.* Pollux: πλευραὶ βαθεῖαι, περιμήκεις, καὶ πρὸς τὴν γαστέρα ὀγκωδέστεραι. Ita emendandum ex Xenophonte, qui eadem habet, niſi quod de longitudine adjecerit Pollux.

Ib. *ingentibus*] Ita magnos canes laudavimus ſupra: rationem in priore commentario expoſui; quæ & hic locum in equis habet. Oppianus proxime cum noſtro facit: μέγας αὐτὸς ἐὼν περιηγέα γυῖα. *Ipſe ingens ad membra decora.* Homerus Iliad. K. μεγίστους laudat Rhæſi equos. Palladius imprimis requirit, *vaſtum corpus, & ſolidum.* Ex quo & apud Iſidorum rectius legatur: *vaſtum corpus, & ſolidum; robori conveniens altitudo.* niſi *validum*, pro vaſto poſuit. Varro modum adhibuit, *magnitudine media, quod nec vaſtos, nec minutos decet eſſe.* Laudat tamen pullum, *corpore multo.* Idem: *Equos ad admiſſuram legere oportet corpore amplo.* Columella poſt ſingula membratim exacta ita conſummat: *Sic univerſum corpus compoſitum ut ſit grande, ſublime, erectum, & ex longo, quantum figura permittit, rotundum.* Id eſt, oblongè teres. Non immerito itaque δολιχὸν δέμας, *oblongum corpus*, dixit Oppianus. Quod cur brevi alvo contrarium exiſtimaverit Iul. Scaliger, cauſam non comminiſcor: ſiquidem & hic *parvas ingentibus alvos* attribuit Nemeſianus. Conſule de his etiam, quæ ad Gratii V. DIII. ubi *ingentem* equum laudat, notata.

Ib. *parvæ* ALVI.] Virgilius: *brevis alvus.* Xenophon, poſtquam lumbos breviores poſuit, ratione hac defungitur: καὶ ὁ κενεὼν δὲ οὕτω μικρότατος φαίνεται, ὥσπερ μέγας ὢν μέρος μέν τι καὶ αἰσχύνει, μέρος δέ τι καὶ ἀσθενέστερον καὶ δυσφορώτερον τὸν ἵππον παρέχει. *Ita & venter quam minimus apparet, qui vaſtior partim deformat equum,*

partim

partim debilitat , *& ad geſtandum minus aptum reddit*. Hinc lucem capit Columella, *ventre ſubſtricto*. Varro in pullo ſpectari vult, *ventrem modicum*. At in equabus eidem, *ventres lati*. Palladio, *longi & magni*, placent. Verba hujus ſunt : *Eadem in equabus conſideranda ſunt, maxime ut ſint longi & magni [ventris, &] corporis ; ſed hoc in generoſis ſervetur armentis.* In quibus ſuſpicor illa parentheſi incluſa ex Varrone inſerta eſſe . Aut negationem addendam ultimo commati : *ſed non hoc*. MS. Commelini liber habet : *ſed & hoc* : fortaſſe ex , õ , ut compendio ſcribitur pro *non*, derivatum. Quanquam nec ſic contradictione caret. In generoſis laudaverat *vaſtum corpus*. Idem *longum & magnum* in equabus hic probat. Itaque hoc ſaltem in generoſis etiam ſerveturjumentis. Sed ventrem longum & magnum nec ipſe Palladius in generoſo, nec quiſquam ſanæ mentis unquam laudavit. Et tamen in equa maxime requiritur. Ergo etiam addita negatione poſterius illud comma ad ventrem reſtringendum eſt : vel ſi auferatur, ad corpus referendum. Fallitur enim Magnus Criticus quod δολιχὸν δέμας Oppiani contrarium eſſe putaverit *brevi alvo* apud Maronem. Quæ duo etiam cum decore in eodem equo concurrere poſſunt.

CCXLV. *Ardua* FRONS.] Apud Maronem, *illi ardua cervix*. Illa vero acclivis : hæc pronâ facie declivis proprie eſt. Vtraque ardua ſi ſit, tum denique eminet ille, quem prædicat noſter, *capitis decori Altus honos*. Gradatim quippe hæc procedunt, & aſcendendo & deſcendendo. Præcipuum itaque eſt, quod arduam frontem conſtituit, ſi & oculi terram verſus ſpectent, & ipſum os quaſi in pectoris ſummitatem ſe reſupinet. Xenophon: οὕτως ὁ μὲν τράχηλος πρὸ τοῦ ἀναβάτου ἂν εἴη, τὸ ὄμμα πρὸ τῶν ποδῶν ὁρῴη. *ut cervix quidem inſidenti incurva appareat, vultus vero*

in

pedes pronus ſit. Hoc voluit Oppianus:

Ὑψι κάρα, κράτην δὲ γένυν ποτὶ δειράδα νεύοι.

Ardua frons, collumque genas reſupinet in imum.

[illegible]ſam, quæ præcedunt, ad ſummum caput referen-a, in quo altum honorem requirit noſter.

Ib. AVRES*que agiles*] Scilicet, cum *micat uribus*, ut Maroni. Calpurnius: *Terga ſedent, mi-at aure.* Vbi perperam editum: *micat acre caput.* Noſter ſtatim: *Nec ſegnes mulcent aures.* Con-a in equo morbido apud Maronem, *demiſſæ au-es.* Motus aurium egregie explicat Plinius lib. XI. ap. XXXVII. *In equis, & omni jumentorum ge-ere indicia animi præferunt: feſſis marcidæ, mi-antes pavidis, ſubrectæ furentibus, reſolutæ ægris.* Quo loco nihil mutandum. *Nutantes*, quod in Vet. dit. legitur, purum putum gloſſema, quo τὸ *mi-antes* exponitur. *Micare* enim auribus eſt, quod remere membris: *micat auribus, & tremit artus.* Mirum tamen videri poſſit cur pavido id aſſignet Plinius, quod in optimo laudat Maro. Fuit cum onjicerem: *micantes avidis.* Vt Virgilianum re-pexerit, qui *Stare loco neſcit, micat auribus.* Huic nim tanquam optimè delineato palmam ipſe de-ulit Plinius, ut modo oſtendi. Nec ad alium me-ius applicetur vulgata, quam retinere malui: ut *avidus* ſit non à timore, qui *Degeneres animos ar-uit*, ſed ab inſita illa generoſiſſimo cuique trepi-latione, ut cum etiam *tremit artus.* Nam paventi-bus improviſo & terrefactis ſubriguntur quam ri-gidiſſime aures. Cæterum laudantur promiſcue Xe-nophonti, Polluci, & Oppiano parvæ ac breves aures. Diligentiores hac in parte Latini. Columella: *brevibus auriculis, & arrectis.* Præcipue Palladius: *aures breves & argutæ.* id eſt, arctatæ in anguſtias. Pro quo apud Iſidorum legitur: *aures breves, & acutæ.* Nec male. Nam *argutum* ſive proprie ſuma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

tur, ſive tralaticie, nihil aliud fere ſignificat quam acutum, & gracile. Et falli eos puto, qui aliter exponunt. Nec melius Ioſ. Scaliger *ὁ πάνυ* ad *συμμετρείαν* refert. Neſcio autem quid ſibi velit Varronianus ille, *auribus applicatis*. Quod cani villatico alicui, quam ulli equo, nedum probato, convenientius. Mihi dudum allubuit conjectura mea, *apicatis*, nova quidem voce magis, quam inſolenti. Hoc eſt, argutis vel acutis. Siquis argutias has non fert, *applicatas* ſibi habeat aures iſtas.

Ib. CAPITI*que decoro*] Ipſum ſe caput decore ſatis habet, ſi ſit parvum, ut pleriſque convenit, & *argutum*, id eſt, tenue & gracile, ac *breve*, ut Flacco probatur. Quod maximè apparet, ſi ſit, ut Palladii verbis utar, *exiguum caput, & ſiccum pelle propemodum ſolis oſſibus adhærente.* Xenophon ei adſtipulatur: *ἡ δὲ κεφαλὴ ὀστώδης οὖσα μικρὰν σιαγόνα ἔχοι.* Eadem prorſus probat Plato in Phædro. Ita in anguſtum etiam deſinit, & levitatem, quam requirit Oppianus, conſequitur. Decentiſſimi hodie tali capitis delicatiſſima ſtructura habentur Thieldones Britannici. Contra noſtrates ſive Friſci ſive Flandrici trotonarii (ita vocat Vegetius) caput plerunque bubuli inſtar & grande, & carnoſum, cæteraſque ejus partes immodicas habent. Habent tamen multa, quæ fruſtra in Britannicis requiras. Illi autem, ut eo revertar, ita compoſiti optimo modo leve & erectum caput habent. Atque ita decorum caput neceſſario ſequitur *Altus honos.* Membratim ac elegantiſſima conſummatione hanc verticis elevationem eodem modo *αἰνολογεῖ* Oppianus:

Βαιὸν ὑπὲρ δειρῆφι, μετήορον, ὑψὶ κάρηνον
Ἀείροι. quæ ita liceat circumloqui:
Iamque caput levitate ſuâ ſuper ardua colli
Surgit, & à celſa cervice excelſius extat.

Nec aliter Homericus ille ſub finem Iliad. vi.

ὑψοῦ

ψοῦ δὲ κάρη ἔχῃ. Sed parum hoc decorè ſe abet, ſi etiam totum vultum & ipſum os pari-r effert, quod unicum in pleriſque Britannicis 'hieldonibus vitium eſt. Illi enim anſerinum in norem os maxime protendunt, & quod hinc fere quitur ipſam quoque cervicem porcorum inſtar tendunt: præcipue ſi nunquam gravioribus lupa-s aſſueverint. Livius de Numidicis: *deformis ipſe urſus rigida cervice & extento capite currentium.* Quod ut evitetur, neceſſario etiam requiritur id, uod ſubjicit continuo Oppianus, ut genas intror-us reflectat, & quod hinc fit:

Plurima ſe validos cervix reſupinet in armos.

De hoc enim mox diſpiciemus: de altero jam ali-uid dixi, cum *arduam* frontem, non elatam, ſed cclivem interpretarer, ne idem bis vel à noſtro, el ab Oppiano videretur dictum.

CCXLVI. OCVLI*que*] Miror nihil de iis in erfectiſſima equi forma dixiſſe Mantuanum va-em. Palladius & Iſidorus inter pulchritudinis artes ponunt conſiderationem oculorum, requi-untque ut ſint *magni*. Varro & Columella, *nigros*. Xenophonti & Polluci placent ἐξόφθαλμοι, id ſt, *oculis extantibus*, quos tamen ad Hutruſcorum leformitatem referre videtur Vegetius. Adjicit Pol-ux: ὄφθαλμοι πυρώδεις, ὕφαιμον βλέποντες. *Oculi ignei, & ſanguineo intuitu.* Plato vituperat ὕφαιμον æque ac γλαυκόμμαλον. Sed aliud eſt ὕφαιμον βλέπειν, aliud à colore ὕφαιμον dici. Il-ud etiam iis, qui nigros oculos habent, evenir, & animoſitatem indicat. Hi ſunt, quos canit noſter, *vago ſplendore micantes.* Oppianus laudat: Ομμα τορὸν, πυρσωπόν. *torvum & flammeum intuitum*: quod Pollux dixit totidem verbis, ὄμμα ϖεριπε-τὲς, & πυρωδές. Non hæc ad colorem oculi, ſed ad intuitum referenda. Ignei enim & ſanguinei coloris, ut rari, ita plerunque indecori, & merito à Platone culpati videntur. CCXLVII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

CCXLVII. CERVIX *reſupinet.*] Quo fiat ὑψαυχὴν, quod Plato commendat, & ipſum quoque caput decore erigat. Hinc apud Homerum ἐριαύχενες ἵπποι, exponuntur ab Euſtathio ὑψαύχενες. Hinc Virgilio & Horatio lib. I. Sat. II. *ardua cervix*; Calpurnio Ecl. VI. *excelſiſſima*; Palladio & Iſidoro *erecta*. Sed proximè Aurelium accedit Oppianus: Γυρφολέη δειρὴ, *Cervix reſupina*, vel *reflexa*. Quod latius dicit Xenophon: ὁ μὲν αὐχὴν αὐτοῦ μὴ ὥσπερ κάπρου προπετὴς πεφύκοι, ἀλλ' ὥσπερ ἀλεκτρυόνος ὀρθὸς πρὸς τὴν κορυφὴν ἥκοι. Vbi ὀρθὸς non eſt rectus, ſive protentus, ſed *erectus*, ut Palladius loquitur: cui opponitur προπετὴς, *prominens*. Neſcio itaque cur inverterit hæc Pollux: τράχηλος εὐκαμπὴς ὡς ἀλεκτρυόνων, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ κάπρου ὀρθός. Niſi diſtinctione ante ὀρθὸς interta, ita conſtruatur: ὀρθὸς ὡς ἀλεκτρυόνων, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ κάπρου. *erecta quidem, ut gallorum, non recta, ut porcina.* Scilicet ut ὀρθὸς bifariam & exponatur & referatur. Interpres non modo verbum verbo reddidit, ſed & ne à literis recederet κάπρον pro capro accepit: quod vel Bæotica ſus ad ſe pertinere intelligeret.

Ib. *validos* ARMOS] Varro, *ſcapulis latis*: Columella, *grandibus armis & rectis.* Xenophon: μηροί γε μὴν οἱ ὑπὸ ταῖς ὠμοπλάταις ἢν παχεῖς ὦσιν, ἰσχυρότεροί τε καὶ εὐπρεπέστεροι φαίνονται. *Femora ſub armis ſi lata ſint, & validiora, & decentiora videntur.* Hoc eſt quod Gratius in cane ſuo: *validis tum ſurgat pectus ab armis.*

CCXLVIII. *calida de* NARE.] Virgilius:

Collectumque premens volvit ſub naribus ignem.

De quo mox latius verſu abhinc ſeptimo. Ideo videtur *calidam narem* dixiſſe noſter. Fortaſſe melius, *patula de nare.* Omnes enim patulas requirunt. Palladius & Iſidorus ad verbum, *nares patulæ.* Columella,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

umella, *naribus apertis.* Varro, *naribus non anguſtis.* Vnde & inter vitia Hutruſcorum à Vegetio ponuntur, *nares anguſtæ.* Nec hilum diſſentiunt Græci. Pollux ex Xenophonte : *μυκτῆρες ἀναπεπταμένοι· εὐπνοώτεροι γὰρ τῶν συμπεπτωκότων.* Quæ mox interpretabor. Oppiano: *Εὐρεῖαι ῥῖνες.* Virgilius de bubus Georg. II. *patulis captabant naribus auras.* Nihil tamen mutandum.

CCIL. *Nec* PES *officium.*] Ex illo Maronis: *Stare loco neſcit.* Noſter infra de Hiſpanis : *nec crure quieſcunt.* Calpurnio, *pes levis.* Sed hoc, ut item ea quæ ſequuntur, ab indole, non à forma, procedunt.

CCL. *ungula terram Crebra ferit*] Virgilius de equo morbido : *& pede terram Crebra ferit.*

Ib. *Virtuſque artus animoſa fatigat*] *παράφραζε* illud Maronis : *& tremit artus.* Nam tremor ille & inſtabilitas *προθυμίας* indicium eſt, non timoris. Hic enim degeneres animos arguit. Ideoque meritò à Marone laudatur, qui *Nec vanos horret ſtrepitus ;* à Columella etiam pulli indoles æſtimatur, *ſi intrepidus.* Virtus itaque artus fatigat, cum præ nimio certamen ineundi ardore,

Stare loco neſcit, micat auribus, & tremit artus.

Neſcio tamen an ſit rationi conſentaneum, quod præter reliqua merita, quæ à Palladio mutuatur, adjicit Iſidorus: *trementibus membris, quod eſt indicium fortitudinis.*

CCLI. *gens ampla*] Hiſpanos univerſim intelligit ; non Aſtures aut Callæcos tantum ; qui longe à Calpes promontorio ad Septentrionalem prope Hiſpaniæ frontem averſi jacent.

CCLII. *trans ardua Calpes Culmina*] Carthagine in patria ſua ſcribenti hæc Aurelio Hiſpania à læva trans fretum oppoſita erat, ejuſque proximum Afris promontorium Calpe, cui objacet Abyla, quæ duæ ſunt Herculis columnæ. De iis Avienus Periegeſi : *ſcopuli*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ſcopuli ſtant ardui utrinque,
Vnus in Europam, Libyam procul aſpicit alter.
Sic deſerta freto procera cacumina celſis
Emicuere jugis, ſic cœlum vertice fulcit
Maura Abila, & dorſo conſurgit Iberica Calpe.

Idem Ora Maritima hinc obiter reſtituendus:

Hic ſunt columnæ pervicacis Herculis,
Abyla atque Calpe: læva dicti ceſpitis,
Libyæ propinqua eſt Abila.

Quod ipſe paulo poſt confirmat, & interpretatur:

Sunt parva porro ſaxa prominentia
Abila atque Calpe: Calpe in Hiſpano ſolo,
Mauruſiorum eſt Abila.

Vbi tamen miror *parva ſaxa* vocari, quæ *ardua*, & *procera*, & *nubes ſubeuntia* dixerat Periegeſi: niſi forte & hic, *alta* reponendum ſit. Nam ut de Abylæ altitudine dubitent aliqui, Calpe ardua, & excelſa ab omnibus habetur. Scylax: ἡ μὲν ἐν τῇ Λιβύῃ ταπεινὴ, ἡ δ᾽ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὑψηλή. Strabo lib. III. Ἐνταῦθα δὴ ὄρος ἐστὶ τῶν Ἰβήρων ἡ Κάλπη, τῇ περιοχῇ μὲν οὐ μέγα, τῷ δ᾽ ὕψει μέγα, καὶ ὄρθιον, ὥστε πόῤῥωθεν στηλοειδὲς φαίνεσθαι. *Ibidem Calpe mons, ambitu non magnus, ſed altitudine ingens, & recte conſurgens, ut eminus columnæ ſpeciem præbeat.* Ita legenda atque interpretanda hæc: ubi vulgo ineptè editur & exponitur, νησοειδὲς. Ipſe emendationi huic ſubſcribit Geographus: Ἔνιοι δὲ στήλας ὑπέλαβον τὴν Κάλπην καὶ Ἀβύλυκα, &c. Vide ſequentia, & maxime quæ Euſtathius annotat ad Dionyſii verſ. LXIV. qui etiam hæc poſt alia: στήλαις εἰκάζονται· ἐξοχὴν γάρ τινα ἐμφαίνουσι καὶ αὐταὶ οἵαν καὶ αἱ στῆλαι, καὶ αἱ στηλίδες· καὶ διὰ τοῦτο στῆλαι ἂν λέγοιντο. Nec aliud ſenſit Mela, ex quo vulgatam explicare conabatur ὁ πάνυ Caſaubonus. lib. II. cap. VI. *montes efficiunt, columnæ Herculis Abyla & Calpe, uterque quidem, ſed Calpe magis,* &

pene totus in mare prominens. Idem lib. I. cap. v. *Deinde eſt mons præaltus, ei quem ex adverſo Hiſpania attollit objectus: hunc Abylam, illum Calpen vocant, columnas Herculis utrumque.* Quæ evincunt etiam, non *parva*, ſed vel *alta*, vel *pervia*, aut tale quid potius apud Avienum legendum. Vt *pervia* legatur, præter lectionis affinitatem, ſuadent illa quæ ſequuntur apud Melam loco prius citato de Calpe monte: *Is mirum in modum concavus, ab ea parte, qua ſpectat occaſum, medium fere latus aperit: atque inde ingreſſus totus admodum pervius, prope quantum patet ſpecus.* Ita reſtituo hæc ex MS. cod. Lytydenſi, & ex his ſimul Avienum Ora Maritima:

Calpæque rurſum in Græcia ſpecus cavi,
Tereſque viſu nuncupatur os jugi.

Sed jam ſatis peregrinatum eſt in aliena Tabula; nec extra terrarum metam Calpem procurrendum. Heic terminus eſto.

CCLIII. *Namque valent,* &c.] Primum à velocitate commendat equos Hiſpanos: proxime à forma: deinde ab bonæ indolis & animoſitatis ſignis. In velocitate quidem omnes conſentiunt, qui eos celebrant. Vegetius: *Hiſpanorum par vel proxima* (poſt Cappadocas) *in circo creditur palma.* Et paulo poſt: *Africa Hiſpani ſanguinis velociſſimos præſtare conſuevit ad uſum ſellæ.* Strabo lib. III. ἐ γὰρ ταχεῖς εἶναι, καὶ εὐδρόμους μᾶλλον τῶν ἄλλων. *celeritate & curſus dexteritate aliis præſtantiores.* De Celtibericis loquitur; quanquam eadem verba de Hiſpanicis in genere accipi poſſint. Dixerat etiam ἐοικέναι τοῖς Παρθικοῖς. Contra Oppianus:

Ἀλλ' ἄρα καὶ Πάρθοισι μέγα προφέρουσιν
Ἴβηρες,
Ὠκυτέροισι πόδεσσι κοραίνοντες πεδίοισιν.
At Parthis longe videas præcellere Iberos,
Longaque corripere arva volantes præpete curſu

Et,

Et, poſtquam aquilæ, accipitri, & delphini æquiparavit celeritate, iterum adjicit:

Τόσσον Ἴβηρες ἔασι θοοὶ πόδας ἠνεμόεντας.

Vſque adeo celeres ventos imitantur Iberi.

Quod proxime Iuſtinus declarat lib. XLIV. *qui tanti in Callæcia & Luſitania ac tam pernices viſuntur, ut non immerito vento ipſo concepti videantur.* Ita leg. Nam quod in MSS. extat *Gallecia* & *Gallicia* recentiorem appellationem ſapit. Hodie Gallicia dicitur, quæ olim *Callæcia.* Perperam etiam in Epitome Liviana lib. LVI. *Gallæcii* pro *Callæcis* ponuntur. De quibus jam aliqua ad Gratium dixi.

CCLIV. *Nec minor forma.*] Oppianus de iiſdem;

Εἴδεα δ' ἀγλαόμορφα κλυτὸν δέμας ἀμφιέσαντο.

Et nitidam geminant formoſo in corpore formam.

Intelligit noſter formam, quam modo in Græcis ex Cappadocia oriundis deſcripſit. Palladius tamen à forma & pulchritudinem & colorem in equo eligendo diſtinguit. Inepte autem Barthius ex ſuo ſibi codice præfert: *grato pro corpore fama.*

CCLV. *Nec non,* &c.] Nec hic ferenda ineptiſſimi conjectatoris temeritas, qui quod non intellexit, cum ignorantiam fateri præſtaret, id omne aut obelo figere, aut ſuo pro lubitu fingere maluit. Verſus hic & legitimus & concinnus ſatis eſt; modo una atque altera litera mutata *lumen anheli,* pro *numen anhela,* ſcribatur. Ordo & ſenſus verborum ita ſe habet: Terribiles quoque apparent, cum lucem atque ignem anhelo flatu ſpirant ac provolvunt. Virgilium ſequitur:

Collectumque premens volvit ſub naribus ignem.

Flatu, inquit Servius, *indicat magnanimitatem ſuam.* Idem Georg. II. tauros quoque dicit, *ſpirantes naribus ignem.* Maro iterum Æneid XII. de Solis equis: *lucemque elatis naribus efflant.* Ovidius Metam. II. eoſdem vocat,

quadrupe-

quadrupedes animoſos ignibus illis,
Quos in pectore habent, quos ore & naribus efflant.

Quod fit ſcilicet, *ubi acres Incaluere animi,* ut addit Naſo. Idcirco etiam *patulas nares* probat Xenophon, quòd γοργότερον τὸν ἵππον ἀποδεικνύουσι, *terribilem magis equum referant.* Videtur autem corrumpendi hunc locum anſam præbuiſſe τὸ *lumen*, quia proximo verſu repetitur & *lumina torquent*. Sed non diſplicuiſſe Poëtæ hanc ejuſdem vocis iterationem argumento ſunt exempla ejuſmodi paſſim obvia. V. LXXVII. *Tigrimque bibunt*, & LXXVIII. *Nilumque bibunt.* V. C. *avidoſque tumultus*, & CII. *Nec prædas avidus,* &c. In Bucol. paſſim.

Ib. *anheli*] Non à fatigatione (quod veritus videtur Barthius, cum mallet *abunde*) ſed animoſitate, & ingenti ſpiritu ardentes intellige. *Anhelus* itaque hoc ſenſu dicitur, qui quaſi nimio ardore & conatu laborat, adeo ut quantumvis patulæ nares, nimio tamen ſpiritu anhelent. Ita accipiendum quod Maro Georg. I. & Æneide VI. dicit: *equis Oriens afflavit anhelis.* Quod utrobique de fatigatione præpoſtere interpretatur Servius. Nec melius illud intellexit Æneide XII. *certamine Martis anheli.* Quos tamen dixerat, *armis animoſque refectos.* *Anheli*, id eſt, ardentes certamine. Item illud tralaticie ſumendum Æn. VIII. *fornacibus ignis anhelat.* Quia, ut Severus hac de re egregie diſſerit, *animoſior ignis eſt, quam ut incluſo tam anguſtus exitus ſufficiat.* Hinc Perſius Sat. V. *anhelanti premitur dum maſſa camino.* Ita quidem mihi diſtinguendum videtur. Horatius enim, quem haud dubie expreſſit, habet: *concluſas hircinis follibus auras Vſque laborantes* lib. I. Sat. IV. Non autem, *laborantes folles*, aut apud Perſium, quod vulgo fit, *folle anhelanti* conſtruendum aſſentior doctiſſimo interpreti. Sat. I. *quod pulmo animæ prælargus anhelet.* De quo alias latius dictum.

CCLVI. *Lumina vivida torquent*] Superius: *oculique*

lique vago ſplendore micantes. Ita anguis ille Georg. III. *flamantia lumina torquens.* Ex quo libro quia plurima mutuatur noſter, etiam hoc fortean deſumpſit.

CCLVII. *tremuli*] Quia nempe, *tremunt artus, & tota tremor pertentet equorum Corpora*, ut ait Poëta eod. lib. Sin ſcripſit, *Hinnituſque cient tremulos*, eodem modo accipe, quo *tremulum riſum* dixit Lucretius lib. I. *uti riſu tremulo concuſſa cachinnent.*

Ib. *freniſque repugnant*] Ovidius: *ubi acres*
Incaluere animi, cervixque repugnat habenis.

Laudatur hæc quidem laſcivia, ſed non præter obſequium. Notat hoc in Murcibiis Gratius: *Murcibii vix ora tenacia ferre Concedunt.*

CCLVIII. *Nec ſegnes m. aures*] Laudavit ſupra, *aures agiles.* ubi vide quæ notavi. Græci arrectas aures probant. Sophocles: ἵππος εὐγενὴς ὀρθὸν οὖς ἵστησι. Apollonius:

Κυδιόων ὀρθοῖσιν ἐπ' οὔασιν αὐχέν' ἀείρει.
Auribus arrectis cervicem ſubrigit altè.

CCLIX. *Mauruſia tellus*] Genus hoc equorum infrenium quod Mauris & Mazacibus attribuit noſter, Mauris etiam Claudianus, Maſæſylis Strabo, Maſſylis Lucanus & Martialis (hi enim omnes Mauritaniæ populi) aſſcribunt. Plerique tamen Numidicum vocant: Gratius, Virgilius, Silius, & Iunior Xenophon. Sed Gratius etiam Naſamonicum, Silius Gætulicum indigetant. Xenophon in genere Libycorum equorum eos conſtituit. Ælianus etiam ejuſdem generis appellatione hos intellexit, quanquam nihil de regimine eorum infreni addat. Nec aliter Oppianus, qui Libycos videtur ſpeciem Maurorum facere. E quibus plurima jam ad Gratium adduxi; reliqua hic abſolvam.

CCLX. *gentili ſanguine*] Ne ſcilicet uterque parentum non indigena ſit. Contra Vegetius: *Africa Hiſpani ſanguinis velociſſimos præſtare conſuevit ad uſum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

uſum ſellæ. Hodie vice verſa Hiſpania Numidici ſanguinis velociſſimos eundem in uſum præſtat, quos Barbaros & Hiſpanienſes promiſcue vocamus. Non immerito tamen hoc monuit Poëta noſter, quia ſi cum exoticis extra patriam miſcentur, degenerare ſtatim conſuerunt vel nobiliſſimi equi. Docuit hoc uſus tam in Barbaris, quam Anglicis Thieldonibus. *Gentilis ſanguis*, qui ex una eademque gente. Calpurnius Ecl. II. *arte mea mutabilis induit arbos*

Ignotas frondes, & non gentilia poma.

ſta efficacius quidem Aldina & Parmenſis Editiones. Sed princeps omnium, & reliquæ omnes Pyhœanam ſecutæ habent: *genitalia poma.* Quod mi- ıi mutare religio fuit. Nam ſequior Latinitas modo *entile ſolum*, modo *genitale*, pro patria, dixit. Et Ammianus utraque voce indiſcrete paſſim utitur. Reſtituenda obiter illi hæc vox lib. XXXI. *Qui motu Imperatoris cum abundanti milite cognito, popularius jungere feſtinant, circa Beræam & Nicopolim genilibus præſidiis fixis.* Vulgo, *gentibus*, etiam in poſtrema & optima Editione.

CCLXI. *coloratus Mazax*] Cui non dictus Hylas? Quis non Mazaces hos quæſivit? Mauritaniæ populi unt, & Mauris hic ab Aurelio accenſentur. Dicuntur autem *Mazaces* pleriſque, *Mazices* Ammiano, & *Mazici* in veteri Chronico. Græcis ſunt Μάζικες & Μάζυες. Apud Oppianum tamen ediderunt Μά-ηκες in catalogo equorum: quod proxime accedit Latinorum terminationem, qui *Mazaces* dixerunt. Lucanus lib. IV. *tremulum cum torſit miſſile Mazax.* Quem veſtigiatim de more expreſſit. Claudianus lib. de laud. Stilic. *pavidus projecit miſſile Mazax.* Ita apud Suetonium Nerone cap. XXX. conſtans omnium Mss. codd. ſcriptura eſt: *cum Mazacum turba que curſorum.* Nuſquam ego hactenus *Mazuces* ctos invenio, nec ut illis hic locus detur, animum ducere potui. Falluntur autem, ut qui maxime,

qui vel hic, vel apud alios, Cappadocas intelligunt ab
urbe Mazacis. Non enim inde Mazaces dici po-
tuerunt, ſed Mazaceni. Stephanus de urbibus: Μά-
ζακα πόλις Καππαδοκίας, ἡ νῦν Καισάρεια·
τὸ ἐθνικὸν, Μαζακηνός. λέγεται καὶ Μαζακεύς.
λέγεται καὶ ἀπὸ Μαζάκων.

CCLXII. *tolerare labores*] Hoc eſt, quod Gratius
Numidas dixit, *Audax & patiens operum genus.* Vi-
de quæ ibi ex Æliano & Xenophonte addidi.

CCLXIII. *Nec pigeat ſi turpe caput*] Gratii illa ſe-
quitur de Siculis equis: *quid tum ſi turpia colla,* &c.
Livius lib. XXXV. de Numidis: *equi homineſque
paululi & graciles; diſcinctus & inermis eques, præ-
terquam quod jacula ſecum portat; equi ſine frenis: de-
formis ipſe curſus rigida cervice & extento capite cur-
rentium.* In iiſdem Numidicis equis Ælianus incu-
riam quoque notat, ac deformitatem, lib. III. cap
II. Λεπτοὶ δὲ καὶ οὐκ εὔσαρκοι. ἐπιτήδειοι γε μὴν
καὶ φέρειν ὀλιγωρίαν δεσπότου εἰσίν. οὔτε οὖν αὐ-
τοῖς κομιδὴν προσφέρουσιν οἱ δεσπόται, &c.

CCLXIV. *quodque infrenes*] Idem contemptui
quoque duxit in iiſdem Claudianus de bello Gild.
ſonipes ignarus habenæ. Hinc *Numidæ infreni* Maro-
ni Æneide IV. Iidem Silio lib. I. *gens inſcia freni.*
Lucano lib. IV. *Maſſylia frenorum neſcia.* Neſcio
itaque quid ſibi velint illa Strabonis lib. XVII. de
Mauris: Μάχονται δ' ἱππόται τὸ πλέον ἀπὸ ἀκον-
τίου, χοινοχαλίνοις χρώμενοι τοῖς ἵπποις καὶ γυμ-
νοῖς. Quibuſcum pugnant fere ea quæ de iiſdem &
vicinis eorum eodem vivendi inſtituto utentibus
ſubjicit: μικροῖς ἵπποις χρώμενοι, ὀξέσι δὲ καὶ
εὐπειθέσιν, ὥστ' ἀπὸ ῥάβδου οἰακίζεσθαι. Si enim vir-
ga reguntur, quid freno opus? Et ſane omnes fere eæ
gentes infrenibus equis uſæ. Suſpectam mihi vul-
gatam inſuper facit varia ſcriptorum codd. lectio,
quæ habet: τὸ πλέον χοινομάλοις χρώμενοι. Vn-
de conjicere liceat: ἄνευ χαλίνων vel ἀχαλινώτοις
χρώ-

χρώμενοι τοῖς ἵπποις. Verum quod poſtmodo περιτραχήλια illis attribuit, ἀφ' ὧν ὁ ῥυτὴρ ἐπήρτηται, nihil ad frenum pertinet, ſed vel ἐπιφατνίδιον δεσμὸν intelligit, vel quo equi duci ſolent, quam ὁλκὴν etiam vocant. Ammianus *habenam* dixit lib. XIX. *Fugaci equo nudo & infreni calonum quidam ſedens, ne labi poſsit, ex more habenam, qua ductabatur, ſiniſtra manu artius illigavit.*

CCLXV. *Quodque jubis*] Iubas etiam indiſcretas & incomptas relinquebant equis ſuis Numidæ, οὐ κόμας κτενίζοντες, οὐ χαίτας ὑποπλέκοντες, ut Ælianus ait. Iubæ autem pronos armos non facile attingunt, niſi cum demiſſa & prona ipſa quoque cervix eſt. Livii verba ſunt: *deformis & ipſe curſus rigida cervice & extento capite currentium.* Hoc ipſum hic eſt quod notatur.

CCLXVI. *flecti facilis*] Lucanus lib. IV.

Ora levi flectit frenorum neſcia virga.

Silius: *Quadrupedem flectit non cedens virga lupatis.* Gratio id *fingere* eſt: *Naſamonia virga Fingit equos.* Horatius lib. I. Epiſt. II. *Fingit equum tenera docilem cervice magiſter.* Hinc intellige cur *laſciva colla* dixerit noſter, nimirum quæ & libera, & jubis pronos diverberant armos.

CCLXVII. *lentæ moderamine virgæ*] Martialis: *Maſſylæum virga gubernat equum.* Claudianus: *Virga regit.* Strabo ἀπὸ ῥαβδίου οἰακίζεσθαι illos dixit.

CCLXVIII. *Verbera*] Imo vel motu ſolo regebantur. Silius lib. I.

Queis inter geminas per ludum mobilis aures
Quadrupedem flectit non cedens virga lupatis.

Hinc Curtius lib. VII. *Nobilis equus umbra quoque virgæ regitur: ignavus ne quidem calcari concitari poteſt.*

CCLXX. *Curſibus*] De velocitate eorum omnes conſentiunt. Xenophon ſatis hanc prædicat, dum ſolos eſſe Numidicos equos dicit, quibus aſinorum ſilveſtrium celeritas vinci poteſt. Æliano ſunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ὠκιστοι ἵππων. Strabo quoque in iis, quæ adduxi, hoc nomine illos laudavit.

CCLXXV. *flumina*] Scribe, *flamina*. Idem error in I. Ecloga: *& diſſona flumina Mopſi*. Meliores editiones tamen & ibi habent, *flamina*. Barthius cùm explicando vulgatam, tum conjiciendo, *numina*, nihil præter conſuetum agit. Comparatio autem hæc adeo perſpicua & luculenta eſt, ut interprete illo non indigeat: nec inferior habenda fere ipſa Virgiliana Georg. III. ubi item equi celeritatem Aquiloni aſſimilat.

CCLXXIX. *tarda venit*] Serius virium perfectionem & nanciſcuntur, & amittunt. Vt tardius adoleſcentiam conſummant, ita nec ſenio niſi tarde conficiuntur. Vtrumque de Cappadocibus canit Oppianus lib. I.

> Εἰσόκε μὲν νεογιλὸν ὑπὸ στομάτεσσιν ὀδόντα,
> Καὶ γλαγερὴν φορέουσι δέμας, τελέθουσ' ἀμενηνοί·
> Κραιπνότεροι δὲ πέλουσιν ὅσῳ μάλα γηράσκουσι.
>
> *Dum tenero his index ſuccreſcit lacteus ore,*
> *Invalido tardas conſummant corpore vires:*
> *At celeres magis emerito ſpectantur in ævo.*

CCLXXXIII. *farragine*] Virgilius lib. III. Georg.

> *Tum demum craſſa magnum farragine corpus*
> *Creſcere jam domitis ſinito.*

Diverſam tamen noſter *farraginem*, ac ille, intellexit. Hic enim, ut alias fere, purgationi inſervit farrago, qua opus eſt ante miſſionem ſanguinis. Varro: *Sed melius poſt trimum, à quo tempore farrago dari ſolet: hæc enim purgatio maxime neceſſaria equino pecori, quod diebus decem facere oportet, nec pati alium ullum cibum guſtare.* Quo ſenſu aliquoties ea voce utitur Vegetius de arte veterinaria. Idem lib. I. cap. XXII. non tantum præcipit, *ut pridie quam vena pulſetur, ſuſtententur levioribus & parcioribus cibis*, verum etiam

etiam percuſſa vena, *farraginem vel fœnum molliſſimum dari ſeptem diebus ac noctibus.* Iſidorus de hac mihi loqui videtur lib. XVII. cap. III. *Farrago eſt herba hordeacea adhuc viridis, necdum granis ad maturitatem turgentibus.* Quanquam triticea ſæpius ad hos uſus jumentis detur. In gloſſis antiquis exponitur: *Farrago*, χρᾶσις. id eſt, herba ſemimatura, vel etiam ſemiarida. Hodie ſane equis poſt nimium curſum ſpicas triticeas ſemimaturas vice purgationis dant periti venatores. At vero apud Maronem *farrago* nihil aliud eſt quam id, *quod ex pluribus ſatis pabuli cauſa datur jumentis*, exponente Feſto.

CCLXXXIV. *matereſque labores*] Vegetius ibidem: *Placuit pleriſque veris tempore quotannis de cervice jumentis ſanguinem demere, & ſic in herbam mittere, ne veteri corruptoque ſanguis novus admixtus natura coaleſcens debilitatem valetudiniſve periculum faciat.* Quæ quia ſufficiunt ad intellectum hujus loci, miſſa facio Hippiatrica Græca tot inſignium autorum, qui cap. IX. ex profeſſo hac de re agunt.

CCLXC. *latumque fuga*] Gratii verba expreſſit: *latumque fuga ſuperabitis amnem.*

CCXC. *Inde*, &c.] Elegans hæc æſtatis deſcriptio expreſſa videtur ex illis Maronianis Georg. I.

Spicea jam campis cum meſſis inhorruit, & cum
Frumenta in viridi ſtipula lactentia turgent;
Sæpe ego, cum flavis meſſorem induceret arvis
Agricola, & fragili jam ſtringeret ordea culmo.

CCXCVI. *Gaudeat ut plauſu*] Virgilius III. Georg.

Tum magis atque magis blandis gaudere magiſtri
Laudibus, & plauſæ ſonitum cervicis amare.

CCIIC. *Id curent famuli*] Olim quidem, Gratio autore, *nec vile arbitrium* erat venationem, ejuſque inſtrumenta ἔμψυχα curare. Sed poſtea invaleſcente luxu Romulidæ laborem omnem venationis ſer-

vulis ſuis reliquerunt, ut ipſi tamen furorem & libi-dinem venandi voluptati ſuæ ducerent. Alii quidem etiam ut gulæ ſuæ miniſterium ex ferina ſtrage habe-rent. Hinc quæritur apud Paulum IC. lib. III. Sen-tent. Tit. VI. *Venatores ſervi, vel aucupes, an inter urbana miniſteria contineantur?* Et reſpondet ita contineri, *ſi inſtruendarum quotidianarum epularum gratia habentur.* Quæ diſtinctio etiam locum habere debet in §. I. L. IC. D. de legat. III. Alias, quin inter ruſtica officia potius habendi ſint venatores, dubium mihi non eſt, utpote cum ruri agentes ea uſurpare potiſſimum ſolent, ipſorumque ſervorum inibi manſio fere ſit. Vlpianus L. XII. §. XII. D. de inſtrum. leg. *Si in agro venationes ſint, puto vena-tores quoque, & veſtigatores, & canes, & cætera quæ ad venationem ſunt neceſſaria inſtrumento contineri: maxime ſi ager ex hoc reditum habuit.* Imo nulla, niſi in agris venatio (nam de Amphitheatrali non agitur) cenſenda eſt. Ammianus lib. XXVIII. *Pars eorum ſi agros viſuri proceſſerunt longius, aut alienis laboribus venaturi, Alexandri Magni itinera ſe pu-tant æquiparaſſe.* Egregiam vero laudem! Non ideo tamen *ſervile officium* venandi munus dixit Saluſtius, quod Doctiſſimo Valeſio ad illa Marcellini com-mentanti in mentem venit: ſiquidem non ibi labo-rem ejus ſe ſubterfugere, ſed ſocordiam eorum, qui negligentes animi culturam, in corpore exercendo otium omne & ætatem perdunt, quia illis corpus vo-luptati, anima oneri eſt, evitandam ſibi ab reliquis malis moribus differenti, ipſe profitetur. Mali autem iſti mores in nimio τῶν παρέργων ſtudio conſiſte-bant fere. Cicero lib. I. de officiis: *ineunte enim adoleſcentia, cum ineſt maxima imbecillitas judicii, tunc id ſibi quiſque genus ætatis degendæ conſtituit, quod maxime adamavit: itaque ante implicatur ali-quo certo genere curſuque vivendi, quam potuit, quod optimum eſſet, eligere.* Quo ſpectant illa Comici initio Andriæ:

Quod

Quod plerique omnes faciunt adoleſcentuli,
Vt animum ad aliquod ſtudium adjungant, aut equos
Alere, aut canes ad venandum, &c.

Et quæ Horatius χαρακτηρίζει in arte Poëtica:

Imberbis juvenis tandem cuſtode remoto
Gaudet equis, canibuſque.

Ideo ſubjicit: *Cereus in vitium flecti*, &c. Plinius Cæcilius lib. IX. Epiſt. XII. *Caſtigabat quidam filium ſuum, quod paulo ſumptuoſius equos & canes emeret.* Vide cætera. Non itaque ipſum ſtudium, ſed nimia venationis oblectatio & cura reprehenſionem meretur. Adjicit ſenex apud Comicum:

Horum ille nihil egregie præter cætera
Studebat; & tamen omnia hæc mediocriter:
Gaudebam. SO. *non injuria: nam id arbitror*
Apprime in vita eſſe utile, ut ne quid nimis.

Ex quibus perſpicue intelligi poteſt, id ipſum à Salluſtio in Venationis ſtudio, non laborem, aut aliud quicquam (quicquid ariolentur alii) notari. Nam ſi laborem ſpectes, ipſa Romanorum militia ſervilis maxime cenſeri poſſit, etiam tum cum ſumma gloria ejus ſub Scipione viguit: *quippe aſſiduis & injuſtis & ſervilibus maxime operibus attriti, ferre plenius vallum, qui arma neſcirent, luto inquinari, qui ſanguine nollent, jubebantur*; ut de ſeveritate ejus loquitur Florus lib. II. cap. XVIII. Quanquam non ignorem ipſo quoque Criſpi ævo ſervos venationi adhibitos, ut apud Flaccum lib. I. Epiſt. VI.

Gargilius, qui mane plagas, venabula, ſervos
Differtum tranſire forum populumque jubebat.

Illi tamen non ad ipſum venandi munus ſive κυνηγετικὴν deligebantur, ſed ad omnem venatoriam ſupellectilem in campos deportandam inſerviebant. Quod vel jumenta alias præſtabant. Hinc iterum Horatius eod. lib. Epiſt. XVIII. *quotieſque educet in agros Ætolis onerata plagis jumenta.* Vnde nec

Gratius, nec Oppianus, & ambo Xenophontes famulorum aut ſervorum ullam mentionem faciunt: ſed unus hic noſter Aurelius. Sed & Plinius Cæcilius de Trajano gloriatur: *luſtrare ſaltus, excutere cubilibus feras, ſuperare immenſa montium juga, & horrentibus ſcopulis gradum inferre, nullius manu, nullius veſtigio adjutum.* Quibus ipſis innuit jam tum delicatiores Trojugenas labores illos ſervis ſuis tranſcripſiſſe. Ætate illius non multum inferior Apulejus non tantum *ſervos*, ſed totam quoque familiam in venatione recitat lib. VIII. Mileſ. *Exciti latibulo ſuo quiſque familia mœſta concurrimus.* Alii veſtigatores (quos nominavit particulatim antea, & ab Vlpiano etiam inter ſervos venatores recenſentur) alii qui canes per ſtationes partirentur, alii feras in retia premebant, alii vel excipiebant irruentes, vel captas interficiebant. Iſidorus fine lib. X. *Quatuor ſunt venatorum officia, veſtigatores, indagatores, alatores, & preſſores.* Hæc obibat munia familia venatoria, & omnia fere illa, quæ comitibus ſuis diſtribuit Hippolytus in prologo Senecæ. Cui poſtea, dominis non tantum laborem, ſed & periculi conſpectum fugientibus, præficiebatur aliquis, qui ſua penſa unicuique digereret. Ammianus etiam urbanæ familiæ præpoſitos recenſet lib. XIV. *Ita præpoſitis urbanæ familiæ ſuis penſa digerentibus [ ] juxta vehiculi frontem omne textrinum incedit.* Qui locus in omnibus editis contaminatiſſimus eſt. Tales fuerunt PROCVRATORES CYNEGIORVM inter Officia domus Auguſtæ, qui in unaquaque fere regione Italiæ & provinciarum conſtituebantur, erantque omnes ſub diſpoſitione Comitis ſacrarum Largitionum, ut videre eſt in Notitia Imperii. Quorum ille, qui prope Imperatorem erat, πρωτοκυνηγὸς dicitur à Georg. Codino; qui venationem ipſius Imperatoris adminiſtrat. Ait enim: ἄρχει δὲ καὶ τῶν κυνηγῶν

γῶν τῶν λεγομένων σκυλομάγγισων. Hi ſunt Imperialium canum nutritores. Erant hauddubie ſub eodem πρωτοκυνηγῷ *venatores principales quatuor*, qui ab Hincmaro nominantur. Quos perperam confundit cum ipſo πρωτοκυνηγῷ vir doctus, qui *venatorum princeps* dicitur apud Cantacuzenum lib. I. cap. IV. Hodie, *le grand veneur.*

Ib. *comitumque animoſa juventus*] Ita dignius hercule venationis συνεργοὶ vocentur. Virgilius Æn. IV. *delectam juventutem* cum Ænea venatum educit: quos & *comites* non ſemel vocat. Gratius:

Ille tibi egregia juvenis de pube legendus.

CCIC. *venatibus aptos*] Ovidius Epiſt. Oenones:

Quis tibi monſtrabat ſaltus venatibus aptos.

CCC. *plagas*] Egregie ſane caſſes, plagas, & retia diſtinguit; & *retia* definit *longo tractu meantia.* Sed hæc quidem, & qui interponuntur iis *caſſes*, apud Gratium detexui: de plagis hic reſtat dicendum. Eæ à caſſibus differunt, quod illi concavi ſint; ſunt enim, ut ipſa retia, planæ ac rectæ: à retibus, quod illa longo tractu tendantur; hæ nonniſi in viarum anguſtiis, quæ reti continuari non poſſint, objiciantur: ideo ἐνόδια vocant Græci, ut mox aperiam. Horatius Epod. II.

Aut trudit acres hinc & hinc multa cane
Apros in obſtantes plagas;
Aut amite levi rara tendit retia.

Quibus aperte plagas à retibus diſtinguit. Vnde lucem trahit vexatiſſimus & nemini interpretum non male tentatus Virgilii locus Æneid. IV. *Retia rara, plagæ.* Servius: *Multi dividunt, ut ſic retia rara, majora; plagas vero minora intelligant.* Veriſſima illorum, quotquot fuerint, ſententia eſt. A qua omnes tamen poſtmodo aberrarunt. *Alii* enim, ut addit Servius, *plagas per definitionem accipiunt, ut intelligant, quæ ſunt retia rara plagæ.* Differunt itaque à retibus non tantum, quod in viis tendantur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

tur, ſed etiam magnitudine. Iſidorus cap. de Reti-
bus lib. XIX. *minus autem rete emplagium dicitur*
à plagis. Ex quibus verbis ἐτυμολογίαν plagarum
expiſcatus mihi haud ineptè videor, ἀπὸ τῆς πλα-
γίας, quia tranſverſæ & obliquæ in viis tenduntur.
Obſtantes plagas merito dixit Horatius. Ἐμπλά-
γιον Iſidorus itaque vel hinc finxit, vel ab aliquo
autore accepit, qui nunc non extat. Sed & *plagium*
legitur apud Gratium in MS. Thuanæo: *plagijque*
exordiar aſtus. uti Pythœus ex eo edidit. *Plagium,*
τὸ δίκτυον πλάγιον. Πλαγίως autem etiam δο-
λίως exponitur ab Heſychio, & πλάγιοι, δόλιοι,
doloſi. Quia enim tendere plagas alicui, dolos &
inſidias ſtruere eſt. Cicero lib. III. de Officiis:
Suntne igitur inſidiæ tendere plagas, etiamſi excita-
turus non ſis, nec agitaturus? Sic tu ædes proſcribas;
tabulam, tanquam plagam, ponas: in eam aliquis
incurrat imprudens. Græci tamen ἐνόδια ſemper
dicunt (ſubintellige δίκτυα vel λίνα) quia in viis
utrimque ſeptis, quæ indagine continuari nequeunt,
intervallantur. Pollux: δίκτυα μὲν καλεῖται τὰ
ἐν τοῖς ὁμαλοῖς καὶ ἰσοπέδοις ἱστάμενα· ἐνόδια
δὲ τὰ ἐν ταῖς ὁδοῖς. *Retia dicuntur, quæ in pla-*
nis & æquabilibus locis tenduntur; plagæ, quæ in
viis. Quæ vulgo perperam habentur qua lectione
qua verſione. Xenophontis verba, quæ huc fa-
ciunt, ſunt cap. XVI. τὰ δὲ δίκτυα τεινέτω ἐν
ἀπέδοις, ἐμβαλλέτω δὲ τὰ ἐνόδια εἰς τὰς ὁδούς.
Quo loco falluntur viri doctiſſimi, qui ἐπιπέδοις
ſubſtituendum putant, & qui pugnare illa cum Pol-
luce exiſtimant. Ἄπεδον enim ab Heſychio, Suida,
aliiſque exponitur, ὁμαλὸν, ἰσόπεδον, ἐπίπεδον.
Adeo ut hæc ſynonyma ſint, non contraria. Ne-
que τὸ A in ἄπεδον privativum eſt, ſed derivati-
vum, ut ita dicam.

CCCIII. *Linea*] Sunt nec numero nec erudi-
tione contemnendi, qui *lineam* abſolute pro for-
midine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

midine poni putent. Quam opinionem juvat Senecæ locus lib. I. de Clement. cap. XII. *Sic feras linea & pinnis concluſas contineas.* Quæ vulgo præpoſtere leguntur : *lineis & pinna.* Lib. II. de Ira cap. XII. *linea pennis diſtincta* dicitur. Plura ad illa Gratii invenies : *ſuis properantem linea pinnis Implicet.* Quo pertineant illa Plinii lib. XI. cap. XXIV. *atque ut in plagas lineæ oſtenſæ, præcipitant in ſinum.* Si modo bene nunc ea ſic conſtituenda conjicio. Vt lineæ, ſive formidines, *oſtenſæ* præcipitant in plagas, ita illa derelicta laxe in parte ſumma, quia facile cernuntur, præcipitant in ſinum telæ aranei. Sed ne mihimet ipſi placeam nimis, non video qui *linea* abſolute pro formidine accipi poſſit. Linea enim nihil niſi funiculus è lino, μήρινθος. Atque ita in Gloſſis exponitur. Ita Gratius : *illa uſus linea longi*; de peridromo, ut latius tum declaravi. Nec hic quidem apud Aurelium aliter ſumi poteſt; dum periphraſi, qua formidinem circumloquitur, inſervit. Haud ſecus quam apud Oppianum lib. IV. Halieut. Μηρίνθῳ στέψαντες ἅπαν δρίος. *Lineâ circumdantes ſaltum.* Et Gratio quoque; *properantem linea pinnis implicet.* Cum vero additur, *pinnata*, vel tale quid, ut μήρινθος δειμαλέη Oppiano lib. IV. Cyneg. *linea pennis diſtincta* Senecæ, de formidine facilis intellectus eſt.

Ib. *circumdare ſaltus*] Hinc comparationem ſumpſit Marcellinus lib. XVI. initio : *nam ipſa oppida, ut circumdata retibus luſtra, declinant.* Ita, etiamſi non haberent ulli codices, ſcribendum cenſerem ſola ratione ductus : niſi inſuper ineptum eſt, quod Vir doctus ex libris ſuis edidit : *circumdata retiis buſta.*

CCCIV. *metu concludere*] Vide omnino ad illud Gratii : *Hic magis in cervos valuit metus.* Vbi & Manilii locum citavi ex lib. IV. qui ita editur poſt Scaligerum :

Et pacare metu ſilvas, & vivere rapto.

Non improbo, ſiquidem antiqua ea eſt lectio. Cæterum non potuit non ſuſpecta mihi eſſe, ubi aliam atque aliam in veteribus Editionibus inveni. Aldina anni M. CCCCXCIX. habet, *parare metum.* Tornæſiana, *purgare metu.* Quæ ex ſcribendi compendio propagata eſſe poſſunt, *pagrare.* Vt rectum ſit: *peragrare metu ſilvas.* A Marone enim habet utriuſque operis lib. IV. *ſilvas ſaltuſque peragrant.* Ipſe Manilius paulo poſt: *capiunt ſaltus, ſilvaſque pererrant.* Tò *vivere rapto* etiam à Marone eſt, tam lib. VII. quam IX. Æneidos, ut ſupra oſtendi.

CCCVIII. *lini ſeptum*] Totam puta δρκυοστασίαν, quam *indaginem* Latini dicunt. Virgilius IV. Æneid. *ſaltuſque indagine cingunt.* Quo loco ineptit Grammaticorum & Interpretum vulgus, *indaginem* canibus attribuentium. Ita quidem alias ſumitur. Vt apud Apulejum Metam. VIII. *canes venationis indagini generoſæ mandatæ.* Sed apud Poëtam *indago* eſt retium caſſiumque ſeries, qua toti ſaltus circumdantur. Plinius lib. XIX. cap. I. hunc locum conſideravit, cum ait: *uno portante multitudinem, qua ſaltus cingerentur.* Loquitur de retibus è tenuiſſimo lino. Aurelius *ſeptum* haud immerito dixit; ſiquidem & ἕρκη eo ſignificatu à Pherecrate poni obſervat Iul. Pollux. Hinc Apulejus ibidem; *proſpectu veſtigatorum obſeptis campis*, id eſt, retium ſepto clauſis. Indago autem non tantum retibus, caſſibus, & plagis, ſed etiam formidine conſtabat, quæ, qua apertior ſilva eſt, totam ambiebat, & indaginem claudebat. Hinc Livius lib. VII. cap. XXXVII. *indaginem* videtur pro formidine poſuiſſe: *cum præmiſſus eques velut indagine diſſipatos Samnites ageret.* Auſonius Epiſt. IV.

Circumdas maculis, & multa indagine pinnæ.

deo & formidini attribuit noſter, quod *lini vetet Inſcendere ſeptum.* Puta neque lineam pinnatam, neque

neque reliquam λινοστασίαν. Aderant tamen ſemper ἀρκυωροὶ ſive λινοπταὶ, qui ſimul ac indaginem conſtituerant, ad alas retium & per παράδρομα ſtationes ſuas partiebantur, ut viderent ne ferarum incurſu conciderent retia; neu qua exitum tentent ipſæ, aut fugam capeſſant. De quibus intelligenda Maronis verba:

Dum trepidant alæ, ſaltuſque indagine cingunt.
Quæ ab nemine hactenus bene expoſita ſunt. *Trepidantes alas* vocat illos ipſos λινοπτὰς, dum ferarum irruentium impetum trepide expectant. *Alas* vocat, quia ad alas retium poſiti, ut alæ equitum in legionibus, μετωνυμικῶς. *Alæ* enim & πτερύγια quoque Græcis, teſte Polluce, ſunt retium extremitates, vel potius caſſium. Hinc *alatores* dicti ἀρκυωροί. Iſidorus lib. x. Venatorum quatuor genera recenſet, *veſtigatores, indagatores, preſſores, & alatores.* Servius P. Danielis ad illa Virgilii, quæ citavi: *Indagine, ferarum inquiſitione. Et quidam cum veſtigatoribus alatorum mentionem inductam accipiunt: nam indaginem veſtigatorem ipſum tradunt. Alias vero alatores, qui dextra & ſiniſtra plagarum ſublata voce prohibent feras exire.* Imo non alii à Marone intelliguntur. Nihil hic cum veſtigatoribus rei. Indago ab alatoribus ipſis conſtituitur. Fefellit illum πρωθυστερολογία. Prius enim indagine ſaltus cingunt, quam ad alas conſtituuntur & trepidant. Qui autem cum eodem Servio *alas* pro equitibns accipiunt, non conſiderant mehercule, quam minime iis equitantibus conveniat indaginem erigere, quod alis attribuit etiam decori obſervantiſſimus vates; nec Senecam audiunt monentem lib. I. de Clem. *Sic feras linea & pinna clauſas contineas: eaſdem à tergo eques telis inceſſat, tentabunt fugam per ipſa quæ fugerant, proculcabuntque formidinem.* Quare neſcio qua fide habendum ſit, quod fragmenti vice ex incerto au-

ctore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ctore huc adducit I. Scoppa: *Venatorum genera quatuor eſſe, Inveſtigatorum, indicatorum, inſidiatorum; & alatorum, qui equo ſuccuſſante, ſenſimque inſultante, clamoreque animalia terrent, ne alior-ſum, quam per medias tendiculas, fugam arripiant.* Atque ex hoc locum Maronis interpretatur. Quod quidem ex meris nugis Servii, & Iſidoro conflatum eſſe, dubio procul eſt.

CCCXI. *tempore* * *longo*] Barthius hic deſperat de reſtituendo hoc loco. Poſtmodo in Adverſariis conjicit: *ſubtemine ponere longo.* Quid tamen promptius (ne tot annorum intervallo nihil actum queramur) quid propius antiquam ſcripturam, & veritatem, niſi ipſa ſit, quam ſi reponam, *ſubtemine tendere longo?* Atque ita audacter edidi.

CCCXV. *Dant, quæ fluminibus,* &c.] Vtrum ardeas, an ciconias intelligat, difficile dijudicatu eſt; alterutras, vel ambas poſſe ſumi in hunc ſenſum & uſum, non ambigo. Si quis diligentius in naturam earum, ut quam bene illas περιφράζη Aurelius, appareat, inquirere velit, Geſneri librum de avibus, qui nihil vel ex antiquis vel recentioribus indictum reliquit, ante omnia conſulat.

CCCXVII. *Hinc mage puniceas,* &c.] Si ad ardeas & ciconias hæc referas, falſa ſunt; ſin ad Libycas aves, vera quidem; ſed interruptum ſenſum efficias. Quare ita potius hi verſus reſarciantur:

Dat tibi pinnarum terrentia millia vultur,
Dantque grues, cycnique ſenes, & candidus anſer,
Dant quæ fluminibus craſſiſque paludibus errant
Pellitoſque pedes ſtagnanti gurgite tingunt:
Dat Libye magnarum avium fœcunda creatrix:
Hinc mage puniceas nativo murice ſumes.
Namque illic ſine ſine greges, &c.

Tò *Hinc* eſt adverbium loci, non temporis. Abſurde enim poſt tinctas vario fuco pennas *hinc* demum nativo colore rubentes addat inſuper. Sed poſt-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

quam fucatas poſuit, ubi Libyen attigit, tunc potius naturaliter rubentes pinnas ſumendas præfert, quia illic infiniti rutilantium avium greges. Inepte vero *puniceas* pro Punicis avibus interpretatur Barthius, quaſi ſub Libycis non comprehendantur etiam Punicæ, aut aliquæ ſint Punicæ aves, quæ ita præter cæteras rubeant. Nec quidem Gallinas tantum Africanas, ſed & pſittacos, aliaſque, ſi quæ ſunt, totis alis rubentes aves intellexit Nemeſianus. Verum enimvero, ne quid diſſimulem, non placet mihi ulla trajectio, quandoquidem etiam ex vulgata diſtinctione idem ſenſus trahi poſſit. Poſtquam enim Libyen magnis avibus abundare dixerat, merito grues, cygnos, anſeres, & ciconias (hæ certe ibi frequentiores) magnarum avium numero cenſet, quas Libye dat. Tum quoque ſubjicit illic naturaliter *puniceas* pinnas ſumi, non aves, ut perperam conſtruxit Barthius.

CCCXIX. *ſuavique rubeſcere luto*] Virgilius Ecl. IV.

Ipſe ſed in pratis aries jam ſuave rubenti
Murice, jam croceo mutabit vellera luto.

Quæ cum haud dubie reſpexerit Aurelius, cauſſa nulla eſt, cur Barthio non aſſentiar reſcribenti, *nativo murice*; quanquam ea, quam ipſe ſibi finxit, ineptiſſima ſit. Tum etiam quod addit, *τὸ illic* hoc loci ripas fluminum & confinia ſtagnorum notare, ibique aves maxime verſicolores eſſe, oſtendit quam nihilo rectius ac cæcus de coloribus judicaverit, dum fulicas cygnis confert, & purpureas nobis ciconias depingit, ipſe ciconia etiam à fronte dignus, quamvis his purpureis finem commentationis, ſuæ tanquam emblemate, inſignivit.

CCCXXI. *hyemis ſub tempus*] Opportune prorſus. Nec enim aliud anni tempus æque aptum venationi eſt. Vere fœtura animalium, æſtate calores, & nondum adulti fœtarum partus, inutilem atque incommodam reddunt venationem. At vergente in hye-

hyemem autumno, quod ipſum temporis ſpatium hic intelligit Aurelius, & plerique hodie obſervant venatores, nihil non maturum atque opportunum eſt. Eodem fere tempore venatum exiit apud Maronem Æneas, ut ſuperiore libro commentario docui. Contra Xenophon major capp. VIII. & IX. alter cap. XIV. Pollux cap. VI. & Oppianus lib. I. initio, quodvis tempus venantibus concedunt, maxime autem vernum commendant. Rationes quas addunt, imbecilles adeo ſunt, ut per ſe facile concidant, ſi cum iis, quas modo poſui, comparentur. Melius aliquantum I. Sateſberienſis Polycrat. cap. IV. *Præterea*, inquit, *ab octavo gradu Capricorni uſque ad geminos, tibicinum & cornicinum exultatio conquieſcit* [] *cum tamen totius anni prolixitas variis venantium ſtudiis occupetur*. Id eſt, à Kalendis Ianuariis in æſtatis fere initium. Quia fortaſſe in Anglia nullus tum temporis caloris metus erat, ipſam æſtatem venando auſpicabantur. Hodie tamen ibi plerique à Kal. Novembribus legitimum venationis exordium faciunt, & Februario menſe terminant. Non aliter ſenſit Nemeſianus noſter, qui etiam aucupium eo tempore inchoat:

Cum nemus omne ſuo viridi ſpoliatur honore,
Fultus equi niveis ſilvas pete protinus altas
Exuviis, &c. ex fragmento ejus.

CCCXXIV. *dum mane novum*] Virgilium Georg. III. ut ſolet, imitatur ad verbum:

Carpamus dum mane novum, dum gramina canent.

Quando autem venatum exire convenit hyeme, apud Gratium quæſitum eſt. Vnde conſtat de autumno hic potius loqui Aurelium. Tum enim, ut alias, præterquam hieme, mane etiam exeundum.

CCCXXV. *veſtigia ſervant*] Seneca Hippolyto:

Dum lux dubia eſt, dum ſigna pedum
Roſcida tellus impreſſa tenet.

Quæ item latius exegi ad illa Gratii: *tum ſigna vapore ferino Intemerata legens*. Ergo, HOC AGE.

IANI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

IANI VLITII
VARIARUM LECTIONUM
LIBELLVS
IN

GRATII CYNEGETICON;
SOLINI PONTICON, &
HALIEVTICA, Fragmenta;
NEMESIANI CYNEGETICON,
DE AVCVPIO Fragmenta,
NEMESIANI ECLOGAS IV.
CALPVRNII ECLOGAS VII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Notæ Editionum Gratii, Nemeſiani, & Calpurnii.

A. Aldina, Venetiis 1534. quam eodem anno expreſſit H. Steyner Auguſtæ Vindelicorum, & Gryphius 1537. Lugduni. Et Froſchoverus eodem fere anno Tiguri, ex qua falſo tam prodigioſas variationes citavit Barthius, notatas τῷ T.

G. Germanica illa ἄτοπος Barthii, quam omnium figmentorum ſuorum autorem citat.

P. Pariſienſis inter EPIGRAMMATA & POEMATIA VETERA hos omnes autores non parum emendatiores habet, cura P. Pythœi 1590. quos inde exhibuit Antverpienſis 1608. &

B. Ed. Barthii Editio, Hanoviæ 1613. cum commentariis ipſius Caſp. Barthii, quem B. notavi.

In reliquis Bucolica tantum.

R. Romana 1471. quæ poſt Silium, XI. Eclogas ſub C. Calphurnii nomine repræſentat, & princeps procul dubio omnium eſt, ſed nunquam expreſſa, niſi valde fallor.

V. Edita Parmæ (ut inibi additur) *per Angelum Vgolettum è vetuſtiſſimo atque emendatiſſimo Thadæi Vgoletti codice è Germania allato*, &c. circa annum 1500. habet etiam Nemeſiani Eclogas IV. poſt Calpurnianas.

F. Florentina 1590. cum commentariis Roberti Titii & Hugolini Martellii Epiſcopi Glandarenſis * citatur à Titio alia Florentina Iuntæ 1504.

MS. Pal. Sunt variationes ſcriptorum codicum Palatinæ Bibliothecæ, quas citarunt Gebhardus, & Barthius, ſed tantum in Adverſariis ſuis.

MS. Tit. quas Titius ex ſcriptis libris allegavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

PRÆFATIO

SVPER VARIAS IN GRATIO LECTIONES.

PERLATA tandem ad me ſunt, beneficio Eruditiſſimi & Amiciſſimi mihi Iuvenis, cui & alia hæc debet Editio, Thuanæi codicis, vel potius fragmenti excerpta; in quo Gratii Cynegetici aliqua pars, & Halieuticon, ut extat, totum. In Cynegetico autem poſt v. CLIX. reliqui omnes deſiderabantur. Non dubito equidem quin id ipſum ſit exemplar, ex quo paucas variationes in Editione ſua notavit Pythœus, quæ omnes pœne cum meis conſentiunt: quamvis v. CCXXXV. in eodem V.C. aliter legi annotaverit. Fortaſſe enim integriore adhuc libro eopſe, an alio inſuper uſus eſt. Vt ut fuerit, nondum illa me fefellit opinio, qua, cum ad Gratium præfarer, Sannaſariani codicis apographum eſſe conjiciebam. In paucis enim differt; & ea pleraque vel errore, vel pro lubitu exſcriptoris inſerta poſſunt fuiſſe. Ego quidem, nec ea, quæ Pythœus jam excerpſit, nec illa quæ ſive feſtinatione præteriit, ſive faſtidio aſpernatus eſt, ullo modo omittenda cenſui; ſed & nævos & lituras, unde ſæpe veræ lectiones eliciuntur, ad manum librarii repræſentavi, ne quicquam poſt me deſiderari poſſit. Iuvit inſuper hanc curioſitatem meam, rogantique ſuppetias tulit, Vir maximus, & nullo non nomine mihi colendus, Erycius Puteanus, tum libros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

bros Lovanii agenti ex cultiſſima Bibliotheca ſua liberaliter depromendo, cum poſtea quæcunque ipſe olim ex variis editionibus & commentariis enotaverat ſubmittendo: quæ ſuis locis inſerui. Iuverunt etiam obiter alii Doctiſſimi Viri, quos ideo hic nominare ad rem non pertinet. Singularem vero Clariſſ. Ioh. Fred. Gronovii & Nic. Heinſii in Libello hoc adornando gratificationem niſi prædicem, ingratiſſimus ſim.

Præterea, ut in Prolegomenis promittebam, Barthianas ſive conjecturas ſive variationes addidi: ea diſtinctione, ut quas ſibi aſſcripſit, B. litera deſignaverim: quas autem Germanicæ vel, ut verius eam vocat, *ἀτόπῳ* Editioni (in Germania enim nunquam ante illum, ipſo in fronte editionis ſuæ teſte, autores hi excuſi ſunt; quo coarguitur non modo nullas vetuſtiores, ſed nec Auguſtanam quidem Anni 1534 inſpexiſſe) vel, quæ pari paſſu ambulat, Tigurinæ (niſi aliud extra Germaniam, in Vtopia quoque Tigurum eſt) acceptas referre maluit, G & T. characteribus notaverim: Ea quoque fide habendas reliqui, qua ipſe modo Germanicam Editionem eſſe, quæ plurimum illum in reſtituendo Gratio juvit, in limine Commentarii ait; modo ullam ante ſuam in Germania curatam fuiſſe in titulo operis negat. Addidi poſtremo meas quoque aliquot conjecturas, quæ vel ut in commentario locum haberent operæpretium non erat, vel poſtea inter relegendum ſubnatæ ſunt. Has *τῷ f.* inſignivi.

VARIÆ

VARIÆ LECTIONES

IN

GRATII CYNEGETICON.

FALISCI] Deeſt in A. & P. PHALISCI G. & B. Ed.

7. Verſu 5. *profecti*] Ms. *profectu*.

rectuſque] Ms. & A. *erectuſque*. B. Ed. *certuſque*

18. *contiguas*] *continuas*. G.

19. *cecidit*] *ceßit*. Ed. B.

0. *circum*] Ita G. & ego; alias, *circa*.

1. *Firmamenta*] *Fundamenta* G.

6. *nomine*] *numine* G. & B. Ed.

8. *Naides & Latii Faunus* ** Ms.

0. *Silvani ſtermite cudens*. Ms.

2. *niſus*] Ita ego Ms. *leſus*. al. *luſus*. *ſed non ſine carminis uſus* G. *ſed non niſi carm. uſu* B.

3. *venandi*] f. *venanti*. Vt hinc dixerit Naſo:

Aptaque venanti GRATIUS *arma dabat*.

Quo ſaltem probatur male vulgo diſtingui: *arma dabo, & venandi perſequar artem. Armorum caſſes, &c.* Ms. *aſtis Armorum; caſſes plagiique exordiar ertis*. Miror unde *artem* ediderit Pythœus, cum aliæ omnes, *arteis*.

. Tit. in Ms. A. & P. *De retibus conficiendis*. ib. *jungere filo*] *fingere limbo*, citat Turnebus Adv. 29. c. 26.

. *quadruplici*] Ms. *quadruplicis*. non male. *Quadruplices limbos*, i. e. quadrangulis maculis inter ſe plexos.

29. *la-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

29. *laqueas bis ut omni* Ms.

31. *Et*] *At* G. *Ad.* B. *vicenos*] Ms. *viceno.*

34. *Cyniphiæ*] Ita male omn. Edd. Ms. *Cinymphiæ.* Scribendum, *Cinyphiæ.* Servius ad Georg. III. *Cinyphii hirci*] *Libyes a fluvio Cinyphe.* Apud Plinium lib. V. cap. IV. perperam eſt, *Cynips*, pro *Cinyps*, vel *Cinyphs*, ut Mela lib. I. c. VII. Herodotus lib. IV. ubi fertilitatem hujus regionis prædicat, effert Κίνυψ, Κίνυπος. Straboni, Κίνυφος, Ptolomæo Κίνουφος. *Conifiæ* G.

35. *Æoliæ*] Hanc conjecturam meam confirmat Ms. Vir illuſtris, *Æolia de valle*, interpretatur, ut *Euboicam rupem* apud Maronem Æn. VI. quia tam Æolia, quam Eubœa oriundi erant Cumani. Eruditè.

37. *Meſſis*] Ms. *Menſis.* & v. 38. non habet.

41. *Sætabes*] Ita Iunius & Puteanus: ſed & Ms. exque eo Pyth. Ed. *Sutabes* A.

42. *ſuo*] *ſacro* G. *Bubaſtia*] Ms. *Bubbaſtia. Bupalia* G.

43. *Velatur*] *Veſtitur* G. & B. Ed. *æſtivi*] *Ægypti* G. uti Iunius conjecit.

44. *Ipſe in*] Ita A. & è conjectura B. *Ipſus* G. *ib. damnoſus*] *damnatus* B. Ed.

45. *exterruit*] Ita Ms. & P. *exterritur hoſtis.* A.

46. *rigui*] *rigidi* B. Ed. ib. *Alabandus* Ms.

48. F. (*gravis eſt tut. ſ. illis.*) ut reliqua inter ſe continuentur; hæc a. ad v. 50. ſpectent.

49. *retibus*] Ita Ms. & P. *ſentibus* A.

50. *humor*] *udor* G. & B.

51. Leg. *uſus in armis. Nulla fides. Ergo*, &c.

52. *valle*] *vallo* G. *preſſo fl. vallo* B.

53. *cauſſæque malum*] Ita Ms. & P. Vide comm. Gronovius mavult; *clauſæque malum*. Vt tam paludes, quam flumina intelligantur, retibus vel indagine ſepta, ac clauſa.

55. *flatus*] Ita Ms. & P. & Turn. *fluctus* A.

58. *annus*] Ms. *annos.* Forte. *annum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

60. *reſpondet langor uſu.*, Ms. *longior uſus* B.
63. *tentare*] Vide ad Calpurnii Ecl. VII. verſ. 9.
64. *Ire*] Ms. ut P. *Iret*. Deeſt in A. hæc vox.
68. *Vt*] Ita Ms. & G. al. omnes, *Et*.
69. *cultoſque ferit. Tyrint. orbeis* A.
72. *famæ*] *fama* B. Ed. *primus*] *primum* G. *patravit*] Ms. *impetravit*. quod requirit *τὸ primum*.
75. Tit. in Ms. A. & P. *de Pinnatis conficiendis*. Vide Comm. pag. 123.
76. *fuit, & non*] *fuit. Eſt non* G.
79. *ſpecies*] *ſpecie* G. *ab*] Ms. *ad*.
85. *Hic*] Ms. *Hinc*. *metus*] Ita Ms. & P. *dolus* A.
86. *Lineaque extructis*] Ms. *Linteaque expoſitis*. Veriſſima ſcriptura. Quam cum non notaverit Pythœus, videri poteſt non habuiſſe hunc Thuanæum codicem, ſed alium, ex quo excerpſit, *Lineaque extritis*; B. & G. *Lineaque ex tritis*. f. *expoſitis*. Lucanus: *diſpoſitis attollit retia varis*.
89. *aliquis*] Ms. *aliis*. Titulus hic: *Pedicæ*.
90. *magis*] *manus*, Er. Puteanus.
91. *teget*] Ita Ms. & P. & Turn. *reget* A.
93. *eum*] Ms. *quam*. quod & Pyth. obſervat.
96. *Prodidit*] *Condidit* G. & B. *divos*] *divo* Turn.
97. *in cæcas aciem*] Ms. *in cæca faciem*.
100. *ſtat*] Gronovius eleganter: *dat fama*.
105. *annis*] *arvis* V. C. Pythœi. *armis* G.
108. Tit. in Ms. &c. *Genera jaculorum*. *etiam*] *aciem*. G.
111. *& geminas*] *in gem.* G. *furcas*] *furca*. Ms.
112. *totos*] *notis* Ms. & Pyth. *votis* G.
117. *Macetum*] Ita Ms. & P. *Macedum* A.
19. *diſtrictas*] *diſtrictas* cit. Turn.
20. *Albania*] Ms. & P. *Lucania*. A. & B. *Livania*.
21. *ſalubres*] *ſelibres*, Er. Puteanus.
25. *relinquite*] *ſpernite* G. & B. ib. f. *ne tela relinquite, Divæ Magnum opus*.
26. *quondandam tacere ſagitte*. Ms.

127. Tit. in Ms. &c. *Ligna apta jaculis.*
128. *nutritur*] Ms. *innutritur.*
131. *incomptos opera lutores ageſtis* Ms. *in comptus* A.
133. *pulcherrima*] Ms. *pulcherimoſuma.*
135. *juſſere*] *luſere* G.
136. *ficta*] Ms. & Pyth. *facta. victa*, B. Ed.
141. *gravat*] Ms. *gravet.* f. ἀρχαϊκῶς.
144. *notas*] *comas* Put. *verſus*] *verſu* A.
145. *ſufficit*] *ſubjicit* G.
146. *fluet*] *fluit* B. Ed.
148. *advertitur*] *adverterit* G. *annus*] *annes* Ms.
149. *Frondibus*] *Frontibus* Ms.
150. Tit. in Ms. & Edd. *De canibus.*
151. *per artes* I Ms. *partis.* f. *peritis.*
155. *Cuique*] Ms. *Quoſque*, pro *Quoique.*
159. *genus*] Poſt hanc vocem reliqua deſunt Ms.
167. *aula*] Vide & ad Calp. Ecl. 1. verſ. 15.
171. *quos*] *quo* G. *qui* B.
178. *catulis j. Britannis*] *catuli j. Britanni* G.
182. *Comparat*] Ita P. *Cum parat* A.
184. *Sicut*] *Sic ut* P. *Sic & A.*
192. *Tum non eſt*, &c] Pythœus notat alias legi: *Tum non & victi, cum conceſſ. lab.* non male.
194. *dabit*] Mallem, *dabat.*
203. *Vertraham*] *Ventraham* G. *Ventranam* B. *Veltrahum* cit. Lindenbr. Cæterum Merula non male à *Ver*, & *dragen* ἔτυμον petiit, cujus Cynegetica nunc primum inſpicere contigit. Vide Martialis apophor. de cane Vertrago in Comm. p. 169.
211. *veſtram*] B. conj. *veſtrum.* Vide Comm.
214. *Glympice*] B. conj. *Gymnice.*
215. *Haſtilides*] *Aſtylidæ* Geſn. & Put.
217. *ſedentes*] *ſilentes* G.
225. *majora*] *majore* G. Ita legendum.
226. *egreſſu*] *e greſſu* G.
227. *permiſſa*] *permiſta* B.
231. *officiis, ne* &c.] Ita Geſnerus. A. *officii, neu* P. *officiis, neu.*

233. of

233. *offenderet*] *offunderet*, Gronovius.
235. *Cum ſequitur*] *Conſequ.* VC. ſive Ms. Pythœi.
239. *adprenſat*] *adpreſſat* Pyth. *adprendit* B. Ed. *naribus*] *varibus* G. *varicus* B. f.
247. *ſua nôrit*] Ita Gronov. al. omn. *naris*.
255. *nôrit*] Ita Geſnerus, & P. *môrit* A. *voces*] *fauces* G. Vide Comm. p. 204.
259. *fateri*] *videri* cit. Geſnerus.
260. *tanta*] *tanti*, Gronov. non temere.
261. *refellat*] Ita B. al. o. *revellat*.
263. Hic potius tit. figendus, qui in Edd. ante v. 259. inſeritur: *Canum fœtus*.
265. *genuere*] Ita Geſn. & P. *tenuere* A. *immane*] *manente* G. *mutante* B.
268. *aut quæ*] *aut quà* B.
271. *ventris*] id eſt, *ventres*, uti cit. Iul. Scaliger.
382. *neque emeritæ*] *nec immerito* G.
285. *renuit*] *tenuit* A.
286. *ſolitoſque*] *ſolitoque rem. labore* G. & B.
290. *ipſæ*] *ipſe* A. f. *ipſi*.
291. *tuos*] *ſuos* G. & B.
294. *Libera tota tenet * ea * tergo*. A. *Vbera*, &c. P. *eat ergo* Pyth. conj. *ſtat tergo*, Gronovius.
297. *operitur*] *aperitur* G.
303. *delata*] Ita cit. Geſn. & P. *delacta*. A.
305. *fregitque*] *frigetque ind. matrum* G. & B.
310. *non & magis*] *non eſt magis alt. ſenſus: Tollit ſe ratio*, &c. ſic vulgo omn. Edd. Vide Comm.
316. *Atqui*] Ita leg. B. & cit. *Atque*. G. *At quàm*.
318. *fictas*] *victas* G. & B.
324. *actaque*] *ortaque* G.
333. *impiger*] *integer* B. Ed. Vide comm. p. 249.
336. *cedent*] Ita leg. B. & cit. *ſedent*. *illa*] *ipſa* G. & B.
337. *faciliſque*] Ita ego. Vulgo: *factuſque*. G. *fartuſque*. B. *factiſque*. Vide comm.
339. Lege & diſtingue: Sit sociis *vitulina tuis*, &c. Vide comm. Duo hi mutili verſus deſunt in G.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

344. Tit. in Edd. *Canum remedia.*

352. *ora*] *oræ* G. & B.

353. *atroque*] Ita ego. *utroque* A. *uteroque* Geſn.

358. *anguſto*] Ita cit. Geſn. & P. *auguſto.* A.

362. Hiatum interſerit poſt hunc verſum G.

365. *validæ*] Ita cit. Geſn. & P. *validum* A.

366. *cura eſt*] *curas altior.* A. Vide Comm.

367. *totis*] *toties.* Ed. B. & cit. Vide Comm.

370. *juxtaque*] *juſſaque* A. ἀρχαϊκῶς.

371. *ullis*] *ulli* B. conjicit.

379. *dicta*] *ficta* vulg. *victa* B. Ed.

380. *redit uſus*] Ita P. *rediturus* A.

388. *præcepit*] Gronovius egregie conjecit, *percepit.* Plautus Menæchm. *priuſquam percipit inſania.*

389. *Æſtivos*] *Æſtivoſq;* B. *vibrant*] *vibrans* Gron.

405. *Coralia*] *Curalia* cit. Salmaſius. *adjutas*] Ita A. *adjutant* cit Geſn. à quo, ut plurima, mutuavit P. *adjurant* cit. Smetius, & B. in Adverſ.

406. *oculique*] *oculiſque* A.

412. *vulgi*] *vulgo* G. & B.

416. *pices*] *piſces.* P.f. errore typor.

418. *lavant*] Geſn. conj. *linunt.* *eſt ira*] *atque ira coercita morbi eſt.* G. & B.

419. *ne cura*] Ita vere Gronovius. Vulgo : *natura.*

422. *Advento*] *Aventu* B. *clariſque* P.

441. *vocant, ter*] Ita G. & B. al. o.. *vocantes.* Nemeſ. Ecl. IV. *ter fronde ſacra, ter ture vapore Luſtravit.*

450. *animi*] *animis* G.

452. *melioriſque*] *melioriſve* B.

456. *ſed*] *ſtet,* G & B. Qui poſt hunc verſum intercalat verſ. 460. *Huic fas auxilium,* &c.

451. *Nec mora*] Ita Geſnerus. *Hæc mora* vulgo. *His, mora* B.

462. *lave*] *ſove* G. *fæve* B. Ed. & cit.

474. *fraces*] *fæces* G. & B. *faces* cit. B.

479. *potentia*] *nocentia* G.

481. *animæ*] *anime* G. &. B. conj.

481 *ſa-*

484. *ſacrum*] *ferre ad nem. alta* cit. Salmaſ. *ad nemorale*, Turnebus cit. quod probat Nic. Heinſius.

Ib. *faces*] .harum ſpecies eſt in fronte tituli.

486. *luci*] De eo Livius lib. 1.c. 21. *Lucus erat, quem medium ex opaco ſpecu fons perenni rigabat aqua.* Ed. Antv. *lucis.*

497. Tit. in Edd. *De Equis.*

503. *fundet*] *tollet*, cit. Turnebus, & 504 *luſtrabit.*

507. *muratur*] *miretur*, cit. Cluver. & 509. *in ſaxa.*

531. *quas*] *quæ*, cit. Turn. & 532. *potuere Cer.*

543. *ſacraria*] Videtur omnino intelligi debere Nemorale Sacrarium Dianæ, quod *medio in diſcrimine luci* colebatur, ut verſ. 486. ipſe canit. Eo ſimulacrum Dianæ Nemorenſis ſolemniter devehebatur, in thenſa ſua locatum, ut fit cum pompa traducitur. Vide & ad Calpurnii Ecl. 1. verſ. 15. ubi *ſacraria Fauni* melius, quam cum hic verſarer, & ſimul hunc locum, illuſtravi. Ita & in hiſce tantillis occupationibus, quod alias veriſſimum in maximis item rebus, deprehenditur, ΔΕΥΤΕΡΩΝ ΑΜΕΙΝΟΝΩΝ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

IN HALIEUTICA PRÆFATIO.

OPUSCULUM hoc ſive inabſolutum ab authore, ſive injuria temporis adeſum, quanquam certò alicui aſſcribere non poſſim, Gratii tamen potius eſſe, quam Ovidii, aut alîus cujuſquam, paucis hic demonſtrare, quibus inductus in eam opinionem primitus fui, aggredior. Primum facile inter argumenta locum meretur materiæ quædam cognatio; quam plerique ſequuti ſunt, qui θηρευτικὴν, ſive Venationem in genere ſumptam, abſolvere voluerunt: ſcilicet ut κυνηγετικὰ, ἁλιευτικὰ, ἰξευτικὰ uno opere complecterentur. Has enim ſpecies ſub venationis appellatione generali & Plato lib. VII. de Legibus, nec ibi tantum; & Cicero lib. II. de Nat. Deor. comprehenderunt. Oppianus certe, quamvis & ἁλιευτικὰ ejus & ἰξευτικὰ (ſed hæc nondum vulgata) non extarent, omnia hæc ſimul pertractare voluiſſe, initio κυνηγετικῶν ſatis aperte declarat. De Nemeſiano noſtro Vopiſcus refert: *qui* ἁλιευτικὰ, κυνηγετικὰ, & ναυτικὰ *ſcripſit.* ubi non temere ἰξευτικὰ ſubſtituebat ὁ πάνυ Caſaubonus. Recentes, ut plurimos, omitto, Geſnerum, Hereſbachium, & infinitos alios, qui volatilium, terreſtrium, & aquatilium hiſtoriam ac venationem ſpeciatim executi ſunt. Hæc prima inquam ratio, cur Gratii κυνηγετικῶ Halieuticon fragmentum ſubjecerim. Altera non longe abſcedit, qua aſſerere licet, ab aliquo pedeſtris venationis & perito quam maximè, & amatore ſcriptum id eſſe, qui tum curioſe de Equis, reliquiſque terreſtribus animalibus, tum de canum ſagacitate quam aptiſſime & eadem, qua Gratius, methodo narrans, ſatis longam de iis diſſertationẽ interjicit. Tertium argumentum facit codex ille Sannaſarianus, ex quo uni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

co Gratii κυνηγετικὸς, Halieuticaque hæc propagata olim ſunt: quem ordinem etiam ſervat Thuanæus codex, qui, etſi Cynegetici potiorem partem non habet, Halieutica ne uno quidem verſu auctio ra, aut imminuta, continuo ſubjicit. Poſtremo ſtilus quoque, præter phraſiologiam, in iis potiſſimum ubi de terreſtribus agit, plane venaticam ac Gratianam, ut liquet ex iis quæ cum Cynegetici locutione contuli, ſi non Gratio totum vindicat, ſaltem Ovidii non eſſe, evincit. Nihil enim minus quam Ovidianum ſapit: quod facile perſuaſit mihi intimus Naſoniani genii myſtes Heinſiades. Idem monuit quoque, non mera Halieutica videri debere, ubi tanta ad terreſtrium venationem digreſſio, & à generali animalium hiſtoria exordium inſtituitur. Quibus fulcimentis ſtabilitus minus vereor, ne obex ille ſubmoveri poſſit, quem Plinii auctoritas, an hallucinatio injicit. Is lib. XXXII. capp. II. & ultimo, compilavit omnia & piſcium ingenia, & nomina, quæ in hoc fragmento produntur. Cap. II. ita infit: *Mihi videntur mira & quæ Ovidius prodidit piſcium ingenia, in eo volumine, quod Halieuticon inſcribitur.* Tum ſingula pœne verbotenus, quæ uſque digreſſionem de terreſtribus continentur, atque ordine recenſet, quæ particulatim, ſuo quodque loco, in variis lectionibus applicabo. In fine ejuſdem libri & ultimi capitis, poſt infinitam piſcium nomenclaturam, addit: *His adjiciemus apud Ovidium poſita nomina, quæ apud neminem alium reperiuntur; ſed fortaſſis in Ponto naſcuntur, ubi id volumen ſupremis ſuis temporibus inchoavit.* Deinceps ita reliqua, quæ poſt digreſſionem ſequuntur, nec plus, nec minus, quam hodie extat, exequitur: unde conſtat vix plura, olim ad Plinium, quam ad nos perveniſſe. Sed verba ejus ut excutiamus, operæpretium eſt. *Supremis temporibus* ab Ovidio inchoatum in Ponto Halieuticon hoc eſſe, & piſces, quos

recenſet, in Ponto tantum naſci, quia apud alios nulla eorum mentio occurrit, non aſſerit, ſed conjicit Plinius. Neutrum recte. Nam & plerique eorum, quos excerpit, ab Ariſtotele nominantur: aliqui etiam ab Ennio in Phageſiorum Fragmento, ut *Glaucus Cumas apud* optimus, & Melanurus; alique ab aliis item Latinorum, ut Græcos omittam: Et quod ille videtur Ovidio attribuiſſe, quia in Ponto ſcriptum hariolabatur, contrario argumento probatur Ovidii non eſſe. Quomodo enim Romam delatum, ſi non ab ipſo miſſum, ut reliqua, quæ in Ponto condidit? quomodo mitti ab ipſo potuit, ſi inchoatum tantum, & ut revera eſt, inabſolutum & imperfectum reliquit? Si tamen inchoavit id volumen in Ponto Ovidius, cur hujus non meminit, ut ejus, quod de bello Actiaco moliebatur, & alterius Getico ſermone, quæ item inabſoluta reliquit? Invenerat forte Ovidii operibus affixa hæc Halieutica Plinius, ſive ſine nomine, ſive ſub eo, quod Plinio non ſatis innotuerat, ut puta Gratii; ideo Ovidii ea eſſe hariolatus eſt; vel etiam enotando ea, quæ ad memoriam ei aliud agenti, ut ſolebat, dictata fuerant, in nomine autoris lapſus eſt, ut ſæpe alias. Nam, ne alia ejus μνημονευτικὰ ἁμαρτήματα innumera enumerem, etiam in hiſce ipſis citandis memoria illum ſæpe fefellit (præſertim, ubi Chromin in aquis nidificare excerpſit) ut ſuo quæque loco oſtendam. Ovidii itaque non eſſe, ſatis manifeſte patere exiſtimo: nec à quoquam præterea quidem veterum inter ejus ſcripta relatum. In prima autem editione quod titulus ita concipiatur: P. OVIDII NASONIS HALIEUTICA, ab ipſo Editore potius, qui Plinii illa legerat, & producit, quam ex Ms. Codice profectum eſſe crediderim. Quanquam in altero Thuanço apographo recentiori manu affixum ſit: INCIPIT VERSUS OVIDII DE PISCIBUS. quod haud dubie à Plinio item

item didicerat librarius. Vt Ovidio quidem jure merito abjudicavi, non pari aſſertione Gratio adjudicandum tamen cenſeo; ſed conjectura, ſi quid fidei ea mereretur, ſtandum. Propius tamen veritatem id eſt, quam ut Nemeſiano adſcribatur. Quod cum in Adverſaria ſua conjiceret Barthius, ἀνιστωρησίαν illam, quam alias quoque affectat, æquè ſibi placere oſtendit, ac ille, qui Plinium Nemeſiano poſteriorem, vel Catullum Martialis imitatorem conſtituiſſet. Cujuſcumque ſit, ego hic Gratio ſubjeci, cùm ob materiæ quæ univerſam animalium hiſtoriam magis, quam piſcium, ſpectat, tum ob ſtili affinitatem; niſi quod in eo, & materia & ſtilus depreſſiores: par tamen ubi de Equis & Canibus agitur, & germana Gratii locutio. Præterea ita de meo, partim etiam ex Plinio & Geſnero, ſupplevi, ut ſenſus ſaltem inter ſe quodammodo cohæreret, quem penſi maxime habui. Qua de cauſſa, dum variationes Ms. codicis & Editionum enotarem, multa ſuper Plinii excerptis, & ſenſus inverſione ab eo ſubinde commiſſa, currenti calamo ſubnata etiam inſerui. Adjicere autem ea, quæ jam dudùm à Columna ad Ennium commentante edita ſunt, nec potui inopia exemplaris, nec ut poſſem volui. Sed tandem, cum relegenda hæc jam ad prælum eſſent, nactus id ſum ex Heinſiana τοῦ πάνυ Bibliotheca; & verſus illos vix pauciores, quam γνήσιοι ſunt, ita ineptos, & alienos ab Autore noſtro deprehendi, ut ſuppoſitios eſſe nemo, qui illos viderit, non ſibi perſuaſum habere queat: utpote cum & omnia ea habeamus, quæ Plinii ævo extiterunt: & vix plura ab ipſo autore profecta eſſe, veriſimillimum. Solini itaque fragmentum potius præfixi, quod & materia & ſenſu adeo alteri congruit, ut ovo prognatum eodem, & ejuſdẽ orſi ac textus eſſe quis diceret. Quod ipſum jam primũ varias lectiones ſuas depoſcit, ut deinceps ad inceptum revertar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

VARIÆ LECTIONES

IN

PONTICON FRAGMENTVM.

VERSV 2. *ſpirantes molle*] Ita lego: quia piſces exiguum tantum ſpirant, & dormiunt, ut docet Plin. lib. 9. c. 7. & lib. 10. c. ult. Salmaſius in Prolegom. ad Solin. ubi emendatum ex V. C. poſuit hoc fragmentum, citat: *æquoreas ſpirantis molle c.* ut mare dicat molle ſpirare. Vide pag. 214. Vulgo: *ſpirantes mole.* quaſi vix ſpirantes.

8. *creandis*] Ita Salmaſ. ex VC. al. *profundis.*

11. *gemmavit*] *geniavit* Barth. Adverſ. 44. c. 3.

13. *librata*] *fundata*, Salm. ex VC. *juſſa*] Ita Salm. ex VC. & Barth. è conjectura. Vulgo, *viſa.*

14. *Ætherias*] *Æternas* Barth. conj.

22. *cœtu*] *citu* Salmaſ. ex V.C. Vti quoque in vett. ſcidis legi notaverat Pythœus, qui primus edidit hęc.

IN

HALIEVTICA.

24. MINATVR] Ita Pythœus edidit ex Ms. Thuan. niſi fallor, qui ſic habet: *vitulus quæ manuque miratur.* A. ex Ms. Sannaſarii edita: *minaci.* forte: *vitulus ſic namque minaci, Quæ nondum gerit, intentat jam cor. fronte.*

28. *Concuſſiſque*] *Concurſiſque levis pinnis* Ms.

31. *ſic & Scarus*] Ms. *ſic Eſcarus*; & ſic itidem v. 38. Iſidorus quoque *Eſcarum* pro *Scaro* poſuit lib. 12. c. 6. & ab *eſca* dictum finxit. Geſnerus ἐχαρ-

ρον

ϐον aliud aquatile animal à Scaro longe diverſum conſtituit. Nam & hic σκάρ⊙ Græcis eſt.

32. *Contextam*, &c.] Ita Geſn. ſupplevit. A hujus verſus intervallo hanc vocem ſervat: * *ſin* * *. Vnde ego olim ita centunculum illum reſarciebam:

Sic & Scarus arte ſub undis
Vtitur, & forſan *ſi* naſſæ vimine clauſus, &c.

33. *Incidit*] Ita Geſn. ut ſupplementum juvaret. Ms. & A. *Decidit*, quod meo inſititio verſui quadrat. *aſſumtam*] f. *aſſutamque dolo.*

35. *veniens ſed*] A. *veniens ſub.* Ms. & P. *vimen ſub* Ita legendum. Plinius n. ſic expreſſit: *Scarum incluſum naßis non fronte erumpere, nec infeſtis viminibus caput inſerere, ſed averſum caudæ ictibus crebris laxare fores, atque ita retrorſum erumpere.* Quæ verbotenus exſcripſit Iſidorus: ſed perperam editum, *luminibus*, pro *viminibus*; *adverſum*, pro *averſum*; & *redire*, pro *erumpere.*

37. *dum* pone *nataret*] Ita Pantagathus & Geſnerus reſtituerunt ex vet. lect. quæ eſt in A. *dampus nataret.* P. *dampro nat.* ex Ms. qui ita: *dam pronataret o.* f. *dum pronatat extra.* Plinius: *quem luctatum ejus ſi forte alius ſcarus extrinſecus videat, apprehenſa mordicus cauda, adjuvare nixus erumpentis.* Nec verbo minus Iſidorus: niſi quod iterum *Eſcarum* poſuit, pro *ſcaro.* ut & Ms. hic: *eſcarum hunc.*

39. *atque ita* flexu] A. *atque.* * Ms. & P. *atque ita* *.

40. *Liberiore natans*] Ms. & P. *Vberrer nato.* Vnde ego formavi: *atque ita* flexu *Liberiore natans.* Auſonius Moſella: *Liberior laxos exerces Barbe natatus.* *Flexus* ita v. 51. etiam uſurpat noſter, & ibidem Plinius. A. τὸ *Vberrer* non habet; ſed ita: * *nato quem texitque reſultet* *. *texitque*, ſervat & P. Ms. *texit quem reſultet.* Ego ſupplevi: *quem texit* naſſa (vel, rete) *reſultat.*

41. *Sepia*, &c.] Plinius hanc omittens, à ſcaro ad

Lupum

Lupum tranſit. Hæc prima illius oſcitantia circa Sepiam. Altera, quod cum lib. 9. c. 15. dicat Sepiam non eſſe in Ponto; poſtea tamen, (ut notavi in præf.) de Ponticis piſcibus hic tantum agi ab Ovidio arioletur.

43. *vomit illa cruorem*] τὸ *illa* ex præcedente verſu repetitum temere eſt, pro quo forſan ſcriptum erat: *vomit ore cr.* Ms. *vomit illãcc.* Quod alteri conjecturæ meæ aſtipulatur: *nigram vomit ilicet* iram, vel, undam.

44. *vices*] Ms. & P. *Avertitque vias.* Ita leg. Plinius lib. 9. c. 29. de Sepiis: *ubi ſenſere ſe apprehendi, effuſo atramento, quod pro ſanguine his eſt, infuſcata aqua abſconduntur.* Et ad verbum Oppianus lib. III. v. 162. καὶ ἠμάλδυνε κέλευθα. *Obſcuratque vias,* &c.

46. *ſidit arenis*] Ita ego. P. *ſidet ar.* Ms. *ridet ar.* Geſn. latitat *ſubmiſſus arenis.* pro eo, quod eſt in A. *ſedet armis in auſtri.* Quorum ultima proximo v. ſunt, quæ ſequuntur:

47. *** *in auras*] Ita Ms. & P. Quibus ego præfixi: Atque ubi jam tranſire plagas perſentit, *in auras,* &c. Præeunte Plinio: *Lupum reti circumdatum harenas arare cauda, atque ita conditum tranſire rete.* Iſidorus: *denique rete circumdatus fertur arenas arare, atque ita conditus tranſire rete.* Inepte. Non *conditus* plagas tranſit lupus, ſed *conditum* lupum plagæ. Hoc voluit Plinius.

49. *Muræna*] *more ferox & reti ſibi conſcia teri* Ms. Sed nihil mutandum. Plinius: *Murænam maculas appetere ipſas, conſciam teretis ac lubrici tergi, tum multiplici flexu laxare, donec evadat.*

50. *converſa foramina*] *connexat forma* Ms.

52. *intervenit una*] *intervienitura* Ms.

54. *hac*] Ms. *hæc.* Plinius de hac fraude nihil; niſi quod eam reſpexiſſe videri poſſit lib. 9. c. 29. de Polypis: *Cætero per brachia veluti acetabulis diſperſis aſtu quodam adhæreſcunt, tenentque ſupinis, ut avelli non queant*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

queant. Si bene ita conjicio. Vulgo: *hauſtu quodam.* De quo nihil Ariſtoteles lib. 4. c. 1. unde illa deſumpſit Plinius.

55. *ſub lege loci*] Plinius ibidem: *colorem mutat ad ſimilitudinem loci.* Quod etiam hic ſuo loco præterit.

57. *ſetis*] Ita Ms. P. Geſnerus, & Pantagathus. A. *retis.*

58. *Fallit*] Ms. *ſtillit*: & ſupra in fine proximi verſus poſt prædam adjicitur, *prædaret*, quod huc refero, ut reſtituam: *huic quoque adhæret Elato calamo. Huic* ſc. prædæ. τὸ *adhæret* abſorptum erat in *praedaeret*, atque inde factum, *præda, ret.* Conjecturæ meæ adſtipulatur Plinius: *Polypum hamos appetere, brachiiſque complecti, non morſu; nec prius dimittere, quam eſcam circumroſerit: aut arundine levatum extra aquam.* Sed poſtrema non ſatis congruunt. Noſter n. etiam *elato calamo* adhærere prædæ ſuæ polypum dicit, donec hamum jam populatum expuat. Iſidorus illa tantum habet: *nec prius dimittit, quam eſcam circumroſerit.* Sequentia omittit.

60. *At Mugil*] Ms. *Et.* Plinius: *Scit & Mugil eſſe in eſca hamum, inſidiaſque non ignorat: aviditas tamen tanta eſt, ut cauda verberando excutiat cibos* Ita hæc pluſquam παραφράζει, qui reliqua vixdum epitomaverat.

61. *concitus ira*] Ms. *contricitatus.* Plinius iterum παραφραστικῶς: *Minus in providendo lupus ſolertiæ habet, ſed magnum robur in pœnitendo: nam ut hæſit in hamo, tumultuoſo diſcurſu laxat vulnera, donec excidant inſidiæ.* Nihil minus quam *iram*, ſed pœnitentiam lupi hic prædicat. Vel itaque *in pernitendo* leg. apud Plinium; vel hoc loco, *lupus acri concitus ære* (puta, cum in hamo hæſit) aut tale quid ſubſtituendum.

62. *Diſcurſu*] Ms. *Diſſuſſus.* i. e. *Diſcuſſu.* Nihil muto.

66. *Auxilioque ſibi*] Ita A. recte. Ordo eſt: nec auxilio ſibi deficit Muræna, nec morſu. Ms. & P. *Auxilioque ſui.* Plinius: *Murænæ amplius devorant, quam hamum, admoventque dentibus lineas, atque ita erodunt.* De his nihil apud autorem noſtrum, niſi ita interpoletur:

Auxilioque ſui dentis ſtridentia furtim
Fila ciboſque rapit; *morſu nec*, &c.

quanquam, cum poſtrema hæc plane neglexerit Plinius, fortaſſe, quæ alibi legerat, in eorum locum per errorem aſſciverit.

ib. *cominus*] Ita Ms. recte. A. *nec eo minus.*

69. *novitque ſuæ*] *vometque ſua &* Ms.

70. *Corpore, lina ſ.*] Ita diſtinxi. vulgo: *Corpore lina ſecat.* Inepte. Pejus eſt, quod Rondelet. citat: *verſuſque ſupino Corpore lina ſecat.* Non *corpore*, ſed ſpina lineam ſecat. Plinius lib. 9. c. 59. *Anthiæ, cum unum hamo teneri viderint, ſpinis, quas in dorſo ſerratas habent, lineam ſecare traduntur: eo, qui tenetur, extendente, ut præcidi poſſit. At inter ſargos ipſe qui tenetur, ad ſcopulos lineam terit.* Imo & ipſe Anthias ſibi id præſtat, ut noſter tradit; quem, oblitus ſui, ita hic ſequitur Plinius: *Anthiam tradit idem infixum hamo invertere ſe, quoniam ſit dorſo cultellato, ſpinaque lineam præſecare.* Ita jam dudum reſtitui corruptiſſimum locum, quem aut fruſtra tentant, aut temere nimis proſtituunt editores: quibus eo magis ſuccenſeo, cum Geſnerum τ͂ πάνυ ante ſeculum fere ita emendaſſe poſtmodo videam. Vulgo in omnibus Edd. extat: *Pytheas id tradit: idem infixum hamo*, &c. quod nec ipſe Pythius mihi interpretetur. *Idem*, puta Ovidius, ex quo hactenus illa verbotenus deſumpſit: nam deinceps ex Licinio Macro ſequentia retulit. Noſter quoque abhinc è mari in terras & ſilvas excurrit.

74. *monet*] Ita Ms. & P. *movet* A.

75. *ecce leo*] Ita Ms. & P. & Ciofanus. A *& telo.*

77. *Quo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

77. *Quoque*] Ita A. *Quodque* Ms. & P. ib. *ſublatior*] *ſibi latior* Ms.

79. *Prodigus*] Ita conjeci. Horatius *animæque magnæ Prodigum Paulum*. Ovidius: *Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ*. Vulgo in omn. libb. *Prodidit, atque ſuo*, &c.

82. *Actus aper ſetis*] *Actus & per retis* Ms. Tò *agere* ita paſſim ponit Gratius: *Glympice te ſilvis egit*, &c. *ſtimuliſque potentibus acti In furias vertere canes*. Item alibi: *ille vigebit Centum actus ſpatiis*.

83. *Et ruit*] Ms. *Se ruit*.

88. Ante hunc verſum inſeritur iterum ille:

Ipſa ſequi natura monet, vel comminus ire.

Ita P. ex Ms. niſi quod Ms. *irate*. A. *docet, vel cominus*. Quanquam ſupra habeat: *movet*. Pythœus notat tertio etiam hunc verſum paulò poſt intercalari in vet. cod. in quo fallitur, aut numerus paginæ debet eſſe 91. non 92. Vtrâque enim extat, nec poſtea ullibi repetitur. Ego vero etiam hic ejeci, quem ſemel legi ſufficit.

91. *circo meruere*] f. *Si ſep. ſp. circi meruere coronam*. Ms. *circo movere*. Videtur a. ante hunc talis aliquis intercidiſſe verſus: *gaudentque triumpho*,

Seu patrias victrix lautus vectatur ad arceis,
Seu ſeptem ſpatiis Circo meruere Coronam.

Vel alium ſenſum ſuppeditet Plinius lib. 8. c. 42. qui & poſtremum v. illuſtrat. Senſus idem quem in Cyneget. his verſibus decoravit ipſe Gratius:

ſpatiis qualis permiſſa Lechæis
Theſſalium quadriga decus, quam gloria patrum
Excitat, & primæ ſpes ambitioſa coronæ.

quæ ſi comparentur inter ſe, & ſequentia cum iis, quæ de equis in fine Cynegetici ſunt, eundem genium ac autorem referre, nemo negaverit.

92. *Nonne vides*] Virgilium & hic, quod ſolet identidem in Cyneg. expreſſit noſter, Georg. III. *quæ gloria palmæ. Nonne vides, cum præcipiti* &c, quæ gemi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

na germana ſunt, ſed longiora, quam ut hic adſcri-
bantur. Non enim hîc commentarium aut tempus,
aut locus admittit.

95. *Spectabilis actu*] Ms. *actum*; & pari mendo
ſupra: *cateſo*, pro *cæſo*. *Leo*, pro *leone*. unde deceſſit,
quod hic accrevit. Lucu'entiſſima a. hæc locutio &
vere Gratiana. Cynegetico: *primos nequidquam of-*
fenderet actus. Et paulo diverſe de equo Numidico:
ille vigebit Centum actus ſpatiis.

96. *Compeſcatque*] Ita Ms. & A. *conpiſcatque* P.

97. *Vngula*] *Vincula*, & *redeunte* Ms.

61. *audacia præceps*] Mera Gratii phraſis. De cane
Hyrcano: *Sed præceps virtus*, &c. Pertinet hoc ad
genus bellicoſum, cum *vocat extremo* (ut ibi canit)
præceps diſcrimine Mavors. Ad ſagaces, quod ſequi-
tur: *Venandique ſagax virtus.* Quibus *natura ſagax*,
& *ſolertia naris* ab eodem attribuitur in Cyneg. Ter-
tium genus faciunt illa: *vireſque ſequendi*; de quo
in Cyneg. ad v. cc. videſis. De tribus his generibus
cum ita diſtincte hic agatur, quis autorem non agno-
ſcit? Nempe ipſum Gratium; qui primus inter Lati-
nos triplex canum genus inſtituit, ut late in Prole-
gom. & Comm. dictum.

100. *naribus auras*] Noſter in Cyneg. v. 239. *cel-*
ſiſve adprenſat naribus auras. Vbi & hunc locum ex-
plicui, pag. 195.

102. *Et produnt clamore feram*] Verſum hunc jam
diverſimode aliquoties expoſui in comm. p. 161. p.
173. p. 191. Sed veriſſimus ſenſus ex Virgilii loco
petendus, quem p. 161. adduxi, & ex Varii, qui eſt
p. 177. Loquitur n. hic de canibus agminatim inda-
gantibus, qui non quidem ſemper ἅμα ὑλακῇ δια-
θέοντες indiſtinctè & indeſinenter latrant (quod ſuo
ævo factitatum Longus innuit lib. 11. ποιμενικ. &
hodie ſemper fit, maxime in Anglia) ſed tum de-
mum, cum ad cubile pervenerunt, *clamore feram pro-*
dunt. Hoc eſt quod expreſſit Maro: *volutabris pulſo.*

ſilve

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ſilveſtribus apros Latratu turbabis agens, &c. Apuleius Mileſ. VIII. de toto agmine ſagacium ita loquitur: *tacitaque prius ſervata muſſitatione, ſigno ſibi repentino reddito, latratibus fervidis miſcent omnia.* Statimque id, quod dixi, ſubſequitur: *aper immanis atque inviſitatus exurgit*, &c.

103. *collatis effugit armis*] *effugitque.* & mox: *Inſequiturque* Ms. quaſi non ſatis numeroſè celeritatem canis inſequentis ipſis quoque numeris expreſſerit divinus Vates: ut hic armorum collationem & prælium ſtatarium graviori metro ſtabilivit. Fortean ſcripſit: *quæ ſi collatis eff. armis.* Nempe fera ipſos canes ſi effugerit. *Arma* enim ipſis canibus paſſim attribuit noſter, præſertim ubi ad prælia ventum. Vt, *Magnique Lycaones armis.* Sed, *Arma negant contra, Martemque odere Geloni.* Vmbro optat, ut *tantum vellet in armis.* Et de equo: *ô quantus in armis Ille meis!* Itaque & hoc Gratianum.

103. *in arte labor*] Non quod venatio pedeſtris in viribus magis, quam arte conſiſtat (nam *artem* illam ſpecialiter vocat, ut p. 92. in comm. oſtendi) ſed quia initio παρεκβάσεως dixerat reliqua animalia terreſtria ſuo quodam inſtinctu agi, quæ ipſa eorum natura *monet*, vel ſequendo, vel *cominus* depugnando, venari; cumque piſces jam vafritie quadam aut hac aut illac excellere docuerit, ideo jam ſubjicit, *arte* adverſus eos utendum, qui non naturâ ſuâ, aut viribus, aut fuga, ſibi ſemper conſulunt, ſed inſuper ingenio & fraudibus certant. Hic ſenſus totius digreſſionis, & hujus ἐπανόδου.

108. *funem*] Ita Ms. & A *finem* P.

109. *num ſaxis*] Ita Ms. & A. *non* P.

110. *purum*] Ms. *pucrum* i. *pulcrum*, vel *curvum.*

114. Gurgite] Ita ſupplevi ex Oppiano ἁλ. l. v. 102.

118. **quales*] Lego: *gaudent pelago Squali, Scombriq.* Vel, *Squatinæ, Scombrique.* &c. etſi *Squalus v.* 147. nominatur, de quo ibi.

120 *in-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

120. *incognitus*] Plinius nullum ordinem ſequitur, quanquam pleraque expreſſit, ſed poſt alios, qui hic ſequuntur, de Helope ita enotat: *Helopen quoque dicit eſſe noſtris incognitum undis.* Quintilianus lib. 5. ex noſtro etiam habet: *nec Helopen noſtro mari ducas.* An ergo in Ponto tantum naſci credidit Plinius? Dixerat enim: *His adjiciemus apud Ovidium poſita nomina, quæ apud neminem alium reperiuntur, ſed fortaſſis in Ponto naſcuntur.* Triplici errore. Non Ovidii hæc ſunt, ſed, ſi quid probavi, Gratii. Nec hic tantum Helopis mentio, ſed & Ariſtoteles, & Heſiodus Scuto Herc. Ἐλλοπας ἰχθῦς indigetavit. Denique non in Ponto, ſed in Pamphylio tantum mari capitur, teſtibus Columella & Æliano In eo quoque fallitur, quod, lib. 9. c. 17. dicat de Acipenſere: *nullo in honore eſt, quod quidem miror cum ſit rarus inventu: quidam eum Elopem vocant.* Noſtro contra eſt, *pretioſus Helops*, qui & πολυτίμητος Epicharmo. Sed ipſe ſibi etiam obloquitur Plinius, ut oſtendam ad v. ult.

122. *Thunni*] Ms. *dunni*. Plinius initio excerptorum. *Orphum rubentem, rhacinumq; * pullum.* Forte: *pavidumque Thunnum.* Nam *pavidi* hic dicuntur *Thunni.*

123. *Echeneis*] Ms. *etheneir.* f. *Parva & Echeneis, mirum.* nam τὸ *adeſt* inſititium eſt. Plinius: *Eſt parvus admodum piſcis, Echeneis appellatus: hoc carinis adhærente naves tardius ire creduntur, inde nomine impoſito,* &c. ἀπὸ τοῦ τὰς νῆας ἔχειν.

124. *tractique*] Ms. *factique.* Plinius: *Pompilum, qui ſemper comitetur navigiorum curſus.*

126. *Cercyroſque*] Ms. *Cercyroeſque.* Plinius: *Cercyron in ſcopulis viventem.* Ita dudum ego, & pridem Geſnerus. Vulgo: *Bopgyron.* monſtroſe. Ms. Chiffl. *bouuam per gyrum.* Forte: *Sævum Cercyrum,* quia *ferox* hic dicitur à noſtro.

128. *Orphus*] Ms. A. & P. *Orphas.* Plinius: *Orphum rubentem, rhacinumque pullum.* Ms. Chiffl.

orphym.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

orphym, rubentemque acynum pulum. Forte: *Orphum pullum, rubentemque Erythinum.* quod ſequitur: *cæruleaque rubens Erythinus in unda.* Non enim rubet Orphus, ſi Cantharo concolor, (qui ſcarabæum refert) ſed nigricat, maxime ſuperius. Capite tamen rubet. Ideo malit quis apud Plinium: *Orphum rubentem, & aliquantum pullum*; vel *orphum pullum, rubentemque aliquantum.* Sed mihi prior conjectura præridet, quia ita propius Poëtæ noſtri verba, ut ſolet, repræſentat Plinius. Fuit tamen, cum antiquæ ſcripturæ inſiſtendum potius crederem: *Orphum rubentem, acidumque paulum.* Quia Cantharus, cui Orphum confert noſter, *ingratus ſucco*, i. ſapore, ut late docet Geſnerus.

Ib. *Erythinus*] *Erythrinus*, Bellonius.

131. *Tagur*] Ms. *arcer.* lego: *Pager*, pro *Pagrus*, quod Geſnero placuit. ut *conger*, & *congrus.*

132. *Channe*] Ms. *Channem gemino ſibi fundata parente.* Plinius: *Præter hæc inſignia piſcium tradit: Channem ex ſe ipſa concipere*, &c. Lego: *ingenia piſcium tradit.* Ita de noſtro autore etiam loquebatur cap. 11. *Mihi videntur mira & quæ Ovidius prodidit piſcium ingenia, in eo volumine, quod Halieuticon inſcribitur.* Nam *inſignia* piſcium, quæ ad colores ſpectant, jam antea recenſuerat.

134. *pictæ Mormyres*] Ms. *pietate.* Plinius: *pictas Mormyras, aureique coloris Chryſophryn.* Ita emendaveram, cum poſtea vidi Geſnerum præoccupaſſe. Hoc ultimum de Chryſophrii eſt, quod ſequitur: *& auri Chryſophrys imitata decus.*

136. *Percæque*] Ms. *Percatæque.* Pergit cum noſtro Plinius: *Præterea parvum Teragum, & placentem cauda Labrum.* In his ego invicem Geſnerum prævertam. Ille ex Plinio ſuperiore verſu legebat: *Tum viridis Teragus parvo ſaxat. ore.* Ego contra monſtra illa non hinc modo, ſed & ex Plinio exſtirpanda cenſeo, quem ita emendo: *Præterea Percam,*

Tra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Tragum, *& placentem cauda Melanurum.* Quibus veſtigiatim noſtrum expreſſit. Qui vero *parvum Tragum* potuit dicere, quem ne fando quidem cognoverat, ut ipſe fatetur, cumque nihil tale quid hic de magnitudine ejus traditum inveniſſet?

138. *Muræna*] Ms. *munera notis merelateque.*

139. *Conger*] Ita A. Congri (inquit Geſnerus ad hunc locum) ſe invicem maxime vorant, authore Ariſtotele. Si id verum eſt, leg. *Immitiſque ſuæ C. p. v. genti.* Sed cum id apud neminem, nec quidem in Ariſtotele inveniam, præplacet mihi lectio quam Pythœus edidit ex Ms. *Cancer:* præſertim cum Scorpius ſequatur. Reliqua tamen in mendo cubant. Forte: *ſuæ per vulnera chelæ.* Vel, ſi de Congro loquitur: *ſui per vulnera dentis.*

140. *capitis*] *captus.* Ciaccon. *Scorpius ictu*] Ms. *Scorpio jacet.* i. *Scorpio jactu*, vel *Scorpios ictu.* Ita *Scorpion* dixit Naſo Metam. 11. initio.

141. *æſtivo*] Ms. *ſtivo.* Plinius: *Glaucum æſtate nunquam apparere.*

142. *laxantur*] Ms. *luxantur.* an *lætantur?* minime. Gratius n. ita τὸ *laxare* utitur, pro expandere, in Cyneg. de retibus: *laxanda reponite fumo.* Supra, *laxare vimen, os,* &c.

143. *ruminat*] Ms. *ruminet.* Plinius de Scaro: *ſolus piſcium dicitur ruminare, herbiſque veſci.*

144. *Manæ, Lamyroſque*] Ita Ms. & P. ut dudum conjecerat ante Geſn. A. *Mænerelamiroſque.* Forte: *Mænæ, Gerræque, Smariſque.* Nam hi tres piſciculi ejuſdem fere generis. Martialis lib. 12. Ep. 32. *Fuiſſe Gerres, aut inutiles Mænas.* Lamyros a. nihil, ſed λάϐρακ@ Oppiano, qui hic locum habere nequit.

146. *dulces nidos*] Geſnerus periphraſtice hiſce Phycidem innui ait. Bellonius ad Chromidem retrahit, omiſſa per intervallum Salpa, uſque adeo jam *merito viliſſima*, quaſi nec nominata quidem fuiſſet. Plinium forte ſecutus eſt, qui eadem oſcitantia, qua reli-

eliqua inter ſe confudit, hic Delfinum ſilvis appin-
;it, quod Flaccus canit. Excerpſit enim: *Chromin,
ui nidificet in aquis.* Hoc pignore Ovidium auto-
em hujus opuſculi eſſe conceſſero lubens, ſi tam ſin-
ere nomen ejus in titulo legerit Plinius, quam hic
Chromin in aquis nidificare. Sin in altero fallit, ne
uper autore quoque vadimonium deſerat, quis non
ereatur? Nihil tale quid unquam vel meditata eſt
Chromis: multo minus noſter, ut de ea id diceret.
ola Phucis eſt, quæ in aquis nidificat. Ariſtoteles
b. VIII. fine. Μονὴ δὲ φυκὶς τῶν θαλαττίων ἰχ-
ύων στιβάδας ποιεῖται, &c. Quæ ita vertit Plinius
b. 9. c. 26. *Eadem piſcium ſola nidificat ex alga,
tque in nido parit.* Lego itaque hoc loco: *Atque
vium Phycis nidos imitata.* An aliter in ſuo libro
nvenerit Plinius, plane mihi incertum eſt. Sed et-
amſi corruptus jam tum fuerit hic locus, non ideo
Chromidi hoc attribuere debuit, quod ipſe ſcivit ſoli
hycidi convenire. Cur etiam non potius ad Sal-
am retulit, quæ gradu proxima erat? Quo magis in-
ucor, ut credam hallucinatione magis quam ex cor-
upta ſcriptura ita excerpſiſſe Plinium, eamque à li-
rariis haud ita dudum depravatam, Nam in Ms. eſt:
ulcis nives.

147. *Et Squalus, &*] Ita Geſn. & recentiores Edd.
. & P. *Et Squalus tenui.* Nam prima potius produ-
enda eſt, ſive ex κέφαλος contrahitur, quod Geſn.
ſum, ſive, ut veriſimilius, à *ſqualeo.* Ms. *Et ſqua
tenui.* Hic itaque malim: *Et Squatus, & tenui.*
t *Squalum* ſupra ad verſ. 118. relegare: *Squali,
combrique, Boveſque. Squatus* a. idem, qui *Squati-
,* ut oſtendit Geſn.

50. *Epodes lati*] Ms. *lepores læti.* Plinius excer-
ſit, *Epodas lati generis.*

51. *paſcunt*] A. *Extremi paſ.* * Ms. & P. *Extremi
reuc* * Ego reliqua ex Oppiani ἁλ. I. initio ita ſup-
evi: paſcunt propter confinia ripæ, Aut fixæ ſco-
ulis hærent, &c.

152. Per-

152. *Pernæque, Sudeſque*] Ex Plinio, qui hinc citaverat, in locum hunc poſtliminio reſtitui. Ait enim: *Sunt præterea à nullo auctore nominati, Sudis Latine appellata, à Græcis Sphyræna, roſtro ſimilis nomine, magnitudine inter ampliſſimos, rarus, ſed tamen non degener. Appellantur & Pernæ concharum generis, circa Pontias inſulas frequentiſſimæ, &c.* Hæc duo in iis, quæ hodie extant, ſolummodo requiruntur vocabula: reliqua omnia, quæ citavit Plinius, ſupereſſe jam oſtendi. Quod vero in fine capitis adjicit: *Præter hæc purgamenta aliqua relatu indigna, & algis potius annumeranda, quam animalibus.* Non ideo cenſendum plura ad Plinium, quam ad nos perveniſſe. Vel enim illa intelligit, quæ ſubinde omiſit, ut *Squalos, Lamyros, Mænas,* multaque id genus alia: vel illa quæ in paucis iis, qui interciderunt, aut in fine conſumpti vetuſtate legi non poterant, verſibus continebantur.

155. *durique*] *dirique* paſſim cit. Geſn. *ſinuoſaque ſerpens*] Ita conjiciebam. Ms. *ſinuora Caris.* P. quoque: *Caris.* A. *ſinuoſaque ceſſ.* f. *Theſſa.* quæ à Plinio nominatur in Catalogo piſcium. Pantagathus: *ceſtra.*

157. *Acipenſer*] Ms. *Accipienſer.* Plinius: *Helopem quoque dicit eſſe noſtris incognitum undis: ex quo apparet falli eos, qui eundem acipenſerem exiſtimaverunt.* Imo ipſum Plinium hic falli, hinc potius apparet. Si enim & Acipenſer *peregrinis* tantum innotuit *undis*, quid diverſum ex autore noſtro colligi poteſt, quod Helopi Romano mari incognito non conveniat? & viceverſa, quid Helopem ab Acipenſere, ſi uterque peregrinus, diſterminat? Sed Plinius in his maxime, ſi alibi, oſcitantiam ſuam & oblivionem proſtituit. Quam tamen lubens ipſi condonavero, ſi Halieuticon hoc autori ſuo vendicari, ſalva autoritate ſua, permiſerit.

VA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

VARIÆ LECTIONES
IN
NEMESIANI CYNEGETICON.

1. CANO] *cane* (ut infra v. 50.) conj. Gron.
3. *Pandimus*] *Pandimur* G. & B.
5. *Caſtaliuſque*] *Caſtaliique*, conj. Pyth.
2. *Et quamvis, &c.*] Hic verſus vulgo eſt 24. Vide comm. ib. *oſtendat*] A. *ſe oſtendat*. B. *offendat*. Idem in Adverſ. totum verſum delendum cenſet.
3. *facile eſt*] Ita ego. *facies* A. & P.
9. *maternos redd.*] *maternis addere* G. & B.
2. *dixiſſe*] *duxiſſe* G. & B.
6. *indictum*] Ita omn. libb. *inductum* B. Ed.
6. *emiſſo*] *è miſſo* A.
7. *Cygnum*] Ita leg. *cycnum* A. *cycnumque* P.
3. *incendia*] Sic Pyth. *ingentia* omn. libb.
4. *crinem*] Ita A. & B. ex G. *crimen* P.
4. *placidis*] *placitis* B.
2. *tentare*] *tranare* G.
8. *nulla*] *muta* G. & B.
6. *nobis*] *vobis*, conj. Pyth.
8. *nota*] *vota* G. *voto* B.
1. *Romam*] *Romamque* G. *clarumque*] *patrumque*, Vigilius.
1. *ſubtegmine*] *ſub tegmine* cit. Iul. Scal. *ſubſtecmine* G. *ſubtemine* B. Vide Comm;
02. *avidus*] Ita ego. *avido* A. & P. forte: *avide ſectaris*. *ponti*] *pontum* G. & B.
04. *Ianus*] *ſanus* A.
05. *inocciduum*] Ita Pyth. *in occid.* A. & P.
13. *nimis*] Ita omn. libb. *minus* B.
15. *Iuventus*] Ita A. *juventas* P.
16. *abundat*] *abundans* G. & B.
32. *Fœcundos*] *Fœcundo ſe ap. partu* G. & B.

146. *curſus*] *curſu* A. & ita cit. Geſn.

148. *ſignetque*] Ita A. & Pyth. *ſignet* P. & B. Ed. *habilem* *ſtabilem* G.

151. *examine*] *examen honeſti* G & B.

152. *Iudicio*] Ita omn. libb. *Indicio* B. Ed. Deeſt hic v. in G. quod probat B.

168. *Ne*] *Nec* A. Lacuna poſt hunc v. eſt in G. unde 3 vel 4. verſus deeſſe putat B.

170. *natantia*] *Ita* A. *nutantia* P. *crura & nut.* B.

176. *&*] *a.* G. *ah!* B.

177. *Obtunduntve*] *Obtunduntque* G. & B.

191. *nunc*] *tunc* G *prædas*] Ita A. *prædam* P.

194. *munere*] *munia* G. & B.

202. *triſtes morbi*] Ita G. *triſtis morbi ſcab.* A & P.

213. *orbe*] *orbi* B.

215. *inviſcerat*] Ita A & G. *inviſerat* P. *immiſerit* conj. Pyth. *immiſerat* cit. B.

216. *terra ſinus*] *terra, ſitu ſcu n.* B.

232. *ſit*] Ita G. *eſt* A. & P.

234. *prædæ*] Ita B. *præda* A. & P.

242. *Armata* * &c.] Vide Commentar.

246. *vago*] *vagum* G.

256. *Grajo*] *grato pro corp. fama* G. & B.

255 *lumen*, &c] Ita ego. *numen anhelæ* A. & P. *flumen abunde* G *flumen anhelis* B. vel totum v. delet.

261. *Mazax*] *Mazux*, leg. Salmaſ & qui de Servis.

263. *deformis*] *deformior alvus* G. & B.

271. *avidos*] *pavidos* G.

274. *Stridentique*] Deeſt hic v. in G.

275. *flamina*] Ita ego. *flumina* om. lib. *numina conj.* B.

286. *labe*] *tabe* G.

287. *formant*] *firmant* G.

292. *Meſſibus*] Ita G. & B. *menſibus* A. & P.

311. *tendere*] Ita ego. *ſubtegmina tēpore* A. & P. *ſubtemine tempore* G. *jungere* conj. Gron. *ponere* B. in Adv.

314. *Dantque*] *Datque* A.

317. *munere*] *murice* B.

320. *vernare*] *venare* A.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

VARIÆ LECTIONES

IN

FRAGMENTA De Aucupio.

NEMESIANI] Inſulſa nimium & exucca hæc ſunt, quam ut Aurelii noſtri nomen præferre mereant. De quo ſupra p. 314. dictum. Quod planius appareret ſi integros hos cujuſcunq; de Aucupio libros haberemus. Geſnerus in Bi-
,,bliotheca ſua ait: Ejuſdem (Aurelium Nemeſia-
,,num perperam pro autore habet) libri de Aucu-
,,pio Bononiæ in Bibliotheca quadam, ni fallor,
,,S. Salvatoris latitare dicuntur. Qua conjectura in ſpem recuperandi eos & ſimul evulgandi erectus & Bononiæ in eapſe Bibliotheca, & in aliis paſſim per Italiam Galliaſque quæri illos diligenter curavi: ſed fruſtra. Vbicunque fuerint, à quocunque inſpecti, Geſnerus certe etiam nunquam eos vel viſu uſurpavit, ſed ex Giſberti Longolii Dialogo de avibus duo hæc fragmenta, ut ipſe fatetur, adduxit. An vero ipſe Longolius habuerit ipſos libros, & an plura indidem citaverit, aut unde deſumpſerit, plane equidem ignoro, qui nulla hactenus opera eos nanciſci potui. Non eo minus ſincerè credo, vera eſſe autoris alicujus, ſed Aurelio poſterioris aliquantum, fragmenta. Nec unquam ſuper fide eorum dubitatum ab omnibus, qui poſtremum maxime citarunt, doctiſſimis Viris, Geſnero, Had. Iunio, Vulcanio, Lud. Nonio, aliiſque nec numero, nec autori-

tate exiguis. Quanquam ſolus Barthius in Adverſ. ſpurium, nec ſemel, hoc ultimum de Scolopace excerptum (nam alterum à nemine, quam Geſnero, citatum inveni) audaci calamo proſcribat. Modio inſuper (quaſi is primus ediderit) cenſet, quod talia pro veris publicaverit. Sed tanti id non eſt, ut refutationem mereatur. Sufficit mihi vel unius Geſneri conſenſus, ex cujus libro de Avibus utrumque deſumpſi, ſed ſemel atque iterum emendatum, ut jam ſuo unumquodque loco annotabo.

1. *Tetracem*] *Tetrix* Ariſtot. lib. 6. Hiſt. An. c. 1.

2. *namque*] Ita Geſn. conj. *nunquam*, cit.

10. *Pontinum & radicibus*] Sic lego. Geſn. citat: *prope Pentinum radices Apenn.*

12. *dorſum*] *collum* conj. Geſn.

13. *guttæ*] Ita ego. *notæ* cit. Geſn. vide ſupra p. 373. *cacabantis* i. e. perdicis.

17. *Mazonomi*] Ita Geſn. conj. *Mazonoim*, cit.

19. *Cum nemus* &c.] Videbatur mihi hoc potius præmittendum, ut initium libri refert, ſed quia Scolopacis venationem mox poſt Otidem à Nemeſiano ſubjici ex Longolio citavit Geſnerus, ordinem hunc ſervavi.

28. *gulæ*] Vide ad Nemeſ. Cyneg. p. 373.

PRÆ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

PRÆFATIO

IN

NEMESIANI & CALPVRNII ECLOGAS.

NONDUM me pœnitet conjecturæ, qua, cum ſuper Nemeſiani nomine ad initium Cynegetici præfarer, non illius has IV Eclogas, ſed Calpurnii quoque cum reliquis ſeptem eſſe hariolabar. Præter enim illas, quæ inibi poſitæ, rationes, accedit æqualis illa ubique Virgiliani Bucolici imitatio, & expreſſio: tum oeconomia, quamvis ſemper ex aliqua Maronis Ecloga petita, nuſquam tamen eadem: exceptis utriuſque Bucolici Eclogis ſecundis, in hoc DONACE, in altero CROTALE inſcriptis, quæ non tantum eundem ordinem, ſed & verba quam multa invicem ſervant: & tota commata, imo integros etiam verſus ex altera ſequenti Eclogæ III. inſeruit Calpurnius. Quod quidem ut unice excipitur, ita plurima exempla in ſummis utriuſque linguæ vatibus habet; Homerum & Virgilium dico, ut alios omittam, qui vel eodem libro verſus aliquammultos, ne verbo quidem mutato, vel diverſis quam ſæpiſſime repetunt. Sed, quanquam non temere conjeciſſe videar, ne, quod incertum eſt, nimium ſuper eo contendam, pluribus id urgere ſuperſedebo, ut & ipſi Lectori de eo arbitrandi locus relinquatur. De ordine, quem ſervavi in excerpendis hiſce lectionibus, eſt item quod dicam. In textum recipiendis aliquot emendationibus, non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

adeo quidé Editionum conſenſum (nam Parmenſis, Aldina, ejuſque ſimia Auguſtana, & Florentina Titii ita inter ſe conſentiunt, ut ovo prognatas eodem jurares) quàm vel principem autoritate Romanam, vel emendatiſſimam Pythœi ſecutus ſum: aliquoties etiam meo remigio & judicio per vexatiſſimos ſcopulos velificatus ſum. At vero in enotandis editionum variationibus nullam ſepoſui, quæ notatu dignum aliquid haberet: ita ut quarundam, ſed maxime Romanæ, nævos ſæpe expreſſerim. Barthianam quod attinet, nihil fere in ea deprehendi, in quo à Pythœana matre ſua diſcederet, quod non ab illius incogitantia, & familiari in exſcribendo ſupinitate profectum eſſet. Hoc tamen, quod promiſeram, præſtiti, ut quicquid ille ſua fide ex Germanica & Tigurina citavit, eadem fide habendum exhiberem. Mss. codicum lectiones, quas poſtea in Adverſariis dedit, etſi nunquam ipſe inſpexerit, ſed vel ex Titii commentario vel à Gebhardo deſcripſerit, minime tamen ſprevi. Iſthæc enim mihi, qui nullum in ſcriptis vidi, tanquam κειμήλια ſunt. Præter hanc, quam dixi, lectionum enotationem, quamplurima inſuper loca ex Maronis Bucolico, quæ verbotenus expreſſa eſſent à noſtris, ſuo quæque loco applicavi: reliqua, quorum œconomiam ſervaverant verbis aliquantum immutatis, obiter indicavi. Cæterum & loca aliquot, ut neceſſe erat, illuſtravi; ſed ita parcè & ſtrictim, ut aliorum potius autorum verbis, quam meis, ſenſum aperirem. Evitavi certe, quod agendum erat hoc compendio, omnem verboſitatem, cum ipſi per ſe autores adeo plano, &, qui ruſticos decet, inaffectato ſermone agant, ut nihil minus quam commentarii ubertatem & faſtum ferre poſſe videantur. Virgilius quidem, quanquam palmam unus omnibus per omnia præripuit, tamen multa in bucolico ſuo ha-

bet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

bet, quæ remorſos ſæpe ungues, & infinitam illius eruditionem, quam ruſticam ſimplicitatem, magis referant. At noſtri hi longo ab ætate illius intervallo remoti ipſa humilitate ſua primas poſt illum in hac materia nihilominus merentur. Pares ubique inter ſe, & ſimiles ſui, nihil inflatum, nihil turgidum habent: raro etiam ſæculi ſui infitcetiam & barbariem profitentur. Hoc in genere præmonuiſſe ſufficit, ne ad Titii, Martellii, & Barthii ſuperfluos commentarios recurrendum cenſeam, qui vel mole ſua, ut tot ineptiarum cumulos taceam, plus officiunt, quam proſunt. Ad rem, ne quid morer, accedo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

VARIÆ LECTIONES
IN
NEMESIANI ECLOGAM I.

EPIPHVNVS] Pythœus ita Eclogas haſce inſcripſit, ex eodem, niſi fallor, codice, ex quo multa loca ſatis feliciter immutavit. Pleraſque tamen, ut & hanc, ex Florentina Iuntæ citat Titius. Sed omnes fere, æque ac hæc, inſulſæ & à ſciolo quodam profectæ ſunt. *Epiphunus*, vel potius *Epifunus*, compoſuit ille ex ἐπὶ, & Latina voce *funus*, ut Græcam, ἐπικήδειον, quomodo inſcribendum erat, exprimeret. Reliquæ omnes Edd. ignorant haſce inſcriptiones. R. tamen materias Eclogarum ſemper præfigit, & ipſos interloquutores. Sic a. hic habet: *In hac Egloga tractantur laudes Melibœi vita defuncti. Interloquutores Amyntas & Tityrus amici.* In al. omn. *Timetas & Tit.*

1. *Dura fiſcella*] Virg. Ecl. x. *Dum ſedet, & gracili fiſcellam texit hibiſco.*

2. *reſonant tua*] *imitatur rura* R. Virg. Ecl. II. *raucis* [] *reſonant arbuſta cicadis.*

3. *Incipe, ſi quod*] *ſi quid* R. Virg. Ecl. v. *Incipe*, &c. & iterum poſt, *Incipe.* Ecl. IX. *Incipe, ſi quid habes.* ut hic R.

4. *calamos inflare*] Virg. Ecl. v. *Tu calamos inflare leves, ego dicere verſus.*

7. *Detond.*] *Detrudent, vir. greges promittero* R.

11. *Diximus*] *Viximus* V. A. F. P. *Diximus: & calamis verſu.* R. & Ms. Pal. Virg. Ecl. v. *Tu calamos inflare leves, ego dicere verſus.* Illius enim Eclogæ œconomiam & multa loca hic expreſſit. Vide ad Cyneg. ſup. p. 320. Male B. in Adverſ. *Diximus & calamo, & verſu cant.*

13. *ſtupuere*] Ita R. & Ms. Palat. *tepuere*, rectius in al.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

al. omn. *Tepere* apud recentiores, & paſſim Ammiano, eſt, frigeſcere.

14. *dependet fiſt.*] Vide Nemeſ. Ecl. III. v. 5.

16. *flamina*] *carmina* R. *flumina* P.

20. *piorum*] *priorum* V.

21. AMYN. præfigit R. & v. 23. TITY. & 30. AMYN.

23. *Et parere*] Virg. Ecl. v. *tibi me eſt æquum parere Menalca.*

24. *Pan, &c.*] Ex Virg. Ecl. v. verſ. 55. &c.

29. *Continet inciſo quercus mea c. l.* R. & v. 28. deeſt. Virg. Ecl. v. *in viridi quæ cortice fagi Carmina deſcripſi*, &c.

31. *fagoſque* R. & B. Ed. Virg. Ecl. v. verſ. 3.

32. *ſuggerit*] *ſubigit* R. & Ms. Pal. unde B. *ſubjicit.* rectè. Virg. Ecl. x. *viridis ſe ſubjicit alnus.*

34. *deflectant flamina Cauri* Ms. Titii.

35. TIT. hic præfigit R. nam v. 32. perſona deeſt. R. V.

36. *vitalis, & aër*] Sic R. *tellus, vitalis & aer.* al. o.

38. *fata*] *facta* V. 39. *Nam*] Ita o. libb.

44. *anni*] *animi* R.

48. *Nec tenuit*] *Hæc* V. A. F. *Nec renuit*, Hug. Martell.

51. *Concilioque Deum*] *Conſilioque Deus* R.

53. *Aſſuêras*] *Aſſuetus* B. Ed. *patiens*] Ms. Pal. *pariens.* Vnde conj. Gebhard. *paviens.* ſed præfert vulgatam & confert cum Statii I. Theb. 481. Vopiſcus Caro: *Sarmatas ita inter bella patiendo contudit*, &c. i.e. perdurando. Ita hic quaſi mulcens patiendo. vel f. *patiens mulcenſque.*

54. *ruris amor*] *juris amor* Martell.

56. *vultus*] *vultu gravitas* R. & B. Ed. *ſerena*] *ſevera*, Martell. quia præceſſit, *blanda gravitas.*

58. *& jungere*] Ita P. *conjungere* o. vett. ejuſdem. inf. Ecl. III. *cera conjungo ſub antris*, &c. Virgil. Ecl. III. *tibi fiſtula cera juncta fuit.*

59. *Hortatus*] Ita ego. *Oratus* omn. Edd.

61. *Sæpe dabas*] *Sedabas meriti* R. & Ms. Pal.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

63 *dixiſti*] *duxiſti*. F. G. & B. Vide ad Cyneg. p. 320.
64. *odoræ*] *odore* R. V. *frundis odore* B. Ed.
65. *lauros*; *laurus* R. ἀρχαϊκῶς.
67. *De campo*] *De meſſe culmos* B. ex G. & Tig. Falſiſſime.
68. *cymbia*] *cimbia* V. Virgil. Æn. III. in funere Polyd. *Inferimus tepido ſpumantia cymbia lacte.*
69. *Mala ſer. N. pietas dat flore cor.* R. *flore* V.
73. *Te primis* V. *te, quidquid carminis, Echo:*] ſupple, *reboat.* Ita bene diſting. B. *ſuſurrat Te pinus; reboat te, quicquid carminis, Echo*: Idem in Adverſ. Inepte. Gebhardus: *te quid quit carminis Echo, Reſp. ſil.* Peſſimè. Fortean: *te, quidquid carminis exit, Reſp.* ſ. Virg. Ecl. I. *Ipſæ te Tityre pinus*, &c. & Ecl. VI. *te noſtræ, Vare, myricæ, Te nemus omne canet.*
74. *Reſp. ſilvæ*] Virg. Ecl. X. *reſpondent omnia ſilvæ.* *loquuntur*] *ſequuntur.* R. V. A. F.
75. *naſcentur*] *paſcentur* G. & B. Virg. Ecl. I. *paſcentur in æthere cervi*, &c. & Ecl. V. verſ. 76.
76. *Hirſutuſque*] *Veſtituſque* V. A. F.
77. *Sudabunt*] Virg. Ecl. IV. *quercus ſudabunt roſcida mella.*
79. *ver*] *nec dabit* R. & V. 78. poſtponit huic.
81. TIT] AMYN. R. *ne*] *neu* R.
84. *præſens*, &c.] Ipſiſſima Statii verba fine Theb. *Iam certe præſens tibi fama benignum Stravit iter.*

ECLOGA II.

DONACE] deeſt in omn. Edd. *In hac Ecloga cantantur amores pueriles inter amicos paſtores Idan, qui & Haſtacus, & Alconem. In qua etiam Poëta ipſe loquitur.* Sic R.

IDAS] Ita P. ASTACUS R. V. A. F. & ſic quoque verſ. I. *puer Aſtacus*, Quod factum ex Calp. Ecl. II. initio.

1. *For-*

1. *Formoſam* &c.] Virg. Ecl. II. *Formoſum paſtor*, &c. Eodem modo & verbo uterque incipit.

2. *rudibus annis* R. & B. ex Mss. *incenſus*] *intenſus* V.

6. *Veneriſque immitis*] Ita A & F. ex Mss. *imbutus* R. P. *Venerique imbutus* V. & Gebhard.

8. *non puerilia*] *nunc puerilia* R.

11. *Quod*] *Et.* V. A. F. *ſonarent* V. A.

12. *Sollicituſque* &c. Ita ego. *Sollicitumque foret linguis onus*. omn. Edd.

16. *Ambo ævo* &c.] *ævi* Ms. Pal. & B. in Adv. Virg. Ecl. VII. *Ambo florentes ætatibus*, &c.

17. *Ambo genas*, &c.] Sic R. V. P. *genis* A. F. *intonſi*] *intonſis* V. A. F.

21. *Naiades*] *Naïdes* V. A. F. *ſccatis*] Sic V. A. F. *ſecantes Litora purpureos alitis* R. P. *Naides uda ſecatis Gramina, purpureoſque alitis per littora*. B. ex G. Sed in Adv. à ſeipſo diſſentit.

23. *prato*] *quo pacto* R.

25. *Nam me jam tr. petierunt ord.* R. V.

28. *rabidos*] *rapidos* R.

30. *nulloque biberunt*] *nullo lamberunt*. R. Forte: *nullos libarunt*. Deſumptus enim hic locus ex Ecl. V. Virgilii: *nulla neque amnem*
Libavit quadrupes, nec graminis attigit herbam.

31. *fætarum*] *ferarum* V.

32. *aera*] *atria* R. forte, *æthera.*

33. *molli junco*] Virg. Ecl. II. *quorum indiget uſus, Viminibus, mollique paras detexere junco.*

35. *Mille*] Virg. Ecl. II. *Mille meæ Siculis*, &c.

36. *nunquam*] Virg. Ibid.: *Lac mihi non æſtate*, &c.

37. *Idas ille ego*] Calpurnius hos X. verſus majori ex parte verbotenus deſcripſit Ecl. III. v. 50. &c.

40. *Eheu*] Ita A. & F. *Heu heu* V. & P. *En heu nulla m. te t. cauſa* R. & Gebhard. ex Ms. Pal.

41. *erro*] *atre* R. forte: *violæque ſim. atræ, Omnes*, &c. ut *nigra violæ* Virg. Ecl. X. Vel *violæ ſimillimus*,

 mus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

mus, eſt, pallentiſſimus, quia Ecl. II. Virg. *Pallentes violas.* Horatius: *Et tinctus viola pallor amantium.*

44. *væ miſero*] ue A. ueh. R. me V. f. (*me miſerum!*)

48. *roſæ, tum*] *roſæ, & dulce rubens hyac.* R. G. T. & B. Virg. Ecl. III. *lauri, & ſuave rubens hyacinthus.* eodem prorſus hiatu.

50. *Nam dum*] *Nam dea Pallas* R.

51. *vites, deus & ſata, p.*] Ita ego. *vites deus, & ſata poma.* R. & P. *vites, deus & ſata p.* P. *vites deus & ſata p.* V. forte: *vites, Ceres & ſata, p.* vel, *Tellus ſata.* Sed & *Deus* pro Cerere poteſt ſumi. Vide Servium ad Æn. II. verſ. 632.

53. POETA, præfigit R. & V. *Hæc Idas*, &c.] Virg. Ecl. VIII. *Hæc Damon: vos quæ reſponderit Alpheſibœus Dicite Pierides.*

59. *reliquit*] *relinquit* R.

61. *quæ ducit*] *quæ duceret* R. *quæ non ducit.* V.

67. *geminaſque palumbes*] *geminoſque palumbos* R.

68. *quæ potui*, &c.] Virg. Ecl. III. *Quod potui, puero*, &c. *Aurea mala decem miſi.*

69. Et *poſt*] *Tu poſt hæc* R.

70. *quod ruſticus*] Virg. Ecl. II. *Ruſticus es Corydon.*

72. *Dii*, &c.] Ibid. Virg. *habitarunt dii quoque ſilvas.*

73. *Fauni vates*] Lego: *Faunuſque pater.* Calp. Ecl. II. *Faunuſque pater, Satyrique bicornes.* Idem Ecl. I. *Antra patris Fauni.*

74. *Quin etiam* &c.] Virg. ibid. *Nec ſum adeo informis*, &c. unde tota hæc periodus.

75. *ortus*] Ita R & B. Ed. *orbes*, al. omn.

76. *lumen*] *lumine* V. A. *tremulo ſpl. lumine* Ms. Tit.

77. *tegimur*] Virg. Æneid. X. *flaventem prima lanugine malas.* Ἑλληνικῶς. *tegimus* B. Ed.

78. *Paſcimus*] *Paſcimur* V. G. & B. *crimen.* V.

79. *Dicor* &c] Verbotenus idem verſus apud Calp. Ecl. III. 620.

82. *in-*

82. *indocti. calamis cant.* R. & V. *avenæ* R. Virgil. Ecl. II. *Canto, quæ ſolitus*, &c.
83. *Qua*] *Qui* V. Forte: *Quæ*. Deeſt hic v. in R.
85. *cantabimus*] Ita vett. omn. *cantabimur* P.
86. *viburna*] *urbana* V. Virg. Ecl. I. *inter viburna cypreſſi.* Inde enim mutuata hæc.
89. *deſcendere*] Ita V. & A. *diſcedere* R. P.

ECLOGA III.

BACCHUS] Ita P. & additur: *Pan trium puerorum impulſu* [*modulatur.*] Sic & V. ſed ult. vox deeſt. *In hac Ecloga Pan inducitur cantare laudes ac munera dei Bacchi Nyctilo & Mycone audientibus, cum Amynta.* R. Exprimit hæc Ecl. Silenum Maronis Ecl. VI.
1. *Nyctilos, atque*] *Nyctilus ac Mycon* R.
4. *laſſatas*] Ita R. *laſſatus*. al. omn. *laſſatus reſumere* G. Hinc B. leg. *laſſus reſumere.*
5. *ex tereti*] *è* R. & V. A. F. Virg. Ecl. VII. *ſacra pendebit fiſtula pinu.*
6. *prædam*] Ita omn. libb. *prædem* Tit. & B.
8. *canorum*, &c.] Ita ego, ſubintell. tam. *canorum. Fiſtula quem fuerat* V. A. F. *quem ſuerat.* Martell *canorum Fiſt. quem ſuevit* R. & P.
10. *male ſibila diſſona.* V. A. & F. ſupra Ecl. I. *diſſona flamina Mopſi.*
12. *ſi carmina poſcitis*] Virg. Ecl. VI. *Carmina, quæ vultis, cognoſcite*, &c.
15. *Iamque ego, Bacche*] Virg. init. Georg. II. *Nunc te, Bacche, canam.* f. *Iamque ego Baccheos ortus*, ut Calp. Ecl. IV. 56. *Iamque ortus, Lenæe, tuos.* R. & Gronov. Obſerv.
19. *comptos*] Ita P. *qui quando.* omn. libb. forte: *qui ovantes.* ut τὸ *qui* non elidatur.
20. *odorato capillo*] Sic omn. libb. *odoratis capillis* P.
21. *cœli*] *celo* R.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

24. *juſto*, &c.] Nemeſianus ipſe Cyneget. *juſti com-plevit tempora partus.*

26. *Nos etiam*, &c.] Ita ego. *Vos etiam Nyſ. vir. nu-triſtis* P. *Vos etiam & Ny. vir. nutriſtis* V. A. F. *Noſque etiam Nymphæ viridi nutrimus* R. Verſus hic ante præcedentem ponitur in V. A. F.

27. *Quin &*] *Quin etiam Silenus* V.

32. *aſtringit*] *aures aſtringere acutas* V. Horat. II. Od. 19. *aures Capripedum Satyrorum acutas.* &c.

33. *Applauditque* R. *breve*] Ita R. & P. *leve* al. omn.

34. *Et ſimas*] Ita P. *ſummas* al. omn. & Mss. Titii. *Aut ſummas ten. ſuſtulit poll.* R.

37. *lætas*] *lenes* V. A. & F. ex Mss. *læves* Mo.l.

38. *poma*] Ita R. & P. recte. Ceraſos etiam *poma* vocat Ammianus lib. XXII. & pruna Virg. Ecl. II. 53. Male itaque *dona* A. & F. ex Mss. *dona Ly-cæi* V. Pejus etiam.

41. *ediderat*] *audierat* R.

42. *illidere*] Ita R & P. *illudere* V. A. F.

45. *Nudaque*] *Udaque* R. non male.

47. *corripiunt*] *corripuit* V. A. F. *occupat*] Ita ego. *hoc capit* omn. Edd.

49. *Concavat*] *Convocat* V.

51. *vocalia*] *venalia* R. *cymbala*] *cymbia* V. A. F.

53. *ad potus*] Ita ego & B. Ed. *ac.* R. V. P. *at potis* A. F.

54. *diffluit*] *defluit* R. recte. *difluit* V.

59. *primum*] Ita R. & P. *primus.* V. A. F.

62. *Iaccho*] *hyaco* V. Virgil. Ecl. VI.
Heſterno, ut ſemper, venas inflatus Iaccho.

63. *proſatus*] Ita R. & P. *natus ab ipſo* V. A. F.

64. *haſtas*] *hauſtus* Mss. Titii, ipſo non probante.

68. *liquorem*] Sic R. & P. *fluorem* V. A. F. & B.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ECLOGA IV.

AECLOGA VNDECIMA. V. Quia Calpurnianæ VII. præcedunt, ut in R. omnes XI. Calpurnii nomine ponuntur. Poſtea in A. & iis, quæ illam ſequuntur, etſi Calpurnianæ poſt Aurelianas collocantur, nihilominus XI hæc Ecl. inſcribitur. Quo id pertineat, dixi ſupra p. 315.

EROS.] Sic P. & Mss. Tit. *In hac Ecloga Lycidas & Mopſus amores ſuos querelis deſperati proſequuntur,* &c. R. Tota a. œconomia ex Pharmaceutriis Theocriti & Virgilii conſtat.

5. *Ignis*] Virg. Ecl. III. *meus ignis Amyntas.*

8. *condictas*] *conductas* R. *conditas* V.

9. *placitas*] *placidas* R. V. & Mss. Titii.

11. *Tum*] *Dum* B. *luſus ederat* V. A. F.

12. *Vulnera*] *vellera* R. & v. 14. *fugatior.*

13. *vicem*] Sic omn. Edd. *vices* Mss. Titii.

15. *cur paſtoralia*] *& paſtoralia* V. A. F.

17. *Quid vultu mentem* &c.] Ita V. A. P. recte. Virg. *Conſilium vultu tegit, ac ſpem fronte ſerenat.* Apulejus Mileſ. VIII. *vultu tamen gaudium tegit, & frontem aſſeverat,* &c. Male itaque B. ex G. *vultum veniens.* Ita quoque R. & F. *veniens* præmiſſis Ms. Pal. Vnde Gebhardus: *Voltum ſcænis, vel, pœnis premis. ſerenans*] *ſerenas?* R. V. G. & T.

18. *negas?*] Malim: *Tandem, dura, nega: poſſum nunc velle neg. poſſum non velle* R. G. T. & ex Mss. Martell. *non poſſum non velle* V. *non poſſum nolle* A & P.

21. *Non hoc* &c.] Virgil. Ecl. II. *O formoſe puer,* &c.

24. *annus*] Vide ad Grat. p. 257. *annos* R. *annis* V. A. F. & B. ex G. & T.

32. *in arcto eſt*] *in arte eſt.* R.

39. *jam nulla*] Sic P. *nam nulla* R. *non ulla* V. A. F.

42. *cantu concedo*] *tantum concede.* R. Virgil. Ecl. II. *At mecum raucis* [] *reſonant arbuſta cicadis.*

44. *ſæ-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

44. *ſæve*] *ſcœne* V. *niveum*] *nactum* R.

45. *ſolet hic*] *ſed & hic lucentes vertito malas* R.

46. *requieſce* &c.] Virg. Ecl. VII. *requieſce ſub umbra.*

47. *lene*] Perperam in P. *leve.*

51. *Sithonias*] *Scythonias* R. Virg. Ecl. X. *Sithoniaſque nives*, &c. unde totus locus petitus.

52. *Nerinas*] Ita R. & conj. B. id eſt, falſas, marinas. *Nerines* al. omn. Auſonius Epiſt. IV. *Nodoſas veſtes animantum Nerinorum.*

53. *Sardoaque*] Ita P. *ſalebroſaque* R. *Sardorum* V. A. F. & G. Intellige apiaſtrum quod *venenatum eſt in Sardinia.* Plin. 20. c. 11. *Herbam Sardoniam* vocat Solin. Cap. de Sardinia. Virg. Ecl. VII. *Sardois videar tibi amarior herbis.*

54. *Marmaricos*] *Marmoricos* R.

56. *Quiſquis* &c.] Deſunt hi ſex verſus in R.

62. *Quid prodeſt*] Virg. Ecl. III. *Quid prodeſt, quod me ipſe animo non ſpernis Amynta.*

63. *Ter vittis*] *vitis* V. *Vitiis* P. *fronde ſacra*] Virg. Ecl. VIII. *Verbenaſque adole pingues, & maſcula tura.* Hinc, *ter ture vaporo*] *ter fronte vaporem* R. Gratius: *ter pinguia libant Tura.*

64. *cinereſque* &c.] Virg. ibid. *Fer cineres, Amarylli, foras, rivoque fluenti, Tranſque caput jace.*

65. *Incendens*] Ita leg. ex omn. Edd. Virgilius ibidem:

> *Sparge molam, & fragiles incende bitumine lauros.*

male itaque in Ed. mea, *Incedens.* Quanquam magæ per ignes *incedere* ſolent. Plin. VII. c. 2. Vide Comment. ad Grat. p. 287.

66. *ignibus*] *oſsibus* B. ex G.

68. *varieque coloria*] Ita R. & P. *quæ verſicoloria* V. A. F. &. B ex G & T. Sed ineptit quod *verſicolora* rectum putat, & ἀρχαϊκῶς *verſicoloria.* Lego: *diverſicoloria fila.* Virgil. ibid. *tri-*

plici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

plici diverſa colore Licia circumdo. Idem Virgilius in Epigrammate ad Venerem pro Æneide ſua:

Marmoreusque tibi diverſicoloribus alis,
In morem picta ſtabit amor pharetra.

Ita emendaveram obiter, cum relegens hæc moneor eodem modo in Heinſiana Editione pridem excuſum eſſe. Vulgo: *aut digne coloribus ales.* corruptiſſime.

69. *herbas*] Ita R. & P. *artes* V. A. F.

70. *quod luna timet*] *colubrina tumet.* R. Virg. iterum Pharmaceutr.

Carmina vel cœlo poſſunt deducere Lunam.

quo rumpitur anguis] *conrumpitur* R. Virg. ibid. *cantando rumpitur anguis.*

71. *Quo curr.*] *Concurrunt* R. *migrant ſata*] *magice ſata vell.* R. Virg. ibid. *ſatas alio vidi traducere meſſes.*

72. *formoſus*] *faſtuoſus* B. ex G.

73. *Cantet*] *Cantat*, hic tantum, V. A. F.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

VARIÆ LECTIONES
IN
T. CALPVRNII BVCOLICON.

Titi Calphurni Siculi] Ita V.A.F.P. *C. Calphurnii bucolicum incipit*; & in fine, *deſinit*, R. *Iunius Calpurnius* nominatur à Vopiſco, *qui ad memoriam dictabat* Caro; ejuſque ſuper morte Cari Epiſtolam exhibet. Cæterum quod Crinitus de noſtro refert, Diocletiano Cæſare, & Conſtantiis Principibus floruiſſe, idque ex Fl. Vopiſci commentariis apparere, prorſus falſum & ἀνιστώρητον. Vixit ſub Caro, & Numeriano, quorum laudes paſſim narrat, Ecl. I. IV. & VII.

Ad Nemesianum] Sic V.A.F.P. Deeſt in R. ubi nulla omnino per undecim Eclogas Nemeſiani mentio. Forte: Ad Numerianum Caes. quem *juvenem*, *Deumque* videtur appellare Ecl. I. IV. VII. ut ipſe is ſit Calpurnius, cujus meminit Vopiſcus, qui cum in expeditione Perſica Caro etiam morienti affuerit, ſine dubio poſt mortem ejus in Numeriani comitatu fuit. Quiſquis ſit, Eclogæ hæ eodem illo temporis & imperii interregno dedicatæ ſunt ſive Nemeſiano ſive Numeriano, quo ipſum Nemeſianum Cynegeticon ſuum condidiſſe dixi p. 325.

ECLOGA I.

Delos] Sic P. & Ed. Iuntæ. inepte. f. Deus ex verſ. 19. vel 46, & 73, & 84. Expreſſa enim ex Virg. Ecl. IV. tota hæc Ecloga eſt.

1. Orn.] Coryd. R. uſque ad v. 8. melius.

2. *Quamvis*] *Quatinus* R.

5. *geniſta*] *geneſta* V. A. Ita expreſſit autor Pervigilii Ven. *Ecce jam ſuper geneſtas explicant tauri latus.*

6. *ſuc-*

6. *ſuccedimus*] Virgil. Ecl. v. *ſive ſub* [] *umbras, Sive antro potius ſuccedimus.* Et Ecl. II. *pecudes umbras & frigora captant.* Hinc v. 19. *captatæ ſucceſſimus umbræ.*

13. *Leuce*] *Lene* R.

15. *ſacraria*] Senſus eſt, Leucen fugiendo ſeptum ſacrarii perrupiſſe, atque ita introitum patere. *Sacrarium* igitur hoc Fauni antrum erat (ut v. 9. dixit, *Antra patris Fauni*) in media ſilva arboribus circumſeptum, in quo erat illa, quam vocat v. 20, & 34. *ſacra fagus.* Ita Gratius v. 534. *ſacraria* intelligit Dianæ *medio in diſcrimine luci*, ubi *ſacrum nemorale* fiebat, ut ipſe canit v. 484. Ita Vet. Interpres Iuvenalis *ſacraria hortos templorum* dixit. Tale ſacrarium eſt, quod αὐλὴν Πανὸς vocat Ælianus de Animal. lib. XI. c. VI. *Græci aulas vocant animalium receptacula*, teſte Servio. Hinc Gratio v. 167. *aula*, quæ *canile* nunc dicitur. Horat. I. Epiſt. 2. hinc intelligendus male à pleriſque intellectus: *venaticus ex quo*
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in ſilvis catulus. Sed pergo.

17. *mea fiſtula*] *nova fiſt.* R. & 18. *Lydon.*

19. *ſucceſſimus*] Virg. Ecl. v. *ſucceſſimus antro.*

20. *Sed quænam*] COR. hic præfigit R. uſque v. 28. recte.

25. *citius*] *ertius* Ms. Pal. Hinc B. *certius* in Adv.

28. *triviali*] Nemeſ. Ecl. IV. *Nec triviale ſonans.*

29. *armentale reſultat*] Ecl. IV. *nemorale reſultent.*

30. *Non*] *Nec* R. *deſtinguunt* V. & Gebhard. ex Ms. P.

35. *fagis*] Virg. Ecl. v. *in viridi nuper quæ cortice fagi Carmina deſcripſi.* Nemeſ. Ecl. I. *inciſo ſervans mea carmina libro.* Malim tamen, *fatis.* Ex illo Virg. Ecl. IV. *Vltima Cumæi venit jam carminis ætas.* & ibid. v. 47. Nec enim congruunt, *arbore ſacra*, & *patefactis fagis*, cum una tantum fuerit.

1. *Adferet*] *Affert.* V.

44. *ju-*

44. *juvenemque*] Numerianum videtur innuere, qui & Ecl. VII. *juvenis Deus*. Nam quod ſequitur,

45. *luſit in ulnis*] *julis* R. V. A. F. & Ms. Pal. Hoc plane Numeriano convenit, qui ORATOR. SVIS. TEMPORIBVS. POTENTISS. (ut in ſtatua eſt) habitus, & tamen adoleſcens extinctus eſt. Vide Victorem, & Vopiſcum in vita ejus & ad hunc Caſaubonum.

46. *vinctas*] *junctas* V. A. F. *victas* B. Ed. Virg. Æn. I. initio: *& centum vinctus aenis Poſt tergum nodis*, &c. Vnde & reliqua deſumpta.

52. *ſubigentur*] *ſubdentur*. R. f. *claudentur*. Virgil. ibid. *diræ ferro & campagibus arctis Claudentur belli portæ*. Manilius fine lib. I. *diſcordia carcere clauſa*, &c.

55. *profeſſo*] Sic R. P. & Mod. Statius I. Silv. 2. *profeſſus Clamaretur hymen. profuſſo* V. hinc, *profuſo* A. F. & G.

56. *Quæ*] *Quam* B. *graſſantibus*] *craſſ.* R.

57. *diffudit*] *diffugit* R. recte. *Diſcordia publica*, i. reſpublicas inteſtinis armis diſcordes. Ita *publico conſulere* Tacitus, aliique. Quanquam & a *diſcordium* declinari potuit: ut contra Ecl. VI. 41. *Lateralis cingula*, pro *cingulum*.

59. *clementia*] *dementia* R. & Mss. Pal. & Tit. *dem. contudit* B. in Adv. ex Ms. Pal.

67. *Pacis opus*] Nihil muta. Livius lib. I. c. 42. *Aggrediturque inde pacis longe maximum opus*, &c.

70. *& inane*] *etiamne* R.

76. *ſervit*] *fervet* Tit. *fervit* B. ex T.

78. *placidum radianti*. V. A. F. R. ex G. *placida radiatum* Mss. Tit. *Cometen*. R.

79. *mittat*] *nutet* R. A. F. *nutat* V. G. *nictat* B. f. *niteat*. Manilius lib. I. de Cometis, &c. *Sæpe nitent*, &c.

80. *Non per*] *Nunquid*. V. A. F. rectius. *Non, quod*, &c., *igne comato* B. in Adv. ex Ms. Pal. *igne cremato*

mato R. Virg. Æn. x. *liquida ſi nocte cometæ Sanguinei lugubre rubent.* Claudianus: *ſanguineo delabitur igne cometes.* Nihil ergo hic mutandum.

31. *Spargit?* V. A. F. rectius. Lucanus lib. 1. *nunc ſparſo lumine lampas Emicuit*, &c. *Spargit; ut.* B. ibid. *ſeſe, ut ſolet, ig. c. Spargit.* B. hic.

32. *At quondam*] *Et* R. & A.

37. *ex meritis def. Roma pen. Sentiat* B. in Adv.

91. *facundi*] Ita R. & Herald. *fœcundi* al. omn.

94. *Melibœus*] Vide comm. ad Nemeſ. p. 316.

ECLOGA II.

CROTALE] Sic P. Deeſt in al. omn. Imitatur Ecl. II. Nemeſiani, & obiter Virg. Ecl. VIII.

3. *ſed impar*] Leg. *nec impar.* Ita & Mod. *neque impar* Martell. Nemeſ. Ecl. II. *Ambo ævo, cantuque pares, nec diſpare forma.* Et in fine hujus Ecl. *Eſte pares*, &c.

9. *Et magnum*, &c.] Virg. Ecl. VII. *Et certamen erat Corydon cum Thyrſide magnum. Thyrſi*] *Thyrſo* R. & ſic porro ſemper.

1. *Et quæcunque vagis alitum*] Ita V. A. F. P. *avium* B. *altum* R. f. *Et quodcunque v. altum.* Vide ad Cyneget. Nemeſ. pag. 373.

4. *Adfuerunt*] *Adfuerint* R. *Adfuerant* G.

5. *Et tenuere*] Virg. Ecl. VIII. eadem in re:

Et mutata ſuos requierunt flumina curſus.

8. *neglectaq; p. tauri Calc.*] Virg. ibid. *Immemor herbarum*, &c. *ceſſabant* [] *illis cert.* Sic R.

0. *intermittere*] *interviſere* R.

1. *annoſa*] *umbroſa* R. V. A. F. rectius. Virg. Ecl. II. *frondoſa vitis in ulmo eſt.* & , *umbroſa cacumina fagi.*

diſcernunt] *diſcrevit digitus* V. A. F. & Mod.

. *teda*] Vide Gronov. III. obſerv. c. 13.

. *At mihi*] Leg. *Et mihi*, ex R. V. A. F. *flore* R.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

33. *Pomona*] *peramoena* R. *matura Pomona*, pro pomis. ut *flava Ceres*, pro frugibus. Male hæc notat Iul. Cæſ. Scaliger in Hypercritico.

35. *nutrire*] Ita P. & Mss. Tit. *mutare* al. o. *hortos*] *ortus*, & ſupra, *fontes* Mss. Tit.

39. *colore*] *calore* V. A.

41. *genitalia*] Ita R. & P. *gentilia* al. o. Vide p. 441.

45. *novis, ut*] Ita ego. Vide ſupra pag. 232. *novas ut carpere frondes* omn. Edd.

48. *arida*] Leg. *altera tellus*, ex R. ut poſtea dicit, *mutata terra*. cum arbores tranſplantantur.

49. *Panditur*] *Tangitur* cit. Tit.

54. *Decernamque nemus*] *Dicam namque* R. V. A. F.

55. *Hoc erit*] f. *dicamque* (*ſub arbore numen Hâc erit*) *Ite*, &c. *Hâc* δεικτικῶς. Ita *ſacra fagus* Ecl. 1. ſub qua ſacrarium Fauni.

56. *in Crotalen*] *in Crotale*, Nic. Heinſius.

57. *huic ſoli*] *huic ſimilis* V. A. F.

61. *ſed non eſt*] *ſed non &*, Nic. Heinſius.

63. *Parilibus*] *Palilibus* R. V. A. F. rectius.

65. *fingere*] Ita P. & Ms. Tit. *fundere* R. & Ms. Tit. alt. *Figere* V. A. F. Mod. & Caſaub. ad Suet. *farrea liba Priapo* cit. B.

66. *favos*] Ita P. Mod. & Martell. *Rorantes fagos* al. omn. Vide pag. 373.

67. *Nec fere*] Ita R. vide p. 373. *fero* P. & Mod. *fore* V. A & B. ex G.

68. *palantes*] Sic R. P. *ballantes* V. *balantes* A. F. B. & Nic. Heinſ. ex Virg. Æn. IX. *tuti ſub matribus agni Balatum exercent.*

69. *vellera*] Ita R. V. A. F. *vellere* P.

71. *Si venias*] Ita P. *venies* R. V. A. F. *tibi*] Ita F. P. *mihi* V. A. G. *ornus*] Ita R. & P. *annus* V. A. F.

73. *arenas*] Ita R. & P. *ariſtas* V. A. F.

75. *venias*] *venies*, iterum V. A.

77. *Sume*] Ita R. & B. *Summo* A. P. *Summo t. c. mutanti* V. 79. *fiet*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

79. *fiet tonſura*] *ſurget tonſ.* R.

81. *renidenti*] Ita P. & Martell. *renitenti* al. om. *Chias*] *thilas*, & v. 83. *echinni* R.

84. *annis ?*] *an num ?* V. A. *annum* F. *annis Decip.* B. ex G.

85. *Decipiorque*] *Decrepituſque* R. *Decipior miſer? ô quot.* B. ex G.

87. *gracili*] *fragili* R. & Gronov.

88. *conſpicor, ipſe*] Ita ego. *conſpicor ipſe*, *Adm.* P. & Martell. ex Mss. *conſpicor eſſe* R. A. F. *compiſcor eſſe* V.

90. *Induimus*] *Induimur* Nic. Heinſ. Veriſſime. Nam exprimit Nemeſ. Ecl. I. *nulla tegimur lanugine malas.*

92. *cedit*] *ſiſtit amori* R.

94. *agat*] *vocat*, & 95. *cratibus obſtr.* R. Ita apud Avienum Perieg. leg. *cantuque ſacrato Ludunt.* ubi Ed *cratituque.* mendoſe.

98. *ob hoc*] *abhoc* R. i.e. abhinc. recte.

ECLOGA III.

XORATIO] Sic P. & Ed. Iuntæ. rectius deeſt in al. o.

ɔLAS] IOLLAS ſemper R.

4. Leg. *Nec tamen apparet duris eho* (i. e. *heu!*) *perdita ruſcis. Iamdudum nullis*, &c. Virg. Ecl. VIII. *viridi procumbit bucula in ulva Perdita*, &c.

. *Iamdudum nullis*] Sic R. P. *& nullis* V. A. F. B.

3. *& immodice : Lyc.*] *immodice Lyc. ingrata* B.

. *munera*] *vulnera* R. non male.

. *vacabis*] *vocabis* B. Ed. *ſi forte vacabit* R.

. *lævas*] *levis*, i. læves, R.

. *contemptus*] forte, *contentus.*

. *dixit*] *dixi* R. *ſolus*] Ita V. A. F. *lætus* R. P. *levus* B.

. Iamdudum conjeci : *quis veſtros Deus intervertit*

tit amores, vel, *quis veſtro dolus intervenit amori.* Cum poſtea vidi ex Mss. citare Tit. *veſtrum deus intervertit amorem.*

24. *ſolus tu*] Leg. *tu ſolus* ex R. V. A.

25. *Calliröen*] *Calyricen* V.A.F. *Calliricen.* G.

26. *cera*] *caræ* V.A.

28. *intimus*] *imitus* B. ex G.

29. *ambas*] *amba*, Vigil. Inepte. Marcus Evang. c. 14. ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς διαῤῥήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ, λέγει, &c. *diſſcindens tunicas ſuas*, &c.

30. *Diduxi*] *Deduxi* R.V.A.F. *cecidi*] *reſcidi* V.A.F.

33. *manet*] *movet* R. *ac ne*] *At ne* B.

35. *jungetur, anhelo*] Ita B. ex T- *anhelo*, inquit, & ſuſpiro, quod Mopſo *jungetur*. Inſulſe. *jurgetur anhelo* R.V.A. F.P. ſupple *exopto, quod* (pro, ut) *jurgetur anhelo Mopſo:* quia (ut infra ait) *torrida Mopſi Vox, & cantus iners, & acerba ſtridor avenæ.*

37. *Victas*] *vinctas* V.A.F. & B. ex T. *junctas* Mod.

38. *puellæ*] *puellis* B. ex Germ.

39. *nocet*] *nocent* R.V.A. & B ex G.

43. *cerasi*] *ceras* R. Vide Nemeſ. Ecl. 1. 28. &c.

46. *modulatur*] *modulatus* B. Ed. *acerba*] *amaræ* Ms. Tit.

48. *deſtructa*] Ita R.V.A.F. *diſtricta* P. & Mss. Tit.

50. *tabidus*] Ex Nemeſ. Ecl. 11. *Pallidior buxo, violæque ſimillimus erro. Turbidus* V. A. F.

51. *væ miſero*] *ve domina* R. Nemeſ. ibid. unde hic & ſequens 53 verſus verbotenus exſcripti.

52. & 54. *& dulcia vina bibenti*, utrobique ſic R.

53. *& candida*] *jam cand* V.A.F. *fient*] *fiant* V.

55. *quo te*] *tu* R.V.A.F. *cantante*] *cantare*. Auguſt. Hi 4. verſus ex Nemeſ. ibid. ſunt.

59. *torrida*] f. *torpida* Nic. Heinſ. vide ſup. v. 33.

62. *Dicor* &c.] Nemeſ. ad verbum Ecl. 11. 79.

63. *certaverit*] *certaverat* R.

65. *quæ noſti*] *quæ noſtri* V. Nemeſ. ibid. v. 35.

67. *ſuſpendat*] *ſuſpendit* R. *ab ubere* f.

68. *gra-*

68. *gracilis*] leg. *gracili* ex V. A. F. Nemeſ. ibid. v. 33.

69. *& nulla trem. coag. lactis* R. V. A. F. & B. ex G. Nemeſ. ib.

71. *illa vimine* R. V. A. F. *illa verbere* Mss. Tit.

76. *inquam*] *iiſdem* R. & *palumbos*. Nemeſ. ib. v. 67.

78. *Miſimus in gremio*. R. V. A. F. *Miſimus : in gremio per me*. G. recte. Nemeſ. ib. v. 68.

83. *pinſare legumine panem*] Ita V. A. F. *penſare legumina pane* R. & P. Sic Ecl. IV. 141. & V. 111.

87. *nectemus*] *innectemus* R.

91. *Mopſus amat*] f. *habet. Mopſum Phyllis amat*. Mod.

92. *quicquam*] *ſi quiquam* B ex G.

93. *Perfer*] *Præfer* R. *& exora modulato*] *& ore tuo modulabor Phyllida* V. & Martell. ex V. C.

95. *vicina, ut ſæpe ſub*] *vicina ſæpe ſub*. R. V. A. F. Lego: *vicina ſepe ſub aram*, vel, *vicinæ ſepibus aræ*. Vide quæ ad Ecl. I. v. 15. notavi.

96. IOL.] Deeſt in V. A. *veniet*] *venies* R.

97. *à dextra*] *à dextro* R. *en dextrum*. f.

98. *Qui redit*] *Qui venit* R.

ECLOGA IV.

CAESAR.] Sic P. & Ed. Iuntæ. Numerianum, an Carinum, vel utrumque intelligat, haud proclive eſt dijudicare. Numerianum reſpicere videtur v. 87. *facundo comitatus Apolline Cæſar*, ut videre eſt Ecl. I. 45. Vtrumque ſpectat v. 10. Sed potius eſt ſolus intelligatur Numerianus, cui intimus erat Nemeſianus, qui hic Melibœi nomine deſignatur.

2. *quam*] *qua* F.

3. *Infeſta*] *Inſecta* R. an *Intecta*?

5. *jamjudum*] *namdudum* R.

8. *urbeſque*] *urbemque* V. A. F. f. *Vrbemque regit plebemque togatam*. κατ' ἐξοχήν.

9. re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

9. *reſonas*] *reſonans* R.
10. *Reſpicit*] Ita R. P. & Mod. *Deſpicit* V. A. F. & B. *numina*] *munera* R. V. A. F. & G. *mœnia* Tit. recte.
12. *id eſt*] Ita R. P. & Mod. qui cit. *adeſt*. *ineſt* al. o.
14. *Tum mea*, & 15. *valet à pietate* B. in Adv.
17. *meditatur*] Sic P. *meditatus* al. omn. *nobis*] i. nobiſcum. Virg. Ecl. VII. *Corydon eſt nobis*, &c. Vide p. 366.
18. *ætas*] *æſtas* G. *quem vicena m. n. amovet æſtus*. ut nondum viceſima venerit æſtas. B. in Adv.
19. *odoræ*] *odorare* R.
20. *nunc cohibes*] i. permittis. Gloſſæ: *cohibet*, κα-
τέχει, ῥαθυμεῖ, pro, connivet. Salmaſ. *cohibes*,
contrarium τοῦ *prohibes* B. in adv. (ita *adſciſco* op-
poſitum τοῦ *deſciſco* apud Grat. v. 16.) *nunc cogis*
Mss. Tit. fortean: *non cohibes*. Inſuave enim τὸ
nunc, præcedente *Iam*.
27. *tutere*] *taceare* R. f. *tueare*. *ſolere* Nic. Heinſ.
28. *Præter ab*] Ita om. Edd. vett. *Præterquam* P. & Mod.
30. *ſunt temp.*] *ſed olim: Non ead. enim nunc temp.* B. in Adv.
34. *noſtri* G. *Tu noſtri miſ. ope es* B.
35. *ſolvere*] *pellere* R. & Mss. Tit.
37. *ſaturi recub.*] *Satyri recumbamus* R.
38. *Amaryllidos*] Ita R. P. *Amaryllidis* V. A. F.
40. *trucibuſque*] *trucibus qua* B. in Adv. *trucibus* R.
41. *Geryonis*] *Germani* R.
42. *Betys*] *Bactrus* R. leg. *Baetis*.
50. *advocet*] *avocat* R. *avocet* Frut. Mod. P. & B.
52. *hodierna*] *aliena* V. A. F. *hiberna* Tit. ex Ed. Iuntæ. *ſubigatur*] *ſubigat vir* V. A.
56, & 57. *Concinis & medio plus pulcer obumb.* R.
59. *here*] *heri* G. *heri quos doctus*. R.
66. *Perſonuiſſe*] *Præſonuiſſe* B. ex G. & Nic. Heinſ. qui & conj. *blandæ cui*, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

69. *implicitas comeb. p. comas* R.

70. *Eſt*] *Et fateor* R. *ſed nec*] *ſed nunc* R. *ſed ſi* A.F. *Eſt fateor, Melibœe : Deus ſed nec*, Martell.

71. *abnuerit*] Ita al. omn. *annuerit* R. & cit. Mod.

72. *Scimus enim*] *Dicimus en* R. *quam te*] Sic P. & B. ex G. & T. *quia te* R.V.A.F. & Mod. *aſpernetur*] *aſpernatur* R.

75. *Quam*] *Qua* R. *Quæ* V. A. F. *Alexin*] *Alexis* R.V.A.

76. *Hos*] *Hoc pot. cal. m. hoc* V.A.F.

77. *Per me*] *Pro me* R. & B. ex G. Itaque non ipſe Nemeſianus Eclogas ſe ſcripſiſſe ait. Virg. Ecl. IV. *ſilvæ ſint conſule dignæ.*

78. *Ne dubita*] *nec dub.* V.A.F.

79. *ſuccinet*] *ſuccinat* R. *ſuccinit* V.A.F.

80. *Dicite*] *Ducite* B. *ne mora*] *nec mora* V.A.F.

83. *Atlantiaci*] *Atlantiacum* B. ex G.

84. *At qui nunc noſtras* V.A.F.

85. *Iuvenili rob.*] *vivendi robore* R.

86. *Lætus &*] *Lætus in Aug.* B. ex G. & T.

87. *Me*] Ita P. & Mod. *Te* R.V.A.F. & Ms. Pal.

90. *viſuraque*] *viſurus ſæpe* R. & Ms. Pal. *viſuris* V.A. *viſuri* F. *viſuræ* B. recte.

91. *fructificat*] *fructiferat* R. *fructificant* V. *vicinaque*] Non eſt alius locus in quo ſe & Calpurnium tam multimode ac miſere torſit B. Hic conj. *divinaque*, vel, *& civica* pro quercu. In Adv. *unitaque*, vel, *vicinaque*, de palma conjuge. *Vitiſequa*, pro hederâ, E. Swarth. Ἀῆρει. Virg. Ecl. II. *Et vos, ô Lauri, carpam, & te proxima Myrte.* Hinc *vicina* lauro hic Myrtus dicitur. Vel, ſi quid mutandum, leg. *viſuræ ſæpe tr. Laurus Fructificant, Erycinaque naſcitur arbos*, pro eadem.

92. *qui temperat*] *quo* V.A.F.

93. *quo tu*] Ita V.A.F. *quoi* R. *cui* Mod. & P.

94. *Cæſar abes*] Sic ego. *habes*. R. *abis* al. omn.

95. *reclivis*] Ita P. *recluſus* R. *reclivus* V.A.F. *reclinis* B.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

96. *Curetica*] *currentia* R. *coretica* A.

99. *Sic nemus*] (*Scit Deus*) *immotis* &c. R.

101. *Pharſaliæ*] *Tharſalus* R. i. e. *Pharſales*. Ita & Nic. Heinſ. recte. Stephanus: τὸ ἐθνικὸν Φαρσάλιος, Φαρσαλία, καὶ Φαρσαλίς. Ita leg. *ſolverunt*] Ita R.P. Mod. & Tit. ex Mss. *ſonuerunt* V.A.F.

104. *exundent*] Ita P. *exudent* omn. vett. Edd. *vellera*] *ubera* R. *fœtis*] i. matribus. Seneca Hippol. prologo: *Nocturna petunt pabula fœtæ*, &c. *ſetis* Tit. inepte.

105. *ſemel hac*] *ſemel haud*, conj. Tit.

110. *quo ſilva*] *quoi* R. *cui* V. A.F. ut ſup. v. 92.

111. *odore*] f. *odora*, ut *frondis odoræ* Nemeſ. Ecl. 1.

113. *ſulcis*] *ſuccis* R.V.A.F.

114. *legumina*] *legumine* F.

117. *jactare*] Ovid. *jactati pulſabant arva ligones*. Virg. Georg. II. *duros jactare bidentes*. Male ergo hæc invertit Iul. Cæſ. Scaliger.

119. *verſat*] *verſet* V. A.F.

122. COR.] Deeſt uſque v. 133. in V.A.F.

124. *ſaliat*] *pſallat* R. f. *pſallat calc. ad uvas*. Virg. Ecl. 1. *canet frondator ad auras*.

125. *ſignata*] Ita P. & T. Vide Comm. p. 371.

127. *montibus*] *motibus* Ms. Tit. Virg. Ecl. v. 8.

128. *læta*] *lenta* R. Mss. Tit. & B. ex G. & T.

129. *Carmina*] Ita omn. vett. *Gramina* P. & Mod. *non nullas*] i. *nullas non*. ita leg. B. *hic*] *&* R.A.F. Deeſt in V.

132. *Lycæus Pan*] Ita P. ex Virg. Æn. VIII. *Panos de more Lycæi*. Livius lib. 1. c. 5. nudi juvenes Lycæum Pana venerantes. Male ergo *Lycæo* B. ex G. *Lyæo* R.V.A.F. *Lycæus* Nic. Heinſ.

136. *ſiccato*] *ſoccato velox pede* Tit. inepte. Calp. Ecl. II. *Adfuerunt ſicco Dryades pede*.

142. *mutata figura*] Horat. 1. Od. 2. *Sive mutat* *juvenem figura*, &c. unde & reliqua petita.

144. *at*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

144. *atque hunc*] *& hunc* R. *lates: * & enim hunc* V.A.F. *lates: æternum hunc, te precor,* Mod.

145. *æternus*] Ita R.P. Mod. & Mart. Stat. Theb. 1. *quem Æternum ſibi Roma cupit*, &c. *æternos* V.A.F.

146. *terram*] f. *curam*. Cæterum quod, *pater*, hic dicat, quem modo *juvenem*, ut revera erat Numerianus, ab Horat. ib. habet, qui ut *juvenem* dixerat, addit: *Heic ames dici pater, atque princeps.*

149. *quæ imparibus*] Ita V.A.F.P. Virg. Ecl. 11. *diſparibus ſeptem compacta cicutis Fiſtula. quam paribus* R. f. *quæ paribus* ex Ecl. 11. v. 3.

150. *canunt*] Ita omn. Edd. *ſonant* Mod.

151. *ſolent examina lambere, nectar*] Ita diſting. *legunt examina, lamb.* cit. Mod. *Pelvina ſonant.* R.

152. *quam, tenero quæ currunt* B. ex G.

153. *ſonent*] i. ſonabunt, Mod. *ſonant* R.

154. *Dicar*] *Dicat* R.

155. *vellit*, &c.] Virg. Ecl. VI. *Cynthius aurem Vellit, & admonuit*, &c.

156. *dixit*] *dicit* B. ex G. *cura*] *rura* V.A.F.

157. *At tu*] *Et tu* R. *tamen*] *modo* V.A.

160. *Tu mihi*] *Tum mihi* V.A.F.

161. *Tityron è ſilvis*] *Tyroniam ſilvis* R. *dominam*] &c. Nemeſ. Ecl. 1. *dominam perducat ad urbem.*

162. *ovili*] *olivo* R.

164. MEL. *Reſpiciat*] Deeſt quidem hæc perſona in V. A. & proximo v. ſequitur AMYN. ſed ea hic ponenda eſt.

165. *meritæ*] *mente* R. *faveat*] Ita om. Edd. præter Auguſt. quæ habet, *fuerat*. Ita cit. Mod. & legit, ut hic editum.

168. Hic MEL. nomen præfigunt V.A.R recte. *æſtas*] f. *æſtus*. Virg. Georg. II. 331. *Æſtibus at mediis*, &c.

169. *admovet*] *admonet* V.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ECLOGA V.

DIDASCALICA AEGLOGA. V. A. *In præſenti ægloga dantur præcepta paſtoralia filio à patre; & eſt didaſcalica*, &c. R. Imitatur autem paſſim Virgilium. Georg. III.

3. *Cum*] *Tum* V.A.F. *Quom* R.

7. *quos*] *quas*, & 9. *Has*, & 24. *clauſas* B. ex G.

12. *Adſpicis, ut*] *Adſpice, ut*. B. ex G.& T.

jamdudum] *jampridem* V.A.F.

17. *Incipiunt, nid. rev. habitabit* R.

19. *toto*] *tota* R. & B. ex G.

25. *tum ceſp.*] *tu* V.A.F. Virg. Georg. III. 294.

26. *geniumque loci*] *geniumque foci* R.

29. *tum campos* &c.] Virgil. Georg. III. verſ. 323. &c.

30. *tranſcendere*] Ita P. *accedere* R.V.A.F.

31. *& primæ*] *ut pr.* V. & B. ex G. & T.

33. *papillis*] *capellis* R. Virg. ib. *exhauſto ſpumaverit ubere mulctra.*

34. *Implebis, quod meſſe* &c.] *quod maſſa* G. *tumidis ſpumantia mulctra papillis Implebis, quo maſſa fluat.* Sic B. Sed locus hic à Marone etiam mutuatus:

Quod ſurgente die mulſere, horiſque diurnis
Nocte premunt: quod jam tenebris & ſole cadente,
Sub lucem exportant calathis, &c.

Hinc leg. conjicio: *Inde premes, quod mane fluat*, &c. vel, ſi licet, *Nocte premes, quod mane fluit. prémetur*] *prementur* V.A.F.

35. *redegerit*] Ita om. libb. *coëgerit* Ed. B.

36. *nec ſint*] *neu* V. A.F.

41. *natoſque tepenti*] Ita R. P. & Mss. *natoque parenti* V.A.F. *natoſque parenti* Mod.

44. *amotæ*] Ita R. P. & Mod. *admota* V.A.F. *ſectabere*] *ſectare ad* R.

46. *fronte*] *forte* V.

48. *torrentibus*] *tondentibus* R. & cit. Tit.
49. *ſitientes*] *ſitientibus* R.
51. *Iam ſilvis* &c.] Quæ ſequuntur uſque verſ. 62. è Marone deſumpta Georg. III. verſ. 322. uſq; 338.
54. *tinguntur*] Ita R. P. & Ms. Tit. *tanguntur* V. A. F.
56. *At*] *Vt* V. A. F. *arguta*] *arbutæ* R. Virg. ibid. *cantu querulæ rumpent arbuſta cicadæ.* f. hic: *inrupere.*
58. *Vel campos*] *Et campos* R.
60. *tepeſcere ſole*] Ita ſup. 31. *primæ ſpatium tepefecerit horæ.* Palladius f. hinc compilavit Novemb. Tit. XIII. *de paſcendi ordine: Quarta hora caleſcente,* &c. quæ his comparanda ſunt.
64. *Quam levibus nidis*] *Lævibus ac nidis* B. ex G. & diſting. *volucris: Cogitet & trem.* vel, *volucres: Cog.* &c.
65. *& tremuli*] *ac* R. *lactis*] *lacti* V.
66. *Succida*] Varro de R. R. *à quo ſudore lana tonſa ſuccida eſt appellata. junco*] *vinco* i. e. *vinclo* R.
70. *comas*] *comâ* B.
76. *ah miſerum*] Sic R. P. & Ms. Tit. *in miſ.* V. A. F.
77. *ſanies*] f. *ſcabies.* Vide ad Grat. p. 267. *contrahet oſſa*] Virg. ib. *Oſſa minutatim morbo collapſa trahebat.* & verſu ult. *contractos artus ſacer ignis edebat.* Ita leg. ex Ms. vulgo: *contactos.*
78. *viventia ſulphura*] *liventia* Ms. Tit. Virg. ib. *vivaque ſulphura, Idæaſque pices, & pingues unguine ceras, Scillamque, Helleb. gr. nigrumque bitumen.*
79. *atque intacta bit.*] *& būctata bit.* R.
80. *Brutia,* &c.] Illuſtravi hæc late in Comm. p. 387.
81. *& liquido*] τὸ *&* deeſt in V. A. F. *ſimul unguine*] Ita R. P. & Mss. Tit. *picis ungere* V. A. F. *picis unguine* Mod. Varro: *Si qua in tonſura plagam acceperit, eum locum oblinunt pice liquida.* Sed vide Comm. ibid.
82. *vivi*] *vini quoque pondere molle Argentum coquito.* R. Forte: *vivi q. pondera in olla Argenti*

coq. l. b. ahena, vel, *in illo*, ſive, *in uno aheno*. Vide Commentarium p. 366.

85. *Auferet*] Ita R. P. *Afferet* V. A. F. *ingentes*] *ingenti* R. *in arvo*] Sic V. A. F. *ovili* R. *in armo* Mod. Frut. & Tit.

87. *torrida*] *turbida* Tit. ex Ms.
nimius] *nimium* R. & ſup. 86. *quom ſiccus.*

89. *galbana* &c.] Virgil. ibid. verſ. 414. & ſeq.

91. *Obfuit*] *Obfuerit malus iſte odor* R.

95. *Tunc age*] *Nunc age* R.

100. *cum permanet*] Leg. *dum perm.* ex omn. Edd.

102. *Has*] *Aſt* R. V. A. F. & G. *tibi*] *ubi* V. A. F. *tepidas*] leg. *tepidis fœnilibus* ex R. V. A. F. Virg. ib. verſ. 321.

104. *Sic*] ita o. l. *Dic* Mod. *Hic* B. ex G.

107. *ne torr.*] Ita R. P. *neu* V. A. F. ſ. *ne*, *ut torr. nimbis Inſtat hiems.* i. quando hyems eſt , ne *Incurvare velis*, &c.

109. *velit*] Ita ego. *velis* al. om. *nemus*] *vimen* R. & Mss. Tit. *vimen*, *& ſtringere* Nic. Heinſ. ex Virg. Æn. III. 31.

110. *Tu tamen*] *Tum tamen* F. *hederas*] *horedas* R.

111. *ſitis eſt*] *ſatis* R.

118. *pecuaria*] *penetralia* R.

ECLOGA VI.

LITIGIUM] Sic P. & Ed. Iuntæ. Sequitur Virg. Ecl. III. non æquis, ut alias fere, paſſibus. Nihil enim hac jejunius. Quod miror præteriiſſe Iul. Scaligerum, cum reliquas tam rigide notet.

1. *Serus*] * *ectus* R. omiſſa priori litera.

4. *Leænæ Iuravitque genus.*] Pollux: Τὰς δὲ Ἀρκάδας (ſ. Ὑρκανάς) ἐκ κυνῶν καὶ λεόντων, καὶ κληθῆναι λεοντομιγεῖς. *Lacanum Iuravitque genus* Ms. Tit. id eſt, Λάκαινον, *Lacainum*, ſive *Lacanum*. Talis paſtori à Virgilio commendatur.

Vide

Vide Comm. p. 175. *Laconem Iuravitque genus* Nic. Heinſ. Ἑλληνικῶς.

6. *ut*] & R. Perſona LYC. non hic, ſed v. 7. eſt in V.

7. *credibile eſt? ut vincat* R. diſtingue: *credibile eſt? ut vincat acanthida cornix?* ἀπὸ κοινοῦ repetendo.

8. *dirus Aëdona*] *ſi turpior adona* R. & cit. B.

9. *Te potiar*] Sic R. P. *Nepot.* Mod. *Te patiar* V.A. *Petale*] Sic P. *Crotale.* R. A. *Crocale* V.

12. *pallidus*] *panetas* R.

13. *ridens*] *viridans oculis* R.

14. *levique*] Sic R. P. *lenique* V.A.F.

19. *pár es*] *pares* R. V. Virg. Ecl. III. *Vis ergo inter nos, quid poßit uterque, vicißim,* &c.

21. *manus*] *manum* V.A.F. *veniat licet*] Sic V.A.F. *vel veniat* R. *veniat vel* P. f. *veniat velit.*

22. *tu quenquam?*] Virgil. ib. *Cantando tu illum,* &c. unde totus locus mutuatus eſt.

23. *aride*] Sic R. *arida* V.A.P.

25. *verba*] Reſpondet ultimæ voci verſ. 24. *verbo* R. *vera* Tit. quod ſibi adſcribit B.

28. *Mnaſylus*] Ita Virg. *Mnaſyllus* V. A. *Manaſyllus* R. *recuſas*] *recuſes* V.A.F. Sic Virg. ib. *ne forte recuſes.*

29. *inſta nunc*] *inflatis non cred. imp. verbis* Nic. Heinſ.

30. *prædam*] *præda* F. *prædem* B. *præda victus* Vet. Ed. quam citat Tit.

33. *medius*] *melius* R.

34. *Quamvis diligat hunc mea pectale, acc.* V.

35. *frenos, ſcit*] *freno* V. *frenos,* & R.

37. *fruticat*] *fruticet* V. A. F. duo ſeqq. verſſ. deſunt in R.

41. *cingula*] Hinc Servius, & ab eo Iſidorus, *cingula hominum, cingulas animalium* eſſe dicunt. Gloſſæ, Ζωστὴρ, *cingula, baltheum, cingulum.*

44. *notant*] f. *natant*, vel *nitent.*

49. *ut ſcitis*] *& ſcitis*, Nic. Heinſ.

50. *Non jugale*] Vide Comm. p. 374. *Nonijugale*, vel *Non junctum ante* B. *Non ſubigale* Gebhard. *Non ïugale* Buch. Leg. *Conjugiale:* id eſt, fœturam tantum exercens. Ita & H. Bruno, διϛόχως.

51. *Velocem*] *Veloci* R. & deeſt v. 53.

54. *micat acre caput*] Leg. *micat aure, caput ſine pondere curvum*, vel, *cernuum*. Tò *cervix* ex præcedenti male repetitum. Vide ad Nemeſ. p. 401.

55. *Et tornata*] *Vt torn.* B. ex G.

56. *quæ*] *quâ* V. A. F. Virg. Æn. VII. fine, de Camilla eadem hyperbole utitur.

57. *ſed non*] *non ſed* G. *non &* B. Deeſt hic & 58. R.

62. Præfigit huic HAS. & v. 66. LYC. R.

64. *pumice lymphæ*] *punice lyphæ* R.

70. *ſonitum tutabimur*] *ſonitus ructabimus* R.

72. *tapetis*] Sic P. *lapillis* R. V. A. F. f. *mediis viret herba lapillis.*

75. *Lycida tu*] *tu Lycida Phyllida* R.

76. *Tu modo* (*nos ipſi*, &c. A. F. *Tu modo nos* (*ipſi*. V. *ipſe* R.

78. *Thalea*] *Thalia* R.

81. *aut dicat*] *& dicat* Tit. ex Ms. *ut dicit* B.

82. *ſpectare*] Ita R. P. Mod. *expectare* V. A. & B cit.

83. *te ſtante*] B. cit. *teſtante*, & conj. *teſtem ante*. f. *teſtata pal. ſua crimina*] Sic Tit. ex Mss. *carmina* R. V. A. F.

87. *nondum Mnaſ.*] *judex Manaſyllus adeſſet* (f. *abeſſet*) R.

88. *ne te*] *nec te* B. ex V.

89. *quæ vos*] f. *quo vos*. Virg. Ecl. I. *en quo diſcordia* cives Perduxit miſeros.

90. *ſed non*] *ſic non* B. Virg. Ecl. III. *Non noſtrum eſt*, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ECLOGA VII.

TEMPLUM] Sic P. & Ed. Iuntæ. AMPHITHEATRUM mavult Pythœus. Fortaſſe, quia v. 6. *Deus*, & in fine Dii indigetantur, ideo ſciolus aliquis iis *Templum* hoc exſtruxit. Vt Ecl. I. DEVS pro eo, quod vulgatur, DELUS, inſcriptam fuiſſe conjiciebam. *In hac Ecloga tractatur magnificentia Vrbis & ludorum Imperatoris.* R.

4. *& duro*] *ô duro* V.A.F. *oſſe*] *axe* V.A.F. Tit. *ore* B. ex G.

5. *veteres fagos*] Virg. Ecl.III. *ad veteres fagos. nova quam*] *novaque* R.

6. *juvenis Deus*] Numerianus. Soli enim huic tantum munus attribuit hic, quod & Carus & Carinus ſimul ediderant, eadem de cauſa, ob quam Nemeſianus eidem Patris geſta in Perſas aſcribebat. Nimirum quia Caro jam mortuo hunc unum Imperatorem Romæ expectabant, Carino forte jam oppreſſo, vel ſaltem confligente cum Diocletiano. Ideo Ecl. I. pacem illam tantopere prædicat, quæ vivis Caro & Carino nulla fuit. Vide ad Nemeſ. p. 327. & ſeqq. ib. *edit*] *ardet* (f. *audet.*) R. Sic Ammianus lib. ult. *Barbari molibus magnis ardebant.* i. magnas res moliebantur. Perperam Cl. Valeſius: *erumpere ardebant.* Gratius: *illi aggeribus tentare ſuperbis.* Aur. Victor dicit Gratianum nihil aliud agere, quam *ſpiculis meditari.*

7. *qua cauſa*] leg. *qua tanta foret tibi cauſa.* ex R. & Virgil. Ecl. I. *Et qua tanta fuit* &c.

15. *tota*] *tuta*, &, *Thyrſus*, ut ſemper R.

18. *ſpectamus in urbe*] *ſpectavimus urbe*, Nic. Heinſ.

21. *ſoles*] Ita P. & Mod. *ſolet* R. *ſolent quotiens adſ. vocantur* V.A.F.

22. *fœcunda*] *ſecunda* V.

25. *clivos*] Ita P. Mod. & Lipſ *divos* om. Edd. vett. & Tit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

32. *continuos*] *continuas* V.A. verſſ. 32, 33, 34. deſunt R.

33. *Sic tibi*] *ubi* G. *Sic ibi* B. & Nic.Heinſ.

34. *molibus*] *mollibus* V.A. 36. *ſic*] *it undique* R.

38. *bona* &c.] Virg. Georg. I. *bona ſi ſua norint*, &c.

39. *Tum mihi*] *Tu mihi* R. *dum*] *nunc* V.A. f. *tum mihi, tum ſen.* vel, *dum ſen. lat. quis forte*, &c. *Tum ſenior, mihi dum* B.

40. *quid te*] *quid me* R. f. *quid tu ſtupefactus.*

41. *Ad tantas*] Ita o. l. Carrio cit. *Ac.* & leg. *Ad. miraris*] *mireris* R.

42. *caſas*] *dabas* R. 43. *tam vert.*] *& vert.* R.

51. *coit*] *colit* R. *rotulam*] *rotulum* R. *rutilum* V.A.F. *pluteum: Teres hic, quo l.* B. *rotulam teretem*, vel, *ruplum* Lipſ. ex Gloſſis: *ruplus*, *ϛροφεὺς χαλεάγρας.* Cl. Salmaſ. ibi leg. *rutlus*, & hic, *rutulum tereti qui lubr. axe.* & late exponit ad Hiſt. Aug. p. 437. *axe*] *aſſem* R. *axem* V.A.F.

55. *aquatis*] f. *auratis.* Vide ad Grat. p. 128, 129.

59. *Manticoram ſilvis*] leg. *Mantichotam*, *& ſilvis*, &c. Vide p. 366. *Nycticanam* R. f. *Et canam ſilvis. Vt cana malis* Gratio. *Manticorum* A.

62. *quibus aſp. mento*] *quis aſp.* R. Virgil. Æn. VI. *cui plurima mento Canicies inculta jacet.*

64. *Non ſolum*] *Nec* V.A.F.

66. *dignum*] f. *dictum. Sed def. pecus.*

67. *Sed*] *Et* B. ut de Crocodilo, non de Hippopotamo, porro loquatur. *in illo*] *quod Nilo paſcitur* R. Nemeſ. Ecl. I. 75.

69. *deſcendentis*] *diſcedentis* Lipſ. & B.

70. *ruptaque*] *rapteque* R. f. *ruptaque.* 71. *& in iiſdem* R.

74. *Impetit*] *Impedit* V.A.F.G. & B. Ed.

75. *dimittere*] *demittere* B.

77. *& præſens*] *& referens* V.A.F.

78. *modo*] *mihi* R. Virg. Ecl. I. *Sed tamen iſte deus*, &c.

81. *Pul-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

81. *Pullaque*] *Nudaque* R. *adunco*] f. *adeſò.*

82. *Obſuerunt*] *Obſuerant* V. A. F. *utcunque*] *utrunque* R. f. *utrumque*, Carinum & Numerianum, quos v. 78. *Deos*, & ſtatim *numina* dixerat. Siquidem vivus adhuc erat Carinus.

83. *ac, niſi*] *At niſi* V. A. F.

84. *putavi*] *putatur.* R.

IN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

INDEX

eorum, quæ ad Venationem tantum pertinent.

A.

ABDERÆ 351. 362.
Abitus ferarum 198.
Acarnanes canes 160.
Acceſſus ferarum 197.
Adonis venator 122.
Agaſſæi 355, 356.
Albani venatores 143. 357.
Αλωπεκίδες 175. 209, 210.
Αλωπεκικάστορες 176. 210.
Ancones 126. 128.
Angina 290, 291.
Anheli equi 409.
Απεδὸν 420.
Apri impetus 136, 137.
Apros excipere 139. *includere* 116.
Arbitrium in canes 139.
Αρκυς 100.
Αρκυωρὸς 237. 240.
Ardua frons 400. 403.
Arguere hoſtes ſignis 193.
Arguta aures 401.
Argutarius canis. 193.
Ariſtæus venator 134.
Arma canis 449. venandi 95. 118. 431.
Ars armorum 96.
Ars, venatio 92. 150.
Artes venationis 149. 162. 310.
Aula canina 154. 473.
Aures flaccidę 214. 350. hirtæ 214. magnæ 215.

B.

BAltheus 343.
Beagles 353. 355.
Belgarum ſive Batavorum venat. 82. 164.
Belgicus canis 81. 166.
Bellum ferinum 94. 151. *ex arte* 150.
Bipennis, Bipennum 122.
Bloudhounts 353.

Britan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Britãnici canes 155. 353.
Bubaſtia ſacra 110.
Bubaſtis, Diana 111.

C.

CÆſaries canũ *diſcreta*, 219. *non pexa* 219. 220.
Calcei venat. 241. 336.
Calces canum 223.
Canes bellicoſi
Acarnanes 160, 161.
Britanni 155, &c. 353.
Celtæ 151, 152.
Hyrcani 153. 157.
Iberi 357.
Indici 153. 159.
Libyci 358.
Moloſſi 158. 164.
Pannonici 356.
Canes ſagaces
Ætoli 161.
Cretenſes 176, 177.
Petronii 165, 166.
Spartani 149. 209. 348. 394.
Tuſci 393.
Vmbri 155.
Canes veloces 162. 354. 393.
Belgici 81. 166.
Gallici 167.
Seguſii 181.
Sicambri 166.
Vertragi 167: &c. 354.
Canes accipitrarii, Phaſiani & Spanici 357.
tumularii 171.
Canes agminales 177. *arguti* 139. ἄποδες 165. ἄτριχες 220. *graves* 363. *magni* 224. 363. mixti 163. *ſemiferi* 174. è thoe 206.
è leone 175. 487.
è lupo 202.
è tigride 153.
è vulpe 175. 209.
taciti 171.
Canis *argutarius* 193. *ductor* 180, 181. *inductor* 180. 189 *venator*. 168. 169. 186.
Canum forma, membratim 212, uſque 223.
genus triplex 80. 448.
mores ab origine 150.
Canum aula 154. 473.
cibus 363. *convicia* 161. electio 363. exercitia 378. *fraudes* 159. *gaudia* 171. latratus 161. 162, &c. 188, &c. 448. ſaginatio 369.
ſigna 193. 195.
Canum morbi
faſcinatio 266.
muſcæ 389.
peſtis 250.
podagra 291.
rabies 254. 390.
ſcabies 267. 278. 387.
ſitis 255.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

tuſſis 290.
vermiculus 253.
vulnera 247.
Cannabis 114.
Captare auras 195. 448.
Carina ventris 349.
Caſſis 100.
Catulus 157. 358. 375.
Cauſæ 117. 245.
Chamæ 165. 201.
Χιτὼν 341.
Chitone Diana. ib.
Chlamys 337. &c.
Circuire 197.
Collaria 257, &c. 376.
Compes 131.
Compita moliri 294.
Compita unde ib.
Conchæ *ſacra* 261.
Concludere 104.
Continere 115.
Copulare 376.
Coralia 264.
Cornum, telum corneum 145.
Cothurni 336.
Cubile 365.
Culter venat. 242.
Cura 248. 347.
Cypreſſus jaculis apta 147. venationi appicta 147.

D.

D*Emiſſi* nares 195.
Dentes, vari 228.
Diana Bubaſtis 111. Chitone 341. Nemorenſis 295. 297. ejus ſacra 110. 295. *ſacrarium* 311. 437. 473.
Δίκτυον 100.
Diſſimulare feras 171.
Dorcæ 164.
Δορκαί 222.
Δορκαῖα ἴχνη 198. 394.
Ductor canis 181. 202.

E.

E *Greſſus* veſtigiorum 187.
Emplagium 420.
Εναγκυλῶσαι 178.
Ενόδιον 419, 420.
Επακτὴρ 182. 237.
Epidromus 96.
Επισίζειν 382.
Equi *ad prædam* 322. an *rhedam?* ibid. Glauci 303. infrenes 308. 412. *ingentes* 300. 399. ſpadices 311. tieldones 305. à patria commendati 394. Aſturici 306. Barbari 308. Callæci 305. Cappadoces 396. Græci 395. Hiſpani 405. 407. Italici 312. Mauruſii 410. Mazaces 411. Numidici 308. Parthi 303. 306. Syenitæ 302.

Theſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Theſſali 300. Thracii 308.
Equorum electio & forma membratim 395, uſque 408. notæ 298. ſtirps 394.
Equos fingere 308. 413. *virga flectere* ib.
Eris, Erinaceus 323.
Εὐναῖα ἴχνη 171. 183. 197, 394.
Excipere apros 138.
Excipiabula 139.

F.

F*acilis* armis 240 canis 348.
Falces 243.
Famuli venat. 415.
Farrago 414.
Farrea ſagina 370
Favor canum 118.
Filum retis 96.
Fingere equos 308.
Fleethounds 165.
Formido 124. ſtructura ejus 129.
Foveæ mendaces 131.
Fraces 290.
Fraus 132. canum 159.
Furcæ venabuli 136.

G.

Γαισός, gæſum 141.
Gentilis ſanguis 411.
Grand Veneur 92. 419.
Gravedo 360.
Grayhounds 170.

H.

HAbena equi 413.
Hagnon venator 179.
Hortamina vocis 381.
Hortari canes ibid.
Hoſtes, i. feræ 161. 194.
Hownds 157.
Hy bris 201.

I.

I*Bridæ* canes. 201.
Illæſus lepus 169. 385.
Ἱμάντες 177.
Includere retibus, vel *ſentibus* 115.
Inductor canis 180. 189.
Inquiſitor 182.
Iudicium canis 364.
Iumenta venat. 417.
Iungere rete 96.

K.

Κνίζειν 190. 356.
Κνώδοντες 137.
Κρεάσπεδα 97.
Κρότων 388.
Κτήνη 248. 278.
Κυνάγχος 178.
Κυναγωγός 178. 237.
Κυνηγετικός 91.

Κυνη-

Κυνηγετικὰ 316.
Κυνορραισταί 389.
Κυνοῦχος 241.259.

L.

L*Acerti* canis 208.
Lancea 143.
Lapis vivus 263.
Laquei curraces 130.
Laquei 132.
Latebræ ferarum 183.
Latrare reperta præda, 173.177.189.191.
Lavare 270.
Leithunt 181.
Λέντιον 109.125.
Limbus 96.98.
Linea 99.421.
Linteum 109.125.
Linum Ægyptium 111. Bubaſticum 112. Cinyphium 102. 432. Cumanum 103. Hiſpanum 110. Sætabicum 109.
Lorum 177.178.
Luſtra 193.
Luſtrare 149.302.
Lyciſcæ 201.
Lyciſcus 202.
Λύττα 254.

M.

M*Achlis* 242.
Macula falſa 170.
Mælis 242.260.
Magni canes 224.
Maritus 223.351.
Matres 231.
Maza 232.
Medicina canum 244, uſque 291.
Metagontes 174.
Metus pro Formidine 124. 421.
Micare auribus 401.
Millus, Millum 258.
Monilia 262.
Moræ venabuli 336.
Munus venandi 380.

N.

N*Ares elati*, vel *demiſſi* 195.
Nemrod cur venator 63.
Nictire 190.191.
Nodi retis 102.

O.

O*Bſentire* 116.
Occulti hoſtes 194.
Odor feras exagitat 124.
Officia canum 189.222.
Opus Venationis *magnum*, vel *leve* 158.183.211. 230.
Os retis 101. vulnera 247.

P.

P*Acare ſilvas cornu* 382. *metu* 422.

Parvi,

Parvi, i. catuli 226.
Pecuaria 248.278.
Pedicæ 130.
Penna 124.
Peragrare ſilvas 422.
Περίδρομος 96.98.
Περιελίττειν τὴν χλαμύδα 338.339.
Petrones 165.
Petronii canes ibid.
Petrunculi ibid.
Pignora 192.
Pinna 124.421.
Pinnatum 123.
Plagæ 98.419.
Plagium 420.
Πλαγίως ibid.
Plaudi canes 214.
Plauti 222.
Ποδοστράβαι 131.
Prælia venat. 322.
Prædas ſequi 346.
Præda venat. 151.
Procuratores Cynegiorum 418.
Prodere clamore feram 161.173.448.
Πρωτοκυνηγὸς 92.418.

Q.

QVadruplex tormentum 99.
Quadruplices limbi 431.
Quietes 193.

R.

RAbies canũ 254.390.
Racha/ Rache 168.
Rapto vivere 93. 322. 422.
Regna venat. 239.
Remedia canum 244, uſque 298.
Retia 101. 419. quanta 102.
Retis *limbus* 96. os, *tergus* &c. 100.
Revocare curſus 382.
Rhedarii equi 323.
Ricini 388.
Roſtro demiſſo 195.

S.

SAcraria Dianæ 311. 437.473.
Sagina canum 369.
Sagittæ è corno 145. è myrto, taxo, &c. 146. enodes 149.
Σχαλίδες 128.
Σκυλακεία 366.
Σκυλακεύειν 367.
Seguſii canes 181.
Σήματα 195.
Septum lini 422.
Sequi prædas 346.
Serum 367.
Servi venat. 416, &c.
Servile officium 417. &c.
Seuſii canes. 181.
Sibina 141.
Σιγύνη ibid.
Σίγυνος 142.
Sidus corruptum, i. Sirius 389. 390.
Signa canum 193. 195. ferarum 185.
Sinus retis 101.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Siri, ſirri 199.
Stippe 178.
Socii, canes 240
Spatia 187. *ſecare* 186.
verſa 199.
Species canum 157.212.
Spurihunt 181.
Σταλίκες, σταλίδες 128.
Stupa 109.114.
Stupatores 116.
Στύπη à στύφειν 114.
Submittere marem 351.
Subnectere veſtem 345.
Succincta Diana 342.
Succingere chlamydem ib.
Συνδυάζειν 376.
Suem venari 191.

T.

T*Abes* canum 278.
Taliola 133.
Taygeti canes 160.
Taxi an jaculis aptæ 146.
Τελαμωνίαι 259.
Tenere 180
Therothoæ οἱ θωοθῆραι, an θηροθοοὶ 207.
Thoes 204. 208, &c.
Tieldones 305.
Tineæ 389.
Tituli 179.
Tormentum 99.
Tranſenna retis 96
Tunica venat. 341.
Turba veſtig. 186.
Tuſſis canum 290.
Tutela canum. 245.

V.

VAllus 127.
Varus 127.
Vaſa. 180.
Veloces canes 162. 354. 393.
Venabula lato ferro 140.
ſoliferrea 141.
Venabuli *furcæ* 136. inventor 135. κνώδοντες, *moræ* 137. tenendi modus 139.
Venatio unde dicta 78. proprie dicta 78. 80. 168. quotuplex 79. à quibus inventa 134. 135 hiberna 184. 425. matutina 183. 426. *pernox* 185. quomodo picta 147. Romanis laudatiſſima 76. 200. ſervilis quæ 75. 416. violenta 93. 120. 122.
Venationis abuſus 75. 185. 416. laus 72. 76. 200. origo & progreſſus 77, &c. ſilentium 84. 188. utilitas 75. 76. 93. 120. 200. 239.
Venator qualis requiratur 238. 239.
Venatoris *arma* 241, &c. *comites* 419. *famuli* 415. officina quot 237. *regna* 239. ſocii 240.
Venatorum genera varia 237. 423. 424. miniſte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

niſteria urbana 416.
Vermiculus 253.
Vertragus 167.354.
Verutum 139.
Vibrare 255.
Vincula 177.375.
Viroſus 247.392.
Virus 268.
Voce laceſſere 188.
Voces noſſe 204.382.
Vulpina ſpecies 209.
Vultus canum 212.

INDEX AUTORUM,

Quorum loca emendantur, aut exponuntur.

ACTA Apoſtolorum exp. 292.
Ælianus emend. 279.380.
Ammianus emend. 255. 345. 357. 411. 418. 421.489.
Ammonius exp. 337.
Apulejus emend. 116. 125. 253.
Ariſtoteles emend. 206. 288.
Auſonius em. 136.148.

CAlpurnius extraord. emend. 128, 129. 232. 267. 321 bis. 366. 371. 372. 373. ſæp. 374. 387. 401. 411. expon. 311. 314. 315. 316. 327. 328. 366. 371.
Cato Dionyſius expon. 133.
Celſus Mend. emend. 117.
Chronicon Alexandrinum emend. 331.
notatur 105.331.
Claudianus exp. 389.
Columella emend. 236. 388.

DEmetrius Conſtantinopol. eméd. 364.
Digeſta juris exp. 416.
Dionyſius περιηγ. emend. 338.

ENnius emend. 177. 185.190, 191.
Epitaphium vetus emend. 247, bis. 257.
Euripides exp. 141.
ejus Schol. not. 141.

FEſtus Gramm. emend. 130.141.201.222.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

I. Firmicus emend. 150.
expon. 80. not. 132.
Fulgentius emend. 345.

Gellius emend. 141.
Geoponici Græci defend. 248. 398.
Germanicus Cæſ. expon. 231. 320.
Gloſſæ Græco-lat. emend. 96. 109. 122. 142, 257 bis. 370. 371. notatur 126.
Gloſſæ Latinæ emend. 122. 148. 164.
Gratius extraord. emend. 349. 420. exp. 473. 489.

Heſychius emēd. 100. 264. 336. 382. not. 142. 182.
Hieronymus exp. 266.
notatur 288.
Homerus exp. 358.
Horatius emend. 104.
exp. 235.

Ioannes Euang. exp. 109. 125.
Ioannes Sareſber. emend. 92.
Iſidorus emend. 139. 344. 346. 401. 443. not. 405. 444.
Iuſtinus emend. 408.
Iuvenalis exp. 110.
ejus Schol. em. 96.

Lactantius exp. 105.
Livius emen. 114.
ejus Epitome em. 408.
Lucanus not. 81. 159. 173. 191.
Lucilius emend. 291. exp. 224.
Lucretius exp. 193.
Luxurius emend. 373.

Manilius emend. 125. 149. 151. 271. 343. 422. exp. 131. defenſ. 94. 322.
Martialis emend. 169. bis. 242. 385. exp. 182 not. 159.
Martianus Capella em. 95.
Matthæus Euang. exp. 98. 291.
Maximianus emend. 93. 274, 340.
Mela emend. 407.
Moſes exp. 97. 110.

Nemeſianus extraord. de Aucup. emēd. 373. in Eclogis emend. 257. 320. 321. ſæp.
Nonius emend. 139. 140. 143. not. 306.
Nonnus emend. 128. exp. 197. defenſ. 109.
Notæ Tironis em. 169.

Oppianus emend. 100. 215.

exp.

exp.97.138.355. not. 163.bis.188.190.192. 215.
Ovidius emend. 145.exp. 140.

PAlladius emend. 114. 123.147.148.268. 310 bis 351.400.
Paulus abbrev. Feſti not. 141.
Paulus Apoſtolus exp. 280.
Paulus IC. not. 246.
Pauſan ias emend. 141.
Perſius exp. 221.409.
Petronius emend. 307.
Phædrus emend. 196. bis.
Plautus emend. 323 ter. 324.332.
Plinius Hiſtor. emend. 96. 99. 103 bis. 114. 119. 135. 147. 151. 165. 183. 201. 202. 205. 207. 254. 264. 274. 276. 277. 282. 209.303.305 bis.361. 381. 387. 388. 401. 421.432.445 bis.446. 450 bis. 451. ſæp. exp. 266. not. 111. 189. 194. 353. 440. 444. 445. 446. 450. 453. 454. defenſ. 181.377.
Plinius Iunior em. 231. exp. 144.defenſ. 76.
Pollux emend. 153. 176. 178. 194. 198. 210. 217. 222. 233. 254. 291.301 bis.359.367. 399. 486. exp. 405. not. 215. 220. 404.
Priſcianus perieg. not. 153.
Propertius defenſ. 258.

RVfus Feſtus Avienus emend. 118. 126. bis. 144. 180. 320. 322. 338. 340 bis. 406 bis. 407. 477.

SAluſtius exp. 75. 416, 417.
Seneca Philoſ. emend. 115. 421.
Seneca Poëta emend. 141. 160. 182. 195. exp. 173. not. 193.
Serenus Sammonicus em. 247. 347.
Servius emend. 107. 123. 146. 202. 284. 292. 295. 296. 299. 300. 311. not. 104. 409.423.
Cor. Severus em. 230.bis. 239.263. 273. 275. 283.285 bis.286.bis. expon. 239.
Silius emend. 110. 137. 243.274. not.81.166.
Siſenna emend. 143.
Solinus emend. 110.287.

not.

not. 107. 108. 153.
207. 267.
Sophocles exp. 138.
ejus Schol. em. 186.
not. 138.
Statius emend. 295.
Stephanus em. 281. 302.
482.
Strabo emend. 235. 406.
411.
Suidas not. 105. 142. 143.
259.

TAcitus emend. 103.
Tertullianus exp. 125.

VArius emend. 177.
308.
Varro emend. 127. 139.
216. 223 bis. 226.
258. 323. 324. 325.
360. 402. exp. 359.
not. 128.
Vibius Sequeſter emend.
190.
Virgilius emend. 154. 199.
471. 425. exp. 101.
140. 184. 197. 256.
351 bis. 362. 366.
409. 419. 422. 423.
480.
Vitruvius emend. 276.
Vlpianus defenſ. 135.
Vopiſcus emend. 328. exp.
325, 326.

XEnophon major em.
196. 215. 218.
240. 258. exp. 102.
186. 226. 420.
Xenophon, minor exp.
217. 223. not. 383.

ERRA-

E R R A T A.

Quæ in textu Autorum commiſſa ſunt, ea vel in Commentario, vel in variis lectionibus reſtitui, paucis hiſce exceptis : Pag. 28. lin. 19. lege, validis. p. 32. l. 30. Thrëicius. p. 34. l. 6. aquoſæ. p. 37. l. 19. Nam. p. 38. l. 16. platanus. p. 39. l. 19. genas. p. 53. l. 28. dixit ſalices pete ſolus. p. 68. l. 16. Immenſoſque.

In Commentario utroque, etſi quædam in poſteriori & variis lectionibus correxerim, quæ in priori male habebant, nihilominus multa ſuperſunt, quibus veniam à Benivolo Lectore rogo, donec in Græcorum Cynegeticorum Editione plenius & accuratius retractentur. Vbi preſſius inſtituto operi inſtare licebit, quanto minus cum Barthio aliquo negotii erit. Prorſus enim jam ab omni cavillatione & quanquam juſtis contra eum vindiciis abſtinere decrevi, quem interim, dum fervebat hæc noſtra contentio, exceſſiſſe è vita hac inaudivi. Quod ſi citius reſciviſſem, ne qua minus per me REQVIESCAT IN PACE, jamdudum vel ægrotanti litem omnem remiſiſſem. Itaque quæ in illum dicta, jure vel injuria haud refert, indicta ſunto: Vt tandem vineta egomet cædam mea. Sed potior tamen pars eorum, quæ hic ad noto, non mihi adeo imputari velim, quam vel abſentiæ meæ, vel qui abſentis non æque ac mercedis ſuæ rationem habuerunt, ipſis typothetis. Tranſeat itaque & hoc cum cæteris erroribus. Pag. 77. l. 5. procœmium p. 79. l. 18. *induſtria*. p. 81. l. 14. Vixdum enim. p. 82. l. 6. Batavi l. 12. venationem. p. 85. l. 30. menſe Ianuario. p. 94. l. 14. cap. VIII. p. 96. l. 20. à Turnebo intellectus. l. 33. illæ. l. 36. quod ita circumvolutum p. 105. l. 12. citatus. p. 109. l. 16. *Græci*. Idcirco Apollonio Eremitæ pro rigore vitæ ſtupeam veſtem attribuit Aldhelmus. p. 110. l. 32. כפרת p. 111. l. 6. *Οὕτῳ* l. 8. *Αἰγυπτιστί*. p. 113. l. 22. magnus Xylander. p. 119. l. 7. *Longi⁹*, ut comp. ſcr. ſol. ab. in *longio*. p. 120. l. 10 DIX. p. 124. l. 20. LXXXIII

p. 127.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

p. 127. l. 24. *figere* p. 128. l. 34. ipſæ. 35. rectæ p. 147. l. 9. epiſodio. p. 149. l. 19, ex III. Georg. p. 157. l. 17. CLXXVII. p. 164. l. 26. Hippolytus l. 35. *δόρξ, δορκὸς* p. 74. l. 25. ſervarunt Latini. p. 175. l. 6. CCXI. l. 16. CCXII. l. 29. Iunius Phylargyrius (ita emend. etiam p. 251. l. 36. p. 256. l. 34. p. 294. l. 17.) p. 184. l. 35. *χείματι*. p. 186. l. 10. *dum mane novum, dum mollia prata*. p. 187. l. 7. CCXXVI. l. 19. CCXXVII. p. 189. l. 18. *loro*. p. 192, l. 8. *Nec*. l. 25. CCXXXIII. l. 31. *ἰχνεύσεως*. p. 193. l. 31. *Qui ciat*. l. 34. in L. Salica Tit. VI. p. 197. l. 19. *omnemque*, p. 200. l. 16. Hippolytus. p. 215. l. 26. *λεπταλέοισι* p. 222. l. 21. *πλατὺς* p. 226. l. 28. *natos*. p. 228. l. 9. *deſiderio lactis ſeneſcant*. p. 230. l. 6. *omnis* p. 235. l. 7. *τὸν Μαρεώτην*. l. 10. eſſe bene obſervat Caſaubonus. Nam, ut patet. p. 240, l. 12. *οὕτω* l. 28. *κυνές*. p. 241. l. 23. CCCXXXIX. p. 242. l. 7. *viſam*. l. 16. albas. l. 21. canæ. l. 22. *canæ*. p. 246. l. 9. ſignificavit. p. 249. l. 29. excuſam. p. 252. l. 12. *ſeu*. p. 253. l. 9. exſcriptorum. l. 10. corrigendus. p. 256. l. 18. *κυνόσοφοι*. p. 259. l. 8. *τενόντων*. l. 24. *ἀχείλκωτον*. p. 264. l. 28. *κοράλλιον*. p. 269. l. 1. CDXVI. l. 35. *affectu*. p. 277. l. 23. *Soractis ad Ditis*. l. 26. *Soractis* ex Servii loco, quem ſubjeci hic. p. 278. l. 26. *primus ab oris*. p. 311. l. 28. *pacata*. p. 314. l. 27. Ecloga. p. 319. l. 35. nequaquam. l. 37. typotheta. p. 326. l. 30. Aur. Victorem. p. 327. l. 24. tum. p. 335. l. 34. Victor. 341. l. 7. corrugandus. p. 349. l. 12. *acri*. p. 356. l. 20. *odoriſequæ*. l. 21. quam Vertragus. p. 363. l. 9. *βαρύτερον*. p. 385. l. 6. *vivas*. p. 389. l. 23. *muſcis*. p. 395. l. 24. penè. p. 406. l. 21. *ὕψει*. p. 426. l. 11. aliquanto. p. 437. l. 18. & in. p. 439. l. 23. penè. p. 451. l. 29. Chryſophry. p. 453. l. 3. quæ nidificet. Ita etiam leg. apud Plinium.

F I N I S.

JANI VLITII J.C.

AD

REI VENATICÆ

AUTORES ANTIQUOS

CURÆ SECUNDÆ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

JANI VLITII J.C.

CURÆ SECUNDÆ.

SCitè omnino atque verè à ſapientiſſimo Tragico olim dictum,

Αἱ δεύτεραί πως φροντίδες σο-φώτεραι.

Id enim nunc ego in levibus quoque hiſce verum experior, quæ ſi in hunc uſque, qui nonus poſt primam editionem agitur, annum ex præcepto prudentiſſimi poëtarum preſſiſſem, jam fortaſſe *δευτέρων ἀμεινόνων*, (quod tamen faxit Deus) nulla mihi cura incubuiſſet. Sed quandoquidem (ut idem ille) *neſcit vox miſſa reverti*, & per ætatem, quæ tum temporis curatoris adhuc indigebat, mei nunc ipſe curam agere incepi, age, vinera egomet cædam mea, verſoque ſtilo, quidquid præcipitantiâ peccatum, obducam; & quæ deinceps inter legendum ad hanc rem idonea occurrerunt liberaliter addam. Et primum ad *τὰ πρῶτα* ſive *προλεγόμενα* paucula hæc præfari non abs re viſum. Vbi cum plurimum me torſerit Salluſtii locus, in quo & agriculturam & venationem ſervilis officii nota videtur traducere, nec mihi ſatisfecerim, conatus poſtea fui alio modo id exponere in extremo ad Nemeſianum commentario, ad verſ. CCIIC. Nec male fortaſſis. Sed nunc leviore brachio confectum iri negotium mihi videtur, ſi veteres Editiones & ſcriptos codices ſequamur, in quibus *ſervilibuſve officiis*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

legi teſtatur Cypr. à Popma in Emendat. ſuis: ut *ſervilia officia* per ſe ſint indigna illa libero homine munia, quæ tunc ævi Romæ regnare incipiebant; ambitiones, ſalutationes ſolennes ac quotidianæ, hæreditatum atque orborum captationes, magnatum adulationes, & ſimilia ab Horatio aliiſque paſſim quoque notata. Nam etſi venando ætatem conſumere recte abhorruerit Criſpus (ut & in Proleg. & ad Nemeſ. late expoſui, quibus adde illud Senecæ Epiſt. XIV. *nec nego indulgendum corpori, ſerviendum nego:* & quæ Cicero de adoleſcentis Officiis lib. I. diſſerit.) non idcirco tamen credendus eſt venationem decorè exercendam odiſſe tantum, ut *ſervile officium* cenſuerit: cum & ipſe P.R. hoſti Jugurthæ laudi tribuerit, *pleraque tempora in venando agere; leonem atque alios feras primum, aut in primis ferire;* & Polybius Scipioni, quod καθάπερ οἱ γενναῖοι σκύλακες ἐπίμονον αὐτοῦ συνέβη γενέσθαι τὴν περὶ τὰς κυνηγεσίας ὁρμήν. Vbi idem ſubjungit eundem Scipionem ſe comite adſcito tantum temporis, Romæ dum ageret, venando impendiſſe, quantum alii περὶ τοὺς χαιρετισμοὺς ἐσπούδαζον κατὰ τὴν ἀγορὰν ποιούμενοι τὴν διατριβήν, καὶ διὰ τούτων συνιστάνειν ἑαυτοὺς τοῖς πολλοῖς, quæ revera eadem illa *ſervilia officia* ſunt, quibus ſe vulgo tum jactare plebiſque gratiam captare ſolebant molliores Romuli (qui & venando ſe plurimum exercuit, teſte Livio lib. I.) eoque indigni nepotes. Quos idcirco reprehendit quoque Horatius lib. III. Ode XXIV.

neſcit equo rudis
Hærere ingenuus puer,
Venarique timet, ludere doctior, &c.

Et Vononem Parthorum Regem ſuorum dedignationem accendiſſe refert Tacitus initio Annal. II. quod *diverſus à majorum inſtitutis, raro venatu,* viveret. Quippe aliter majores illi nihil magis Rege dignum cenſebant, ut conſtat ex Xenophontis Cy-

ropæd.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ropæd. lib. 1. & alibi. Adeo quidem ut *juſtitii inſtar* illis eſſet *exercitatione venandi abſtinuiſſe*, teſte Suetonio in Caligula cap. V. Imo (ut ad Romanos, eorumque principem revertar) ipſe, quem dixi, Scipio hac ſola Rex ſibi viſus eſt, *νομίσας οἱονεὶ βασιλεύειν*, ut loquitur Polybius; cujus reliqua in Encomiis Venationis, & prolegomenis, quæ ſic abſolvimus, præfixa vide. Tranſeamus itaque

AD GRATIVM.

Verſu I. *Dona cano divûm.*] Sic Demoſthenes apud Marcianum JC. in l. 2. D. de LL. Ἐςὶ νόμος εὕρημα μὲν καὶ δῶρον Θεοῦ. Et Cicero Tuſcul. 1. *Philoſophia quid eſt aliud, niſi, ut Plato ait, donum, ut ego, inventum deorum.*

Ad v. II. *In armis Spes fuit*] Lucretius lib. V.

Et manuum mira freti virtute pedumque
Conſectabantur ſilveſtria ſæcla ferarum
Miſſilibus ſaxis, & magno pondere clavæ;
Multaque vincebant, vitabant pauca latebris.

Quo etiam applicanda ſunt, quæ longo ordine apud illum ſequuntur, & quæ in hiſce carpit Lactantius lib. VI. cap. X. & quæ de Actæone Fulgentius lib. III. Mytholog. Nec alienum illud Ovidii lib. II. Artis amandi;

Tum genus humanum ſolis errabat in agris;
Hiſque mera vires, & rude corpus erat.

XI. *Altaque circa Fundamenta dedit.*] *Circa* pro *circum*. Ita & uſus Livius lib. 1. de Romulo: *venando peragrare circa ſaltus.* Nihil ergo mutandum fuit.

XV. *Orbemque hac ſolvere noxa.*] Sic apud Callimachum Hercules ipſam Dianam compellat:

Βάλλε κακοὺς ἐπὶ θῆρας, ἵνα θνητοῖσι βοηθόν,
Ὥς ἐμὲ κικλήσκωσιν.

XVI. *Aſcivere*] Sic *conſciſcere* in veteri formula apud Livium lib. 1. cap. XXXII. *Puro pioque bello*

quærendas cenſeo; itaque conſentio, conſciſcoque. Et iterum poſt: S. P. Q. R. *cenſuit, conſenſit, conſcivit.*

XIX. *Mænaliuſque puer*] Sive Pana, ſive Faunum intelligas, perinde eſt. Horum enim nomina viciſſim confundi apud Poëtas multis exemplis docet ὁ πάνυ Salmaſius ad Solin. p. 413. *Pueri* autem vocabulum non ætatis, ſed blandimenti inſtar eſt. Sic Virgilius Ecloga I. *Paſcite ut ante boves pueri.* Et Ecl. V. *Deſine plura puer*; ſic Mopſus ad Menalcan, cui antea dixerat, *Tu major.* Et appoſite Ovid. I. art. amatoriæ:

Nunc quoque qui puer es, quantus tum Bacche fuiſti.

XXI. *Defendere ſortem*] Poterat totus hic locus ita aptè concinnari:

His ego præſidibus noſtram defendero ſortem
Contra mille feras: & non ſine carmine ludens:

Nam & in Thuanæo Cod. quem olim Lutetiæ rogatu meo côntulit Politiſſimus mortalium Favonianus meus, & in vetuſtiſſimi exemplaris, quæ paucul æ Mediolani ſuperſunt, ſchedis, quas pro me inſpexit Iſaacus Voſſius, Vir omnigena Eruditione Præclarus, pro *luſus* legitur *leſus*, in aliis *uſus*, ita ut vetus mendum eſſe appareat. Nec tamen etiamnum diſplicet prior conjectura, *niſus*; ſic enim Horat. lib. III. Ode III.

Hac arte pollux, & vagus Hercules
Inniſus arces attigit igneas.

Minutius Octavio: *non laude, ſed veritate diſceptatio veſtra nitatur.* Ita legendum. Vulgo: *laudi* & *veritati*: Lactantius lib. III. cap. I. *Veritas ingenii viribus nixa exereret ſe aliquando.*

XXIII. *Perſequar artem*] Sic Pythœus, neſcio unde. MS. Thuan. *artis Armorum caſſes.* Sic & Mediolan. & Ald. Quare rectum puto:

Carmine & arma dabo venanti, & perſequar artes
Armorum: caſſeſque plagarumque ordiar aſtus.

Hinc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Hinc enim Ovidius habet:

Aptaque venanti Gratius arma dabit.

Artes armorum, id eſt, quibus artibus utenda ac tractanda. Sic Horatius lib. IV. Ode VI.

Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit Poëtæ.

XXXIV. *Cyniphiæ*] Sic omnes Editiones perperam, contra quantitatem. MS. Put. *Cinymphiæ*, Mediolanenſis Voſſii opera repræſentat: *ſinymphæ*. Vnde certiſſimus ſum ſcribendum, *Cinyphiæ*; ut in Var. Lect. olim obſervavi. Nam & ſic Virgil. Georg. III. *Cinyphii hirci*. Vbi Servius etiam in optimo MS. meo Cod. *à fluvio Cinyphe*. Herodoto Κίνυψ lib. IV. & Straboni in fine operis Κίνυφος ποταμός. Et ſic puto Ptolomæo reſtituendum pro Κίνουφος. Melæ lib. I. cap. VII. in optimis libris *Cinyps*; in aliis *Cynips* (ut & apud Plinium) & *Cinyphs*; utrumque male. Cum ita apud ipſos Geographos variatum ſit, minus mirum in Metamorphoſi Naſoniana formam ſuam mutaſſe hanc vocem; modo enim lib. V. Fab. I. *Cinypheum Pelatem*; ut & lib. VII. Fab. II. *Cinypheos Chelidros* (ut correctiſſima Nic. Heinſii mei habet editio) modo *Cyniphiumque Iubam* lib. XV. in fine legas: quibus omnibus locis *Cinyphium* reponendum omnino cenſeo.

XXXV. *Sibyllæ*,] *Cumæa* ſcilicet ut dixi. Nam ſic paſſim Ovidio lib. XIV. fab. IV. & lib. XV. fab. L. & Faſt. IV. dicitur: nuſquam *Cumana*. Sic & Virgilio Ecl. IV. *Cumæi carminis ætas*. Quanquam ibi Servius, *Cumanam* Sibyllam citat; pro quo & in MS. Cod. *Cumariam* inveni; quod ad *Cimmeriam* deflectit, fabuloſam illam: Tametſi Plinio credi poſſit *Cimmerios* (quod olim negavi) in Italia fuiſſe. Et Silio lib. XIV.

Cimmerias jacuiſſe domos pallente ſub umbra.

XLII. *Vix operata &c.*] Non induci etiamnum poſſum, ut Gratium ſcripſiſſe ita credam, linum

Ægyptium vix ſuffeciſſe veſtiendis Sacerdotibus, cum toto orbe notum vulgatumque ejus commercium fuerit, ut patet vel ex Scriptura Sacra, Geneſ. cap. XLI. verſ. 42. Exod. IX. 31. XXVI. 1. XXVIII. 5. 6. 15. & XXXV. 6. Eſther. VIII. 15. Eſaias cap. XIX. & multis aliis locis; unde, quanta eius abundantia fuerit, facile colligere eſt. Silius lib. III. de Jovis Ammonis Sacerdote:

velantur corpora lino,
Et Peluſiaco præfulget ſtamine vertex.

Et paulo poſt de Nubis Æthiopiæ vicinis:

Tempora multiplici mos eſt defendere lino,
Et lino munire latus.

Quin & ipſam Iſidem, ejuſque Sacerdotes *Linigeros* paſſim dictos nemo eſt qui ignorat. Ovidio de Ponto lib. I. Eleg. I. *Linigeræ numen Iſidis.* Vnde & apud eundem lib. II. Amor. Eleg. II. & Art. Amat. lib. I. & in fine I. Metam. ubi perperam hactenus *Niligenam* excuderunt, ex melioribus Codd. *linigeram* dicendam jampridem obſervaveram, cum nuper vidi ita in elimatiſſima Editione Heinſiana ubique expreſſum. Id enim illis imprimis religioſum fuit, non niſi lino in ſacris omnia veſtire. Quod & ex SS. Dei cultu adumbratum, qui ſacrificaturos ſibi lineo Ephod indutos voluit, ut apparet I. Samuel. II. 18. & cap. XXII. & II. Sam. VI. 15. De quo latius D. Hieronymus ad Fabiolam. Quæ religio etiam poſt abolitas adventu Salvatoris omnes veteris Judaiſmi cæremonias à Papis Romanis iterum adſcita; ut videre eſt in Can. XLVI. Diſt. I. de Conſecrat. & apud Anaſtaſium in vita Sylveſtri PP. cui id inventum attribuit; quanquam ex d. Can. Euſebium PP. ejus autorem eſſe conſtet; Sed hæc ἐν παρόδῳ alias plenius ex profeſſo tractanda. Nullus itaque dubitem pro *Vix*, reponendum *Sic*, ſi Gratio fidem ſartam tectam volumus. Nam Plinio, qui lana goſſypia Ægyptios Sacerdotes gaudere dicit, contra tot autores,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

tes, omnem potius abnegaverim; cui miror Maximum Virum tam facile aſſenſiſſe in Exercitationibus ſuis ad Solinum.

XLIII. *Æſtivi,*] Nihil mutandum nunc cenſeo, cum ita in omnibus libb. ſit. Et Claudianus ad Nilum ipſe natus I. in Rufin. *æſtivum ſepteno gurgite Nilum* dixerit. Quem *tepidum* vocat eadem ratione Martialis lib. XI. Epigr. XII. & hinc eidem lib. X. Epigr. XII. *Niliaco ore niger.* Et Lucanus lib. X.

illos rubicunda peruſti
Zona poli tenuit, Nilum ut videre calentem.

Quis enim neſcit calores iſtius climatis? quanquam aliàs *hilares cæremonias & feſtiva ſpectacula* Ægyptiorum non neſciam ab Appuleio lib. XI. Metam. peculiariter ita dicta; & à Tibullo quoque lib. I. Eleg. VII. decantata. Vnde & Columella in Horto ſuo:

Nataque jam veniant hilari ſampſuca Canopo.

XLIV. *Damnoſus candor.*] Naſo appoſite lib. I. de Remed. Amor. *Quæ nimis apparent retia, vitat avis.* Quod plane convenit cum proverbio Salom. cap. I. 17.

XLIX. *Includas retibus*] Venatoria prorſus locutio. Sic, *claudas rete leænas*, Ovidio V. Faſt. Lucanus lib. VI. initio:

Et ſilvas vaſtaque feras indagine claudit.

De Cæſare muniente caſtra, *μεταφορικῶς.* Nec aliter Plinius Panegyrico, *mille pœnarum indagine incluſos*, dicit delatores. Et Ammianus lib. XXIX. *Ita ut ferarum occulta veſtigia doctus obſervare venator, multos intra caſſes lugubres includebat.* Sidonius Authemiana Panegyri:

Inventas agitare feras, aut fronde latentes
Quærere, deprenſas modo claudere caſſibus arctis.

Ita diſtinguendum. Triplex enim venandi genus proponit, *δρομαῖον, ἰχνεύσιν,* & *δικτυαῖον*; quorum ultimum, ut in commentario oſtendi, ad apros po-

tiſſimum ſpectat, qui plerunque in denſis ſtabulantur ſenticetis. Vnde Horatius venationis, quam tantopere totieſque laudat, non imperitus, lib. III. Ode XII.

Celer alto latitantem fruticeto
Excipere aprum.

Vbi *arto*, malim ex Cruquiano Cod. id eſt, denſo, ſpiſſo. Sic enim Silius lib. IX. in apraria venatione:

Deprendit ſpiſſis arcana cubilia dumis.

Xenophon major de apris item: *καταχλίνεται γὰρ τὸ θήριον ὡς ἐπιτοπολὺ εἰς τοιαῦτα*, puta ὑλώδη. Qui itaque tutò hos in talibus cubilibus deprendere cupit, ſentibus eos undique includere ſatagat, ut illi apud Apuleium Metam. VIII. Et hinc tralaticie Job cap. XIX. verſ. 8. *Semitam meam circumſepſit, & tranſire non poſſum.* Niſi potius de indagine intelligas, ut hic Gratius: & LXX. Κύκλῳ ὠκοδόμημαι. Atque ſæpe ita Pſalmiſta.

LIII. *Inter opus.*] Sic Ovidius VII. Met. *Inter opus tauros concidere.* & VIII. *Inter opus monituſque genæ maduere.* Cæterum de lino fumigando, quod ſequitur apud Gratium, lucem poteſt dare obſcuro Eſaiæ loco, quem repetit S. Matthæus cap. XII. v. 20. ubi λῖνον τυφόμενον, *linum fumigans* Veteri, dicitur à Domino non extinctum iri. *Quia deſerto lumine facit putorem*, inquit Auguſtinus Quæſt. Evangel. lib. I. Puto ſcripſiſſe, *deſerto flumine.* Ita enim revera evenit inter macerandum, ſi aqua deficiat. Quapropter Fridericus Imp. ante aliquot ſæcula meritò cavit lib. III. Sicular. Conſtitution. Tit. *de aëris conſervatione* XXXV. *ut nulli amodo liceat in aquis cujuſlibet civitatis vel caſtri vicinis, quantum M. ad minus protenditur, linum vel canabum ad macerandum ponere.* Ita quippe legendum, pro *maturandum.*

LX. *Imbiberit.*] Elegans mehercule ellipſis, quam vel ringentibus omnibus criticæ Grammaticæque

cæque

cæque artium oſoribus, τοῖς ὀνοκεφάλοις, exemplis aliquot obiter illuſtrabo. Subintelligitur autem τὸ *ſi*. Sic enim ſæpe Ovidius. Epiſtola Phædræ:

verba precantis
Perlegis, & lacrimas finge videre meas.

Nimirum, *ſi perlegis*. Lib. I. Amor. Eleg. IV.

Quod tibi miſcuerit, ſapias, bibat ipſe jubeto.

Et lib. V. Faſtorum:

Huic aliquis juvenum dixiſſet amantia verba,
Reddebat tales protinus ore ſonos.

Pro, *ſi dixiſſet*. Plautus Milite Glorioſo, Actu III. Scena I. *Sacrificant, dant inde partem mihi.* Seneca Conſolat. ad Marciam cap. VII. *Par illis, mihi crede, vigor, par ad honeſta, libeat, facultas.* Id eſt, *ſi libeat.*

Ad V. LXII. Inter violentos illos venatores referendus & Orion, qui teſte Arato in Phænomenis, interprete autem Cicerone, *manibus violaſſe Dianam dicitur, excelſis errans in collibus.* quæ latius Germanicus Cæſar, & latiſſime Avienus Paraphraſtes.

LXIII. *Aggeribus.*] Id eſt, montibus. Horatius lib. I. Sat. VIII. *Aggere in aprico ſpatiari.* Vetus Scholion, *in colle aperto*, exponit. Naſo IX. Metam. *avidis comprenditur ignibus agger.* Puta, ſtrues, *congeries*, ut poſtea vocat. Ammianus frequenter *aggeres* pro montibus ponit, etiam in Hiſtoria. Vt lib. XXI. *ſub hac altitudine aggerum*, de Alpibus. lib. XXVII. *Aggerum altitudines* Thraciæ attribuit, quas poſt paulo *montium altitudines* vocat. Eodem lib. *radices aggerum* dixit, & mox *clivos*. Atque ita deinceps ſæpiſſime; ne nimium exemplorum hic exaggeremus.

LXIV. *Ire freta*] Probavit hanc conjecturam meam poſtmodum ipſe maximus Belgarum (dum fata Deuſque ſinebant) Grotius; qui & per amiciſſimum mihi ſibique domeſticum interpretem inſtitu-

tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

tum hoc meum in edendo Gratio ſubinde laudavit, animumque addidit. Sic Valerio Flacco lib. I. *It ratis.* Sic Silius lib. XII. *Sardoos iſſe receſſus.*

Ibid. *Tractare*] Sic Cicero lib. III. in Verr. *quemadmodum ſocii P. R. à magiſtratibus noſtris tractentur.* Id eſt, vexentur. Idem in Maniliana: *mercatores injurioſius tractati.* Et ad Q. Fratrem: *Hortenſius me ſceleratiſsime inſidioſiſſimeque tractavit.* Et ſic alibi, in pejorem plerumque partem. Quo ſenſu & in Gallicam dialectum vox hæc tranſiit, & inde etiam ad Belgas βαρβαρίζοντας.

LXVI. *Adonim.*] Confirmat conjecturam meam Doctiſſimus Grammaticorum Heſychius: Ἀδωνις δεσπότης ὑπὸ Φοινίκων. Syrorum enim dialecto profertur ארבים, quod Hebræis ארונ vel ארני. Et hinc à Laconibus Κῖρις & Κῦρις, id eſt, Κύριος dictus. Idem Heſychius: Κῖρις, λύχνος, ὄρνεον, ἢ Ἄδωνις. Λάκωνες. Ita legendum. Cypriis autem Κίῤῥις dictus, teſte Etymologo magno: ὁμοίως λέγεται παρὰ Κυπρίοις Κίῤῥις ὁ Ἄδωνις. additque παρὰ Λάκωσι δὲ ὁ λύχνος. Quod ex Heſychio maleintellecto deſumptum; niſi ſcriptum fuerit. παρὰ Λάκωσι δὲ Κῖρις, ὁ καὶ λύχνος. Vtcunque id ſe habeat, conſtat ſaltem Adonidem hunc, inſtar ſummi numinis, Domini nomine, & multis ex veri Dei cultu mutuatis ritibus ac cæremoniis à gentibus iſtis adoratum fuiſſe; de quo plenius aliàs in libris de origine Idololatriæ, Deo volente.

LXIX. *Cultorque feri Tir. orbis.*] Lactantius lib VI. cap. XV. *Nam ſicut in ſentes ager, qui eſt natura fœcundus, exuberat: ſic animus incultus vitiis ſua ſponte invaleſcentibus, velut ſpinis, obducitur. Sed cum verus cultor acceſſerit, ſtatim cedentibus vitiis, virtutis fruges oriuntur.* Cicero III. in Verr. *ager ipſe cultorem deſiderat.*

LXXIV. GRATIA,] Lucretius:

quid

quid immortalibus atque beatis;
Gratia noſtra queat largirier emolumenti.

LXXVII. *Vellera*] Virgilius I, Georg.

Tenvia nec lanæ per cœlum vellera ferri.

Varro lib. IV. de L. L. *Vellus dictum quod vellebant lanam.*

LXXIX. *Terribiles ſpecies.*] Nimirum feris, quæ variis iſtis coloribus terrentur. Cicero pro Quinctio : *minarum periculo & formidine, quibus territus cedat.* De hac re puto intelligendus. Ovidius idcirco *variam formidinem* dixit Remed. Amor.

Aut pavidos terre varia formidine cervos.

Quem locum male tentavit Vir Maximus. *Pictam lineam* vocat Seneca.

LXXX. *Dirus odor.*] Oppianus lib. IV. rationem dat :

ἐπεὶ μάλα θήρεσι πᾶσιν
Ὀξύταται ῥινῶν ὀσφρήσιες· εἰ δὲ φράσσοιντο
Ἢ στεαλικῶν ὀδμὴν, ἢ πεπταμένοιο λίνοιο
Ἔμπαλιν ἰθύνουσι, &c.

LXXXIV. *Implicet,*] Ideo & Flaccus *laves* voluit *amites* Epod. VI. *amite lævi rara tendit retia.*

LXXXVI. *Linteaque,*] Ita reponendum ex MS. Thuanæo, quia rudiori lino retia texi ſolita, ut ex Plinio oſtendi. Idque *linteum* proprie eſt. Hinc & pro velis *lintea* paſſim apud Poëtas. Ovidius non ſemel. Cui ideo in Epiſt. Briſeidos reſtituendum ex MSS. cenſeo :

Te dare nubiferis lintea velle notis.

Pro quo vulgo, *linea vela.* Quod & Viro Maximo merito diſplicuit. *Lintea* enim ſunt vela. Ponuntur etiam pro mantilibus. Λέντιον Johanni Evangeliſtæ. Plautus Moſtell. Act. I. Sc. 3.

Linteum cape, atque exterge tibi manus.

Juvenalis Satyra III.

& ſonat unctis
Striglibus & pleno componit lintea gutto.

Sic

Sic enim ſcribendum per κερᾶσιν. Ammianus lib. XXVIII. *tenuiſſimis ſe terſerit linteis.* Id eſt, *lineis.* Nam *lintea* duriuſcula plerumque. Sic & in Epitome Liviana lib. XLVIII. *Lecto ſe ſtrato ſine linteis, ſine purpura efferrent.* Et Suetonius de Othone cap. ult. *Sacra Iſidis ſæpe in lintea religioſaque veſte celebraſſe.* Id eſt, *linea;* niſi ita ſcripſit autor.

Ibid. *Extructus,*] *Expoſitis* MS. Cod. rectius. Lucanus: *diſpoſitis attollit retia varis.* Ovidius Met. VII. *poſitarum lina plagarum.*

Ibid. *Anconibus,*] Proſelyta quidem, ſed jam familiaris Latio vox. Nam & à coætaneo Gratii Naſone uſurpata Met. XV. *ſinuoſi litoris ancon.* Quia cubiti inſtar flexum erat litus. Eadem ratione Val. Flacco lib. IV. *Ancon* fluvius dicitur, ut obſervant Carrio & Alardus. Noti & in architectura *ancones,* apud Vitruvium lib. III. cap. ult. & lib. IV. cap. VI. Et in re militari apud Agathiam lib. II. qui ἀγκῶνας more ſeculi vocat. *Cervos* Latini. Livius lib. XLIV. cap. XI. *cervis etiam objectis ut viam intercluderet.* Quos lib. XXXIII. cap. V. ita deſcribit: *Romanus leves & bifurcos pleroſque & trium aut cumplurimum quatuor ramorum vallos cædit.* Qui rami ita diſpoſiti cervini capitis inſtar referebant. Silius lib. X.

Cervorum ambuſtis imitantur cornua ramis.

eadem de re loquens. *Valli* autem iſti plerunque incurvi erant. Hinc *dentes* Calpurnio Ecloga ult. dicti; ut contra *valli* pro dentibus eleganter Lucretio lib. II.

anguimanos elefantos, India quorum
Millibus è multis vallo munitur eburno.

Et *vallum pectinis,* Ovidio I. Amor. Eleg. XIV. Hinc & pro calamo τῶν αἰδοίων, quia ῥαιβοειδόμενος, in Gloſſario: δείλλος, *varus.* Vbi nihil mutandum. Ideo & *ancones* dicti Gratio, quia inflexi, atque capite inclinati ponebantur, ut ex Xenophonte docui. *Amites* vocat Horatius in aucupio Epod. II.

Aut amite levi rara tendit retia.

Vbi

Vbi Porphyrius: *Amites hodieque appellantur furculæ, quibus retia in venatione vel aucupio ſuſpenduntur.* Acro *perticam*, exponit. Vetus Scholiaſtes Cruquianus: *Ames*, inquit, *eſt furcula ex qua rete ſuſpenditur ad capiendas aves.*

XIC. *Laqueis*] Horum mentio & in jure noſtro. Vlpianus L. 29. D. ad L. Aquil. *Si laqueos eo loci poſuiſſes, quo jus ponendi non haberes, & pecus vicini in eos laqueos incidiſſet.* Et Proculus L. 55. de adquir. vel amit. poſſeſſ. *In laqueum, quem venandi cauſa, poſueras, aper incidit*, &c. Βρόχοι dicuntur in Baſilicis. Vnde & in S. Scriptura crebræ petitæ metaphoræ. Vt Pſalmo IX. 16. ubi LXX. Ἐνεπάγησαν ἔθνη ἐν διαφθορᾷ, ᾗ ἐποίησαν, ἐν παγίδι ταύτῃ, ᾗ ἔκρυψαν, συνελήφθη ὁ ποὺς αὐτῶν. Quæ vetus ita interpretatur: *Infixæ ſunt gentes in interitu, quem fecere. In laqueo iſto, quem abſconderunt, comprehenſus eſt pes eorum.* Ita & Pſalmo XXX. 5. *educes me de laqueo, quem abſconderunt mihi.* Et paſſim. Sed in Pſalmo IX. 16. melius in ipſo Hebræo textu, *inciderunt in foveam, quam fecerunt.* Intellexit enim Sanctiſſimus Regum τὰς ποδοστράβας, quas è Xenophonte deſcripſi in Commentario. Hæ enim in foveis occultantur, & abſconduntur. Vti & Pſalmo CXL. Ἔκρυψαν ὑπερήφανοι παγίδα μοι, καὶ σχοινίοις διέτειναν παγίδα τοῖς ποσί μου. Cum quo verbotenus facit Jeremiæ locus cap. XVIII. verſ. 22. Et Job cap. XVIII. verſ. 10. Item Pſalm. XXXV. 7. & LVII. 7. & CXLII. 4. Quibus locis non ſemper podoſtrabas intelligas; ſed nonnunquam & *foveas* ſolas, quæ antiquiſſima venationis ſpecies, quanquam id perperam olim negarim. Lucretius lib. V.

Nam fovea atque igni prius eſt venarier ortum,
Quam ſepire plagis ſaltum, canibuſque ciere.

Foveas urſorum cervorumque capiendorum cauſa agnoſcit & Paulus JC. in L. 28. ϖ. ad L. Aquil. A Fabiis id or-

id ortum, atque inde illis nomen datum, refert Plutarchus, in vita Fabii Maximi, initio. Feſtus de iiſdem: *Fovii, qui nunc Fabii dicuntur, dicti, quod princeps gentis ejus ex ea natus ſit, cum qua Hercules in ſovea concubuit. Alii putant primum eum oſtendiſſe, quemadmodum urſi & lupi foveis caperentur.* Lupis enim id fatale maximè. Hinc Horatius lib. I. Epiſt. XVI. *Cautus enim metuit foveam lupus.* Plautus alludit ad hoc Pænulo Act. I. *decipiemus ſovea lenonem Lycum.* Λύκον puta. Lex Wiſigothorum lib. VIII. Tit. V. §. 23. *Si quis in terris ſuis foveas fecerit, aut laqueos vel arcus prætenderit, ſeu baliſtas in locis ſecretis*, &c. Hoc ultimum eſt, quod Servius in loco citato dixit *illaqueare feras incurvatis arboribus.*

Ad verſ. XCIV. *Taliola* eſt ποδοστράβη. Diminutivum à *talia*, quæ in optimis Gloſſis exponitur κορμὸς, χίδαξ, ϗ σκυτάλη. Varia enim arte inciditur. Quod porro de *vita lucro* adduxi, confirmat & ipſe alibi Flaccus:

ille potens ſui
Lætuſque deget, cui licet in diem
Dixiſſe, vixi. Vide reliqua.

Sic Diogenes apud cognominem; Βίον ἔχων τοὐφημέραν, dicitur. Plautus Mercatore: *id jam lucro eſt, quod vivis.* Cicero lib. IX. Epiſt. Fam. XVII. *de lucro vivimus.* Livius lib. XL. c. 8. *De lucro, pater, inquit, vivere me, ſcito.* Vti recte ad hunc ſenſum edidit Præſtantiſſimus Gronovius.

C. *Arcadium ſtat fama*] Dura hæc locutio Cl. Gronovio merito viſa, cujus gemellam nondum inveni. *Stare alicui rei*, frequens alias in jure noſtro. Sic, *veteri jure ſtatur*, apud Vlpianum L. 32. §. 10. ꝟ. de donat. int. vir. & ux. *Sententiæ ſtetur* L. 4. §. 2. & §. 5. C. *de rec. arbitr.* Et L. 9. C. *locati. Emtorem quidem fundi neceſſe non eſt ſtare colono, cui venditor locavit.* Avienus Ora Maritima: *ſtat loco*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

cognomen. & poſtea: *hinc Minervæ ſtat ſacra.* Ita namque legendum.

Ad. V. CIX. Seneca de Ira lib. III. cap. III. *Gaudent feriri & inſtare ferro, & corpore tela urgere, & per ſuum vulnus exire.* Quod eleganter, *induere ſe telo*, vocat Livius lib XLIV. cap. XLI. Et Naſo XII. Metam.

& pondere corporis ornum
Ingentem fregit, ſuaque induit ilia fractæ.

Quod idem eſt ac ſi dixiſſet, ſuis iliis induit ornum. Ita & Plinius lib. XIX. cap. VII. *Cum pervenit ad palmum altitudinis*, pro, ad altitudinem palmi. Vnde non mirum videri debet, quod apud Gratium, *clauſerunt enſibus orbes*, poſitum dixi, prò clauſerunt orbibus enſes, mox V. CXII. Sidonius Panegyri Anthemiana:

Nunc torto penetrare veru, cum bellua ferrum
Ferret, & intratos exirent arma per armos.

Lucanus de Leone, lib. I.

latum ſubeant venabula pectus,
Per ferrum tanti ſecurus vulneris exit.

Valerius Flaccus lib. VI. *mediam moriens deſcendit in haſtam.* Quod vero *ſpumantem cruorem* apud Silium reſtitui, ipſe confirmat lib. x.

Interdum languentia murmura torquens
Effugit patulo ſpumantem ex ore cruorem.

C X. *Moris*] Πϱοβολαὶς vocat Heſychius, atque nde πϱοβόλιον. quod illi eſt, σιβύνη ἔχουσα μετὰ τὴν ἀκμὴν πϱοβολάς. Eleganter Naſo lib. II. Amor. El. XI. *conchas bibuloſve lapillos, bibuli litoris moram* vocat, quaſi undas morentur. Quod autem *apros excipi* obſervavi, inveni & apud Flaccum lib. II. Od. XII. *alto* (vel potius *arto*, ut modo corrigebam) *latitantem fruticeto excipere aprum.* Et apud Ammianum lib. ult. *Si qui adultus aprum exceperit, vel urſum interemerit.* Apud Curtium lib. VIII. Lyſimachus etiam *leonem excipere* dicitur. Ad hoc

valido

validō niſu firmoque gradu venatori opus eſt. Vnde recte Claudianus, *nixuſq; genu venabula tendit.* Quod perperam de inflexo poplite interpretatus fui. Nam de firmato intelligendum. Quippe alterum periculoſum omnino, ideoque merito reprehenditur in Parthenopæo à matre venatrice, apud Statium Theb. IV.

nuper te pallida vidi,
Dum premis obnixo venabula cominus apro,
Poplite ſucciduo reſupinum, ac pene ruentem.

Et paulo ante venator leonem excepturus dicitur, *ſudantia niſu Tela premens.*

CXVIII. *Quam longa.*] Florus lib. II. cap. VII. *Nihil terribilius Macedonibus fuit ipſo vulnerum aſpectu; quæ non ſpiculis, non ſagittis, nec ullo Græculo ferro, ſed ingentibus pilis* (Romanorum puta) *nec minoribus adacta gladiis ultra mortem patebant.* Graphice omnino, & Romano autore dignum. Livius lib. XXXVII. de iiſdem: *impeditus intercurſu ſuorum uſus prælongarum haſtarum: ſariſſas Macedones vocant.* Et lib. XLIV. *immobilem longitudine & gravitate haſtam* vocat Macedonicam.

CXX. *Albania.*] Malo exemplo Turnebianam conjecturam ſecutus ita edidi. Recte Pythœana habebat, *Lucania.* Nam ita in MS. Thuanæo, ut aſſeruit mihi ſuaviſſimus meus Zephyrius. Venatu autem celebres fuiſſe Lucanos poſtliminio me docuit Papinius Theb. VIII.

Qualis ſetigeram Lucana cuſpide frontem
Strictus aper.

Poſuit enim pro gravi venabulo ac latiferreo; quali in apraria venatione opus eſſe oſtendit Xenophon in Cynegetico. Iuſtinus lib. XXIII. de ipſis Lucanis: *Quippe ab initio pubertatis in ſilvis inter paſtores habebantur. Cibus his præda venatica. Sic ad labores bellicos indurabantur.* Denique & Flaccus lib. II. Sat. III. de venatore aprario:

In

In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Cœnem ego.

CXXI. *Salubres.*] Mediocres recte expoſui. Sic Suetonius de Auguſto cap. XLII. *Sed ut ſalubrem magis, quam ambitioſum Principem ſcires.* Id eſt, moderantem beneficia ſua, medius inter avarum & prodigum, ut ex ſequentibus inibi intelligas.

CXXV. *Ne tela relinquite.*] Antiquiſſimus horum in venatione uſus. Quare & primus venatorum Phœbus iis uſus, cum *Mille gravem telis* Pythona *perdidit* I. Metam. Ideoque ſe Daphnidi jaculandi arte tantopere jactat poſt paulo.

CXXIX. *Cornus.*] *Cornumque ſonantem* pro haſta poſuêre & Silius lib. XIII. & Claudianus I. in Rufin. bis. Quare εὐςόχως Naſoni à me reſtitutum olim *cornum*, pro corneo jaculo. Cui ipſe ſubſcribit optimus ejus Editor Heinſius, qui in ſuis ad me ante ſexennium Roma datis, ita in veteri libro Barberino aperte legi, & in optimo Florentino *cornũ*, quod idem eſt, aſſeveravit. Quos cur ipſe in nitidiſſima ſua editione ſecutus non ſit, rationem video nullam. Nam & ipſe Ovidius ſic Metam. XII.

Fixit in adverſo cornum ſine cuſpide vultu.

Nec dubitem Silio eandem reponere vocem lib. X.

Sic propria miſeri transfigit pectora corno.

Vbi vulgo, *cornu.* Nam & paulo ante *cornum tremebundam* dixerat.

CXXX. *Taxique.*] Silius quoque *taxum* pro jaculo poſuit lib. XIII. *auras ſecat Itala taxus:* & alibi: *volat Itala taxus.* Quod Gratium ſatis defendit.

CXLIV. *Stringe notas.*] Vt enodia fiant jacula. Quibus tamen & nodos ſæpe addunt poëtæ. Statius IV. Thebaide: *duplexque inſerto miſſile nodo.* Silius lib. XIII.

Indignatus opem amenti ſocioque juvare
Expulſum nodo jaculum.

Vbi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Vbi *nodus* amenti vicem habere videtur. Alibi lanceis nodos idem ſæpius apponit. lib. IV. *impulſaque lancea nodo.* Item pro amento. Nam nodata jacula minime probem; ſed lævia potius. Sic *læve jaculum* Calliſtho venatrici attribuit Naſo II. Metam. Et Cephalo Phocus apud eundem lib. VII. ubi dicit; *ſi cornus, nodus ineſſet.* Vnde conſtat ſine nodo fuiſſe. Quapropter nondum me pœnitet conjecturæ in Maniliano loco: *correctis formare haſtilia nodis.* Sic enim & Ovidius Metam. IX.

Verbaque correctis incidere talia ceris.

Vti dudum emendaram: ac poſtea, ita in Heinſiana nunquam non laudanda editione correctum video. Silius lib. XIV.

Trabs fabre teres, atque eraſis undique nodis.

CLI. *Per artes.*] Sic Claudianus in Munere, quod Stilichoni ſuo parat, lib. III.

Variæ formis, & gente ſequuntur,
Ingenioque canes: illæ gravioribus aptæ
Morſibus; hæ pedibus celeres, hæ nare ſagaces:
Hirſutæque fremunt Creſſæ, tenueſque Lacænæ,
Magnaque taurorum fractura colla Britannæ.

CLX. *Magnique Lycaones armis.*] Vt modo de Ancæo: *geminiſque ſecuribus ingens.* Ita Ovid. Faſt. IV.

Et vel equo magnus, vel pede major erat.

CLXVI. *Aula*] Locus circumſeptus, ubi totum agmen canum manſiones ſuas habet. *Canile* Gallis & Anglis dicitur. Horatius lib. I. Epiſt. II.

venaticus ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in ſilvis catulus.

Αὐλὴ Æliano lib. XI. cap. VI. περὶ ζώων. Vnde & αὐλὴ προβάτων in Euangelio Iohannis cap. X. Petronius *aulam* pro cavea poſuit:

premit advena claſſes
Tigris, & aurata gradiens vectatur in aula.

CLXXII. *Vmber*] Æneide XII. Maro:

at vi-

at vividus Vmber
Venator curſu canis, & latratibus inſtat.

Nec aliter Sidonius in Paneg. Aviti:

Iam ſi forte ſuem latratibus improbus Vmber
Terruit.

Quæ cum Gratio non conveniunt. Nam is nulla talia *convicia* in Vmbro notavit; ſed tantum in Ætolo, inferius.

Ad V. CLXXV. De canibus bellatoribus inſignis addendus hiſce locus ex Valerii Flacci lib. VI.

clauſtriſque profuſi
Caſpiadæ, queis turba canum non ſegnius acres
Exilit ad lituos, pugnaſque capeſſit heriles.

CLXXVII. *Ad ſpeciem.*] Oppianus ita & de Agaſſæis Britannicis:

Γυρὸν, ἀσαρκότατον, λασιότριχον, ὄμμασι νωθές.

Corpore diſtorti veſco; cutis hiſpida; luſco
Lumine. Ita verti.

Ad V. CLXXXVI. *Latratores* quoque *Moloſſos* dixit Martialis lib. XII. Epigr. I. Idem lib. X. Epigr. XXXVII.

Hic olidam clamoſus ages in retia vulpem.

CLXXXVIII. *Convicia.*] Curtius lib. VII. *canes timidos vehementius latrare, à Bactrianis jactitatum.*

CCIII. *Vertraham*] Non male Doctiſſimus Merula, à verdragen, id eſt à bajulando, dictum putat. Ego tamen *Velt-racham*, rectius etiamnum cenſeo, id eſt, à campis ita dictum. Hinc enim Ovidius Metam. I.

Vt canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
Vidit.

Diſerte enim *vacuum arvum* illi dat. Et de eodem venationis genere Sulpicius Severus intelligendus Dialogo II. *Iamque multo ſpatio victæ beſtiolæ cum undique campis late patentibus nullum eſſet effugium,*

Racha

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Racha autem & convitii nomen eſt in Euang. Matthæi cap. V. *Qui dixerit fratri ſuo, racha.* Auguſtinus interjectionem indignantis eſſe exponit. Ita Germani eodem modo *canes* ſuo idiomate vocant cum famulis aliiſve aſperrime conviciantur. Quod deniq; *Vertragus* reſtitui apud Martialem, pro *Vertagus*, confirmat id alter Cod. Thuanæus, cujus collationes Favoniano virorum Præſtantiſſimo debeo, in quo in lemmate *Vertriracus* & in ipſo Epigrammate, *Vertracus*. Sed altera conjectura in eodem Martiali lib. III. Epig. XLVII. minime jam placet: ſcribendumque potius, *Leporemque prenſum*, vel *luſum Gallici canis dente.* Quod *pictum* dicat *vertraham*, convenit & hoc cum Martiale, cui *picta perdix* lib. III. Epigr. LXVI.

CCIV. *Ocior affectu.*] Ovidius huc reſpexit forſan lib. VII. Met. de Lælape Cephali cane:

Ipſe oculis ereptus erat. non ocyor illo
Haſta, nec exutæ contorto verbere glandes,
Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.

Sic Græcis in diverbio: ἐπινοίας τάχιον. *Opinione citius*; uti Rufinus interpretatur apud Ioſephum περὶ ἁλώσ. lib. III. cap. IX. Agrigentinus Sophus apud Ammonium:

Ἀλλὰ φρὴν ἱερὴ καὶ ἀθέσφατος ἔπλετο μοῦνον
Φροντίσι κόσμον ἅπαντα καταΐσσουσα θοῇσι.

Ad V. CCVIII. De clamore in bellicoſa venatione addendus elegans Papinii Statii locus Th. IV.

Qualis Gætulæ ſtabulantem ad confraga ſilvæ
Venator longo motum clamore leonem
Expectans, &c.

Martialis etiam lib. X. Epigr. XXXVII.

Hic olidam clamoſus ages in retia vulpem.

Hæc quidem de ipſo venatore. Sed & canibus tum idem incumbit officium, ut lattratu invadant hoſtem. Sic Hippolytus apud Senecam loco citato. Sic Apu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

leius in apraria item venatione lib. VIII. Metam. *Iamque apud frondoſum tumulum, ramorumque denſis tegminibus umbroſum* (nam talibus in locis ſtabulari dixi apros ad v. XLIX.) *proſpectu venatorum obſeptis* (*obſentitis* ex MS. malim.) *campis canes venationis indagini generoſæ mandatæ, cubili reſidentes invadere feras immittuntur: ſtatimque ſolertis diſciplinæ memores partitæ totos præcingunt aditus: tacitaque prius ſervata muſſitatione ſigno ſibi repentino reddito latratibus fervidis diſſoniſque miſcent omnia.* Quæ ſuaviſſima venantibus harmonia. *Signum* illud porro vel voce fit, vel cornu, quo altior terribiliorque exoriatur clamor. Statius IV. Theb.

tum ſaltus forte remotos
Pacabat cornu, gelidique averſa Lycæi.

Quo & Horatii illud I. Sat. II. refert Cruquius:

Leporem venator in alta
Vt nive ſectetur, poſitum ſi tangere nolit
Cantat & apponit. Ita lego.

CCXI. *Sparta.*] Horatius hos paſtoribus quoque, cum Marone, aſſignat Epod. II.

Nam qualis aut Moloſſus, aut fulvus Lacon,
Amica vis paſtoribus, &c.

Lucanus, *Spartanos Cretaſque ligat. Tenues Lacænas* Claudianus vocat, III. de Laud. Stil. Ammianus Marcellinus lib. XXX. *Vt Spartanos canes & Cretas, veſtigia ſagacius colligendo, ad ipſa cubilia pervenire auſarum.*

Ib. *Creta.*] Claudianus ibid. *Argutæque fremunt Creſſæ.* Ita enim malim ſcripſiſſe, quam *Hirſutæ. Argutæ*, quia, *fremunt* & cum latratu venantur, ut ex Varii loco oſtendi.

CCXIII. *Lorum.*] Adde Ammiani locum lib. XIX. *Adultus quidam ex his, quos Pædagogianos appellant, ad obſervandam venaticam prædam Spartanum canem retinere diſpoſitus* (ita modo & Lucanus) *ante prædictum tempus abſolvit.* Brabanti id vocant op de laet ſtaen.

CCXIX. *Nec*

CCXIX. *Nec ſibi turbam contraxit comitem.*] Videtur notaſſe ævi ſui corruptelam, quo Romulidæ *venari timentes* ipſi (ut ex Horatio modo obſervatum) ſervilem operam adhibebant; ſicuti latius in extremo ad Nemeſiani Cyneget. Commentario. Namque antea ſolis heroibus hoc conueniebat opus. Quocirca & Polybius in Excerptis lib. XXXI. gloriatur ſe à Scipione venante Romæ adſcitum. Sic & Hagnon ſolus hic, & ſolus apud Ovidium Metam. VII. Cephalus, & quidem uterque *prima luce*, venatum prodiere:

Sole fere radiis feriente cacumina primis,
Venatum in ſilvas juveniliter ire ſolebam:
Nec mecum famuli, nec equi, nec naribus acres
Ire canes, nec lina ſequi nodoſa ſolebant:
Totus eram jaculo.

Ita namque olim legebam, pro *Tutus*. Exemplo Valerii Flacci, qui ſæpe ita. Lib. III.

Tollitur hinc, totuſque ruit Tirynthius arcu.

Et alibi: *totuſque incumbit Iaſon deſuper.* Lib. I.

Ecce ſacer totuſque Dei per litora Mopſus.

Et lib. ult. *totuſque in vertice pontus. Tutum* autem ſe jaculo tantummodo dicere, frigidum prorſus, cum jaculum non ſit defenſionis, ſed petentis telum.

Ibid. *Nec vaſa tenentia.*] *Vaſa* ſunt inſtrumenta quælibet venatoria. Quomodo & LXX poſuerunt Geneſ. cap. XXVII. ubi Iſaac Filio ſuo Eſau venatum exituro dicit: λάβε τὸ σκεῦός σου, τήν τε φαρέτραν, καὶ τὸ τόξον. Ex Hebræo כלי, quod paſſim pro inſtrumento ponitur in veteri Fœdere; ut & τὸ σκεῦος in novo. *Sume arma tua*, vertit Interpres Vetus. Severus Ætna:

Vaſa omnia vortice ſævo
In denſum congeſta rotant, volvuntque profundo.

Sic repoſui. *Vaſa* ibi ſunt inſtrumenta materieſque incendii. *Tenere* autem in jure noſtro pro obſervari frequens eſt. Sic *tenet hæc lex, tenet obſervantia legis*

L. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

L. 2. C. de Sum. Trinit. In Avièni loco rectius legas; *pervicacis Herculis*; ut Horat. Epod. ult. *pervicacis ad pedes Achillei.* Qui tamen & *efficacem Herculem* dixit Epod. III. quod forſan reſpexit Avienus.

CCXX. *Vnus*] De *ductore* cane intelligendum reor Lucretium lib. IV.

tum fiſſa ferarum
Vngula quo tulerit greſſum, præmiſſa canum vis
Ducit.

Si ita recte concinnavi, pro quo vulgo editur, *permiſſa canum vis.* Forte hinc metaphorice *perductores* dicuntur conciliatores ſtuprorum, apud Ciceronem I. Verr. qui amaſios ad cubilia ſcortorum perducunt.

CCXXIII. *Primæ lucis opus*] Obſervat hanc legem in Actæone ſuo lib. III. Metam. & in Cephalo bis lib. VII. Ovidius:

altera lucem
Cum croceis invecta rotis aurora reducet,
Propoſitum repetemus opus.

Opus, eſt venatio, ut paſſim Gratio. Varro Eumenidibus, citante Nonio: *Ante lucem ſuſcitat, frigore torret, venatum ejicit jejuno villicum.* De Nocturna venatione Legem adde Platonicam: Νυκτερευτὴν ἢ κυσὶ καὶ πλέκταις πιστὸν μηδεὶς μηδέποτε ἐάσῃ μηδαμοῦ θηρεῦσαι. Ne ſcilicet in exceſſu peccetur, contra τὸ μηδὲν ἄγαν. Cicero II. Tuſculan. Quæſt. *Conſuetudinis magna vis eſt. Pernoctant venatores in nive; in montibus uri ſe patiuntur.*

CCXXV. *Turba loci*] Confirmat explanationem meam Senecæ appoſitiſſimus locus Epiſt. LXVIII. *Animalia quædam, ne inveniri poſſint, veſtigia ſua circa ipſum cubile confundunt.* Hæc ſunt περιφερῆ ἴχνη, quæ & in curſoria obſervat Naſo Metam. VII.

modo deprendi, modo ſe ſubducere ab ipſo
Vulnere viſa fera eſt: nec limite callida recto,

In ſpatiumque fugit; ſed decipit ora ſequentis,
Et redit in gyrum.

CCXXXI. *Ne voce laceſſeret.*] Adde ſtatim inſignem locum à Cl. & Ampliſſimo Gronovio inſigniter reſtitutum Achill. II.

velut ille cubilia prædæ
Indubitata tenens, muto legit arva Moloſſo
Venator, videat donec ſub frondibus hoſtem.

Arnobius lib. II. miraculis naturæ accenſet *canem, cum invenerit prædam, cohibere & continere latratum.* Porro ad Ennii locum ſervit ille Lucretii lib. v. de de canibus item:

Longe alio pacto gannitu vocis adulant.

Et ſi quis pro *venatica pernox*, malit *velox*, vel *pernix*, per me licet. Valerio lib. I. *pernix venator* dicitur. De *Sue* paulopoſt, adde Sidonium Avito:

Iam ſi forte ſuem latratibus improbus Vmber
Terruit.

CCXXXII. *Propioris pignora lucri.*] Notat hoc in Actæonis canibus dominum ſuum venantibus Naſo Metam. III.

Tardius exierant; ſed per compendia montis
Præcipitata via eſt: Dominum retinentibus illis
Cætera turba coit.

CCXXXVI. *Signis arguat.*] Hinc *arguti canes* Senecæ; & Claudiano; *Argutæque fremunt Creſſæ*, ut modo conjiciebam. *Argutum forum* dixit Ovidius Artis Amat. I. & *argutos libellos* Triſt. v. El. IX. Homerus κύνας ἀργοὺς, diverſo ſenſu, vocat. Porro ad *occultos hoſtes* refer illud Livii Andronici:

Dirige odoriſequas ad cæca cubilia canes.

Id eſt, *occulta*, qualia aprorum maxime. Silius lib. IX. *Spiſſis arcana cubilia dumis;* Et Horatius, *alto latitantem fruticeto aprum*, ideo dixere. Vt & *fronde latentes feras*, Sidonius. Vide eorum loca ad v. XLIX. Adde & Homeri illa Iliad. X. de cervo, εἴπερ τε λάθῃσι καταπτήξας ὑπὸ θάμνῳ. quæ mox plenius addu-

adducam Cl. Gronovius tamen *certa cubilia* mavult in Diatribe ſua Statiana cap. XVI.

CCXIL. *Naribus auras.*] Ita legendum. Varro Atacinus:

Et bos ſuſpiciens cœlum (mirabile viſu)
Naribus aërium patulis decerpſit odorem.

Quod imitatus eſt Maro Georg. lib. I.

aut bucula cœlum
Suſpiciens patulis captavit naribus auras.

Idem Æneide XII.

ſe gurgite tollunt
Solis equi, lucemque elatis naribus efflant.

Sic & in Halieutico; *elatis naribus*; quos hic *celſos* vocat Gratius.

CCXLII. *Acceſſuſque abituſque,*] Sic Camilla apud Maronem. Et Homerus in Venatione cervi Iliad. X.

Ως δ' ὅτε νεβρὸν ὄρεσφι κύων ἐλάφοιο δίηται.
Ορσας ἐξ εὐνῆς διά τ' ἄγκεα καὶ διὰ βήσσας,
Τὸν δ' εἴπερ τε λάθῃσι καταπτήξας ὑπὸ θάμνῳ,
Αλλά τ' ἀνιχνεύων θέει ἔμπεδον ὄφρα κεν εὕρῃ.

Intelligit τὴν εὐναίαν venationem. Vti & Cicero lib. II. in Verr. *iſtius avaritiæ non jam veſtigia, ſed ipſa cubilia videre poſſint.* Et in Philippicis: *Scelera tua non veſtigiis odorantes ingreſſus tuos, ſed totis volutationibus corporis, & cubilibus perſecuti ſumus. Ingreſſus*, id eſt *aditus* modo, & *acceſſus* infra, Gratio.

CCIL. *Palma.*] Symmachus lib. V. Epiſt. LXVI. *Hæc igitur prima mihi de vobis gaudii cauſa eſt, quod ruſticis voluptatibus ſanitatem juvatis: ſecundus lætitiæ meæ gradus eſt, venatu capta meruiſſe.* Ovidius etiam liberaliorem venatorem laudat lib. II. Amor. El. IX.

Venator ſequitur fugientia, capta relinquit.

Nec magni quoque ferinam carnem facit Xenophon

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Junior Cap. xxv. fine; diſſimilis in hoc cognomini & populari ſuo, qui nimis avide illam adpetit. Horatius I. Sat. II.

leporem venator ut alta
In nive ſectatur, poſitum ſic tangere nolit;
Cantat & apponit.

Vbi vide Vet. Schol. & ipſum Cruquium.

CCLIII. *Semiferam.*] Porphyrius & Acro ad illud Horatii lib. I. Sat. VII. *Hybrida Perſius*] *Hybridas proprie dici canes, qui ex imparibus nati ſunt, ut ex venatico & gregario*, commentantur. Plinius *ad homines quoque tranſlatam appellationem* hybridæ tradit lib. VIII. cap. LIII. Hinc Suetonius Auguſto meminit *Afidii Epicadii ex gente Parhyna hybridæ;* Et *hybridarum libertinorum* Hirtius bello Africano. Martialis adulterinos intelligit lib. VI. Epig. XIL. *hybridarum grex tibi foret plenus.* Quod porro de lyciſcis ex Plinio allegat Iſidorus, apud illum alio modo legitur lib. VIII. cap. XXI. *Crocutas, veluti ex cane lupoque conceptos omnia dentibus frangentes.* Cujus monſtri & cap. XXX. mentionem diverſam facit. Vbi an *Lyciſcos*, legerit Iſidorus, conſiderandum per otium, cujus nulla omnino nunc mihi copia eſt. Cæterum lupi & canes ut inimiciſſimos inter ſe ponit Jeſus Siracida Cap. XIII. verſ. 21. ubi tamen ὑαίνας, pro lupis, habent Septuaginta.

CCLXIX. *Hirtæ aures.*] Apulejus lib. IV. Metam. *Nec ſecus canes etiam venaticos auritos illos & horricomes ad comprimendam beſtiam cohortantur.* De lepore quod obſervavi, confirmat Ælianus lib. XIII. cap. XIV. de Animal. Vide & ad Nemeſianum.

CCLXXIIX. *Solidos calces*,] Quod recte apud Varronem emendarim, *pedibus magnis & latis*, liquet ex ipſo ejus interprete Frontone: πόδας μεγάλους], ἐν ᾗ τῷ ἐπιβαίνειν πλατυνομένους. Legendum porro apud eundem; *ſolo nec ut corneo nec nimium*

nimium duro. Nam in MSS. eſt: *ſelone ut corneo ne nim. duro.*

CCLXXXI. *Patitur magnos.*] Placet omnino Gronoviana conjectura, *patitur mores.* Sic Plinius eleganter lib. XXXVI. cap. XVI. *Quid ferri duritia pugnacius? ſed cedit & patitur mores.*

CCIC. *Deducet pondere,*] Pſalmo LXII. 10. *Ita vani hominum filii ſunt, ut omnes ſimul elevarentur in libra contra* [ipſam appenſi] *vanitatem.*

CCCIV. *Fregit matres.*] Cicero ita frequenter; lib. II. Epiſt. I. ad Att. *Fregi hominem, & inconſtantiam reprehendi.* Et alibi, *hominis audaciam, furorem frangere.* Ovidius Met. VIII. de Althæa:

Nunc animum pietas maternaque nomina frangunt.

Cyprianus lib. II. Epiſt. II. de eviratis item: *Quiſquis virum in fœminam magis fregerit.* Placet autem omnino vetus conjectura: *operis fregitque induſtria matres.* Vt *opus* ſit venatio: ut modo *leve opus*, pro curſoria, *magnum opus*, pro bellica; & mox, *Ergo in opus vigila.* Sic Horatius venationem vocat περιφραστικῶς, *Romanis ſolenne viris opus.* Sic Ovidius Met. III. de Actæone venante: *Participemus opus,* & mox: *Propoſitum repetemus opus.* Iterumque; *ſiſtite opus præſens.*

CCCXXXV. *Socios.*] Id eſt, canes. Ovidius I. Remedii Am. *& comites, ſedula turba, canes.*

CCCXXXVII. *Factuſque.*] Nihil mutandum fuit. *Factus armis,* id eſt, inſtructus, paratus. Cicero lib. II. Epiſt. XXIV. ad Attic. *Hic ille omnia quæ voluit de rep. dixit, ut qui illuc factus inſtructuſque veniſſet.* De ipſo Attico Cornelius Nepos: *Neque tamen horum* [artificum] *quenquam niſi domi natum, domique factum habuit.* Id eſt, propria induſtria inſtructum, ut ex ſequentibus patet. Sic *facere*, pro parare, inſtruere. Seneca ad Marciam: *prout illum conſuetudo fecit.* Sed editur vulgo, *infecit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Silius lib. XIII. turmas, *Libyco quas fecerat auro Haſdrubal*. *Nardi florem facere*, i.e. præparare Lucretio lib. II. Aliquando & pro idoneum eſſe, *facere* legas. Ovidius I. Amor. II. *quiſquis ad arma facit*. & Epiſt. Hipſipyles:

Medeæ faciunt ad ſcelus omne manus.

Aliquando & pro juvare. Idem III. Triſt. *Nec cœlum, nec aquæ faciunt*. Tertullianus de Patientia cap. V. *Neutrum alteri facit*. *Facere literas*, Cypriano lib. II. Epiſt. III. *Facere Epiſtolam*, in Digeſtis, mandati. Sed hæc parum ad Gratium faciunt, cui *factus armis* ita dicitur, ut antea *magnique Lycaones armis*. Et Ovidio, ut modo reſtitui, *Totus eram jaculo*: & Valerio, *totus Tirynthius arcu*.

CCCXLI. *Cultro.*] Martialis Spect. de damis:

Spectavere canes prædam, ſtupuitque ſuperbus
Venator cultro nil ſupereſſe ſuo.

Meminere etiam *venatorii cultri* Seneca Epiſt. LXXXVIII. & Suetonius Auguſto cap. XIX. & Claudio XIII.

CCCXLIII. *Det ſonitum*] Virg. Æn. XI. *ſonitum dat ſtridula cornus*. Falaricam autem graphice deſcribit Livius lib. XXI. cap. VIII.

Ibid. *Rumpant nova pervia,*] Recta locutio & lectio; nec mutanda fuit. Frequentiſſima Silio. Lib. I. de Aufido flumine:

Vix iter Adriaci rumpentem ad litora ponti.

Et paulo poſt: *rumpitque horrenda per auras Sibila*. Lib. IV. Gracchus Cos. *rumpens iter*: ac ſtatim, *det Phœbus rumpere voces*. Lib. XII. *obſepta viarum Rumpere nitentes*. Petronius etiam in poëmatio:

Atque has erumpit furibundo pectore voces.

CCCXLVI. *Tua cura tueri.*] Maro Georg. II.

Sin armenta magis ſtudium vituloſque tueri.

Calpurnius noſter Ecl. V. de gregibus item; *ipſe tuendos Accipe*. id eſt, curandos. Sic Plautus Trucul.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ecquis huic tutelam Ianuæ gerit; id eſt, curam. Cæterum ἐτυμολογία τοῦ *Momboirs* à *Mommen*, omnino nunc diſplicet, & litura obducenda. Rectius ὁ πάνυ Grotius, quaſi *Mondborgen*. Sane Francis antiquis *Mundebur*, tutela dicitur, in tuitionis formula apud Caſſiodorum. Vnde per metatheſin Germanicum (nam idem cum iſtis Francis idioma habuere Germani ac Belgæ veteres) Vormundt/id eſt, Tutor, derivatum videri poſſit. Voormond etiam dicitur in Friſica L. apud Siccamam. Quia ſcilicet ore ſuo pro pupillo fœminave, qui perſonam in judicio ſtandi non habent, agit. Vnde forſan factum prius *Mondvoor*; atque ita deinceps, *Monboor*, & *Momboir*.

CCCLXV. *Ipſe habet auxilium.*] Ælianus lib. VIII. cap. IX. de canibus item: Τρωθέντες δὲ ἔχουσι τὴν γλῶτταν φάρμακον.

CCCLXVI. *Curas altior illis.*] Ita in vett. libb. Vnde proclive erat mihi olim reſcribere, *curis altior illis; illis* δεικτικῶς, nimirum de quibus jam dixerat. Poſtliminio hunc locum retractans conjeci: *& cura eſt altior illi*; ſcilicet *labi*: pro, illius labis. Ita Plautus Trinummo: *Ecquis huic tutelam Ianuæ gerit*, pro hujus.

CCCLXIX. *Contagia.*] Virgilius Ecl. I.

Nec mala vicini pecoris contagia lædant.

Quod pro adagio habet Eraſmus. Ovidius II. Remed.

facito contagia vites,
Hæc etiam pecori ſæpe nocere ſolent.

Porro ad *Mortis vias* ibidem adde Livium lib. XXXI. *Seque ipſi per omnes vias lethi interficerent.* Id eſt, modos. Ita Nemeſianus Cynegeticon orditur: *Venandi cano mille vias.* Et frequens hoc in S. Scriptura.

CCCLXXIV. *Iram.*] Pro culpa poſuit & Livius lib. XXVII. cap. VII. *Quique ex Prætoris Cn. Fulvii exercitu ob ſimilis iram fugæ miſſi eo erant.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Cornelius Celſus initio lib. I. de Re Medica, tradit ab Homero *morbos ad iram deorum relatos eſſe*.

CCCLXXIX. *Dicta auxilia.*] Sic Ovidius Met. IX. de Iphide: *num me puerum de virgine dictis Artibus efficiet.* Nimirum quibus & Dædalus, & reliquæ, quas dixerat, in amoribus ſuis adjutæ fuerant. Quare, pace amiciſſimi & accuratiſſimi Editoris, dixerim hoc mihi præplacere, quam *doctis Artibus*, quod languidum videtur.

CCCXC. *Sedem amatam.*] Ita recte, pro *amaram*, reſtitui. Eadem opera indiget Maro Ecl. I. ubi ſuis dicit capellis: *ſalices carpetis amatas.* Quo loco mirum jam Servii ætate lectum, *amaras*; quod ille inepto commento fruſtra defendit; cum ipſe fateatur, *capris dulces* eſſe ſalices. Nam & ipſe ita Maro Ecl. III. —— *Dulce*

Lenta ſalix fœto pecori.

CCCXCV. *Tenues aquas.*] Id eſt, *exiguas*, ut Plinius fabam deſiderare dixit lib. XIIX. cap. XII. Procopius in Arcanis βραχεῖ ὕδατι Juſtinianum ſe ſuſtinuiſſe refert. Ita promiſcue Græcis, βραχύ τι ὕδατος. Ovidius II. Faſt.

Et tenuem vivis fontibus affer aquam.

Quantulum ſcilicet crater corvi pedibus vehendus caperet.

CDII. *Lucifugæ.*] Minutius Felix de Chriſtianis ſui ævi: *Latebroſa & lucifugax natio.* Durius, quam *lucifuga*. Ammianus lib. XVI. *cum ſoleant latebras captare ſecretas, ut lucifugæ vitantes multitudinis laſæ conſpectus.*

CDIV. *Vivum lapidem.*] Ita myſtico ſenſu D. Petrus I. Epiſt. II. 5. ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος πνευματικός.

Ibid. *Meliteſia.*] Sic Μελιτήσιοι κυνες apud Suidam reſtituendi, ubi vulgo μελιτηροὶ, in Μελιταῖον κυνίδιον. Sed ille ἐθνικὰ hæc non diſtinguit. Eadem hæc Melite miras turbas dedit in Faſtis Naſonianis lib. III. *Ferti-*

Fertilis eſt Melite ſterili vicina Coſyræ
Inſula, quam Libyci verberat unda freti.

Ita conſtans vett. libb. Scriptura; quã cur ſollicitarint Scaliger & Heinſius, Viri Maximi; hujuſq; digniſſima proles etiam in noviſſima ſua editione interpolarit, nec autoritatem, nec rationem video. Non enim Epiroticam (ut perperam ὁ δεῖνα ſibi fingebat) ſed alteram, quæ in *Libyco freto* prope Pachynum, intelligit. Cui & propinqua Coſura. Plinius lib. III. cap. VIII. *de Sicilia: Inſulæ ſunt in Africam verſæ, Gaulos, Melita, Coſyra.* Ita & Strabo lib. VI. qui Κόσσουραν vocat. Sed ut & vineta egomet cædam mea, conjecturam illam in Heſychio de Κουρανίοις omnino obliterandam cenſeo. Apud Lucretium vero malim nunc: *Melitenſia, Coaque vertunt.* *Melitenſem mitram* memorat & Varro I. Prometh. apud Nonium de veſtibus. Talia enim illa & Melitenſia & Coa erant olim mercimonia, è quibus luxum ejus Inſulæ, neque ita ſterilem fuiſſe, ut Scaliger vult, colligere eſt. *Coa* vero (ſubintellecto, veſtimenta) peculiariter ita dicta, celebrantur paſſim. Ciæ vel Chiæ nuſquam. *Coa* ita ſimpliciter pro veſtibus Horatio I. Sat. II. *Cois tibi pæne videre eſt, Vt nudam.* Vbi vetus: *Hæc autem veſtis in Co inſula conficitur, per quam, ob nimiam ſubtilitatem, quæcunque ſunt interiora, tranſlucent.* Ovidius item II. Artis Amatoriæ:

Sive erit in Cois; Coa decere puta.

Prudentius Hymno Jejunantium, *Coos æſtuantem murices lænam*, hinc dixit.

CDV. *Adjutas cantibus herbas.*] Sic Circe Metam. XIV. initio, *& tritis Hecateïa carmina miſcet;* ſcilicet herbis. Et Horatius hanc quoque carminibus vim attribuit lib. II. Epiſt. I.

Avertit morbos, metuenda pericula pellit.

CDXV. *Odorato viro.*] Id eſt, gravi odore, ut recte expoſui olim. Sic & Lucretius lib. II.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Quam minime ut poſſit miſtos in corpore odores,
Concoctoſque ſuo contactos tangere viro.

Nonius tamen pro naturali virtute exponit; perperam. Idem Lucretius eodem libro, de aqua marina per terram colata:

Linquit enim ſupra tetri primordia viri.

Plinius de Halimo: *necat viro, quod ἅλιμον vocant Græci.* Vide Salmaſ. ad Solin. pag. 1307.

CDXVII. *Miſcuit & ſummam.*] Sic & Medæa Metam. VII. *ſummiſque immiſcuit ima.*

CDXXV. *Mergentem.*] Non debuit hic Maronis locus omitti Georg. I.

Balantumque gregem fluvio merſare ſalubri.

De *ſcabioſis* recte interpretatur Servius.

CDXXXIV. *Stagna.*] Ovidius II. Ponto El. X. *Ætnæos lacus* hos memorat, *& olentia ſtagna Palici.* Quod porro *oleum vivum* de *naphtha* accipiat Turnebus, aſſentit huic & Saluſtius apud Probum: *Hoc naphthas genus eſt oleo* cedri ſimilis. Et Ammianus lib. XXIII. *naphtham*, dicit eſſe *materiam venæ naturalis, ſimilem oleo craſſiori.* Vbi vide doctiſſimum cæcorum Valeſium.

CDXXXV. De *anfractis* apud Plinium addi poſſet, *amfracta ſpatia*, Marcellino ita dicta lib. XXIX. Forte & *Soractis* poſſet legi, ex Solino & Servio. Sed præſtat omnino vulgatam retinere, *amſancti.* Nam ita de eodem loco Virgilius VII. Æneid. *Amſancti valles*, id eſt, *omni parte ſancti*, Servio.

CDXXXVIII. *Incola.*] *Indigetes* recte interpretatus mihi videor, quamvis Maximos viros diſſentire videam. Ita & *Indigetes Samothracii*, bis Arnobio lib. III. iidem qui δαίμονες συναίτει, Apollonio. Quo loco non patior *digitos* ſubſtitui à Viro Maximo ad Solin. De nomine porro ineffabili Dei Lucani addendus locus lib. II. *Et dedita ſacris Incerti Iudæa Dei.* Nam ita ipſe Deus Iud. XIII. 18. nomen ſuum quæri noluit, quia θαυμαστόν. Lactantius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

tius ex Triſmegiſto lib. I. cap. VI. ὁ Θεὸς εἰς ὀνόματος οὐ προσδέεται· ἔστι γὰρ ὁ ὢν ἀνώνυμος. Rabbi Moſes Ben Maimon de Idol. cap. II. §. 9 & 10. formidabile & honorabile vocat nomen Dei, in quo pronuntiando omnis blaſphemia conſiſtat. Arnobius lib. IV. *Ipſe ille Iupiter, cujus vos nomen effari non ſine metu decuit.* Idem lib. III. *ignotis nominibus Penates* quoque dici putat. Et lib. IV. *catervas ignotorum deorum gentilibus exprobrat*; & paulo poſt quærit *unde nominari cœperint:* opponitque illis, *deos certiſſimos.* Tertullianus lib. I. adverſ. Marcionem: *Invenio plane ignotis diis aras poſitas; ſed Attica Idololatria eſt. Item incertis diis; ſed ſuperſtitio Romana eſt.* Minutius: *dum extruunt aras ignotis diis & manibus.* Sed miror tantopere hoc exagitari in Gentilibus, cum & veri nomen Dei ignotum nobis ſit. Vnde Diabolus & in ſuis numinibus idem religionis quaſi velamentum adumbravit. Et hinc Paulus captabat occaſionem verum Deum Athenienſibus indicandi. Hieronymus in Epiſt. ad Tit. cap. I. *Inſcriptio autem aræ non ita erat, ut Paulus aſſeruit, Ignoto Deo, ſed ita: Diis Aſiæ, & Europæ, & Aphricæ, diis ignotis, & peregrinis. Verum quia Paulus non pluribus indigebat diis ignotis, ſed uno tantum ignoto Deo, ſingulari verbo eſt uſus, ut doceret illum ſuum eſſe Deum.* Sed hæc ad Originem Idololatriæ melius ſpectant. Adde denique Ovidii locum fine Metam. *Diique Indigetes, genitorque Quirine.* Quo confirmetur, quod de his dixi ad Maronis I. Georg.

CDXLII. *Ramis felicibus.*] Ammianus ita de ſacrificulo, lib. XXIX. *verbenas felicis arboris geſtante.* Livius lib. V. cap. 24. *Nulla felix arbor, nihil frugiferum in agro relictum.* Pro fertilis, ut in Commentario dixi. Nam idem in pari populatione lib. VI. cap. 31. *non arbore frugifera, non ſatis in ſpem frugum relictis.* Apulejus Apologia: *Vt arbor infœcunda & infelix, quæ nullum fructum ex ſeſe gignit.* Ovidius III. de Ponto El. I.

Rara,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Rara, nec hæc felix in apertis emicat arvis
Arbor. Eodem ſenſu.

CDXLVII. *Procul hinc.*] Ovidius II. Faſt.
Innocui veniant, procul hinc, procul impius eſto.
Vide totam formulam. Livius lib. XLV. *Quum omnis præfatio ſacrorum eos, quibus non ſint puræ manus, templis arceat.* Et Statius Lachrymis Hetruſci: *procul hinc procul ite nocentes.* Et mox: *Inſontes caſtoſque voco.* Sic ibidem poſt Naſo: *Diis generis date thura boni.*

CDLII. *Qui pretio,* &c.] Ovidius hos ibidem Chariſtiis procul eſſe jubet;
procul impius eſto
Frater, & in partus mater acerba ſuos:
Cui pater eſt vivax, qui matris digerit annos,
Quæ premit inviſam ſocrus iniqua nurum.
Vide reliquos. Papinius eadem Silva ſacris interdicit:
Si cui corde nefas tacitum, feſſique ſenectus
Longa patris; Et quæ ſequuntur.

CDLVII. *Deus illam molliter aram Lambit.*] *Deus*, pùta ipſe Vulcanus ſive ignis Vulcanius, ut mox *ignem*, quem nunc *Deum*, vocat: *ipſe ſuos ubi contigit ignis honores.* Nimirum *ſponte ſua*; ut ſæpe in ſacro Fœdere, 1. Reg. XVIII. 24. & 38. & II. Paralip. VII. 1. Idcirco Helias cum ſacrificulis Idoli Baal contendit, *ut ſi cujus cæſam hoſtiam miſſus cœlo ignis abſumeret, rata eſſet religio, quæ virtutem edidiſſet*, ut habet Sulpicius lib. 1. Hiſt. Sacræ. Nec aliter in ſacrificio Abrahæ Geneſ. XV. 17. *Flamma cœlitus facta inter diviſas victimas cucurrit*, referente Auguſtino de civit. Dei lib. X. cap. VIII. quod poſtea tamen ipſe retractavit. Hinc eſt, quod Iudæos id miraculum prædicantes, irrideat immerito Flaccus in jucundiſſimo itinere ſuo lib. 1. Sat. V.
Dum flamma ſine thura liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit: credat Iudæus apella,
Non ego.

Sine

Sine flamma, id eſt, ſine igne terreſtri adhibito. Videtur autem velle innuere Gnatiæ Iudæos commoratos, qui id ſibi traderent. Quod ipſi, inquit, credant; non ego. Mirum, Flacce, cum & Virgilius, ille *animæ dimidium* tuæ, idem tradiderit Ecl. IX.

Aſpice, corripuit tremulis altaria flammis
Sponte ſua, dum ferre moror, cinis ipſe.

Id eſt, Ignis ex cinere ſurgens. Servius ibi: *Sine igne, ſubito ex ipſis cineribus flamma emerſit. Hoc uxori Ciceronis dicitur contigiſſe: cum peracto ſacrificio libare vellet in cinerem, ex ipſo cinere flamma ſurrexit.* Vide reliqua, quæ ipſo Cicerone autore addit. Nec aliter Ovidius Metam. X.

& amici numinis omen
Flamma ter accenſa eſt, apicemque per aëra duxit.

Et lib. IV. de Ponto Eleg. IX.

ſurgat pius ignis ab ara,
Detque bonum voto lucidus omen apex.

Αὐτόματον πῦρ, intelligit, uti Scylaci dicitur, tale miraculum apud Sideruntem portum in Vulcani templo continuum tradenti. *Inaccenſos ignes*, Silius dixit lib. I. *inaccenſi flagrant altaribus ignes.* Ita in Principe Romana anni 1474. In Biblioth. Leid. & in optimis. Perperam in Dauſqueiana & aliis: *in accenſis fl. altaribus ignes.*

CDLXIV. *Peſtis*] Id eſt, peſtilentia; quamvis ita ſumi hanc vocem negent Viri Docti. Ovidius ita palam Metam. VII.

Pervenit ad miſeros damno graviore colonos
Peſtis, & in magnæ dominatur mœnibus urbis.

CDLXXV. *Liber tenues è pectore curas Exiget.*] Horatius II. Od. XI. *diſſipat Evius Curas edaces.* Cur *tenues* vocet Gratius, rationem non comminiſcor. Ego malim, *triſtes*, niſi ita ſcripſit.

CDLXXXII. *Pax impetrata deorum*] Adde Plauti locum Pœnulo:

Sunt hic omnia quæ ad Deûm pacem oportet adeſſe?

Puta

Puta, munera & ſacra pacifica, ad propitiandam Venerem, cui ſacrificatura erat meretrix illa. Idem Trinummo: *Ni tua* [Neptune] *pax propitia foret præſto.* Et alibi ſæpe. Horatius II. Ep. I. de carminis vi:

Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.

Puta *pacem deorum*, ut notat vetus Scholion. Porro quæ norſto, *ſupplicia ſacra* hic, *ſupplicamenta ſolennia* vocat Apulejus Mileſ. XI. & paulo poſt: *procurare ſupplicamentis.* Et paulo ante *ſupplicia* ſubſtantive: *vannos onuſtas aromatis & hujuſcemodi ſuppliciis certatim conferunt.*

CDLXXXIII. *Compita lucis.*] Livius de iiſdem lib. XXVII. cap. IV. *Aves ad compitum Anagninum ad lucum Dianæ nidos in arboribus feciſſe.* Erant hæc loca ſacris feſtiſque conventibus dicata. Hinc *lares compitales*, & *ludi compitalitii* Suetonio Auguſto cap. XXXI. & *ambulationes compitalitiæ* Ciceroni ad Att. II. Ep. III. Quod autem lucis hæc *compitalitia ſacra* fiebant, vetus omnino eſt idololatria, à Deo vetita Deut. cap. XVI. in fine: & à Prophetis paſſim reprehenſa, Exod. XXXIV. 13. Iud. III. 7. & VI. 25, 26, 30. Eſaia I. 29. de quibus alias ex profeſſo, Deo volente.

CDLXXXIV. *Spicataſque faces.*] *Multifidaſque faces*, vocat Naſo Metam. VII. & iterum in ingenioſiſſima illa Baucidos cœna, lib. VIII. Adde in fine ad hunc locum, VENATRICIA ſacra, in alio Vet. Kalendario poni XI. Kal. VIIbres.

CDLXXXVI. *Medio in diſcrimine luci.*] De eodem loco Livius lib. I. cap. XXI. *Lucus erat, quem medium ex opaco ſpecu fons perenni rigabat aqua*; ubi Ægeriam ſuam conſulebat Numa. Idem lib. XXV. *In hujus ſilvæ medio ferme ſpatio*; Ita dudum emendaram, cum poſtmodum apud Cl. Gronovium ita inveni. Vulgo editur: *ſtadio.*

CDXIC. Adde Matthæi locum XXIII. 18. ubi δῶρον, pro *victima.* Cyprianus de Patientia, dicit Iacobum

cobum Patriarcham *pacificis muneribus iram fratris Eſau mitigaſſe. Dona* etiam & *donaria* ſunt ἀναθήματα.

CDXCII. *Luſtraturque Deæ*] Xenophon minor cap. XXXIII. τῇ θεῷ γε ἀποκαθαίρειν, verbotenus idem dicit, additque ὡς νόμος, id eſt, *Luſtralis de more ſacri*, καὶ κώμας καὶ τοὺς κυνηγέτας, quæ *tota juventus* noſtro.

CDXCIII. *Reſpondet.*] Id eſt, propitia fiet exaudietque rogantes. Nam & hæc è Sacris ad profana tranſiit phraſis. Sic paſſim Regius Poëta & Propheta in divinis Hymnis; Pſalm. III. 5. *Invocavi Dominum, & mihi reſpondit de monte ſalutis*; id eſt, *exaudivit* me, ut alii & hic & alibi interpretantur. Sic 1. Reg. XVIII. 26. ubi LXX. ἐπακούειν, Vetus promiſcue habet, *exaudire* & *reſpondere*. Adde 1. Sam. XXVIII. 6. 15. & XXX. 8.

CDXCVII. *Notis.*] Cenſoriis ſcilicet. Ita Claudius Imp. *cum orantibus familiaribus demſiſſet cuidam appoſitam notam, litura tamen; inquit, extitiſſet.* Ita legendum apud Suetonium, pro *exiſſet.* Ludebat ridiculus Imp. in voce *nota*, quæ ut per ſe quodanimodo litura erat notati nominis, ita inducta, revera etiam litura extabat. Quod merito reprehendit Suetonius, quod ita jocando ſevero illo Cenſoris munere abutebatur Claudius. Hæc ideo, quia ab Ill. Caſaubono non bene percepta.

DVII. *Terrena Syene.*] Omnino legendum, *extrema.* Ita Homerus Æthiopas, ἐσχάτους ἀνδρῶν, & Virgilius, *extremos Garamantes*, Ecl. VIII. *Extremique hominum Morini*, exitu Æneidos VIII. Sed perperam hic à Servio, ille à Maximo Critico Sacro, intellecti. Ovidius in Ponto agens nihil frequentius queritur, ut III. Triſt. III.

Laſſus in extremis jaceo populiſque lociſque.

Lib. IV. El. IX. *extremum ſicut ſum miſſus in orbem.* Uti & lib. V. El. V. initio: *in extremo orbe*, & El. XII.

in

in extremos juſſus abire Getas. Et in Ponto aliquoties. Horatius lib. III. Ode IX.

Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.

Claudianus de bello Getico: *extremis legio prætentæ Britannis, Quæ Scoto dat jura truci.* Sic & Ammiano lib. XXVI. *Orbis extrema* Scotia dicitur.

DXIV. *Callæcis.*] *Gallæcios* vocat Epitome Liviana lib. LVI. Quod ad hodiernum, *Gallicia*, accedit. Et Silio lib. III. *dives Gallæcia* canitur: incolas tamen *Callaicos* vocat. Atque ita puto in Epit. Livii reſtituendum, vel *Callæcos*. Quod Martialis autem Celticam vocem in *Tieldones* agnoverit, utpote ipſe Celtiber, mirum non eſt, cum à Celtis ea gens oriunda fuerit. Lucanus lib. IV.

profugique à gente vetuſta
Gallorum, Celtæ miſcentes nomen Iberis.

DXVI. *Murcibii*] Crediderim in Hiſpania & hos refractarios quærendos. Nam idem de *Sarmaticis* in Hiſpania tradit Silius lib. III.

crudoque vigore
Aſper fræna pati, aut juſſis parere magiſtris.

DXVIII. *Fingit equos.*] Horatius lib. I. Ep. II.

Fingit equum tenera docilem cervice magiſter.

Silius lib. I. *correptis ſternacem ad prælia frænis Fingit equum.* Ita lego, pro *Frangit.* Idem enim lib. VI. *dignum te ſanguine tanto Fingere ne ceſſa.* De Numidis adde Livium lib. XXIII. c. XXIX. & lib. XXXV. c. XI. *Equi ſine frænis; deformis ipſe curſus; & extento capite currentium.* Ex Ægypto equos habuit Salomon, qui forſan & ex Numidia eo advecti prius, I. Reg. X. 28. & II. Chron. IX. 28.

DXXII. *Sitim producere rivi.*] Imitatus Maronem Ecl. V.

quale per æſtum
Dulcis aqua ſaliente ſitim producere rivo.

DXXIV. *Ætnæas artes*] *Ætnæus venator*, paræmia

rœmia inanis operæ apud Eraſmum, quia in Ætna nullus venatus. Vegetius tamen *Siculos equos circo exhibet*, Mulomed. lib. IV. cap. VI. Et C. tales *Circo diſtribuit* Gordianus ſenior, apud Capitolinum.

DXXVII. *Agragas*] Silio *altor equorum*, & *hinnitibus aëra flammans* dicitur, lib. XIV.

DXXXIV. *In ſacraria tenſas.*] Retractavi hæc in var. lection. libello, pag. 437. & 473. Nam & hic ritus è ſacroſancto Dei Fœdere adumbratus, II. Sam. VI. 3. Apulejus Met. x. in pompa, dicit *ſacraria, ſimulacra tenſis circumvecta*. De *Spadicibus* porro vide, Lector, Gellium lib. III. cap. IX. & hæc paucula feſtinanter recenſita boni conſule, ac Vale.

AD NEMESIANUM.

IAM tibi valedixeram, Lector amice, quia præfixum recenſioni huic à Typographis paucularum dierum ſpatium elapſum erat. Sed cum iidem nunc pro ſolita humanitate ſua diem atque alterum feſtinanti, aliiſque gravioribus occupato ſtilo ampliaverint, paucis, age, Nemeſianum quoque abſolvamus:

III. *Pandimus.*] Ne quem offendat hæc ἀκαταλληλία, cum modo, *Venandi cano mille vias*, ſingulari perſona exorſus ſit, videat quæ in Commentario & hoc loco, & ad Gratii verſ. DIX. obſervavi; iiſque addat idem in nominibus quoque factum à Marone, in fine Ecl. II.

Quin tu aliquid ſaltem potius, quorum indiget uſus,
Viminibus, mollique paras detexere junco.

Aliquid quorum. Manilius lib. v.

Et quodcunque ſolet venandi poſcere cura,
In proprios fabricare ſolent venalia quæſtus.

Quodcunque venalia. Livius lib. XXXIII. c. XXIV. *Quæcunque Senatus cenſuiſſet, id Regem facturum eſſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

eſſe. Ita omnes libri, quibus invitis non audio quantumvis amicum mihi, atque optimum ejus editorem, conjicientem, *quodcunque*, vel, *ea Regem fact. eſſe.*

V. *Caſtalius.*] Ab Ovidio I. Amor. Eleg. ult. mutuatum:

mihi flavus Apollo
Pocula Caſtalia plena miniſtrat aqua.

XVII. *Pellicis.*] Vetus interpres Levitici cap. XVIII. 18. *Sororem uxoris tuæ in pellicatum illius non accipies*; id eſt, pro altera conjuge non accipies: quam LXX. ἀντίζηλον reddidere: rectius, quam noſtrates in nova vernacula verſione, qui bigamiam hic prohiberi ariolantur. Sic *Pellex*, pro ſecunda Iaſonis conjuge, Creuſa dicitur Flacco Epod. III.

Hoc delibutis ulta donis pellicem.

Et Paſiphaes tauri adulteræ reſpectu, vaccæ, legitimæ ejus conjuges, *pellices* dictæ Naſoni Art. Amator. lib. I.

Et tenuit læta pellicis exta manu;
Pellicibus quoties placavit numina cæſis.

Puta vaccis, invidiæ furorique ejus immolatis.

XXII. *Dixiſſe.*] *Duxiſſe* malebat Barthius; cui non immerito toties olim ſuccenſui, niſi quod *vix* dignus Cæſaris ira fuerit miſellus Criticaſter, qui poſtquam magno conatu vindicias ſuas aliorum opera, cum ſuæ diffideret, jamdudum mihi minatus eſſet, hactenus tamen in arenam deſcendere auſus non eſt. Et per me quidem licet, ut nunquam audeat, & meticuloſæ inſtar canis rure ſuo ad ſatietatem latret. Idem error jam olim in Marone accidit, à Servio emendatus Ecl. V. *ego dicere verſus.*] *Ita*, inquit, *nos legimus. Dicere ſane pro canere, ut, Dianam teneræ dicite virgines.* Ex Horatio; qui & lib. IV. ode XII.

Dicunt in tenero gramine pinguium
Cuſtodes ovium carmina fiſtula.

Tritiſſima enim eſt paſtoribus hæc locutio. Virgilius

ead.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

ead. Ecl. *tibi noſtra viciſſim carmina dicemus.* & Ecl. VI. *deductum dicere carmen.* & X. *ſi fiſtula dicat amores.*

XLI. *Horrendaſque vices*] Tragœdiæ materias intelligo, ex D. Cypriano lib. II. Epiſt. II. *Cothurnus eſt Tragicus, priſca facinora carmine recenſere; de parricidis & inceſtis horror antiquus,* &c.

L. *Sumere prædas.*] Hinc & ipſe Iupiter Ληΐστωρ, *prædator*, qui à venantibus *in prædæ partem* vocabatur, ut obſervat Servius ad illa Æneid. III. *ipſumque vocamus In prædam partemque Iovem.* Hinc tot olim, *Viventes rapto populos*, Silio lib. II.

Qui niſi de rapto vivere turpe putant.

Naſoni V. Triſt. X. *quoſque vis raptaque paſcunt*, ut lib. IV. de Suſanatibus idem Silius, & paſſim apud alios celebrari non mirum, cum Diis autoribus id facere fas ſibi crederent. Xenophon alter in fine Cynegetici venatorem ſuum monet, καθάπερ ἐπ' ἄλλῳ τῷ ἔργῳ, οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ θήρᾳ ἄρχεσθαί τε ἀπὸ θεῶν, & inter alia χαριστήρια, καὶ ἀπαρχὰς τῶν ἁλισκομένων ἀνατιθέναι, *prædarum prælibamenta offerenda.*

LVII. *Erem.*] Adde, Plautum videri alluſiſſe, ad *aſperam cœnam*, cum in Captivis paraſito dicit, *nunc erem tenes.* Horatius Epod. V.

Horrens capillis, ut marinus, aſperis
Echinus, aut currens aper.

De puero apud Varronem una nocte pubeſcente, adde Martialem lib. IV. Epigr. VII.

O nox quam longa es quæ facis una ſenem.

Vide reliqua. Plinius lib. VII. cap. II. *In Albania gigni quoſdam à pueritia ſtatim canos,* refert. Et c. IV. de Androgyno, *nupſiſſe etiam; mox barbam & virilitatem proveniſſe.* Memini me puerum puellam trimam vidiſſe barbatam, totoque fere corpore, conſuetis præſertim locis, pilis fere incanis, obſitam. Porro, quod *Vigilabilis* reſtitui Varroni, exemplum habet

habet in *volabilis*, quo idem utitur in Meleagro.

LXV. *Fraterno numine.*] Cum Dii terrarum eſſent Imperatores, *numen* illis adſcriptum non miror. Nihil frequentius Imp. Iuſtiniano noſtro, qui ſæpe *noſtrum numen* ponit, ut bis in pr. L. 5 C. *de rec. arbitris.* Et L. 2. C. *de Emphyt.* Vnde in L. 16. C. *de Iudiciis: Imperiale numen*, reſtituendum. Idque exemplo Zenonis, L. 3. in pr. & §. ult. C. *ubi Senatores vel Clariſſ. numen* quoq; ſibi attribuentis. Hinc L. 2. C. *de Fabric. Adoranda Æternitas Imperatoris.* Et *Cæleſte oraculum*, pro reſcripto Principis L. 5. C. *de Iuriſdict. omn. Iudd.* Et *Divina domus*, & *ſacra beneficia* L. un. C. *ubi Militantes.* Et tit. ſequens, *Vbi cauſæ fiſcales vel Divinæ domus*, id eſt, Imperatoriæ. *Divina præcepta*, pro mandatis Imp. L. 3. §. 3. C. *de ſumma Trinit.* & *noſtra Divinitas* ibid. §. 4. Quo forſan pertinet, quod Suidas in Τελβωνιανὸς refert Iuſtinianum ab eo perſuaſum fuiſſe, ὅτι οὐκ ἀποθανεῖται, ἀλλ' εἰς τοὺς οὐρανοὺς μετὰ σαρκὸς ἀναληφθήσεται. Ammianus hinc defendendus lib. XXVIII. *ut obſecrata ritu ſacrorum ſolemnium Numina erga ſe Imperatoris deliniret.* Ita lego: puta Amantius. Et confirmatur hinc emendatio mea in Chronico Alexandrino, μετὰ τοῦ θείου Κάρου. Sic enim θεία κέλευσις in Baſilicis ſæpe, quæ *divina juſſio*, in pr. L. ult. C. *de ſport.* & L. XII. §. 3. C. *de Iudiciis*, ubi & *divina aditio* dicitur.

LXXV. *Parthorum.*] Pro Perſis, ut promiſcue modo *Perſas*, modo *Parthos*, vocat paſſim in Perſicis Ammianus. Nam utrunque nomen ex فرس *Phars* (ut ſua lingua vocantur) derivatum; Et Πάρσους à Græcis ſibilo ore τὸ Θ eliquantibus (ut hodie Angli quoque) pronunciatos, docet Maximus Salmaſius, lib. de Helleniſtica cap. 11. Quanquam idem ad Solinum, & Valeſius ad Ammianum de Perſide aliter ſenſerint. Hic de Iuliano etiam: *expeditionem parans in Perſas, Parthici cognomentum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

inſerere titulis ſuis ardebat. Eadem, qua Carus apud Vopiſcum, præcipitantia.

Ib. *Spicula nulla.*] Recta locutio. Ita ſæpe *res nulla*, pro nullius pretii aut meriti. Baucis & Philæmon in divina illa cœna apud Naſonem, *veniam dapibus nulliſque paratibus orant.* Et Metam. XI.

Nulla eſt Halcyone, nulla eſt, ait; occidit.

id eſt, perdita eſt; ut apud Plautum & in Ceiri.

Ad V. LXXXII. Adde L. 2. C. *de recept. arbitr.* L. 9. C. *de rei vind.* L. 4. C. *de Teſt.* L. 6. C. *de pact. int. empt.* L. 7. C. *de Donat. ante nupt.* L. 6. & 7. C. *de prædiis & al. reb. minor.* L. 16. C. *de Fideicomm.* L. 3. C. *ad SC. Tertull.* L. 9. C. *de Teſtamentar. manumiſſ.* L. 6. C. *de ſentent.* & L. 5. & 6. C. *Quando provoc. non eſt neceſſe.* quæ omnes latæ & PP. Caro & Carino Coſſ. ſub trium Impp. CARI, CARINI, & NUMERIANI, AAA. nominibus. Illis autem LL. quæ Carini & Numeriani nomina ferunt, adde L. 17. C. *de inofficioſo*, quæ PP. idib. Febr. CARINO II. & NUMERIANO AA. COSS. quo eodem anno & Conſulatu PP. eſt L. 2. C. *de divid. tutela*, XII. Kal. April.

XC. *Cothurnis*]. Non male videor Gratio appoſuiſſe:

tegat imas faſcia ſuras

Puniceum medio ſubſtringens crure cothurnum,

Nam ita Virgilius Ecl. VII. ad Dianam:

Puniceo ſtabis ſuras evincta cothurno.

Horatius hiberno venatori ocreas quoque induit lib. II. Sat. III.

In nive Lucana dormis ocreatus ut aprum
Cœnem ego.

Κρηπῖδας dat venanti Meleagro Philoſtratus Iun.

XCI. *Chlamys.*] Egregie idem de eodem Philoſtratus: Ἔσταλται δὲ ἐσθῆτι μὲν ὑπὲρ γόνυ, κρηπῖδα δὲ τοῖν ποδοῖν ἐνῆπται, καὶ αἱ χεῖρες ἐς ὦμον γυμναί, διὰ τὸ ἐνεργὰν εἶναι, τῆς ἐσθῆτος ἐκεῖ ἐς πε-

πτερόνας ξυνεχομένης. Et paulo poſt de Atalanta: ἐσθῆς δὲ λευκὴ, ὑπὲρ γόνυ· καὶ κρηπὶς ὑπὲρ σφυρὸν, ἔρεισμα ἀσφαλὲς τῇ βάσει· χλαμύδα δὲ κοκκοβαφῆ ὑπὲρ αὐχένος κολπώσας, τὸ θηρίον ὑφίσταται. Quæ venatorium habitum graphice omnino abſolvunt. Quod porro de *chlamyde contorta* dixi, confirmat elegantiſſimus nequitiarum Arbiter: *intorto circa brachium pallio compoſui ad præliandum gradum.* Et Valerius Flaccus lib. III. de Medonte ſe defendente: *chlamys imbelli circumvenit oſtro Torta manum.* Seneca de Conſtant. Sap. cap. VII. *Non minus latro eſt, cujus telum oppoſita veſte eluſum eſt.* Hinc capiendus Velleji locus lib. II. c. III. ubi vulgo editum: *Cum data lævo brachio togæ lacinia ex ſuperiore parte Capitolii ſummis gradibus inſiſtens, hortatus eſt* (ſcil. Naſica.) *qui ſalvam vellent remp. ſe ſequerentur.* Vbi Aldus & Ger. Voſſius meus malebant: *circumdata lævo brachio.* Non male; modo non de cinctu Gabino (cujus hic nullus, ſed fere in ſacris uſus) ſed de illo, quem indicamus, interpretere. Ego tamen olim præferebam *elata togæ lacinia.* qua nimirum ſignum ſuis dabat. Vt apud Rufinum Ioſephi interpretem de bello Iud. lib. VI. c. III. *Speculator concuſſo amictu ſignum dat ſuis, ut irruerent.* Κατασείσας τὸ ἱμάτιον, Ioſepho. Ovidius III. Amor. El. II.

Et date jactatis undique ſigna togis.

XC. *Aurato.*] Adde Naſonem Metam. XIV. ubi Picus venatur,

Phœniciam fulvo chlamydem comprenſus ab auro.
Et Meleager apud Philoſtratum, ut modo citavi, κοκκοβαφῆ χλαμύδα induitur.

XCII. *Corrugeſque ſinus.*] Adde L. 4. C de Spect. & Scen. ubi Impp. ſanciunt, *ne qua in publicis porticibus pictura pantomimum veſte humili, & rugoſis ſinibus agitatorem, aut vilem offerat hiſtrionem.* Quam male interpretatur Gothofredus, Statius Thebaide IV. lucem dabit:

Vndan-

Vndantemque ſinum nodis irrugat Iberis.
Nimirum ut expeditior eſſet; quod & agitatoribus maxime opus erat, & feſtinantibus uſu venit. Hinc Plautus Captivis. Act. IV. Sc. 4. *Collecto quidem eſt pallio*, Ergaſilus, qui Sc. I. dixerat, *Conjiciam in collum pallium*. Sed perperam is exponitur in nova Editione. Hinc lucem capit Terentius Phorm. Act. V. Sc. 6. ubi Geta; *qui non humerum hunc onero pallio;* puta collecto, ut expeditior curreret. Hinc ſemper *ſuccincta Diana*. Minutius Felix: *Diana interim eſt alte ſuccincta venatrix*. Vnde *ſemitectis femoribus* fingitur, apud Arnob. lib. VI. Ovidius *ſuccinctam Dianam* paſſim dicit, ut lib. III. Amor. El. II. Art. amat. lib. III. Metam. III. Fab. II. & lib. IX. Fab. I. & lib. X. Fab. 10. Idem *incinctam*, pro *ſuccincta* vocat Epiſt. Phædræ: *incinctæ ſtudia exercere Dianæ*. Cui contrarium eſt, *diſcincta* veſtis, ut Fulgentio recte reſtitui, confirmante Apulejo XI. Metam. *Et humeris dependebat, talorum tenus, pone tergum pretioſa chlamyda.*

CX. *Carinam*] Ita *navem* quoque pro ventre αἰσχρολογικῶς poſuit Plautus Menæch. Act. II. Sc. 3. Et Iulia Auguſti filia *navim* vocabat uterum, ut obſervat Riolanus.

CXIII. *Nimis molles aures.*] Demetrius Cynoſophii cap. IV. Τὰ ὦτα ἐχέτωσαν μεγάλα καὶ μαλθακά, ἵνα ἐκ τοῦ μεγέθους καὶ μαλθακότητος ἐπιῤῥεπῆ ὦσι. Vide reliqua in Editione Hieracoſophii, quam Lutetiæ anno 1612. curavit N. Rigaltius.

CLXX. *& crura nutantia.*] *Natantia* recte omnino princeps Editio. Ovidius I. Artis Amat.

Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.

Idem initio IX. Metam. *Crura micantia*, id eſt tremantia dixit. De quo infra.

CLXXXV. *Concordes.*] Ideo ſcilicet *copulæ* exeuntibus additæ, venaturis demptæ etiam olim. Ovidius VII. Met. de Lælape cane:

Copula detrahitur canibus || *Iamdudum vincula pugnat* *Exue-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Exuere ipſe ſibi, colloque morantia tendit.
Idem lib. v. Triſt. Eleg. IX.

Vtque canem pavidæ nactum veſtigia cervæ
Luctantem fruſtra copula dura tenet.

CXCVI. *Hortamina vocis.*] Adde ex Met. x. *veſtem ritu ſuccincta Dianæ Hortaturque canes.* Valerius de Hyla venante lib. III. *ſimul Alcides hortatibus urget.* Homerus Iliad. Λ. θηρητὴς κυνας ἀργιόδοντας Σεύῃ ἐπ' ἀγροτέρῳ συΐ. *Hortatur*, irritat.

CCXXXV. *Odorato prato.*] Claudianus II. Laud. Stilich. Parthenium *canibus ſcrutatur odorem.* Ita in Elegantiſſima Editione ſua Suaviſſimus Amicus, quod & multis adſtruit in notis. Vulgata tamen ferri poſſit: *canibus ſcrutatur odoris.* Vt Maroni, *odora canum vis*, Æneid. IV. & in Lævii μέτρῳ iſto:

Dirige odoriſequas ad certa cubilia canes.

CCIIC. *Famuli.*] Horatius & ſervos venationi luxurioſæ aſciſcit lib. I. Epiſt. VI.

venemur, ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, ſervos
Differtum tranſire forum populumque jubebat.

Nam in decora illa, quam *Romanis ſolenne viris opus vocat*, ſervili officio tum locus non erat. Vide quæ de Cephalo Ovidius Metam. VII. & de Hagnone Gratius v. CCXIX.

CCIC. *Venatibus aptos.*] Ovidius I. Artis amatoriæ: *catus venatibus aptos.*

CCCXXI. *Hyemis.*] Horatius Epod. II. & VI. atque alibi, ideo *nivis* ſemper meminit in venatu, & *ſub Iove frigido.* Lib. I. Sat. II. *leporem venator ut alta In nive ſectatur.* Homerus Odyſſ. A. ἄλγεα πάσχουσιν, de iiſdem dixit. Adde Hor. lib. II. Sat. III. *In nive Lucana dormis ocreatus.* Et II. ode 37. *Venator in campis nivalis Æmoniæ.* Nam & hinc tolerantiam venatori comparari laudant Xenophontes. Tu Lector, qui *venari non times*, cum Flacco, hoc Age atque iterum Vale.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 A 51